W.M.W.
1687.2

Harvard University Library

BEQUEST OF

WILLIAM McMICHAEL WOODWORTH
(Class of 1888)

To the Museum of Comparative Zoölogy.

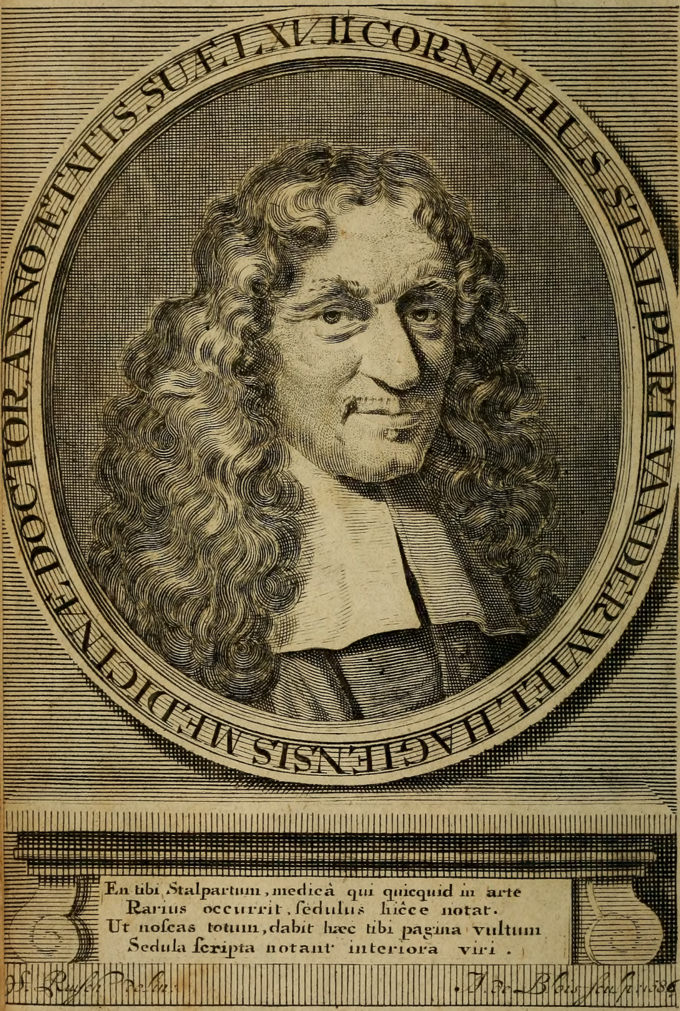
Deposited in the Library of the Harvard Medical School.

Gift of

Frederic T. Lewis, M.D.

7
C
57

Joh: Bou,

CORNELIUS STALPART VANDER WIEL HAGIENSIS MEDICINÆ DOCTOR ANNO ÆTATIS SUÆ LXVII
En tibi Stalpartum, medicâ qui quicquid in arte
Rarius occurrit, ſedulus hîcce notat.
Ut noſcas totum, dabit hæc tibi pagina vultum
Sedula ſcripta notant interiora viri.

C. STALPARTII
OBSERVAT. RARIOR.
Medic. Chirurg. Anatomic.
Tomus Secundus
Ad Schoonebeek
inv et Sculp

C. Stalpartii vander Wiel
Medici Hagienſis

OBSERVATIONUM RARIORUM MEDIC. ANATOMIC. CHIRURGICARUM

Centuriæ Poſterioris
Pars Prior,

Auctior longe, atque emendatior.

Accedit

P. Stalpartii vander Wiel,
Corn. Fil. M. D.
De

NUTRITIONE FOETUS EXERCITATIO.

Lugduni Batavorum,
Apud PETRUM vander Aa, Bibliopolam,
CIƆ. IƆ. C. LXXXVII.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
BEQUEST OF
WILLIAM McMICHAEL WOODWORTH
FEB. 19, 1915.
(2 vol.)

AD LECTOREM.

PRima hæc, amice Lector, Obſervationum alterius Centuriæ pars, ne nimiâ liber mole turgeret, ſeorſum prodit. Monuit me equidem, movitque ſæpius literis omnis humanitatis, animique quam maxime benevoli undequaque plenis Nobiliſſimus, ac Celeberrimus Vir *Joh: Ludovicus Hannemannus* Phyſices in Athenæo Chilonenſi Profeſſor, nec non S. R. Imperii Naturæ curioſorum collega dictus *Neſtor* II, ut, quam jam

pridem Tomo I. promiſeram, publico Centuriam darem, cunctantique mihi, ut vel hinc Viri deſiderium agnoſcas, non ita vulgarium ſuppeditavit rerum materiem, quas, niſi ejus mentione factâ, memorare religio fuit. Quod ſi qualiacunque hæc non nimium difficiles inveniant lectores, operam dabo, uti, quæ prioris libelli numerum adæquent, hiſce accedant, nec minus utilitate, quam mirandorum varietate eventuum certent.

INDEX
OBSERVATIONUM
PARTIS PRIORIS
CENTUR. POSTERIORIS.

I. *Capitis vulnus non ſine ipſius Pericranii læſione.* pag. 1
II. *Prava ſymptomata, utut illæſo exterius capite, orta.* p. 11
III. *Grave capitis vulnus, illæſa tamen cute.* p. 18
IV. *Cranii vulnus ſupra oculum.* p. 29
V. *Auditus per biennium, & loquela per annos quatuordecim amiſſa ſubito reſtituta.* p. 35
VI. *Solita ſternutatio ante actum venereum.* p. 45
VII. *Vibriſſæ evulſæ mortis cauſa.* p. 50
VIII. *Mirandum oculi vulnus.* p. 62
IX. *Oculi procidentia.* p. 72
X. *Muſculorum oculi paralyſis.* p. 85
XI. *Aranea aure contenta.* p. 91
XII. *Spaſmus oris, cynicus perperam dictus.* p. 100
XIII. *Labii Pſeudo-cancer.* p. 104

XIV. *Hy-*

XIV. *Hydrocephalus.* p. 109
XV. *Diuturna admodum à cibo, potuque abſtinentia.* p. 134
XVI. *Per vomitum, & ſeceſſum ejecta piceâ nigredine tincta.* p. 185
XVII. *Menſtrua vomitu egeſta.* p. 196
XVIII. *Glans plumbea deglutita, ac per vias urinarias emiſſa.* p. 200
XIX. *Delirium, aliaque ſymptomata aſſumptionem ſanguinis menſtrui ſequentia.* p. 220
XX. *Fila pilæ in modum ipſo in ventriculo conglobata.* p. 235
XXI. *Maxilla paßeris (piſcis) deglutita.* p. 242
XXII. *Araneæ comeſæ.* p. 247
XXIII. *Nimius raparum eſus funeſtus.* p. 252
XXIV. *Glandula per alvum ejecta.* p. 259
XXV. *Inteſtini coli vulnus.* p. 264
XXVI. *Ventriculus exeſus.* p. 272
XXVII. *Oeſophagi Paralyſis.* p. 278
XXVIII. *Peritonæi Hydrops.* p. 283
XXIX. *Vermes ex utero prodeuntes.* p. 310
XXX. *Fœtus materno in corpore extra uterum repertus.* p. 315

XXXI. *Imprægnatio, nullis unquam prævíis menſtruis.* p. 323
XXXII. *Fœtus humanus abſque umbilico editus,* p. 327
XXXIII. *Infans cum Exomphalo; ſive minus vera umbilici hernia, natus.* p. 364
XXXIV. *Fœtus diffractis in utero lumbis editus.* p. 368
XXXV: *Squammeus, ac veluti Phocæ pelle contectus puer.* p. 374
XXXVI. *Nævi uterini.* p. 379
XXXVII. *Pili, & os in teſticulo puellæ reperta.* p. 388
XXXVIII. *Lac cum urina excretum.* p. 391
XXXIX. *Urethra prope ſcrotum aperta.* p. 402
XL. *Urethra calloſis obſtructa excreſcentiis.* p. 409
XLI. *Subita coëundi impotentia.* p. 416
XLII. *Infans intra tres hebdomadas variolis bis impetitus.* p. 424
XLIII. *Totius corporis cutis ſenſu, ac calore deſtituta.* p. 432
XLIV. *Exoſtoſis, ſive oſſis excreſcentia.* p. 435
XLV. *Diſciſſus, ac percuratus tendo.* p. 438
XLVI. *Vas*

XLVI. *Vas lymphaticum vulneratum.* p. 452
XLVII. *Conchæ falſis gravidæ anſeribus.* p. 458
XLVIII. *Inſolitus cervicis galli gallinacei tumor.* p. 469
XLIX. *Ovum in ovo repertum.* p. 475
L. *Non datur Baſiliſcus infeſtior.* p. 480

CORN.

C. STALPARTII VANDER WIEL

OBSERVATIONUM RARIORUM

CENT: POST: PARS PRIOR.

OBSERVATIO I.

Capitis vulnus non ſine ipſius Pericranii contuſione.

PRæclare equidem, ac prudenter Medicorum Princeps *Hippocrates Cous* initio tractatus *de capitis vulneribus*, *Nullum*, inquit, *capitis vulnus utcunque minimum, leve putandum eſt: Sæpe enim cutis ſola contuſa ferro, aut aliâ aliquâ re ſi non diligenter, & cum quâdam*

A cautio-

cautione curetur, veluti ſi ſanguis concretus non expurgetur, aut aliud quiddam negligatur, ulcus recrudeſcens non parum moleſtiæ exhibet, & aliquando etiam febrem inducit, ac Medico quidem negotia, ægroto verò periculum non minus adfert.

Verba hæc Divini Senis me quidem circa prognoſin capitis vulnerum, ſed ſpeciatim hoc caſu (ſiquidem is, qui vulnus, de quo hic ſermo, inflixerat, carcere includebatur) cautum effecerunt, & circumſpectum.

Anno 1684 die 20 Januarii vir quidam robuſtior Hagæ ænei candelabri orbem inferiorem in Procuratoris cujuſdam caput multâ vi impegit (erat autem illud pileo, galericuloque è corio Hiſpanico munitum) prope ſuturæ ſagittalis, & coronalis unionem, ſed tamen paulo magis verſus ſiniſtrum latus, capitis cute ad pericranium uſque pertuſâ, ita ut vulnus medium adulti hominis magnitudine æquaret digitum, unde magnum ſanguinis profluvium.

Ipſe autem cum Chirurgo *Frederico Kempio* arceſſitus ipſum etiam Pericranium ictu non parum reperi contuſum.

Con-

Concluſimus itaque illud levi inciſione aperire. Quo facto, læſum ſolitâ methodo intra octo hebdomadas (non tamen abſque oſſiculorum quorundam ſeparatione) curavimus.

IN OBSERVATIONEM I.

LIcet hæc obſervatio non adeo ſit rara, ſæpiuſque in praxi occurrat, inconſultum tamen non exiſtimavi eandem hic loci exhibere, ſiquidem magna ſæpe circa talia vulnera contentio, & controverſia, ſcilicet propter prognoſin, & determinationem imminentis periculi vel majoris, vel minoris, vulnerante imprimis deprehenſo, exoritur.

Quæritur ergo, an quiſquam caput vulneratus, contuſo etiam pericranio, reſpectu iſtius vulneris extra omne mortis periculum ſit?

Experientia certe adductæ *Hippocratis* admonitionis, ratiociniique veritatem plus ſatis confirmavit. *Franciſcus Valleriola obſ. med. lib.* 3. *obſ.* 1. *fol. mihi* 183. vocatum ſe fuiſſe ait ad *Arduynum Ferrerium* 13 annos natum juvenem, leviter caput fuſte lignea, eaque prolonga, levi tamen, utpote ſalignea, ſed ſecundum alterum extremorum mucronata, & ab alto dejectâ, vulneratum; licet autem leve quidem initio hoc vulnus, quod ſcilicet ſine ulla calva-

riæ fractura, ſciſſurave conſtitiſſet, ſola tantum capitis cute vulneratâ, videretur, cum tamen poſt ſextum ab accepto vulnere diem accerſeretur, læſum acriter febricitantem, biliosa vomentem, & caput graviſſimè dolentem invenit.

Quin etiam inflammatio in vulnere cum delirio, reſolutio in crure dextro, brachioque ſiniſtro, tum & convulſio in manibus apparere coëperunt, ac mors tandem ſubſecuta eſt. Diſſectâ poſt obitum vulneris inſpiciendi gratiâ, capitis cute, amotoque pericranio, viſum eſt, quâ parte telum impactum fuerat, os livens, contuſo utique à ligno pericranio, atque etiamnum cranio ipſo. Quum igitur, ita pergit *Valleriola*, de morte hujus vulnerati, ac undecimo poſt acceptum vulnus die mortui, ſententiam coram Magiſtratu ferre juberer: dixi ad juvenis vulnus, etſi eſſentiâ ſuâ è numero neceſſario letalium non fuerit, quum ſimplex eſſet, abſque cranii fracturâ, rimâ, ſciſſurave, quæ utplurimum ſalubria magis, quam letalia eſſe ſolent, nihiloſecius tamen mortem pueri eſſe referendam, accidentium, quæ vulneri ſupervenerant reſpectu: utpote quæ vulneribus capitis evenientia, illiſque copulata, utplurimum letalia eſſe ſoleant.

Illud etiam teſtati ſunt *Hippocrates*, & *Galenus lib.* 5. *aphoriſ. comm.* 2. *ejuſdemque lib.* 6. *comm.* 50, nec non *lib.* 7. *ejuſdem tractatus comm.* 14., ut *&* *Celſus lib.* 5. *cap.* 26.

Sic

Sic quoque ſcribit *Joh. Petrus Paſſerus cap.* 3. *de vulneribus Capitis* Bergomi Nobilem Cauſidicum D. *Nicol. de Curte Regia* ætatis annorum 28 in dorſum cadentem caput illiſiſſe in angulum clynopodii, cute in regione ſuturæ Lambdoïdis fractâ. Licet autem primis diebus nihil, quod metum inferre poſſet, ſupervenerit, ſeptimâ tamen die os ſtomachi dolore coëpit, octavâ febris læſum corripuit, nec remiſit; undecimâ rigores ſupervenere, decimâque ſeptima obiit, tametſi vulnus ad pericranium non pertigerit.

Tradit & ille ibidem, quomodo Clerico cuidam, filio fabri lignarii baculo percuſſo in regione ſagittalis ſuturæ cutis leviter fracta ſit, qui, cum ad decimum ſeptimum diem bene ſe habere viſus eſſet, febri mox ſuperveniente, quam rigores, deinde & paralyſis partis oppoſitæ exceperunt, vigeſimo die objerit. Ablato cranio nullum in cerebro, membraniſve apoſtema, venæ autem craſſam meningem permeantes magis quam par eſſet, ſanguine turgidæ apparuere.

Ioh. Manardus epiſt. med. lib. 6. fol. 73. refert, quomodo capiti fabri cujuſdam ferrarii, *Aloviſii* nomine, inflicta fuerint duo vulnera duobus catenæ ferreæ annulis, alterum ſupra ſupercilium ſiniſtrum, alterum in eodem latere parum infra angulum ubi ſutura ſagittalis coronariæ conjungitur. Narrat autem octavo poſt vulnerationem die eryſipelas in facie, quod paulo poſt totum caput cum febre complexum ſit,

dieque duodecimo reſolutionem quandam dextræ manus cum diminutione loquelæ, & duodecimo demum mortem ſuperveniſſe. Hæc autem duo capitis vulnera, ſiquidem cutis tantum exigua pars præciſa fuerit, letalia per ſe non agnoviſſe ſe ait *Manardus.*

His ergo, ſimilibuſque evidens eſt capitis vulnus, etiamſi leve, mortis quandoque eſſe cauſam. Nec tamen adeo mirum videatur, ſiquidem contingere poteſt (quemadmodum etiam ſupra memoratis revera contigit) ut vulnera fiant ſupra ſuturas, vel in aliâ quadam cranii parte, per quam vas aliquod (ſive vena fuerit, ſive arteria, vel fibra denique, aut nervus) à meningibus originem habens tranſcurrit, unde ſubjectæ partes vulneris non omnino ſunt immunes, ita ut propter capitis excellentiam (etiamſi vulnus nonnunquam leve appareat, nullique fuerint vel à Chirurgo in curatione, vel à patiente in diæta commiſſi errores) mors nihilominus adveniat. Nonnunquam etiam poſt ictum, lapſumve, quoddam vas ſanguineum ſub cranio illæſo rumpitur, unde ſanguis extravaſatus putreſcit, & meningum producit inflammationes, quale exemplum habet *G. Fabrit. Hildanus cent.* 1. *obſ.* 21. *fol. mihi* 2.

Multi etiam, capite pugno cæſo, ſine ullo externo vulnere obiere, qualia exempla extant apud *Hippocratem de morb. vulg. lib.* 5. *cap.* 21. *v.* 6. &c. *Horat. Augenium Epiſt. & conſult. med.*

med. tom. 1. *lib.* 9. *epiſt.* 2. *Melch. Sebizium prodrom. exam. vulnerat. part.* 3. *theſi* 90. *Gothofr. Welſch. rational. vuln. letal. indicat. cap.* 14. *Joh. Rudolph. Camerar. memorabil. med. cent.* 10. *obſ.* 43. *Thom. Bartholinum actis med. anni* 1. *pag.* 68. *Helwigium obſ.* 21. *fol. mihi* 68. *Miſcell. med. Phyſ. charioſ. an.* 2. *pag.* 203. *& anni* 6. *pag.* 305. Apud *Anthon. Benivenium obſ. med. cap.* 10. *pag. mihi* 285. *G. Fabrit. Hildanum cent.* 5. *obſ.* 85. *& cent.* 6. *obſ.* 11. *fol. mihi* 507. *Henric. ab Heers obſ.* 12. *fol mihi* 120. *& apud Marcellum Donatum lib.* 2. *de med. hiſt. mirab. cap.* 6. *fol. mihi* 167.

Quapropter admonitum velim unumquemque Chirurgum, cui ejuſmodi capitis vulnera cum læſione, aut contuſione cranii forte occurrunt, ut in Medicinæ noſtræ honorem nullam certam, aut determinatam faciat prognoſin, ſed *Damaſceni* aureæ ſententiæ memor ſit: *Si interrogatus fueris, ſemper velociter reſpondeas: dubitandum eſt*; nam veluti magna, & gravia capitis vulnera (teſte *Galen. lib.* 5. *aph. comm.* 2, nec non uſu quotidiano) non ſemper ſequitur mors, ſic & levia ſæpenumero mortis cauſæ ſunt.

Capiti vulnera leviter inflicta, ſegniter tractata, letalia poſſe evadere, præter exempla apud *Valleriolam lib.* 3. *obſ.* 1. *G: Fabrit: Hild: centur:* 1. *obſ.* 21. *H: Fabrit: ab Aquapend. lib.* 2. *Chirurg. cap.* 15. nec non *P: Zacch: quæſt: med. Leg: lib:* 5.

 tit.

tit. 2. *quæſt.* 9. § 2. E contra graviſſima capitis vulnera, imò cum ipſa cerebri ſubſtantiæ deperditione à prudenti Chirurgo curata fuiſſe, accedente ægri natura bene diſpoſita, & obedientia, pluribus conſtat exemplis, qualia præter *Schenckium* recenſent cerebri ſubſtantiam ſine morte ſubſequente deperditam *Borellus cap.* 1. *obſ.* 88. *Fabrit. Hild. cent.* 1. *obſ.* 13. *cent.* 4. *obſ.* 1, 2, 3. *centur.* 5. *obſ.* 44. *Pet: Ioh: Lotichius lib:* 6 *obſ: cap:* 8 *obſ.* 2. *Fallop. de cur: vuln: cap:* 45. *Andr. à Cruce lib:* 1 *Chirurg. tr:* 2 *cap:* 14 *Ambroſ. Paræus lib:* 4 *cap:* 22 & *lib.* 24 *cap:* 19. *Cabrolius obſ:* 16. 22. 34. aliique quamplurimi.

Rationes verò, propter quas contuſio, & vulnus pericranii ſuſpicionem aliquam Medico poſſet movere, hæ ſunt, quod videlicet membrana illa, reſpectu nervorum, cum cerebro habeat communionem; ſic etiam in contuſione, niſi tempeſtive ſatis caro incidatur, putrefactio, & gangræna, tractuque porrò temporis ſubjecti cranii caries oriri poſſunt; Vel etiam humor ille in contuſâ membranâ circulum debitum abſolvere nequiens efficiet, ut totum intumeſcat caput, quemadmodum ſimilia utriuſque generis exempla ſæpe mihi in Praxi occurrerunt; Sic quoque *Scultetus Armament. Chir. obſ.* 16. *fol. mihi* 213. de puello ſeptem annos nato refert, qui caſu ecchymoſin in dextra ſyncipitis parte prope ſuturam coronalem, & ſagittalem contraxerat, cui ſuccedebat primo capitis dolor, dein-

deinde & convulſiones totius, quæ circa novilunium augebantur. Cum tandem tumor capitis indies major fieret, tertio à vulnere menſe per ſcalpellum cruciformis facta eſt uſque ad cranium ſectio, repertumque fuit id ſubnigrum, & aſperum, certiſſimo indicio iſthæc ſymptomata ægro à materiâ acri, erodente, ac vellicante excitata fuiſſe. Ejuſmodi à perioſtii contuſionibus produci poſſe ſymptomata exemplo etiam indicat *Roonhuſius fol.* 39.

Dignoſci inſuper vix poteſt, ſitne ſub contuſo pericranio ipſum etiam cranium læſum, vel etiam, anne per ictum, lapſumve, oſſis quædam particula ſoluta irregularibus ſuis angulis pungat, ſicque immenſi doloris, adeoque & inflammationis cauſa ſit. Contingere enim poteſt, ut, quando vulnus (veluti noſtro caſu accidit) prope ſuturam quandam factum eſt, portio quædam acris materiæ in parte contuſâ latentis facile per ſuturam penetret introrſum, unde meninge affectâ, nervorum convulſio, delirium, apoplexia, tandemque ipſa ſequatur mors. Vulnus ergo Pericranii, quod per contuſionem, vel colliſum oritur, gravius eſt, quam quod fit per inciſionem, nec non periculoſius, ſi proxime quandam cranii ſuturam fuerit inflictum. Hîc loci autem quæſtio oritur circa capitis vulnerum prognoſin: num ſcilicet caput vulneratis poſt diem quadrageſimum, reſpectu iſtius vulneris nihil timendum ſit?

Iſtam prognoſin non adeo eſſe certam probat *P. de Marchettis obſ.* 15. *fol.* 38, *&c.* ubi multoties ſe vidiſſe refert nonnullos poſt tertium etiam deceſſiſſe menſem.

Marcellus Donatus libr. 5. *de Med. hiſt. mir. cap.* 4. *fol. mihi* 561. mirandum ſane, ait, Juriſtas tranſacto 46 die in capitis vulnere nullum amplius ſubeſſe periculum ſtatuiſſe, ſique poſt dictum tempus mori contigerit ægrotantem, id nequaquam in vulnus rejiciendum eſſe decreviſſe; Cum tamen celebres admodum viri, quales *Rogerius*, *Jacobus de Carpo*, aliique, teſtentur caput vulneratos ad centeſimum uſque diem periculo non eſſe exemptos, affertque idem *Marcellus Donatus* exemplum quoddam contuſionis capitis, à quâ patiens tandem poſt centeſimum vigeſimum nonum diem vivere deſierit. *Scultetus* etiam *Armament. obſ.* 7 *fol. mihi* 204 facit mentionem cujuſdam, qui, colliſo capite, centeſimo demum obierit die.

Paulus Zacchias libr. 5. *quæſt. med. legal. tit.* 2. *quæſt.* 9. *fol. mihi* 391. hac de re, licet, ait, ſecundum communem opinionem poſt 40. dies non dicatur quis ex vulnere quopiam mori, eã tamen in vulneribus capitis locum non habet, quia etiam poſt centeſimum, & ultra, hæc periculum afferunt, ratio ejus multiplex eſſe poteſt, &c.

Illa ergo fuit ratio, cur ego, & modo adductus Chirurgus *Fred. Kempius* certò aſſeverare

re non potuerimus læſum intra duorum menſium ſpatium mortis periculo omnino fuiſſe liberum. Noſtra autem ſententia (cum, quantum ad dimittendum reum controverſia quædam ſuboriretur, ideoque libello ſupplice à Brabantiæ Concilio impetraretur, uti rerum periti auctoritate publicâ, quicquid hoc eſſet litigii, dirimerent) poſtea fuit approbata à Medicis expertiſſ: *Petro van Wouw*, ac *Leonardo Comenick*, nec non Chirurgo *Bekeſteyn*, quos Senatores, ut inquirerent, elegerant.

OBSERVATIO II.

Prava Symptomata, utut illæſo exterius capite, orta.

TOmi primi obſerv. 7. exemplum dedi capitis vulneris, è quo, non adhibito trepano, extravaſata materia per modum tranſudationis decimo quarto, & ſequentibus diebus, feliciter fuerit egeſta. Hîc loci autem mentionem faciam capitis graviter icti, at alio plane modo percurati.

Claudii D'Ombaal hîc Hagæ habitantis caput menſe Junio Anni 1668. ligno quodâm bis fuit ictum, primo quidem

oc-

occipite, deinde & latere pulſato, unde ſubito humi procubuit. Domum autem portatus, cum dimidiam circiter horam abſque ſenſu, motuque jacuiſſet, ſenſim quodammodo ad ſe rediit; quapropter venam ipſi aperuit *Cornelius Bekeſteyn* Chirurgus Hagienſis, piloſque omnes abraſit, ac deinde, ſiquidem parvam duntaxat contuſionem, nullamque continui ſolutionem in cute, multò minus fiſſuram quandam cranii adverteret, caput primò inunxit oleo roſarum, mox & defenſivum quoddam applicuit. Hæc autem continua illico inſecuta eſt febris, at ipſe quarto die cum dicto Chirurgo advocatus nervorum convulſionibus eum laborare, portionemque aliquam coagulati ſanguinis è naribus excerni animadverti, quæ excretio ſeptimo die iterata eſt. Tum vero imminui febris, ac poſt tertiam hujuſmodi coagulati ſanguinis excretionem ægrum omnino relinquere. Interim ſequentem adhibui fotum:

℞. *Rad.*

℞. *Rad. Fæniculi*
Petroſ. ãã ℨ ij.
Herb. Betonicæ
Rutæ ãã m. j.
Flor. Chamæm.
Meliloti
Sambuci ãã m. j. ß.
Lavend. pug. ij.
Sem. Cum. ℨ iij.
Bacc. Lauri ℨ ij.
Cop. in aq. comm. ſub finem coctionis addendo vini rubr. ℔ j. ß.
Fiat fomentum.

Hocce fomento humectabantur ſegmenta quædam lanea, quibus caput per dies aliquot continuos fovebatur, eique tandem impoſitum eſt Emplaſt. de Betonica cum Cerat. de Cumin. aa. p. æq. invicem commixtis, ſicque ille intra 14. dies priſtinæ ſanitati fuit reſtitutus.

IN OBSERVATIONEM II.

EX hoc, &, quod ſequetur, exemplo, diſcimus in omnibus capitis contuſionibus, quas ſymptomata comitantur, non continuo ad cutis apertionem, craniive terebrationem eſſe recurrendum, ſiquidem id nec tutum ſit, nec ratio-

ni

ni conveniens. Sæpe enim ſanantur quædam capitis contuſiones abſque ullâ inciſione, trepanove, quibus nullum quidem adeſt cutis vulnus, ſed læſio quædam partium capitis interiorum.

Ita meminit *P. M. Roſſius fol.* 120. infantis cujuſdam quinque annorum, cui dextra cranii pars multum erat contuſa, ab initio videlicet muſculi temporalis dextri uſque ad os bregmatis. In ipſo, inquit, oſſe capitis manifeſta depreſſio, ſimulque cutis ingens tumor erat, ſub quo effuſi è vaſis ſanguinis digitis dignoſci poterat undatio, ambiebatque hic tumor totum muſculum temporalem ad oculum uſque, quamquam dicta undatio eo uſque non pergeret: hanc contuſionem iſthæc comitabantur ſymptomata. Puer inſtar mortui abſque ſenſu, motuque, apertiſque, ac contortis jacuit oculis, eoque in ſtatu tres horas permanſit, cum interim è dextra aure, ac naribus ſanguis efflueret; in parte oppoſitâ oris diſtorſio animadverſa, totoque in latere ſiniſtro motus diminutus apparebat, atque hoc modo uſque ad decimum quartum diem miſellus decubuit, primis duobus diebus nec cibum, nec potum retinens, ſed aſſumta rejiciens.

Ex quibus evidenter conſtat interiores capitis partes fuiſſe læſas. Nihilominus tamen infans ſine ullâ capitis inciſione, aut trepano per idonea externa (generalibus tamen internis non omiſſis) ſanatus eſt.

Ani-

Animadvertendum itaque eſt, ſi cui caput contuſum ſit abſque ullo cutis vulnere, & mox poſt lapſum, ictumve varia mala appareant ſymptomata, v. g. bilioſus vomitus, amiſſio loquelæ, ſanguinis per nares, & aures ejectio, ſenſus, motuſque privatio, ac denique febris, non continuo oportere Chirurgum cutim incidere, craniumve terebrare; caput autem ei dextrè pertentandum, inquirendumque, anne alicubi cranii quædam depreſſio, vel fractura ſit; quâ non inventâ, ubi, quæſo, inſtituet inciſionem? Si enim reſpicere velit capitis tumorem, hujuſque aliquam mollitiem (ubi aliàs juxta *Celſum libr.* 8. *cap.* 4. in dubio fracturæ cranii caſu inciſionem facere licitum eſt) nonnunquam totum cranium cute denudandum eſſet, ſiquidem id undique ſæpe ſit tumidum, & molle.

Neceſſum igitur eſt ante omnia perſpicere, num ſimilia poſt lapſum, ictumve cuiquam ſupervenire poſſint ſymptomata abſque ipſius cranii læſione; quod ſi queant, anne porro tali caſu curatio abſque terebratione fieri poſſit, videndum. Hujuſmodi autem accidentia abſque cranii fracturâ provenire poſſe evidenter, opinor, ex jam dictis liquet. Obveniunt autem ea, quando cerebrum per gravem aliquem lapſum concutitur, teſtibus *Hippocrate ſect.* 6. *Aphor.* 58. & *Galeno in eundem Aphor.* *Celſus* quoque dicit, aliquando, ſed rarius, contingere, ut oſſe capitis integro, intus per ictum, lapſumve arteria quædam in menin-

meninge rumpatur, ſicque ſanguis ejiciatur.

An vero quiſquam iſtis accidentibus obrutus ſine cranii perterebratione poſſit curari, dignoſcetur ex iis, quæ vulgo circa oſſis apertionem ſolent proponi, nempe, ſi aliquid præter naturaliter intra cranium contineatur, quod exitum quærit; alias enim nihil commodi à trepano.

Quicquid ergo illo infantis exemplo ſub cranio contra naturam latuit, vel magna fuit coagulati ſanguinis quantitas, vel oſſis quoddam fruſtulum meningibus infixum, vel etiam os adeo depreſſum, ut membranas, cavitateſque cerebri notabiliter preſſerit; quorum omnium ſymptomatum primum tantum fuit animadverſum. Siquidem ergo ſanguis ſponte per aures, & nares effluxerit, perterebratio fuiſſet inutilis. Sed dubitare quiſquam potuiſſet, num etiam quædam intus permanſiſſet portio, quæ ibidem ſtagnando mala quædam productura fuiſſet ſymptomata? Veroſimile eſt ſanguinem extravaſatum, & incraſſatum, tam febre ſuperveniente, quam dictorum calefacientium, & attenuantium uſu, rurſus ita fuiſſe attenuatum, fluidumque factum, ut tam per aures, quam nares potuerit exonerari. Licet autem fortè quicquam remanſiſſet (quo caſu Celſus perterebrationem admittit) attamen Chirurgus præſcire nequit, ubinam apertio ſit inſtituenda; locus enim extravaſatum ſanguinem continens liquido diſcerni nequit, quemadmodum *ſcholio in obſervat. 7. tom. primi fol.*

fol. 26. nec non *obſervat.* 8.oſtendi; ubi ſyncipite lapſu læſo, tamen non niſi poſt trepanum demum vigeſimum ſeptimum ſanguis extravaſatus in occipite apparuit. Satius ergo eſt ejuſmodi caſu ſubjectum os non aperire, ſed inſtitutâ venæ ſectione, in id incumbere, ut per idonea remedia externa curatio promoveatur, quod etiam probat *Galen. l.* 2. *de comp. med.* ſec loc. ubi dicit: *Optimum itaque fuerit in his, niſi ætas prohibeat, vireſque ſint nimis debiles, à venæ-ſectione curationis initium facere: & convenientibus capitis irrigationibus uti, &c.*

Sic *Vidus Vidius libr.* 6. *cap.* 3. experientiâ non ſemel conſtitiſſe ait eos facilius percurari, ſervarique, quorum capitibus non terebratio, ſed externa adhibita fuiſſent medicamina, quam quibus cutis diviſa, exituſque ſaniei membranæ nocenti conceſſus fuiſſet. Nec deeſt ratio, cute enim integrâ manente, ab aëre externo non alteratur plaga, eòque citius ad concoctionem perducitur è vaſis effuſus humor, ac diviſa oſſis fruſta ſibi invicem melius reuniuntur.

De notabilibus cranii depreſſionibus infantum, maliſque inde ſecutis ſymptomatibus, quæ nullo tamen vitio ſuperſtite, fomentis tantum ad curationem perducta ſint, vide *Lyſerum pag.* 279. nec non *P. de Marchettis pag.* 18. *River. obſ. p.* 355. *Sculteti armament. Chirurg. p.* 109. *Smetium pag.* 563. Ejus etiam exemplum dedimus *Centur. noſtr.* 1. *obſ.* 6. *fol.* 27.

Gabriel Fallopius libr. de vuln. cap. fol. mihi

584. *quando*, ait, *os fractum eſt, integrâ adhuc cuti non ſtatim inſtituenda eſt ſectio, quia ea fruſtra eſt: poßumus enim diſcutere, & digerere materiam, quod non poſſumus facere oſſe detecto: nam quando generatur ſanies, & fit oſſis refrigeratio, non poteſt fieri bona digeſtio. Jacob. Guillemæus lib.* 1. *de vuln. capitis. fol.* 605. Apertura cranii, inquit, quovis oſſe fiſſo, non requiritur neceſſariò. Idem affirmant *Schenckius obſ. med. lib.* 1. *fol.* 19. Nec non *Scultet. Armament. Chirurg. fol.* 103. & 240.

OBSERVATIO III.

Grave capitis vulnus, illæſâ tamen cute.

QUemadmodum præcedente obſervatione de capitis vulnere abſque cutis apertione, non autem ſine malis ſymptomatibus, actum, nec non ſcholio dictum eſt de aliis gravibus caſibus, quorum ultimo depreſſio cranii, cute illæſâ, animadverſa fuit, ubi tamen omnia ſymptomata circa periculoſum capitis vulnus obſervari ſolita ſine trepano fuere percurata; ita etiam hic mentio fiet contuſi capitis abſque externâ cutis læſione, non tantum depreſſo, ſed

ſed & fracto cranio, cui admotum fuit trepanum.

In caput cujuſdam Juvenis 20. annorum corporis robuſti, & ſani, cum aliquando arenam in novum quoddam ædificium apportaret, infortunio trabs quædam ex alto lapſa alterâ parte (alterâ namque in terram ruebat) ita incidit, ut mortuo ſimilis illicò prolaberetur in terram: quare in auxilium vocati *Carolus*, ejuſque filius *Joh. Teurier* (apud quem Chirurgiam tunc temporis diſcebat *Cornel. Solingius*, nunc temporis Medicus, & Chirurgus Hagienſis) continuo venam illi ſecuere. Cranium namque, quamvis capitis illæſâ cute, valde depreſſum dextro in latere ſolutionem continui paſſa erat. Circa ſuturam coronalem non contuſæ tantum partis, ſed & palpebrarum reperiebatur tumor: advertebatur etiam capitis vertîgo, ſopor, delirium, cæcitas, amiſſio loquelæ, bilis, ſanguiniſque vomitus, nariumque hæmorrhagia, quæ ſymptomata omnia læſas eſſe internas capitis partes ſatis clamabant. Præter cranii depreſſionem conſpiciebatur quoque fiſſura, quoniam

autem non ita magna erat depreſſio, ut ſubjectam premeret meningem, nulla adhibita fuere inſtrumenta elevatoria, ſed tertio die applicitum fuit trepanum circa infimam fiſſi oſſis partem, unde magna ſanguinis extravaſati portio illico per aperturam, non ſine magno ægri levamine, fuit exonerata: cumque ille per aliquot dies alvum non dejeciſſet, lene aliquod præſcribebatur purgans, quo ſimul cum fæcibus multum coagulati ſanguinis ejectum eſt. Ab illo dein tempore pleraque valde imminuebantur ſymptomata, læſuſque ſenſim (quamvis non ſine ingenii quadam læſione) priſtinæ fuit reſtitutus valetudini.

IN OBSERVATIONEM III.

SUper illo, de quo obſervamus, perpendendum, & inquirendum occurrit, unde contigerit, ut cum bile ſimul & ſanguinem evomuerit, nec non, unde factum fuerit, ut coagulatum etiam quotidiè poſteà per alvum excreverit? Illud autem haud dubiè contigit, quod ſanguis in naſo aliquatenus incraſſatus, ac coagulatus, commodo exitu non invento, per foramen naribus cum palato commune in ipſum delapſus eſſet ventricu-

triculum, & hinc in inteſtina. Longè autem aliter ſeſe res habuit in illo, cujus meminit *Roonhuſius obſ. part.* 2 *fol.* 192. quique, graviter in glaciem impacto occipite, lapſus motu, ſenſuque pene carens jacuit, quem caſum multa, ac prava admodnm ſequebantur accidentia, ſed tamen nulla advertebatur narium, vel aurium Hæmorrhagia: refertque porro *Roonhuſius* de eodem, quomodo, ſumpto poſtridie ſyrupo quodam purgante, ſeptimo demum die de vehementi circa aures dolore, lacrymiſque vel invito profluentibus, ut & olfactus amiſſione conqueri cœperit, nec non octavo auditum amiſerit die, undecimo autem intolerabilem ſenſerit in collo dolorem, tandemque duodecimo ſanguinem coagulatum per alvum dejecerit, unde aurium dolore imminuto, ceſſantibuſque lacrymationibus æger auditum recuperarit. Quoniam is itaque nullum initio ejecerat per nares, vel os, aureſve ſanguinem, non inutiliter fortean videbimus, undenam tandem ſanguis ille per alvum dejectus provenerit?

Non equidem veroſimile eſt, modo ſupradicto ex capite per foramen naribus cum palato commune in ventriculum, & indè porro in inteſtina deſcendiſſe ſanguinem, quod nulla hujuſmodi deſcenſus apparuerint ſigna; & licet ſupponamus inſenſibiliter id contigiſſe, dictu tamen difficile eſt, cur non initio ſtatim poſt aſſumptum purgans coagulatum ſanguinem, qui duo-

 deci-

decimo demum prodiit die, ejecerit; niſi quis ſtatuat illum tam diu cellulis, rugiſque inteſtini coli inhæſiſſe, poſteàque per fermentationem, putrefactionemve ſolutum fuiſſe. Hoc autem rationi non eſt conſonum; eo enim caſu febris, permanente putrefactione, fuiſſet aucta, cum tamen contra ſcriptor dicat ægrum decimo die, febri imminutâ, melius ſeſe habuiſſe. Quare exiſtimaverim, quicquid hoc fuerit coagulati cruoris non ex capite prodiiſſe, ac per œſophagum in ventriculum deſcendiſſe, ſed totam ſanguinis maſſam particulis quibuſdam acribus, circulationis lege à vulnere abreptis inquinatam fuiſſe, undè venæ quædam ſubtiles meſaraicæ fuerint apertæ, quæ per conſequens ſanguinis nonnihil in inteſtina evomuerint.

Mirabundus equidem quandoque legi, olimque phænomenon illud mihi ipſi dilucidare non potui, quî fieri poſſet, ut abſceſſus in hepate à capitis vulneribus oriretur, quales caſus tamen *Paræus lib.* 10. *cap.* 12. *& lib.* 16. *cap.* 49, *Ballonius lib. de convulſ. fol.* 50. nec non *Pigræus lib.* 4. *cap.* 8. *fol. mihi* 364. *& cap.* 9. *fol.* 377. aliique de abſceſſibus à levioribus etiam capitis vulneribus ortis, at letalibus tamen, quamvis deficientibus gravioribus ſymptomatibus, præcipuè ſuperveniente die tertio febri, annotarunt. Quamquam ſcribat *Joh. Virſungus* ſe ex apertione multorum cadaverum didiciſſe ejuſmodi abſceſſus poſt funeſta imprimis muſculi temporalis vulnera proveniſſe. *Petr.*

Petr. de Marchettis obſ. med. chirurg. 15. *fol. mihi* 35. ſæpius ſe obſervaſſe ſcribit, quando in his vulneribus collum incipit dolere, parte potiſſimum poſtica, & laterali, materiam purulentam delabi ad thoracis, & abdominis cavitatem, quæ longiori morâ cum pulmonum, tum pleuræ aliquas partes erodit, è quibus multa ſanies emanat, quæ poſtmodum ad abdomen defluit cum jecoris, & pulmonis labe, in quibus varias puſtulas excitat, quibus diſruptis, perinde ac ex pulmonibus, & pleurâ, ita & ex his materia purulenta effluit.

Paulus Marquardus Slegelius, referente *H. Velſchio obſ. med. epiſagm.* 56. *fol. mihi* 34 animadvertit omnes, quibus capitis vulnus letale fuiſſet, ante obitum conqueſtos fuiſſe de hepatis, vel lienis dolore, dicitque ſe in ipſorum cadaveribus abſceſſum ſemper reperiſſe hepatis, quem ex metaſtaſi puris ortum fuiſſe putat, quia vulnus eo tempore fuerat valde aridum, & ſiccum; quo phænomeno apparente, mortem haud dubiam prædicat.

Anthon. Stadlender Chirurgus civitatis Thorunenſis in Boruſſia, ut tradit *Phil. Jac. Sachs miſcell. med. Phyſ. curioſ. decur.* 1. *an.* 2. *obſ.* 119. *fol.* 197. ſe ter ad minimum Apoſtemata in hepate inveniſſe apud illos ait, quibus caput inſigniter fuerat vulneratum, refertque ibidem de alio, cui frontis oſſi ſupra oculum ſiniſtrum grave vulnus cum cranii fractura inflictum erat,

ut ipſa cerebri ſubſtantia egrederetur; aperto autem illius, cum decimo quarto die obiiſſet, capite, non ſolum fractura in cranio reperta, ſed & fiſſura in dura matre. Dum autem abdomen fuit inciſum, in hepate Apoſtema inſigne maximi fætoris ſe inveniſſe dicit, cum, quod notatu dignum, octiduum ante hujus ægri obitum ex vulneribus nullum pus amplius egreſſum eſſet, ſed plane evanuiſſet.

Jobus Mekeranus cap.2. obſ. Med. Chirurg. fol. 28. meminit cujuſdam *Othonis Regneri filii Oldenburgenſis*, cujus capiti 12 Junij non unum inflictum erat vulnus, præcipuum autem in occipite ad ſuturam Lambdoideam conſpiciebatur, fracturâ cranii, quæ ἐσφλασις *Hippocrati* vocatur, ubi nempe fragmentum ſe dimittit ad inferiora, ſic ut ſub oſſe integro abſcondatur, ſtipatum. Ad diem uſque vigeſimum læſus febri, convulſione, paralyſi, ſopore, vigiliis, vomitu, omnibuſque ſymptomatibus, quæ fracturis cranii ſupervenire ſolent, liber fuit. At paucis ante obitum diebus de gravi circa hepatis, ventriculique regionem dolore conqueſtus fuit. Diminuebatur interea pus quod ſatis copioſè antea è vulnere profluxerat: hujus autem labiorum, fundique inſignis animadvertebatur ſiccitas, unde non ſine delirio febris ingraveſcens vigeſimo octavo ejuſdem menſis die vitæ ejus filum abrupit. Ventre (cujus dolor tempore decubitus valde fuerat moleſtus) aperto, hepar tumidum admodum, abſceſ-

abſceſſuque notabili correptum reperiebatur. Ex eo enim aperto tantum effluxit puris, quantum cotyla caperet.

De hujuſmodi abſceſſibus paucis etiam monuimus *Schol: obſ.* 7. *centur. noſtræ* 1. *fol.*36

Variè admodum multi hanc rem conſiderarunt, quod opinati fuerint nonnulli abſceſſus poſt caput vulneratum in hepate repertos ibidem caſu, morbique cujuſdam vitio, non autem à capitis vulneribus ortos, multò minus his ipſis extinctos fuiſſe ægros: neque enim credebant puris multum è capite ad inferiora deferri poſſe viſcera. Cum tamen celeberrimum *Petrum de Marchettis* docuerit experientia mediam ſæpius pectoris, abdominiſque cavitatem eo fuiſſe refertam.

Petrus Pigræus loco ſupra adſcripto abſceſſum hepatis ex ſympathiâ, quam habet cum cerebro, ratione ſexti, ſive vagi nervorum paris naſci ſtatuit. Illud autem nequaquam locum habet in hepate, ſiquidem ibi nulli, aut oppido pauci, ac per tunicas tantum, minime vero per ſubſtantiam jecinoris diſperſi reperiantur nervi, ut *Veſalius* etiam annotat; quapropter etiam dolor in eo non acutus, ſed gravativus exiſtit; licet ſe expertum *Riolanus* referat duos nervulos juxta longitudinem venæ portæ diſcurrere intra hepar. Quamvis autem harum partium quædam communio per dictum nervulum exiſteret concipere tamen vix poſſum, quo pacto pus il-

lud juxta nervi ejuſdem ductum trajiceretur in hepar.

Paulus Barbettius idem numero, ac ſpecie pus à cerebro minimè ad hepar deferri autumat, ſed cerebrum, ſive vulneratis tantum meningibus, ſive ipsâ etiam ſubſtantia, ex læſis arteriis modo uberius, modo parcius emittere ſanguinem, qui calore, ſpiritibuſque orbus neceſſariò tandem putreſcat, & in pus convertatur. Sanguinem quoque nutritium circa vulnus contaminari, nec ſine labe adductum ipſum etiam inficere hepar ſtatuit.

Verum *Barbettius* loqui ibidem videtur de ſimplici prætereunte, ſpirituoſoque contagio, quod ex vulneris pure tranſiret ad ſanguinem, cum tamen *Paræus* ipſum pus ſub ratione puris cum ſanguine miſceri, & transferri ſtatuat, quod & magis eſt veroſimile, ſiquidem id vel hinc poſſit animadverti, quod in ita vulneratis, abſceſſuque hepatis laborantibus, inſtante morte, (uti modo dictum) vulnus multò aridius, minorque puris quantitas reperiatur: unde inferre liceat illud, poſtquam viam in arterias ſibi ſenſim efformavit, ad hepar deferri: vulneris autem illa exſiccatio minime contingeret, ſi ſpirituoſum ſaltem contagium puris tranſiret ad ſanguinem: ſequeretur etiam inde ex omnibus vulneratis, & putrefactis partibus ſemper exorituros abſceſſus in hepate, cum enim ſanguis perfluat omnes circa vulnera, & abſceſſus partes,

coge-

cogeretur ſemper tenuiores puris partes ſecum abripere, ut iiſdem inficeretur.

Quapropter cum *Pareo* exiſtimaverim (utut ille tum temporis circulationem ſanguinis neſcierit) abſceſſus iſtos per metaſtaſin, ſive demigrationem fieri, humoremque purulentum in ita læſis ex capite, ad ipſum corporis centrum reverti. Neque etiam minus eſt probabile ſanguinem circulum ſuum circa vulnus efficientem portionem quandam ibi ſtagnantis puris, dum revertitur, ſecum ex partibus vicinis abripere, unde iſtius ſanguinis partes aliam nactæ figuram, primòque verſus cor delatæ, & deinde per univerſum ſanguinem diſperſæ, ac poſtea hepar tranſituræ glandularum poris viam negantibus, in quibuſdam hepatis locis ſtagnant, vel forſan à bile ibidem præcipitantur, quibus ſenſim major conſimilis materiæ portio additur, imo & illud, quod antea ſecerni ſolebat in vulnere capitis, jam in hepate deponitur, ut neceſſario vulnus exſiccetur. Adde depoſitam in hepate hanc materiam fermenti induere naturam, quod plures alias ſanguinis particulas ſenſim in ſimile commutat pus, ſicque malo accreſcente, pus illud non poteſt non contaminationis totius ſanguinis, & per conſequens etiam mortis cauſa exiſtere. Nèc tamen hujuſmodi materiæ purulentæ tranſlocationem valde miremur, quoniam in aliis quoque abunde pateſcit vitiis. Quâ de re vide ſis *obſ.* 26, 34, 35.

Tomi

Tomi noſtri primi, nec non *Paræum lib.* 10. *cap.* 12, & *lib.* 16. *cap.* 49, *Ballonium lib. de convulſionibus fol.* 4. *&* 51, ut & *Tulpium obſ. med. lib.* 2. *cap.* 6. *&* 27.

Galenus lib. 6. *de loc. aff. cap.* 4 ſcribit pus, quamquam ſanguini non mixtum, ex univerſo corpore per venas, & arterias ad renes, & veſicam unà cum urinâ, vel etiam ad hepar fluere, indeque in inteſtina ejici, uti jam antea annotavimus *Scholiis ad obſ.* 24 *&* 35. *cent.* 1. *obſ. noſtr.* Conſiderandum etiam judico illum, cujus ſupra meminit *Roonhuſius*, undecimo die de intolerabili cervicis dolore fuiſſe queſtum, à quo tumor deinde, dolorque capitis indies minuebatur; Deinde & animadvertendum eſt eundem de immenſo ſpinæ dolore conqueſtum eſſe, qui ut pelleretur, fotus, & linimenta (veluti anteà diximus in vulnere capitis) fuêre adhibita, ſicque dolorem poſteà uſque ad os Coccygis, & tandem ad femora, & tibias deſcendiſſe, verum ſenſim omnia evanuiſſe ſymptomata.

Supra adductus *P. de Marchettis, obſ.* eâdem, *fol.* 35. ſe expertum fuiſſe refert, dolente hiſce capitis in vulneribus collo, ac præſertim parte ejus poſteriore, lateralive, materiam purulentam in pectoris, abdominiſque cavitatem fuiſſe delapſam.

Idem, cujus memini, *Jobus Mekeranus* ad foramen oſſis occipitis, per quod ſpinalis medulla ad vertebras ſpinæ deſcendit, omnia, præſer-

tim-

timque membranas medullam inveſtientes, muſculoſque cervicis caput retrorſum moventes ſero ſcatuiſſe tradit, de cujus affectæ partis dolore læſus non fruſtra fuerat queſtus. Sed nec adeo mirum hoc fuit, ſiquidem meninges intus undique thoracem, & abdomen indifferenter veſtiant, undè ſympathiæ illius deducenda eſt cauſa, quæ ſatis ex ſternutationibus, vomitibus, tuſſibus, &c. liquet.

OBSERVATIO IV.

Cranii Vulnus ſupra oculum.

QUemadmodum partes capitis tam externæ, quàm internæ, bene multæ, indoleque diverſæ ſunt, ita & magna inter earundem vulnera, tam ratione partis vulneratæ, quàm ipſius inſtrumenti, quo vulnus infligitur, exiſtit differentia. Hujus autem exemplum ſuppeditabit filia octo annorum politoris cujuſdam argentarii Hagæ-Comitum habitantis: Ad quam ego unà cum Chirurgo *Ludovico Cock* anno 1668, vocatus ſum. Ejus autem ſynciput ſupra palpebram ſiniſtram ita calce percuſſerat equus, ut vulnus exortum fuerit non tan-

tum

tum cum fracturâ, ſed & cum cranii quadam eò loci depreſſione. Cum itaque primo die ad ſanguinis fluxum ſupprimendum, vulnus ſimpliciter tantum eſſet obligatum, ſecundo vulneris apparatu pulſum quendam intus in fracto oſſe, motumque animadverti, quem primo quidem duræ matris credebam, ſed cum ſubiret mihi os frontis ſupra oculos cavitate quâdam donatum, non amplius eâ de re fuimus ſolliciti, præſertim cum ſpecillo experiremur infimam cranii tabulam illæſam eſſe; quare ipſum vulnus, de oſſis depreſſi reſtitutione non amplius anxii, uſitatiore percuravimus methodo.

IN OBSERVATIONEM IV.

CIrca dicti oſſis frontis cavitatem varia occurrunt conſideranda, ſiquidem ea reperitur in quibuſdam valdè magna, in nonnullis verò parva, in aliis exiſtit in alterutrâ ſaltem oſſis parte, in aliis autem omnino deficit.

Fabrit. Hildanus centur. 5. *obſ.* 1. *p.* 381. refert eam communiter magnam admodum reperiri in iis, quibus frons, ſupericiliaque protuberant.

Bar-

Bartholinus autem *lib. de oſſ. cap.6.* cavitatem illam non reperiri in iis ait, quibus facies, & frons planiores ſunt, ac latiores; quod & affirmant *Fallopius expoſit. de oſſibus cap. 13. fol. mihi* 497. & *Nathan. Higmorus lib. 3. diſquiſit. Anatom. part. 1. cap. 4.* quorum hic refert ſe ancillæ cujuſdam caput aperuiſſe, cui facies dicto modo deformis erat, deficiente tamen cavitate illâ.

Non ita pridem conſpicere mihi licuit apud *Dom. Anth. Nuck.* Medicum, & Anatomicum Hagienſem cranium quoddam, cui talis cavitas omnino deficiebat. In tenellis quoque infantibus ætatis primo anno eadem non reperitur, Teſte *Bartholino*, ſed ſucceſſu temporis ſe manifeſtat. Prout enim oſſa infantum ſenſim perducuntur ad perfectionem, ſic etiam hoc os tandem ita prominere incipit, ut inter ipſius hiantia latera quædam producatur cavitas: hoc quoque, loco modo adducto, confirmat *Fallopius*. Quamvis autem *Bartholinus* cavitatem hanc iis deeſſe dicat, quibus os frontis ſuturâ quadam in duas dividitur partes, attamen celeber ille Anatomicus *P. Pauw* Diſcipulis ſuis olim varia oſtendit crania cavitate hac donata, etiamſi ſutura ſagittalis idem os in duas diviſiſſet partes; confirmatque hoc *Higmorus*, dum cavitatem illam etiam in diviſo frontis oſſe ſe conſpexiſſe memorat.

Ille cujus ſupra memini *Anthon. Nuck* nuper etiam cranium viri, qui 30. ad minimum natus fuiſſet

fuiſſet annos, mihi monſtravit, in cujus oſſe ſincipitis ad dictæ ſuturæ latus ſiniſtrum una aderat cavitas, ad dextrum verò duæ.

Schneiderus de oſſe cribriformi fol. mihi. 126. ſe crania vidiſſe ait, quorum in dextrâ ſupercilii parte cavitas hæc reperta fuerit, ſiniſtrâ parte non excavatâ, ſed plenâ, & ſpongioſâ, pumiceâque conſtante ſubſtantiâ: quodque annotatu dignum erat, in internâ cranii facie ita prominebat hæc cavitas, uti ipſum prope ſupercilium dextrum ſynciput, cui hæc cavitas ſuberat. Aliis verò deficiebat hæc ipſa in latere dextro. Ejuſmodi etiam protuberantiæ internæ mentionem *obſ.* 38. *centur. noſtr.* 1. *p.* 152. fecimus.

Obſervandum quoque hic eſt, cavitatem illam intus undique tenui quâdam inveſtitam, & obductam eſſe membranâ, &, quamvis nonnulli contendant eâdem humorem quendam viſcoſum contineri: plerumque tamen reperitur vacua, teſte eodem *Schneidero de oſſe cribriformi p.* 116. &c. nec non *Riolano notis ad Anat. Laurentii cap.* 9. *lib.* 2. imò in ipſorum brutorum v.gr. vitulorum, ovium, aliorumque humidiorum ejuſmodi cavitate (iis enim illa ſatis eſt magna) nihil ut plurimum, aut certè perparum liquoris reperitur. De cavitatis hujus in ſyncipite uſu, varia ſcriptores ſentiunt. *Joh. Anthon. Lindanus Medicinæ Phyſiolog. fol.* 369. viſcidum humorem per cavitatem illam ad nares demitti tradit. Ejuſdem eſt opinionis *N. Higmorus,* qui ideo duo

in

in illa exiſtere foramina ſcribit: juxta quorum alterius longitudinem humor mucoſus à cerebro per oſſis cribriformis foramen deferatur, ac deinceps per alterum verſus inferiora in naſum deſcendat.

Opinionis hujus veritas, ut ait idem *Lindanus*, evidenter è ſupremarum naſi partium obſtructione patet, nec non ex pure, aquâ, & ſanguine, per nares quorundam nonnunquam effluentibus in cephalalgia, unde juxta *Hippocratis ſect.* 6. *Aph.* 10. hæc utplurimum evaneſcit. Exiſtimant alii cavitatem illam aëris inſervire præparationi, ne ſcilicet per nares attractus, & ibidem aliquamdiu retentus, nimis frigidus, vel crudus in cerebrum admittatur.

Nonnulli, quos inter & *Fallopius*, cavitatem hanc veluti reſonantiæ quendam locum ad vocis claritatem facere exiſtimarunt, unde illi quibus naſus latus eſt, & planus, non clarum, ſed ex naſo proveniente quodam ſuſurro mixtum edant ſonum. Ab his autem diverſi locum hunc per attractum aerem odoratum quodammodo adjuvare credidere, è quibus *Fallopius*, *Veſalius*, *Spigelius*, alii.

Sæpius adductus *Anth. Nuck* retulit mihi nuperrime hic Hagæ à ſe diſſectum canem quendam, in quo cavitas hæc communionem haberet cum organis odoratui inſervientibus: verum *Alex. Benedictus*, *Riolanus*, aliique hanc ſæpe eorum craniis defuiſſe teſtantur,

C qui

qui antea bene olfecerint, ac clare voce locuti fuerint.

Ego vero in illorum deſcendo opinionem, qui aſſerunt cavitates illas præcipuè efformatas eſſe, ut oſſis ſupra oculum eminentiam producerent, quæ alias ibidem deficeret, ſi os perfectam acquiſiviſſet firmitudinem, ſiquidem illud hoc caſu gravitate ſua aliquatenus impedimento fuiſſet; quamvis interim non diffitear illius alium quendam, minoriſque momenti eſſe uſum; ſiquidem & ſimilis cavitas in brutis, videlicet bobus, ovibus, equiſque reperitur, & quidem multo major, oblongiorque quam in hominibus: intra eam quoque, ardente Sirio, vermes reperiuntur, unde dicta animalia aliquando vertigine corripiuntur, & in furias ruunt, teſte *Diemerbroeckio anatom. lib. 9. cap. 6. fol.* 897, & *Fabrit. Hildano cent. 5. obſ.* 1. *fol.* 381.

G. Fallopius lib. de vuln. in genere cap. 4. ſyncipitis vulnus, ſive fracturam curari non poſſe ſtatuit: ſe tamen ſemel illam ſanatam, & carne repletam obſervaſſe; quod exemplum miraculi inſtar habuerit; utpote quod aliis nunquam obtigiſſe meminerit.

OBSERVATIO V.

Auditus per biennium, & loquela per annos quatuordecim amiſſa ſubito reſtituta.

ADmiranda ſunt circa humana corpora Dei omnipotentis opera, quæ uti multis, ac diuturnis ſæpe obnoxia fecit morbis, ita etiam, quando ipſi viſum fuerit (quamvis non abſque naturalibus mediis) eoſdem nonnunquam valde ſubito, & inexſpectato modo aufert; cujus rei evidens nobis ſuppeditabit ſequens relatio exemplum.

Medicus noſter, ac Chirurgus *Cornel. Solingius* nuper mecum litteras quaſdam communicabat ad ipſum à Fratre *Hercule Solingio* Gorcomii habitante datas, quibus prolixè narratur, quomodo in pago *Aal* nomine, ſive *Eyl*, alias *Andel Workomium* inter, & *Hoeſdam* ad aggerem ſito, ruſticus quidam 40 annorum, nomine *Gisbertus* . . . . . , natus in civitate Campenſi habitaverit, qui illuc anno 1666 mutus, & ſurdus cum cam-

panula quadam (ut ſolent ejuſmodi homines) ad colligendas eleemoſinas advenerat. Quem, cum laborioſus eſſet admodum, vidua quadam, etiam ſurdaſtra, meſericordia ducta hoſpitio excepit, ita ut ab eo uſque tempore res perageret ruſticas, in quibus ſemper diligentem ſe, ſolertemque præſtitit.

Poſtquam vero ibidem per biennium laboribus inſudaſſet, ac aliquando foſſam quandam foderet, contigit, ut inter operandum campanæ audierit ſonum, quod digitorum ſuorum alliſione ſodalibus ſuis ſatis indicabat, & ab eo uſque tempore auditum conſervavit integrum.

Duodecim autem poſt annis, die 12. April. 1680 cum conſortio cuidam interfuiſſet Dominicâ palmarum, ancilla Heræ, cui famulabatur, lecto ipſum incumbere rata pro more domum clauſit, lectumque petiit Ille vero multa demum nocte reverſus, januam reperit clauſam, quapropter vicini ſui domum adiit, à quo commodiore tunc temporis lecto deſtitutus ad fænile dimiſſus eſt, rogatuſque fuit, uti mature domeſticos

exci-

excitaret ſecuturo die, qui Lunæ eſſet, multo mane mercatum adituros Gorcomienſem. *Gisbertus* ergo in prædicto fœnili decumbens vocem quandam, uti poſtea retulit, audiit, vel forſan ſibi audire viſus eſt, vel ſomniavit, clamantem: *Surge Gisberte*, *&* *Loquere*! ipſe ergo ſurgens mox vicini domum adiit, cujus oſtió fruſtra ter pulſato, Heræ fores pulſavit; unde ancilla ſurgens rogabat, quiſnam adeſſet, cui ille: ego ſum *Gisbertus*, Deus mihi linguæ reſtituit uſum: quod minus credens ancilla, diſſolutioriſque vitæ homines adeſſe ſuſpicata, qui domum ingredi conarentur, januam non aperuit. Coactus ergo fuit *Gisbertus* vicini ſui domum repetere, cujus uxor, quæ interea ſurrexerat, uti itineri ſe accingeret Gorcomienſi, ſtrepitum quendam ante fores audiit, quapropter accurrens quis eſſet, rogavit; *Gisbertum* autem ſe nominantem illa accedens cognoſcenſque exclamavit: Tune ades *Gisberte*, & loqueris? Ille autem non ſine amplexu reſpondit: *Deus mihi loquelam reſtituit, ipſi ſit honos, & gloria.* Unde mulier ſtupefacta pri-

 mo

mo quidem loqui non poterat, ſed tamen parumper ad ſe rediens, quo pacto loquendi recuperaſſet uſum, rogavit, quare ipſe, quicquid ſibi accidiſſet, narravit. Adventante autem, quo uxor diſcederet, tempore, *Gisbertus* maritum adiit, eique rem ſignificavit: omnium autem primo mulier iſta ſe ad meas (ita ſcribit *Hercules Solingius*) contulit ædes, ut nonnulla emeret. Dum autem nos ſimul (ita pergit) panderemus, intravit & *Gisbertus*, quem quidem unà ad prandium invitabam, ſed verecundior ille (uti videbatur) abnuit. Interroganti igitur mihi, quid ni Juvenis ille ad comedendum accederet, vicini uxor, tui, dixit, cauſa pudore afficitur, ac mox ſingula expoſuit, quæ ipſe etiam confirmavit referens, quomodo primò in pagum perveniſſet. Famulam autem quacum ſimul diu habitarat, poſtea uxorem duxit, ſed cum ipſâ diu in matrimonio non vixit, toto iſto tempore valetudinarius admodum. Uxore itaque ſine liberis relicta, fatis ceſſit anno 1681. menſe Martio. Quæ relatio (ut ait *Hercules Solingius*) non tantum

tum veriſſima eſt, ſed & centenis aliis teſtimoniis, ſiquidem opus foret, confirmari poſſet.

IN OBSERVATIONEM V.

DE eodem ruſtico quædam etiam breviter proponit Expertus Medicus *Steph. Blankardus part.* 1. *colleƈt. med. phyſ. cent.* 2. *obſ.* 21. *fol.* 105 *ut & part.* 2. *cent.* 6. *fol.* 143. quamquam utraque narratio diverſis modis (juxta literas *Joh. van Deuren*) facta ſit. Quapropter operæ pretium judicavi, ſi rarum hunc, mirandumque caſum ab amico quodam cognito prolixè omnibus cum circumſtantiis deſcriptum etiam huc adferrem.

Licet autem caſus ille valde admirandus, rariorque ſit, attamen ſine miraculo naturalique modo contingere poteſt, quemadmodum & ſimilia de auditus, viſus, motuum corporis diu amiſſorum reſtitutione traduntur. Divinam tamen providentiam hic præcipue ſuſpicere, ac revereri fas eſt.

Memini etiam exempli cujuſdam, quod juvenis animadverti de homine quodam, qui cum poſt annorum aliquot gravem paralyſin, reſciret aliquando templum ædibus ſuis vicinum, flammis eſſe correptum, neminemque tunc temporis adeſſe, qui ipſi opem ferret, magnâ ani-

mi cum conſternatione è lecto proſiluit fugâ ſe ſubducens poſteaque paralyſi liber manſit.

Franciſcus Valleriola l: 2 obſ: 4 fol. 116. ſimile quid habet de cive quodam Arelatenſi, nomine *Joh. Berla*, qui reſolutione alterius lateris multos annos laborans, quum diu reſolutus manſiſſet, incendii metu, cum flagraret igne domus, in quâ degebat, propeque jam cubile ejus flamma ſerperet, incendii metu à domo ſaltu præcipitem ſe dederit, poſteaque incolumis, & probè incedens derepente factus fuerit.

Tale etiam ſubitaneæ à paralyſi liberationis exemplum contigiſſe perhibetur Amſtelodami anno 1676 in muliere quadam 40 annorum, nomine *Geeske* Claas, quæ quatuordecim annorum paralyſi ſubito fuit exemta; de quâ etiam vide D. *Steph. Blankardum collect: med: phyſ: cent:* 3 *cap:* 49 *fol:* 249.

Vidi, & diu novi, inquit *Iſbr. de Diemerbroeck Anatom. lib.* 8 *cap.* 1 *de nervis, ſol.* 851. mulierem per triginta annos adeo paralyticam, ut neque brachia, neque cruris ſiniſtri ullum articulum loco movere poſſet, cui tamen per maximum, horrendumque nocturnum cum fulmine tonitru, quo illa mundum periturum putabat, immenſo terrore percuſſæ, materia obſtruens è nervis ſubito expulſa ſit. Ipſa autem paralyſi repente liberata fuit, & manſit.

Thom: Bartholinus act: med: anno 1671 *&* 1672 *obſ:* 71, *fol:* 157 narrat ex *Olao Borrichio*

de

de cive quodam Chriſtiano-Hafnienſi, quem ipſemet *Borrichius* ſe cognoviſſe teſtatur, quomodo mutus factus toto quadriennio vocis uſum fruſtra expectarit, tandem vero, cum domum aliquando properaret, in ponte ſublicio, qui utramque urbem dirimit, obviam forte viderit vetulam quandam, ob inimicitias funeſtas jam olim ſibi inviſam; quâ conſpectâ, toto animo exardeſcens, & vindictæ accenſus cupidine, in hæc prorumpit verba: *Ut te Dii, Deæque omnes perdant!* ſimulque laxata linguæ ſuæ frena ſtupens obſervat; tum demum ſibi ipſi iratior quàm aniculæ, quòd fauſtiſſimum ejus occurſum conviciis excepiſſet, & primum redeuntis linguæ uſum à maledictis eſſet auſpicatus. Scilicet credibile eſt (ita *Bartholinus*) grumum aliquem ſanguinis, vel pituitæ tenaciorem principio arteriæ loquacis linguæ impactum, & hactenus vicinos nervos comprimentem, ad motum illum incandeſcentis animi concitatiſſimum, & ſecutum hinc irritati ſanguinis motum vehementem delicuiſſe.

Joh. Dolæus miſc: med: phyſ: cur: decur. 2 *ann.* 1 *obſ:* 38 *fol.* 109. de puellâ quadam agit decem annorum, quæ trimula variolis malignis laboraverit, hiſque, materiâ nimirum peccante per metaſtaſin ad nervos linguæ delatâ, pulſis muta evaſerit, taliſque permanſerit ad annum uſque decimum. Poſtea vero ex improviſo æſtate maxime ardenti (fortè materiâ nervos obſtruente à calo-

re reſolutâ) non ſine Parentum, Conſanguineorumque maximâ admiratione loqui cœpit, & nunc cum quolibet, haud aliter, quam ſi nullo laboraſſet incommodo, colloquitur.

Petrus à Caſtro miſcell. med. phyſ. curioſ. dec. 1. *ann.* 1. *obſ.* 35. *fol.* 191. meminit quorundam, qui infantes muti fuerint, ac poſtea diſtinctè loqui potuerint. Adde & *Reuſnerum obſ.* 49. *fol.* 27. qui de quodam poſt decem annorum, deque alio itidem poſt quadraginta annorum ſurditatem priſtinum recuperante aurium uſum memorat.

Tradit *Herodoti Clio lib.* 1. *fol. mihi* 40. *Crœſo* fuiſſe filium cætera habilem, ſed mutum; ad cujus vitium emendandum *Crœſus* pro viribus omnia, quamquam fruſtra, fecerat: hic autem cùm *Cyri* exercitu victus, ac captis mœnibus ſubito oppreſſus eſſet, quidam *Perſes*, *Crœſum* ſibi ignotum occiſurus vadebat. Quem invadentem ſe *Crœſus* cum videret, tamen præſenti clade affectus devitare negligebat nihil intereſſe ratus percuſſuſne oppeteret mortem, an ſecus. Id ubi filius mutus aſpexit, patri timens erupit in vocem dicens: *Homo ne perimas Crœſum*: Atque hoc ille primum effatus poſtmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit, *Crœſuſque* poſtea captivus in *Cyri* manus traditus eſt.

Æglis cujuſdam luctatoris ex inſula Samo mentionem faciunt *Val. Max. lib.* 1. *cap.* 8. & *Aulus Gellius lib.* 5. *cap.* 9. hic, cum muto victoriæ, quam adeptus erat, titulus, & præmium

eriperetur, indignatione accenſus vocalis evaſit. Ratio eſt, quod irâ celerior ſanguini concilietur motus, qui viſcidos, & tenaces, obſtructionemque nervorum inducentes humores ſolvere aptus eſt.

Ille autem, de quo nos, ruſticus forſan auditum recepit, quod maximo in fodiendâ foſſâ labore ſanguine ejus fluidiore, mobilioreque reddito, ſpiritibuſque concitatis, materia nervos auditorios obſtruens quaſi delicuerit, ut commodè inde potuerit expelli. Reſtitutio autem auditus ante loquelam forte contigit, quod obſtructio nervorum auditoriorum non fuerit adeo gravis, & magna, quam nervorum loquelæ inſervientum, unde tenax illa materia, quæ ſpirituum tranſitum antea impedierat, tanto ocyus eo, quam alio loco fuerit ſoluta.

Veroſimile etiam eſt ipſum vocis donum deinde noctu recuperaſſe, cum de die haud dubie in commilitonum conſortio hilarior extitiſſet, ſpirituſque vino recreaſſet, undè hi valde fuerint ad motum concitati, & volatiliores redditi. Accedit, quod eâdem nocte forſitan per ſomnum ſe in eodem conſortio etiamnum exiſtere ratus multâ cum vi nonnihil ſodalium cuipiam ſignificare geſtierit, unde ſpiritus (qui tempore ſomni copioſiores intus ſunt, nec adeo ad externum ſenſuum uſum diſperguntur) eo tempore fortius, quam quidem interdiu fuerint agitati, eodem modo, ac ſupra jam diximus de filio Cræſi, cui

cui alioquin effectui producendo fuiſſent omnino impares.

Ita etiam *Theoph Bonetus Med. Septentr. libr. de pect. affect. ſect. 18. cap. 5. fol. 437.* ex *Joh. Schmiedio* refert *Chriſtianum Omuth* virum verè probum, & doctum, verbi divini Miniſtrum è ſomno expergefactum, in inopinatam ſubito incidiſſe *ἀφωνίαν*, ac poſt 14. dies ſomniantem de nocte ſe undis ſubmergi, anxium voce clarâ, & eloquio prompto opem imploraſſe, expergefactum autem à proprio clamore grates Deo precibus ardentiſſimis, & cantu perſolviſſe.

Quemadmodum jam adducta ſunt ſubitæ auditus, & loquelæ reſtitutionis, obſtructis nervis orta exempla, ita quoque depulſæ, cujus cauſa fuerat nervorum opticorum obſtructio, cæcitatis quædam dabo.

G. H. Velſch. obſ. med. Epiſagm. 20. f. 14. exemplum habuit fæminæ cujuſdam ex *amauroſi* ſive guttâ ſerenâ cæcæ, quæ tandem poſt febrem aliquam vehementem priſtinum recuperarit viſum.

Memorat *Laz. Riverius obſ. communic. à Samuele Formio obſ. 29. fol. 361.* mulierem quandam *amauroſi* ita fuiſſe correptam, ut per cibi abſtinentiam mortem ſibi inferre decreviſſet, quo in ſtatu annum perſeverârit integrum, unde ad extremam deducta fuerit maciem, calore nativo (uti loquitur S. Formius) defectu pabuli humidum ſubſtantificum depopulante. Cum eo vero omnis ſimul corporis humiditas, tum ipſa materia

ria guttam ſerenam efficiens abſumta fuit; ſicque ægra viſum recuperavit, ac poſtmodum victu analeptico refecta fuit.

OBSERVATIO VI.

NOvi ego quendam etiamnum ſuperſtitem, qui quoties cum uxore rem habere geſtiret, immediate ante cœptum opus, ter, quaterve ſternutare cogebabatur: cujus phænomeni cauſâ ille nonnihil ſollicitus (ſiquidem alioquin vir erat robuſtus, & ſanus, ſenſuumque compos) me aliquando conſuluit.

IN OBSERVATIONEM VI.

MUlti, quos inter eſt *Avicenna lib.* 3. *fen.* 5. *tr.* 2. *cap.* 3. jam olim exiſtimarunt, poſteaque etiam alii, ut *Riolanus particul. meth. cap.* 17. *Untzerus lib. de Epilepſiâ*, aliique confirmarunt, ſternutationem levem quandam eſſe Epilepſiam.

Convenientia ſymptomatum illorum vel hinc, meo quidem judicio, quodammodo poterit elici, quod utrumque ex acri quadam, & pungente materiâ, originem habeat ac, ſenſu teſte, conjunctam ſibi habeat convulſionis aliquam ſpeciem, & denique, quod in utroque vel nervi

nervi, vel meninges contrahantur, hâc tamen cum differentiâ, quod ſternutationis ſubitanea, Epilepſiæ vero diuturnior ſit convulſio.

Sternutationis autem cauſæ diverſæ, earumque quædam externæ, quædam internæ ſunt. Sub externis comprehenduntur vulgo aër ſiccus, acriſque, qui hoc anni tempore magis, illo vero minus, particulis eſt refertus nitroſis; vapor etiam ſulphuris, camphoræ, aceti, allii, ſinapios, raphani, ellebori, &c. ſive per nares attractus, ſive per os admiſſus, narium quoque vellicatio, pilorumve ejus evulſio (cujus mentionem faciemus *obſ. ſeq.*) aſſumptio fortium ſternutatoriorum (quorum exempla nonnulla attulimus *obſ.* 10. *fol.* 48. *Tom. noſt. prim.*) vel alia quædam materia acris, & mordax. Nonnunquam etiam à ſplendore Solis, vel immediatè, vel mediatè, v. gr. à reflexione nivis, aquæ ſplendidæ, ſpeculi &c. excitatur ſternutatio; unde *Ariſtoteles* dixit, *ſternutat, qui ſub Sole ſe committit*; forſan quia calefaciens Sol naſi fibrillas, eodem modo, quo pluma quædam titillat. Certum utique eſt à Solis calore, vel fervore potus, humores intus in capite contentos attenuari, fluidioreſque reddi.

C. V. Schneiderus tract. de ſternutatione fol. 460. concionatorem quendam ſe cognoviſſe refert, qui, cum Soli exponeretur, bis, ter, vel etiam ſæpius ſternutare coactus fuerit. Membrana enim naſum intus circumcingens in nonnullis hominibus ſenſibilior eſt, quam quidem in

aliis;

aliis; ideoque facilius ab acido, acri, tenuive aëre quibuſdam vellicatur, vel etiam forſan Sol radiis humores intra caput attenuando efficit, ut acris quidam aſcendat vapor, qui exitum per anguſtam viam quærens cerebri membranas vellicat.

Hinc *Hippocrates ſect.* 7. *aphor*: 51, *Sternutatio fit ex capite, excalfacto, aut perhumectato ſpatio in capite inani; aër enim intus contentus foras erumpit, Strepit autem, quia per anguſtum ipſi eſt exitus,*

Internæ ſternutationis cauſæ ſunt, vel humores acres, & tenues à capite ad naſum in coryza depluentes, & ex vaſis naſi nonnunquam tranſudantes, vel etiam vapores acres e ventriculo, vel tenuibus inteſtinis ſurſum aſcendentes, naſique membranas interiores, ac præcipue quidem ſuperiores earum prope os cribriforme partes vellicantes; porroque ea omnia quæ apta nata ſunt ad tunicas narium irritandas; unde hæ moleſtiam, qua afficiuntur, à ſe abigere conantur, ac ſic quidem pectus ipſum, muſculique abdominis, nec non diaphragmatis inflati meningibus ſuccurrunt, cum quibus communionem habent tunicæ naſi fibrillarum quarundam nervoſarum, cribroſique oſſis foraminula percurrentium ope. Atque ita quidem fortioris aëris expulſione ſonitus ille producitur multum huc facientibus anguſtis narium ductibus, per quos aër non ſine ſtrepitu erumpit: videtur-

deturque tuſſis circa laryngem, & pulmonem; eadem eſſe, quæ ſternutatio circa meninges, & narium tunicas, ſed tamen pectus in ſternutatione aliter quam in tuſſi irritatur, moveturque.

Ariſtoteles ſect. 33, *lib*, 7, *problem*, 9. ſternutamentum ſalutarem quandam expirationem appellat, valetudiniſque indicium. Quid, quod etiam inter Medicorum arcana illud idem *Ariſtoteles* ponat: ægros videlicet, affectoſque, & gravi morbo decumbentes excitandos eſſe, ut ſternutent; id niſi efficere valent, ſalutis ſpem nullam supereſſe. Hinc quoque *Theophraſtus* difficulter admodum ægros ſternutare poſſe ait, propter ſpirituum & virium defectum; eandemque ob rationem *Ballonius ad Theophraſti lib. de vertigine p.* 9. *Vulgo*, ait, *è Xenodochiis jubent ægros exire, cum primum ſternutant, quod bono id fiat omine, & quod in limine ſint ſanitatis, quaſi victa calore naturali morbifica materia ſit cocta, & mitificata.*

Cum vero ſternutationes ſalutares nonnunquam, ita etiam contra noxiæ quandoque ſunt, & periculoſæ; præſertim ubi fuerint irritæ, & fruſtraneæ, continuæ, & immodicæ; tum namque anguem in herba latere indicant, hinc enim ſæpenumero cæcitas, obſtructis nervis opticis (de quâ *G. Fabrit. Hildanus centur.* 1. *obſ.* 24.) vel hernia, magnâ exiſtente preſſione, vel alia gravia ſymptomata, quorum aliquot attulimus *obſ.* 10. *tom. noſt. prim.* vel etiam ipſa mors provenit,

venit, præſertim corporibus intemperatioribus; contingere etiam poteſt, ut violenta ſternutatione arteria quædam intra caput rumpatur, unde mors, de qua vide *Theoph: Bonetum Anatom. pract. lib.* 1. *ſect*: 20. *obſ.* 17. *fol.*353.

H. Cardanus lib. 5. *aph.* 47. *Hipp. fol.* 559. obſervaſſe ſe tradit fruſtraneos multos ſternutandi conatus ſecutam fuiſſe Epilepſiam, & *comm. ad lib.* 7. *aph.* 45. *fol.* 817. juvenem quendam ægrum ſe vidiſſe ait, qui poſtquam veſperi pluſquam tricies fruſtra ſternutationem tentaſſet, ſequenti die convulſionibus extinctus fuerit.

Narrat & ſimile quid de ſene quodam 64. annorum, qui poſt parvas aliquot, iterataſque ſternutationes fruſtraneas, tertio die vivis fuerit exemptus.

Plura habent *Philip. Salmuth. cent.* 1. *obſ.* 93. *fol.* 56. *G. Fabrit. Hildanus cent.* 4. *obſ.* 12. *F. Platerus tom.* 1. *prax. pag.* 34. *& ſeqq. Rondeletius lib.* 1. *de curand. morb. cap.* 70. aliique. *Thucydides lib. de bello Peloponneſiaco* §. 131. *fol. mihi* 108. peſtilentis cujuſdam, malignæque ſternutationis meminit in famoſa illa Athenienſium peſte graſſantis; *Polydorus* etiam *Virgilius lib.* 6. *de inventione rerum cap.* 2. *fol. mihi* 413. itidem ſimilis ſternutationis mentionem facit, qua omnes, qui aliquoties ſternutaſſent paulo poſt extinguerentur: quod & teſtatur *H. Cardanus in lib.* 5. *Aphor.* 47. *Hipp. fol. mihi* 559.

ut & *Carolus Sigonius lib. 1. hiſtor. de Regibus Italiæ*, aſſeritque *Iſbr. de Diemerbroeck lib. de peſte cap.* 15. *fol.* 80. *& lib.* 4. *hiſt.* 18 *fol.* 236. tempore gravis illius Neomagenſis peſtis anno 1635. neminem ſe vidiſſe convaleſcere, qui durante morbo ſternutaſſet ſæpius. Tradunt quidam ſternutationem tempore *Gregorii Pont: Max.* contagioſum quendam fuiſſe morbum epidemicum, quo homines ſternutando obierint, & inde ortam ſternutantibus bene precandi conſuetudinem. Quam longe autem *C. Sigonius* qui hunc ſalutem precandi ſternutantibus morem à Gregorii tempore deducit, aliique, qui idem, quæ ille, ſentiunt, à vero abſint, non ineleganter ſane demonſtrat *Famianus Strada Soc. Jeſ. Proluſion. Academicar. lib.* 3. *Prælect.* 4. *de Piſtore ſuburrano*, qui jucunda admodum hac de re habet. Mos autem ille diu ante Soſpitatoris noſtri ortum apud Ethnicos, & ante ipſum obtinuit *Ariſtotelem*, ut idem *Strada pag. mihi* 438. Græcus enim Poëta apud eundem ibidem, *Ariſtoteleſque*, *Theocritus*, *Ariſtenætus*, *Petronius Apulejus*, *Plinius*, aliique bene multi illius meminere. Cauſæ autem variæ ſtatui poſſunt; quarum quinque dat *Strada* dicta Prælect. 4. Superſtitioſum tamen qualecunque hujus conſuetudinis fuiſſe initium nemo dubitaverit, ſiquidem & Ethnici à ſternutamentis auguria capere ſoliti fuerint; quapropter *Ammianus*, ac *D. Auguſtinus* imo ipſe Cicero iſtam repudiarunt. Hic

Hic enim *lib. 2. de Divinat. Quæ ſi obſervamus, ait, & pedis offenſio nobis, & corrigiæ abruptio, & ſternutamenta obſervanda.*

Dicebatur autem Epilepſia olim Græcis morbus ſacer, vel quia putabant illum hominibus immediate à Deo fuiſſe immiſſum, (uti voluit *Hippocrates*) vel quia nobiliſſimam, maximeque ſacram corporis partem, cujus regimine partes reliquæ gubernantur, occupat, uti ſcribit *Plato Timæo*, ſive *de natura fol.* 759., vel quia in illa parte ſedem habet ratio, quod voluit *Ariſtoteles ſect.* 33. *problem. quæſt.* 7. *Plato* (teſte Apulejo) totum hominem ſive ejus eſſentiam in ſolo capite conſiſtere dixit: quod Veteribus anſam dedit ſternutationem vocandi ſacram, & dicendi ſternuentibus Ζεῦ σῶσον, *Jupiter ò adſis!* Unde Europæi *Deus te adjvet*, ad quæ verba etiam ſalutare, vel corpus inclinare ſolemus. Caput olim Veteribus ſacrum appellatum fuiſſe etiam *Ariſtophanes* teſtis eſt, quia per illud jurare ſolebant, quapropter etiam ſternutationes è capite provenientes (ſecundum *Athenæum Dipnoſophiſtam*) adorabant tanquam ſacras. Illud & confirmat *Ariſtoteles*, cum ait ſternutationem Veteribus adeo fuiſſe ſacram, ut eam tanquam numen adorarent, ut patet ex *Xenophonte lib.* 3. *expedit. Cyri, Perſarum Regis*, dum dicit, ubi Rege præſente quiſquam ſternutaſſet, adſtantes in genua provolutos Deum illum adoraſſe.

Sed quærat hic quiſpiam, an non perverſa quædam ſit conſuetudo etiamnum ſternutantes ſalutare, beneque iis precari, utpote quæ paganorum erroribus originem debeat?

Patrum equidem nonnulli morem illum, profligata ſuperſtitione, non improbarunt. Illos autem procul eſſe juſſerunt, qui ſternutationes dimetirentur juxta Lunæ Phaſes, earumve multitudinem, paucitatemve, vel eas, quæ dextrorſum, vel ſiniſtrorſum, antrorſumve, aut retrorſum, de die, vel de nocte, in exequiis, epuliſve, &c. contingerent, obſervarent, hiſque adverſa, vel proſpera portendi hallucinarentur.

Pater Auguſtinus Serm. 241. *de Templ. Illas* inquit, *non ſolum ſacrilegas, ſed etiam ridiculoſas ſternutationes conſiderare, & obſervare nolite.*

Aliud itaque agit, qui (malum!) ſternutationes ad ſecutura bona, vel mala, &c. quidquam facere autumat, ac is, qui more non damnando ſternuentibus precatur proſpera.

Verum quid ni itidem tuſſientes, oſcitantes, ructum, crepitumve ventris emittentes ſalutamus?

Michael de Montaigne Conaminum lib. 3. *cap.* 6. hanc rationem dat, quod ſternutatio flatuum, vel expirationum omnium è corpore prodeuntium honeſtiſſima, utpote ex capite proveniens, ac idcirco reprehenſionis expers ſit, cui

cui idcirco præſtemus honorem. In ructu autem, crepituve ventris ſalutare, hominis eſſe plus ſatis urbani Doctorum elegantiſſimus *D. Eraſmus* tradit. Sicco autem pede præterire nequeo Ægyptios, aliaſque gentes Ethnicas inter innumeros, quos adorabant Deos, numeraſſe etiam quicquid eximium excellenſque, ac magna virtute præditum eſſet, v. gr. animi affectus, tanquam imperium in nos habentes, imo & ipſos corporis affectus. Hinc *Febris* fanum in Palatio: hac enim placata ſalutem ſperarunt. In numero iſtorum Deorum erant quoque & alia multa nugatoria, ridicula, & ſordida, v. gr. Crepitus ventris. Honorem præfatur *Joh. Seldenus de Dîs Syris Prolegom. pag.* 58. quod emiſſus (verba recito Seldeni) ſanitati corporis haud parum ſit conducibilis, ſupreſſus item noxius. Inde Regi minus imparem eſſe joculari Epigrammate ſcripſit *Nicarchus*, quod vitæ, & necis (hominis ingenium!) habuerit poteſtatem. Id autem tale eſt.

Οὐκοῦν εἰ σώζει, καὶ ἀποκτείνι πάλι πορδὴ,
Τοῖς βασιλεῦσιν ἴσην πορδὴ ἔχει δύναμιν.

Quod Latinè ita ſonat.

Si ſervare queunt Crepitus, & perdere ventris,
Regibus anne putes viribus ergo pares?

Conſiderandum etiam eſt ſternutationes morboſum quid nonnunquam involvere, morborumque ſæpè, ut ſupra dictum exiſtere accidentia. Quidni autem quæſo, (præſertim cum diuturnior id confirmavit uſus) ſternutantibus non ignari plurima quandoque frequentiores, violentioreſque ſternutationes inſequi incommoda, bene precemur, ac aliis occaſionibus facere conſuevimus? Ita operis aliquid agentibus proſperum optamus eventum, cœnantibuſque, ac peregrè ituris fauſta omnia precamur. Hinc etiam *D. Auguſtinus ſerm.* 42. *de Sanctis, tom.* 10. *Si quis obvium ſibi*, inquit, *non ſalutet, à viatore non habebitur homo, ſed truncus, aut ſtatua Mercurialis.*

Quando itaque conſuetudo hujuſmodi ſalutationem (ſive ea ore contingat, ſive ſolâ capitis denudatione, aut corporis denique inclinatione) introduxit, confirmavitque, minus urbanus habebitur, quiſquis hoc quicquid eſt humanitatis negligit.

Ambroſius lib. 7 *in Lucam cap.* 10. *Salutatio*, inquit, *communis eſt uſus gratiæ. Sic inferiores ſuperiorum favorem ſibi conciliare conſueverunt; Gentiles quoque cum Chriſtianis ejuſmodi habent commercia. Prudentis igitur Chriſtiani eſt, (modo ne committatur error) hoc caſu perſonarum, locorum, temporumque ſe accommodare circumſtantiis.*

Præter internas, externaſque ſternutationis cau-

cauſas vulgatiores, ac jam adductas, jure etiam merito conſiderandus eſt coitus appetitus, ſternutamenti utut rarior cauſa.

Inter ſternutationis cauſas recenſet, etiam *Joh. Mezue lib. 2. de ægritudin*: appropinquationem ad mulierem, deſideriumque cum eâ coëundi.

Amatus Luſitanus Schol. curat. 3 *cent.* 4 *fol. mihi* 370; *Scire decet, ait, quod, qui coitui ſunt dediti, & ab eo per dies aliquot abſtinuere, & mulierem pulchram contemplantur, aut vident, brevi in ſternutamentum labuntur: ſed ſternutamenta hæc coitus facile ſolvit: hoc enim conſilio præmunitus quidam, qui ad Principem ſimul cum uxore ſtantem, accedebat, & ſæpe frequenti ſternutamento dedecorabatur, liber evadebat.*

Theoph: Bonetus Anat. pract. lib. 1. *ſect.* 20. *ſchol. ad obſ.* 17. *fol. mihi* 353. ſibi caſum huic noſtro valde ſimilem obveniſſe refert. Quidam enim ab illo quæſierat, cur inter venereos amplexus, inſtante συνȣσίᾳ bis, terve ſternutatione percelleretur? Hujus rei hanc ille rationem dedit, quod aura nempe ſeminalis à teſtibus & vaſis ſpermaticis ſuſcitata ſurſum repens ſenſibiles narium tunicas vellicaret, atque ad ejuſmodi motum impelleret. Veroſimilius autem exiſtimem per fortem imaginationem (quæ quantum corporibus imperet, quotidie licet experiri) humores nervoſos, ſive ſpiritus, celeriter admodum, ſingularique impetu in nervos, & partes generationi inſervientes impelli inte

reaque cerebri tubulos, ex quibus illi proveniunt, non longo tempore vacuos aliquo modo ſubſidere, & occludi, unde levior quædam eorundem convulſio, uſquedum novi iterum in eos deferantur ſpiritus, ſiquidem recentes tam ſubito ſuppeditari nequeunt, quam quidem alii forti imaginatione in nervos vehuntur.

Vel etiam in meningibus, ac præſertim durâ, ubi ea variis os cribriforme pertranſit fibrillis, collectæ antea fuere particulæ quædam acres, vel ſalinæ, & forſan etiam viſcoſæ quædam, quæ ibidem ſtagnantes poſtea per fortiorem ſanguinis preſſionem (eſt autem ille tempore appetitus venerei celerior, majorique cum impetu fertur) ulterius propelluntur, quod equidem abſque fibrillarum vellicatione quadam fieri nequit, quæ contractione à vicinis fibrillis ortâ adjuvantur. Hac autem de re ſuum cuique ſit judicium. Non diffiteor tamen teſtium cum plurimis aliis corporis partibus valde magnam eſſe Sympathiam, uti non ſemel indicat *Hippocrates ſect.* 1 *& ſect.* 5 *lib.* 2 *Epidem.* alibique, nec non *Ariſtoteles* 2 *de generatione Animalium cap.* 7 *&* 4 *particular. problem.*, ut & *Galen. lib.* 1 *de ſemine cap.* 16. Evidenter etiam id liquet ex Eunuchis quorum vox, ſi infantiæ tempore caſtrati fuerint, non tantum tenera eſt valde, ſed & nullâ, aut minimâ malas lanugine veſtiuntur, teſte *Iuvenali Satyrâ 6.*

Verum hæc teſtium, aliarumque partium ſym-

ſympathia imprimis obſervatur circa cerebrum, & nervos, monſtrat namque experientia nimiâ Venere non cerebrum tantum, ſed & nervos generaliter debilitari; quod etiam annotavit modo adſcripto loco *Galenus*. Hinc itaque primò cæcitas oritur, quia magna ſpirituum quantitas per Venerem oculis detrahitur, unde membranæ duræ admodum, rugoſæque evadunt, meatibuſque velut invicem compreſſis, tranſpiratio debita fieri nequit, fibrillæque nervorum, membranarumque oculorum craſſiores evadunt. Quin & immodicum Veneris uſum nonnunquam Arthritis, tremor, paralyſis, apoplexia, ac ſubitanea nonnunquam mors ſequitur, quâ de re vide ſis *Henr. ab Heers obſ. med.* 9 *fol. mihi* 103, ubi exemplum habet nobilis cujuſdam viri, qui inter uxoris amplexus ſubitâ correptus fuerit apoplexiâ. Memorat & ibidem de alio quodam, qui propter ſimilem abuſum in Epilepſiam inciderit.

Contigit etiam olim, ut ſtrenui hujuſmodi certatores brevem voluptatem morte abruperint; quale quid inter alios refert *Galenus lib.* 1 *de ſem. cap.* 16. *Jovinianus Pontanus in opuſc. de obedientiâ cap* 10 meminit cujuſdam *Beltrandi*, cognomine *Ferrerii* cui Barcelonæ in Hiſpania nimia Veneris gaudia mortem maturarunt.

Tradit *Plinius lib.* 7 *cap.* 53 *Hiſt: nat: Cornel. Gallum*, *Titumque Haterium* Equites Romanos

in ipſo opere fuiſſe ſuffocatos, teſte etiam *Valer: Max: lib: 9 cap* 12. Plura ejuſmodi reperiuntur apud *Alex: Benedictum lib.* 24 *de curand: morb: cap*: 22. de Senatore *Viturio*, & apud *Fulgoſum lib.* 9 *cap.* 12. de quodam *Giachero Geneva Saluciano.*

Tertullianus Apologetico idem *Speuſippo Platonico* contigiſſe ſcribit.

Memorabile eſt, nec ſilere poſſum, quod ſcripſit *Nicolaus Grudius* è tribus Fratribus Belgis unus Epigramma de adoleſcente quodam qui anno 1555. Bruxellæ novo mortis genere periit. Adoleſcens autem loquitur.

Ruſtica me ſtrictis nimium complexibus urgens,
(Quis credat?) collum luxat amica mihi.
Ilicet, ecce, humero incubuit caput; atque ſoluta
Cervice, ipſa ſimul ſemita clauſa cibo eſt.
Hoc quoque vix potui ſuppreſſâ voce profari,
Es mihi tu raræ, Cypria, cauſa necis.

Ad quod haud dubie alludens *Joh: Secundus Hagienſis N: Grudii* Frater hoc compoſuit Epigramma.

Inter opus medium laſcivâ morte ſolutus,
Hic ſitus eſt, & init jam Menelaus humum.

Quæ omnia gravia ſymptomata ex ſpirituum, immodico coitu nimis diſſipatorum, inopiâ provenire ſolent; unde calor corporis minuitur, circulatio ſanguinis retardatur, tranſpirationes impediuntur, ſicque cruditates, & obſtructiones multæ corpori obveniunt.

OBSERVATIO VII.

Vibriſſæ evulſæ mortis cauſa.

Viles, & exigui ſæpenumero momenti res ſunt, quæ mortem nobis feſtinant. Experientia enim docuit externam tantum punctionem ab ape, vel alio quodam inſecto factam, aut læſionem quandam à parvâ feſtucâ, vel ſpinâ piſciculi, deglutitionem pili, acini uvæ, muſcæ, culicis, ſimiliumque plurium, mortis non ſemel fuiſſe cauſas.

Sic nuper mihi per literas ſignificavit (cum plura tranſmitteret) *D. Joh. Ludov. Hannemannus Phyſ. in inclytâ Chriſt-Alberti Academiâ Chilonenſi* Profeſſor Tribuno cuidam Suecici exercitus Buxtehudæ in Comitatu Bremenſi per pilo-

pilorum tantum è naribus evulſionem primo quidem narium, mox & cerebri inflammationem, tandem vero ipſam ſuperveniſſe mortem.

IN OBSERVATIONEM VII.

HUmoribus corporis noſtri per hunc, illumve in Diæta commiſſum errorem debito temperamento deſtitutis, vel acribus exiſtentibus, levis quandoque dolor inflammationem producit, atque ita quidem exiguæ cauſæ externæ magnum afferre poſſunt corporibus detrimentum.

Certum eſt membranam naſum intus cingentem ſenſibilem admodum eſſe, magnamque cum meningibus habere ſympathiam, à quibus etiam multas, diverſaſque acquirit fibrillas præſertimque unam, quæ adeo manifeſte ibidem apparet, ut *Andr. Veſalius* inde naſi tunicam provenire credat: unde facile contingere poteſt, ut, eâdem, ſive vibriſſarum evulſione, ſive fortioribus ſternutatoriis, vel iterata vellicatione, aliave tandem acriori re irritatâ, gravia oriantur ſymptomata, imo etiam corporibus intemperatioribus ipſa superveniat mors, quamvis nullus diffitear alium præ alio membranis ſenſibilioribus uti. Acutiſſimi in hiſce membranis ſenſus exemplum exhibet *Godofredus Schubartus miſcell. med. phyſ. German. ann.* 3. *obſ.* 138. *fol.* 227. in quadam

dam virgine, & *Amatus Luſit. cent. 4. curat. 3. fol. mihi* 369. in Juvene quodam, qui nonnunquam adeo fortiter, & ſæpe ſternutarit, ut cum hominibus converſari erubeſceret.

Joh. Anthon. Lindanus Medicinæ olim in Academia Lugduno-Batava Profeſſor tradit *Med. ſuæ Phyſiol. cap.* 12. *art.* 1. §. 15. *fol.* 532. celebrem quendam ſe noviſſe Medicum, qui, cœlo ſicco, & acri, ſæpiſſime, ac vehementer ſternutaret, ita ut tali caſu naſum intus tepido lacte dulci humectare cogeretur, quo etiam modo curaſſe ſe dicit *Foreſtus lib.* 10. *obſ.* 127. ancillam vehementer admodum, ac ſæpe ſternutantem.

Conr. Victor Schneiderus lib. 5. *cap.* 1. *de catarrh. pag.* 62. *Narium*, ait, *inflammationem comitantur gravitas, dolorque capitis, arteriarum capitis pulſus citatior, ſonitus aurium, delacrymatio, narium pruritus, libidoque emungendi, jugis ſternutatio, amiſſio ſenſus odoratus, vitium vocis, tandemque fluor ipſius humoris. Sique cerebrum nimio, fortioriſve cujuſdam vini hauſtu, vel aliis modis incaleſcat, eo caſu ſanguis, aliuſve acris humor à membranis cerebri prodiens narium tunicam vellicare non deſinet.*

Non fuit itaque adeo mirum, ſi ad membranas naſi illius Tribuni evulſione primo irritatas, cujus humores forſan commiſſi in diætâ errores fecere intemperatos, humor aliquis acer per duc-

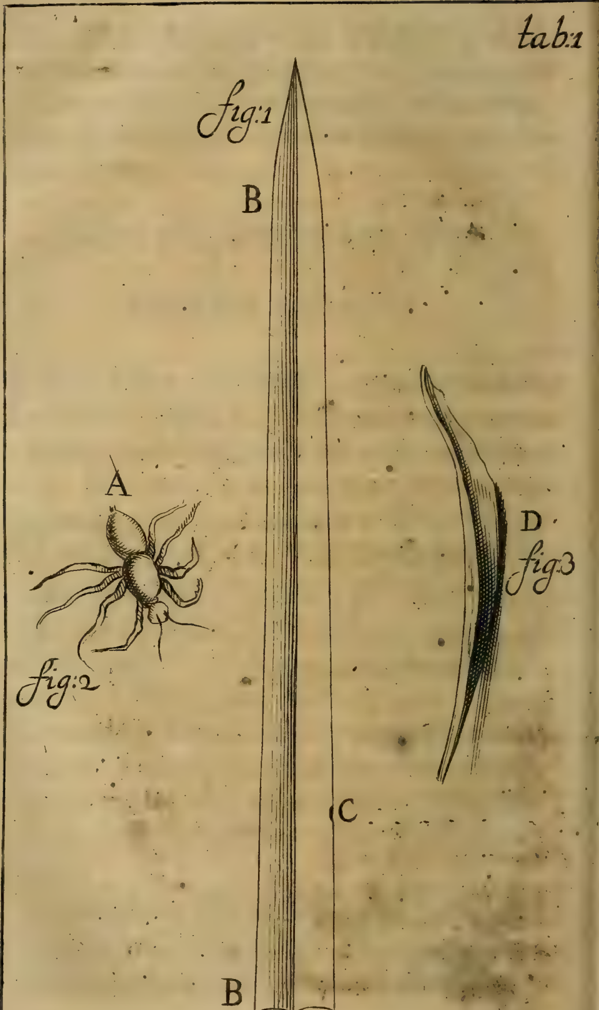
ductum arteriarum delapſus fuerit, unde ipſæ quoque meninges, quæ magnam, uti diximus, cum naſi tunicis communionem habent, inflammatæ fuerint.

OBSERVATIO VIII.

Mirandum oculi vulnus.

INter dona illa omnia, quæ nobis largitus eſt Deus T. O. M. nullum, meo quidem judicio gratius eſt, aut nobilius viſu, hic namque non tantum hominem idoneum reddit ad victum, & amictum ſibi comparandum, ſed & reliquas Dei Creaturas dignoſcendas, diſtinguendaſque, ut eaſdem contemplatus erecto ad ſidera vultu Creatorem tanto magis ſuſpiceret: Hinc non ſine ratione cæcos vocamus miſeros, duoſque propter maximam viſus neceſſitatem omniſcius Deus homini conceſſit oculos, quorum alterutro forte amiſſo, alter homini inſerviat.

Exemplum alterutrius oculi pungente gladio amiſſi hic videre eſt in *Guilhelmo Arthon*, cujus oculi dextri canthus major

tab:1
fig:1
B
B
C
A
fig:2
D
fig:3

jot 31. Octob an. 1674. gladio tenuiore ita ſuit læſus, ut ipſius enſis lamina ibidem fuerit rupta, ejuſque portio quædam medium longitudine excedens adulti viri digitum (qualem fig. 1. ad literas B. B. exhibet) remanſerit; hoc itaque in ſtatu *Cornelium* adiit *Solingium* Medicum, & Chirurgum Hagienſem qui illud gladii fruſtum non ſine magnâ vi, & moleſtia forcipe extraxit, nam propter magnam longitudinem forſan penetraverat ad os ſphænoides, ibidemque fixa permanſerat: extatque etiam in hunc uſque diem ipſum ſanguinis (quod notatu dignum eſt) in dicto fruſto veſtigium ad longitudinem litera C. notatam; læſus tamen remanente quidem iſtius oculi cæcitate, percuratus eſt.

IN OBSERVATIONEM VIII.

Oculorum vulnera, præſertimque orbitam ipſam penetrantia, periculoſa admodum eſſe, ita ut inde viſu non tantum quis privetur, ſed & nonnunquam paralyſis, apoplexia, memoriæ defectus, imo ipſa mors proveniat, teſtantur inter alios *Rhodius obſ. med. centur.* 1. *cap.*28. *pag.*51. *Joh. Schmidius miſcell. med. Phyſ. curioſ. an.*

an. 8. *obſ.* 83. *fol.* 140. *Thom. Bartholinus act. Haffn. tom.* 1. *obſ.* 78. *fol.* 68. *Marcell. Donatus de hiſt. med. mirab. lib.* 5. *cap.* 4. *fol.* 565.

Verum noſtro *Guilhelmo Arthon*, felicior fuit mendicus ille Patavinus, cujus meminit *Bartholinus obſ. centur.* 2. *hiſt.* 71. *fol. mihi* 270. Hujus oculi angulum ventilabri facto manubrio quidam ita offenderat, ut relicta in oculo fuerint ligni fruſtula, quorum quædam cum extraxiſſet induſtrius *Marchettus*, ſanatum uti apparebat, ex Noſocomio dimiſit juvenem, reverſus vero poſt aliquot menſes conquerebatur de tumore in faucibus, & palato, quo aperto durum aliquod corpus in palati tumore deprehenſum fuit, quod ligni erat fruſtum ex prioris vulneris reliquiis, huc viâ incognitâ protruſum.

Tumque ſecuriore recuperatâ valetudine lignum extractum collo ſuſpendit, urbemque circumiens miraculoſe ſe ſanatum clamitavit. Quæ Hiſtoria narratur etiam à *Petro de Marchettis obſ. Chirurg.* 23. *fol. mihi* 59.

Joh. Langius Epiſt. med. lib. 1. *Epiſt. fol. mihi* 31. Mentionem facit civis cujusdam nomine *Neudegker* ex civitate celeberrimâ Ambergenſi in palatinatu ſuperiori.

Hic debita, ait, *exacturus in quendam* pagum
„ peregrè ibat, & dum cultello oblongo rapum
„ ex agro proximo evulſum excorticaret, & ob
„ itineris lubricitatem pedibus vacillaret, pro-
„ nus cum oculo in cultellum cadens, oculum

„ ab

„ ab inferiori palpebrâ ad ſupercilium uſque per
„ medium diſſecuit. Chirurgi vero accerſiti,
„ ne putredo intra cranium ſerperet, oculum ex-
„ cidere ſtatuerant, id civis quidam citra mei ab-
„ ſentis conſilium fieri nolebat. Veſperi vero,
„ quum domum ab ægro, quem inviſeram, re-
„ diiſſem, vidi oculum ad ovi gallinacei magni-
„ tudinem intumuiſſe, quare quamprimum,
„ ne oculus ob dolorem, & humoris alluviem
„ phlegmone corriperetur, eum unguento de
„ alabaſtro illevi & album ovi, addito caphuræ,
„ momento, cum oleo, aquâ roſarum diſſolu-
„ tum, & ſpleniis exceptum, ſupra oculum
„ applicui, quibus tumor deſidebat, & tandem
„ oculi recens vulnus, citra phlegmonem, &
„ ſuppurationem conſolidavi.

Hîc jam exoritur quæſtio, an ſcilicet humor aqueus poſt inflictum vulnus egreſſus ita reſtitui poſſit, ut viſus recuperetur?

Hoc non ratio tantum docet, ſed & confirmat experientia. Quantum enim ad prius, veroſimile eſt humoris hujus aquei portionem quandam indies per membranarum oculi poros avolare, præſertimque in iis, qui continue ad ignem operari coguntur: tales autem in oculorum membranis exiſtere poros microſcopiis evidenter pateſcit.

Tradit idem *Langius*; illum, de quo agit, *Neudegker*, viſum ſuum recuperaſſe, remanente tantum eo incommodo, quod ebrio ſimi-

 lis,

is, omnia conſpiceret geminata. Cujus phænomeni cauſa erat ejus pupilla infimæ palpebræ nonnihil agglutinata, inferioremque alterâ habens locum; ſi enim cryſtallinus alterius oculi humor è loco ſuo, ſive verſus ſuperiora, ſive inferiora, aliquantulum fuerit dimotus, omnia (teſte *Galeno lib. de cauſis ſymptom. cap. 2. fol. mihi* 14) geminata apparent. Poſtea tamen illud, ut ait *Langius*, continuâ oculi motitatione vitium evanuit, unde pupillâ ab infimâ palpebrâ ſolutâ apparentium duplicitas ceſſavit.

Ad præcavendam vero illam oculi cum palpebrâ agglutinationem, utrâque illâ parte læſâ, neceſſum erit digito nonnunquam ultro, citroque impellere. Quem etiam in finem nonnulli duplex, vel triplex aurum foliatum oculo imponunt.

Simile quid reperias apud *Benivenium de abdit, & admir. morb. & ſanat. cauſis cap.* 73. *fol. mihi* 242, de puellâ quadam quatuor annos natâ, cui, dum nodum in panno ſolvere acuto gladio niteretur, reſiliens mucro oculum dextrum percuſſit: quo perforatâ ipſius oculi tunicâ, plurimus ſtatim inde fluxit humor; quare etſi viſum prorſus amiſerit, ipſum tamen haud multo poſt rite curata recepit. Tanta enim ineſt vis tenellæ ætati, ut hunc ipſum (quod ſæpe accidit) in integrum reficere poſſit.

G. Fallopius tract. de vulneribus particul. cap. 3. *fol. mihi* 199. teſtatur ſe ejuſmodi oculorum

lorum vulnera abſque viſus privatione ſæpius percuraſſe: præcipue autem in octuagenario, cui vi depoſita fuit ſuffuſio ſeu cataracta; dum autem acus exempta fuit ex oculo, magna copia humoris aquei effluxit, cum tamen tertio die appareret oculus ipſo humore plenus, neque quidquam mali propter effluxum humoris, quantum ad viſionem, paſſus eſſet.

Nicol. Tulpius obſ. med. lib. 1. *cap.* 30. *fol. mihi* 64. ſibi etiam hujuſmodi oculi vulnus occurriſſe ſcribit, in quo non tantum aqueus humor effunderetur, ſed & membrana ſubſideret uvea, hebeſcente inde adeo viſus acie, ut ne admotæ quidem candelæ conſpicere poſſet lumen; illud tamen curavit per anodyna, & exſiccantia, remanente viſus officio naturali, at imbecilliore, ob cicatricem uveæ à vulnere relictam.

Ophthalmiſta quidam affirmabat humorem illum ſemel amiſſum reſtitui neutiquam poſſe, quia acu pertuſâ in ſuffuſione oculi tunicâ, prædictâque ſuffuſione ſolutâ, putabat ſe eandem ſuctione attracturum, verum non membranam tubulo, ſed humorem aqueum attrahebat, unde oculus flaccidior evaſit, & minor, dictuſque humor poſtea accreſcere non potuit: unde concludebat illud experimentum nunquam poſſe ſuccedere: verum, mehercle, aliter ſe habet humor aqueus in ſuffuſione, quam in recenti vulnere; ejus enim reſtitutio illo caſu impeditur, quia tunicæ uveæ glandulæ operationem

 ſuam

ſuam, ſive ſequeſtrationem humorum non ita recte abſolvunt, quod materiâ pituitoſâ, viſcidâque obſtructæ ſint.

Quid autem cauſæ eſt, quod oculorum alterutro læſo uterque occludendus ſit? Reſpondemus, quia moto uno, movetur & alter, unde dolor oculi læſi adaugetur, & ſanatio, quæ quietem requirit, impeditur.

Sunt qui multa gloriantur de medicamento humores ex læſis, vulneratiſque oculis egreſſos reſtituente, inter quos præcipuus quidem eſt *Franc. Joſeph. Burrhus*, qui eum in finem utebatur aquâ quâdam (uti tradit literis ad *Thom. Bartholinum an.* 1669. menſe Februarii) ſuper folia chelidonii, addito parum Camphoræ, in B. M. deſtillatâ, poſtea tamen dicit ſe meliorem inveniſſe, quæ non ſine magno labore magniſque præparari queat ſumptibus. Alii huic rei aptos exiſtimarunt humores è vivorum animalium oculis eductos.

Verum quidem eſt chelidonium, ſive hirundinariam majorem priſcis medicis ad ſananda oculorum vitia valde fuiſſe laudatam, præſertimque in ſuffuſione, ſive cataracta, ſuccus enim iſtius herbæ valde detergens eſt, & diſcutiens, ſive diſſolvens: verum an ſuccus ille tantis gaudeat viribus, ut humores è vulnere ejectos denuo poſſit ſuppeditare, ipſe equidem vix crediderim exiſtimans hujuſmodi oculorum vulnera non externis remediis, ſed novi humoris affluxu

ſa-

ſanari. Si vero ejuſmodi reperiretur ars, qua humores amiſſi poſſent reſtitui, circulatio revera humorum in oculo fruſtanea eſſet, ſuperfluique eſſent ad viſum tres diſtincti humores, ſi ſola injectione viſus poſſet recuperari. Verum enim vero taliſne gloriatio Creatorem corrigere velle videtur, artemque præferre naturæ, reclamante tamen ratione, & experientia? Fieri nequit, ſcribente *Th. Bartholino act. tom.* 1. *fol.* 153. ut aquâ chelidonii majoris, vel alio quocumque liquore, ſive ſint membranæ, ſive ligamenta, ſtillatitio rupta omnia, reſarciantur.

„ Quis rerum naturæ gnarus ab aqua deſtil-
„ lando per alembicum evocatâ membranas,
„ & ligamenta ſperet? Quin etiam ne quid
„ diſſimulem, ex quo didici aquam illam *Bur-*
„ *rhianam* ophthalmicam deſtillando parari
„ (neque enim Amſtelredami viſis experimentis
„ ejus, & Epigrammate honoratis, id ſcieram)
ſtatim ita mecum; aqua illa acuit haud dubie viſum, & labra vulneris oculi ad cicatricem forſan diſponit, reſtituere tamen craſſos oculi humores, ſolius naturæ eſt. Hactenus *Bartholinus.*

Hinc quoque nihil ad accretionem, ſive reſtitutionem aquæ magis requiri quam cicatricis productionem *Tulpius* ſcribit.

Anne autem & Veteres reſtitutionem illam humorum in oculis ſciverunt? *Galenus lib.* 1 *de*

cauſis ſymptom. cap. 2. fol. mihi 15. *Incredibile quiddam*, inquit, *nec fieri vulgo ſolitum in puero vidimus, qui ſtylo in pupillæ loco fuerat compunctus. Nam cum ſtatim effluxiſſet aquoſus humor, tum pupilla ipſa minor eſt reddita, tum tota cornea apparuit rugoſior: cæterum ſanatus, poſtea recte vidit, collecto ſcilcet paulatim eo, qui effluxerat, humore.* Verum hæc rara ſunt.

C. Plinus lib. 29. *hiſt. natural. cap.* 6. muſtelæ, inquit, virideſque lacertæ, oculis perforatis, & læſis viſum reſtituere dicuntur: indicantque porro ejuſdem rationes id abſque medicamentis ipſâ naturâ, & ſponte fieri.

Avibus, præſertimque hirundinibus, viſum amiſſum ſponte reſtitui jam olim indicavit *Corn. Celſus lib. 6. cap. 6. ſub finem fol.* 578. *Hirundinibus, inquit amiſſa ex vulnere oculorum acies interpoſito tempore reſtituitur ſenſim, jacturâ ejus humoris reparatâ.*

Idem confirmat *Ariſtoteles lib. 6. de hiſt.* Ani*malium*. Licet enim hirundinum lædantur acie quadam oculi, imo & effodiantur, hos tamen de novo accreſcere, viſumque iis redire tradit.

Patet itaque adductis exemplis circulationi, affluxuique ſoli humorum, non vero prædictis artificialibus aquis, vel aliis externis remediis, adſcribendam humorum in oculis reſtitutionem: idque tanto magis, quanto plura fecerunt eum in finem experimenta multi Philoſophi, Medici, Chirurgi, Anatomici, perforando tunicas corneas

neas anſerum, gallinarum, ovium, columborum anatum, &c. phlebotomis, & acubus humores omnes digitis exprimendo; relictis enim vulneribus, ſine ullâ remediorum impoſitione, viſus, & humores ſponte fuerunt reſtituti, & quidem intra breve tempus, remanente tantum cicatrice quâdam, quæ ſucceſſu temporis minuebatur, imo etiam (teſte *Burrho*) plane evaneſcebat.

Ita etiam *Fr. Rhedi* ſe vidiſſe refert viſum iſtis animalibus intra viginti quatuor horarum ſpatium fuiſſe reſtitutum abſque ullâ remediorum externorum applicatione.

Si quis autem remedium aliquod ad arcendam inflammationem initio, cicatricemque producendam adhibere velit, non inutiliter aquâ plantag. cum bolo, album. ovi, & granis aliquot Camphoræ utetur.

Optimum vero, meo quidem judicio, remedium externum eſt, ſi oculus vulneratus, quantum fieri queat, optime operiatur, & ab aêre defendatur, ſic enim non tantum citius generabitur cicatrix, verum humores reſtituentur. Vidi aliquando unà cum aliis Medicis Dexterrimum Anatomicum noſtrum *Anthon. Nuck* tunicam utriuſque pupillæ caninæ diſſecuiſſe, ita ut omnis illico efflueret humor aqueus; poſtridie vero, deligato tantum ſimpliciter vulnere, abſque aliis remediis idem humor reſtitutus erat, cicatrice tamen valde molli, & tenerâ, quæ indies accreſcens ſolidior evaſit.

Th. Barthol. act. med. tom. 1. *cap.* 69. *fol.* 151. refert *Olaum Borrichium* virgunculam quandam ſeptennem ſanaſſe, quæ ferreum uncum improviſo ictu in medium impegerat oculum vulnere ita profundo, & amplo, ut proximo triduo non ſolum quicquid humoris aquei, ſed & quicquid vitrei eſſet, effunderetur; id quod craſſamentum cocto leviter ovi albumini ſimillimum continuè effluens clarè oſtendebat. Hiantis ergo oculi foramen ſenſim perducebat ad cicatricem ratus fore, ut ex cerebri vaſis, ſive arteriolis tunicarum ejus, paulatim tantum in vacuum pene locum diſtillaret humoris, quantum implendo oculi bulbo ſufficeret; Illum autem ipſum liquorem omni alio peregrino convenientiorem eſſe. Deſtillare autem aliquid ipſi videbatur ex eo, quod oculi in perpetuo motu, & calore verſarentur, atque adeo non poſſent non quotidie aliquid exhalando amittere, in cujus locum aliquid continuo ſuccedere neceſſe eſt, ne bulbus oculi flacceſcat, tum quod ægrotantium oculos in morbis, præſertim ardentibus, flaccidiores videamus, humore, qui ex cerebri vaſis alias ſubminiſtrari ſolet, aliò tranſlato, convaleſcentium autem, & ſanorum vividos, & humoribus ſuis refertos.

Addit & idem in præcedentium confirmationem humoris aliquid ſolo moderato preſſu ex quibuſdam bulbi oculorum bubulorum poris proſilire, obſervatore *Clariſſ. Stenonio*: Nec, inquit idem

idem, feſellit eventus; quamquam enim impotuoſus ictus omnia confuderit, & ligamentorum ciliarium appendices vel diſtorſerit, vel diſruperit, hoc eſt, certam viſui objecerit deſperationem impletus tamen bulbus eſt, & viſus non plane abolitus, ut qui ad certas Lunæ phaſes jam tum recurreret.

Contingit autem, ut vulnera oculorum lapſu, ictuve obtuſiorum quorundam inſtrumentorum facta ſæpius ſequatur cæcitas: quia inde non humor tantum aqueus plerumque effluit, ſed ſimul etiam membranæ & ligamenta, vel etiam quidam nervorum rami læduntur, cum contra in vulneribus pungendo, ſive peritâ quadam manu in brutis, ſive infortunio quodam in hominibus factis humores non niſi lente, & abſque contuſione, vel laceratione emittantur.

Sunt, qui aqueum hunc humorem partem oculi vivam, & ſeminalem appellent: alii vero excrementum tantum ex nutrimento cryſtallini humoris procedens vocant. *Realdo Columbo de re Anat. libr.* 10. *fol. mihi* 403. humor aqueus excrementum eſt, quia bis ſe vidiſſe refert poſt inflictum vulnus, eundem amiſſum fuiſſe reſtitutum, viſumque recuperatum.

Joh. Riolan. ſect. 4. *Anat. cap.* 50. *fol.* 551.
„ Si verum ſit, inquit, eum humorem ex vul-
„ nere emiſſum regenerari, oculorum acie re-
„ ſtitutâ, lubentius eorum opinionem amplec-
„ tor, qui excrementum eſſe ſtatuunt. Idem

confirmat *G. Fabrit. Hildan. Schol. obſ. 26. centur. 1. fol.* 27. dicens ipſum eſſe excrementum quoddam ex vaſis tunicæ uveæ ſanguiferis ſecretum, quæ circa humoris aquei locum terminantur, aſſeritque idem *Plempius Ophthalmographiâ ſuâ.*

Thom. Barthol. lib. 3. *cap.* 8. *de Anat. oculi fol. mihi* 350. de dicto humore ſequentem fatur in modum: „ hic humor non eſt pars animata, ſed „ tantum excrementum eſſe videtur ex nutritione „ cryſtallini; nam & in morbis abſumitur, & in „ vulneribus oculorum deperditus, reſtituitur; „ certum autem eſt omnia, quæ antea intra oculum „ deducta erant, & ex quibus producti erant humo„ res, per circulationem ſanguinis, deficientibus „ humoribus, iterum ſuppeditari, & reſtitui.

Hinc quoque *Galenus lib: de oculo cap*: 1. alibique, ſtatuit cryſtallinum humorem, nutrimentum accipere à vitreo, hunc autem à cerebro provenire; dicitque nutritionem ſuppeditatione novi nutrimenti fieri: ita ut doctrina illa de humorum amiſſorum reſtitutione cum *Galeni* ſententiâ omnino conveniat,

Quæritur autem, anne & ipſe reſtitui poſſit humor oculi cryſtallinus?

Affirmat *Burrhus*, modo nervus opticus, ejuſque rami manſerint illæſi, tunc enim ab affluente latice nervoſo reſtituitur:

Convenit *Kerkringius*, *qui obſ. anat.* 100. *p. mihi* 198. non tantum cryſtallinum, ſed & reliquos

quos humores reſtitui poſſe ſtatuit, ſcribitque idem *fol.* 291. ſeſe, etiamſi humores omnes è bruti cujuſdam oculo fuerint expreſſi, medicamento tamen nobili, eumque in finem invento effecturum, ut brevi viſus reſtituatur, affirmatque ſe diſſectionem illam ter quidem in uno, eodemque cane inſtituiſſe, ſemperque curationem feliciter ſucceſſiſſe.

Thom. Barthol. act. an. 1. *cap.* 133. *fol: mihi* 265. ſe integrum humorem cryſtallinum è gallinæ cujuſdam oculo expreſſiſſe ait, quæ poſtea, occluſo oculo ſano, non quidem æque feliciter, ac ante (forſan quia nondum erat adſueta) grana collegerit, licet iis veſci non deſierit. Ut autem certior redderetur, an ipſe cryſtallinus humor regenerari poſſet, poſt octo hebdomadas gallinæ capite amputato, oculum læſum diſſecuit, & hunc pari fere felicitate, ac reliquis ſolet animalibus, renatum invenit, licet nondum ad debitam perveniſſet magnitudinem, ſano enim minor aliquanto erat. Forſan ſi gallina, inquit idem, diutius fuiſſet ſervata, cryſtallinus ille humor perfecte fuiſſet reſtitutus.

Taliſne autem cryſtallini humoris reſtitutio æque in homine ſuccederet, valde equidem ego dubitaverim, quoniam idem *Bartholinus lib.*, *& cap. eodem fol. mihi* 266. tradit purpurati cujuſdam pueri in aula Danica è nobili ſtemmate oriundi alterum oculum ita fuiſſe læſum, ut omnes humores, quâ data via, elapſi fuerint,

ad

ad quem juſſu Regis vocatus ſit *D. Burrhus*, ut eâ, quam præ ſe ferebat, arte & humores, & viſum ægro reſtitueret. Sed ille difficultatem ſubolens, ſubterfugium in dierum aliquot morâ venabatur, quorum prætextu ſpecioſum artis ſuæ commentum tueretur; ita ut tandem ad eum advocatus Vir celeberrimus, & in omni meliore literaturâ excellentiſſimus *D. Henricus à Moinichen*, Regis digniſſimus Medicus, poſtquam *Bartholinum* ſibi elegiſſet ſocium, nihil eorum, quæ cum ad ſanitatis reſtitutionem, tum ad artis incrementum facere videbantur, prætermiſit, ſed tantum abfuit, ut vel aqua chelidonii, vel aliis in ſubſidium vocatis reſtitui potuerit, ut etiam hodie factitium ex auro geſtet oculum. De quo uſurpandi modo ſcripſerunt *Henr: Petræus Encheirid: Chirurg. tr.* 8. *cap.*4, *Paræus lib.* 22 *Chirurg. cap.* 1, *Daniel Sennert. lib.* 1 *part:* 3 *Sect:* 2 *cap.* 40 *de oculorum defectu fol.* 319, *Schenkius fol.* 176 *aliique.*

Cryſtallinum humorem reſtitui non poſſe etiam *G. Fabrit. Hildan. centur.* 1. *obſ.* 26. *fol. mihi* 27 teſtatur, quia præcipuum, ut ait, viſionis eſt organum, propriâque arachnoide (propter ſubtilitatem ita dictâ) includitur, quâ diſruptâ, cryſtallinus humor officio ſuo amplius fungi nequit.

Notandum etiam eſſe idem ait, pupillâ læſâ, quamvis cryſtallinus humor illæſus, aqueuſque reſtitutus fuerit, viſum tamen rite reſtitui non

poſſe

poſſe, ſiquidem inevitabilis cicatrix impedit, quo minus radii ab objectis penetrare queant ad humorem cryſtallinum, quamvis *Burrhus* cicatricem temporis ſucceſſu evaneſcere dixerit.

OBSERVATIO IX.

Oculi Procidentia.

Corpora noſtra innumeris obnoxia eſſe morbis vel hinc patet, quod circa membrum minimum, oculum videlicet, olim à *Jacobo Guillemæo*, experto in Gallia Chirurgo centum ferè vitia, junctâ & ſanandi ratione, ſint deſcripta, quorum tamen numerus à recentiorum nonnullis (præſertim *Joh. Verbrigge*) nuper adauctus eſt ad centum, & tredecim, inter quæ haud minimum eſt oculi ex orbitâ procidentia.

Ante aliquot annos puella quædam annorum quindecim meæ committebatur curæ, cui variolas paſſæ oculus procidit, quod malum *G. Fabrit. Hild. exophthalmiam* dicit.

Poſtea autem trigeſimo menſis May anno 1683 hic Hagæ curandam ſuſcepi puel-

puellulam quandam bimulam, cui tertiâ poſt erumpentes variolas hebdomadâ oculi etiam prolapſus ſupervenit non ſine ipſius pupillæ ulcere. Quæ tamen ſymptomata (quamvis cum pupillæ jacturâ) intra tres hebdomadas ſequentibus ſublata ſunt remediis.

Primò ſcilicet ad dolorem ſedandum, ſimulque inflammationem, quantum fieri poterat, avertendam, oculo ſequens applicabatur cataplaſma.

℞. *Micæ panis alb.* ℥j.
lactis dulc. q. ſ.
Coq. ad conſiſtentiam pultis, dein adde vitell. ovor. n°. ij
Ol. roſar. ℥ij.
pulv. croci ʒß.
Camph. ℈ß.
Fiat Cataplaſma.

Hoc remedio dolor, & inflammatio intra biduum minuebantur admodum, tumorque oculi adeo ſubſidebat, ut intra eundem guttæ aliquot lactis muliebris tepidi infundi potuerint. Poſtea plumaceolis quibuſdam occludebamus ipſius oculos, ſequenti unguento delibutos,

tos, porroque præcedens impoſitum fuit cataplaſma, quod bis de die iterare juſſimus, unde tandem, ſine ulteriori pupillæ exulceratione, intra dicti temporis ſpatium ad ulteriorem pervenit ſanitatem. Unguentum vero erat hujuſmodi.

℞. *Mucilag: ſem: cydon.*
pſyllii aq: plant: extr: q. ſ:
Ung: roſar: ℥j.
M: F: Ung: molle.

IN OBSERVATIONEM IX.

QUamvis quibuſdam hominibus veluti naturalis ſit oculorum exitus, uti liquet in iis quibus oculi majores, craſſioreſque, bovinorum in morem, prominent, quibuſque nulla adhiberi ſolent remedia; animadvertimus tamen ſæpe hoc qualecumque vitium ab internis, quamvis utplurimum ab externis produci cauſis.

Interne exophthalmia à maligno quodam tumore, primo inflammationem deinde & exulcerationem producente oritur, unde venæ, & forſan etiam vaſcula lymphatica premuntur, ita ut per eorundem canales circulatio humorum rite peragi nequeat, ſed ad novos oculares meatus, non ita pridem ab expertiſſ., & indefeſſo noſtro

Anato-

Anatomico *Anth. Nuck* unà cum ducta ſalivali novo detectos, uberior exoriatur humorum ſecretio: quapropter continuo hoc humoris ad oculum affluxu, impeditoque refluxu filiolæ, quâ de loquimur, oculus indies intumuit, ac verſus exteriora propulſus eſt, ita ut palpebrâ obtegi non potuerit.

Memorat etiam *G. Fabrit. Hild.* ſe hoc quicquid eſt vitii in puello quodam *Loſannæ* habitante poſt variolas animadvertiſſe.

Similis quoque oculi prominentia à ſcirrho juxta oculum provenire poteſt. Qua de re vide *Marcell: Donatum lib.* 5. *cap*: 4. *fol. mihi* 568, *G: Fabrit: Hildan: cent*: 1. *obſ.* 1, *Joh: de Muralto obſ.* 126. *miſcell. cur. German. decur.* 2. *an.* 3, *Fel. Platerum lib.* 3. *obſ. fol.* 719, & *Petr. Pauw obſ.* 23. *fol.* 38.

Veroſimile eſt prominentiam oculorum poſt variolas ſeſe manifeſtantem proveniſſe, vel quod nimis fregefactans aliquod collyrium inflammatis oculis tempore variolarum fuerit applicitum, vel quod laborantes nimis mature, & intempeſtive frigido ſeſe expoſuerint aeri, ita ut maligna illa materia commode nequiverit tranſpirare externo aëre frigido coagulata, & condenſata.

Contingit etiam nonnunquam, ut malum hoc ab impura lue venerea originem habeat, quo caſu partem affectam aqua, unguentove mercuriali, aliis tamen haud omiſſis, humectare præſtat.

G.Fa-

G. Fabrit. Hild. hujuſmodi oculi vitium ex furunculis natum, qui copioſe pueris orti, & intempeſtive repulſi fuerant, vidiſſe ſe ſcribit. *Nic. Tulpius obſ. med. lib.* 1. *cap.* 28. *fol· mihi* 61. exemplum habet filiæ cujuſdam, cui poſt impeditum menſtruum fluxum immenſum obvenerat ſanguinis per nares profluvium, quo citius, quam par erat, ob iracundiam ſuppreſſo, omnis illico inhibiti ſanguinis impetus in oculum dextrum converſus eſt, qui inde uſque adeo intumuit, ut ſede ſua propulſus mirum in modum puellæ faciem deformaverit, ita ut non obſtantibus multis, ſaluberrimis conſiliis, auxiliiſque, malum illud curari non potuerit, ſed in carcinoma, cujus pus adeo acre eſſet, ut vitiata inde forent, exeſaque narium oſſa, degenerarit. Quapropter tali caſu (quando ſcilicet malum eo uſque nondum proſerpſit, ut vicinarum partium, ſubjectorumque oſſium corruptela fuerit ſuborta, ægri viribus etiamnum integris, totum quantum excidere utilius fuerit. Cujuſmodi exemplum, methodumque prolixe exhibet modo adductus *G. Fabrit. Hildanus obſ. cent.* 1. *cap.* 1. Caute tamen proſpiciendum eſt, ut totus auferatur oculus, ne minimâ quidem portione relicta: radice enim mali in imis oculi penetralibus ſuperſtite, provenit denuo ſubitanea, & horrenda excreſcentia, teſte eodem *Hildano cent.* 6. *obſ.* 1. *fol·* 498. ut & *Nicol. Tulpio loco adſcripto.*

Externæ procidentiæ oculi cauſæ ſunt lapſus, alliſio, vulneratio, magna preſſio, flatus fortior, iteratuſque, vehemens vomitus, & laborioſus, moleſtuſque partus, colaphus, ictus pilæ, lapidis, alteriuſve duræ in oculum materiæ. Exoriuntur etiam hujuſmodi prolapſus nonnunquam poſt graves capitis contuſiones, & ictus, utut abſente vulnere, modo ſanguis intra caput extravaſatus, commodo exitu non reperto, delabatur ad oculum: quale quid ſibi viſum tradit *G. Fabrit. Hildanus centur.* 5. *obſ.* 12. *fol.* 398.

H. ab Heers obſ. med. lib. 1. *obſ.* 4. *fol.* 49. Hiſtoriam viri cujuſdam habet, cujus alter oculus ab hoſtibus cultro omnino fuerat exciſus, alter verò digitis uſque ad extremitatem naſi orbitâ expreſſus, ejuſdem & parte quadam cultro præſciſſâ, ubi pendulum illum ſuper genam reliquerant: hic vero ſatis commode tamen viſu fruens chirurgi domum adierat, qui oculum cavo ſuo, ſive orbitâ repoſitum aliquamdiu obligavit, ſanumque poſtea hominem, ac bene ſe habentem dimiſit: Sed affirmaverat idem ſeſe (quod equidem mirandum eſt) propendente oculo ambulantem viam, qua incedendum eſſet, optime vidiſſe, ſed tamen cum agitatione quadam, ſive fluctuatione, qualis in ſuperficie fluminum vento agitatorum vulgo obſervatur; quæ haud dubie orta fuit, quod oculus, nervuſque opticus, dum moveretur, inconſtan-

tes admodum receperit rerum viſibiles imagines.

Verum quærat hic quiſquam, quo pacto fieri potuerit, ut oculus ita propenderit abſque ipſius nervi optici ruptione?

Andr. Spigelius omnes corporis noſtri nervos, atque adeo & opticos, ingentem in longitudinem extendi poſſe demonſtrat. Habet & ille itidem pueri cujuſdam exemplum, cui oculum lapis jactus extra orbitam excuſſerat, ut ad medium uſque propenderet naſum, hic tamen Chirurgi dexteritate adeo lente, recteque reponebatur, ut nullum remanſerit vitium.

De ſimili etiam ſymptomate ictu baculi exorto *Joh. Baptiſt. de Lamzweerde obſ. 69. fol. 269. agit*, quem ægrum nullo ſuperſtite viſus defectu, ſequentis Cataplaſmatis beneficio perfecte ſe curaſſe refert.

℞. *Herb. malv.*
biſmalv.
rut.
Semperviv. ã mj.
Far. Hordei
lin. ã ℥ß.
Camphor.
Croci ã ʒß.
Ol roſar. ℥ iſ.
Lact. muliebr. ℥ij.
Aq. roſar, q. ſ.
fiat Cataplaſma.

Hoc autem coquendum non eſſe ait, ſed quavis vice ad uſum ſimpliciter miſcendum, ſicque tepidum imponendum. De Unguento quodam ſimul cum illo cataplaſmate adhibito videri poterit idem dicto loco.

Fr. Joſephus Burrhus epiſt. ad Thom. Bartholinum oculi prominentiam collyrio quodam adſtringente, emplaſtroque defenſivo *Vigonis* collo applicito, ſe ſuſtuliſſe ſcribit,

Nullum efficacius reperiri ad tollendam oculi procidentiam remedium cucurbitulâ quâdam magnâ ſine ſcarificatione, poſteriori capitis parti applicitâ jam olim, teſte *Joh. Rhodio obſ. med. cent.* 1. *obſ.* 84. *fol. mihi* 54. *Aldrigettis* Medicinæ Profeſſor Patavienſis docuit. Quale quid etiam aſſerit *Ætius tetrab.* 2. *ſerm.* 3. *cap.* 24. *fol.* 340. qui, inflammatione decreſcente, poſteriori capitis parti cucurbitam admovendam ait, cui adſtipulatur *Actuarius meth: med: lib:* 4. *cap:* 11. *fol. mihi* 328.

Lud: Duretus not: ad Jacob: Hollery lib: 1. *de morb: intern: cap:* 20. *fol: mihi* 152. cæcitatem nobilis cujuſdam Virginis à lapſu exortam ſimili cucurbitulâ poſteriori capitis parti adhibitâ ſubito fuiſſe depulſam tradit.

OB-

OBSERVATIO X.

Muſculorum oculi paralyſis.

TEnellos etiam infantes in ipſo matris utero, & ante nativitatem, multis obnoxios eſſe morbis poſt plures ex oculi vitiis demonſtrat infans *Henrici vander Hoeve* Cauponis Hagienſis, qui die 19. menſis Februarii an. 1683. uteri clauſtris ſolutis, in lucem prodiit non ſine gravi ſiniſtri oculi inflammatione, dextrique tremore: quam inflammationem multi admirantes dubitarunt, originemne ex errore quodam obſtetricis in partu commiſſo haberet. Parentes autem vitium illud non multum curantes lac tantum muliebre tepidum infantis oculo inſtillarunt, quo remedio necquicquam adbibito, ſecuta eſt ſex dicti oculi muſculorum paralyſis; Quamvis autem oculus hic pro arbitrio nec verſus ſuperiora, nec inferiora, nec dextrorſum, ſiniſtrorſumve moveri poſſet, palpebram tamen, vigilante infante, verſus ſuperiora evehi, dor-

 mien-

miente vero demitti, atque occludi animadvertimus.

Dexter vero oculus continuè movebatur dicitur autem vitium hoc Veteribus, nec non hodiernis Medicis propter motus inconſtantiam *Hippos*, *Equus*, vel etiam *Oculus inſtabilis*; quæ denominatio proprie deſumpta eſt ab equorum oculis, qui vagi plerumque, atque inconſtantes ſunt, imprimis illis, quibus orbita oculi notabilius prominet; unde tam verſus anteriora, quam retrorſum proſpicere ſolent, ſique nullis ad latera muniantur tegumentis, expaveſcunt plerumque, pupillaſque perpetuo movent. Hujuſmodi autem equis oculi utplurimum maximi ſunt.

IN OBSERVATIONEM X.

Annotatu dignum eſt, dum ab unâ parte ſiniſter infantis oculus omni prorſus motu carebat, dextrum contra indeſinenter fuiſſe motum, quemadmodum vero prima iſtius vitii cauſa eſt affluxus humoris cujuſdam tenacis nervos oculorum motorios obſtruentis, ita forſan alterius vitii cauſa fuit motus quidam convulſivus, quo ſpiritus irregulariter influendo inconſtan-

ſtantem producunt motum; qui minus conſtans ſpirituum influxus, tubulis quibuſdam nervorum obſtructis, oriri poteſt.

De paralyſi muſculorum oculi omnium, nullum me unquam exemplum legiſſe memini: *Celſus lib.6. cap. 6.* generaliter tantum de univerſali muſculorum oculi paralyſi loquitur, ut & *Ætius tetrab*: 2. *centur*. 3. *cap*. 49.*fol*. 356. dicens: *Si vero totus oculus reſolutus fuerit, motus ad dextram, & ſiniſtram ſurſumque, ac deorſum perficere non poteſt. Et ſiquis acrius pharmacum ſublinat, non percipit morſum. Hoc autem malum ægre curabile eſt; maximeque in ætate provectis, ſi vero ex nativitate contigerit reſolutis, impoſſibile eſt hanc corrigere.*

Eodem quoque modo loquitur *Guillemæus de oculi vitiis ſect*. 3.*cap*.3.*fol*, *mihi* 755.

Nonnulla equidem exempla quidam referunt, quibus tamen non omnes, ſed nonnulli tantum oculi muſculi paralyſi fuerunt affecti: Sic etiam *P*: *Foreſtus lib*: 10 *obſ*: 89 *fol. mihi* 429. vidiſſe ſe ſcribit quorundam oculi muſculorum è vehemente quodam in capite ictu ortam paralyſin. Tradit *L*: *Sigiſmundus Graſſius miſcell*: *med*: *phyſ*: *curioſ*: *decur*: 1 *an* 1 *obſ*: 71 *fol*: 173, de ſemet ipſo, quomodo ex equo lapſus, ac in caput volutus oculi, palpebræque alterius correptus fuerit paralyſi, ita ut quando eam digitis attolleret, pupilla dextra appareret triplo amplior, & objecta per nebulam quaſi denſiſſimam con-

fuſa cernerentur, ſiquidem pupilla magis verſus externum oculi canthum eſſet converſa, quod inde proveniebat, quia ſanus muſculus antagoniſta eò oculum deduxerat. *Philip: Salmuth: centur:* 3 *obſ:* 42. ſimile quid habet, cui itidem ex equo lapſus cauſam dederat, oculo tamen non ad latus, ſed verſus ſuperiora ducto, quod infimus muſculus paralyſi eſſet affectus.

Quantum vero ad curationem paralyſeos muſculorum oculi attinet, de ea conſuli poteſt *Guillemæus lib: & cap:* jam adſcriptis; Vel utendum eſt remediis, quæ caput ſpeciatim ſuperfluis liberent humoribus: Ut

℞. *Extract: cathol.* ℈ſ.
Mercur. dulc. gr: vj.
Ol: cinnam: gut: ij.
Fiant pilulæ n°. v.

Poſteaque ſumenda ſunt, quæ craſſam, viſcoſamque materiam attenuant, & conſumant, qualia ſunt decoctum internè aſſumptum è *ſalſa parilla, guajaco, ſaſſafras, &c. additis ſub finem decoctionis neuriticis quibuſdam herbis.* Ex gr.

℞. *Rad. ſalſaparil.* ℥ij.
raſ. lign. guajaco ʒvj.
Macerentur horis xxiv *in aq. puræ* ℔iij.
poſtea f. decoct: ſub finem addendo
Herb. chamœpit.
ſalv. roſmar. ãã mß.
Colatura detur uſui.

Topicum denique præſtabit ſequens.

℞. *Aq. ſtillat. fœnic.*
euphrag.
Reginæ Hungar. ā ℥ij.
Spir. ſalis ammon. gut. xxx.
Camphoræ gr. vj.
M. F. Collyrium.

Quo tangendi ſunt oculi, cujuſque portio quædam iis inſtillari poterit. Video equidem ſcriptores continui oculorum motus, cui nomen *Hippos*, non niſi perfunctorie meminiſſe, exiſtimant autem recentiores quidam non ſolum contra veterum auctoritatem, ſed & reclamante veritate, vitium hoc in palpebris locum habere, vitiatumque earum eſſe motum, quia, uti contendunt, hæ inordinato clauduntur, aperiunturque modo, ac quaſi tremere videntur; Sed vehementer hac in re falluntur, illud enim, de quo ipſi, vitium *Nictatio* dicitur.

Nec provenit *Hippos* ex malâ quadam corporis conſtitutione, aut humorum quodam ad oculum affluxu, verum connatum, & naturale quoddam non palpebrarum, ſed ipſorum oculorum malum eſt. Tradit *Riolanus* Pater ſe hoc vitii non in oculi bulbo, ſed in pupillâ tantum vidiſſe. Tremulus ille pupillæ motus haud dubie in tunicâ uveâ fuit, quid enim, quæſo, aliud tam notabiliter in oculo tremeret? Provenit autem ille ex ligamento ciliari, quod recurrens multa, eaque tenuia filamenta, ſive fibrillas inſtar

ſtar tinearum quarundam nigrarum, pilis ciliorum ſimilium de ſe ſpargit, quibus pupillæ dilatatio, & contractio efficitur.

Verum quidem eſt ejuſmodi continuum motum oculo nonnunquam à flatibus oriri, eo autem caſu non diu continuatur, diciturque illa ſpecies potius palpitatio: nonnunquam & à convulſione provenit, vel etiam ex terrore, irâve: poſterioribus autem caſibus natus oculorum tremor *Hippos* dici nequit, quia *Galenus comm*: 2 *ſect.* 21 *in prognoſt. Hippocr.* vitium illud oculorum aſſimilat connato cuidam dentium ſtridori, unde non morbum quendam, ſed velut ingenitum quoddam malum eſſe patet, idque tanto magis liquet, quia nemo de mali hujus curatione quicquam nunquam in medium protulit, mentionemve fecit.

Quod ſi tamen cuipiam hujuſmodi poſt nativitatem vitium ſuboriatur, conſultum dicit *P. Ægineta libr.* 3. ut inſtrumentum aliquod oculis efformetur, quo non niſi per parvum quoddam foramen conſpiciant, ut ita cogantur recte proſpicere, quantumque fieri poteſt, immobiles, conſtanteſque maneant. Quidam vero hoc malo laborantum oculos deligandos cenſent, ita ut per temporis aliquantum occæcentur nonnunquam iterum reſolvendi.

OBSERVATIO XI.

Aranea aure contenta.

QUot, quantiſque malis humana corpora tam internis, quam externis, exiguæ quandoque premant, obruantque cauſæ, evidenter demonſtrat, quod referre aggredior.

In *Michaëlis Digbaucher* die 30 Decemb. anno 1682. ſub tecto quodam nudo capite operantis aurem aranea quædam coloris fuſci, magnitudiniſque, qualem exhibet Tab. 1. Fig. 2. ad literam A. irrepſit, quæ ipſum adeo torſit, ut non parum anxius, quò eam eximeret, omnem moveret lapidem. Trium autem Chirurgorum ope necquicquam imploratâ, tandem ad Medicum, Chirurgumque noſtrum *Cornelium Solingium* itur, qui, licet ſpeculo, ſive inſtrumento dilatatorio, cavitate auris ampliatâ, araneam conſpicere non potuit. Capitalem tamen inimicum, hominem tam miſere cruciantem, poſt quinque horarum moras, diſcedere coëgit

tenui

tenui quodam, planoque, ac lapidilli in morem efformato cochleari uſus. Animadvertebatur autem circa Araneam illico poſt extractionem extinctam nonnihil ſaniei, cujus reliquiis exemtis, *Solingius* auri *Arcæi* balſamum cum Peruviano, & oleo hyperici, gummique elemmi mixtum inſtillavit, cujus virium effectus tanti fuere, ut, *Michaël* poſtridie optime ſe habens, lætuſque non ſine gratiarum actione à Medico diſceſſerit.

IN OBSERVATIONEM XI.

COntingit nonnunquam, ut viva quædam in hominum, præſertim dormientium, aures irrepant inſecta; ut vermiculi, muſcæ, culices, erucæ, curculiones, aliaque ſimilia, quæ, ſi diu ibidem hoſpitantur, gravium admodum, ut poſt dicetur, accidentium cauſæ ſunt.

De curculione intra aurem contento loquitur *Trincavellus lib.* 4. *cap.* 6. *de ratione curandi part. hum. corp. affect.*

Andr. Cnoëffelius miſcell. med. phyſ. carioſ. decur. 1. *an.* 4. *obſ.* 50. *fol.* 44. exemplum Ruſtici cujuſdam dat, qui aliquando penes fornacem in ſcamno ſopitus gryllum in aurem ingredien-

dientem non ſenſerat, quem tamen expergefactus ex immenſo, ut dicebat, clamore, & volutatione ſtatim percipiebat. Hic autem pene ad inſaniem redactus illum neutiquam interimere, vel eximere poterat. Tandem ei *Cnoëffelius* conſultus ſuaſit, ut ſcorpionis oleum in aurem infunderet. Ille quidem paruit, at fruſtra. Juſſit itaque, ut vivum adduceret gryllum: allatum oleo olivarum merſit, unde mox interiit. Hujus olei cum duodecim fere guttæ in aurem laborantis immitterentur, paulo poſt gryllus deficere cœpit; inter moriendum tamen retrogradum quaſi motum repentis inſecti ſenſit ruſticus, & fruſtatim deinde cum multo pure gryllus ex aure prodiit, atque ille quidem convaluit.

Verum infelicior multo erat, uxor Sacerdotis cujuſdam, in cujus aurem, referente *Samuele Ledelio ephem. german. decur.* 2. *an. obſ.* 39. *fol.* 69. etiam gryllus irrepſerat, unde poſt fruſtranea multa remedia, horrendis doloribus excruciata tandem vivere deſiit.

Joh. Georg. Volkamerus miſcell. med. phyſ. curioſ. an. 3. *obſ.* 166. *fol.* 480. puellæ cujuſdam, annorum 18. mentionem facit, cui laboribus defatigatæ, ac in prato decumbenti, dormientique vermiculus rotundus medii auricularis digiti longitudine, lumbricum craſſitie adæquans, aurem ſubintraverit dextram, paulatimque rodendo in frontem aſcenderit, ibique per quatuor hebdomadas hoſpitatus incommoda puellæ

pepe-

pepererit quamplurima? Undique ergo ope, conſilioque implorato, ſine ſucceſſu tamen, tandem juſſit Pharmacopæus quidam, ut in aures puellæ, reclinato capite, oleum juniperinum immitteretur, quo aliquoties immiſſo, duo ejecti fuere vermiculi minores, ac albi, prioris haud dubie ſuboles. Poſt ulteriorem illius olei infuſionem tandem & eorum genitrix rubei coloris, enectaque comparuit, ſubſequente intolerabili circa frontem dolore, qui ſuffitu gummi ammoniaci poſt ſaniei fœtentis effluxum ſopitus fuit.

Nonnunquam etiam muſcæ, culices, aliudque inſectorum genus, uti modo dictum, intra aures ſe confert, quod motibus reciprocis magnam vim inferendo multa producit miſeris incommoda:

Narrat etiam *Volkamerus* loco eodem ad ſeſe aliquando acceſſiſſe vetulam, quæ ante annos viginti, cum incautius molem graminis capiti impoſitam geſtaſſet, feſſa linteamini iſtius ſarcinæ inſectis ſcatenti capiti ſuppoſito obdormiverat, cujuſque in aurem dextram forbicinæ interea, quas vermes auriculares, Oor-wormen, dicimus, irrepſerant, quarum una chirurgi ope fuit extracta, relictis aliis, quas elicere, vel ſolertiſſimi tunc temporis Medici nequivere. Hucuſque immenſa earum copia cerebrum inter, & cranium commorata, indieſque immenſior reddita, ærumnoſam miſeræ vitam reddebat, ut,

hac

hac illac repentibus inſectis, dolorem tam in manuum, quam in pedum extremis ſentiret. Quod ſi caput, inquit, *Volkamerus*, hinc inde moveret, interiora capitis crepitare adſtantes non obſcure audiebant· Huic vero, utut auxilio eſſe annitebar, incaſſum tamen omnes noſtri abiere conatus. Balſamum ſulphuris therebinthinatum auribus ejus immiſi at præter unicam, ſed enectam, non potui elicere, inſectum enim ilud meatus auditorios longo ſatis tempore obvallaſſe vero admodum fuit ſimile. Fumi gum. Ammnon. crebro uſu mire delectabatur vetula, dum ad exitum accurrere forbicinas ſemper obſervaſſet: Cum igitur nullum ſupereſſe videret fæmina auxilium, ad extremum vitæ terminum tolerare hoc malum decrevit rogitans ſaltem, ut exantlatis tandem iſtis ærumnis, calvaria ejus aperiretur, ut, quæ ex tanto infeſtorum hoſpitum grege tormenta fuiſſet perpeſſa, omnibus innoteſceret.

Evenire quoque poteſt, ut vermes in ulceribus quibuſdam aurium intus creſcant, & producantur.

Ita *Valeſcus de Taranta lib.* 4. *cap.* 30. ſe vidiſſe refert tres, quatuorve vermes figurâ nucleorum pini, quamvis hiſce nonnihil majores, qui ex auribus Juvenis cujuſdam vehementiori febre afflicti prodierant, poſt quorum exitum Juvenis convaluerat·

Non diſſimile eſt, quod habet *Arnoldus de Vil-*

Villanova cap: 32. *lib*. 3. *Montanus conſil*: 39. *Solenander Conſil*: 15. *Fernelius lib*. 6. *pathol*: *cap*. 10. *Zacut*. *Luſitan*: *prax*: *admir*: *lib*: 1. *obſ*: 63. *fol*. 51. nec non *Carol*: *Raygerus miſcell*: *med*. *phyſ*: *decur*. 1. *ann*, 5. *obſ*: 5. *fol*: 7.

Henr. *à Moïnichen obſ*. 16. vidit Romæ vermes ex auribus eâ magnitudine, qua in nucibus reperiri ſolent, prodeuntes, quorum aliqui, infuſis in aurem ſpiritus vini aliquot guttis, continuo verſus exteriores ejus partes ſerpere viſi ſunt, qui volſella arrepti, cæterique aſperſo Mercurii ſublimati dulcis pulvere enecti fuere.

Anthon. *Stadlender*, *Chirurgus civitatis Thorunenſis in Boruſſiâ* è puelli cujuſdam aure vermem eduxit iis plane ſimilem, qui ex perforatis prodire ſolent nucibus, ſed nonnihil majorem, coloris valde candidi; narratque idem ſe quinque ſimiles ex alterius cujuſdam aure extraxiſſe, ſed minores paulo, qui nullis, excepto ſpiritu vini, remediis potuerint necari: refertque *Simon Schultzius miſcell*: *med*: *phyſ*: *curioſ*. *decur*: 1. *ann*: 2. *obſ*: 24. *fol*: 43. ſe eoſdem etiamnum viventes conſpexiſſe.

Chriſtoph: *Mentzelius Ephem*: *Germ*: *decur*: 2. *an*: 2. *obſ*: 57. *fol*. 95. ſe ex aure cujuſdam miſere ejulantis ruſtici dextrâ an. 1672. magna cum moleſtia octo albicantis coloris vermes extraxiſſe refert. Quod malum ruſtico illi (uti poſtea expoſuit) ab exulceratione auris dextræ provenerat, in quam muſcæ, cum ſub dio, æſtate, capite

nu-

nudo, dormiret, ſua ſpermata, & fætus ejecerant.

Præter inſecta, alia etiam quandoque ſeu caſu quodam, ſive per petulantiam illabuntur in aures. Ita refert *G. Fabrit: Hildanus centur:* 1. *obſ:* 4. *fol.* 15. de globulo quodam vitreo piſi magnitudinem non excedente, cujuſmodi virguncularum conſtituunt brachialia, qui inſinuatus fuerat in concavum auris ſiniſtræ puellæ cujuſdam 10. annorum, unde gravia ſequebantur ſymptomata; dolor videlicet in capitis parte ſiniſtra, ſtupores uſque ad pollicem, & indicem progredientes ad lumbos uſque, tibiam, & pedem: imo totum latus ſiniſtrum continuis ſtuporibus languebat, ſequebanturque convulſiones, tuſſis ſicca, *&c.*

Qui globulus, poſtquam aliquot ibi hæſiſſet annos, quatuorque necquicquam in auxilium advocati fuiſſent diverſis temporibus Medici, ipſe tandem *Hildanus* globulum feliciter (etiamſi profundius prope tympanum ſordibus firmiſſime adhæreret) ſine ullâ violentia, inſtrumento quodam eum in finem adaptato extraxit.

Admiranda vero eſt hiſtoria illa, quam tradit *Marcellus Donatus de hiſt: med: mirabili lib.* 2. *cap.* 12. *fol.* 219. de nobili puero, qui dum aliis conſociis, quibuſcum luſus agebat, ſe jocularię artis peritum oſtendere vellet, arreptis ceraſorum nucleis binis, ex dextra aure ad ſiniſtram manuum dexteritate ut pervolarent, ſe

factum prædicabat, quod dum exequi parat ita illorum alterum in intimiorem auris partem indidit, ut nullo unquam ingenio à medicis, aſtantibuſve extrahi valuerit, qui id non ſemel pertentaſſent; non levem enim illi ceraſi nucleus noxam inferebat. Quare toto negotio naturæ derelicto, poſt multos dies plurima humiditate madente aure, is germinare coepit, germenque prodiit, quod jam conſpicuum tenaculis leviter arreptum altera nuclei pars germini adhærens inſequuta, altera vero (nam in binas ſciſſus erat) haud difficile extracta eſt.

Idem haud diſſimilem ſubnectit hiſtoriam de ſemine ex Anagyride (vulgo Venetis *Karobe*) quod cum intra *Joh. Mariæ Bonardi* aurem forte fortuna incidiſſet, ipſeque illud extrahere pertentaret, penitius impulit. Quare dolore excitato valde urgente, concitata fluxio, apoſtemaque genitum, quod per plures menſes miſellum hominem afflixit, donec tandem germinans ſemen prominente germine extractum eſſet, ſicque medicamentis opportunis rite ulcere curato convaluiſſet:

Si inſectum aliquod forte vel in aurem irrepſerit, vel intus productum fuerit, curandum quantocius eſt ut eximatur, vel ad minimum enecetur, ſiquidem *Rhaſes* dicat, ſi diu ibi permanſerit (præſertim quando ſimul maligna pollet qualitate) non atroces tantum inde exoriri dolores, inflammationes, haſque ſequentia ulcera,

cera, ſed nonnunquam & convulſiones, aliaque accidentia, qualia ex adducto *Hildani* exemplo demonſtravimus. Idem & confirmat *Hippocrates* 3. *prognoſt*. 13. *& Galenus comm*: Hujuſmodi vero ſymptomata proveniunt, quia cavum auris propter membranam circumcingentem ſenſibile eſt admodum, ac nervoſum, fibrilliſque multis nervoſis intertextum, quas à quinto pari nervorvm auditoriorum, ut & à ſecundo pari vertebrarum recipit, ita ut veriſſime dicere queamus nullam in univerſo corpore humano reperiri membranam, quæ reſpectu magnitudinis pluribus gaudeat nervis: adde, quod & auris cavitas non ad duram tantum extendatur matrem, ſed & nervum auditorium attingat, qui (juxta opinionem *Galeni in calce lib. 6. meth: med*:) à cerebro in illam cavitatem deſcendit, ità ut dubitandum non ſit, quin cerebrum, nervique ipſo queant affligi. Ideoque recte exiſtimavit *Celſus* majus eſſe circa aurium, quam oculorum vitia periculum; propter humorum enim affluxum à dolore provenientem tympanum tandem corrumpitur, unde ſurditas, nec non, accedente exulceratione, auris oſſis caries, vel alias fungus, ſive caro luxurians, & ſpuria, teſte *G. Fabrit: Hildano, centur*: 3. *obſ*: 1. *fol*: 183, naſcitur.

Inſtrumenta ad extractionem rerum in aures illapſarum apprime utilia deſcripſit *G: Fabrit: Hild: centur*: 1. *obſ*: 4, ac figuris expreſſit.

Quod vero ad vivorum inſectorum enecationes attinet, maximam partem adductis exemplis elucęſcit. Omnibus autem uſurpatis *Galenus* ſulphur calce, & melle ſubactum, ac cum aceto auri inſtillatum laudat. Extinguuntur & vermes ſucco abſynthii, centaur:, felle brutorum, fumo ſulphuris, aut gum: Ammon: per infundibulum in aurem immiſſo, nec non ſpiritu vini, ut modo dictum, quamvis *D. Du Verney part*: 3. *de auditus organo fol*: 37. omnibus præferat craſſa, & oleoſa, ſiquidem, ut ait, talia occludant inſectorum oſcula, ſicque eadem ſuffocent.

Nonnulli viva inſecta allicere conantur dulcibus externe applicitis, vel etiam in aurem immiſſis v: gr: dulci malo aſſato, calidoque, ac diſſecto impoſito, vel medullâ ejuſdem cum melle, vel ſaccharo cum melle mixto, tepidoque in aurem intruſo. Alii turundam illinunt therebinthinâ, filoque alligatam profunde in aurem, ut eidem adhæreant inſecta, injiciunt.

OBSERVATIO XII.

Spaſmus oris, cynicus perperam dictus.

QUam incaute puerperæ quædam nonnunquam frigido ſeſe exponant aeri, nec leve incurrant morborum peri-

riculum, ſæpiuſque in eoſdem incidant, experientia ſatis monſtrat. Exemplo nobis erit Uxor *N. Verboom* ſutoris Hagienſis. Hæc decimo quarto puerperii die, quamquam temere admodum, & imprudenter, initio Decembris 1683 ad templum ſeſe contulit Deo propter felicem partum gratias actura: verum brevi poſt ſpaſmo corripiebatur oris à ſiniſtra parte verſus dextram, ita ut (vitium namque erat valde moleſtum) me illico ea de re conſuluerit; ego itaque omnibus rite perpenſis, tertiâ à puerperio hebdomada lene quoddam præſcripſi purgans, partemque affectam unguento nervino ungi juſſi: cucurbitulas etiam cervici, emplaſtrumque phagedænicum pone aurem ſiniſtram admoveri præcepi: Addidi & ſternutatoria, decoctumque ex ligno guajaci, ſalſa parilla, & ſaſſafras: cui ſub finem decoct. addebantur herb. Chamæp. prim. veris, & beton., ac denique ſequenti uſa fuit remedio.

℞. *Fol: lauri:*
rutæ:
roriſm:

 ma-

majoran: ãã M j ß.
Flor: ſtæchad:
Salviæ
lavend: ãã M j.
Coq: ex aq: comm: ſ: a: ad ℔iij.

Hoc gargariſmate uſa eſt, partemque affectam fovit, ad cerebrum autem cum nervis corroborandum ſequens datum fuit Electuarium.

℞. *Conſerv: flor: roſmar:*
ſalviæ ã ℥j ß.
Nuc: moſch. conditæ: ℥j.
Syr: de ſtoechade q: ſ:
M. F. Electuarium

Sicque hac Methodo, Divina favente gratia, intra tres hebdomadas iſto incommodo fuit liberata.

IN OBSERVATIONEM XII.

HIc affectus *Celſo lib.* 4. *cap.* 2. aliiſque à ſimilitudine torturæ oris *Spaſmus Cynicus* nuncupatur. Tortura autem, ſive diſtorſio oris, cum generalior ſit vox, multiplex eſt; omnibus enim illa oris diſtorſionibus convenit, etiamſi ea ut plurimum vel ex paralyſi, vel alterutrius tantum lateris oriatur ſpaſmo, teſtibus

bus *Galeno 4 de loc: aff: cap: 2 Avicenna fen: 2 tr: 3 cap.15*, aliiſque eorum ſectatoribus : Verum *ſpaſmus Cynicus*, proprieque dictus, utriuſ-oris lateris ſpaſmus eſt, unde & nomen habet, utpote canino rictui ſimillimus : Hunc enim quilibet non exprimit oris ſpaſmus, quare *Felix* etiam *Platerus* illam tantum oris diſtorſionem ſpaſmum cynicum dicit, quo labra una cum buccâ utrinque diſtorquentur, expanduntur que, quale exemplum idem habet *obſ: lib: 1 pag: 130*, quo tota tremebat bucca tam ſurſum, quam deorſum tracta.

Ita ut illa diſtorſio, quæ ab alterius faciei partis muſculorum paralyſi provenit (quali affecta fuit illa, de quâ noſtra obſervatio) revera ſpaſmus Cynicus dici nequeat, ſiquidem paralyſis nequeat eſſe ſpaſmus, etiamſi hæc duo promiſcue ſæpe ſumantur.

Extitiſſe autem paralyſin muſculorum faciei ſiniſtræ partis uxoris *N: Verboom* flacciditas, mollitieſque, & doloris inſuper abſentia, nec non ſenſus in eodem latere imminutio abunde indicarunt; Hæc autem haud dubie illâ in parte ab obſtructione nervorum illac excurrentium ex pari guſtatorio orta fuit, cui viſcoſus, atque externo frigore condenſatus humor, qui cavitatem illorum nervorum opplevit, tranſitumque ſpirituum ad muſculos impedivit, cauſam dedit; unde cum ſiniſtræ partis muſculi moveri non poſſent, antagoniſtæ alterius lateris interim mu-

nus ſuum obire non ceſſantes, nullamque ab alterâ parte reſiſtentiam invenientes maxillam ita detorſere.

Huc accedebat, quod rite manducare non poſſet, labiis male junctis. Oculorum quoque alter minus recte connivebat. Dein non niſi in uno tantum latere efflare, aut exſpuere valebat ſalivam ſponte ex ore profluentem. Hanc autem functionum ceſſationem ortam crediderim, quod læſæ partes, ramis, quos à pari nervorum, Veteribus tertio, nanciſcuntur, obſtructis, adeoque denegato ſpirituum influxu, muneri obeundo impares factæ fuerint.

De eorundem muſculorum paralyſi, hancque inſequentis oris alterius partis diſtorſionis lege ſis *Hippocrat*: 2. *epidem. ſect*: 2. circa finem.

Curationem autem hujuſce mali ex catarrhis, & coryzâ oriundi *Ephemerid. Germ*: *ann*. 3 *obſ*: 332 *fol*: 544, nec non *Balthaſ*: *Timæus lib*. 1 *cap*: 39. *fol*: 72. dabunt.

OBSERVATIO XIII.

Labii Pſeudo-Cancer.

SIngulas corporis noſtri partes invadere poſſe cancrum jam olim *Galenus lib*. 2. *ad Glaucon: cap*. 10, *& lib. introd*. 16 docuit. Sæpe numero tamen contingit,

git, ut nonnulli ſe cancros ſuſtuliſſe glorientur, cum ne ſimile quidem illis malum fuiſſet. Unde non famam tantum, laudemque inter plebejos affectant, ſed & plus aliis ſapere videri volunt, ægroſque non raro decipiunt.

Muliercula quædam gravida, nec ætate provecta 22 Aprilis 1682, meum imploravit auxilium, cujus labii inferioris parvum tumorem, minoriſque fabæ magnitudinem non nihil excedentem, cæruleique coloris, ac quibuſdam cancrum habitum ſecabat Medicus, Chirurguſque *Corn. Solingius.*

In diſſectione, quæ craſſo fiebat forcipe, è tumore, præter viſcoſum, lentumque quendam humorem, nihil omnino profluere animadvertimus, qui, (ut optime notat *Job: Mekeranus obſ. med. Chirurg. cap.* 12) commordentibus labium dentibus, in læſam quandam glandulam (qualibus infimum labium, nec non aliæ oris abundant partes) juxta arteriolam quandam effuſus, commodo exitu negato, ſtagnavit, unde glandula magis, magiſque intumeſcens quicquid hoc eſt vitii (*Mekerano* belgicè **een Lip-**

 knoop)

knoop) produxit. Tumore itaque ſublato, Hungarico ſupprimebatur ſanguinis affluvium vitriolo, nec non lapide hæmatitide, ac poſtridie in partem affectam, ſyrupus è roſ. ſic. illinebatur, unde brevi percuratum vulnus. Scribit idem *Mekeranus* ſe veſiculas illas pituitoſas forcipe diſſectas melle roſar., ſpirituque vini exſiccaſſe, & ſanaſſe, quamvis & fateatur, non obſtante earum apertione, nec non juxta dictam methodum ſanatione; duritiem quandam nihilominus remanſiſſe, quæ alliſione dentium dolorem ſæpenumero, loquendique difficultatem ciens excidenda fuerit eo modo; quem *obſ. cap.* 12. *fol.* 108 deſcribit.

IN OBSERVATIONEM XIII.

NOn diffiteor equidem veros etiam cancros ipſis obvenire poſſe labiis, utpote fungoſâ conſtantibus, glanduloſâque, ac plurimis, obnoxiâ incommodis ſubſtantiâ, unde facilius (præſertim ſi corporum ſint minus recte temperatorum) cancer ſupervenit.

Ut autem certa ſit ejuſmodi tumorum cognitio, ſciaturque, malignine ſint, an ſecus, ſigna adſcribam diagnoſtica. Par-

Parvus quidem labii tumor, coloris cærulei, tactuque mollis, cancer dici nequit, verum ſi color iſte cæruleus ſit magis plumbeus, aterve, & tumor tactu durus, ſolidus, & renitens, malignus evadit, atque cancroſus quem eo caſu tempeſtive forcipe auferre ſatius eſt.

De extirpationibus, methodoque tumores illos excidendi conſulatur *Paræus lib. 6. cap.* 29, ut & *Corn. Solingius Operat. Manual. Chirurg. cap.* 36. *fol.* 75.

In infantum labiis alia nonnunquam exulcerationum malignarum ſpecies provenit, quæ cavæ, duræque, nec ſine dolore nigricantes, & fœtentes, ſubitoque proſerpentes à Scorbuto plerumque, adeoque à male conſtitutâ ſalivâ oriuntur, noſtratibus Water-Kankers. Quæ vitia ego ſæpe abſque notabili moleſtiâ, corporibus ſcilicet prius rite præparatis, hac mixturâ ſuſtuli.

℞. *Mellis roſar.* ℥j.
Ægyptiaci ʒij.
Ol: vitrioli gutt: aliquot.
Miſce.

Hoc remedio imbuto penicillo ulcera tangi juſſi, ſicque intra paucos dies ſanavi.

Deſcripſit & hoc Malum *Arnoldus Boötius obſ: Med: de omiſſis, & non deſcriptis morbis cap:* 19, vocaturqne ei *Cheilocace*, Anglis Mouth-Kanker / ſive Kanker of the Mouth; Hoc

Hoc autem malum in Anglia, Hyberniaque graſſari admodum, ſæpiuſque inſtar luis cujuſdam epidemicæ multos ſimul infantes, intactis adultis, invadere ait. Illud autem ſi initio negligatur, nec bene curetur, malignum, ac non tantum curatu difficile, ſed & inſanabile evadit; malignitas enim proſerpens miſeros infantes lentâ quaſi tabe rapit, enecatque.

Oris cancrum, ſive ulcus *Nome* à corrodente quodam humore pueris ortum, *Ioh: Muys Prax. Chirurg: ration: decur.* 2. *obſ.* 10. *fol.* 39. ſatis feliciter hoc unguento ſe ſanaſſe refert.

℞. *Theriacæ* ℥ij ß.
Vng: Ægypt: ʒiſ.
Gum: laccæ
Spir: ſal: ammon: ā ℈ij.
Cochlear: ℥ij.
M: F: Unguentum.

Quo, cum ſpiritus vini nonnihil addidiſſet, partem exulceratam ſexies uno die abluit, poſteaque lintea carpta hoc medicamine imbuta parti laboranti admovit, atque ita brevi curationem abſolvit.

OBSERVATIO XIV.

Hydrocephalus.

QUamvis in ventre utplurimum ſeſe manifeſtat Hydrops, eum tamen in omnibus fere corporis partibus naſci poſſe experimur. Præter abdominis enim hydropem, ſive aſcitem, pectoris etiam datur hydrops, capitiſque, ac teſticulorum, tam virilium quam muliebrium, nec internis tantum, ſed & in externis corporis partibus, cujus veritatem demonſtrabo *obſ.* 28. hîc loci ſaltem acturus de hydrocephalo, quem mihi videre licuit 4. Deceembr. an. 1685. in filiolo Chirurgi cujuſdam Hagienſis bimulo, cujus caput latitudinem adulti capitis multum excedebat, hoc enim totum ambiens, à ſyncipite videlicet ad occiput, linteum tres ſpithamas, ſive ulnam longitudine æquabat.

Infans ille, ſano quamvis, & bene diſpoſito corpore in lucem editus, ſexto demum menſe quodam correptus fuit morbo, à quo uſque tempore caput

put primo increſcere, viſuſque ſenſim imminui cœpit tandem omnino ſublatus.

Delineationem hydrocephali hujus dabit Tabula 2 cujus literæ A: B: C: diſtentum denotant cranium, unà cum ſubjecto cerebro, & D: aperturam nondum occluſi cranii.

IN OBSERVATIONEM XIV.

QUemadmodum diverſus admodum eſt abdominis hydrops, ita etiam hydrocephalus; qui tam partium capitis aqua diſtentarum, quam cauſarum intuitu multiplex eſt. Collectio enim aquarum contingit, vel in toto capite vel in aliqua parte, ſiquidem nonnunquam in externis tantum advertatur partibus, inter cutem videlicet, & pericranium, vel inter pericranium, ac cranium, quandoque & internis tantum partibus inter cranium, & meninges, inter duplicaturam duræ meningis, falciſve, vel ipſas inter cerebri membranas, aut inter piam matrem, & cerebrum, imo aliquando in dimidia tantum capitis parte, interdumque ſimul tam in internis, quam externis.

Atteſtante *Veſalio lib.* 1. *de humani corp. Fabrica cap.* 5. Ut & *Fabrit: Hildano centur.* 1. *obſ.* 10. in ipſa interdum cerebri cavitate reperi-

Tab: 2

ritur aquæ quantitas, hydrocephali ſæpius cauſa.

Dionyſ. vander Sterre tract. de partu fol. 168. ſe duos hydropes in embryonum partibus capitum exterioribus vidiſſe narrat, è quibus, aperta tantum cute, aqua profluxerit.

Similis rei mentionem facit *Carolus Piſo de morb. à ſeroſa colluvie ſect* 2. *part.* 1. *c.* 1. *fol.* 49. *Puellæ*, inquit, *cuidam frons, palpebræque ſupra admirationem tumebant adeo depreſſæ, & conniventes, ut eas tollere, oculoſve aperire nequaquam poſſet: ſed & calanticam, ſive redimiculum capitis abjicere à me juſſa, univerſum pariter caput immaniter turgidum conſpicatus, in eodem ſæpicule manu contrectato mollitiem deprehendo inſignem, & humorem ſub cute fluctuantem, qui tactum ſubterfugiens quidem, ſed mox refluens, recurrenſque evidenter ſe prodederet. Hoc malum, cum ad menſtruam purgationem, hactenus omnino ſuppreßam, tum ob aſſiduam ſub Sole moram, cui ejus loci incolæ maximam vitæ in hortorum, vitiumque cultu tranſigentes vivunt obnoxii, ortum fuiſſe autumo.*

Non multum differt quod habet *Epiphan: Ferdin: hiſt.* 21. *fol.* 66. & *Joh: Baptiſt: à Lamzweerde append. obſ. ad armament. chirurg. obſ.* 33. *fol.* 253.

Henr. Regius Prax. med. cap. 13. *fol* 57. Pueri meminit trimuli, cujus caput contactum molle erat, & digitis preſſum ſubſidebat in foſſulas, radiiſque Solis, vel candelæ expoſitum pellucebat;

bat; quamvis ille judicaverit malum intus in cerebro latuiſſe, quia puer ſenſibus erat ſtupidioribus, & ſomnolentus, reliquo corpore, licet ſufficienti cibo, potuque frueretur, macilentus, pallidusque.

Credidit *Riolanus* humorem in externis hydrocephalis tranſire ad cerebri ventriculos, verum *Joh. Jacob. Wepferus exercitat. de Apoplexia fol.* 62. ſtatuit ipſum non primo externe congregari, poſteaque verſus interiora prorumrere, ſed vice verſa originem habere in cerebri ventriculis, interdumque verſus exteriora adeo expelli, ut ibidem animadverti queat.

Andr. Veſalius lib. 1. *cap.* 5. de non exiguo agens hydrocephalo humorem non niſi in cerebri ventriculis reperiri ait.

Humorem illum omnium primo in iis provenire ventriculis *G. Fabrit. Hildan. etiam cent.* 3. *obſ.* 17. ſcribit: alias enim (inquit) nonnullæ poſt mortem viæ reperirentur, per quas ille è partibus externis deductus fuiſſet ad cerebri ventriculos, quas tamen, etiamſi diligenter indagaret, reperire non potuit.

Zacutus Luſitanus prax. adm. lib. 1. *obſ.* 5. humorem invenit inter duplicaturam duræ meningis. *Theoph. Bonetus Anatom. pract. lib.* 1. *ſect.* 2. *obſ.* 45. *fol*: 112. ejuſmodi liquorem lymphaticum à Chirurgo *Baylly* non tantum inter duram meningem, & cranium, ſed & in falce, & duræ meningis duplicatura, ad quinque circiter

citer libras Medicas repertum fuiſſe refert.

Expertiſſ: Steph: Blankardus collect: phyſ: med: cent: 1. *obſ:* 73 *fol.* 65. ſe in ſeptem menſium abortu inter duram, & piam matrem magnam aquæ ſanguineæ latentem quantitatem animadvertiſſe memorat, cujus forſan cauſa, ut ait, fuerit præcedens matris lapſus: cerebrum autem ejus molle, & aquoſum erat.

Ioh. Iacob. Wepferus exercitat. de Apoplexia hiſt. 13. *fol.* 376 *&* *hiſt.* 14. *fol.* 398. ſe non cavitates tantum cerebri, ſed & locum illum inter duas meninges plerumque vacuum ſero repleta inveniſſe narrat.

G: Fallopius obſ. à Franciſco Michino edit. indicat ſe intra pueri cujuſdam ſexennis piam matrem, & cerebrum, ut & inter hujus gyros aquam conſpexiſſe,

Andr: Veſalius lib: 1. *de hum: corp: fabrica,* bimulæ puellæ meminit, in cujus cerebri ventriculis ſeptem menſium ſpatio novem aquæ libræ collectæ fuerint. Quamvis autem cerebrum ejus juxta verticem ita preſſum, & in ſe contractum reperiretur, ut membranam aliquam craſſiorem referret, & genuinæ cerebri membranæ ſibi adeo eſſent contiguæ, ut unum, idemque corpus viderentur, cerebellum nihilo ſecius, ejuſque baſis, & nervorum proceſſus naturaliter ſe habebant, quare puellæ ad finem uſque vitæ mens ſana fuit.

G: Fabrit: Hildanus centur: 1. *obſ:* 10. *fol:* 19.

pueri cujuſdam mentionem facit, cui caput in tantam excreverat molem, ut ejus rotunditas ulnam, & quartam ejus partem, altitudo autem ab aure ad aurem totidem æquaret longitudine, Is autem non ita natus fuerat; ſed cum ſeptimum ætatis menſem vix attigiſſet, caput mirum in modum ei tumeſcere cœperat, Intra triginta autem menſes paulatim ad dictam magnitudinem excreverat, unde puer in lethargum inciderat, nec ita diu poſt obierat. Diſſecto cranio in duobus anterioribus cerebri ventriculis aqua cryſtallo lucidior ad libras Colonienſes 18 apparuit. Hæc autem non ventriculos tantum, ſed & ſubſtantiam cerebri diſtendebat, ita ut totum cerebrum (cerebellum excipit *Hildanus*) in ſacculum extenderetur, unde circumvolutiones, gyrive cerebri, turgentibus omnibus, non apparuere. Dura, & pia matres integræ erant, atque ita dilatatæ, ut totum cerebrum cooperirent: cranium ſimiliter dilatatum erat, ſed paſſim membranoſum potius, quam oſſeum, nec reperiebantur meatus, per quos ſeroſus ille humor ad caput delatus fuerat, quamtumvis accurate diſpicerentur omnia.

Cur autem, dicet quiſpiam, hoc, quicquid eſt liquoris, in cerebri ventriculis Apoplexiam non producit?

Reſp. Quia aliquo modo eſt ſpirituoſa reſpectu aliarum aquarum, & coagulationis expers, adde quod ſenſim in cerebro colligatur, & non ſubito,

ſen-

ſenſim enim ibi collecta ſenſim quoque poros, tubuloſque cerebri dilatat, & non comprimit, vel obſtruit, ut quidem fieret, ſi uno impetu fuiſſet collecta. *Idem Hildanus centur.* 4. *obſ.* 10. *fol.* 294. pueri cujusdam quintum ætatis annum nondum prætergreſſi meminit, cujus capitis circumferentia continebat pedes Geomotricos duos, cum ſeſquipede, & pollice, altitudoque eadem erat: cranium utcunque durum erat, & non niſi quibuſdam locis membranoſum: reliquæ vero corporis partes proportionem pueri ejus ætatis obſervabant, non ita, ut hydrocephalorum ſolent eſſe corpora, extenuatæ. Ingenio puer ſtupidus admodum erat, viſu, auditu que, nec non loquela deſtitutus. Id vero malum ex eo provenerat, quod circa annum ætatis ſuæ primum morbo laboraſſet graviſſimo, & acuto.

N. Tulpius obſ. med. lib. 1. *cap.* 24. *fol.* 49, de puero memorat quinquenni è cujus capite poſt mortem eductæ fuerint quinque aquæ libræ, quibus effuſis omnia adeo vacua apparuerint, ut plerique Medicorum præſentium, ſed præpropere, hîc caput ſine cerebro conſpici judicaverint. Tale autem hydrocephali exemplum affert *Theod. Kerckring, obſ. Anat.* 46. *fol.* 102; & *Zacut. Luſit. prax. med. admir. lib.* 1. At oculi acie illuc penitius directâ ſatis perſpicue liquebat non defuiſſe cerebrum, ſed amiſſâ figurâ globoſâ, formam convexi fornicis induiſſe, ut inſtar membranæ craſſioris undique arcuata diſſolutorum

 oſſium

oſſium circumferentiæ adhæreſceret; quali etiam modo ſe habuiſſe puellam *Andr. Veſalii*, de quâ loco adducto, idem affirmat.

Demonſtravit Anno 1666. *D. Joh. Hornius* Anatom. Profeſſor Leydenſis hydrocephalum pueri anni unius, è quo aquæ unicæ 36. hauriebantur. *Thom. Barthol. cent.* 1. *hiſt.* 20. *fol.* 40, exemplum habet pueri quinquennis hydrocephalo laborantis, cui caput tantæ molis erat, ut tria adultorum ſuperarit, circumferentiâ ulnam æquans cum quadrante, duaſque ſpithamas altum fronte ita elevatâ, ut oculorum orbitæ mediam faciei partem occupare viderentur. Suturæ laxatæ omnes â ſummo capite ad occiput, & in utroque capitis latere. Nulla verba articulata proferre, nec ciborum quidquam manducare potuit, quia ſuperior dentium ſeries longe ab inferiori propendebat. Os perpetuo madebat ſero copioſo affatim è capite profluente. Pedes ſuſtinendo corpori impares erant. Hoc autem malum inde ortum arbitratur *Bartholin.* quod matri pauperculæ, quæ undecim ſine labe tali pepererat liberos, quum hunc utero gereret, præter conſuetum morem gravia omnia eveniſſent, uteruſque adeo intumuerit, ut prono in terram corpore progredi fuerit coacta.

Plura ejuſmodi habent *M. Aurel. Severinus de noviſſ. obſ. abſceſſ. cap.* 9. § 2. *fol. mihi* 183, *Schenck. pag.* 11 & 12, *Paul. Ægin. lib.* 6. *cap.* 3, *Ætius tetrab.* 2. *ſerm.* 2. *cap.* 1, *Philip. Ingraſſ*

lib

lib. de tumor. præter naturam tr. 1 *cap.* 1 *fol.* 380.

Nonnunquam dimidiam tantum capitis partem occupat hic hydrops, cujus rei bina profert *N. Tulpius obſ. Med. lib.* 1 *cap.* 25 *fol.* 50. liquorum, vel in dextro, vel in ſiniſtro cerebri ventriculo hærentium, exempla: in quorum alterutro ſe ultra duas aquæ libras tam ſtricte uni iſti parti incluſas vidiſſe ait, ut altera illæſa plane eſſet, & integra.

Differunt autem Hydrocephali ratione temporis, vetuſtatis, & magnitudinis. Nonnulli ſe ante partum in utero materno manifeſtant, ſive ex imaginatione, ſive lapſu matris, aut ipſius fætus incommodo intra uterum ſitu orti, vel etiam matre nimis craſſis alimentis, aut fructibus, aliiſve refrigerantibus utente, unde ſanguis ejus nimis evadit craſſus, & tardus, vel etiam, quando illa tempore graviditatis aliis obnoxia fuit morbis.

Balduinus Ronſſæus de extract. fætus cap. 23. Goudæ anno 1562 ſe puerum quendam vidiſſe Hydrocephalo laborantem ſcribit, cui mortuo in lucem prodeunti caput toto corpore fuerit gravius; cujuſmodi plura extant apud *Helwigium obſ. Phyſ. med.* 3 *fol.* 9, *Ioh. Lechel: ephem. German. decur.* 1. *ann.* 1. *pag.* 138, nec non *Steph. Blankardum collect. med. phyſ.* ut & *de morb. pueror fol.* 208.

Nonnulli poſt nativitatem demum ſerius, citiuſve ſe manifeſtant Hydrocephali, quamvis ra-

rò, vel non adeo magni conſpiciantur in illis, quorum crania jam omnino clauſa ſunt, quia oſſa tunc ſolidiora evaſere, & per conſequens intus contento liquori non facile cedunt. Hujuſmodi autem pueri prius obirent, quam ſemel occluſa crania dehiſcerent; quamvis *G. Fabrit. Hildan. cent.* 3. *obſ.* 19 exemplum habeat juvenis cujuſdam 18 annorum, cui monſtroſum valde erat caput; rotunditas enim ejus duos pedes Geometricos, & pollices decem continebat, altitudo capitis ejuſdem erat magnitudinis; reliquum corpus, inprimis pedes (qui contorti erant, & retracti) & crura extenuata erant; cranium autem non membranoſum, ut plerumque Hydrocephalorum eſſe ſolet, ſed durum, ſolidumque. Mente non uſque adeo conſtabat: loquebatur tamen ſatis diſtincte, comedebat avide, & multum; ſed mirum in modum ipſum à morbo epileptico vexari referebant Parentes. Caput vero accreſcere inceperat tertio ætatis anno, cum morbo quodam liberatus eſſet acutiore.

P. Borellus hiſt:. & obſ. rar. centur. 1 *obſ.* 38 *fol.* 43 de puellâ quadam 12 annos natâ narrat, quæ maximo continuoque verticis, ſuturæque coronalis diu laboraverat dolore, ſine febri tamen, tumoreve, aut rubore, cuique remedia omnia utiliora incaſſum admovebantur, ita ut tandem mors finem miſeriis, & doloribus ejus impoſuerit. Aperto autem capite, abſceſſus

re-

repertus fuit natibus, & infundibulo cerebri inhærens, è quo aqua clariſſima cum impetu ad libras duas exivit quaſi è fonte ſcaturiens, & in altum proſiliens: cauſa vero hujus mali fuerat, quod quinque, vel ſex ante morbum menſibus ſcabiem capitis, ſive achores paſſa à Monachis quibuſdam male curata fuiſſet remediis repellentibus, frigidiſque unguentis, unde caput refrigeratum, ſeroſitateſque in eo cumulatæ fuerint.

Zacutus vidit hydrocephalum in puero decem annos nato.

Roget quiſpiam cur magis affectus ille in infantibus quam adultis obſervetur? Ratio eſt, quia tunicæ arteriarum iis ſunt molliores, atque pori, tubulique anguſtiores, nec motus ſanguinis tam efficax. Interim quoque pori arteriarum facilius dilatantur, & particulæ craſſiores in cerebrum deponuntur.

Quæritur autem, anne & in brutis reperiantur hydrorephali? Eos in vitulis, bobus, vacciſque obſervavit *Joh. Jacob. Wepferus exercit. de Apopl. fol. mihi* 69, *& Thom. Barthol. act. Hafn. tom.* 1. *pag.* 249. indicatque idem *Wepferus*, Colonos id animadvertere poſſe in brutis, quando in pratis vertigine corripiuntur, teſtaturque ſe audiſſe apud *Subſylvanos* in Helvetia frequentem hunc boum eſſe morbum, ac ſe vertigine prodere. Addit & bubulcos eſſe, qui ipſi medeantur. Hi primo malleolo poſt cornua pul-

ſant, ubi ex ſono aliud vacuum ſpatium, ac vulgo ſunt in craniis bubulis, percipiunt, eumque mox perterebrant, ac foramini pennam indunt, & attracto ſpiritu veſicas hujuſmodi extrahunt. Si in ſuperficie exiſtat, prompte ſuctioni cedit, ſi autem profundior, & cerebro immerſa ſit, ſucceſſu fruſtrantur. Ac tum quidem quantocyus bos mactandus eſt.

Idem hoc modo multa animalia curata fuiſſe ait, memoratque, quum juvenca in paſcuis crebrius vertigine corriperetur, ſe mactatæ caput, in quo cauſa mali latuerat, forte fortuna obtinuiſſe, quo aperto, ac cerebro denudato, ſiniſtrum latus ſub ſyncipite tumidius, & mollius reperiſſe; quod cum durius attrectaſſet, proſiliiſſe aquam limpidiſſimam, faciemque ei conſpurcantem. Poſt quod, inquit, tumor ſubſedit. Divulſo autem cerebro ad corpus uſque calloſum, ventriculum ſiniſtrum aperuit, invenitque veſicam tenerrimam, totam anteriorem ejus partem occupantem, quam citra ulteriorem lacerationem integram extraxit, ovum gallinaceum magnitudine ſuperantem. In ventriculo, verticem verſus ſuperius, & infra, aſperitas leviuſcula, ubi veſica annata erat, apparuit, ac ſi ſeminibus papaveris albi aſperſus fuiſſet; Ventriculus autem ſiniſter duplo major erat dextro in anteriore patte: ſuperior ejus pars, & lateralis tempora verſus, propter extenſionem, tenuis vix cultelli dorſum æquavit: cætera omnia in cerebro ſana erant.

Si-

Similem, at paulo minorem veſicam idem *Wepferus* in bovino cerebro, dextri ventriculi anteriori parti undique accretam ſe inveniſſe ait, in cujus fundo mucus inſtar ſedimenti craſſioris, atque candidi lapilli, tanquam cretæ friabiles, ſubſederant.

Si quis quærat, quo pacto liquor ille in cerebri cavitates perveniat: dicendum eſt, varias circa illud phænomenon occurrere conſiderationes, litemque adhuc ſub judice eſſe.

Exiſtimant *Riolanus*, *Regiuſque* poros in dictis cavitatibus exiſtere, humoremque illum à circumferentiâ cerebri ad punctum, hoc eſt, ad cerebri cavitates tranſire, hæc tamen opinio a *Wepfero* fol. 60. refutatur.

Thom. Bartholinus lib. 3. *cap.* 6. *anatom. reform.* negat ibidem poros eſſe conſpicuos, & etiamſi darentur, facillime, utpote minimi, obſtruerentur, unde hic illic defectus in ſenſibus, aut etiam Apoplexia oriretur.

Statuunt alii malum hoc internè ex debili cerebri calore originem ducere, quia hoc valde refrigeratum, humectatumque nutrimentum ſuum debite præparare, humoreſque ab infernis partibus allapſos ſufficienter tranſpirare non poteſt.

Quidam autem arbitrantur vitium hoc externe à quadam violentiâ, lapſu, alliſione, contuſione, durâ, imperitâque obſtetricum contrectatione in partu, vel alio quodam violentiori modo provenire, unde cerebrum puerorum lædatur, rum-

panturque lymphatica vaſcula, ſicque magna tandem lymphæ colligatur copia, quâ nondum occluſum, tenerumque cranium ſenſim extendatur; unde etiam fiat (uti ajunt) ut morbus iſte in pueris magis, quam adultis reperiatur.

Nonnulli etiam, vaſis lymphaticis obſtructis, hydrocephalum produci autumant, unde lympha, ceſſante circulatione, aquoſi cauſa ſit tumoris.

Nonnulli quoque opinantur aquam illam ex arteriolarum extremitatibus, vel etiam per modum tranſudationis ibidem colligi.

Hydrocephalus autem externus meo quidem judicio, quod tamen meliori nihil derogare opinioni velim, à ſuperfluo plerumque quodam humore provenit, qui ex arteriarum extremitatibus, vaſiſque lymphaticis procedit, vel propter illorum abundantiam, vel obſtructionem, vel etiam tardiorem ſanguinis intra arterias motum à viſcoſo, craſſoque humore ſanguini mixto ortum, unde hic neceſſario minori vi in vaſa lymphatica propellitur: quamvis etiam fieri poſſit, ut tenerum nec non poroſum valde infantis caput ab aere frigido non bene defenſum fuerit, unde humores in vaſculis lymphaticis facilius condenſantur, ſicque ad motum evadunt ineptiores vaſis ipſis magis, magiſque intumeſcentibus.

Hydrocephalum hujuſmodi externum provenire poſſe ab arteriarum extremitatibus vel hinc magis pateſcit, quod tales hydrocephali non

tan-

tantum à violentiâ, aliâve cauſâ externâ naſcantur, ſed & quod in iiſdem limoſa quædam, vel ſanguinolenta, turbulentaque ſemper reperiatur lympha, cum tamen in internis hydrocephalis ea clara ſemper, & limpida appareat, hanc ſententiam confirmat præter alios *Epiphan. Ferdinandus hiſt.* 21. *fol.* 66.

Si vero quiſquam dubius roget, undenam contigerit, ut in cane *Richardi Loweri tract. de corde cap.* 2. *pag.* 123. ligatâ venâ jugulari, omnes ſupraſiti muſculi, & glandulæ liquido, pellucidoque repleti fuerint ſero? Id forſan contigit, quia ſanguine per ligatam venam jugularem verſus inferiora non retrogrediente, ſed in ipſâ arteria manente, per poros tunicarum arteriolarum, quæ in extremitatibus non duplices, ſed ſimplices ſunt, non niſi purum ſerum tranſcolatur; illarum enim arteriolarum textura tranſcolationi tenuis ejuſmodi humoris ſatis idonea eſt.

Qantum autem ad internum attinet Hydrocephalum, lympha in cavitates cerebri, aliumve capitis locum eodem defertur modo, quo ille humor, qui in aliis cotporis partibus producit hydropem, ut in tunicis viſcera circumcingentibus, teſticulis tam virilibus, quam fæminis, peritonæo &c., in quibus ultimis partibus multoties quidem centum, & quod excedit, aquæ libræ fuere repertæ.

Veroſimile eſt hoc, quicquid eſt lymphæ, per arteriolas in glandulas cerebri corticales delatum,

ibi-

ibidemque ſeparatum per canaliculos (eodem plane modo, ac in renibus, aliiſve corporis partibus humores ſequeſtrantur) ad cerebrum deduci; eſtque hæc hydrocephali lympha ejuſdem plane naturæ, cujus eſt illa, quæ in ventriculis cerebri ſanorum hominum ſemper reperiri ſolet, quemadmodum abunde è ſapore, & colore colligitur; qui humor naturaliter ſemper à ſubſequente novo inde propelli ſolet.

Verum quorſum ille, cavitatibus cerebri irrigatis, in ſanis deferatur, an ſcilicet ad naſum, ſive oculos, aureſve, aut oris cavitatem, non adeo exploratum eſt.

Joh. Lechelius Ephem. German. decur. 2. *an.* 2. *obſ.* 178. *fol.* 363. exemplum habet pueri maſculi, cui recens nato caput hydrocephalo obſidebatur, cujuſque non multo poſt mortui tota cerebri cortex non excedebat calami ſcriptorii craſſitudinem, quo ſeparato, loco ventriculorum offendiſſe ſe ait amplam quaſi veſicam, limpidiſſimâ, & inſipidâ aquâ repletam, quantitate uncias 50. excedente, neglectâ eâ, quam ſpongiæ, & linteamina imbiberant; effusâ autem hac, collapſi cerebri ventriculi manifeſto docuere illam in utrumque ventriculum per corticis quoſdam tubulos, à recentioribus Anatomicis paſſim deſcriptos deſtillaſſe, ac undique ſui copiâ cerebri ſubſtantiam, cranium, pericraniumque extendiſſe, atque capiti illam deformitatem produxiſſe.

Fieri

Fieri etiam poteſt, ut abſceſſus, ſive veſiculæ aquoſæ in cavitatibus cerebri tam brutorum quam hominum repertæ primò ex aliis parvis veſiculis plexui choroideo annexis conflentur: quia glandulæ illæ tunc etiam tumidæ ſunt, & induratæ, quæ ſucceſſu temporis ita accreſcunt, dum, ſuperfluus humor propter obſtructionem revehi nequit. Ita *Williſius* glandulas illius plexus ſæpe ſe vidiſſe teſtatur tumidas.

Scribit etiam *Franc: Sylvius diſp.* 4. §. 12. ſe glandulas illas in ſolis morboſis reperiſſe; forſan quia tunc temporis ſuperfluo humore tumefactæ melius conſpici potuerint.

De glandulis hiſce agit quoque *Wharton: Adenogr. cap.* 24. *fol.* 142. ut & *Theod. Kerckringius obſ.* 10 *pag.* 29 Teſtatur *D. Fred. Ruyſch. Medicus*, & *Anatomicus Amſtelodamenſis expertiſſimus* ſe in diſſectione cadaveris cujuſdam fæminei glandulas copioſas magnitudine ſem: milii reperiſſe plexui illi annexas. *Joh. Jacob. Wepferus pag.* 375. ſe non cerebri tantum cavitates humore plenas, ſed & ipſum plexum ſanguinis fere expertem vidiſſe ait, in quo multæ conſpectæ fuerint glandulæ, ſed albicantes, limoſæ, tactuque duræ; fol. autem 415. ſe obſervaſſe tradit varias hydatides tam in ſiniſtro, quam dextro plexu chorideo, nec non *fol.* 410: ſe varias in plexu dextro hydatides animadvertiſſe ſcribit, quarum quædam piſo majores fuerint, ut & pariter in ſiniſtro, quarum una avellanæ nucis magnitudinem exceſſerit. Quan-

Quando itaque liquor hic vaſculorum lymphaticorum præter conſuetudinem, & naturam viſcosâ quadam ſanguinis materiâ incraſſatus eſt, obſtructionemque ibidem produxit, vaſa lymphatica continuâ ſubſequentis lymphæ preſſione tandem rumpuntur, ſicque liquorem ſuum inter membranas effundunt, & receptaculum quoddam ibidem efficiunt, vel etiam inter vaſorum lymphaticorum valvulas hydatides producunt.

Contingit etiam, ut extremitates arteriarum à viſcoſo quodam humore ſint obſtructæ, vel vaſculum quoddam alicubi tumore quodam prematur, unde ſanguinis circulum ſuum per arterias abſolvere non valentis tenuis, & aquoſus liquor extra ipſas per poros tranſcolatur, qui ita hydrocephali interni cauſa eſt.

Sunt, qui dubitent, an in cerebro vaſcula dentur lymphatica, verum teſtatur epiſtolâ quadam *Steno* ſæpius ſe vaſcula quædam lymphatica circa glandulam pinealem animadvertiſſe, quæ, ut ait, totidem forſan viæ fuere lymphaticæ humectationi ventriculorum cerebri deſtinatæ. Et, ſiquidem eadem in pectore, abdomine, aliiſque externis membris reperiuntur, non ita erraverit fortean, qui nec caput ipſis deſtitui dixerit, hoc enim inſtar gazophylacei cujuſdam humorum, utpote lymphatico liquore, arteriiſque liquorem iſtum advehentibus abunde ditatur. Ita ut dubitare non liceat, quin caput æque, ac thorax,

ven-

venterve, aut alia corporis exteriora membra, ſuis ſcateat vaſculis lymphaticis. Ac quamvis nulla adhuc cerebro reperta ſint hujuſmodi vaſcula, non tamen non exiſtere dicendum erit.

Sed quænam quæſo, fuit cauſa, cur infimæ corporis partes illius, de quo retuli, ut & in aliis, quæ adduxi, exemplis, adeo fuerint macilentæ?

Nos cauſam fuiſſe putamus, quod durante hydrocephali accretione, ille parco admodum, imo ſæpe nullo uſus fuerit alimento, ſolo matris lacte contentus. Accreſcente itaque capite, reliquæ corporis partes decreſcebant, quod nutrimento deſtituerentur, quemadmodum aliis partibus, nutrimento alio delato, accidit. Conferatur obſ. 49. tom. noſtri primi primi, ubi de magno liene. Sic etiam refert *Thom. Bartholin. Act. med. Haffn. volum.* 1. *obſ.* 92. Quomodo *D. Borrichius* duarum gallinarum, quas macreſcere quotidie, & ſine manifeſta cauſa, ſuppetente licet ſagina largiori, oppido attenuari videbat in conſpectum prolata viſcera ommia flaccida, & exſucca, præſertim quæ in abdomine continebantur, repererit. Solum ibi hepar præter morem imminens, adeo non videbatur imminutum ut plus, quam decuplo auctius cerneretur, & quod accedit, pinguiſſimum: quale quid etiam obſervarunt *Joh. Læſel. renum ſcrutinio, Olauſque Rubdecq. obſ. anatom.* 18

Quod autem in gallinaceo genere vitium deprehendit, id in anſeribus delitiarum loco in cœnis antiquorum æſtimatum fuit. Hinc

Hinc *Martialis lib.* 13. *Epigram.* 58.

Adſpice quam tumeat magno jecur anſere majus,
Miratus dices, hoc, rogo, crevit ubi?

Juvenalis Satyra V.

Anſeris ante ipſum magni jecur, anſeribus par.

Certum autem eſt liquorem hydrocephali è ſucco quodammodo conſtare nutritio; idem enim ſatis lentor, qui poſt ejus evaporationem animadvertitur, demonſtrat.

Infimarum partium marcor forſitan inde quoque ortus fuit, quod ſanguis iſtarum partium craſſior plerumque, minuſque ſpirituoſus exiſtat quam ſupremarum, nec non quia ille per ſecretionem magnæ copiæ tenuis liquoris in capite aliquanto craſſior factus, obſtructione inde in vaſculis ſuborta, infernas partes tam bene nutrire nequeat, vel denique, quia tubuli nervorum aliquomodo preſſione lymphæ ſunt obſtructæ, unde ſpiritus ſatis abunde in partes, pro circulatione humorum nutrientium propaganda influere nequeunt.

Puer autem ille ſenſim viſum amiſit, quod tubuli nervorum opticorum paulatim magis, magiſque materiâ viſcoſâ intus contentâ obſtruerentur, vel etiam nimiâ ejus quantitate comprimerentur.

De

De ſignis, prognoſique hydrocephalorum legi poterunt *Paul. Ægineta lib. 6. cap. 3. D. Sennertus lib. 1. prax. part. 1. cap. 28, nec non Ambroſ. Paræus lib. 7. operat. Chirurg. cap. 1.*

Dicendum reſtat, an Hydrocephalus queat curari? Externus equidem facilius curatur, ſed internus, præſertimque locum habens in ipſis cerebri ventriculis, nullâ eſt ſanabilis arte, teſte etiam *Galeno lib. med. introduct.*

Quum etiam medicatio conſiſtat in medicamentorum internorum uſu, longoque tempore ea aſſumi debeant, difficile ad eorum aſſumptionem adducentur infantes.

Balth. Timæus lib. 5. de morb. Infant. caſ. 5. fol. 144, dicit ſe puellam bimeſtrem ſanaſſe, quæ tumore capitis inſigni, & pellucido ejuſdem undique coloris afficiebatur; tumor in altum elevatus tactui cedebat, rurſuſque aſſurgebat; compreſſus aquæ fluctuantis motum prodebat ſine dolore. Ab humore autem ſeroſo extra cranium, inter cutem, & pericranium collecto, tumorem hunc excitatum fuiſſe ſigna modo enumerata ſatis oſtendiſſe ait, ſenſim autem, & in utero materno coacervatum eſſe ſerum exinde collegit, quod mater alioquin valetudinaria, & ad hydropem diſpoſita, toto geſtationis tempore potu cereviſiæ tenuis, ſive ſecundariæ uſa, multum aquoſi, & ſeroſi humoris cumulaviſſet. Quare nutricem ſanam, & boni habitus ſubſti-

tituendam ſuaſit, cumque infanti tenello ex medicamentis internis nihil adhiberi poſſet, externis agendum eſſe cenſuit, impoſito ſequenti cataplaſmate, cujus ſolius uſu aliquandiu continuato ſenſim diſparuit tumor.

℞. *pulv. rad. cucum. Aſinini*
Iridis ā ℥ß.
Sem. cumini ℥j.
Far. fabar. ℥ij.
Mellis Anthoſ. q. ſ.
Fiat Cataplaſma capiti raſo calidè applicandum.

Laz. Riverius obſ. med. à Sam. Formio communicat. pag. 350, infantis recens in lucem editi, hydrocephaloque laborantis meminit, qui totum caput, cum magnâ ſuturarum dilatatione occupabat, dicitque ſine ullo medicamento, aut alio remedio hunc ſe curaſſe, ſolâ ſcilicet faſciâ *Guidonis* in formam cucuphæ concinnatâ, quâ totum caput obvolutum fuerit.

Hæc autem faſcia, Gallis *Capeline de Guidon*, quotidie renovabatur, & intra 15. aut 20. dies tumorem prorſus evanuiſſe tradit.

Circa hydrocephali curationem, inquit *Steph. Blankardus lib. de morb. puer. fol.* 208. optimum eſſe exiſtimo, ut caput valde calidum ſervetur, ſique infantes in cunis decumbant, calidus aliquis lapis, vel arena calida circa caput ponatur, unde obſtructiones iterum reſerantur,

tur, & lympha liberum acquirit tranſitum: ſudorifera quoque, ut cenſet ille, hoc caſu utilia ſunt. *Idem collectan: med: phyſ: cent:* 3. *obſ:* 47. *fol.* 248. exemplum habet Hydrocephali cujuſdam in ſuturâ Lambdoide ſiti, magnitudinem æquantis panis albi, quales binos argenteorum nummorum minimo noſtrátes emunt, qui fotu quodam ab eodem deſcripto, præmiſſâ corporis debitâ evacuatione, ſublatus fuit. *H. Montuus Pueror. Pragmat. cap.* 8. Opifici cuidam inſtar bovini caput intumuiſſe memorat, ita ut eo tota facies, naſuſque contegeretur. Huic autem conſuluere, uti ligneum in os immitteret fruſtum, quo facilius reſpiraret. Atque ita quidem porro avertentibus â capite remediis, ſobriâque vivendi lege percuratus eſt.

De puero ſexenni ſanato vide *Ephem. Germ. ann.* 1. *pag.* 137.

Quæritur porro, an hydrocephalum, curandi gratia, incidere fas ſit?

N. Tulpius obſ. med. lib. 1. *cap.* 25. *fol.* 51. binis hydrocephalis dimidii capitis, de quibus ſupra, Chirurgum varia inuſſiſſe ulcera, cutemque non uno diſſecuiſſe loco, ſed utrumque, æque improſpere ceſſiſſe ait, exſtillante humore magis gutttatim, quam tam effuſe, ut levaret cerebrum, & exhauriret fontem vitalem calorem alioquin certo extincturum.

Deinde, etiamſi aqua majori copia ex cerebri cavitate ſimul effluxiſſet (quod tamen iſto modo

fieri nequit) alia tamen in effuſæ locum ſucceſſiſſet: adde, ſi malum diu duraverit, crania valde diſtenta, & aucta eſſe, unde poſtea collabi nequeunt. Non minus infelicem eventum habuit infans quidam, de quo *Schenk. obſ: med: lib: de monſtroſ: cap: conformat. ex Joh. Franc: phyſ: Camicenſi fol. mihi* 11.

G: Fabrit: Hild: centur: 3. *obſ.* 17. *fol.* 198. exemplum habet infantis cujuſdam, cui cum tertium ætatis menſem vix abſolviſſet, caput paulatim accreſcere coëperit, ita ut infantuli caput, antequam ipſe octavum ætatis menſem attigiſſet, magnitudinem capitis cujuſvis hominis longe excederet; uſque adeo namque aquâ limpidiſſimâ extendebatur cranium, ut cutis, omneſque ſubjectæ partes pellucidæ redderentur, & poſita ex adverſa parte candela, aut ad radios ſolares collocato capite, aqua facillime conſpiceretur: Interim Chirurgum juvenem, ingenioſum tamen ſatis, in conſilium adhibuerant, qui, inciſo bregmate dextro, aquæ claræ ad libram unam circiter, primâ vice extraxit, mox turundam impoſuit, & emplaſtro quodam vulnus obturavit, ſed quia caput aqua valde turgebat, ita ut ea continue, & copioſe efflueret, vires infanti adeo fuere debilitatæ, ut intra horas 36. è vita diſceſſerit. Periculoſa itaque valde eſt cranii apertio, & aquæ evacuatio, nec ſine ratione; continetur enim, inquit ille, aqua ipſis cerebri ventriculis, ideoque ſi quis illam educere tentet meninges ſimul,

&

& ſubſtantiam cerebri incidat, neceſſe eſt: cerebrum etiam, præſertimque partes ejus internæ, liquore iſto, præcipue ſi diutius ibidem hæreat, adeo debilitantur, ut materia nutriens illuc deducta in laudabile mutari nequeat nutrimentum.

Hanc quoque ob rationem *Caſ. Arant: lib: de tumor. cap.* ſectionem in hydrocephalis internis non admittit; ut nec *P: Ægineta lib. 6. cap.* 3. neque *M. Aurel. Severinus Chirurg effic. part.* 2. *fol.* 135.

Non niſi externi itaque incidendi erunt hydrocephali, necquicquam adhibitis exterioribus, interioribuſque remediis, approbante ipſomet *Galeno lib: med: introduct: cap*: 18, dum dicit hydrocephali pericranium duabus, vel tribus, prout ſcilcet id magnum fuerit, inciſionibus aperiendum eſſe; quæ tres lineæ, ſecundum *Æginetam lib. 6. cap.* 3. inſtituendæ ſunt ad figuram literæ H. Idem *Paræus* affirmat *lib.* 7. *cap.* 1. nec non *Epiph: Ferdin: hiſt: med:* 21. *fol.* 67, ut & *M: Aurel: Severinus*, *G: Placentinus*, *Foreſtus*, &c.

Carolus Piſo ſect. 2. *part:* 1. *de morb: cap: ext. ab illuvie ſeroſa cap.* 1. *fol. mihi* 52, ſe ejuſmodi hydrocephalum ſenis cujuſdam multis tam internis, quam externis remediis incaſſum adhibitis, fonticulo occipiti inuſto percuraſſe ſcribit.

Joh. Baptiſt. de Lamzwerde obſ. ad armament: Chirurg. obſ. 33. *fol.* 253. hydrocephalum quendam in muliere quadragenariâ curatum fuiſſe

ait, cui diu crudeli capitis dolore interno detentæ, tandem media hyeme caput extrinſecus tumore œdematoſo in tantum excrevit, ut duplo fere majus videretur, & oculi amplius aperiri non poſſent, aureſque ad pollicis craſſitiem intumeſcerent. Per quam humorum metaſtaſin internus, acutuſque dolor externus evaſit, multoque levior. In curatione autem caput variis vulnuſculis lanceolâ factis hic illic perforari ſe juſſiſſe dicit, è quibus ſeroſus liquor copioſe exſtillavit, ſicque caput paucis diebus multum detumuit; adhibitæ etiam fuere fomentationes, & cucuphæ è cephalicis calidis, ac diſcutientibus confectæ, & ſic ægram convaluiſſe affirmat. Hoc autem malum infantibus, inquit, raro, ſed adultis rariſſime accidit.

OBSERVATIO XV.

Diuturna admodum à cibo, potuque abſtinentia.

SIquidem ita comparati ſimus homunciones, ut rariora quævis, minuſque ſolita, ficta putemus, operæ pretium duxi, ſi literas quaſdam die 13. Julij an. 1683. *Diepenheymio* ab Hermanno ab Eybergen verbi divini eodem in loco præcone ad D: *Bruynſteyn* Celſiſſ. Arauſionum

num Principis Archiatrum datas his adjicerem.

VIR OBSERVANDE:

Siquidem hiſtoricam à me relationem poſtulaſti eorum, quæ apud nos hic nuper accidere circa miraculoſum puellæ cujuſdam morbum, ejuſdemque curationem, de qua apud vicinos tanta, tamque miranda prædicantur, petitioni tuæ nec volui, nec debui non ſatisfacere, ita tamen, ut non niſi ſumma rei capita ſim tacturus. Accuratius autem iſta non fuere annotata, quod exiſtimaret quilibet nihil alimenti ſumentem non diu aura vitali veſci poſſe.

Hiſce præmiſſis rem ipſam aggredior, quantumque occurrit memori, breviter exponam, illius quidem nomine, parentibuſque, ac natali ſolo indicatis.

Dicta eſt puella Adelheydis, filia *Joh. Kuyper* in pago *Helſelaer*, qui eſt Toparchiæ *Berkelo* degentis, fuitque mihi, ut & parentes, jamdiu familiaris.

Matris nomen erat *Eſſele Banninck* filia coloni cujuſdam in pago *Helſelaer*, ubi Adelheidis nata eſt tempore Autumni

ann. 1667. & matre mortuâ die 11. Jannuarij ann. 1676. Amita, nomine *Geeſken Kuyper*, puellam hanc, quod liberis careret, domi ſuæ educavit in pago *Diepenheym*, ubi ſcholæ eandem tradidit, retinuitque ad Menſem Mayum ann. 1682, Tum vero amitæ conſenſu ſuas locavit operas uxori *Bernardi Swierinck*, Provinciæ hujus Tabellarii Swollæ habitantis; ubi ſub initium dierum canicularium corripiebatur febre quartana, qua per ſex hebdomadas afflicta domum tandem ad Amitam ſeptimâ remittebatur.

Reverſa igitur in pagum *Diepenheym* febri quidem quartana etiamnum affligebatur, ſed tamen lecto non affixa quotidie vicinos inviſebat, verbumque Dei ſemel in templo audiebat: Verum interim conſuetus ipſi minuebatur appetitus, præſertim quidem propter frequentiorem crudorum pomorum, raparumque eſum.

Elapſo itaque menſe uno, lecto tandem inhærebat ſoli, ac quævis reſpuebat alimenta, imo morbus tanta indies ſumebat incrementa, ut propinquam quivis arbitraretur mortem. Hoc-

Hocce in ſtatu decubuit illa per menſem continuum, lecto interim non immutato, ac nihil eſculenti, aut potulenti aſſumſit, nihil omnino per alvum excrevit, certo indicio ipſam nec comediſſe, nec bibiſſe, quod haud dubie alvus, urinæve manifeſtaſſent.

Hæc itaque omnia magnam illi pariebant alterationem, & anguſtias; nihil locúta, ac tanquam mox moritura tanto cum dolore obriguit, ut nec pedes commovere, nec attrahere poſſet, aut pati planum quendam laterem calefactum, linteiſque incluſum, quem amita pedibus, ut calefierent (erat enim tunc anni tempus brumale) admoverat.

Poſtquam vero tam miſero in ſtatu per menſem integrum decubuiſſet, invita grabato impoſita eſt, ut commodior ipſi eſſet decubitus, ſicque rurſus continuata dierum ſerie jacuit uſque in hebdomadam tertiam, non mutato, niſi quovis octavo, decimo, vel duodecimo die, lecto. Magnis interea ſæpius angoribus corripiebatur, deliquiiſque, quæ nos letales motus convulſivos putabamus, quibus etiam pollices manus vo-

lis includebat, cum alias brachiis ſub tegmine quietis decumbere conſueviſſet. Tandem & internæ illæ convulſiones extrinſecus non ſine multa vehementia apparuere; ita ut ſe ipſam haud dubie è lecto conjeciſſet, niſi accurate fuiſſet obſervata, hoc enim non cuſtodita fecerat.

Hujuſmodi affectibus laborantem ipſemet, quæ eſt muneris mei pietas, inviſebam, ſacrâ conſolatus Scripturâ, cujus, nec non precum, avida admodum erat. Ipſe quidem quater unius horæ ſpatio vidi eam iſtis paſſionibus afflictam, manuſque ejus detinui, ſed detentionem, ac præſertim capitis, ferre neſcia ſibi relicta fuit impoſterum.

Omnes detinere volentes mordebat, imo etiam amitæ manum ſæpius apprehendebat, quæ, niſi naribus ejus ſubito occluſis, dimitti vix poterat. Speciatim ergo attendendum erat, ne ſemet ipſam lecto ejiceret, caputve læderet. Iſtâ enim paſſione obruta caput in anteriora, ac poſteriora jactitabat, quapropter etiam, quam primum gemitum daret, cavendum erat, ne agitatione capitis violenta læderetur. Non

Nonnunquam & pulvinar in præſervationem ejus parieti admotum, dentibus arreptum canis inſtar concutiebat, quin imo vidit aliquando *Diepenheymii* Domina quaſſatione illâ pulvinar laceratum.

Siniſtro non poterat incumbere lateri, ſed non niſi dextro: nonnunquam adeo ſe contorquebat, ut mentum, genuaque conjungeret, ac tum iterum ſe explicabat, paroxyſmo autem decreſcente (erat enim tantum brevis) defeſſa admodum erat, ſudoribuſque perfuſa, apertiſque in manibus ſudor, inſtar butyri liquefacti cernebatur.

Huic malo aliud inſuper accedebat, nam per vehementem illam paſſionem palpebræ ejus ita claudebantur, pupillæque verſus interiora propellebantur, ut quaſi conſumptæ apparerent, digitiſque palpebras aperire non poſſet; quare firmiter occluſæ manſerunt.

Toto illo tempore ſæpe quidem nonnihil ad ſui refocillationem aſſumere conabatur, ſed deglutire non poterat, etiamſi liquida fuerint, ut vinum, cereviſia &c. cum enim ſummo conamine aliquid forte deglutiviſſet, præ nimiis anguſtiis quieſ-

cere

cere non poterat, antequam tuſſi, vomituque illud ejeciſſet; quapropter immenſi doloris metu nihil tandem in os ingerebat, nec quidquam offerre audebat amita.

Veſperi quidem parumper dormiebat, ceſſante mediam poſt noctem ſomno, nonnunquam tamen poſt meridiem dormiebat per horam unam, aut alteram.

Multiplicibus illis convulſionibus mentis etiam uſus videbatur imminutus ac licet nihil omnino poſſet edere, libum dulce tamen, mala, uvas paſſas, ficus, pruna, &c. petebat, optimeque conſervabat, ita ut nihil amitteretur, omnibus ſæpe numeratis.

Rogatu vero Patris, tandem ab amita die 13. Aprilis an. 1683. demiſſa fuit ad pagum *Helſelaer* horæ intervallo *Diepenheymio* diſtantem, magna quantitate placentorum, malorum, & id genus plurium, locupletata, ubi, quamquam cæca, clavos parieti argillaceo affixit, iiſdemque aſſeres impoſuit egregiam ſupellectilem aſſervaturos non minus provida, quam cum *Diepenheymii* eſſet. In his autem numerandis (ſi taceam de

con-

conſolationibus, verbo divino, & præcibus) ſumma ejus conſiſtebat voluptas, eratque, quantum ad res iſtas, adeo avara, ut ſitum omnia apud eam contraherent, Initio quidem moleſta erat conſortii. *Diepenheymici* amiſſio, tandem autem & hujus oblita eſt.

Verum enim vero quis non immenſam Dei T. O. M. ſuſpiciat miſericordiam!

Noctu inter diem 16. & 17. Aprilis imaginatur illa bibere ſe, ac videre; quapropter Patrem clamitabat, ut potum afferret, ſed ſomno ſepultum excitare non poterat. Quievit itaque parum interim obdormiens: mane patri narrabat, quid ſibi contigiſſet, à quo idcirco porrecti vini ipſa aliquantum bibit, ac retinuit.

Recuperatâ itaque, Dei gratia, deglutitione, deſiderabatur etiam ſummopere viſus reſtitutio, quem ſibi redditum etiam noctu imaginata erat.

Et ecce, una poſt aſſumptum potum hora Patri lecto adſtanti dixit: Credo, Pater, me videre poſſe, accendas, quæſo, lampadem, ut, an vera putem, expe-

periar. Petitioni ſatisfacit Pater, ac lampada, etiamſi meridiano tempore, accendit, cujus non tantum illa lumen, ſed & Patrem, omniaque feneſtrarum vitris inſcripta vidit. Palpebræ tamen nondum aperiebantur omnino, niſi digitis adjutæ. Verum non ita diu poſt abſque manuum auxilio oculos aperuit, ſtupentibus omnibus, ſiquidem per quadraginta ac ſeptem dies occluſi fuiſſent. Poſt inexſpectatum hunc eventum oculi rurſus claudebantur ad diem tertium, vel quartum, tuncque digitis ipſos aperiebat, quod per dies aliquot continuare neceſſe habuit, donec tandem naturalem ipſorum recuperaſſet motum, quo hodie feliciter fruitur.

Die 27. Aprilis, primâ demum poſt morbum vice panis nonnihil triticei cum melle comedit, eratque hic dies decimus ab eo, quo primum potaverat.

Die 28. menſis ejuſdem fruſtulum quoddam ſemicocti deglutivit lardi, & ſiquidem illud ſumme deſideraſſet, aliquid inſuper, ut ei ſatisfieret, frigendum fuit. Verum illa tanto interim lardi ferebatur appetitu, ut aſſationem expecta-

pectare non poſſet, ideoque crudum illud comedebat; ita ut credita ſit non minus quartâ libræ parte ſumpſiſſe, nihil inde mali experta.

Necdum tamen alvus reſponderat, etiamſi ſæpius bibiſſet. Die autem 4. May primâ vice reddidit urinam, ſicque porro quotidie. Sexto demum ejuſdem menſis alvum primâ vice depoſuit, porroque decimo, decimoquarto, &c.

Poſtquam lardum ſemel comediſſet, inſequentibus porro diebus eodem, ut & carne fumo induratâ delectata eſt: Haleces etiam ſalitos anni præteriti (nondum enim capti erant recentes) cum lacte frigido abſque pane ſumpſit.

Fructibus denique, tunc temporis abunde venalibus, ventriculum ita refrigeravit, ut vix quicquam aliud poſſet comedere, in tertiam hebdomadam alvi exoneratione dilatâ: Hanc enim nudiuſtertius die 30 Julii aſſumpto tuo medicamento dejecit, quod unicum internum fuit remedium, quo illa toto hoc tempore fuit uſa, excepto ante tres hebdomadas, ad roborandum

ven-

ventriculum, vino quodam medicato, quod tamen bibere non perſeveravit.

Dicendum reſtat, quomodo ei reſtitutus fuerit greſſus, ut & quomodo convulſiones ceſſarint.

Viſu, Dei gratiâ, unâ cum appetitu cibi, potuſque, reſtituto, vires ſenſim accreſcebant, decreſcentibus interea convulſionibus.

Obſervaverat Pater convulſiones in pago *Helſelaer* phaſibus auſcultaſſe lunæ, nec non ipſa convaleſcente, tertium ſemper graviſſimum fuiſſe diem: Primò quidem continuabantur eodem cum impetu convulſiones, imo iiſdem durantibus aſſulam, quandam morſibus à lecti aſſere avulſit: his tamen tandem magis, magiſque ceſſantibus, robur, creſcere, vireſque redire coëperunt, quamvis initio quidem erecto ſedere corpore non poſſet, paulatim vero è lecto quaſi rependo novercam ſuam, natura non duram, ſed clementem, quæque antea multos paſſa erat morbos, uſque in hortum ſequebatur, non levi ejus gaudio, ſolatioque.

Poſtea autem ei efformabantur bina ful-

fulcra ſubalaria, quibus tam intra, quam extra domum procedere incipiebat; ſed ſedere non poterat, ambulare, vel decumbere coacta. Viribus poſt magis increſcentibus primò unum derelinquebat fulcrum, poſtea & aliud, jamque baculo quodam, quod utraque tenet manu, incedit,

Cum jam ita valida evaſiſſet, ut abſque periculo deliquii animi poſſet erecta ſedere, die 1. Auguſti templum adiit, primo in pago *Helſelaer*, deinde ejuſdem menſis die 8. apud *Diepenheymenſes* meos, Deo T. O. M. precibus pro racuperatâ ſanitate gratias actura.

Reliquum jam eſt, ut ventriculus durioribus alimentis, ut & frigido lacte, fructibuſque debilitatus ad priſtinam reducatur conſtitutionem, quod eundem Deum daturum ſpero, voveoque.

IN OBSERVATIONEM XV.

QUamvis hæc hiſtoria quibuſdam forſan minus vera videbitur reſpectu tamen tot, tamque dignorum teſtium, non niſi veritati congruam confido.

Multa olim contigêre, ac etiamnum etiam contingunt, quæ initio hominibus quidem miranda, fidemque ſuperantia videntur, at ad accuratiorem judicii revocata trutinam facile fidem inveniunt.

Prudentiæ equidem indicium crediderim non protinus negare ea, quæ minus liquido capimus, nec etiam continuo credere, quæ vano quodam, & diſſoluto ſcribendi animo tanquam miranda lectori obtruduntur.

Homo profecto creaturarum Dei excellentiſſima, maximeque admiranda eſt. Quapropter in eo magis, quam in aliis animalibus divina elucent miracula, ut pote quæ in nobiliore præſtita ſubjecto longe clariora ſunt.

Hunc tamen caſum miraculoſum ſupernaturalemve non exiſtimo, etiamſi potentiæ, providentiæque cœleſti non parum tribuendum cenſeam.

Ex hiſtoriæ itaque explicatione plurima à naturalibus proveniſſe cauſis patebit.

Veræ quidem extant de quibuſdam narrationes, qui diutius abſque alimentis vixerunt, quique abſque miraculo, propriâ temperantiâ, & ſobrietate Sanctos quoſdam jejunando ſuperarunt; illæ tamen miraculum non tollunt, nam ſæpe in uno mirandum quid fieri poteſt, quod in alio cauſas habet omnino naturales.

Priuſquam autem demonſtrationem aggrediar; primo evertere conabor, quæ à nonnullis

lis contra hujuſmodi à cibo, & potu abſtinentiam objiciuntur.

Hippocrates lib. de Carnibus, vel, uti quidam volunt, de *Principiis*, dicit hominem ſine alimentis vivere non poſſe ultra ſeptem dies, quod *Macrobius lib.* 1. *in ſomnium Scipionis cap.* 6. ut & *Braſſavola*, aliique confirmant, verum an liber ille revera ab ipſo *Hippocrate* ſit conſcriptus *Valleſius*, *Mercurialiſque* dubitant.

Scriptor libri *de carnibus*, nonnullis, quando (ne poſt tot dierum jejunium obirent) ad comedendum, & bibendum ſe rurſus committerent, alimenta deſcendere non potuiſſe ait, ſiquidem inteſtinum jejunum intra illud tempus coäluerat, quapropter neceſſario extincti fuerint.

Hæc equidem non ſine ratione dicuntur, quæ experientia enim multiplex ſæpius docuit. Ita tradunt *Ephemerides German. decur.* 1. *an.* 3. *fol.* 328. *obſerv.* 173. *Henrici Sampſonii*, mulieris cujuſdam ventrem continuo jejunio ita flaccidum evaviſſe, ut ſpina dorſi, non obſtantibus muſculis abdominis, & inteſtinis, premente manu ſentiri facile poſſet.

Memorat *Felix Platerus centur. Poſthumâ quæſt. Med.* 32. *fol.* 58, de quodam vinculis detento, qui, ut morte voluntaria ſupplicium gravius, quod imminebat, averteret, genus mortis, quod ipſe eo loco, & tempore facillimum eſſe cogitabat, elegit, coëpitque omni cibo, & potu, licet ſeriò à miniſtris reprehenſus ob id facinus,

& fruſtra admonitus, abſtinere, famemque; quod admirandum, citra omnem quærimoniam aut moleſtiam, quatuordecim dierum ſpatio patientiſſime pertulit, quo tempore primum pænitentiâ ſed ſerius ductus, ita ut cum cibum peteret, eum tamen reſpueret, citra gravius aliquod ſymptoma expiravit.

Scripſit equidem *Plinius* hominem ante diem ſeptimum fame non interire. Sed *lib.* 11. *cap.* 24. illud tempus ad diem extendit undecimum. Quamvis autem ita ſæpius contingat, ſeptimum tamen, undecimumve diem certum determinatumque ſtatuere tempus erroneum eſt. Atque ipſe quidem exiſtimo tempus illud diverſorum temperamentorum, regioniſque, nec non ſanitatis, ac morbi, quo quis laborat, reſpectu, valde differre: ſiquidem nonnulli ante, quidam poſt ſeptimum diem nutrimenti defectu deceſſerint.

Docuit experientia plurimis, morboque carentibus nullo alimento ultra dies ſeptem vitam fuiſſe productam.

Joh. Rhodius cent. 2. *obſ.* 54. *&* 55. varia habet exempla eorum, qui ultra undecim dies abſque alimento ſine noxa vixerint. *N. Tulpius obſ. med. lib.* 1. *obſ.* 43. *fol. mihi* 84. Septem Anglos, quos tempeſtas ſævior in altum longius egerat, quam ut portus ſperari poſſet, undecim dies abſque alimentis nullo inde ſuperſtite incommodo vixiſſe tradit.

Domi-

Dominicus Panarolus Pentecoſt. 5. *obſ. med.* 20. virginis cujuſdam meminit, quæ triſtitia, & deſperatione per dies viginti duos omni cibo, potuque abſtinuerit, ac (ne ſubita alimentorum ingeſtione quidquam pateretur incommodi) poſtea ſenſim alimentis concoctu facilibus, & humidis recreata ſervataque fuerit.

Sunt, qui religioſam quandam virginem nullo ſe amplius indigere alimento imaginatam tradunt, quod dictum ſibi crederet, fore, uti aſſidua ſacri Codicis lectione nutriretur abunde. Cum ergo per tres, quatuorve dies in imaginatione iſta perſeveraret, nulliſque uteretur alimentis, fruſtra conſanguinei eam hujuſmodi liberare errore annixi ſunt, oblata enim quævis averſata tantâ interdum rejiciebat in patinam iracundiâ ut circumſtantium veſtes contaminaret juſculo. Poſtquam itaque per duodecim dies nihil omnino comediſſet, decimo tertio ad plures abiit.

Memorabile etiam judicaverim quod libellus Gallicus, qualis ſingulis menſibus prodit, *Reipublicæ literariæ Acta* vocant, de quodam *Iſaaco Henrici Stiphont* tradit. Hic mentis parum compos, cellulæque, in quales id hominum genus intruditur, Harlemi incluſus, tandem furore percitus verum ſe Meſſiam, ejuſque ad exemplum per quadraginta dies, ac totidem noctes ſeſe jejunare velle dixit. Jejunium itaque ſexto Decembris anni 1684. inchoatum quinto decimo Februarii 1685. finivit. Tabaci equidem uſu

ſeſe pro more non abſtinuit, aquamque, ſed magis ad lavandum os, quam riganda viſcera ſumpſit; Cibo autem, potuque per omne illud tempus non fuit uſus: ſed nec aquæ nutriturum liquorem, vinive ſpiritum miſceri voluit. Hoc enim cum fieri animadverteret (caute namque quævis circumſpiciebat) protinus illam non ſine horrore rejiciebat, nec ullis, ne vel fictorum quidem angelorum, minis, promiſſiſve, ut ederet, adigi poterat. Necquicquam enim quævis offerentibus Cœleſtris Patris juſſa ſe ſequi dixit. Nihil etiam omnino, utut ejus in veſtibus cellulaque vel accuratius fuerit quæſitum, quo ſe aleret, apparuit. Sed nec quiſquam, qui ei noctu alimenti quidpiam adferret, repertus fuit, ita ut, quin minime ficta fuerit abſtinentia, excrementis quoque ſenſim minutis provenire citiſſime ceſſantibus, dubitare non liceat. Toto ilo tempore vigoris priſtini vix quicquam amiſerat, elapſis quadraginta diebus, pro conſuetudine veſci incipiens. Rem ipſam quiſquis plenius noſſe deſiderat, libellum inſpiciat. Eſt autem is, qui de Februario 1685 agit.

Cur autem ſecundum Hippocratis noſtri hypotheſin lib. de carnibus, ut ſupra memini, jejunantis inteſtina ad ſe invicem collapſa, præcluſo cibis tranſitu, firmiter non ſunt conglutinata?

Sciendum eſt homini iſti ſæpe os aqua purâ colluenti portionem forte quandam ſubinde per

gu-

gulam in ventriculum, & inteſtina deſcendiſſe, quo factum, ut hæc non tam cito coadunata fuerint; Haud dubie etiam ejus inteſtina quodammodo, ut ut non ita firmiter, ac ſi nihil ſumpſiſſet liquoris, fuerunt ſibi invicem agglutinata, quæ ſententia evidenter confirmatur, quod is poſt 40. dierum abſtinentiam, pulte craſſiori ſumptâ, poſtridie intenſiſſimis ventris infeſtatus fuerit torminibus, eumque exonerare tentans magno ejulatu, gemituque nihil per alvum excernere potuerit, qui dolores in tertium perſeverarunt diem, quo ventris onus non ſine magno levamine depoſuit.

Similia legi poſſunt apud *Loſſium lib.* 1. *obſ. med.* 21. & *Caſpar. Theoph. Bierlingium adverſ. curioſ.* 43. *Henr. ab Heers obſ. med.* 27. exemplum viri cujuſdam affert, qui primis decem diebus cujuſvis menſis nihil ederit, biberitque. Tradit idem conſuetudinem illo caſu multum efficere; de cujus potentia circa jejunium plura videantur apud *Joh. Pechlinum medit. de aëris, & alimenti defectu.*

Dicent forſitan multi plurima iſtorum jejuniorum Dei eſſe miracula, vel veneficia, arteſve Diabolicas, aut impoſturas denique, & fallacias.

Mihi equidem non eſt animus hic de jejunio *Eliæ* loquendi 1. *Reg.* 19. *v.* 8. aut *Moſis. Exod.* 34. *v.* 28. aliorumve ſpeciali Dei potentia ſuſtentatorum. Nec negaverim Dæmones nonnunquam circa diutinam coöperari abſtinentiam,

multa enim luce meridianâ clarius demonſtrant exempla iſtos illuſiſſe hominibus, quatenus jejunantibus edulia ſuppeditaverint: quale quid *Delrius lib. 6. diſquiſit. mag. cap. 2. ſect. 3. è Proſp. Aquin. lib. de promiſſ. & prædict: cap. 6.* de puella quadam refert, cui cacodæmon obſeſſæ ſub figura avis (æmulans eatenus *Eliæ* corvum cibum afferentem) liquorem aliquem noctu clam per ſeptem dies attulit. Hanc autem ei eſſe poteſtatem *Toſtatus*, *Torreblanca*, *& Vilalpandus* autumant.

Silentio præterire nequeo hiſtoriam *Annalibus rerum Anglicarum Henrico octavo regnante*
„ *An. Chriſti* 1546. *pag.* 280. extantem. Figulus
„ ſcilicet Londinenſis *Guilh. Foxlejus* nomine,
„ nulla infirmitate præcedente, in ſomnum in-
„ cidit tam arctum, ut per totos 14. dies, noc-
„ teſque 15. expergefieri nulla ratione potuerit,
„ donec tandem die 15, ſponte ſomno ſolutus eſt,
„ adeo ſanus, & recte valens, nocte ut unâ,
„ neque amplius, ſe obdormiiſſe firmiter cre-
„ deret, donec ex muri cujuſdam ſtuctura dies
„ plurimos effluxiſſe, perſpiceret. Eundem
„ autem poſtea ſupra 40. annos, videlicet annum
„ *Di.* 1587. vixiſſe ſcriptor affirmat.

Ruſtici mentionem facit *Damaſcenus, ut & Lil. Gyraldus hiſt. Poët*, & *Medina lib*: 2. *de rect. in Deum fide*, nec non *Foreſtus lib. 7. ſcholio obſ.* 28. alterius meminit, qui per totum Autumnum, hyememque ſub magna fœni copia

ob-

obdormivererit, qua conſumpta, ablataque perculſus admodum, ac veluti è mortuis ſuſcitatus ſurrexerit.

Hoſce igitur caſus, tanquam ſupranaturales, eoſque, queis impoſturæ nonnihil miſceatur, hic loci excludemus. Indagari enim nequeunt nefariorum doli, fraudeſque, queis minus aſtutos decipiunt, vel ſub divini cultus, ſanctitatiſque ſpecie multum lucri, æſtimationiſque ſibi conciliare ſtudent.

Horum numero merito adſcribendum exemplum eſt *Margaretæ Spirenſis*, quod anno 1542. in pago, cui nomen Roedt/ duabus milliaribus *Spira* diſtante contigit, teſte *Langio lib.* 2. *epiſt. cap.* 27. *fol. mihi* 604:, & *Marc: Donato de Med. hiſt. mirab. lib.* 7. *cap.* 1. *fol. mihi* 645. Hæc decem nata annos poſt capitis dolores, ventriſque tormina, quicquid erat cibi tandem aſpernabatur; donec eo omnino rejecto, potu tantum ſeſe per aliquot ſuſtentarit hebdomadas, quo etiam denique abſtinens citra cibi, potuſve uſum totum, ut credebatur, ſatis valida tranſegerit triennium. *Ferdin.* interea *Romanor. Imp*: in hanc rem inquiſivit, diligentiuſque ſingula obſervari juſſit, ſi qua forte fraus lateret. Hæc autem longo detegi nequivit tempore; donec tandem ingenioſe pallæ fimbriæ incluſa apparuere liba.

Huc etiam pertinet ſimulata illa abſtinentia decantatæ filiæ Moerſenſis, nomine *Evæ Flegen*, ſive *Efgen von gen End*, quæ anno 1597. vigeſi-

mo primo ætatis anno, poſt Feſtum Paſchatis in morbum incidit chronicum, cui illa non tam medicamentis, quam proprio temperamenti exemta robore quemvis averſata eſt cibum, potumque. Scribit *G. Fabrit: Hildan. fol.* 413. *obſ.* 33. *cent.* 5. Hanc puellam trigeſemo ſeptimo ætatis anno, cum ille ipſam inviſeret, jam abſque cibo, potuque per ſedecim vixiſſe annos.

Quamquam autem *D. Conradus Velthuſius* verbi divini miniſter Moerſenſis permiſſu Magiſtratus ipſam in duodecimum uſque diem retinuiſſet, ac interim ſumma, qua potuit, diligentia obſervaſſet, an doli aliquid ſubeſſet, nihil tamen ſe, nec domeſticos percipere potuiſſe ſancte aſſeveravit. Verum illa non tantum pium hunc virum, ſed & Civitatis Præfectum *Alex. Sweichel*, ut & *Fabrit: Hild*: (quem hiſtoriam hanc ſcripſiſſe poſtmodum pænituit) deceperat, ſiquidem ille poſtea ex epiſtola quadam data 24. Junii 1628. *Godtſchalko Monheymio* Pharmacopæo *Duſſeldorpienſi* prope Moerſiam intellexerit continuam iſtam inediam fucatam, ſimulatamque fuiſſe, puellamque *Efken*, quæ jam triginta annos continuos tot deceperat homines, tandem in carcerem fuiſſe detruſam. Piam, religioſamque, inquit *Fabrit: Hild*: ſemper ſe (quantum quidem conſtabat) præſtiterat, dicebatque ſe tertio quovis die circa Solis exortum ſplendido quodam lumine circumdari, eoque mirifice oblectari, deinde & ſubſtantia quadam melleâ os

ſuum,

ſuum, linguamque irrorari, & inde vires refocillari, nec non varia ſibi apparere ajebat. Præſagiebat etiam nonnulla, quæ vera fuiſſe eventus oſtendit. Hæc autem abſque dæmonis cujuſdam auxilio, aſtutiaque contigiſſe ſe equidem non credere *Fabritius* ait.

Cum hac hiſtoria convenit etiam fucata illa *Apolloniæ Schreyer* abſtinentia in pago *Gats* in Helvetia natæ, de qua idem *Fabrit. Hild. obſ.* 28. *cent.* 5. *&* 2. *obſ.* 40. hunc in modum loquitur: „Filia hæc an. 1595. cum 14. annos nata eſſet, „ſeptem ab hinc annos, ſcilicet an. 1601. liberata „fuit à morbo quodam acuto, poſt quem ſenſim „omnia faſtidire incipiebat alimenta, ita ut ſæpe „per tres, vel quatuor, imo nunnunquam plures „dies nihil omnino aſſumeret, in quo ſtatu, (ex „relatione Parentum ejus) tranſigebat quatuor an„nos continuos, ſed poſtea omni omnino ſe abſti„nebat alimento. Hæc eadem poſtea ex Comita„tu Juliacenſi deferebatur Coloniam, ut ibidem, „tanquam aliquod miraculum, à quovis conſpi„ceretur, affirmabantque parentes eam tunc tem„poris tres annos continuos à cibo quovis abſti„nuiſſe.

Fabritius etiam *Hildanus* cum *P. Lentulo* reipubl. Bernenſis in Helvetia tunc medico (qui hiſtoriam hanc poſtea ſcriptis publicam reddidit) hanc puellam ſe vidiſſe, atque eo tempore in decimum uſque annum ſine cibo, & potu vixiſſe tradit. Licet idem ſæpius privatis colloquiis co-

ram Proceribus ſuis inediam hujus puellæ in dubium ſe vocaſſe, eamque non ſolum D: *P*: *Lentulum*, ſimul & ſe ipſum, multoſque alios fefelliſſe dicat, uti poſtea eam anno 1611. pluribuſque ſeqq. ſatis vegetam, aliorumque hominum modo, corpus ſuum nutriviſſe, ſatis conſtitit.

Ipſe autem cum *G*: *Fabrit*: *Hildano Marſilio Cagnato*, *Georg*: *Hyeron*: *Velſchio*, *Schröckio Schol. ad obſ.* 73. *Joh. Helwig. fol.* 234. omnes illas de tot annorum inediis narratiunculas non immerito ſuſpectas habeo, firmiter mihi perſuadens ejuſmodi à cibo abſtinentias neutiquam naturales, nec conſuetudini cuidam jejunandi adſcribendas, ſed confictas plane, ac falſas eſſe, teſte etiam experientia: citius enim, aut ſerius fallacia detegitur; qua de re nonnulla, ut dolos caveat lector, his adjiciam.

Anthon. Panormita de impoſtore quodam *Anthon. Picæo* narrat, qui populo ſe per quatuordecim dies jejunare poſſe, Angeliſque eſſe familiarem perſuadebat: unde per totum Italiæ tractum, Siciliam, & Hiſpaniam, tanquam Sanctus, ac continentiſſimus prædicabatur. Verum poſtea patuere hominis impoſturæ, deſcripſitque *J. Jovinianus Pontanus lib. 2. de ſermone* illius fraudes hoc modo: *Cum*, inquit, *ſub Rege Alphonſo hujus Ferdinandi Patre quidam, cujus nominis non memini, diuturniora ſua jactaret jejunia, ac quam diligentiſſime qua-*

vis

vis cibi accipiendi huic prææriperetur occaſio, compertus eſt poſtea è candelis, quas hyberno tempore receperat, victum ſibi quærere; hæ namque ſaccharo, cinnamomoque, nec non gallinarum carne in minutiſſimas diſſectâ particulas, quas extrinſecus ſevum circumdabat, conſtabant.

Simile quid refert *Ænæas Sylvius*, quod Romæ contigerit An. 1511. ſub Papa Nicolao.

Sic quoque olim filia quædam Veneta ſub magnæ ſanctimoniæ ſpecie (habebat enim duos ſemper ad manus libros) diu cellæ manebat incluſa abſque alimentis; ſed iſtorum librorum alter quidem erat verus ſacer codex, alter autem eundem plane in modum externe conformatus, interne vero concavus erat, qua in cavitate *Mazæ* panis (noſtratibus *Maſſæ-peyn*) continebatur quantitas (hæc autem tempore *Hippocratis*, & *Galeni* nutritia pulticula, ſive maſſa erat, componebaturque ex farina hordei toſta, oleoque, & melle, hodie vero eodem nomine delicatius ex amygdalis, ſaccharoque componitur) eâque corpus nutriebat.

Auguſtæ Vindelicorum, teſte *Aventino* quædam vixit *Anna Lamenittia* annorum 18. quæ an. 1516. per ſedecim annos nihil omnino cibi, potuſve ſumpſiſſe, ſed Dei ſpiritu, ac ſuppeditante Cœlo, nutritam ſe finxerat. Cum Deo etiam ſeſe colloqui, ſibique ab eo non ita levia exponi mentiebatur: ita ut non ignarum tantum vulgus, plebejique indocti, ſed & Theologiæ

Pro-

Ptofeſſores ei crediderint, Sanctamque venerati fuerint. Hæc etiam malefica quotidie ad Altare, ac tanquam Dei Nuncia ad S: Sacramentum admittebatur. Illa etiam diutius Chriſtianis impoſuiſſet, ni *Chunigunda* Bavari Ducis vidua, imperatoriſque Maximil: I. ſoror, quæ illam initio humaniter admodum exceperat, dolos detexiſſet. Hæc enim obſervaturam ſingula, famulaturamque ei adjunxit filiam devotam, famulamque conſuetam arte amovit: Anna itaque quandoque data opera ſola relicta per occultam conſpiciebatur rimam; edere namque eam ſuſpicio erat, quod binos ſecum adduxiſſet ſaccos, ac ſub cubili abſcondiſſet. Compertum autem fuit horum alterum placentis, ovis admixtis, alterum pomis refertum eſſe: queis famen, ſitimque pelleret. Quapropter ſeverè admodum objurgata, *Monachiumque* deducta Imperatoris juſſu in exilium acta, poſteaque Monaſterio incluſa eſt. Verum propter diſſolutiorem vitæ modum eo ejecta *Joh. Schnizero* nupſit, quem cum impotentiæ in coitu inſimularet, quamquam negantem, ac multa ei exprobrantem turpia, non ſine maxima diſcordia vixit, multoſque admiſit adulteros, aliiſque ſeſe contaminavit ſceleribus: quare an. 1518. capite damnata aquis ſuffocata eſt.

Refert *Joh. Wierus tract. de jejuniis commentiis* ſe domi ſuæ ſimilem impoſturam detexiſſe *Barbaræ de Unna*, qnod eſt Comitatus Marchien-

chienſis partis Aquiloni obverſæ oppidulum ad Ducatus Weſtfaliæ fines. Latius autem hoc deſcribit *Wierus*, quam ut hiſce jungam, legi itaque poterit loco notato, ubi & *Barbaræ* conſpicitur effigies.

Ejuſdem plane farinæ exiſtimo alia, quæ varii referunt.

Statuent alii fieri non poſſe, ut quiſquam tam diu omni cibo, & potu ſe abſtineat, quam quidem ea, qua de obſervavi; quia ſanguis noſter continue moveri non deſinit, &, durante motu, continua humorum, & ſpirituum eſt tranſpiratio, unde corpus noſtrum ad reſtitutionem amiſſorum novo ſubinde indigeat alimento, quo deficiente hominem languere neceſſe ſit.

Hiſce ut reſpondeam, præmonebo diverſas eſſe appetitum in nobis vel imminuentes, vel omnino auferentes cauſas.

Ita ſcribit *Galenus lib. 6. de cauſis ſymptom:* ventriculum, qui alias ſenſibiles admodum recipit à cerebro nervos nonnunquam famem non ſentire, nervis enim orificii ejus relaxatis, obſtructiſve, ſenſus ſtupet, unde imminuitur, vel omnino aboletur appetitus. Talem ἀναισθησίας famis cauſam ex paralyſi orificii ventriculi orram *Galenus lib. 3. epidem. comm.* 1. ut & *Ætius lib. 6. de gulæ paralyſi* docte admodum deſcripſere, cujus etiam exemplum adfert, quo fibrillæ tunicæ nervoſæ obſtructæ erant, & obſeſſæ, quibus alias ſolutis, & liberis. fames excitatur, teſte

teſte *Thom. Williſio part*: 1. *Pharmaceut*: *ration*: *ſect*: 1. *cap*. 2. De Vidua quadam narrat *Joh*: *Schmidius miſcell*: *med*: *phyſ*: *carioſ*: *German*: *decur*: 1. *an*. 9. *obſ*. 154. *fol*. 139. quæ ſine prægreſſa aliqua cauſa externa cibum minus appetere incipiebat, de nullo præterea conquerens faſtidio, de nullo tædio, niſi quod nil comedere, nihil quoque bibere poſſet, erat hæc temperamenti, inquit, calidi, & humidi, habebat genas rubentes, ſatiſque obeſa erat, reſpuebat medicamenta, dicebatque ſe iis non habere opus, cum ſanam ſe ſatis ſentiret, temporis tamen tractu vires atterebantur, nec dum tamen ſentiebat appetitum. Durabat hic affectus per 17. hebdomadas, in quibus perparum, imo fere nihil biberat, multo minus, imo vix Polonicum groſſum valens, comederat. Sequuta dein eſt vehemens hæmorrhagia, quæ ſæpe recrudeſcebat, redibat quidem tandem aliquatenus appetitus, verum ſequebatur cachexia, tandemque Anaſarca, & mors.

De pharyngis ſive gulæ paralyſi paradigma dabimus obſerv: XXVII.

Imminui etiam poteſt appetitus, ſi acidum, famem naturaliter in ventriculo producens, viſcoſis, & pinguibus fuerit obtuſum, & involutum, qua propter etiam ſames, hiſce aſſumptis, ad tempus ſedatur.

Tradit *Avicenna lib*: 1. *Fen*: 3. *Doctr*: 5. *cap*. 2. ſuo tempore pilulas ex refrigerantibus quibuſdam

dam ſimplicibus, cum axungia, adipe, ſimilibuſque pinguibus fuiſſe formatas, quibus longum ingreſſuri iter contra famem utebantur: Idem quoque *Fen*: 3. *lib*: 1. *Doctr*: 4. *cap*: 2. quendam poſt uſum libræ unius ol. violarum, famem per decem dies toleraſſe refert.

Experientia etiam diuturnior monſtrat corroſivum remedium parti cuidam corporis impoſitum, accedente pinguedine, vim amittere.

Comperimus quoque ipſum Arſenicum parum allaturum eſſe detrimenti, ventriculo prius intus pinguedine, vel oleo oblito, qua etiam arte circumforanei vulgum decipiunt fallacibus verbis effectum illum ſuis tribuendo medicamentis, vel, ut ajunt, antidotis, cum tamen brevi poſt, ob pinguia aſſumpta, venenum rurſus evomant.

Nec pinguia tantum, & viſcoſa in ventriculum immiſſa, ad breve tempus famem ſedare valent, ſed & corporum quandoque, defectu nutrimenti, particulæ quædam diſſolvuntur, ut ſevum, adeps, medulla, pituita, aliaque, quæ liquefacta, aliiſque humoribus commixra, urgente neceſſitate, nutriunt. Quamvis enim primò in ventriculo in chylum non ſint commutata, una tamen cum ſanguine per univerſum corpus deferri, ſicque nutrimentum ad tempus præſtare queunt.

Pinguia tempore inediæ *Galenus 6. de uſ. part.* nec non medullam 2. *de uſ. part*: ut & viſcidam

pituitam, *comm. 2. de rat. vict. acut.* alimentum præbere poſſe manifeſtavit.

Loco hic adſcribam non alieno, quod Doctiſſimus, Celeberrimuſque Vir *Theod. Craanen*, nuper Leydenſis Profeſſor clariſſimus jam vero Curator Academiæ Duisburgenſis, Archiaterque Sereniſſ. Electoris Brandeburgici, mihi non ita pridem retulit. Quidam verbi Divini miniſter, *Tekmannus* nomine aliquando villam ſuam adiit, ibidemque canem valde obeſum & robuſtum cubiculo quodam neſcius incluſit: ubi ille permanebat ad trigeſimum primum diem, revertente tunc demum Hero. Aperta ergo janua, blandiente cauda Hero obviam ivit debilis admodum, & macilentus, ſiquidem per tantum temporis nihil omnino (niſi forſan murem unum, alterumve captum) comederat, biberatve. Neque veroſimile eſt mures ibi occurriſſe, ſiquidem hoc animalium genus loca deſerta, & alimentis vacua amare non ſolet.

Franc. Mendoza lib. 6. problem. 24. rarum affert de gallina exemplum, quæ vixiſſe reperta fuit abſque cibo, & potu (ſiquidem, uti ille canis, etiam alicubi fuiſſet incluſa) per 80. dies continuos; quod tanto magis, inquit idem, erat mirandum, quanto hoc animalium genus calidi, avidique eſt ventriculi.

Jure itaque merito ſtatuere licet pinguia non tantum appetitum retardare, ſed & obeſa corpora famem diutius tolerare poſſe, quam macilenta.

Aci-

Acidum enim pingues, molleſque partes, dum in eas agit, facile abradit, ſecumque abripit, ita ut poſtea (uti modo dictum) ſanguini commixtæ ad tempus nutrimenta ſufficiant.

Monſtravit & experientia multos nautas viatoreſque naufragium paſſos, vel aliis tempeſtatibus obrutos, deficiente cibo, & potu, tabaco ſolo aliquamdiu vitam ſuſtentaſſe.

Monachus quidam *Canadæ* Incolas famis, qua ſæpius affliguntur, tempore per hebdomadas aliquot ſolius tabaci, aquæque uſu ſeſe ſuſtentare poſſe tradit.

Nicol. Monardis, Medicus Hiſpanus refert *Hiſt. Rerum Indicarum*, *Indos* per deſerta, longeque diſſita loca profecturos, deficientibus alimentis, pilulam quandam manducare ex tabaco compoſitam, piſi magnitudine, cujus ope per quatuor dies itinerari poſſint abſque alimentis; quod petum ſtomachi ſenſum ſtupefaciat, (quod tamen nos non omnino ſtatuimus) utpote qui ramos quoſdam à ſeptimo, vel ut alii volunt, octavo nervorum è cerebro prodeuntium pari accipit, ideoque ſenſibilis eſt valde, ſedeſque famis à quibuſdam habetur; de quâ ſtupefactione vide *Neandri tabacologiam fol.* 34. nec non *Auguſtin. Thonerum obſ. medic. lib.* 2. *fol.* 104. Sive quod ſpiritus quoſdam corpori impertiat. Nonnulli enim per tabacum non tantum præſentes ſpiritus impediri, quo minus ex aliis particulis extricentur, & avolent, verum etiam reſpectu

ſubtilitatis fumi, novos tenues, & ſubtiles ſuppeditari ſpiritus volunt. Quæ opinio confirmatur exemplo cujuſdam ſenis olim Hagæ habitantis, quem ipſe novi. Poſtquam hic ultra centum vixiſſet annos ſumptibus tandem Eccleſiæ Gallicanæ ſuſtentabatur, ſenioque confectus continue ſtipitis inſtar jacebat in lecto immobilis abſque ulla cibi, vel potus aſſumptione, ita ut à mortuo vix licuiſſet diſcernere, niſi cum fumus tabaci (quo quidem antea abunde uſus fuerat) in nares inflabatur. Tunc enim oris attractione vitæ edebat indicia, labiaque ita aperiebat, ut fiſtula tabaci, longitudine nauticæ, inter maxillas poſſet intrudi. Atque ita quidem ille fumum ſenſim alliciens parvis, iteratiſque inſpirationibus fiſtulam tamdiu inter mandibulas detinuit, donec, quicquid ea continuiſſet, igne conſumptum eſſet.

Ioh. Chryſoſtomus exercitat. ſuis de tabaco Cocam Indicam vaporibus ſuis homines inebriare, ſomnum conciliare, ſimulque famem ſedare, ac corpus roſocillare memorat. Certum equidem eſt, fructibus illis contuſis, & cum maſſa farinacea ſubactis, piſces inebriari; ita ut aquæ ſuperficiem petant. Idem quoque *Matthiolus indicat lib.* 3. *epiſtol. ad Thaddæum Nemicum*, ac *Gaſpar Reyes à Franço* ſæpius ſe vidiſſe teſtatur. Vel forſan fames tabaci uſu ſiſtitur, quatenus hujus ope (uti volunt nonnulli) è capite, vaſiſve ſalivalibus, liquor quidam pituitoſus

magnâ

magna quantitate ad ventriculum delabitur, unde corpus aliquamdiu nutriri queat, teſte *Nic. Monarde.* Annotavit quoque *Cælius Rhodiginus lib.* 13. *cap.* 24. ex Græcorum obſ. famem ſedari, quando aliquid in ore detinetur, quo crudus, & viſcidus quidam liquor in illud prolicitur, ſicque ad ventriculum deſcendit.

Ita etiam animadvertimus milites longum facturos abſque alimentis iter plumbeam ore geſtare glandem, eandemque volutare, ut ita fames, ſitiſque non vexet.

Annotandum autem eſt omnibus hiſce rebus famem non admodum pelli, ſed per dies tantum aliquot ſedari, fallique. Præterea locum illa tantum in iis habent, quorum ſanguis non valde tenuis exiſtit, & ſubtilis. Neceſſum autem eſt, ut tales non multum laboris ſubeant, ſiquidem ita, poris valde apertis, magna particularum ſubtilium, & nutrientium quantitas è corpore avolat, teſte *Hippocrate ſect.* 2. *Aphoriſm.* 16. his verbis: *Ubi fames, laborandum non eſt.*

Longe autem aliter ſe habebat noſtra ægra, quæ nullis omnino ad famen ſedandam utebatur mediis. Illas autem diuturniores à cibo abſtinentias non tam ægrotis, quam quidem robuſtis, ſaniſque contigiſſe patet, cum tamen ex allata obſervatione ægram tribus laboraſſe menſibus, antequam à cibo,& potu abſtinere omnino inciperet, ſatis conſtet.

Ut ergo objectioni de humorum, ſpirituumque continuâ attenuatione, tranſpiratione, & deperditione fiat ſatis, dico primariam rationem diuturnæ iſtius inediæ fuiſſe viſcoſitatem (qua corpus ejus antea, dum in pagum *Diepenheymium* fuerat reverſa, commeſtione crudorum pomorum, & raparum (ſiquidem aliorum eduliorum non erat appetens) onuſtum fuit. Subtilibus enim ſanguinis partibus per quartanam, cui tunc per duos obnoxia fuerat menſes, aliquatenus diſcuſſis, imminutiſque, ſuperſtites crudis illis fructibus debite concoquendis non ſufficiebant, ita ut neceſſario inde crudus, & viſcidus prodierit ſanguis, qui non tantum difficulter attenuari potuit, & dividi, verum etiam præſentes ſubtiles, & volatiles ſanguinis particulas aliquatenus frenavit, unde ſpiritus non poterant notabiliter avolare conſtanter in ſangunine permanentes, ita ut parvus ille calor, viſciduſque ſuccus ſervandæ in ſtatu tam miſero puellæ abſque ulteriori alimentorum aſſumptione ſuffecerit, ſanguiſque ejus hac de cauſa multo tardiori fuerit circumactus motu. Accedit, quod ſanguis illo modo frigefactus, craſſiorque redditus fermentum ſimilis plane naturæ in ventriculum depoſuerit, quod per conſequens nervos ejus non vellicando appetitum proſtravit.

Hujus etiam ſententiæ ſunt *Albertus Magnus lib. 7. de Animalibus. Joubertus, Grevinus Langius, Citeſius*, aliique, & ex Veteribus

Avi-

Avicenna, *qui lib.* 1. *doctr.* 6. *cap.* 1. *& lib.* 3. *Fen.* 13. *tr.* 5. *cap.* 8. pituitam, deficiente alio nutrimento, hominem aliquamdiu ſuſtentare, & nutrire poſſe docuit.

Fortunius Licetus tract. de iis, qui diu vivunt ſine alimentis illud ob æqualiter temperatum, humidumque calorem fieri ſtatuit: quando ſcilicet alter alteri non manifeſte dominatur, unde fiat, ut hiſce temperaturâ minus in ſe invicem activâ concurrentibus, calor humidum non conſumat, quapropter nihil exhauritur, humidumque tenellæ caloris operationi reſiſtere poteſt, unde non neceſſe eſt, reſtituatur. Agentis enim poteſtate patientis renixum ſuperare non valente nihil interit.

Hanc etiam propter rationem glires, taxi (de quibus vide *Jonſtonum hiſt. natural. de quadrup. cap.* 6. *fol.* 146.) Marmotæ, Crocodili, urſi, mures montani (de quibus *Ariſtot. lib.* 8. *animal. cap.* 17.) teſtudines, ſerpentes, hirundines, Turtures, ranæ, cicadæ, muſcæ, culices, pluraque alia animalia per totam hyemem in antris abſque alimentis vitam tranſigunt. Unde *Plinius lib.* 8. *cap.* 57, *& Ariſtot. modo adducto lib. & cap.* per ſomnum nutriri, & impingueſcere ajunt:

Hinc etiam *Martialis lib.* 13. *Epigr.* 59. de Glire cecinit.

Tota mihi dormitur hiems, & pinguior illo
Tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.

& alibi.

Dormitis nimium glires, vitulique marini;
Nil mirum, ſi vos craſſa Minerva premit.

Mures montani per ſex menſes continuos, & quidem tam firmiter dormire feruntur, ut ex antris eruti non expergeſiant, niſi vel ad radios ſolis, vel ignem optime calefacti. Teſtudo hyberno tempore ſe ſub terra occultat, antrumque aliquod ſibi efformat, ubi ſepulta ſub terra ad trium, quatuorve digitorum profunditatem per totam abſque cibo, & potu permanet brumam: Imo eadem (teſte *Rondeletio lib. de Amphib.*) abſque alimentis quovis tempore in vivis manere poteſt.

Hæc vero animalia ſanguine, & ſucco prædita ſunt admodum frigido, uti ipſemet ſum expertus; unde & tardus eſt illorum motus, haud dubie etiam eorum ſanguine particulæ nitroſæ abunde continentur, quæ abſque coagulatione frigus introducunt, ſicque tranſpirationem ab attenuatione oriundam facilius impediunt.

Tradit *Ariſtot. lib.* 8. *hiſt. animal. cap.* 15. ſerpentes tempore brumali ſe ſub terra occultare. *Nierenbergius lib.* 12. *hiſt. nat. cap.* 1. eoſdem narrat apud Indos per annum integrum vivere abſque alimentis poſſe. Idem teſtatur *Bellonius*, & *Plinius lib.* 8. *cap.* 39. adſtipulante etiam *Franc. Citeſio*, Medico gallico, dum ſe expertum dicit ſerpentes vitreis lagenis incluſos per annum integrum

grum abſque alimentis vivos conſervari poſſe: *fol. mihi 177. tract. de abſtinente Confolentanea.*

Idem *Citeſius* varias profert animalium ſpecies quæ ex penu ſuo, tanquam è feraci promo, & condo alimentum attrahunt, & veluti alterum rorem in univerſam ſuam ſubſtantiam fuſum concipiunt. Quæ inter ſunt cochleæ, hæ enim cum ſitiunt, aeris atque illis de cælo nihil illiquitur, ſucco proprio victitant; unde *Plautus captivis act. 1. Scena 1.*

Quaſi, cum caletur, cochleæ in occulto latent,
Suo ſibi ſucco vivunt, ros ſi non cadit.

Hyeme autem id contingit, quando ſub terra cochleæ terreſtres adverſus hyberni frigoris injuriam albo quodam operculo, duro, gypſique ſpeciem referente, ac teſtæ obtenſo munitæ ſolo interno redundantis humoris fomite ſuſtinentur per integrum ſemeſtre ſub terra circa fruticum radices conditæ: ut & omnia fere animalia hyemis aſperitatem variis latibulis lenire ſolita, qualia angues, ranæ, muſcæ, erucæ, &c.

Lacertæ, & hirundines, inquit *Brouwn pſeudo-doxiæ Epidemicæ cap. 21. fol. 292.* per aliquot menſes abſque alimento vivunt, cochleaſque per totam hyemen in vitris ſervavimus, quæ poſtea, inſtante vere, iterum comederunt.

Tradit *Plinius lib. 9. cap. 51.* ranas per ſex men-

ſes continuos quaſi in pituitam, lutumque mutari, aſt appropinquante vere, quaſi regenerari, ita ut frigore quidem diſſolvantur, non conſumantur tamen. Scribit & eas in riparum antris, non tantum alimento deſtitutas, ſed & ſemimortuas jacere. *Jonſtonus autem de quadrupedibus fol. mihi* 189. *temporales, duranteſque* dari ranas, *Pliniique* locum de illis accipiendum ſcribit. Tradit idem *Ionſtonus p.* 186. *durantes* etiam hyeme ſub aquis degere occluſo, ac veluti conglutinato ore: quod ipſum & *Albertus*, uſuſque crebrior docuerunt.

Similiter muſcæ frigore torpeſcentes inter fiſſuras aſſerum, trabumque ſeſe occultant, vernalique tempore, ignive admotæ, tanquam diu ſepultæ reſurgunt. Idem fere teſtatur *Ariſtoteles lib.* 8. *de part. Animal. cap.* 14. *ut & Plinius lib.* 11. *cap.* 16. de apibus. Experimur, inquit *Swammerdammius tract. de inſectis fol.* 162. inſecta, paucis exceptis, per totam hyemem ſupereſſe; quo tamen tempore ſe non movent, ſi vero vel ex locis ſuis, quæ tanquam naturæ convenientia ſibi elegerant, deturbantur, erigere ſeſe nequeunt, ſed accedente calore manus, vel ignis, avolant, & de loco in locum motitatione alarum tamdiu transferuntur, donec frigore torpeſcentes certum ſibi denuo elegerint domicilium.

Hirundines, quarum, teſte *Ariſtotele*, variæ ſunt ſpecies, à frigore brumali ſe defendere geſtientes occultant ſeſe ad lacuum, fluminum-

que

que, & paludum margines, vel ad puteorum cavitates, rupeſve mari vicinas, ubi veluti amplexibus conjunctæ reperiuntur, ſe conferunt. Memorat *Agricola* piſcatores eaſdem nonnunquam ita mutuo conjunctas ex aquis extraxiſſe. Quod & tanquam veriſſimum nobis *Aldrovandus ex Ariſtotele*, *Plinio*, *Olao*, aliiſque indicavit. Teſtatur etiam *Gaſpar à Reyes Franco* certum eſſe, per dimidium annum vivere abſque alimentis hirundines poſſe.

Memorat Cromerius lib. 1. *hiſt. Poloniæ* parvas quaſdam in Polonia aves, hirundinibus, * Cypſeliſque non multum diſſimiles conglobatis miſtiſque ſimul pedibus ſub brumæ adventum ſeſe lacubus, aquiſque ſubmergere, prope veris initium inde prodituras, piſcantumque retibus quandoque per hyemem motu ſenſuque carentes educi, nec non igni, hypocauſtove admotas reviviſcere, ac avolare, frigore autem læſas illico extingui.

Diu equidem, multumque diſceptatum fuit, ubinam locorum tempore hyberno lateant ciconiæ, & unde proveniant. Sed *Baptiſta Campo Fulgoſus lib.* 1. *memorabil. fol. mihi* 169. teſtatur eas, hirundinum fere more, ſeſe ſub aquis occultare, quod & confirmare videtur *Ariſtoteles*, dum

* Κύψελος ſive Apos (quod pedibus carere dicatur) avis quædam eſt ſimilis hirundini, de qua *Ariſtot. Hiſt. animal. lib.* 9. *cap.* 30. & *Plinius lib.* 10. *cap.* 39. quæ in ſcopulis nidificare dicitur.

dum *lib.* 8. *hiſt. Animal. cap.* 16. ciconiam quoque ſe occultare ſcribit.

Verum quidem eſt ciconias in diverſis mundi tractibus certis conſpici temporibus, unde *Plinius libr.* 10. *hiſt. nat. cap.* 23. eas aves eſſe peregrinas, æſtivaſque dicit, velut etiam *Phædrus lib.* 1. *fab.* 36. ut & *Publius Syrus apud Petronium Satyr.* nec non *Varro de lib. de re ruſtica* affirmant; aut quonam poſtea tendant; quidam eas ex Africâ provenire, eoque reverti ajunt, ſed non addunt, quid ibidem agant. Quidam enim eas ibidem, velut in Europâ, nidificare, pulloſque progignere ſcribunt. At aliarum avium more ſæſe hyeme in montibus, vel paludibus occulere alii autumant, cujus opinionis etiam eſt *Martinus Schoockius tract. de ciconiis*, utpote quæ potiſſimum conveniat cum Prophetæ *Jeremiæ verbis cap.* 8. *v.* 7. ubi dicit: *Etiam ciconia in cœlo cognoſcit tempus ſuum; turturque, grus, & hirundo obſervant tempus adventus ſui.*

Notandum ergo eſt hîc loci, ciconiam dici certum tempus obſervare, quæ verba non ita convenirent, ſi aves hæ certis temporibus de loco in locum migrarent; tunc enim magis illæ certa cognoſcere loca dicendæ eſſent. Obſervandum quoque eſt ciconiam, quia *Jeremiæ* loco cum grue, turture, & hirundine conjungitur, certum eſſe eodem, quo illæ tres, tempore brumali ſeſe occulere.

Deinde etiam, ſi tempore hyberno vel in Africâ,

fricâ, vel ad Pontum Euxinum degerent ciconiæ, neceſſario per totum illud tempus iſtis, vel vicinis in locis conſpicerentur, cum tamen illarum regionum incolæ neſciant, qnonam ſeſe proripiant, poſtquam aliquamdiu ibidem permanſerint.

Notum cuivis eſt, quomodo etiam bombyx, mediâ æſtate, ad minimum per 14. dies non abſque alimentis vivat tantum, ſed inſuper magnam ſubſtantiæ portionem filis ſericis nendis impendat.

Veroſimile etiam eſt in brutis abſque alimentis diu latentibus, & plerumque dormientibus, non omnem abolitum eſſe motum, ſed eum duntaxat, qui per manifeſtam partium ſolidarum agitationem certum exhibet vitæ indicium. Supereſt videlicet ſanguinis humorumque circulatio motus, & caloris initium, à quo alius major, accreſcentibus viribus, modo à cauſis aliis non turbetur, omnino dependet.

Galenus lib. 5. de loc. affect. cap. 1. ſi, ait, *neque ſentiendi, neque movendi ab electione facultatem habuerit* „ animal, neque nutriatur, „ velut in latentibus evenit animalibus, nihilo- „ minus vivere ipſum poſſe, quoad cor manſe- „ rit illæſum, haud quaquam negandum eſt. „ Quin videmus ſæpenumero multis deinceps „ diebus alios neque intelligere, neque ſentire, „ neque etiam moveri, at nihilominus vivere.

Anne etiam multas plantas extra terram, è

quâ

quâ proveniunt, per aliquot menſes ſupereſſe; nec deſinere propullulare videmus? ut cæpe, ſcylla, allium, ſempervivum, aloë, (quæ idcirco ſempervivum marinum dicta) telephium, aliæque plures ejuſmodi herbæ, quæ omnes ſuccum quendam craſſum, lentum, & viſcoſum obtinent, unde arido cœlo reſiſtere poſſunt, adeoque non multo intus calore gaudent. Quare è terra eductæ non vireſcunt tantum, ſed & germinant.

Probant hæc omnia crudam, frigidamque, ac viſcidam materiam in corpore (præſertim ſanguine antea ejuſmodi particulis onuſto) cauſam eſſe, cur corpus (quale etiam ægræ noſtræ fuit) abſque recenti nutrimento diutius ſubſiſtere queat. Idcirco etiam *Hippocrates ſect.* 1. *aph.* 13. *Senes facillime* (propter exiguum ſcilicet calorem) *jejunium ferre* dixit, *ſecundò ætate conſiſtentes.* Et *ſect.* 7. *aph.* 59. *Corporibus*, ait, *humidas carnes habentibus, famem inducere oportet, fames enim ſiccat corpora*: nec non *lib. de victus ratione in morb. acutis ſect.* 4. *fol.* 389. *Non conſuetam*, inquit, *cibi abſtinentiam facilius in totum ferunt, qui partibus ſuperioribus pituitoſi ſunt*: Quare humidioris temperamenti homines ciborum abſtinentiam melius ferunt. Forſan etiam inſuper puellæ noſtræ non ita fuerunt aperti, quam quidem aliarum, pori, ita ut minor inde ei fuerit tranſpiratio, ſecundum enim ejus proportionem augetur minuiturve ali-

alimentorum uſus. Hinc fit, ut viri, utpote poris gaudentes apertioribus, proportione habitâ, plus ciborum capiant, quam fœminæ: credibile etiam eſt, puellæ, de quâ hæc obſervatio, corpore extrinſecus frigore occluſo, cuteque propter nutrimenti defectum arefactâ, poros etiam aliquo modo magis fuiſſe occluſos. Neque dubium eſt, quin ii, qui majoribus, apertioribuſque donantur poris, famem minus tolerare poſſint, faciliuſque multo, quam alii, in animi incidant deliquium.

Hæc jam dicta ſufficiant de diuturnæ illius inediæ cauſis: deſcendamus jam ad ſymptomatum explicationem.

Primum fuit poſt tot frigidorum, crudorumque fructuum uſum tractu temporis omnino ceſſans appetitus. Hoc autem non ita mirandum eſt, audita jam ſupra explicatione.

Secundum ſyptoma convulſiones erant. Hæ autem ab humoribus, qui, exitu non invento, temporis que lapſu acriores redditi cerebri membranas nervoſque ad expulſionem irritatos vellicabant, proveniebant.

Nec novum erat convulſiones iſtas Lunæ auſcultaſſe phaſibus, ſiquidem iam olim Servatoris noſtri tempore, epileptici σεληνιαζόμενοι, ſive σεληνιακοὶ, hoc eſt, lunatici dicti fuerint. Animadvertebantur enim epileptici juxta diverſas lunæ phaſes ſpeciatim affici, ita ut Luna non tantum circa fluxus, & refluxus marium, fluminum,

alia-

aliarumque aquarum, ſed & circa hominum, brutorumque humores peculiarem vim demonſtret.

Talis etiam puer quidam turbæ Jeſum ſequentis erat *Matth. cap.* 17. *vers* 14. cujus ergo pater ad Jeſum appropinquans in genua prolapſus dixit: *Domine miſerere filii mei, quoniam lunaticus eſt, & male afficitur, ſæpe enim cadit in ig- & ſæpe in aquam.* Legimus & apud *Marcum cap.* 9. *vers* 17. Quendam è turba clamantem dixiſſe: *filium ad te, magiſter adduxi, habentem ſpiritum malum, qui ubicunque corripuerit eum, lacerat, ipſe vero ſpumat, & ſtridet dentibus, & exareſcit, dixique diſcipulis veſtris, ut illum ejicerent,* ſed non potuerunt, quæ *Lucas c.* 9. *vers* 39. fere repetit.

Pueri autem illius malum *Epilepſiam* fuiſſe Parentis verba, Evangeliſtarumque abunde docent teſtimonia. Namque illum convulſum dentibus ſtridiſſe, ſæpiuſque delapſum, nec non ore ſpumanti fuiſſe fidem faciunt. Pater autem malum hoc ei à primâ uſque infantiâ adhæſiſſe queſtus fuerat.

Hinc Hippocrates lib. de aëre, aq. & loc, ut & 6. epidem, morbum hunc τὴν τ̃ παιδίων νόσον, ſive *puerorum morbum* vocat, pueris autem hunc magis familiarem morbum crediderim, quod humidum maxime iis ſit cerebrum hinc *Hippocrates Aph.* 7. *ſect.* 5. *Quibus* inquit *epilepſiæ ante pubertatem contingunt, mutationem*

habent

habent, (diminuto ſcilicet per ætatem humido.) Quibus vero accidit viginti quinque annos natis, plerumque commoriuntur.

Notavit quoque optime *Avicenna lib. 1. fen. 1. tract. 5. cap.* 10. morbum hunc, proportione habitâ, in calidioribus magis, quam frigidioribus regionibus homines affligere.

Afros *malo Herculeo* obnoxios admodum eſſe *Hippocrates* quoque *lib. de morb. ſacr.* propter calorem regionis teſtatur. Puer autem, de quo S. Script. in Galilæa, ubi etiam calet maxume, natus erat.

Certum autem eſt modo enarrata ſymptomata non ex Veterum tantum (quales ſunt *Hippocrates* quoque *lib. de morb. ſacr.* propter calorem regionis teſtatur. Puer autem, de quo S. Script. in Galibada, ubi etiam calet maxume, natus erat.

Certum autem eſt modo enarrata ſymtomata non ex Veterum tantum (quales ſunt *Hippocrates lib. de morb. ſacr.* & *Galenus* 3. *de loc. aff. cap.* 7.) ſed & recentiorum opinione morbum ſacrum plerumque comitari: quod & experientia abunde demonſtrat.

Contingit aliquando, ut morbus hic ſtatas ſervet periodos, patientemque denuo ſummâ cum vehementia invadat, cujus rei exemplum unum, & alterum adjiciam.

Thom. Bartholinus obſ. med. centur. 2. hiſt. 72. *Singularem*, inquit, *Lunæ cum corpore Epilep-*

tici conſenſum in Patria noſtra vidi: filia enim Sophiæ in horto Regio Fridericiburgenſe epileptica meæ curæ ſubjacta, maculas in facie habet apparentes, quæ pro variâ Lunæ phaſi, & mutatione, variæ videntur tam colore, quam magnitudine. Tantum corporibus noſtris cum cœlo commercium.

Sic etiam *Joh. Udalricus Rumlerus obſ. med.* 66. habet exemplum cujuſdam, quem morbus iſte plenilunii tempore invadebat. Plura adducit *Georg. Wolfg. Wedelius Ephem. Germ. decur.* 2. *an.* 2. *obſ.* 148. *p.* 324.

Et inter ea de nobili quadam virgine, quæ 20 an: nata novilunii tempore iſto malo fuerit afflicta. *Galenus lib. de diebus decret. cap.* 2. *fol.* 157. Luna inquit, menſtruorum ſtatum tempus mulieribus conſervat, comitialium circuitus cuſtodit, quod Solis plus, vel minus participat. Omnia ſiquidem, quæ facere nata eſt, ubi falcis figuram repræſentat, languida fiunt: valida omnia, cum plena fuerit.

Animadvertendum quoque eſt, vitium illud, Veteribus (inter quos noſter *Hippocrates*) morbum ſacrum dici, quod immediate a Deo produci crederetur, teſte *Cælio Aureliano lib.* 1. *morb. Chron. cap.* 4. vel etiam, quia Epilepticus credebatur dæmone obſeſſus, teſte *Aretæo lib.* 1. *de cauſ. Chronic. cap.* 6.

Hinc etiam morbus hic (ſiquidem utplurimum occurrebat inter Judæos) certis incantamen-

mentis, teſte *Buxtorfio ſynag. Jud. cap.* 33. olim mitigari credebatur.

Immediate eum à cacodæmone provenire *Serapio* voluit; hic enim non tantum illi morbo, ſed & aliis, ut tanto magis miſeros torqueret, immiſcere ſe ſolebat. *Origenes* autem olim Medicos valde objurgabat, eoſque minus credulos clamabat, & hæreticos, qui aſſerere nollent morbo iſti Diabolum ſe jungere, ſed eum à cauſis naturalibus deducerent.

Verum quidem eſt Sathanam olim (præſertim apud Judæos) talibus in morbis coöperatum fuiſſe, utpote qui lunæ effectus, diverſaſque inde provenientes mutationes optime ſciverit, ſicque homines deceperit, quatenus ſibi tunc imaginabantur malum à Luna dependere ita ut non tantum eo modo opus illud inſigne Dei hominibus redderet odioſum, ſed etiam efficeret, ut dum illud vitium lunæ tribuerent, malitia ejus minus eluceſceret. Deo equidem placuit, ut temporibus iſtis, quæ ſpiſſis ignorantiæ involvebantur tenebris, permitteretur incredulitas, impietaſque, ita ut cacodæmon tunc temporis ſingulari quodam modo potentiam ſuam in homines non tantum quod ad animam, ſed etiam quod ad corpus exercuerit; unde magnis cruciatibus in horrorem, & timorem circumſtantium afficiebantur, ut iis liqueret, quantam Sathanas poteſtatem, propter peccatum juſto Dei judicio in hominum interitum accepiſſet.

Conſiderari etiam velim, tanquam peculiare quid, leproſos, epilepticos, ac dæmone obſeſſos inter judæos nunquam majori copia repertos fuiſſe, quam quo tempore Deus *Ieſum Chriſtum* in remiſſionem peccatorum populis videndum dedit.

Num vero D. T. O. M. graves illos, & immedicabiles morbos ipſis minus ſolito, naturalive modo immiſerit, ut tanto ardentius *Meſſiam*, verum animarum Medicum, deſiderarent, occaſionemque haberent mundo demonſtrandi, quanta eſſet *Chriſti* potentia, & quomodo in mundum veniſſet ad vim Sathanæ deſtruendam, caput Serpentis conterendum, corpuſque, & animam liberanda; An vero Sathanæ conceſſerit potentiam homines eo modo propter peccata cruciandi; vel etiam an dæmon tanquam magnus Philoſophus, conſtitutioniſque corporum humanorum conſcius occaſionem arripuerit, quando corpora malis humoribus repleta maxime movebantur, ſe naturalibus cauſis immiſcendi, morboſque conturbandi, ac ſymptomata augendi, nec non huc illuc abundantes, & fermentantes humores uerſus partes propellendi, ſicque cæcitatem, ſurditatem, loquelæ amiſſionem, paralyſim, &c. producendi, dicere equidem non auſim. Haud dubie enim tunc temporis omnem movit lapidem, ut oſtenderet poteſtatem ſuam divinâ *Chriſti* eſſe majorem: ſed omnipotens omniſciuſque Deus Diaboli peſſimum pro-

propoſitum ita direxit, ut in foveam, quam fecerat, inciderit, operationeſque quibus miſeros ad ſe allicere nitebatur, ad proprium ejus interitum contulerint. *Jeſus Chriſtus* enim multos dæmones obſeſſis ejecit, ſicque Sathanæ poteſtatem diffregit, & conculcavit, ſuiſque miraculis multos ad veram pænitentiam, fidemque convertit.

Tranſeamus nunc ad ſymptoma tertium: palpebræ namque puellæ, de quâ memoravi, firmiter occluſæ ne digitis quidem attoli potuerunt, pupillæque adeo ſubſederunt, ut conſumptæ viderentur: hoc ſymptoma diuturnâ, ſæpiuſque iteratâ partium iſtarum convulſione ortum fuiſſe judicamus.

Quo minus autem tanto tempore potuerit deglutire, ſive id humidum foret, ſive ſiccum, paralyſis muſculorum pharyngis in cauſa fuit, ſicut iis caſibus ſæpius quidem contingit, teſtibus quam plurimis, quos recenſebo *obſervat.* 27. Tale quid etiam jam olim *Ioh. Langius* obſervavit *Margaretæ Spirenſi*, & *Franc. Citeſius tract. de abſtinente Confolentanea*, *Johannæ Balam* Confluentiæ accidiſſe, quarum hæc poſt ſex demum menſes motus membrorum priſtinos recuperavit, remanente tamen degluttiendi impotentia: forſan quod tam propter febrem, quam diuturnius jejunium, pituita viſcida liquefacta, & attenuata in nervos delapſa fuerit, teſte *Citeſio d. lib. fol.* 173.

Puellam autem noſtram ideo magno affectam fuiſſe angore crediderim, quod guttâ quadam verſus inferiora delabente, non prius quieverit, quin eam tuſſi, vomituque ejeciſſet; liquidum enim quodvis licet parva quantitate, aſſumptum, ubi per æſophagum tranſitum non invenit ad ventriculum, in aſperam irruit arteriam, atque ad pulmones deſcendit. Illam autem ideo potentiam deglutiendi viſumque recuperaſſe putem, quod ſuperflui humores corporis partim magnis laboribus in convulſionibus, partim diuturnitate temporis ſenſim fuerint conſumpti, attenuati, & per poros ejecti, velut etiam talis excretio in ſudoribus ejus viſcidis, lentiſque poſt convulſiones erumpentibus obſervata eſt, qui etiam per continuos iſtos, vehementeſque membrorum motus flaveſcebant, qualem colorem vulgo in lacte ſubacto, aliiſque, quæ continuè moventur, quaſſanturque animadvertimus.

Tandem etiam recuperabatur appetitus, quia, morbi maxima cauſa ſublatâ, ſanguis regularem accepit motum, &, ſiquidem veroſimile eſt nullum laudabile fermentum, quum nihil, niſi parum vini tanto temporis ſpatio aſſumpſiſſet, ventriculo illius fuiſſe contentum, haud dubie acidum fermentum fuit progenitum, unde aliquid deſideravit, quo acorem poſſet infringere, quare non adeo mirum fuit, ſi lardum appeteret, cum quod illi remedio eſſet, tum quod ſana hiſce forſan aſſueta fuerit cibis, ſiquidem inter homi-

nes

nes habitaret, quibus hujuſmodi alimenta valde ſunt familiaria.

Hiſce majorem in certitudinem aliud de ſex hebdomadarum inediâ, hîc Hagæ aliquot ante annos in quodam mihi noto obſervatâ, ſubjungam exemplum.

Erat ſcilicet *G. B.* civis Hagienſis 48 annorum, qui renum calculo, & exulceratione internâ abdominis laborabat (exiſtimabant nempe Medici eidem *G. B.* exulceratum eſſe Meſenterium) tandemque anno 1651, circa finem menſis May, nocturno tempore in tantum incidebat animi deliquium, ut vicini (mori namque putabatur) advocarentur. Verum etiamſi aliquomodo ad ſe tandem rediret, ſequente tamen die itidem animo linquebatur, unde lecto inhærere cogebatur. Poſtquam ergo aliquamdiu decubuiſſet, ipſumque ſæpius fruſtra inviſiſſet Celeb: Med: *Guilh*: *Stratenus*, arceſſitus tandem fuit & Expertiſſ. *G. Libergius*, cujus etiam ope per 14. dies, vel ultra, incaſſum imploratâ, ita tandem debilitatus eſt, ut denuo animo defecerit, & ſex hebdomadas continuas ſui compos non fuerit, nullo interea vitæ indicio apparente: neque enim comedebat, nec bibebat, alvum non deponebat, non mingebat, nec ſternutabat, tuſſiebatve, aut ſuſpirabat, ſicque ſenſu, motuque carens, exceptâ leni quadam circa oculum, & humerum ſiniſtrum convulſione, mortuo decumbebat ſimilis. Deficiebat arteriarum

pulſus, nullâ reſpiratione, ne per plumam quidem ori admotam, ſpeculumve aliquod terſius adhibitum, animadverſâ, imo à mortuo non differebat, niſi quod frigeret minus.

Parumper vero tandem ad ſe reverſo ad virium refocillationem aliquid exhibitum fuit, unde ſenſim reſtituebantur. Poſtea autem uxor, quæ quatuordecim ante ejus morbum dies fuerat imprægnata, per decem menſes continuante infirmitate, lacte ſuo eum uſque ad undecimum nutrivit menſem, tunc enim primò prodibat. Interim tempore morbi corpus ejus à capite uſque ad calcem tanquam cruſtâ quadam obductum erat, quæ raparum decocto humectata decidit. Tota poſterioris corporis partis cutis, cui per omne illud tempus incubuerat, ſeceſſionem fecit à supremâ parte ad imam idoneis dein emplaſtris reſtituta.

Nec ſilendum duco hunc longo ante morbum tempore fuiſſe canum, nivibuſque capitis amiſſis capillos novos, ac fuſci coloris, molleſque ſucceſſiſſe, eumque omnia, quæ antea non ſine perſpicillis, quæ vocant, conſpexerat, poſtea ſine ipſis, renovatâ oculorum acie, vidiſſe.

Poſt gravem hunc morbum idem per 6 annos, interno ulcere nunquam liberatus vixit: ter enim quaterve quotannis magnam per alvum excrevit puris copiam, quod certis præſenſit ſignis. Hiſce tamen non obſtantibus uxorem ſex annorum ſpatio bis imprægnavit.

Memini

Memini etiam me, initio Autumni an: 1673. arceſſitum fuiſſe ad uxorem *Joh. Schinkel*, quæ morbo quodam correpta, lectoque affixa, neque mentis compos, ultra menſis ſpatium nihil aſſumpſit, nec intra tres hebdomadas quidquam bibit, cujus rei teſtis etiam eſt Expertiſſ: Medicus noſter *D. Cock*, qui ipſam ſæpius viſit. Tandem vero illa inde fuit extincta.

P. Borellus obſ. rar. Med. phyſ. cent. 3. *obſ.* 35: *fol.* 224. de Carthuſiano quodam refert, qui per duos menſes continuos ægrotans abſque ullâ cibi aſſumptione permanſit, omnia enim ad nutritionem reſpuebat, &, ſi coactus aliquid deglutiſſet, iterum evomebat, ſicque per quatuor menſes abſque alimentis vivebat.

Unde venter adeo receſſerat, evanueratque, ut oſſium dorſi veſtigia in ventris cute impreſſa eſſent. Hinc colligendum eſt, ut ait idem, ipſum ex humore viſcoſo, & inſtar ejus, qui limacum eſt, victum ſibi comparaſſe.

OBSERVATIO XVI.

Per vomitum, & Seceſſum ejecta piceâ nigredine tincta.

QUemadmodum diverſa præternaturalia, hac vel illa mala diſpoſitione ſenſim in corporibus humanis

colliguntur, ita etiam variæ admodum viæ ſunt, quibus illa exonerantur. Sic mihi occurrerunt duo, quorum alter mas erat, altera fœmina, uterque vero tam per os, quam alvum materiam quandam ſæpe ejiciebat, picis inſtar nigram, eamque nonnunquam ſolam, nonnunquam alimentis, excrementiſque per mixtam: ambo etiam dudum erant emaciati, parumque aſſumpſerant alimenti; inſtante morte, paululum febricitabant, alteri malum illud mœror, alteri copioſior fortioris poculi uſus produxerat. Conquerebatur uterque de latere ſiniſtro, faciemque diu habuerat male coloratam.

IN OBSERVATIONEM XVI.

DIu admodum plurimi diſceptarunt, undenam nigra illa materia proveniret, mihi vero nunquam fuit dubium, quin è vaſis ſanguiferis prodiret. Ita *Galenus lib.* 5. *cap.* 5. *de loc: affect.*, *&* 6. *ejuſdem cap.* 1. confirmante etiam *Hippocrate lib.* 5. *de morb. popularib.*, nonnunquam per vomitum ex hepate, vel liene ſanguinem ejici ſcribit.

Eſt

Eſt autem valde periculoſa hujuſmodi cruoris ejectio. Quapropter etiam *R. Dodonæus med. obſ. cap. 26. fol. 64.* teſtatur ſe nullum unquam vidiſſe hominem, qui hoc liberatus fuerit morbo; quamvis enim hic ſanguinis vomitus ſæpe aliquamdiu, imo nonnunquam per annum integrum, vel ultra ceſſaverit, facillime tamen revertitur, ſubitaneâque tandem morte ægri per hujuſmodi vomitum obruuntur, vel etiam in aſcitidem incidunt.

Hujus rei exempla extant apud *Marcell. Donatum hiſt. med. mirab. lib. 4. cap. 9. & apud R. Dodonæum cap. 26. Joh. Rhodium obſ. med. cent. 2. obſ. 64. Scultet. armament. obſ. 73.* Hinc etiam *Hippocr. lib. 4. aph. 21. Dejectiones.* inquit, *nigræ, qualis ſanguis niger, ſponte prodeuntes, & cum febre, & ſine febre, peſſimæ.* Et eodem *lib. aph. 22. morbis quibuſvis incipientibus, ſi bilis atra vel ſurſum, vel deorſum prodierit, letale.* Ut & *ſeqq. aph. 23. ejuſdem libri. Quibuſcunque ex morbis acutis, aut diuturnis, vulneribuſve, aut aliter quocunque modo extenuatis, bilis atra, vel, qualis ſanguis niger, prodierit, poſtridie moriuntur. Idem lib. eodem Aphor. 25. Sanguis,* ait, *quidem qualiſcunque ſit, malum. Deorſum vero, bonum, niger ſubtus ſecedens.* Ita tamen hæc pronunciat *Hippocrates*, ſi mala corporis accedat diſpoſitio, vel febris adſit, uti clarius ſemet ipſum *lib. 7. aph: 37,* explicat. Fieri enim poteſt

ut

ut quiſquam cætera ſanus, illæſis viſceribus internis, & impeditis ſolitis (ſcil. mulierum menſtruis, ſive virorum hæmorrhoidibus, vel alio quodam fluxu) evacuationibus, nonnunquam hujuſmodi ſanguinis vomitu ſanetur, quale exemplum vomentis puellæ ſequenti obſ. 17. adducturi ſumus.

Memorat *Thom. Bartholin. cent.* 3. *hiſt.* 36. *fol.* 76. de nobili quodam Dano annor. 60. qui 30. annos continuos ſtatis temporibus ſanguinis magnam quantitatem, ſine ullo, vel minimo ſanitatis detrimento, aut vitæ periculo evomuerit.

Verum in ſtatu minus ſano vomitus ille ſanguinis vel hepar, vel lienem, meſenteriumve læſum denotat; unde utplurimum pallidus ille triſtiſque faciei color, quem vulgo ita vomentes habent, provenit.

Lien etiam in hujuſmodi cadaveribus inſtar coagulati ſanguinis maſſæ apparuit abſque ulla ſubſtantiæ ſoliditate, quæ teſte *Dodonæo loco adducto*, *ut & Felice Platero lib.* 2. *obſ. pag.* 469 facile attactu ſeparabatur.

Theoph. Bonetus Med. Sept. collat. lib. 3. *ſect.* 5. *cap.* 4. *fol. mihi* 528. vocatum ſe ait ad Senatorem Neocomenſem ſexagenarium, de vertigine & cardialgia conquerentem; quam illico exceperit gravis animi defectio, & immiſſus clyſter atrum eduxerit humorem: Hic cardiacorum exhibitione recreatus fuit; circa mediam noctem imploratur ejus auxilium, quia ſyncope advenerat,

quâ

quâ exitatus balbutiebat æger, viribus ſumme proſtratis. Injecto alio clyſtere, ſanguis ater iterum cum euphoria excretus. Exactis aliquot menſibus per os ejecit humorem nigredine cum atramento certantem, & ſingulis poſtea hebdomadis redibat affectus, genio enim pro more indulgebat. Cadavere aperto vitium lienis deprehenſum fuit, qui ſumma parte carcinomate exeſus, intuſque, & extra nigricans erat, in ventriculum ſarcinâ ſe exonerans.

De via autem, per quam ſanguis iſte è partibus affectis pervenit ad ventriculum, variæ admodum occurrunt conſiderationes.

Communis Veterum, nec non recentiorum quorundam opinio eſt ſanguinem iſtum per vaſa brevia ad ventriculum tranſire,

Bauhinus, *Varolius*, *Riolanus*, & *Rolfinkius* hiſce vaſis brevibus communionem ventriculo cum liene dari ajunt. Affert etiam *Riolanus Anthrop. lib.* 2. *cap.* 17. *fol. mihi* 114. in lienoſis à vaſe brevi ſæpiſſime copioſas, & immodicas ſanguinis ſuſque deque rejectiones emanare ſe vidiſſe, & in nobili quodam Senatore, qui rejectione ſanguinis per ſuperiora, & inferiora è liene prodeuntis interierat, deprehendiſſe vas breve minimi digiti magnitudine latum, & in ventriculum adapertum.

Th. Bartholinus idem confirmat loco adſcripto, dum ſe vaſa brevia in hujuſmodi hominum diſſectis cadaveribus reperiſſe tumefacta admodum

dum nec non ſanguine referta dicit. Idem teſtatur *Reald. Columbus Rer. Anatom. lib.* 15. *pag. mihi* 492, de Cardinale Cibo, qui ſanguinis vomitu, & dejectione nigra obierat; in ejus autem cadavere diſſecto, præſente *Anthon. Muſa Braſſavolo*, reperta eſt vena è liene prodiens ſupra morem tumefacta, nec non ex eadem non tantum in ventriculum, ſed & in inteſtina ejectus ſanguis. De eodem *Valverda lib.* 6. *cap.* 5. atque ex eodem *Adrian. Spigelius de hum. corp. fabr. lib.* 8. *cap.* 14. compreſſo liene ventriculum ſanguine, qui per vas breve derivabatur, repletum fuiſſe, ventriculo autem preſſo lienem intumuiſſe notavit.

Theoph. Bonetus Medic: Septent. collat. lib. 3. *de infimo ventre, ſect.* 7. *fol. mihi* 547. ex *Georg. Wolfg. Wedelio* de gravida quadam muliere ſanguinem vomente memorat, cujus lien maximus erat, ac tumidus, vaſque breve ſolito calamo ſcriptorio craſſius, quod è liene prodiens in ventriculum inſerebatur, ubi in diverſos dividebatur ramos, uno horum ſtylum in ventriculum admittente, reliquis in exteriorem ejus tunicam inſertis. Non procul ab hoc inferius paullo aliud adhuc vas, ſed minus, ex liene ad ventriculum tendere viſum eſt, itidem pervium.

Ventriculus alias ſatis ſanus ſanguine grumoſo ad tertias repletus obſervabatur, in vaſis vero ſanguiferis vix veſtigium exſtabat ſanguinis, exceptis aortæ, & venæ cavæ parum ſanguinis coagu-

lati

lati continentibus: unde quis inferat propter iſtam vaſorum communionem aliquid è liene in ventricum effundi poſſe. Verum non adeo certum id eſt, quamvis enim venæ per univerſum corpus undique diſperſæ ſanguinem ab arteriis advectum à quavis parte avehant, nec non valvulis refluum cohibeant ſanguinem, alia tamen venarum ventriculi eſt conſtitutio, utpote in quibus nullæ reperiuntur valvulæ, ita ut ſanguis, etiam in cadaveribus, ſuſque, deque, tam verſus ſuperiora, quam inferiora ex iiſdem exprimi poſſit. Vaſa autem hæc ventriculi venoſa quadruplicia ſunt; primo nempe *vaſa brevia* duos pollices lata, quæ ſanguinem à ventriculo in ramum ſplenicum, non tamen in lienem, & inde in venam portæ deferunt; Secundo vena in latere dextro, paulo infra inferius ventriculi orificium, dextra *gaſtro-epiploica* vocata; Tertio in ſiniſtro latere *gaſtro-epiploica* ſiniſtra, quæ ramos tam in ventriculum, quam omentum diſpergunt, & denique Quarto dextra gaſtrica, ſive *pylorica tenuis*, quæ à trunco venæ portæ prouenit, quæ omnes venæ mutuas in ventriculo anaſtomoſes habent nullis dotatæ valvulis.

Hæc omnia ita ſe habere retulit mihi Anatomicus, & Medicus Hagienſis Celebris *D. Anth. Nuck*, ut pote obſervationibus edoctus, tam per ſanguinis preſſiones, quam liquorum in iſta vaſa injectiones, ut & inflationes. Flatus enim, & liquor in vas breve immiſſi in ipſa aſcendêre vaſa gaſtrica.

An-

Anthon. de Pozzis ephem. German. ann. 4. *obſ.* 30. *fol.* 32. ſe in Baroniſſæ cujuſdam cadavere obſervaſſe ait vas breve ad ventriculum tendens valvulis caruiſſe. Ita ut mirum non ſit ſanguinem à ventriculo Cardinalis illius ad lienem, & vice verſâ ab hoc ad ventriculum potuiſſe premi.

Nihil autem omnino ex arteriæ cæliacæ ramis à liene ad ventriculum, vel vice verſâ, à ventriculo ad lienem tranſire ſtatuit *Richard: Lowerus tract. de corde cap.* 5. *fol.* 205.

Ubi, *Tertius*, ait, *arteriæ cæliacæ ramus, qui &* „ omnium maximus eſt, in duas dividitur pro„ pagines, quarum Prior verſus ſiniſtram lienis „ partem procedit, ſed ubi lieni appropinquat, „ diffiſſa quaſi in bivium, ſurculum unum in „ ventriculi fundum exporrigit, alium in lienem „ reflectit. Secunda vero hujus rami propago „ paulo ulterius provecta prope alteram lienis „ partem ſimul in quatuor ſurculos dividitur, „ quorum duo in lienem, reliqui in ventriculum „ huc illuc quaquaverſum explicantur. Hoc „ autem expertum ſe injectione atramenti vel „ lactis, clareque, & perſpicue ſe vidiſſe li„ quorem, poſtquam ad commune illud bi„ vium, vel quadrivium perveniſſet, in lienem, „ & ventriculum, ſimul, & ſemel deferri affirmat.

Mutuam vero duorum iſtorum corporum communionem, ſanguiniſque in ventriculum

trans-

ranſlationem per lienis fieri venas minus eſt veroſimile; eodem namque modo, quo arteriæ, quæ ſanguinem ad hepar, pancreas, inteſtinum duodenum, ventriculum, lienem, & omentum adferunt, omnes ex eodem proveniunt trunco; ita etiam venæ, quæ à quavis harum partium particulariter procedunt, quæque ſanguinem per arterias advectum revehunt, omnes in unum concurrentes truncum venam ſcilicet portæ terminantur, ita ut venæ inter ventriculum, & lienem brevibus ſibi mutuo ramis concurrentes, ideoque breves dictæ, rami tantum ſint venarum à fundo ventriculi deſcendentes, dum rurſus alii venarum rami à liene provenientes prioribus obviam procedunt, ac melioris deductionis ergo conjuncti in unum, vas nempe breve, concurrunt truncum, qui porro ab utraque parte refluum, nec non commixtum ſanguinem ad portæ venam defert.

Fel. Platerus obſ. lib. 3. *fol. mihi* 748. *&* 751. ut & *lib. de vomit. cauſ. cap.* 8. *fol. mihi* 648. hujuſmodi picis inſtar nigrum ſanguinem per vomitum, alvumque ejectum è vaſis meſentericis ad ventriculum excurrentibus, ac ob tetri ſanguinis illuviem in illis contentam reſeratis, provenire exiſtimat.

Fr. de le Boë Sylvius vomitum ſanguinis pancreatis vaſe quodam humore acri aperto oriri ſtatuit, quem ſanguinem ſi nec per ſuperiora, nec inferiora exoneretur, ibidem ulcus producere affirmat.

Verum modo adducta opinio (qua ſanguis ex liene per vaſa brevia, & meſenterica in ventriculi cavitatem deferri creditur) non ſuſtenſtari poſſe videtur, quod inter ventriculi tunicas quidem, ſed neutiquam ipſo terminentur ventriculo, alias enim ſanguis continuo in eundem efflueret.

Verum quidem eſt vaſa illa ſanguifera naturaliter ventriculi tunicis inſeri, ſed in temperatioribus, maleque diſpoſitis corporibus ſanguis fervidior, acriorque redditur, unde vaſa in ipſo aperiuntur ventriculo, indicante hoc ipſum *Th. Williſio de ſcorb. cap.* 2. cum dicit ſanguinem eo caſu magis, ſalinum adeoque ad orgaſmum aptiorem orificia vaſorum facilius perrumpere.

Et quid ni hic æque, ac aliis corporis in partibus, vaſa ſanguifera per diapedeſin, vel diæreſin perrumpantur, ſanguiſque minus conſueta fermentatione concitatus in ventriculum effundatur?

Ita ſæpe obſervata ſunt in hominibus ſanguinis vomitu extinctis vaſa ſanguifera majora propter orgaſmum ſanguinis plus juſto concitatiorem, fere evacuata, & in circumſtantium admirationem circa partem, ubi facta fuerat evacuatio in ventriculo admodum fuiſſe tumefacta; hæc inter alios confirmat *Aug. Thonerus lib.* 3. *obſ. pag. mihi* 140. Cum memoret, quomodo *D. M.*
„ *A. Herrenſchmid* Gymnaſy Ulm. Metaphyſ.
„ Profeſſor poſt largiorem vini hauſtum corpo-
„ riſque validiorem motum in ſanguinis vomi-
„ tum

„ tum exundantem inciderit ad mortem uſque
„ perſeverantem. Quo vita functo, & cada-
„ vere reſerato, in tota vena cava, & arteria
„ magna in lumbis recumbentibus nihil fere ſan-
„ guinis, in aliis etiam vaſis nihil, præter quaſ-
„ mucilagines tantillo cruore imbutas, ventricu-
„ li vaſis ſanguiducis valde tumefactis repertum
„ ait.

Idem quoque teſtatus eſt de gravida muliere, cujus modo memini, *Georg. Wolfg. Wedelius*, nec non *F. Platerus lib.* 2. *obſ. pag.* 472. de nobili quadam matrona.

Cauſa vero, cur vas breve venoſum, juxta ſupra adductorum teſtimonia, in iis, qui vomitu ſanguinis obierunt, uſque adeo intumuerit, nulla, meo quidem judicio, alia eſſe potuit, quam magnus aliquis ſanguinis orgaſmus atque inſuper obſtructiones quædam neceſſario in vaſis latentes gaſtricis à vena cæliaca procedentibus, & ad lienem excurrentibus. Ita ut, cum ſanguis inde tam cito per ramos venæ cæliacæ reverti nequeat, quam quidem fortiter ab arteriis appellitur, neceſſario partim extra vaſa erumpit, partim vas breve adimplet, & diſtendit.

OBSERVATIO XVII.

Menſtrua vomitu egeſta.

EXemplum quoddam menſtrui fluxus guttatim è palpebris effluentis tom. 1. obſ. 19. ejuſdemque aliud quoddam è palpillis erumpente obſ. 79. retuli; hic autem agam de menſtruis à puella quadam (quæ olim parentibus meis famulata eſt) tempore cujuſvis purgationis menſtruæ vomitu magna quantitate ejectis, quod ego ipſemet aliquoties vidi, puella autem nihil inde detrimenti ſenſit, ſana namque permanebat, & alacris.

IN OBSERVATIONEM XVII.

CAtamenia mulierum propter vaſorum ſanguiferorum circa uterum obſtructionem prodire neſcia alias ſibi vias quærunt, per quas commode exonerentur, uti *obſ.* 19. *tom. noſtri primi* aliquomodo oſtendimus, vomitu autem rarius illorum fit ejectio.

Thom. Barthol. cent. 5. *hiſt.* 32. exemplum ſuppeditat fæminæ, cui ſolitæ menſium purgationes

tiones per annum ſubſtiterant, quæque ſtatis menſium vicibus vomitum ſanguinis, ſatis ſubinde grumoſi, patiebatur, ſine ulla de liene quærimonia. Idem teſtantur *Anth. Muza Braſſavolus comm. ad aph.* 32. *ſect.* 5. *Hippocratis*, nec non *R. Dodon. medicinal. obſ. cap.* 26. *Anthon. Benivenius cap.* 41. *Amat. Luſit. cent.* 2. *curat.* 17. *Joh. Langius epiſt.* 40. *lib.* 1. *Verzaſch. obſ. med. c.* 13. *Mart. Ruland. cent.* 3. *curat.* 4. & *cent.* 4. *curat.* 67. *G. Horſtius part.* 2. *obſ. medic. lib.* 1. *obſ.* 33. *Alb. Hermannus Cummius miſcell. medic. phyſ. curioſ. decur.* 1. *anni obſ.* 95. *fol.* 224. *Decur.* 2. *an.* 2. *obſ.* 101. *fol.* 251. nec non *Celeberr. Medicus Steph. Blankardus collect. med. phyſ. cent.* 1. *obſ.* 69.

Baldaſſar Timæus caſ. med. lib. 4. *cap.* 12. *fol.* 211. exemplum habet nobilis cujuſdam Ma-„ tronæ 40. annorum. Hæc, retento ultra „ biennium fluxu menſtruo, ſingulis menſibus „ circa ultimam Lunæ quadraturam copioſiſſi-„ mum ſanguinem vomitu rejiciebat, huicque „ à Chirurgo ſanguinem ſiſtentia, & contra vo-„ mitum cruentum facientia, exhibita erant; à „ quorum uſu peſſime ſe habuit. Quare *Timæi* imploravit opem, qui, re penitius perſpecta, memor *aph. Hipp.* 32. *ſect.* 5. omni conatu in id incubuit, ut ſanguinem ad uterum, tanquam huic evacuationi deſtinatum locum, revocaret, nihilque eorum, quæ ad menſium retentorum provocationem quocunque

modo facere poterant, intermiſit; ſed cum etiam efficaciſſimis, & exquiſite comparatis remediis nihil proficeret, ipſaque vomitiones haſce menſtruas citra ullum valetudinis incommodum facile ferret, naturæ negotium committendum cenſuit. Duraverunt autem, ut inquit idem, hi vomitus uſque ad quadrageſimum octavum annum, quo ſponte deſierunt, valetudine corporis deinceps variis morbis ſubinde tentatâ, ut plerumque deficientibus per ætatem menſibus fieri ſolet.

Monitos itaque ſerio imperitiores velim, ne adſtringentia mulieribus exhibeant, quibus, obſtructis viis inferioribus, ſanguis per os viam quærit: niſi prius reſerats, quo menſtruis circuitibus ſecundum naturam fluere ſolebat ſanguis, tranſitu. Hoc enim niſi fiat, ægra mortis incurret periculum: cujus letale exemplum Celeberrimus Vir *G. Wolfg. Wedelius Opiol. lib.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 3. *fol.* 146. adfert.

Joh. Rhodius obſ. med. cent. 2. *obſ.* 64. *fol. mihi* 101. An. 1625. Patavii duas vixiſſe fæminas tradit, alteram Deo dicatam, cœlibem alteram: quæ imminente fluxu menſium, pridie ſanguinem abſque incommodo rejecerint, imo vomitum præſenſerint; quem ſi medicus cohibere tentaret, varia ſuboriebantur ſymptomata ipſo vomitu ſublata.

Rod. à Caſtro lib. 1. *de morb. mulier. cap.* 2. *fol. mihi* 101. ſe illuſtrem *D. Johannam*, Comitiſſam

tiſſam Villæ francæ curaſſe refert, quæ, niſi ſingulis menſibus ſufficientem ſanguinis copiam per os rejectaret, in febrem, & graviſſima ſymptomata incidebat.

Dom. Panarolus Jatrologiſmo obſ. med. Pentec. 1- *obſ.* 6. *pag. mihi* 4. Mulieris cujuſdam 70, annorum meminit, quæ ab ipſa uſque infantia menſtrua vomitu exoneraverat. Plura ejuſmodi exempla vide ſis apud *Schenkium lib.* 4. *obſ. med.*

Quæritur autem, per quas vias menſtruus ille ſanguis ad ventriculum perveniat?

Verum quidem eſt peculiares nullas demonſtrari poſſe vias ab utero ad ventriculum tendentes, quoniam autem ſuperfluus, & menſtruus ille ſanguis vaſis retentus conſuetam, qua exeat, non invenit viam, fermentari, magnoque cum impetu ſurſum commoveri incipit, magnaque vi, modo per has, modo per illas circumfertur vias, donec aptam quandam inveniat aperturam, qua exoneretur. Neque vero diſſimile eſt hujuſmodi ſanguinis excretionem vel ex vaſis meſaraicis ad inteſtina, vel ex his ad ventriculum, vel etiam ex arteriis inter membranas tunicarum ventriculi implantatis fieri.

Hippocrates lib. 1. *de morb. Mulier. ſect.* 5. *fol. mihi* 592, hunc ſanguinis vomitum iis, quæ ſine viro ſunt, magis contingere ait. Ratio eſt, quod mulieribus ſemel, ſæpiuſve enixis vaſa ſanguifera menſtruis emittendis deſtinata ampliora

ſint multo, quam nondum impraegnatis, ad quod etiam multum faciunt lochia.

Idem Senex Cous *Aphor.* 32. *ſect.* 5. *mulieri*, ait, *ſanguinem evomenti, menſtruis erumpentibus fit ſolutio.* Quod & confirmat *Celſus lib.* 2. *cap.* 8. Ita ut, ſanguinis vomitu à ſuppreſſione menſium orto, nullum præſtantius reperiatur conſilium, quam ut ſolitus quantocyus idoneis medicamentis reſtituatur fluxus. Quod puellæ cuidam optime ſucceſſiſſe refert *R. Dodoneus obſ. med. cap.* 26. *fol. mihi* 67. nec non *Amat. Luſit. curat. Med. cent.* 2. *curat.* 17. *fol. mihi* 148. ubi de puerpera quadam refert, cui nihil lochiorum poſt partum deceſſerit, correptæque febri, angore, cephalalgia, ſitique poſtridie ſanguis per os, nareſque magnâ copiâ effluxerit, poſt cujus fluorem capitis dolor, & ſymptomata omnia remitti coëperint. Sequenti vero die cucurbitulis feminibus admotis, & ſyr. de biſantiis ſine aceto, ſæpe ſumpto, aliiſque externè adhibitis, ſanguis diverti, & retrahi coëpit. Atque ita illa convaluit.

OBSERVATIO XVIII.

Glans plumbea deglutita, ac per vias urinarias emiſſa.

QUiſquis continuis, diriſque afflictus eſt cruciatibus, quævis interdum, queis levari ſperat, admittet, membraque

que uri, ſecari, ac nonnunquam amputari permittet, vel etiam non ingrata tantum, ac nauſeabunda, ſed & periculoſa aſſumet, modo minima miſerias evaſuro ſpes ſuperſit. Hujus rei exemplum mihi non ita pridem ſuppeditavit Vir Celeberr. *Joh. Ludov. Hannemannus Philoſophiæ in Academia Chilonenſi Profeſſor.*

Fæmina quædam paſſione colicâ affecta hortatu cujuſdam glandem deglutiverat plumbeam, quam poſtea (præviis tamen horrendis doloribus) cum urina per conſuetas vias reddidit. Hoc, inquit *Hannemannus*, bona mihi fide narravit *D. Agrippa* Medicus Hulſenſis in Holſatia.

IN OBSERVATIONEM XVIII.

QUamquam hæc hiſtoria fidem apud multos non ſit inventura, ipſe tamen eam, quod teſtimonia adſint fide digna, non rejecerim, idque tanto magis, quanto plura ſimilia aliis doctis, iiſque integerrimis viris annotata reperio.

Ita memoratur *Act. Philoſoph. Anglic. an.* 1668. *fol.* Hiſtoria quædam ex *epiſt.* à Doctore *Nathaële Fairfax* ad *H. Oldenburgium* data, „ quæ ſic habet: *G. Eliot de Mendleſham* in

„ Suffolcia, mulier pallida, mediocris ætate,
„ & corpulenta admodum, aliquot annos afflicta
„ cruciatu inteſtinorum, perſuaſa fuit à Vicino,
„ qui multum in ſimili Accidente paſſus fuerat,
„ deglutire duas idoneas glandes: & ſtatim (ut
„ ipſe ante) fruebatur quiete à doloribus: ſed
„ poſtea cruciatus magno cum foënore redibant,
„ ipſaque multum cum morbo ſpatio 15. ann.
„ conflictata ſemet commiſit curæ cujuſdam
„ Apothecarii, qui ipſi præſcripſit pulverem,
„ poſt cujus uſum proximo mane, dum minge-
„ bat, cum urina excrevit, quod cum clangore
„ ad latus matulæ elapſum maxime illam attonuit
„ ignaram, quid eſſet; & urinâ caute effuſâ,
„ reliquus erat gravis, & (ſecundum apparen-
„ tiam) calculoſus lapis, colore dubio inter fla-
„ vum, & rubrum, fere magnitudine extremi-
„ tatem pollicis æquans. Sed ubi malleo decuſſe-
„ rant exteriorem partem cruſtæ ejus, invenerunt
„ globum medio incluſum colore æreo: qui ta-
„ men cultello paululum reſectus comperiebatur
„ eſſe plumbeus.

Quamnam autem quæſo per viam glans illa in veſicam tranſiit?

Nonnulli viam eligunt per vaſa quædam lactea ad renes tendentia, non quæ cum chylo ad mammas tendunt, verum quæ breviori curſu, ſcilicet per rivulos aliquot lacteos, ex cyſterna chyli in venas inſeruntur emulgentes, de quibus vide *Thom. Barthol. lib. 6. de lact. thorac., & cap. 8.*

de

de venis lact. Sed iter illud *Thomæ Warthono Adenogr. cap.* 15. *fol.* 91. propter rationes adjectas non arridet. Alii eum in finem vaſa quædam lymphatica adducunt, ſed hæc liquorem quendam magis à renibus ad chyli receptaculum auferunt; quam aliquid ad renes adferunt.

Alii autem de tubulis quibuſdam in inteſtino cæco capite trunci hominis repertis, & communionem cum renibus habentibus loquuntur. Hoc autem haud dubie inſolitum quid fuit, lúſuſque quidam naturæ, quapropter in aliis corporibus locum habere nequit.

Ne tamen explicationem iſtius phænomeni ſicco plane pede prætercam, ac conjecturas potius circa rem adeo obſcuram proponam, veroſimile mihi fit hujuſmodi caſu omnia fieri præternaturaliter, corporaque illa dura non per vias communes, ſed facta laceratione, vel penetratione partium, ſenſim in veſicam ingredi.

Neque adeo abſonum eſt dicere glandem iſtam primo fibras inteſtini ilei, ubi circa os pubis deſcenſu ſuo fundum attingit veſicæ, ſicque etiam tandem ipſius veſicæ fibras per detritionis modum penetraſſe, exitumque ſibi per viam urinariam aperuiſſe: quam opinionem ego libentius amplector, quia exemplum ſimile reperio apud *Bernardinum Cabiſium Cæſar. Claudin. reſponſ. med.* 40. *fol. mihi* 147. ubi puelli cujuſdam Hebræi, annorum 7. vel 8, mentio fit.

„ Hic,

„ Hic, inquit, acum capitatam duorum di-
„ gitorum tranſverſorum longitudinem exce-
„ dentem ludo cuidam indulgens deglutivit,
„ primoque & altero anno (quinque enim
„ annos acus intra corpus delituit) renum, &
„ veſicæ dolores paſſus fuit, arenulas, lapides,
„ & lumbricos oblongos, rotundos, & vivos,
„ nec non materiam fœtentem, & nigricantem,
„ poſt aquarum thermalium uſum minxit: do-
„ nec tandem magnâ urinæ difficultate, & fere
„ ſuppreſſione captus urinam magno conatu ex-
„ cernere tentans acum jam in foramine glandis
„ acumine ſuo apparentem, è virga ſibi extraxit
„ puer, cui adhærebat undique, & præſertim
„ circa medium materia quædam gypſea, & la-
„ pidea ſatis multa, cinericeo colore prædita,
„ & figura magnæ olivæ nucleum repræſentans.
„ Hanc autem fœtentem materiam, vermeſque
„ neque in renibus, neque in veſica genitos fuiſ-
„ ſe conſtat, cum nullus ante utriuſque exitum
„ præceſſerit lumborum dolor gravis, ſed
„ abſque ulla moleſtia unà cum aqua thermali
„ exierint. quare memoratus *B. Cabiſius* hujus
„ ſententiæ ſe fuiſſe dicit, ut ab acu factum fuerit
„ foramen ab inteſtinis ad veſicam, per quod
„ materia illa fœtens, & lumbrici ad eandem
„ pervenire potuerint. Si quis vero quærat, in-
„ quit, quonam in inteſtino, & in quanam ejus
„ parte, & in qua parte etiam veſicæ ab acu fuerit
„ facta perforatio? Reſpondetur, factam fuiſſe
„ vel

„ vel in inteſtino ileo, & in ejus parte, qua ad
„ os pubis deſcendens fundum viſicæ pertingere
„ poteſt, in quo proculdubio facta fuit perfora-
„ tio, vel in inteſtino colo, & in illius parte, ubi
„ ſub veſica oſſis ſacri, & coccygis ſtratum fun-
„ dum veſicæ, ſaltem in parte poſteriori, tan-
„ gere poteſt.

„ Si quis porro objiciat, dum perforatio fie-
„ bat ab acu, neceſſario puerum dolorem ingen-
„ tem perſenſiſſe: Reſpondendum inquit ſolu-
„ tionem continui, quæ ſenſim fit, nullum pa-
„ rere dolorem, & partem acus capitatam facile
„ potuiſſe tractu temporis permeare per foramen
„ à parte ejuſdem acus mucronata factum: nam
„ quotidie videmus etiam pilas plumbeas ab in-
„ ſtrumentis bellicis intra aliquam corporis par-
„ tem immiſſas, retentasque, & per aliam par-
„ tem ſpatio temporis expulſas.

„ Si quis vero inſtet, ait, vulnera tenuium in-
„ teſtinorum, & veſicæ penetrantia letalia eſſe,
„ regerendum ei putem perforationem iſtam hoc
„ caſu ita ſenſim factam eſſe, ut nullam vim in-
„ tulerit naturæ, neque ſenſationem, & prop-
„ terea inter diſciſiones, de quibus intelligunt
„ *Hippocrates*, & *Galenus aphor.* 18. & 24.
„ *ſect.* 6. non fuiſſe connumerandam.

Libellus Gallicus, qui *Rei pul. literariæ Acta menſis Januarii* 1668. continet, pag. 44. & ſeqq. aciculæ meminit, quæ ureteri dextro tartareæ cujuſdam materiæ annexa glutine poſt diſ-
ſec-

ſectum cadaver inhærebat; ubi ex abſceſſu, qnem produxerat, inciſo pus per abdomen effluxerat, ita ut poſt menſes aliquot decederet laborans. Hoc autem ipſe non aliter fieri potuiſſe crediderim, quam ſi acicula, perforato tenuium inteſtinorum quodam, peritonæique duplicaturâ, quâ tegebatur ureter, quibuſque inteſtinum illud incubuit, ſenſim læſum tandem terebrarit.

De ſimili inteſtini cum aliis ventris partibus; ut peritonæo, unione, eamque ſequente fœcum per umbilicum excretione, locuti fuimus *obſ.* 58. *tom.* 1. ejuſdemque cum rene coaliti, nec non inſequentis fæcum per lumbos ejectionis mentionem fecimus *obſ.* 69. *ejuſdem tomi.*

Thiermairius lib. 1. *cap.* 15. *pag.* 190. ex *Wepfero* memorat, quomodo ima inteſtini recti portio viro cuidam erudito ob ulcus profunde coaluerit, ut nullo ingenio ſolvi potuerit, rectum igitur inteſtinum fæcibus diſtentum veſicæ agglutinatum fuit arctiſſime; ut tandem fæces continuo impulſu inteſtinum, & veſicam perruperint, ac miſer homo longo tempore fæces cum urina per urethram, ſæpe maximis cum cruciatibus, excreverit. Si forte fæces duriores evadebant, dolores non abſimiles iis, quibus calculus in veſica eſt, patiebatur, ut non raro injectionibus emolliri debuerint.

Ut vero commodiorem acus illius in veſicam tranſitum ſubjungam inter diverſos veſicæ poros quoſdam exiſtere foras intus ſpectantes, ita ut com-

commodius quid veſicam penetrare poſſit foris intus, quam intus foras; hi autem quaſi valvulis clauduntur, quod vel inde patet, quia veſica è bruto quodam vivo recens extracta, inverſa, & inflata flatum non contineat. Scribit etiam *P. Borellus obſ. microſcop.* 75. *fol. mihi* 36.
„ Si quando urina adhuc calens è veſica exprimatur, & denuo in hanc inverſam infundatur
„ liquorem infuſum non retineri.

Ratio eſt, quod valvulæ pororum (quas, tam in veſica quam in venis, microſcopio conſpici poſſe ait) liquores continere poſſint, ſi in ſitu quem à natura obtinuerunt, remaneant: ſin minus, liquor effluet.

Veritas hujus rei vel hinc etiam manifeſta eſt; quod alumen, ſi in veſicam ad efformandum aluminis magiſterium injiciatur, ut habet *Mantiſſa Hermetica Pharmacopeæ Auguſtanæ fol. mihi* 779.) etiamſi veſicæ vacuæ, & ſuperne firmiter adſtrictæ fuerit inditum, nihilominus, illa in aquam calidam ita immiſſa, diſſolvatur.

Tradunt *Tranſacta Anglica tom.* 4. *n.* 65. *pag. mihi* 436. 30. *Octob.* 1670. *ut & Jan.* 1671. *fol.* 537. Quendam profeſſione Medicum, ut urinæ in animalibus ductum inveſtigaret, canem ut magnam aquæ quantitatem biberet, adegiſſe, & è veſtigio ureteres bene circumligaſſe, veſicam vacuam, nec ureteres ſupra ligaturam tumentes inveniſſe. Hoc demiratus experimentum in alio cane ſic denuo inſtituit. In utroque latere aper-

aperturam exiguam, qua ureteres inveniri, & ligari, nec non urina ex veſica manu exprimi poſſet, fieri curavit, hoc peracto aperturas illas reſarſit, & canem magna aquæ copia bene potum in ſitu quantum per ligaturas licebat, commodiſſimo, per tres fere horas dereliquit, poſtea utroque aperto foramine, & veſica manu compreſſa, haud modica urinæ quantitas ex ea profluebat, videbanturque ureteres aliquantum tumentes ſupra ligaturam.

De ſimili glandis cujuſdam exemplo (quamvis illa externe per dictas vias in veſicam intruſa, adeoque propter magnam violentiam majus introduxerit periculum) *Segerus Thuronenſis epiſt. ad Thom. Barthol. an.* 1661. agit; Meminit quippe robuſti cujuſdam, ac proceri 40. an. hominis, quem expertior quidam lithotomus manuali operâ calculo liberare incaſſum tentaverat, quod hic veſicæ lateri firmius adhæreret; quare ceſſante iſta ſpe, ipſe poſt immanes dolores interiit. In Calculo autem è cadavere educto glans reperta fuit plumbea, ac immobilis, nulla in membranacea veſicæ ſubſtantia cicatrice reperta, quæ tamen in inguine poſtea parvula apparuit. Ipſe enim juvenis militaverat, amiciſque ſæpius ſe ibidem vulneratum fuiſſe dixerat glande, cujus nullum poſtea innotuerit veſtigium. Ita ut credibile ſit, ut pergit idem, illam in carneam veſicæ urina repletæ ſubſtantiam fuiſſe ingreſſam, ubi per viginti annos latens tandem materia gyp-

ſea,

lea, ſive tartarea fuerit obducta, inguiniſque, ac veſicæ vulnus coaluerit. Calculus autem hic duas uncias, totidemque appendebat ſcrupulos.

Haud abſimilem hiſtoriam refert *Joh. Sigiſm. Elſholt. ephem. Germ. an.* 9. *obſ.* 15. *fol.* 222. de Capitaneo quodam cujus latus dextrum ſclopeti globo erat percuſſum in veſicæ cavitatem penetrante, & ibidem per aliquod tempus quieſcente, vulnere interim coëunte, & ſenſu quodam gravitatis circa pubem remanente. Tandem obortâ & urinæ difficultate, cæteriſque quaſi calculi veſicæ ſymptomatis, per penem cum urina excernebatur globulus, magnitudine piſum majus hortenſe æquans; convaluit autem, nihilque mali poſtea ſenſit.

De fragmine ferreo tormento bellico exploſo, quo Suecus miles abdomen in Hafniæ obſidione perforatus, ac longe poſt cum urinâ reddito percuratus fuerit, *notis ad obſerv.* 26. *tom. noſtr. prim. fol.* 113, *ex hiſt.* 99. *centur. Bartholini ſextæ monuimus.* Idem hoc loco occultas corporis ambages quærere naturam ſcribit, ubi manifeſtæ deſunt, idque ita prudenter moderari eam, ne ulli parti nocumentum afferatur.

Chriſtian: Fromman: de faſcinat: lib. 3. *part.* 6. *cap.* 16. §. 9. *fol. mihi* 846. hac, de re ita loquitur: „ Natura, inquit, rei ratione inſitæ „ gravitatis progreſſum molienti vias quando-

O „ que

„ que extraordinarias concedit, vel ipſa per in-
„ ſolitas vias, ſi per ordinarias commode non li-
„ cet, rem moleſtam expellit, ſed, cum ſit con-
„ ſervatrix ſui ſtudioſiſſima, res tranſeuntes arcte
„ ambit, ne laudabilis liquoris fiat profuſio;
„ eaſdem ſenſim, & lente movet, ne ſubitâ
„ continui ſolutione partis inflammatio oriatur.
„ Ut pars vero ipſa continui ſolutionem paſſa
„ ſenſim interea reſtituatur, curat.

De aliis etiam duris, ſolidiſque corporibus caſu deglutitis, poſteaque per urinarias vias excretis legimus: ut de oſſiculis avium una cum alimentis forte illapſis, quæ ex ulcerato inteſtino recto per collum veſicæ inter mingendum fuerunt excreta, teſte *Fel. Platero, de mictione cap. 6. fol.* 835.

Barthol. epiſt. quadam Hafniæ Vratiſlaviam miſſa (teſtantibus *Ephem. German. obſ.* 73. *an.* 2. *fol.* 4.) ſe oſſiculum vidiſſe ſcribit ab homine quodam unà cum lotio redditum.

Agit & *idem. act. Haffn. volum.* 5. *cap.* 105. *fol.* 276. de oſſiculo pruni Damaſceni magna copia tartari obducto, at ſimul cum lotio copioſiore excreto.

Memorat *Olaus Borrichius Ephem. Germ. decur.* 1. *ann.* 2. *obſ.* 168. *fol.* 266. *Claudium Sohn* virum quadragenario proximum poſtquam in nephriticos incidiſſet dolores, cum urina per urethram, parvulam, aſt plumbeam juſtæ magnitudinis glandem, nec non calculum quendam

dam reddidiſſe, ac dixiſſe ſe ante triduum quaſdam comediſſe aviculas ejuſmodi glandibus interfectas, ac proinde coqui incuriâ relictum in avibus plumbum ſe haud dubie in gulam intruſiſſe.

Parvi cujuſdam clavi forte deglutiti, poſteaque calculo obducti, atque ita è veſica extracti meminit *Ioh. Matth. Heſſus hiſt. rarior cap.* 1. & *Diemerbroekius Anatom. lib.* 1. *fol.* 170., &c. De acu comatoria per ſomnum deglutita, poſtque decem menſium moras cum urina excreta, *ex Alex. Bened. tom. noſtr. prim. obſ.* 26. *fol.* 112, mentionem fecimus. *Idem* etiam *lib.* 3. *Anatom. cap*: 6, acûs tres digitos longæ, ac caſu quodam deglutitæ, & poſt mortem in veſica repertæ meminit.

De acu in calculi meditullio reperta vide *Amb. Paræum lib*: 24. *cap*: 9. *pag*: 567. De alia inter ſuendum deglutitâ, perque annum integrum in corpore abſcondita, ac denique è muliebribus prodeunte, vide *ephemerid. German. decur.* 1. *obſ.* 3. *fol.* 4.

Decem hujuſmodi acuum Patavii à puella quadam deglutitarum, ac per urinarias vias excretarum *Bartholinus* meminit *act*: *Hafn*: *volum*: 5. *cap*: 105. *fol*: 276. ut & *Laurent*: *Scholtz*: *M*: *S*: *collect*.

De quinque acubus ex improviſo à puello quadam deglutitis, ac poſt triduum cum urina ejectis narrat *Langius lib*: 2. *epiſt*: 40. *fol*: *mihi* 676. Plura de acubus apud alios extant.

D: Yſbrandus de Diemerbroek olim in Academ: Ultraject: Profeſſ: lib. Anatom. cap. 173. Uxorem ſuam aciculam mediocrem triduo ante deglutitam cum urina reddidiſſe, nec quicquam mali, quamdiu in corpore hæſerit, eam perſenſiſſe teſtatur, cujus exempli *obſ.* 35. *tom.* 1. *fol.* 143. etiam mentionem feci.

De aciculâ æneâ, glandeque plumbeâ minore *Thom: Barth: act: Hafn. volum:* 2. *fol.* 158, De acicula per urethram excreta narrant *Ephem: Germ: decur.* 2. *an.* 1. *obſ.* 168. *fol:* 267. De aliâ è ſcroto prodeunte refert *Heurnius*; cujuſmodi plura in *obſ.* 26. *tom.* 1. adduximus.

Præter ſolida iſta, & dura corpora, alia nonnunquam molliora ad veſicam pervenerunt immutata cum urina tandem excreta; quale quid admirandum profectò, & inauditum habet *Joh. Baptiſta Scaramuccius ephem. Germ: decur:* 2. *ann:* 1. *obſ:* 142. *fol:* 345.

„ Duobus abhinc, ait, menſibus ſeſe obtulit „ curandus dyſuria, & ſtranguria detentus *Fra-* „ *ter Joſeph* ex Turre vulgo dictâ Ceccona Co- „ mitatus Tuderti, Laicus Capucinus, cum- „ que in pejus rueret ex iis, quæ lixivioſas uri- „ næ particulas edulcorare, ſalino-ſulphurea- „ rumque portionum exaltationem compeſcere „ valerent, atque ex eo, quod renum gravi- „ tate, ſimulque ureteris dextri dolore paulo „ antea fuerat detentus, incongruum conjicere „ haud fuit, patientem lithiaſi laborare. Unde „ Chi-

,, Chirurgus factâ exploratione per catheterem,
,, haud dubie lapidem adeſſe autumavit, qua-
,, propter ſectionis opus aggrediebatur, & in
,, actum deducebat. Cum ergo lithotomus ve-
,, ſicæ collum reſcinderet, atque illius latebras
,, ſcrutaretur, non niſi materia quædam arenulis
,, circumvoluta, & inſtar funiculi efformata ſub
,, conſpectum extrahebatur, quæ vino abluta
,, deprehendebatur eſſe funiculus; Chirurgus
,, admiratione captus eum funiculum diſſolvere
,, incipiens videbat verum eſſe flabri funiculum
,, craſſitudine digiti minoris; Examine facto,
,, an unquam deglutiviſſet patiens, recordaba-
,, tur tantum ſe ante quinque fere menſes inſatia-
,, bili quadam bibendi licentiâ tam avide matu-
,, tinis horis aquam è puteo hauſtam ore hiante
,, in ſitula perpotaſſe, ut aliquid moleſtum
,, cum aqua hauſiſſe, non ſine periculoſa de-
,, glutiendi difficultate, viſum ei fuerit.

Jul. Alexandrinus annot. ad cap. 14. *libr. de ſubſt. facult. natural.* fruſtula radic. apii pridie comeſtæ per vias urinarias excerni obſervavit.

Nicol. Florentin. ſerm. 9, *tract.* 4. *cap.* 29. meminit cujuſdam, qui non ſatis manſorum fungorum haud ita parva cum urinis excreverit fruſta.

Plutarchus lib. 8. *ſympoſ. problem.* 9. *fol. mihi* 295. *Quidam*, inquit, *cum diu laboraſſet urinæ difficultate, tandem culmum hordeaceum geniculatum excrevit.*

De fruſtulo pulmonis cum lotio ejecto vide

G. Fabrit. Hildan. centur. 2. *obſ.* 30. Quomodo vero hujuſmodi corpora, & imprimis iſte funiculus, ad veſicam pervenerint, Anatomiæ peritioribus examinandum relinquo; neque enim veroſimile eſt illa per vaſa lactea ad chyli receptaculum tranſire, & inde ad ductum thoracicum, venaſque ſubclavias, ſicque porro ad venam cavam, dextrum cordis ventriculum, venam arterioſam, ſive arteriam pulmonalem, per arteriam venoſam, ſive venam pulmonalem ad ſiniſtrum cordis ventriculum, per aortam deſcendentem tandem, ad venas emulgentes, reneſque, & veſicam.

Sed neque me uſpiam legiſſe memini unquam ab Anatomicis, aciculas, aliave dura, & ſolida deglutita corpora in vena cava, cordis ventriculis, pulmonibus, vel aortâ cadaverum reperta fuiſſe.

Quæri autem poteſt, licitumne ſit torminibus ventris, volvulo, ſive Iliaco morbo afflictis glandem, vel etiam Mercurium exhibere vivum?

Felicis glandium in caſu magnæ miſeriæ, quam *miſerere mei* dicunt, ſucceſſus exempla habet *Zacutus Luſitanus prax. admir. lib.* 2. *obſ.* 27. *fol.* 154. Quidam, ait, ex caſtanearum crudarum ingluvie multâ in omnimodam incidit fæcum re-
,, tentionem, ita ut ventris tumore, doloreque
,, immani oppreſſus circa umbilicum globulum,
,, veluti ſphæram habere videretur, ab implici-
,, tis, & circumvolutis (chordarum modo) in-
,, teſti-

,, teſtinis enatam. Hic cum in agone eſſet, &
,, frigido ſudore madidus ſtercus per os ejiceret,
,, variaque interna, & externa, licet incaſſum,
,, expertus eſſet auxilia: poſtquam ad emollien-
,, das fæces, leniendumque dolorem in balneum
,, oleagineum ductus eſſet, nullum levamen ſen-
,, ſit. Quare duodecim parvas pilulas plumbeas,
,, quibus Sclopetarii ad enecandos paſſeres utun-
,, tur devorandas ipſi dedi, quibus dolor aliquan-
,, tiſper conquievit; cumque iterum 18. pilu-
,, las propinarem, fæces reddidit.

Meminit etiam *Ambroſ. Paræus lib.* 16. *cap.* 58. utilitatis glandium plumbearum, mercurio vivo oblitarum.

Georg. Hieron. Velſchius Hecatoſt. 2. *obſ. phyſ. Med.* 33. *fol.* 19. mentionem facit mulieris, quæ ex Omphalocele Ileo laborans intra 12. horas tribus globulis deglutitis è plumbo, non liquatis, ſed torno affabre concinnatis, quorum maximus dragmam pendebat, curata fuit, omphalocele eâdem operâ mox ceſſante. Hic ultimo deglutitus primus alvo rejectus eſt. Sequuti demum duo minores, qui prius aſſumti erant: quod pondere factum nemo non intelligit: inanis igitur, inquit, metus eſt, & pueris, quam viris dignior ſcrupuloſitas, ejuſmodi remediis pondus ſuum detrahere. Unciam (ita pergit) aut ſaltem ſemunciam orbiculi iliaci pendant, neceſſe eſt; nec abs re fuerit hydrargyrum iiſdem junxiſſe.

Verum hoc qualecunque glandium remedium

non uſque adeo certum eſt: ſiquidem nonnunquam ſiſtuntur in viis, & non tantum per dies aliquot in corpore permanent, uti ex *Ephem. German. an.* 3. *obſ.* 315. *fol.* 533. patet, ſed & ſæpe per totam vitam ibidem hærent, malaque producunt haud levia, uti ſatis abunde noſtra probat obſervatio.

Mea fert opinio glandem iſtis morbis laborantibus aſſumptam maxime uſui eſſe, quando inteſtina tenuia hoc, vel illo loco fuere complicata, & contorta, vel quando una inteſtini tenuis pars alteram fuit ingreſſa, hocque caſu neceſſum eſt, ut implicatio illa ab inferioribus ſurſum fiat, non contra. Cuiuſmodi mutui ingreſſus exempla videre licet apud *Realdum Columbum lib.* 15. *de rar. in Anatom. fol. mihi* 487. *Franc de le Boë Sylvium idea pr. med. lib.* 1. *cap.* 15. *C. Peyerum de gland. inteſtin. fol.* 81. & 82. Tradit *G. Blaſius obſ. medic. part.* 2. *obſ.* 3. *fol.* 37. bis ſibi in praxi hujuſmodi occurriſſe involutionem, alteram à ſuperioribus deorſum, contrariam alteram in puero 14. annorum. Teſtatur etiam *H. ab Heers, obſ.* 24. *fol.* 214. ſe in fine Ilei quinque inteſtini complicationes inveniſſe maximas, ita ut ad longitudinem digiti in qualibet complicationum ileum convolutum inveniret, quodque peſſimum erat, hîc inferne ſurſum repebat; alibi ſuperne deorſum implicabatur. *Laz. etiam Riverius centur.* 3. *obſ.* 26. *fol.* 227. idem cuiquam tribus diverſis locis accidiſſe ſcribit. Quod & ipſe nuper

per in pueri cujuſdam inteſtino Ileo obſervavi.

Olaus Borrichius epiſt. quadam ad Th. Bartholinum refert Medicum quendam ex Jamaica reverſum narraſſe illud quicquid eſt mali iſtis in locis ſæpius occurrere, ibidemque, ut endemium morbum valde graſſari, quemadmodum ex cadaverum diſſectione animadverterat.

Nonnulli eundem in finem, loco glandis plumbeæ, auream admiſerunt, alii quandam ex Regulo Antimonii efformatam, quæ etiam ſimul alvum exonerat, & purgat, operationeque peractâ rejicitur, ac abluta eidem rurſus inſervire poteſt uſui.

Mercurius autem vivus plurimum ad hujus mali curationem facere dicitur. *Nicol. Fontanus reſp. & curation. Med. l.* 1. *f.* 85. exemplum habet militis cujuſdam ſtrenui, qui poſt fruſtraneum trium glandium uſum, Mercurium vivum optimo cum ſucceſſu ejuſmodi caſu aſſumpſerat.

Zacut. Luſit. lib. 2. *obſ.* 28. *fol.* 155. refert de Duce ſtrenuiſſimo, qui, cum poſt ludum parvæ pilæ corpus exercitio maceraſſet, & ſudore madidus, ſitique oppreſſus aquæ nimium nive infrigiditatæ calice ebibiſſet, ejus potu illico in ſublimioribus inteſtinorum partibus torſionem ſenſerit, unde non multo poſt juxta umbilicum tumor involutæ chordæ inſtar rotundus, & durus apparuit, quumque infeſtiſſimo cruciaretur dolore, multaque jam tentaſſet incaſſum efficaciſſima auxilia, tandem ſuperveniente volvulo,

nullo alio præſidio, quam libræ hydrargyri potu levari potuerit.

De Senatore quodam Veneto ope Mercurii vivi reſtituto memorat *Henr. à Moinichen obſ.* 6. *Johann. Rhodius obſ. med. centur.* 2. *obſ.* 80. *fol.* 111. exemplum cujuſdam habet, qui aſſumptione quatuor Mercurii vivi unciarum, cum melle roſar. ſolut. itidem malo iſto liberatus fuerit.

Simile quid narrat *Georg. Hieron. Velſchius Epiſagm.* 43. *fol.* 27. *Ambroſ. Paræus, lib.* 20. *de Venen. cap.* 38. *fol.* 453. tradit *Marianum Sanctum Barolitanum* multos cognoviſſe, qui in deſperato ſtercoris vomitu tres Mercurii vivi libras cum aqua pura aſſumpſerint, ſicque ſemet morte liberaverint.

Quamvis autem ipſe glandium uſum in morbo illo non repudiem, Mercurium tamen vivum, ſed rite purgatum præferrem; quia inteſtinum, quod morbo iſto velut occluditur, non tantum gravitate ſua glandes æque, ac fæces deprimit, ac inteſtina diſtendit, verum etiam humiditate, & particularum ſubtilitate, per anguſtiorem viam facilius penetrat, initiumque facit apertionis. Verum præſertim Mercurium exhiberem poſt aſſumptionem pinguium, vel etiam ipſis junctum, ne videlicet alicubi ſubſtantiæ inteſtinorum mucoſæ adhæreat, ut alias propter humorem quendam acerrimum nonnunquam latentem, facile contingere poteſt.

Præ-

Præſtat etiam Mercurium majori exhibere copiâ: Acidum enim, vel ſalſum, quod in inteſtinis ſæpe eſt, à parva Mercurii imbibitur quantitate, unde corroſiva evadit, contra quam copioſiori continget Mercurio.

Certum eſt Mercurium, modo vivus ſit, & rite præparatus, hoc eſt, pinguedine mortificatus, vel in parvas particulas diſcerptus, non eſſe venenatum, nec corpori nocere, quia fluiditate ſua, & gravitate facillime deſcendit, eademque facilitate abſque ſui diminutione ejicitur, qua fuit aſſumptus. Illud autem ipſe demonſtrat uſus: meminit enim *H. ab Heers obſ. med. pag.* 38. *Centurionis*, cui cum Princeps comeſſabundus in media compotatione riſum captans ſelibram argenti vivi capaci poculo vino pleno propinandam curaſſet, ipſe, obducto amyſtide vaſe, præſentibus omnibus, nec enim adhuc fere bibens fugere poterat, atque in cachinnos effuſis, largiſſime, & cum fænore pridianæ cænæ, per anum innoxie reddidit, ultraque triginta annos ſanus vixit dicens, cum inter pocula rideretur, ſe clyſteris compendium feciſſe.

Mercurium vivum innoxium eſſe ipſi etiam docent ſervi cinnabarim nativam in mineris quæritantes; nonnunquam, enim furtim pondera aliquot deglutiunt; Ideoque inſpectores jubere vulgo ſolent, ut, ex minera aſcendentes, alvum deponant furta manifeſtaturam.

Agreſtem novit *Prævotius*, qui ad deturbandam

dam alvi ſarcinam argenti vivi binas uncias quovis die ſumebat, quas rejectas, & probe lotas iterum conſueto more uſurpabat.

Mercurius itidem vivus Patavii verminantibus exhibetur pueris, teſte *Joh. Rhodio obſ. med. centur.* 3. *obſ.* 85. *fol. mihi* 195. qui etiam narrat hydrargyrum nullo artificio immutatum citra noxam incolis inſulæ cujuſdam prope Moluccas, tam ad conſervandam ſanitatem, quam ad propellendos morbos uſurpari.

OBSERVATIO XIX.

Delirium, aliaque ſymptomata aſſumptionem ſanguinis menſtrui ſequentia.

DIverſis equidem, miriſque modis artes ſuas in mundo exercet Diabolus, ut per eaſdem hoc, vel illo modo miſeros decipiat, atque irretiat. Illius rei exemplum aliquod ipſe ego vidi 14. *Aprilis ann.* 1684. cui ſimile mihi nunquam huc uſque in Praxi conſpicere licuit.

Centurio quidam, ætate jam ad ſenium vergente, & extra Hollandiæ fines degens, uxore mortuâ, domeſticas curas Gubernatrici cuidam commiſerat. Hæc autem, poſtquam aliquamdiu cum

eo

eo vixiſſet, omnem movit lapidem, non tantum, ut curæ, ſolertiæque intuitu Domino placeret; verum etiam, ut eum face mutuâ torreret. Eventu tamen conatibus, votiſque non conveniente, ac incaſſum adhibitâ quavis diligentia, modeſtiâ, ac candore, tandem ad illicitas, & deteſtandas ſe convertit artes, ut eum ad amorem incitaret divitiarum haud dubie cupida; quibus, mortuo eo, juniorem ad ſe alliceret.

Contigit ergo aliquando, ut ille menſe *Martio* multo mane, peregre profecturus Gubernatricem juberet vini nonnihil cum vitellis ovorum, ſaccharo, & aromatis præparare: in hunc autem potum portionem quandam proprii ſanguinis menſtrui infudit, quo ita colorabatur, ut ipſe Herus coloris rubicundioris cauſam rogaret. Sed illa aſtute reſpondit addita fuiſſe Anatum ova, quorum vitelli, præſertim iſto anni tempore, tanquam adhuc immaturi, ſint rubicundiores, quâ ratione ipſe tum quidem contentus erat. Verum ille circa veſperam reverſus magno corripiebatur angore, cujus cauſam neſciens ſanguinem nari-

naribus, ore, auribuſque emittebat; qui fluxus (non tamen ſemper eâdem vehementia) per tres ſeptimanas continuas quotidie durabat. Ille autem non tantum de capitis dolore conquerebatur, ſed & de vertigine, & appetitu proſtrato. Tandem autem decocto ſalſaparillæ, & ſaſſafras, cui ſub finem decocti herbæ quædam cephalicæ addebantur, nec non conſervis ex iiſdem herbis confectis, cucuphiſque percuratus eſt.

IN OBSERVATIONEM XIX.

CIrca hunc caſum perpendenda occurrit quæſtio, an mulier ſive per menſtrua propria, ſive alia philtra, ſic perverſe nuncupata, quenquam in ſui amorem allicere poſſit?

Jam olim equidem, ac ante plura ſecula, alia, exceptis incantamentis, fuiſſe remedia, quibus quiſquam in alicujus impelli poſſet amorem, veteres multi confirmant, quos inter *Cæſar M. Aurelius Epiſt. ad Antigonum*, de herba quadam *Flavia* dicta, ac in *Arcadia* (ut fertur) creſcente.

Acoſta Indicæ cujusdam herbæ meminit, quæ herba viva dicitur; *Albertus Magnus* lapidis *Ætitis* meminit, *Andr. Matthiolus* de *fungo cervi-*

cervino agit: alii de *Hippomane* fabulantur, quo nomine nonnulli intelligunt carunculam recens nati pulli equini circa linguam conſpicuam. Hæc autem in philtris efficax eſſe, ignique mandata amorem abolere credebatur, quo refer illud *Virgilii lib. Æneid.* 4.

Quæritur & naſcentis equi de fronte revulſus,
Et matri præreptus amor.

Apud *Ovidium de arte amandi* idem præparatum fuit philtrum. At Hippomanes aliud quid ſignificat, luridum ſcilicet liquorem ſeminalem equæ libidinoſæ, ipſâ vocis denominatione ſatis clamante. Hippomanes enim idem eſt, ac τῦ ἵππου Μανία, hoc eſt: *equæ inſania*, nam defluente iſto liquore equa coitum deſiderat furibunda.

Ita etiam *Ariſtoteles lib.* 5. *hiſt. cap.* 18. *Juvenal. Sat.* 6. *Columna de re Ruſtica lib.* 5. *cap.* 27. *Plinius lib.* 28. *cap.* 11. (utut *lib.* 8. *cap.* 42. Hippomanes vocet carunculam iſtam, de qua ſupra, unde illorum errores, qui perperam Hippomanes ita interpretantur) ut & *Virgilius* verbo *Hippomanis* iſtum indicarunt liquorem, ut *lib.* 3. *Georg.* patet:

Hinc demum Hippomanes vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum deſtillat ab inguine virus.

Reſpon-

Reſpondemus autem ad præmiſſam quæſtionem, nullum potum, nulla medicata pocula (qualiacunque demum fuerint) quenquam certi cujuſdam hominis amore corripere, vel ad actum venereum concitare poſſe. Magis enim eſt, ut inſania oriatur, ſicut accidit & illi, cujus memini. Cerebrum enim ei non tantum menſtruo ſanguine perturbatum, ſed ſanguis etiam ejus ad peculiarem quendam orgaſmum deductus fuit.

Tradit etiam *H. ab Heers obſ. med. lib.* 1. *obſ.* 13. *fol.* 126. de juvene quodam, cui poſtquam juvencula quædam amatorium, in cereviſia exhibuiſſet pulverem, magna obvenerit narium hæmorrhagia, quique poſtea, per os thrombos ovo majores, ut per omnia momenta ſuffocandus videretur, ſcreaverit, nec multo poſt per urinarium alvinumque ſeceſſum, ſanguinem tantâ emiſerit copia, ut non modo aliquot matulas, ſed & ſitulem capacem impleverit.

Delirium, & amentiam ex hujuſmodi philtris fuiſſe ortam *C. Suetonius Tranquillus* etiam teſtatur *lib.* 4. Ubi narrat Cæſoniam marito ſuo Caligulæ amatorium propinaſſe medicamentum, quod in furorem verterit. Ejus rei Juvenalis etiam *Satyr.* 6. aliique meminere.

Fertur *Lucila T. Lucretii Cari* uxor ſuſpicione furtivi amoris marito ſanguinem propinaſſe menſtruum, unde ad tantam redigebatur inſaniam, ut violentas ſibi intulerit manus; hinc de eo olim *Politianus*:

Hic

Hic qui philtra bibit, nimioque inſanus amore,
Mox ferro occubuit, ſic mentem amiſerat omnem.

Petr. Borell. Hiſt. & obſ. rar. med. phyſ. cent. 1. *obſ.* 65. *fol. mihi* 63. Theologi cujuſdam meminit prope urbem Caſtrenſem, qui, philtro menſtruorum muliebrium cum leporino ſanguine in condimento ſumpto, tanto correptus fuerit furore, ut Patrem occiderit.

Tradit & ibidem ſæpius à puellis hujuſmodi philtra eodem cum eventu fuiſſe propinata. *Ioh. Freitag noct. Med. cap.* 16. *fol. mihi* 7. ex *Ioh. Hagio* narrat, quomodo *P. Lotichius* Philoſophus, Medicus, & Poëta celeberrimus, ſumpto philtro, in dementiam inciderit, quæ poſtea in morbum degenerarit chronicum, vitæque finem fecerit.

Philtris autem neminem contra voluntatem ad puellam quandam, ſed potius ad inſaniam compelli, jam olim ſcivit ingenioſiſſimus *Naſo*, *qui lib.* 2. *de Arte amandi* ita ſcripſit.

Nec data profuerint pallentia philtra puellis;
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Idem libro eodem:

Fallitur Æmonias ſi quis decurrit ad artes,
Datque, quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vincat amor, Medeides herbæ,
Mixtaque cum Magicis Marſa venena ſonis.

Dan. Beckerus Spagyr. Microcoſm. lib. 1. pag. 14. hac de re, *Sunt*, ait, *qui philtra è ſanguine menſtruo parant, verum tantum abeſt, ut malè feriati voti compotes fiant, ut potius eo ad inſaniam homines redigant, variiſque tormentis exponant.* Præſcribit & ibidem remedia quædam eo caſu perutilia.

Vera autem, ac ſincera puellarum philtra ſunt forma, pudor, linguæ, morumque gratia. Optime itaque, vetus ille Comicus *Afranius* apud *Andr. Turnebum adverſ. lib.* 17. *cap.* 21.

Ætas, & forma tenera, & morigeratio
Hæc ſunt venena formoſarum mulierum.

Tradit *Plutarchus uxorem Philippi Macedonis*, ſparſis de furtivo mariti, puellæque cujusdam amore, cujus cauſa philtrum eſſet, rumoribus, puellam accerſi juſſiſſe, formæque venuſtate conſpectâ, continuo dixiſſe:

Abeant calumniæ, tu in te ipſa veneficium habes:

Ea-

Eadem etiam fere verba pronunciaſſe fertur Regis *Demetrii* uxor, accerſitâ enim *Lamiâ*, pulchrâ mariti concubinâ falſo exhibiti philtri accuſatâ:

Valeant, inquit, *Calumniæ, tu in te philtra habes.*

Quamvis autem quorundam exempla memorentur, qui mulieris, cujus menſtruum ſanguinem forte bibiſſent, perpetuo mentionem fecerint, id ideo contigiſſe putem, quod delirantium mentibus nota dudum occurrerit imago; iis enim de rebus plerumque loquuntur, quas præ aliis antea dilexerunt.

Quæri itaque poteſt, ſitne hujuſmodi ſanguis venenatus, utpote qui tam dira producat ſymptomata?

Quidam id affirmare videntur, quos & inter reperiuntur *Plinius lib.* 7. *hiſt. natural. cap.* 15. *Plutarchus, Columella*, aliique Veteres *Plinium* ſequentes, e quo forſan eadem hauſerunt; Statuit enim ille *nihil reperiri mulierum profluvio magis monſtrificum. Aceſcunt*, inquit, *ſuperventu muſta, ſterileſcunt tactæ fruges, moriuntur inſita, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum, quibus inſidere, decidunt; ſpeculorum fulgor aſpectu ipſo hebetatur, acies ferri præſtringitur, eboriſque nitor: alvei apum emoriuntur: æs etiam, ac ferrum rubigo protinus cor-*

 ripit,

ripit, odorque dirus æra: & in rabiem aguntur guſtato eo canes, atque inſanabili veneno morſus inficitur, &c.

Illa autem opinio parum firmo nitens fundamento ſuperſtitione non caret. Mulierculæ enim eo in ſtatu a fictitiis parum differrent Baſiliſcis, multumque incommodi tori conſortibus adferrent.

Certum vero eſt ſanguinem menſtruum naturalem non eſſe venenatum, ſed peregrinâ infici fermentatione; hinc enim paſſio hyſterica, ventris, lumborumque dolor, deliquium, vertigo, oſcitationes, expanſiones, faciei tumor, ac ſimilia oriuntur, quod ſanguis iſte obſtructus malignior evadat, nec non pravi quidam humores ex corpore ad uterum deſcendentes ei miſceantur.

Neutiquam tamen diffiteor præternaturale quid utplurimum in illo reperiri; tunc enim temporis inſolitus quidam motus, ac fermentatio ſanguinis exiſtit, quam peregrinus certarum Lunæ phaſium æther producit, quâque mares (quamvis pauciſſimos iſti fluxui obnoxios *obſ.* 80. *tom.* 1. diximus) nec non viragines quædam carent, quia naturalis earum, ſolitaque ſanguinis fermentatio major eſt, quam ut ab illo vincatur æthere, illique poris donantur apertioribus.

Certum etiam eſt parum menſtrui ſanguinis mulieribus (quamvis fœtidum ſit, & deteſtandum remedium) contra menſium obſtructionem ſumptum, multum pollere, ſiquidem ille ex arteriis

teriis uteri immmediate proveniat, nec non plus minus volatilis, fermentantiſque ſalis contineat, unde fervidior, & tenuior catameniorum fluxum promovere aptus eſt.

Scribit Celeberrimus vir *Georg. Wolfg. Wedelius phyſiolog. med. ſect. 3. cap. 29. §. 2. fol. 210.* ſe obſervaſſe Virgini, cui ad promovendos menſes propinatum fuerat infuſum laciniarum primo ſanguine menſtruo tinctarum, & exſiccatarum, angores, inſtantem lipothymiam, caloremque præter naturam, & alia ſymptomata ſuperveniſſe, eaque ſe unius Tincturæ Bezoardicæ ope ſuſtuliſſe.

Narravit mihi nuper conſanguineorum aliquis famulam quandam hic Hagæ menſtrui Heræ ſanguinis infuſum ex vino bibiſſe, unde non ita poſt, quamvis non abſque magna corporis perturbatione, felix prodierit effectus. Ego tamen nulli qualecunque hoc obtulerim remedium, cum quod deteſtandum ſit, tum quod periculo non careat, aliaque eundem producant effectum.

Nec dubium eſt, quin ſanguis ille à muliere aſſumptus, quantum ad operationes, varie admodum differat, ſiquidem hæc ſanior, illa natura frigidior ſit. Meo inſuper judicio major neceſſario adeſt motus, majorve fermentandi vis in iis, quæ virum quendam amant ardentius, earumque ſanguis propinatus plura, vehementioraque producet ſymptomata, quam alterius

cujuſdam mulieris, cujus ſanguis non ita vehementi agitabatur fermentatione.

Nec mirum cuipiam ſit parvam hujuſce liquoris quantitatem tantum poſſe: experientia enim quotidiana monſtrat minimam quoque fermenti copiam brevi magnam farinaceam maſſam fermentare, & in ſui naturam commutare poſſe. Talem autem fermentationis virtutem in ſanguine mulierum juniorum ſecundum diverſas lunæ phaſes provenire ſupra annotavimus. Cur enim alias tam accurate, ſtatoque ſemper circuitus lunæ tempore fluxus ille oriretur.

Quid ni æque id in microcoſmo præſtet luna, ac in macrocoſmo, ubi maria, & flumina turgere facit, præſertim, quando ex mulieribus fermentum aliquod ſalinum uteri ſubſtantia contentum, & ex ſanguine ſenſim ibidem collectum accedit? Nullus tamen ad fluxum hunc majorem ſanguinis requiri quantitatem inficior, quam quidem hujuſmodi mulieres ad corpora ſuſtentanda indigent. Experimur tamen nonnullas etiamſi magna careant ſanguinis quantitate, inſuperque parum alimenti propter triſtitiam, aliamve cauſam aſſumant, accurate in conſueta Lunæ phaſi fluxui iſti obnoxias eſſe.

Ariſtot. 7. hiſt. animal. cap. 2., & 2. de generat. animal. cap. 10. Lunæ hunc adſcribit fluxum, nec non *Galenus lib.* 3. *de dieb. decret. cap.* 2. *fol.* 157. qui lunæ, & aliarum ſtellarum poteſtatem in corpora ſublunaria maximam eſſe,

con-

contendunt, quod non tantum Aſtrologorum, olitorum, nauclerorumque probant teſtimoniis, ſed & *Galenus lib. ejuſdem cap.* 2. & 4. Solem Regem quempiam maximum, lunam vero Hyparchum non exiguum vocat, quam etiam *Ariſtoteles* propter magnam virtutem parvum dixit Solem.

Nec tamen homines brutis ſimiles habere credar, ſi in opinionis noſtræ confirmationem exemplum ex hiſce proferam. Quis non concedat quorundam brutorum, quo tempore in amoris furorem feruntur, ſanguini ſolitâ majorem fermentationem, vel (ſi mavis) motum ineſſe, unde non magnus tantum circa genitalia ardor animadvertitur, ſed & ipſa tumeſcunt, caudâque huc illuc motâ ſæpius micturiunt, atque inquieta ſine lege vagantur, nec non quandoque ob ingentem pruritum vulvam arboribus, aliiſve obviis affricant. Liquorem etiam quendam equæ tunc emittunt, qui propter ardorem furoremque olim *Hippomanes* dicebatur, philtrumque Ethnicis, & impiis hominibus præſtabat, uti ſupra annotavimus; De eo enim *Virgilius Maro Georg.* 3.

Hippomanes, quod ſæpe malæ legere novercæ.

Quis, inquam, non concedet in animalibus peregrino quodam æthere illud fieri?

Sic *Ariſtotel. lib.* 1. *meteor. cap.* 4. multo igne miſceri aëra dixit.

Docet etiam *Hippocrates lib. de principiis*; in terra, & circa terram ignem plurimum remanſiſſe, quantum nempe fuit neceſſarium, ad varias quæ in terra, & circa terram fiunt fermentationes, & generationes nec non *Galenus in librum de decretis Hippocrates & Platonis*, ut & ipſe *Plato*, at obſcurius, ac tandem *Carteſius*, at clarius, & apertius indicavit

Docet etiam uſus plethoram nonnunquam ſolitum impedire menſtruorum curſum, qui ſæpe non promovetur, niſi per venæſectionem quadam ſanguinis emiſſa quantitate: hoc autem in praxi non ſemel expertus fui.

Si vero mulieres ſanguinem illum quovis menſe propter plethoram emitterent, cauſa demonſtranda eſſet, cur per uterum magis quam per aliam corporis partem ejiceretur. Si enim ſanguis abundans vaſa diſtendit, eorumque aperit oſtiola, debiliora certe vaſa, apertis illis, ante omnia ſanguinem effunderent. Quoniam ergo vaſa ſanguifera narium, pulmonum, aliarumque partium (ut nonnunquam fit) citius aperiuntur, quam uteri, neceſſum eſt, ut præter plethoram alia quædam quæratur fluxus menſtrui cauſa, quæ eſt fermentatio, motuſque ſanguinis major, quem aër lunæ peregrinus (ut modo dictum) producit. Hoc enim violentiori ſanguinis, ſpirituumque motu uterus, poris apertioribus redditis, magis incaleſcit: ita ut ejus ſubſtantia circa id temporis poroſior evadat, ma-

gisque

giſque intumeſcat, mulieresque ardorem quendam ſentiant circa dorſi ſpinam, ut & in abdomine circa uteri locum, nec non tenſio quædam in partibus vicinis animadvertatur, quæ nonnunquam ad coxendices extenditur, accedente interdum laſſitudine quadam, quod ſanguis prima preſſione mox per arterias moveri non pergat.

Sed ſi hæc vera ſunt, unde, quæſo, fit, ut non uno, eodemque tempore quotquot ſunt mulieres menſtruum ſentiant fluxum?

Cauſa eſt, quia non omnia fermentantur ab omnibus, nec mulieris ſanguis ab uno, eodemque, ſed diverſo pro diverſis lunæ phaſibus aëre ad fermentationem perducatur.

Cauſa etiam nonnunquam in ipſo latet ſanguine, quæ impediat, quo minus hic tam cito inſueto Lunæ aëri auſcultet, quod poſt aliquot demum dies permittit. Multum etiam huc facit diætæ diverſitas, aërisque temperamentum, ætas, &c. ita ut fluxus iſte in eadem citius, ſerius animadvertatur muliere.

Sed quam, quæſo, ob cauſam prægnantes menſtruo plerumque non laborant fluxu?

Ratio eſt, quia non imprægnatæ majorem colligunt ſanguinis copiam, quam quidem ad corporum requiritur ſuſtentationem, quod in viris non obtinet, utpote qui calidioris ſunt temperamenti, poriſque gaudent amplioribus, unde major iis tranſpiratio.

Majorem ſanguinis copiam, neceſſum eſt, ut colligant, ut fætui ſuppeditetur alimentum. Nec tamen ſtatuo matrem, fætumve ſanguine nutriri, ſed chylo, è quo plurimæ ſanguinis partes conſiſtunt, & è quo non Mater tantum, ſed & fætus nutrimentum accipiunt.

Quid autem de vaccis, equabus, ovibus, aliiſque fæmineis brutis eodem, quo mulieres, modo concipientibus, fætuſque in utero nutrientibus, nec tamen menſtrua expertis dicendum eſt?

Sciendum hæc bruta aëre à lunari diverſo affici, quo etiam juxta qualitatum diverſitatem certis anni temporibus in venerem concitantur, quando & celerior motus, ac fermentatio eorum in ſanguine exoritur, unde ſolito major producitur in partibus genitalibus ardor. Tunc etiam vaccæ, equæ, canes, &c. parum emittunt liquoris, cum mulieres contra, nec non ſimiæ quædam quovis menſe non ita exiguam ejiciant ſanguinis copiam.

Menſtrua autem imprægnatis ut plurimum non fluunt, quod alia fermentationis vis in earum ſanguinem ope ſpiritus ſeminis maſculini introducta ſit, lunarem ætherem ſuperans, unde non amplius fermentatio ſanguinis huic auſcultat, nulla enim mulier unquam impriægnabitur, quamdiu ſpiritus ſeminis maſculini tam potens non eſt, ut peregrinum aërem, qui antea ſanguinem fermentabat, ſuperet.

Quam

Quam potens autem ſit ſeminis maſculini aër, non ſolum in proprio genere (uti patet ex animalium non caſtratorum carnibus) ſed præſertim quando uterus ipſo perfuſus, & imbutus eſt, denotat ſatis mira illa mutatio, quam ſexus fœmineus inde ſubit; quale quid etiam indicat *Regnerus de Graaf lib. de viror. org. generat. dicatis, pag. mihi* 126. ubi de fele memorat, quæ è pinguiſſimæ canis mammis per aliquot annos lac exſuxerat tam copioſum, ut inde fere nutriretur, cum canis nunquam generaſſet, nec quod magis eſt, coiviſſet. Illam enim toto tempore, quo coitum appetere animadvertebant, diligenter cuſtodiebant: nihilominus tandem aliquando canis aliquis domum intrans cum illa coïvit, & ab illo tempore felis nunquam lac, ut ante, è mammis ob mutationem haud dubie, quam ſeminalis aura in canis corpore effecerat, ſugere voluit.

OBSERVATIO XX.

Fila pilæ in modum ipſo in ventriculo conglobata.

QUemadmodum in quorundam animalium ventriculis globi nonnunquam piloſi fuere reperti, qui viventibus graviſſimi fuerant, & de quibus ruſti-

ruſtici perverſum vulgo ferunt judicium exiſtimantes armenta fuiſſe faſcinata, cum tamen phænomenon illud à naturali dependeat cauſa: ita etiam contingere poteſt, ut homines peregrino quodam appetitu concitati quædam nonnunquam deglutiant, quæ digeri in ventriculo nequeunt, ideoque ibidem permanentia efficiunt, (niſi mature tollantur) ut poſt magnos, diuturnoſque dolores illi miſere intereant.

Memini me ante quadriennium ſimile quid animadvertiſſe in filia Theologi cujuſdam Hagienſis octo annos nata, quæ, cum recepto puellis more crepundiis luderet, ſæpius linea quædam fila perverſo forſan quodam appetitu ducta, vel etiam incautior deglutiverat, quæ cum digeri, ac conſumi nequirent, ſenſim ita invicem convolvebantur, pituitaque in globum uniebantur, ut non levem produxerint angorem. Tandem tamen violentiore vomitu ejecta ſunt magnitudine juglandem excedentia.

I N

IN OBSERVATIONEM XX.

NOtum eſt in diverſorum quadrupedum, ut boum, vaccarum, vitulorum, equorum, arietum, caprarum, cervorum, ſuum, &c. ventriculis globos piloſos diverſæ magnitudinis, figuræ, & indolis nonnunquam reperiri, unde illa ſpiritum difficulter admodum trahunt, magnoque angore emaciata tandem extinguuntur.

Memorat Clariſſ. *Steph. Blanckardus tom.* 1. *collect. med. phyſ. ann.* 1680. *cap.* 97. de bove quodam *Weſopiæ* mactato, cujus in omaſo varii globi reperti fuerint magnitudine, & duritie ſolitarum pilarum luſoriarum. Illi autem ſuturis carentes intus pilis pleni conſpiciebantur, exterior vero cortex inſtar corii vituli marini erat, hi autem, ut idem teſtatur, in hunc uſque diem in curia Weſopienſi à curioſis conſpiciendi aſſervantur. Conferantur *ejuſdem collect. med. phyſ. cent.* 5. *obſ.* 64. *fol.* 66.

De ſimili globo, ſive pila vitulina mole ſua facile caput infantis recens nati, ac pondere uncias quatuor cum duabus dragmis æquante, vide *Henr. Vollgnad. Ephem. Germ. decur.* 1. *an.* 2. *obſ.* 110. *fol.* 398.

De globis iſtis piloſis è juvencis extractis jam olim ſcripſit *Plinius lib.* 11. *cap.* 37. *fol.* 232. ubi eos inſtar pilæ rotundos eſſe, corticemque habere nigrum, nec non magnum mulieribus tempo-

re

re partus difficilioris remedium ſuppeditare ſcribit.

Thom. Barthol. cent. 2. *hiſt.* 21. *pag.* 188. ſe habere ait globulos crinitos aliquot juglandis magnitudine, teſtâ durâ, glabrâ, & nigrâ, quales 50. numero in ventriculo vervecis in Iſlandia à mercatore repertos memorat.

Refert *Ol. Vormius Muſæi cap.* 8. *fol. mihi* 60. hujuſmodi pilos in Norwegia ex ovium ventriculis eductos.

Similes etiam globos in cervis reperiri confirmat *Georg. Wolfg. Wedelius Ephem. Germ. decur.* 1. *ann.* 9. *obſ.* 169. *fol.* 374. & *decur* 2. *ann.* 1. *obſ.* 159. *fol.* 384.

Retulit mihi Feliciſſ. Med. Doctor *W. Liebergius* ſe non diſſimilem globum è Sue exſciſſum vidiſſe.

Th. Kerckringius obſ. 84. *p. mihi* 164. in cane quodam inveniſſe ſe ait ventriculum, non uno loco crinibus obſeſſum, qui variis in locis ita adhæſerant parietibus, ut vix avelli, niſi ipſa ſubſtantia læſâ, potuerint.

Hic autem notandum duco in quadrupedibus duplex dari piloſorum globorum genus, alterum ſcilicet omnino piloſum, quod plerumque in vaccis, & vitulis tantum reperitur. Hi autem globi è minima pilorum congerie primum provenientes ſenſim vorticis in modum circumvolutis magis, magiſque accreſcunt pilis, donec tandem in apice ita artificioſè conjungantur, ut vinci humana

tab:3

fig:1

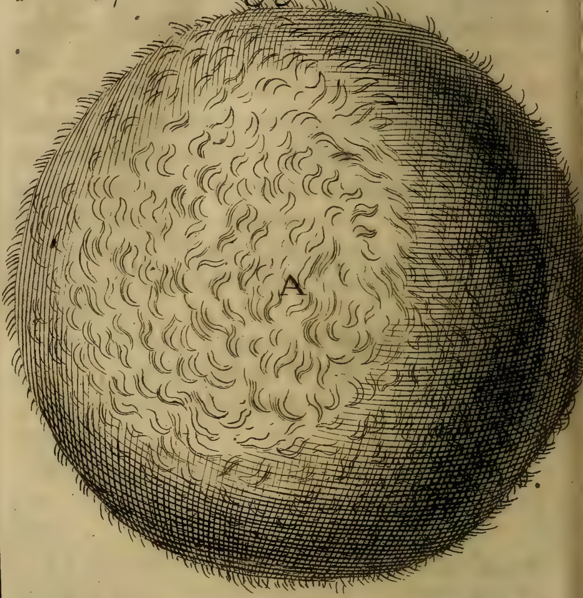
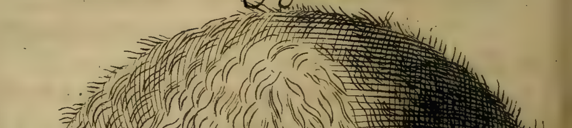

fig:2

mana ars videatur, atque induſtria. Hi autem rotundi ſunt, manuumque preſſioni non magis cedunt, quam pila luſoria, interdum quoque intus ita duri ſunt, ut ne cuneo quidem ſeparari queant, unde ſatis liquet interiores partes, corticemque exteriorem eodem modo ſeſe habere.

Monſtravit mihi *D. Franſiſc. Sevenhuſius* Hagienſis olim Senator hujuſmodi pilam e vitulo eductam magnitudinis, figuræque, qualem exhibet tab. 3. ubi litera A. totum globum piloſum, B. vero per medium diſſectum monſtrat. Ille autem duas uncias cum ſex dragmis appendebat.

Horum autem globorum cauſa eſt, quod vaccæ ſcabrâ linguæ ſuperficie prurientem cutem ſæpe lingant, dentibuſve ſcalpant, ſicque magnam pilorum quantitatem temporis proceſſu deglutiant, qui cum in ventriculis conſumi nequeant, viſcoſitate quâdam ſenſim concreſcunt, atque in unam maſſam, tandemque in globum, initio quidem exiguum, poſtea vero, accedente in dies pilorum copiâ, majorem rediguntur.

Wierus de maleficio affectis lib. 4. *&* 12. *fol. mihi* 318. de his ita ſcribit.

Vituli, inquit, *adhuc lacte viventes materno ſi quando alimonia deſtituti, vel alioqui petulca ætate inſolentes ad parentem, vel aliam accurrunt vaccam, ejus ſuras, vel quemcunque ore contigerint locum hirtum, maxime poſteriorum coxarum, tam exugunt avide, ut etiam depilem reddant, pilique valido, crebroque ſuctu in ven-*

ventriculum attracti. & frequenti motu, ſuctuque laſcivo paulatim conglomerati, plerumque lacte, vel chylo, aut pituitoſo ſucco lento obvolvuntur: qui temporis ſucceſſu tenacior redditus membranæ induit faciem: quemadmodum ſubſtantiâ limoſâ albidâ ſtatim à ſectione, viſa eſt primum obducta hæc pilarum pellicula. Quæ deinde exſiccata pedetentim corio tincto etiam nigritie aſſimilabatur, quâ unâ in parte cultro nonnihil exciſâ ejuſmodi uniformes pili molles (quales in illis pecorum locis inveniri cernimus) admodum compacti apparuerunt. Unde animalia illa, quoniam hi pili facultati non obediunt, paulatim langueſcunt, & niſi tempeſtive mactentur, tandem moriuntur.

Teſtatur & idem hoſce globos quandoque in inteſtinis vitulorum reperiri, quemadmodum ipſe fuit expertus. De his etiam vide ſis *Comment. Joh. Fabri Lincei in hiſt. animal. nec non Nard. Anthon. Recchum fol.* 624.

Secundum genus eorundem globorum è filis, intertextis hic illic herbarum, plantarumque quibuſdam fibrillis conſtat, qui plerumque in Rupicapris victum in Alpinis montibus, alibique quæritantibus reperiuntur. Quamvis nonnunquam in aliis inveniantur animalibus; interdum & in cervis, ut ſupra dictum. De hujusmodi globo è pilis, filiſque conflato peculiarem conſcripſit tractatum *H. Velſchius titulo Ægagropili.*

Poſterioris hujus generis delineatio videri poteſt

teſt *Ephem. German. decur.* 2. *an.* 1. *obſ.* 159. *fol.* 383. ubi duo proponuntur oblongi rotundi, quorum alter paulo plus, paulo minus alter duas dragmas pendebat, nigricabat autem uterque.

Globi autem illi haud dubie eodem modo in vitulis, quo in vaccis producuntur, qui jam ex noſtris Wierique verbis patet.

Cauſam vero, quod plantarum fibrillæ, quæ pilis non omnino ſunt diſſimiles, in capris, cerviſque cum pilis miſceantur, iiſque multos per cincinnos involvantur, ſic tradit *Celeberrimus Wedelius*: quia ſcilicet Capræ in aridis, montaniſque degunt locis, unde fiat, ut materiam, è qua pili proveniunt, parum diluat humoris, dum interea à glanduloſis ventriculi papillis ſerum effluit coagulans, quod ſenſim cruſtam producit, quæ quo diutius in ventriculo permanet eo durior evadit. Quapropter etiam piloſi globi è vitulis, vel aliis junioribus animalibus exemti externâ, multoque magis nigricante carent cruſtâ, qualis quidem ſemper adultiorum animalium pilos veſtit.

Atque hæc quidem de piloſis brutorum globis ſufficiant. Similes autem in hominibus fuiſſe repertos nuſpiam me legiſſe, nec audiviſſe memini: ſi tamen exceperis *collect. med. phyſ. Steph. Blankardii centur. cap.* 22. *fol.* 30. ubi magni globi piloſi è ventriculo nautæ cujuſdam Hafniæ exſciſſi meminit, cujus pili vaccinis ſimiles admodum, nec non pileorum maxime piloſorum more valde

implicitierant: hujus tamen globi cauſa ibidem non profertur, niſi forſan, quod ſuos comediſſet pilos, uti de alio quodam, iiſdem *collect. med. phyſ. centur. 6. obſ. 92. fol. 193. Joh. à Deuren* teſtatur.

Inſtitutum noſtrum non eſt hîc loci de nexibus iſtis piloſis, quos quidam cum aliis rebus minus conſuetis, v. g. clavis, aciculis, vitro, &c. evomuerunt, agere. Iſthæc enim â cauſis naturalibus proficiſci non exiſtimo, nimiſque hic forem prolixus, ſi vel quædam eo pertinentia, quo decet modo, attingerem.

OBSERVATIO XXI.

Maxilla Paſſeris (piſcis) deglutita.

REperias equidem, nonnullos adeo guloſos, ac tam incaute quævis in avidum ingerentes ventriculum, ut vix alimenta dentibus comminuant, linquaque circumvolutent. Inter hoſce nobis exemplo erit *Cornelius Henrici*, quem, cum anno 1683, menſe Febr. à Medico *Joh. Weiningo*, Chirurgoque *Guilhelmo Bourgognie* hic Hagæ advocarer, intellexi An. 1684. circa finem menſis May Pentecoſtes feſto, nundina-

narum tempore, Scheveringæ paſſeres comedentem ſenſiſſe os quoddam œſophago inhærens, quod tamen poſt ingentem angorem in ventriculum deſcendit, nec niſi prope finem Decembris an. 1684. ſeſe in inteſtino recto, poſt ſeptem videlicet menſium moras; manifeſtavit. Intra quod tempus nullos ſe paſſeres comediſſe retulit ille. Eo igitur loci poſt acutum, immenſumque dolorem abſceſſus quidam ortus fuit, quo diſrupto puris quædam ex inteſtino recto prodiit quantitas, nec ita diu poſt alius etiam ad ani latus animadverſus eſt tumor, quo per Chirurgum aperto paſſeris maxilla una cum pure extracta eſt, magnitudinis & figuræ, qualem videre dat tab. 1. Fig. 3. litera D. Poſtea vero latius proſerpſit hoc ulcus, novuſque conſpectus fuit in perinæo abſceſſus, quo aperto multum puris diu effluxit. Ille autem, præterlapſis aliquot menſibus, convaluit.

IN OBSERVATIONEM XXI.

Contingit interdum, ut corpora quædam dura, præſertim tamen anguloſa, & acuta, diu in inteſtinis hæreant, cujus rei exemplum dedi *obſ.* 64. *tom.* 1. *fol.* 273. Tradit inſuper *Zodiacus med. Gall. an.* 2. *fol.* 88. quomodo puellus 10. annorum intra 12. vel 14. dies ultra 50. aciculas per anum ejecerit, quas ante quatuor, vel quinque annos incautus deglutiverat.

In Obſervationis noſtræ confirmationem, deglutitarum maxillarum paſſerum, non tamen ita diu inteſtinis inhærentium, quædam proferam exempla.

De maxilla quadam paſſeris, ſed noſtrâ majore, inter comedendum deglutitâ, poſtque octiduum (non tamen abſque præviis continuis, vehementibuſque doloribus) ex infimâ inteſtini recti parte digitis extractâ, quæ non tranſverſim tantum ibidem hærebat, ſed & firmiter admodum tunicæ laterali illius inteſtini erat infixa, exemplum affert Expertiſſ. ille ſuo tempore Chirurg. *Jobus Mekeranus cap.* 32. *pag.* 199.

Similis etiam deglutitæ mandibulæ jam olim mentionem fecit *Arnold. Tholinx*, quam ſemet ipſum ex inteſtino recto, ſupra rugas videlicet exorto ulcere, prominentem, acutamque vidiſſe ait, quam Chirurgus forcipe per medium inciſam, volſellâque apprehenſam fruſtulatim extraxit,

traxit, poſteaque ulcus, nullo ſuperſtite incommodo, ad cicatricem perduxit. *R. Bernhardus* Chirurgus quondam Amſtelodamenſis ſimile quoddam, teſte *Mekerano fol.* 203. maxillæ deglutitæ vidit exemplum, ipſeque etiam ægro opem tulit. Illud os autem poſt infandos dolores poſterius e lumbis, ſuppuratione factâ, prodiit.

Non inconſultum duxi etiam rarum quendam addere caſum, quem mihi nuper retulit Expertiſſ. noſter Medicus, & Anatomicus *Anth. Nuck* de ſubitaneâ quadam fruſtuli oſſei deglutitione, nec non ejuſdem rara exoneratione.

Nono ſcilicet Januarii An. hujus 1686. cum haſce obſervationes belgico ederem ſermone, contigit, ut *Joh. de la Coſte* annorum 32. miles hic Hagæ domum aliquando veniret eſuriens admodum, ſubitoque juſculum quoddam, in quo fruſtum aliquod oſſeum latitabat, ſumeret, quod nimiâ feſtinatione cum juſculo in Oeſophagum irruit, ubi propter notabilem magnitudinem ſiſtebatur. Perturbatus autem ille digitum gulæ immiſit eâ cum ſpe, ut vomitu os ejiceret, verum necquicquam tentavit. Quapropter multum hauſit olei, cum ut os evomeret, tum ut vias redderet glabras, ſed & hæc incaſſum fiebant: quin etiam os propter Oeſophagi ex oleo glabritiem deſcendebat inſuper latitudine trium digitorum transverſorum, unde laborans, multum intumeſcente facie, (ſiquidem os non tantum

majuſculum, ſed & anguloſum eſſet, acutumque) maximo correptus fuit angore, atque dolore, ita ut Chirurgi opem implorare cogeretur, ſed nihil hic adferre poterat auxilii, deficientibus, ad os extrahendum inſtrumentis.

Cum ille itaque uſque adeo anxius per integram ferme permanſiſſet horam, nec, niſi certam, ac ſubitaneam, modo ſuffocationis, expectaret mortem, ipſemet tandem Chirurgo interim aliis inſtrumentis efformandis occupato, filum quoddam ferreum, quali noſtrates focum circumferunt ſuppedaneum; diffregit, atque ita curvavit, ut concurrerent extremitates in medio ſui curvæ, flexæque, ſuperiore in parte rotundo quodam, oblongoque remanente foramine, ita ut commode inſtrumentum illud in Oeſophagum profundius immitti, atque hærens os arripere poſſet. Poſtquam itaque quater, quinquieſve fruſtrà tentaſſet, tandem oſſis extremitatem ita arripuit, atque obvolvit, ut Chirurgus, niſi nimis fuiſſet meticuloſus, illud apte extrahere potuiſſet. Æger itaque ſummis in anguſtiis manus admovit operi, fruſtumque oſſeum, poſtquam ibidem per quinque horæ quadrantes latuiſſet, feliciter, non tamen abſque laceratione quadam, vomituque liquoris bilioſi, nec ſine quantitate ſanguinis erumpentis, tanta cum violentia extraxit, ut maximo impetu in terram projecerit. Tunc autem quivis oſſis magnitudinem, inæqualitatemque admirabatur. Illud

lud etiam pendebat circumcirca ſeſquidragmam, alteriuſque extremitatis craſſities duorum ſtraminum, alterius autem unius latitudinem æquabat.

Idem miles non ita diu poſt domi meæ fuit, fruſtumque illud cum filo ferreo mihi monſtravit, portio oſſis omoplatæ videbaturque nobis eſſe, ejus autem figuræ erat, quam vides tab. 14. fig. 3. ad obſervat. XLIV.

OBSERVATIO XXII.

Araneæ comeſæ.

NOvum quid, aut mirandum adeo non eſt, ſi prægnantibus mulieribus inſoliti quandoque oriantur appetitus: mares autem, nec non fæminas non imprægnatas, pueroſque horrenda, inutiliaque, ac venenata appetere, iiſque abſque ſanitatis detrimento uti poſſe, jure merito quivis miretur. Eſt enim hæc ſingularis quædam proprietas, cujus non adeo manifeſta eſt cauſa.

Celeberrimus *D. Joh. Ludov. Hannemannus* in illuſtri Chilonenſi Academia Profeſſor literis an. 1683. Baronem quendam in Friſia orientali araneas quam

avidiſſime comediſſe, nec uxorem unquam imprægnaſſe mihi ſignificavit. Retulit & idem puerum quendam Rigæ in Livonia araneas, muſcas, ſimiliaque inſecta ſine ullo ſanitatis detrimento, niſi quod facie eſſet pallidâ ediſſe, quod à Livonico ſibi memoratum ſtudioſo teſtabatur.

IN OBSERVATIONEM XXII.

VIderunt eruditorum quamplurimi, audiveruntque rariora hominum exempla, qui ab ipſa juventute ſeſe quorumvis ſordidiorum eſui, & quidem tanto cum appetitu, ac ſapore, ut poſtea iiſdem ſe abſtinere non potuerint, aſſuefecerant.

S: Scholzius Miſcell: med: phyſ: curioſ. an: 2. *obſ*: 10. *fol*: 29, ſe juvenem quendam Scotum Lugduni Batavotum noviſſe ait, qui paſſim in ædium angulis araneas conquirebat, ſibique ſuaviſſimum cibum eſſe affirmabat, quique tamen, utut palleſcente, nec non circa oculos parum intumeſcente facie, ſatis bene ſe habebat.

Vidit *Offredus*, teſte *Joh: Rhodio centur: med*. 3. *obſ*: 91. *fol*: 20, Aureliæ Mendicum quendam, qui araneas, fædioraque animalcula, illæſa valetudine vorabat. Tradit & *Rhodius* ibidem

dem ſe etiamnum adoleſcentem Patavii vidiſſe quendam fatuum, qui citra noxam Scorpios, araneaſque ingurgitaverit, ſed tamen peſtilentia paſſim per Italiam graſſante Anno 1631. fuerit ſublatus.

Hujus etiam rei meminit *Gaſpar Reyes à Franco quæſt. 63. fol. mihi* 484. Idem quoque de puella trimula memorat *H. Cardanus. D. Sennertus lib. 6. part. 5. cap.* 1. ſe civem quendam hujuſmodi inſecta abſque noxa, & cum delectamento aſſumentem vidiſſe ſcribit.

Adducit expertiſſ. *Steph. Blankardus collect med. phyſ. centur. 5. obſ.*43. *fol.* 52. exemplum quoddam ex epiſt: *Joh. à Deuren*, de viro quodam conſpicuo, qui maximas, quas acquirere poterat, araneas, minime infracta valetudine, comederit. Idem quoque *cent.* 1. *obſ.* 50. *fol.* 46. Chirurgum quendam Leovardiæ, ſe preſente, in horto quodam erucas cum ſale, ac pipere abſque ullo incommodo ediſſe affirmat.

Memorantur & virgines quædam liventes facie, peregriniſque ductæ appetitibus non araneas tantum, ſed & alia inſecta, conſtante ſanitate, comediſſe. Perhibet *Albert: Magnus lib. 7. de animal. tr. 2. cap.* 5. ſe puellam quandam Coloniæ Agrippinæ vidiſſe, quæ tanta ducta fuerit voluptate araneas comedendi, ut muros quidem aſcenderit ad iſtas captandas, vid: etiam *Lud. Cæl. Rhodiginum lib.* 11. *cap.* 13. *fol. mihi* 409.

Meminit & *P. Borellus hiſt.*, *& obſ. rar.*

med. phyſ. centur. 3. *obſ.* 19. *fol.* 212. nobilis cujuſdem Matronæ Anglicæ, quæ inter alia etiam araneas valde deſiderabat. *Confer. Mouffet. lib.* 2. *cap.* 15. *fol.* 237.

Virginis cujuſdam mentionem facit *Ariſtoteles*, quæ initio ita aranearum, aliarumque rerum venenatarum ſeſe aſſueverat ſui, ut fortiſſima tandem toleraret venena haud aliter, quam ſanus quiſpiam ſolitis veſcitur alimentis. Verum enimvero ipſa inde uſque adeo evaſit venenata, ut ſola ſaliva, aliove corporis liquore appropinquantes mox interimere poſſet. Forſan hæc eadem fuit, quam *Plutarchus*, aliique inter alia rariora ad *Alexandrum Magnum* à Rege quodam Indo tranſmiſſam, donoque datam tradunt eum præſertim in finem, ut Macedo amore captus cum illa decumberet, ſicque certo interiret: verum *Ariſtoteles* ſuſpicione motus Regi conſuluit, ut primo aulicum quendam ei adjungeret: quod ita contigit. Quamprimum enim ipſam impudicè attigiſſet, veneno infectus interiit.

Huc referendum exemplum eſt, quod *D. Simon Vireſius ſecundâ magni Theatri Hiſt. parte pag. mihi* 98. *ex Sligtenhorſtii additamentis Pontani Hiſtor. Gelriæ lib.* 7. *n.* 23. *fol.* 136. habet.

Vixit ſcilicet olim Italus, cujus fama, propter rara, quæ calluit, artificia, per totum erat diffuſa orbem, quique etiam nonnullis Dei Propheta, aliis Antichriſtus habebatur. Hic virtu-

tes

tes herbarum noſcere, atque experiri avidus ſemper fuerat quam maxime. Unde à prima uſque infantia ita venenatarum herbarum ſe aſſuefecerat eſui, ut iis tanquam alimento, uteretur. Ejus autem halitus tantam quidem afferre poterat aliis noxam, quantam iſta, de qua retuli, attactu fæmina. Quotquot enim ei appropinquabant, vel animo linquebantur, vel humi procumbebant exanimes; Adeoque qui, ut eum caperent, accedebant, mutatâ, capiebantur, ſorte. Illud autem diutius fuit continuatum, donec à quibuſdam, quibus antidotorum clypeo probe munitis hoc datum erat negotii, tandem captus, ac in carcere ſtrangulatus ſit.

Tantum diuturnior valet uſus etiam in malis, & non naturalibus rebus. Sic *Auguſtinus lib.* 2. *de moribus Manichæorum* memorat illuſtrem quandam mulierem Athenienſem venenis ita ſe adſueviſſe, ut ob delictum quoddam capite damnata venenis, quibus necanda eſſet, extingui non potuerit.

Scribit *Galenus lib.* 3. *ſimpl. medic. cap.* 18. vetulam Athenienſem Napelli herbæ primò parum, mox plus aſſumere dicidiſſe, donec nihil inde detrimenti timuerit.

Mithridatis Ponti Regis (à quo antidotum noſtrum Mithridatium nomen accepit, centum quidem ante Chriſti ortum annos) ſatis innotuit hiſtoria. Ipſe enim antidotis munitus primò parvam, deinde majorem veneni quantitatem aſſu-

aſſumere conſueverat, ut poſtea venenis cum alimentis mixtis interimi non poſſet; imo cum à Pompejo victus, ne in Triumpho circumduceretur, metueret, veneni portione duplici necquicquam mortem accelerare geſtiit, poſtea tamen à Tribuno *Bititio* precibus exorato, teſte *App: Alexandrino cap.* 15. *lib.* 4. *de bellis Regis Mithridatis*, gladio perfoſſus eſt. *Aulus* tamen *Gellius lib.* 17. *cap.* 16. *fol.* 544. illam ob cauſam eum ſibi violentas intuliſſe manus tradit.

In hunc Regem ita cecinit *Martialis lib.* 5. *Epigram.* 78.

Profecit poto Mithridates ſæpe veneno,
Toxica ne poſſent ſæva nocere ſibi.

OBSERVATIO XXIII.

Nimius raparum eſus funeſtus.

APpetitus, de quo jam acturi ſumus, honeſtior multo eſt, quam ille, cujus modo facta mentio. Neminem tamen fugit vel optimum nimia ſumptum copia tandem nocere alimentum.

Retulit mihi ante annos aliquot expertus Chirurgus *Aime de Foix* ſe cohortis equitum Ducem) quem ob ſingularem

larem raparum appetitum *Raparium* dicebant familiares) vulneratum gladio, qui ipſum diaphragma, ac pericardium ad cordis uſque conum penetraverat, percuraſſe. Hic autem, valetudine reſtaurata, à rapis neutiquam abſtinere potuit, ac, biennio fere poſt acceptum vulnus elapſo, tantam raparum comedit copiam, ut nullos omnino emitere flatus, nec alvum deponere poſſet: Unde (quemadmodum poſt apparuit) tandem deceſſit. Aperto à Chirurgo *de Foix* cadavere, in corde, ubi vulnus fuefuerat inflictum, callus quidam longitudine primi articuli digiti minimi, qui cum pericardio coaluerat, quod tamen nonnnihil lymphæ continebat, repertus eſt.

Obſervavit præterea (quod notatu dignum) Chirurgus portionem quandam tenuium inteſtinorum duplicatim per foramen diaphragmatis gladio factum tranſiiſſe, ibidemque fibrillis quibuſdam coaluiſſe, ita ut chylus, fæceſque abdominis tenuiores poſt acceptum vulnus per thoracem iter fecerint.

Tale

Tale quid memorat *Joh. Muſius Prax. Chirurg. ration. dec. 5. obſ. 2. fol.* 263. de quodam, cujus ventriculus per diaphragma gladio læſum tranſierit. Nec non de alio, cui colon poſt acceptum vulnus uſque in thoracem aſcenderit. Uterque tamen diu poſtea ſuperfuere.

IN OBSERVATIONEM XXIII.

QUamvis rapæ coctæ, beneque præparatæ alimentum concoctu facile præſtent, nec non corpori humano modice aſſumptæ utiles ſint admodum, hominibus tamen (uti quævis flatus concitantia, crudaque) nimiâ quantitate comeſæ, quod flatulentæ ſint, multum nocere valent, præſertim ſi crudæ ſumantur.

Quemadmodum autem, de quo egi, Equitum Dux maxime fuit raparum appetens, ſic etiam eaſdem quammaxime deſideraſſe dicitur *Romulus* urbis conditor, utpote quem nonnulli in cœlo etiam rapas comedere ſcribunt, teſte *L. A. Seneca Apocolocyntheſi*, nec non *Martiale lib.* 13. *epigram.* 16. quod hujuſmodi eſt:

Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa,
Quæ damus, in cœlo Romulus eſſe ſolet.

Fidem faciunt Annales Romanum Ducem

Ma-

Manium Curium rapas vehementer cupiiſſe; dona enim, quæ Legati Samnitici aliquando ipſi rapas ad focum torrenti offerebant, recuſavit ſibi minime auro opus eſſe, quamdiu hujuſmodi edulia palato placerent, dictitans.

Certum autem eſt flatus, præſertim craſſos, non in ventriculo tantum, & inteſtinis, ſed & in omnibus corporis cavitatibus, imo in quavis fere parte (uti loquitur *Galenus* 2. *de art. cur. ad Glauc. cap.* 6. *&* 14. *meth. med. cap.* 70.) diſtenſione, & expanſione magnos producere dolores.

Anthon. Benivenius de abdit. morb. cauſis, cap. 81. *fol. mihi* 294. vidiſſe ſe teſtatur Ludovicum Nicolinum generoſi equitis Othonis filium, ſolo vento viſcera, & ſtomachum impetente, adeo in Monoculo afflictum fuiſſe, ut, dum pars parte premeretur, exitu hinc inde negato, non ſolum viſcera, & pectus, ſed ſcapulæ etiam incredibili extenderentur dolore, & ſpiritus magna, ac miſerabilis fieret anguſtia, ita ut tertio die, nihil conferentibus auxiliis, è vita migraverit. Inciſo autem cadavere, viſcera omnia vento plena conſpecta ſunt, inventuſque in ſiniſtro cordis ventriculo fuit callus obduratus, qui nucis magnitudinem æquabat. Quare, ut illum, hoc eſt, ventum, inquit idem, mortis ipſius, ita hunc, ſcilicet callum, adverſæ hominis valetudinis cauſam fuiſſe arbitrati ſumus.

Rembertus Dodonæus obſ. med. cap. 38. *fol. mihi*

hi 96. refert de quodam Monacho, cui, poſtquam longo tempore, imo aliquot annis circa umbilicum torſiones cum ſonitu, ac ſtrepitu admodum moleſtas ſenſiſſet, quæ nullis remediis ſuperari unquam potuerant, venter ſubito admodum intumuerit, enematibus, & potionibus nihil proficientibus, nullâque ſuccedente alvi expurgatione. Unde magnis doloribus confectus tandem vitam cum morte commutaverit.

Simile exemplum ibidem refert de coriario quodam, cujus venter ſubito inſtar tympani diſtendebatur, ſonumque edebat pulſatus. Mingendi etiam, & dejiciendi potentia huic preſſione adeo minuebatur, ut nullâ ſanabile arte malum eſſet.

Idem cap. 29. *fol. mihi* 193. virum quendam ſe noviſſe teſtatur, quem dolor in pleniore inteſtino exortus adeo cruciaret, ut, nullo ſpiritu erumpente, medium hominem disjectum iri putaſſes: cumque fruſtra multa adhiberentur, & non tantum clyſteria in alvum demiſſa non immutata prorſus ejicerentur, ſed & medicamenta tam nihil ex ipſa alvo deponerent, ut iter hinc inde clauſum crediſiſſet. Tandem cucurbitulâ umbilico affixâ (ſolet enim hujuſmodi malum tali præſidio nonnunquam minui, & levari) ſoluta eſt umbilici ipſius unitas, indeque ſpiritus craſſior erumpens cucurbitulam ipſam diſiecit, & hominem, omni amoto dolore, priſtinæ ſanitati reſtituit. Talis umbilici ruptio nonnunquam con-

contingit in Aſcite, dum venter amplius diſtendi nequit. Liquor enim internus exitum quærens umbilicum diſrumpit, exomphalique cauſa eſt, cujus aliquot exempla extant apud *Schenkium fol. mihi* 483. *&c.*

Simon Schulzius miſcell. med. phyſ. decur. 1. *an* 3. *fol.* 272 cujuſdam plures, quam ſeptuaginta, annos habentis mentionem facit, qui, dum cuidam nonnulla aromata venderet, flatus alvinos cum fæcibus diu retinuit, è qua retentione in conſtipationem alvi incidit, quam colici dolores exquiſitiſſimi conſecuti ſunt, quorum neque hi vel anodynis, vel carminativis, tam interne, quam externè adhibitis ſedari, neque illa purgantibus aliquoties diverſâ formâ aſſumptis, enematibuſve fortiſſimis ſolvi potuerunt, donec tandem potiuncula amara, & conſtipationem, & dolores unà ſuſtulit, quæ talis fuit:

℞. *Pulpæ Colocynth. in petia ligati* ℈ ij. *ß.*
Flor. chamæm.
Centaurii minor.
Veronicæ ā *pug.* j.
Cap. Papav. No. j.
Cinnam. el. ʒ j. *ß.*
Sem. aniſi. ʒ *ß.*
Decoct. in ſ. q. aq. chamæm.
colat. ℥ ij. *ß. admiſce*
Ol. amygd. dulc. rec. expr. ℥ j.
Mannæ Calabr. ℥ *ß.*
Miſce fiat potio.

R *Joh.*

Ioh. Fernelius pathol. lib. 6. cap. 10. fol. mihi 159. Cobibendi, inquit, *flatus conſuetudine non paucos diſſectione animadvertimus, quibus dilatatum colon inteſtinum brachii amplitudinem adæquabat.*

Liquet etiam ex hac obſervatione, omnia cordis vulnera non omnino eſſe letalia, quamvis veterum plurimi, ut *Hippocrates ſect. 6. aph.* 18. *Galenus in comm. ad eundem*, & *lib. 5. de loc. affect. cap. 1. Avicenna lib 4. canon. fen. 4, tract. cap. 2. Ariſtoteles 3. part. animal. cap. 4. Celſus lib. 5. cap. 26.* nec non recentiorum multi contrarium tam de hominibus, quam brutis ſentiant. Revera ſe teſtari poſſe ſcribit, *Ioh. Muſius prax. chir. rat. dec. 5. obſ. 2. fol. 263.* Judæum Arnhemienſem, ipſâ cordis ſubſtantia vulneratâ, nihilominus per ſex dies quotidie bis de die pedibus ſe ad ædes ſuas, ut vulnus obligaretur, antequam moreretur, contuliſſe.

Hæc tamen vulnerum cordis eſt differentia. Vulnere nempe ventriculos, præſertim autem ſiniſtrum non penetrante, laborans ſive homo, ſive brutum, læſo corde, non tantum per aliquot dies ſupereſſe, ſed & percurari poterit.

Non tamen deſunt exempla eorum, qui, corde vulnerato, aliquot ſupervixerint dies.

Nic. Tulpius obſ. med. lib. 2. cap. 18. fol. mihi 132. refert *Nic. Mullerum* virum ſibi notiſſimum, fideque dignum, vidiſſe cum plagâ ventriculi dextri, vitam cuidam prorogari ſine internecione

ultra

ultra diem quintum decimum. Quod tamen miraculo, quam vero propius videretur, niſi viri integerrimi auctoritatem confirmaret teſtimonium publicum, inſertum operibus chirurgicis *Dan. Sennerti lib.* 5. *part.* 4. *cap.* 111.

H. ab Heers obſ. med. lib. 1. *cap.* 11. *fol.* 115. exemplum habet cujuſdam, qui, corde medio quatuor glandibus perfoſſo, ſuperſtes ad quintum decimum uſque diem fuerit.

De milite quodam poſt vulnus in cordis ventriculo per novem dies vivente, memorat *Ioh. Rhod. obſ. med. cent.* 2. *c.* 39. *f.* 871. nec non *Thom. Bartholin. centur.* 1. *hiſt.* 77. *fol.* 115. de quodam, qui per quinque poſt inflictum vulnus dies vixerit.

OBSERVATIO XXIV.

Glandula per alvum ejecta.

QUemadmodum mortalium nemo, etiamſi vel accuratiſſime optimas obſervet diætæ leges, vivit, quin aliquando hoc, vel illo corripiatur morbo, aut ſymptomate; ita nec ipſi malorum immunes ſunt Medici, à quibus, utpote hominibus, humani nihil alienum putandum eſt.

Contigit mihi, cum non ita diu manus aliis admoviſſem medicas, ut poſt

continuos aliquot dierum dolores, ventriſque tormina non ſine animi deliquiis lene quoddam aſſumpſerim purgans, quo, alvo aliquoties dejectâ, tandem & glandulam quandam excluſi Nucis Moſchatæ minoris magnitudine, a quo tempore tormina, & dolores evanuere. Ipſe autem circa ablutam glandulam, cum accuratius perſpicerem, varia mirabundus reperi ſanguifera vaſcula, de quibus non ita promptum mihi tum temporis, & diu poſt, fuit judicium. Neque enim ſatis videbam, unde glandula, quâ ejectâ convalueram, proveniſſet, donec tandem in ipſis etiam inteſtinis reperiri glandulas animadverti.

IN OBSERVATIONEM XXIV.

GLandulas in hominum inteſtinis latere jam olim, ſed obſcurius *Hippocrates* docuit, ut patet lib. περὶ ἀδένων, ſive *de glandulis*, quamvis eum nonnulli hoc loco de meſenterii glandulis agere ſtatuant. Idem autem *ſect*. 4. *aph*. 26. Si, inquit, *à dyſenteria detento velut carunculæ ſeceſſerint, letale eſt.*

Noſtro ſeculo *Th. Williſius tract. de medicam. operat*,

operat. part. 1. *ſect.* 1. *cap.* 2. *fol.* 13. *&c.* omnium (quantum quidem ego ſciam) primus quam apertiſſime inteſtinorum glandulas demonſtravit, ubi & eaſdem in inteſtinorum tunica interiori, ſive velamine bombycino exiſtere ſcribit. De iiſdem vero glandulis *Joh. Jacob. Wepferus lib. de cicut. aquat*, præſertim *cap.* 11. poſtea etiam egit.

Tandem & peculiarem de inteſtinorum glandulis edidit tractatum *Joh. Conradus Peyerus*, quo eaſdem non in brutorum tantum, ſed & hominum inteſtinis reperiri ſtatuit, illico, ſi fruſtum quoddam inteſtini, qua in longum patet, diſſectum ad lucem detineatur, apparituras. Tradit & eaſdem extremitatibus ſuis papillularum inſtar ad velamentum bombycinum tendere, poriſque donari parvis, qui digitis preſſi viſcidum quendam emittunt humorem, quem non tantum ad inteſtinorum interiorem tunicam oblinendam, defendendamque, ſed & propter diſſolvendi vim chylificationi admodum inſervire ait.

Glandulas in inteſtinis miliares dari non ita pridem dicitur demonſtraſſe celeberrimus Regis Galliæ Anatomicus D. Vernæus, è quibus exiguam ſeri portionem è ſanguinis maſſa eò advectam ad diluendas alvi fæces ſtatuit, quæ ſi alio transferatur (ut ſputatoribus ſudatoribus, aliiſque obſervare licet) alvum adſtrictam reddi, maximam autem ſeri partem in renibus ſegregari ait.

De Harum glandularum uſu jam non diſputabo, in confirmationem noſtræ obſervationis, glandularumque inteſtinalium exiſtentiam caſus quoſdam non multum diſſimiles allaturus.

Ioh. Rudolph. Burcardus Med. Profeſſ. In Academ. Baſilienſi, referente *Peyero cap.* 12. *fol. mihi* 94. *de gland. Inteſtin*: olim Medicinam ſe feciſſe faſſus eſt puero cuidam, qui præviis alvi torminibus *carunculam ſubrubentem*, & vaſis ſanguiferis inſtructam, figura phaſeoli, & magnitudine nucis moſchatæ, per anum excreverit, ſicque integram ſanitatem recuperaverit. *Quid*, ,, inquit, *Peyerus*, hæc caruncula aliud erat, ,, quam ejuſmodi *glandula* ob ſerum in ea coa-,, gulatum, atque temporis tractu in carneam ,, aliquam maſſam compactum, præter natura-,, li magnitudine affecta? Hæc enim mole ſua in ,, cavitatem inteſtini protuberans cum viæ re-,, moram non parvam interponeret, factum, ut ,, ab excrementis vi pertranſeuntibus ſenſim ve-,, lut ex arbore pomum decuteretur, à qua ,, vellicatione *tormina* imprimis nata videntur. ,, Tandem vero *glandula iſta* torminum pro-,, creatrice penitus avulſâ, ac excretâ puellum ,, convaluiſſe idem *Burcardus* refert.

Braſſavolus comm. ad Aph. 26. *lib.* 4. *Hipp.* ſe quoſdam ſanaſſe ſcribit, quibus carunculæ, ſive fruſta carnea ſeceſſerint. *Ephem. nat. carioſ. Germ. decur.* 1. *an.* 2. *obſ.* 246. *pag.* 346. mentionem faciunt obſervationis à *D. Ehrnfrid. Ha-*

gen-

gendorn profectæ de juvene, febre epidemicè tunc graſſante, cum hæmorrhagia narium, dyſpnæa, lipothymia creberrima, &c. correpto; cui datum poſt Bezoardica laxativum ex alvo diu obſtructa *glandulas* XII. inſtar nucis myriſticæ catenatim ſibi connexas deturbavit valetudini poſtmodum integræ reſtituto.

De decem hujuſmodi glandulis parvorum avium ovorum magnitudine per alvum poſt dyſenteriam à puero quodam egeſtis vide *Joh. Jacob. Wagner. ephem. decur.* 2. *an.* 3. *fol.* 367. *obſ.* 187.

Tale quid habet *Th. Kerkringius obſ. anat.* 56. *fol.* 116. de magna quadam, & oblonga ſubſtantia glanduloſa à muliere per receſſum poſt intolerabiles dolores ejecta; vide etiam *L. Schröckium ſchol. ad obſ.* 187. *decur.* 2. *an.* 3. *ephem. curioſ. pag.* 368.

Meminit *Th. Bartholinus epiſt. med. cent.* 4. *epiſt.* 86. *fol. mihi* 490. Mercatoris cujuſdam, qui poſt Icterum, variaſque febris ὑποςροφὰς in tabem fere deductus veſicas, & cyſtides ſibi invicem connexas, concatenataſque, ac humore quodam pultaceo repletas, nec non ovi columbini magnitudinem æquantes majores, minoreſque tanta per alvum excreverit copia, ut implendæ pelvi ſufficere potuiſſent, quibus excretis Ictero, febriumque ſubinde recurrentium inſultibus, ut & febre lenta, quâ ſenſim conficiebatur, liber evaſit.

Monſtravit mihi non ita pridem *D. Joh. Ægidius Euth.* Ducis Saxoniæ Archiater ſubſtantiam quandam per alvum, poſt magna ventris tormina, à muliere quinquagenaria excretam juglandis magnitudine; eaque primo intuitu mihi tanquam corpus aliquod ex innumeris glandulis conſtans apparebat, quæ omnes ab uno pedunculo uvarum in morem dependebant. Illam autem accuratius perſpectam ipſe, aliique fimbriam quandam eſſe adipoſam ſtatuimus, quales hic illic plerumque inteſtinum colon producit. Ipſa etiam pinguedinis omenti inſtar, ut & obſervat *Malpighius*, ex parvis veſiculis adipoſis componebatur: quamvis hoc corpus naturæ quodam, quem vocant, luſu, alio quodam modo intus creverit.

OBSERVATIO XXV.

Inteſtini Coli vulnus.

QUam periculoſa ſint inteſtinorum, præſertimque tenuium, vulnera, ſatis ſuperque docet *Hippocrates ſect.* 6. *Aphor.* 18. & 24.

Exemplum quoddam vulneris craſſi inteſtini vidi cum Med. Chirurgo *Cornelio Solingio Anno* 1683. die 11. Junii in

Cornelio Joppen nauta Scheveringæ habitante, cui incauto dextrum latus nundinarum tempore ibidem â protervis quibuſdam in poſteriore corporis parte immediate ſupra os coxendicis ad latus vertebrarum dorſalium vulneratum erat, cultro ad inteſtinum uſque colon penetrante, per quod vulnus indies magnam tenuis, fætentiſque admodum ſtercoris excrevit quantitatem: quod advertebamus magis, quando ipſi olus viride comedendum tradideramus; illud enim non ita diu poſt è vulnere prodibat. Primus ille diebus febricitabat: ſiquidem autem vulnus factum erat infernè ſurſum, conſultum duximus aperturam illam majorem reddere ſurſum ad finem uſque vulneris, ut ita non tantum commode cannula plumbea ad puris, fæcumque excretionem immititi poſſet, ſed & decoctum aliquod e centaur. min. cum hord. & vino, poſteaque mel roſatum cum ſpiritu vini mixtum injicipoſſet. Unde vulnus non mundabatur tantum, verum etiam quinto die ſeparatio membranarum oriebatur, & ſiquidem ad ipſius inteſtini vulnus non pertingere,

adeoque nec futurâ diſiunctas oras connectere poteramus, dicto modo pergendum fuit, cujus eventus adeo fuit felix, ut præter exſpectationem intra tres hebdomadas non percuratus tantum, verum etiam tunc temporis ita fuerit fortis, ut die 30. Junii ſumpto jentaculo, mane pedes Hagâ (ubi tempore curæ degebat) Scheveringam iverit. Ipſe etiam (quod mirandum) durante curatione, nautarum more, quotidie mediam fere cotylæ partem ſpiritus vini, atque amplius quandoque biberat, non ſine tabaci copiâ bene magnâ.

IN OBSERVATIONEM XXV.

QUamvis craſſorum, præſertimque tenuium inteſtinorum periculoſa admodum, curatuque difficilia ſint vulnera, ſanantur tamen quandoque. *Galenus* 4. *de loc. aff. cap.* 5. exulcerationes inteſtini coli ſanabiles eſſe tradit. Idem docet *Aretæus lib.* 2. *cap.* 6. rationemque addit; quia inteſtinum illud craſſum, carnoſumque eſt.

De vulneris cujuſdam glande tubi ferrei facti percuratione, e quo poſt dies aliquot glans per alvum excernebatur, nullo remanente in inteſti-

nis

nis vitio, lege ſis *Franciſ. Valleriolam lib. 4. obſ. 9. fol. mihi* 290.

N. Tulpius obſ. Med. lib. 3. *cap.* 20. de vulnere latioris inteſtini agit, quod ab incautiore Chirurgo longe fuerit amplius redditum, dilatatumque, adductis etiam, qua licuit, ex abdomine inteſtinis. Quæ inconſiderata ejus temeritas tantum abfuit, ut invenerit plagæ locum, & aſſeruerit ægrum ab hernia, in quam inciderat, ut induxerit potius in inteſtinis cum dolorem intolerabilem, tum frigus propemodum inſuperabile. Reddit *Tulpius* ibidem rationem, cur inteſtini vulnerati locus adeo difficulter reperiri potuerit.

Quamvis autem coli vulnerati percuratio feliciter nonnunquam fiat, ut plurimum tamen fruſtra inſtituitur.

Annotatu dignum eſt, quod habet *Bartholom. Cabrolius obſ.* 13. *de Dom. Philip. de Montagnac.* Hic, inquit, ictus erat ſub oſſe ilii ad coſtas ſpurias lateris ſiniſtri, exibatque vulnus ad os pubis, rurſumque in femur dextri lateris ſe immittebat. Ad vulneris labia reperiebatur colon tranſverſim ſectum omnino, quare omnibus, quæ illi unquam in mentem venerunt, ſuturis uſum ſe fuiſſe ait fruſtra, labiis nimium diſtantibus; Itaque, quod neceſſe erat, fiſtulam contraxit, unde foramen illi adinſtar ani gallinacei remanſit, per quam ventris onus emittebat, eoque, quo alii per anum, ſtrepitu pedebat, per podicem autem omnino egerebat nihil, multiſ-

que

que illi perpetuo opus erat pannis, ut invito ipſo egredientia exciperet ſtercora. Cætera ſano nihil è tanto metu mali reliquum fuit.

Plura fiſtularum inteſtinalium exempla *obſ.* 60. *tom. noſtri primi fol.* 261. adduximus.

S. Aloiſius Tudecius miſcell. med. phyſ. Germ. curioſ. an. 9. *obſ.* 121. *fol.* 293. de quodam ſtabulario memorat, qui circa tertiam lumborum vertebram è parte dextra à tergo gladio quadrangulari per initium inteſtini coli, & hypogaſtrium, verſus ilia ſiniſtra transfixus erat. Per illud hypogaſtrii vulnus excrementa exonerabantur, tandemque decimo ſexto die fatis ceſſit. Apertum deinde abdomen tetrum diffundebat odorem: fæces enim per vulnus inteſtini coli in cavitatem illapſæ inteſtina corrupta, gangrænoſaque reddiderant, vulnus autem inteſtini coli, ſive labia illius, cum labiis vulneris abdominis ita concreverant, ut cultello ad ſeparanda opus fuerit, ſique cavitas abdominis ab iſta ſentina libera, & expurgata fuiſſet primis diebus, ægrum evadere potuiſſe affirmabant Medici præſentes.

Galenus lib. 6. *meth. med. cap.* 4. Inteſtini jejuni vulnus neutiquam ſanari poſſe ſtatuit, tam propter magna copioſaque vaſa, quam quia tunica ejus tenuis eſt, & nervoſa; unde contingit, ut copioſam, puramque recipiat bilem. Tradit quoque *Corn. Celſus lib.* 5. *cap.* 26. *fol mihi* 485. & *cap.* 16. *lib.* 17. *fol, mihi* 651. neminem in vivis retineri poſſe, cui inteſtinum jejunum, vel aliud

quoddam tenue, fuerit læſum. Idem etiam teſtatur *Hippocrates Coac. prænot. tit.* 503. & *ſect.* 6 *aph.* 18. & 24. Ubi, *ſi*, inquit *ex inteſtinis tenuibus aliquod diſſectum fuerit, non coaleſcit*.

Hæc autem ita intelligenda ſunt, ut ita plerumque fieri credamus. Apellat quippe *Hippocrates* vulnus letale, quod utplurimum tale eſt. Illud ipſum etiam ſatis indicavimus *obſ.* 1. *hujus tomi*. Poſtquam enim ille *lib. adſcripto* §. 509. mortem pluribus caſibus prædixit, quibus plaga per tranſverſum fuerat facta, & magna; mox ſubjungit: *Si vero parva, rectaque fuerit plaga, quidam evadunt*.

Vulnera autem, ulceraque inteſtinorum tenuium nonnunquam ſanabilia eſſe *Albucaſis cap*: 8. *Aretæus lib.* 1. *cap.* 9. *Fernelius lib*: 6. *de morb*: *part*: & *ſymptom*: *cap*: 14. *Marcellus Donatus lib*: 5. *cap*: 4. *fol*: *mihi* 576. teſtantur.

De ilei vulnere, quod fibulâ, ſive ſuturâ cuti annectebatur, eoque modo ſanabatur, vide *Miſcell*: *med*: *phyſ*: *German*: *curioſ*: *Decur*: 1: *an*: 3: *obſ*: 176: *fol*: 347: ut & annotat: *Udalr*: *Rumleri obſ*: 39: *fol*: 23: *Caſp*: etiam *Bauhinus parerg*: *poſt Rouſſetum fol*: 272. de vulnere tenuis inteſtini agit, quod conſutum coaleſcere nequivit: Nihil enim fœcum omnino per anum rejecit læſus, ſed per ipſum inteſtini vulnus, quod circa umbilici latus ſiniſtrum remanſit: dolorem nullum perferebat, nec, quando excrementa effluxura eſſent, perſentiebat: clyſmata ad alvum

fol-

ſollicitandam aliquoties fuere injecta, nunquam tamen, licet larga manu decoctum fuiſſet adminiſtratum, ad vulnus pervenit, ſed quævis, ut injecta, fuere rejecta.

Ante omnia autem miranda eſt curatio illius, cujus meminit *N: Blegny Zod: Med: Gall: an:* 2: *obſ:* 4: *fol*: 123: Hujus inteſtinum acinace tranſverſim, & omnino diſſectum fuit, non procul à loco, ubi deſinit Ileon, adeo ut extremitas ejus diſſecta extra vulnus, ad longitudinem ſextæ partis ulnæ efferretur, quæ paulatim ambienti aeri aſſuefacta recti inteſtini munere fungebatur, & membrana exterior portionis ilei egreſſæ abdomen ſenſim ad interiora contraxit, adeo tamen, ut circumferentia extremitatis illius, cum attigiſſet vulneris circumferentiam, a natura ſenſim fuerit conjuncta, & conglutinata mediâ ſuturâ quadam naturali, ac membrana interior exteriori parti adhæſerit, eâdem ſervatâ longitudine, eâque ratione deinceps opem tulerit excrementorum expulſioni. Craſſorum autem inteſtinorum poſt excuſſam ſarcinam ea ſecuta eſt ſubſidentia, ut æger ne minimam quidem enematis partem admittere valuerit, ſemeſtri ab accepto vulnere ſpatio nunquam ad flatuum excuſſionem dehiſcente ano.

Simile exemplum coli vulnerati à glande, in quo ejuſdem inteſtini pars ſemipalma longior ex abdomine propendebat, fæcibus per aperturam ejectis, ſuperſtite tamen per triennium læſo,

extat

extat *Miſcell. med. phyſ. curioſ. Germ. decur.* 1. *an.* 3. *obſ.* 8. *fol.* 11.

Qui plura ſanationis vulnerum inteſtinorum tenuium deſiderat exempla, inſpiciat *obſ. rar. quintam Jacobi Seydelii ad Thom. Barthol. conſcriptam, de vulnere inteſtinorum tenuium cultri acie facto*, nec non *Joh. Heurnium comm. ſect.* 4. *aph.* 18. *Hippocratis*, ac *Iacob. Hollerium obſ. propria* 17. ut & *comm. citat. cap.* 18, *Ambroſ. Paræum lib.* 24. *operat. cap.* 19.

De inteſtinorum à vermibus perforatorum curatione vid. *Miſcell. med. phyſ. an.* 1. *fol.* 321. & *Schenkium lib.* 3. *obſ. med. de vermibus*, nec non *Solenandrum ſect.* 5. *conſil.* 15. §. 23.

Quæret autem quiſpiam, quomodo fiat, ut ſanentur inteſtinorum tenuium vulnera, ſiquidem chyli, fæcumve portio neceſſario in cavitatem abdominis ex iis deſcendit, quæ ibidem vel putreſcit, vel ſucceſſu temporis exulcerationem producit?

In hujuſmodi hominibus meo quidem judicio vulnus in ſuperiore tenuium inteſtinorum portione factum, nec adeo magnum fuit, & ſiquidem ita læſi, dum curantur à Chirurgis, continue tergo incumbunt, fieri poteſt, dummodo temperanter comedant, bibantque, ut chylus non, niſi minima quantitate, vel omnino non, in cavum abdominis ejiciatur, unde vulnera in interiore tenuium inteſtinorum tergum reſpicientium parte facta multo ſunt periculoſiora. Hæc

enim

enim non ita recte videre poſſumus, nec labia eorum vulnerum adeo bene cum inferiore abdomine coälefcunt. Vulnera etiam curatu ſunt faciliora, uti ex *Hippocrate* modo notatum, quando non ſunt tranſverſa, ſed oblonga, & recta, quia alias labia propter continuum humorum transfluxum nimium hiant, nec non rememedia intus adhibita ibidem permanere nequeunt, etiamſi vaſa ſanguifera magis tangantur.

Adde, quod viſcidus humor ex inteſtinorum glandulis extillet, nec non lympha nutritia ex læſis arteriolarum orificiis proveniat, cujus lentore labia partis vulneratæ (quæ propter internum profundum ſitum aeris eſt immunis, qui partibus vulneratis nocet) facile ſanantur, præſertim quando flatus, qui ante vulnus in inteſtinis latebat, per vulnus proruit, labiaque ſic collabuntur, unde facilior, commodiorque eſt ſanatio.

De inteſtinorum vulneratorum percuratione prolixe agit *Cornel: Solingius part*: 3. *manual: operat: Chirurg: cap*: 5.

OBSERVATIO XXVI.

Ventriculus exeſus.

VEntriculi morbi multiplices quidem, & varii ſunt. Inter ipſos tamen

men jure merito rariſſimus hic dicendus eſt, de quo ſum acturus. Quamquam autem vix credere queamus humorem quendam uſque adeo corroſivum in ventriculo colligi poſſe abſque prævio notabili in diæta, medicamentiſve exceſſu, ipſe tamen aliquando in cadavere mulieris cujuſdam à *C. Solingio* diſſecto ventriculi ſuperiorem partem, trium digitorum tranſverſorum latitudine ſub orificio ſuperiore perforatam, exeſamque vidi ad magnitudinem pugni. Intra illud foramen præterea tumorem quendam cancroſum, exulceratumque panis triticei magnitudine, qualem tribus obolis noſtrates emunt, reperiebamus, qui peritonæo adeo adhærebat, ut vi avellendus fuerit.

Ventriculus inſuper cum diaphragmate, quod propter ulceris vicinitatem etiam reperiebatur à corroſivo pure perforatum, ut & lobus hepatis, qui ſupra ventriculum plerumque jacet, magna ſui parte inferiore erat exeſus. Lien coloris plumbei erat, renes autem bene ſe habebant; omentum vero emaciatum erat, ventriculuſque ſubſidebat admo-

S dum

dum, ac perpauca continebat, quod ægra ante obitum per 5. hebdomadas nihil præter potum aſſumpſiſſet, ita ut mirum non ſit, ſi pridie ante obitum per alvum albam quandam, ſed purulentam, qualis etiam in cavitate abdominis extra ventriculum in diſſectione reperiebatur, excreverit materiam.

Mulier illa, juxta conjugis, cognatorumque teſtimonia, per tredecim annos continuos vitiis ventriculi fuerat obnoxia, ut vomitibus, doloribuſque ſub coſtis ſpuriis in latere, &, non obſtante ventriculi malo, quatuor enixa fuerat infantes, qui diu Matri ſani ſuperfuere. Quatuor vero dies ante obitum eadem fœmina non magnam tantum albæ materiæ copiam, verum & ſatis magnam fætidi ſanguinis poſt diuturnam halitus graveolentiam per os ejecerat quantitatem. Fæces autem alvinæ nigræ, copioſæ, fætenteſque admodum fuerant.

IN OBSERVATIONEM XXVI.

SIquidem, an hic caſus, quod ſit rariſſimus, fidem apud nonnullos inventurus ſit, dubito, ſimiles quoſdam ex aliis adducam.

Philip. Salmuth. centur. 1. *obſ.* 43. *fol.* 28, mentionem facit morbi cujuſdam ventriculi illi, de quo egimus, valde ſimilis, quo afficiebatur quiſquam, in cujus cadavere foramen ventriculi vetus, quemadmodum è lateribus nigris, cruſtoſis, & inveteratis patebat, conſpiciebatur, cui & fiſtuloſum junctum erat ulcus.

Georg: Abrah: Merclinus miſcell: med. phyſ: Germ. decur: 1. *an:* 2. *obſ:* 229. *fol:* 332 exemplum foraminis cujuſdam dat in ipſa ſede ventriculi elatiore ſub ſterno fætidiſſimâ ſcatentis amurcâ, de qua patiens ante annos aliquot conqueſtus brevi poſt aperturam moriebatur.

Iacob: Hollerius ſchol: ad cap: 43. *de morb: intern: fol. mihi* 453 de quodam narrat, qui febre, cardialgia, vomitu, torminibus ventris, dejectionibuſque pici, & nigro ſanguini ſimilibus diu vexatus tandem obierit, in cujus ſecto corpore inventum ulcus uſtulatum in ambitu tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis in pylorum eſt, exeſis.

Memorat & *P: Foreſtus lib:* 18. *obſ:* 33. *fol: mihi* 178 *de ſtomachi affectibus*, de exulceratione ventriculi in 15 annorum puellâ.

Ioh: *Scultetus Armament*: *Chirurg*: *obſ*: 80. *fol*: 296. ſe aperuiſſe cadaver monachi Patavini, qui doloribus colicis obiiſſe ferebatur, & in cauſam morbi inveſtigantem non modo ventriculi fundum phlegmone correptum, verum etiam ad mediam uſque tunicam corroſum reperiſſe ait.

De eroſione ventriculi ab uvis immodice aſſumptis in puello narrat *Ioh. Rhodius centur*. 2. *obſ*. 53. *fol*. 94. ſcilicet eſu illo immodico trium horarum ſpatio extinguebatur; poſt mortem vero abunde in ventriculo reperiebatur ichor viridis, quem idem bilem fuiſſe dicit æruginoſam.

Remb: *Dodonæus obſ. med. cap*. 25. *fol*: *mihi* 61. exulcerari ventriculum non minus quam alias corporis partes, à ratione haud alienum eſſe ait, probatque illud exemplo honeſtæ cujuſdam matronæ annos plus minus 60. natæ, quæ ex ore ſpiritum fœtentem multis emiſerat annis: quæque poſt dolorem circa ventriculi regionem aſſiduum longo morbo confecta è vita diſceſſerat, ac cujus ventriculus, cadavere aperto, ſuperficietenus exulceratus reperiebatur.

De excoriato ventriculo ſcribit *G. Blaſius obſ*: *fol*: 72. & 76. *G. Fabrit. Hildanus centur*: 3. *obſ*: 20. *fol. mihi* 400. de magno fætente ulcere in ſuperiore ventriculi orificio reperto, ac putridis, fætidis, nigriſque humoribus repleto agit.

P: *Borellus Centur*. 1. *obſ*. 54. *fol. mihi* 55. mentionem facit abſceſſus cujuſdam in ventriculo, in quo copioſa materia nigra, lutulenta, ſanguinis

guinis corrupti colorem æmulans reperiebatur.

Similis exempli meminerunt *Guilh: Ballonius lib: 1. conſil: 43. fol: 197. Horat. Augenius lib: 5. epiſt: 1. cap: 11. Dominic' Panarol: Pentec: 1. pag: 20. Ioh: Bauhinus obſ: 1. Ioh: Schenckius lib: 3. fol: 382. 388. Th: Bartholinus act: Hafn: tom: 4. obſ: 36. pag: 115, 119. & tom: 3. pag: 59, 62.*

Hoc vitium merito haberi poteſt ἔγκαυσις, hoc eſt *ardor ventriculi Galeni*, cujus 8. *compoſit: ſec: loc: cap:* 3. mentionem facit idem, à bile tunicis ventriculi infixâ, ardoreque horrendo infeſtâ oriri dicens. Quâ de re vide *Th: Bartholinum Epiſt: medic: centur: 3. fol: 157: epiſt: 42.* alioſque ibidem. Hodierni etiam ſcriptores, iſtius phænomeni cauſam acri cuidam, acidoque olim cum ſanguine commixto, poſteaque ex arteriis ventriculi in eundem depoſito tribuunt humori: conferatur præcedens noſtra *obſ:* 16, *& ſeq:* 48.

Huic autem ventriculi ardori tollendo, humorique acido corroſivo temperando inſerviet Creta cum aq. roſar. aliquoties lota, oculi cancri abſque acido præp., corallia, perlæ præp., conchæ, bolus Arm: vera, terra ſigillata, qua *Adrian: Spigelius* tali caſu nihil eſſe præſtantius ait: acidum enim non abſorbet tantum, verum & pinguedine quadam tunicis ventriculi adhæret, acremque humorem ibidem ſtabulantem obtundit,

Obſervavi ego, inquit idem *Spigelius*, in magnam mei admirationem ejuſmodi ventriculi

ardorem nullis aliis, ſive externis, ſive internis æque ac terrâ ſigillatâ cum ſyr: Conſolidæ, mitigari, & auferri poſſe remediis.

OBSERVATIO XXVII.

Oeſophagi Paralyſis.

QUomodo, & quâ ratione particulares quædam, minimæque corporis noſtri partes ex gr. muſculi quidam oculi (de quibus obſ. X. tomi hujus actum) nec non aliæ parvæ partes affici queant paralyſi, ita ut motu deſtituantur, corporique integro magnum adferatur damnum, ſatis equidem hac *Jobi Baſteri* Medici, & Chirurgi Zierizææ in Zelandia liquebit relatione. Significavit enim ille mihi per literas, quomodo die 1. Febr. An. 1677. ad ludimagiſtri cujuſdam filiam *Neokerkæ in Duvelandia* habitantem, nomine *Elizabetham*, annorum 20. fuerit arceſſitus; quæ poſtquam aliquamdiu obſtructione menſium laboraverat, tandem in cachexiam incidit, quâ durante, alvus ipſi adſtricta admodum fuerat, deglutiendi tandem impoten-

tentia ſubſequente; unde ipſam inſtar ſceleti emaciatam reperit, cujus cauſam nonnulli ſtatuebant Medici, quòd excreſcentiæ quædam, glandulæve in Oeſophago induratæ eſſent. Verum, ut in iſtius phænomeni veritatem inquireret, flexibile quoddam os balenæ ſumpſit, cujus extremitati ſpongiam applicuit, ſicque ſenſim ad ventriculum fere uſque immiſit, nullo invento obſtaculo, undè paralyſin quandam in dicta parte exiſtere indicavit, eumque in finem idonea præſcripſit remedia, quibus fruſtra adhibitis, de eventu ſollicitus admodum erat, miſeram tamen non dereliquit, verum, ut alimenta quædam dentibus comminueret, juſſit, porroque linguâ verſus inferiora, quantum fieri poſſet, deprimeret, ſicque ille inſtrumento ſuo alimenta illa manducata ad ventriculum detruſit, qua operatione aliquoties iteratâ, præcepit, uti illa eandem impoſterum continuaret, aſſeverans modum illum ad ipſius refocillationem facturum, cumque per annum operationem illam ad vitam ſuſtentandam continuaſſet, tandem accreſcebant vires, ita ut ſolo

hocce remedio morte fuerit liberata, eique die 18. Decemb. an. 1682. cum hæc ſcriberet, obviam ſatis ſana fuerit facta.

IN OBSERVATIONEM XXVII.

VAria ſæpe gulæ occurrunt vitia tranſitum alimentis ad ventriculum impedientia, ut inflammationes, exulcerationes, de quibus *Obſerv.* 25. *tom. primi*, actum, nec non plures tumores, quorum meminerunt *Ioh: Fernelius lib*: 6. de *morb: part: cap*: 1. *Nic: Tulpius obſ: med: lib*: 1. *cap*: 44 *fol: mihi* 88. & *cap*: 45. *fol: mihi* 92.

Memorat Vir celebris *Steph. Blankardus coll: med: phyſ: cent*: 3. *cap*: 45. *fol*: 255. de oeſophagi coaleſcentia, & ſteatomate quodam mortis cauſâ.

Contingit etiam interdum, ut offa major, vel aliud quid ſubitò deglutitum Oeſophago inhæreat, tranſitumque non impediat tantum cibo, & potui, verum etiam compreſſione aſperam arteriam ita anguſtet, occludatque, ut reſpiratio imminuatur valde. Hujus rei exemplum obſ. 21. hujus tomi ſecundi adduximus, quale quid etiam habet *Steph: Blankardus collect: med: phyſ: centur*: 3. *cap*: 13. *fol*: 199. de nauta quodam propter naufragium diu fame emaciato, cui poſtea percurato offæ inſtrumenti cujuſdam extremitate acutiore detrudendæ fuerint.

Muſ-

Muſculorum Oeſophagi in muliere quinquagenaria Paralyſeos mentionem facit *N. Tulpius lib.* 1. *obſ. med. cap.* 42. *fol. mihi* 82. quæ ne gutulam quidem poterat tranſmittere, & tamen pati nolebat, ut inſtrumentum aliquod ad ſui levamen adhiberetur, unde ſeptimo obiit die. Simile quid adducit *Thom. à Vega comm. cap.* 3. *lib.* 3. *de loc. aff.* quod & *Marcell. Donatus lib.* 3. *de med. hiſt. mirab.* olim in olitore ſe vidiſſe teſtatur. Paralyſeos gutturis è potu frigidæ orto meminit *Ioh. Hellwigius obſ.* 59. *fol.* 177.

P. Salmuth. Cent. 3. *obſ.* 16. *fol.* 119. ,, Laborabat, inquit, quidam febre diuturnâ cum ſummâ appetitus proſtratione, reſtitutus nullum cibum, licet valde appeteret, deglutire poterat, ſed per digitos vi intrudere cogebatur.

Præter muſculorum oeſophagi paralyſin, alia etiam exiſtere poteſt ſpecies paralyſeos, ſiquidem deglutitio non tantum illorum muſculorum, ſed & Oeſophagi fibrillarum ope contingat, poſtquam enim alimenta ad ipſum pervenerint, non propriâ tantum gravitate deorſum feruntur, ſed & (quod tamen *F. Platerus* negat) ope fibrillarum deorſum moventur, quod in deglutitione magnarum, & aridarum offarum clarè animadverti poteſt, talem paralyſin, in qua omnis deglutiendi, ſentiendique potentia aberat, nullo alio adjuncto morbo, ſe vidiſſe narrat *P. Salius Diverſus annot. in Avicen. lib.* 3. *fen.* 13. *tr.* 1. *cap.* 1. quod vitium Oeſophago adſcribit, utpote

quod ab obſtructione fibrillarum nervoſarum ejuſdem partis in corpore carnoſo Oeſophagi implantatarum productum eſſet, quemadmodum etiam *Th. Williſius part.* 1. *Pharmaceut. ration. ſect.* 1. *cap.* 2. *fol. mihi* 11, ſe quoſdam noviſſe ſcribit, qui propter tunicæ carneæ æſophagi paralyſin fame fuerint extincti, iſtius affectus brevis facta eſt mentio obſ. 15. hujus tomi fol. 139,

Hieron. Capivaccius lib, 1. *prax. cap.* 53. *fol. mihi* 358. de tubulo quodam, quo ſe in multis uſum fuiſſe felici cum ſucceſſu refert, agit, cui annexa erat veſica, e qua excuſſus ſuccus nutritius per longitudinem Oeſophagi in ventriculum detrudebatur; hunc etiam tubulum ſalutarem libenter adhibuiſſet *N. Tulpius* dicto caſu, niſi renuiſſet ægrotans.

P. Ægineta lib. 4. *cap.* 57. *fol. mihi* 513. de cannula clyſteri annexâ memorat, quâ amara in infantum ora injecerit,

Alia inſuper cauſa eſſe poteſt, cur abſque Oeſophagi paralyſi cibi, potuſque omnino impediatur deglutitio. Ita mihi, nec non *Expert. Viro Do. A. Nuck*, nuper rarior occurrit circa nobilem quandam Matronam caſus, cui nihil omnino deglutire valenti etiam id, quod deglutire conabatur, mox Oeſophago ſiſtebatur, brevique poſt, ab inferiore parte ſurſum ebullire incipiebat, unde in vehementem tuſſim, angoremque magno cum ſuffocationis periculo incidit, ita ut quidquam aſſumere recuſaret. Hæc tamen deglutiendi impoten-

potentia per 24. tantum continuabatur horas, ſiquidem venâ primâ vice ſectâ mox levamen ſentiebat, tam quantum ad tuſſim, quam reſpirandi difficultatem. Poſt ſecundam autem venæſectionem, eamque ſequentem clyſterem, liquorem quendam per Oeſophagum tranſire obſervavit. Ab illo autem tempore Oeſophagus ſenſim ad priſtinum reducebatur ſtatum, ipſaque porro convenientibus ſyrupis, & gargariſmatibus brevi iſti malo fuit exemta.

Nos autem impeditæ deglutitionis cauſam non paralyſi, multoque minus excreſcentiæ, durove tumori, verum dictarum Oeſophagi glandularum obſtructioni, tumorique, carnoſarumve interioris Oeſophagi tunicæ fibrarum contractioni ex acidi acerbi affluentiâ haud dubie ortæ adſcripſimus.

OBSERVATIO XXVIII.

Peritonæi Hydrops.

MUltiplices inter hydropes, quibus hominum caput, thorax, abdomen tam intrinſecus, quam extrinſecus, corripiuntur, rariſſimus, & conſideratione maxime dignus exiſtimandus eſt peritonæi, de quo mihi *Celeberrimus Vir Anth. Nucq* Chirurgiæ & Anatomiæ Profeſſor

feſſor Hagienſis hæc retulit: *Anna K.* quinquaginta fere annos nata, poſt irregularem menſtruorum fluxum, ante decem annos paſſionibus hyſtericis valdè affligebatur, quibus cum evaſiſſet libera, de dolore, & tenſione in hypogaſtrio queri cœpit, quam umbilici ſecuta eſt prominentia. Annus jam elapſus erat tertius, à quo de tumore quodam cum dolore pulſante conjuncto conqueſta admodum fuerat, qui ſeſe ad pudenda extendebat, porroque alium ſimilem tumorem, quamvis minorem, nec adeo incommodum, in parte animadvertebat oppoſita; ſimulque ventrem ſenſim magis, magiſque intumeſcere, & umbilicum ad pugni magnitudinem extendi obſervabat. De continuis interim doloribus non levium cauſis angorum non immerito conquerebatur, quorum cauſa per excretionem multorum diverſæ magnitudinis calculorum ſatis fiebat manifeſta, & quamvis, urgente ſiti, ut plurimum multum biberet, non niſi parum tamen pallidæ, nec ſine magno ſæpe dolore, excernebat urinæ.

Ante biennium ceſſante fluxu menſtruo;

ſtruo, magnam coagulati ſanguinis per uterum excrevit quantitatem, viribuſque interim dejectis, multis cruciata eſt ſymptomatibus; appetitus enim, auctâ ſiti, minuebatur, reſpiratioque adeo evadebat difficilis, ut ſæpe non niſi erecto reſpirare poſſet collo, omnia porro alimenta faſtidiebat magnum in collo ſentiens ardorem: hæc autem ſymptomata miſeram adeo excruciabant, ut recuſatis omnibus remediis, viribusque detritis, tandem miſeram cum morte commutarit vitam.

In aperto cadavere Anno 1680. die 21 Januarii hæc fuerunt obſervata:

Superiores corporis partes, thorax ſcilicet, caput, manuſque macie quaſi conſumptæ erant, pedes tamen non notabiliter à naturali declinaverant ſtatu, niſi quod ſiniſter pes dextro reperiretur paulo diſtentior.

Ex abdomine prope umbilicum aperto verſus partem ſiniſtram 95. libras aquæ eduximus, quæ clara erat, ac colore inſtar cereviſiæ Roterodamenſis rubicunda; credibile autem eſt ſaporem illi fuiſſe nonnihil ſalſum: particulæ enim ſuper-

pernatantes ſplendebant, muſculique abdominis omnino conſumpti, & quaſi putrefacti erant.

Factâ in abdomine cruciali inciſione, vitium nobis non aliter apparuit, quam hydrops communis; verum in hepar inquirentes attoniti ſtetimus, quia nullum omnino reperiebatur, ac proinde putabamus novum morbi genus ibidem manifeſtatum iri. Pergebamus itaque in omenti, ut & inteſtinorum, meſenterii, pancreatis, lienis, renum, &c. inquiſitione: verum nihil reperimus; ita ut unanimi conſenſu juraſſemus nullum illorum viſcerum adfuiſſe, quædam enim prominentia pyriformis circa locum fundi uterini ſolitum magnitudine capitis infantis apparebat. Hoc itaque tumore aperto, veſicam quinque viſcidi, cinericeique puris libris plenam invenimus. Sub hoc autem tumore alius ſitus erat in loco veſicæ, ſed priori triplo minor, qui pure diſtentus coloris, cujus alter, ſed conſiſtentiæ craſſioris erat.

Omnibus itaque accurate inveſtigatis cultri aciem profundius adegimus, tuncque demum omnia, quæ antea latuerant,

rant ſeſe manifeſtarunt viſcera. Ejectis ergo fæcibus, mox in conſpectum veniebat peritonæum, intra cujus duplicaturam magna illius aquæ ſtagnantis quantitas fuerat contenta; intima enim ejus membrana, quæ alias plerumque extimæ connectitur, ſeceſſerat, atque ita ſacci illius efformationi anſam dederat, in quo omne illud abundans ſerum adeò fuerat concluſum ut ne gutta quidem ex eo in abdominis cavitatem effluere potuiſſet. Nec obſtante tamen (quod mirandum) diſtenſione illâ, & dilatatione, peritonæum multò, quam plerumque eſt, reperiebatur craſſius.

Diſciſſâ igitur & hac abdominis parte, nullum omnino advertebamus omentum, ſed inteſtina nobis flaccida, vacua, & quaſi invicem contracta, ſerie tamen, & ordine ſolito occurrebant. Uterus, cujus tubis, aliſque veſiculæ quædam aquâ limpidâ plenæ adhærebant, cujuſque ovaria, multa magna continebant ova, nec non veſica ſolito ſeſe habebant modo, nec vel minimam liquoris, ſerive quantitatem continebant.

Ren dexter flaccidus,& fere conſump-

tus

tus erat, ſed ſolida ſiniſtri ſubſtantia ſatis apparebat laudabilis. In ejus autem canalibus, tubuliſque, ubi ad pelvim ſunt aperti, hiantque, varii hærebant diverſæ magnitudinis calculi, quamvis urinæ tranſitum flatibus per ſyphonem immiſſis inveniremus: Hepar naturali colore, magnitudineque gaudebat; Lien pariter bene ſe habebat, ſed flaccidior, mediâque parte ſolito minor erat, omnibus autem hiſce viſceribus, ut & diaphragmatis lateribus uſque ad inguina, tumida peritonæi adeò firmiter annectebatur pars, ut non ſine ſumma moleſtia avelli poſſet.

IN OBSERVATIONEM XXVIII.

QUamvis hydrops utplurimum hominibus in abdominis cavitate obveniat, monſtrat tamen uſus peculiares lymphæ collectiones reliquis corporis fieri poſſe in partibus: ſic enim in infantibus Hydrocephali, in pulmonibus adultorum Hydrops, in pericardio, omento, membranis hepatis, in liene, meſenterio, utero teſtibuſque tam virilibus, quam muliebribus, porroque in aliis corporibus partibus varii tumores ſeroſi animadvertuntur.

De

De hydrocephalo *obſ*: 14. *tom.* hujus ſecundi prolixe actum.

De Hydrope pectoris vide *Galenum comm: in Aph*: 35. *lib*: 6, *Marcell: Donatum lib*: 3. *cap.* 11. *fol: mihi* 279, *Laz: River: centur*: 4. *pag*: 42, *Carol: Piſonem de morb: à ſeroſa colluvie p*: 290 *Riolani Anthropol*, *lib*: 5. *cap*: 1, *Thom. Barth: cent*: 2. *hiſt.* 7. & *Act*: *tom*: 2. *pag*: 297, & *tom*: 1. *obſ*: 89, *Tulp*: *obſ*: *med*: *lib*: 2. *cap*: 16. *fol*: 128, *Zacut*: *Luſit*: *prax*: *admir*: *lib*: 1. *obſ*: 111. *fol*: 26, *Ioh*: *Iac*: *Wepferi exercit. de Apoplexia fol*: 287, *Ioh*: *Bapt*: *à Lamzweerde append. armament*: *Chirurg*: *fol*: 252. *obſ*: 31, *Anthon. de Pozzis miſcell. med. phyſ. curioſ. Germ. decur.* 1. *an.* 4. *obſ.* 29.

De Hydrope pericardii vide *Gerh. Blaſium obſ. med. rar. part.* 1. *obſ.* 19. *fol.* 31. è qua membrana ultra 30. uncias limpida, dulciſque prodibat aqua. *Thom. Barthol. Act. med. volum.* 1. *obſ.* 89. *fol.* 174. de quodam refert cujus pericardium ita ampliatum, diſtentumque reperiebatur, ut tres libras, & quod ſuperat acris, turbidique liquoris ſinu ſuo complecteretur. Reperimus (inquit *Rolfincius epitom. meth. cognoſcendi*, & *curandi lib.* 2. *pag.* 2. *cap.* 1.) in pericardio eorum, qui palpitationi cordis obnoxii fuerant, hydatides: De ſimili ejuſdem membranæ hydrope vide *N. Tulp. lib.* 4. *obſ.* 19, *Riolani encheirid. lib.* 3. *cap.* 4, *H*: *Fabrit. Hild. centur.* 1. *obſ.* 43, *fol.* 39, *Carol. Piſon. de illuv*: *ſeroſ. ſect.* 3. *cap.* 2

De Ventriculi hydrope agit *Laz: River: obſ: communic. pag.* 314, in cujus intima membranâ multæ tam integræ, quam perforatæ reperiebantur hydatides. Exiſtimat autem ille hujus hydropem è frig. & hum. ventriculi intemperie à copioſo aquæ gelidæ potu, nimioque crudorum fructuum uſum proveniente ortum fuiſſe, cujus rei exemplum habet *Ioh. Rhodius obſ. med. centur.* 3. *obſ.* 4. *fol. mihi* 129.

Nonnunquam & in omento reperiuntur hydatides. Ita tradit *Theoph. Bonetus Anatom: pract. lib.* 3. *ſect.* 21. *obſ.* 21. *fol. mihi* 1103 *Hippolytum Boſcum de facult. anatom. lect.* 2. *pag.* 17 *an.* 1580 in cadavere mulieris cujuſdam Hydropicæ multas veſiculas intra particularem pelliculam per ſe aquam continentes, & per ſubſtantiam omenti diſperſas obſervaſſe, annoque huic proximo alii vomicam aperuiſſe in umbilici regione, è qua per aliquot dies diſrupta omenti portio exierit cum veſiculis multis aqua repletis: amoto autem omento, manente in illo loco fiſtulari ulcere, curatam fuiſſe mulierem, & poſt hæc tres peperiſſe filios teſtatur.

Laz. Riverius obſ. communicatâ ult. fol. 393, de Hydropico quodam agit Ruſtico, cui, utut poſt convaleſcenti, ex abſceſſu in dextra abdominis parte aperto plures ducentis aquâ repletæ per aliquot dies egreſſæ fuerint veſiculæ. Hæc, inquit, obſervatio confirmat hiſtoriam, quam de hydropico narrat *Schenckius*, cujus venter

poſt

poſt obitum diſſectus veſiculis aqua repletis peritonæo, aliiſque firmiter adhærentibus refertus inventus eſt.

Poſſunt & omenti glandulæ ad eam extendi magnitudinem, ut durum, magnumque reddant ventrem. Refert *G. Fabrit. Hildanus centur.* 3. *obſ.* 62 ſe cadaver aperuiſſe, cujus omentum ob tumefactas glandulas 56. appenderet libras.

De omenti hydrope *Velſchius epiſagm.* 30. *& Marcell. Donatus lib.* 4. *de med. hiſt. mirab. cap.* 21. *fol.* 430 agunt.

De Hydrope cum meſenterii hydatidibus vide *N. Tulpium obſ. med. lib.* 2. *cap.* 34. *fol.* 156, qui morbum hunc immedicabilem ait. Ruptis quippe nonnullis hydatidibus, plurimæ manent illæſæ, quibus utique à ſcalpello ventrem perforante pertuſis, latitant nihilominus & aliæ continenter perennem inextricabils hydropis cauſam foturæ.

Volkerus Coïter. obſ. anat. chirurg. miſcell. pag. 117 ſe in cadaveris hydropici abdominis cavitate nullam omnino lympham reperiſſe ait, ubique meſenterio, peritonæo, inteſtinis, lieni, hepati, porroque aliis viſceribus veſiculis adhærentibus.

Obſervavi ego, inquit *Hoëfferus Hercul. Med. lib.* 3. *cap.* 2, Hydropicorum aquas circa meſenterium veſiculis variæ magnitudinis incluſas detineri, & propterea hominem diu ſervari

ſuperſtitem, donec veſiculæ vel tenuitate ſuâ, vel acrimoniam induente ſero intus contento rumpantur, hocque deinde in cavitatem ventris defluat, putreſcat, reliquorumque viſcerum corruptelam, & tandem hominis interitum producat.

De hydatide in renibus *Thom. Williſius pathol. cerebri cap.* 9. memorat.

In utero etiam nonnunquam hydrops exoritur. Ita refert *Rhaſes* mulierem quandam gravidam ſe putantem aliquando in ventrem decidiſſe, unde ex utero 25 aquæ flaveſcentis cotylas, quarum quæuis 9 continet uncias, excreverit.

Memorat *Andr. Veſalius corp. humani Fabr. lib.* 5. *cap.* 9 ſe Auguſtæ Vindelicorum quinquagenariæ aperuiſſe cadaver, cujus in uteri cavitate plures LX Auguſtanas aquæ menſuras, quarum ſingulæ tres continent libras, repererit, nullo circa inteſtina liquore reperto.

Admiratione, mehercle, dignum eſt, quod *Regner. Graeffius tract. de Organ. mulier. gener. inſerv. cap.* 8. de uteri quodam tradit hydrope: hic enim è mulieris exemtus corpore, cum ſanus plerumque ſeſquiunciæ gravitatem pondere non excedat, per 25. annos aucto ita accreverat hydrope, ut 40. penderet libras.

Ioh. Georg. Volkamerus miſcell. med. phyſ. Germ. an. 9. *obſ.* 17. *fol.* 54 virginis an. 35. meminit, quæ tumore abdominis inæquali, & hinc

in-

inde fluitante laboraverat, cumque aliquando ſorori ad partum feſtinanti ſuccurrere vellet, fune præ foribus craſſiore in tenebris non animadverſo, in terram collapſa ventrem fortiter pavimento allifit, unde diffractis in abdomine veſicis aqueis, & ſubſequente paulo poſt largi alvi dejectione, ſalva, & incolumis etiamnum per ſex luſtra vixit. Credibile eſt, ait idem, haſce intra omentum latuiſſe veſiculas: vias autem, per quas effuſus iſte liquor ad inteſtina pervenerat, incognitas hactenus eſſe ait, quamvis *Riolanus encheirid. anatom. cap.* 16. aquam facile à venis meſenterii, vel à liene ſpongioſo reſorberi poſſe autumet.

Scribit *Iacob. de Partibus ad lib.* 3. *Avicennæ* 5. *Fen.* 21. *tract.* 3. *cap.* 21. Præcipuam quandam Matronam, non diſſentientibus Medicis, obſtetricibuſque ſe putaſſe gravidam. Inſtante autem, ut credebatur, partus tempore, plurimum aquæ ex utero prodiit, unde brevi tenuior Matronæ evaſit venter.

Similia habent *Marcell. Donatus de hiſt. med. mirab. lib.* 6. *cap.* 21. *fol.* 423 *Benivenius cap.* 109 *N. Tulpius obſ. med. lib.* 3. *cap.* 32. *fol.* 246, *Blaſius obſ. pag.* 13, *Zacut. Luſitanus pr. med. admir. obſ.* 6. *de morb. part. & ſymptom. cap.* 15. *fol. mihi* 196, *Dan. Sennertus prax. lib.* 6. *part.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 11.

Nonnunquam & in Utero fætum continente hydrops oritur, quem caſum *G. Fabrit. Hil-*

danus centur. 2. *obſ.* 55. uxori ſuæ obveniſſe aſſerit.

De cornuum uteri hydrope vide *N: Tulpium lib.* 6. *obſ. med. cap.* 44. *fol.* 369.

De hydatidibus in utero lege *Ætium lib.* 16. *cap.* 79. 97. 105, &c. ut & *P. Æginetam lib.* 3, *cap.* 75. Nos etiam *Tom.* 1. *obſ.* 70. exemplum imaginariæ graviditatis ab hydatidibus adduximus.

De hydrope teſtium muliebrium vide relationem ex *Joh. Heintſio* apud *Schenkium lib.* 3. *obſ. pag.* 474, *Marcell: Donatum lib.* 7. *cap.* 7. *fol.* 689, *Caſp: Bauhinum append. ad Franc. Roſſetum de partu Cæſareo pag:* 257, quod exemplum etiam reperitur apud *Schenkium fol.* 475. Simile quid habent *Miſcell: med: phyſ. Germ. an.* 1. *decur.* 2. *obſ.* 183. *fol.* 432.

Ultrajecti an. 1678 è dextra uteri virginis cujuſdam tuba poſt mortem educebantur 112 aquarum libræ. De ejuſmodi tubæ dextræ hydrope per paracenteſin curato mentionem facit *Th. Bartholinus act. tom.* 1. *fol.* 194. *obſ.* 103.

Lienis hydropis meminit *Jobus Mekeranus cap.* 6. *append. obſ. med. chirurg. fol.* 456. Nos etiam ſimilis hydropis mentionem fecimus *obſ.* 48 *ut & ſchol. tom. prim.*

Hippocrates ſect. 7. *aph.* 55. de hepate hydropico agit, quod *Galenus comm. ejuſdem aph.* de hydatidibus hepatis, quibus diſruptis, abdomen aquâ repletur, intelligendum ait.

Ejuſmodi hydatidibus in hepate, & pulmonibus,

nibus, non tamen diſruptis, *Cardanus mirandis curationibus* tres filios *Laurentii Gadii*, iiſdem plane ſymptomatibus, morboque afflictos quamprimum febris, nec non diarrhæa accederent, extinctos teſtatur. Quamvis autem hæ hydatides utplurimum ſeſe in convexa hepatis manifeſtent ſuperficie, Profeſſor tamen *G. Stratenus* hujuſmodi hydatides abunde olim in ſuperficie hepatis concavâ ſuſpenſi cujuſdam furis an. 1647. Ultrajecti demonſtravit.

Galenus lib. 5. de loc. affectis cap. 7. nullum abſque hepatis læſione hydropem oriri poſſe ſtatuit, cui adſtipulantur *Savonarola tract. 6. cap. 14. rub. 9. Valeſc. de Taranta lib. 5. cap. 8. Capivaccius lib. 30. prax. cap.* 18. pluresque Veteres. *Hercules autem Saxonia lib.* 3. Hydropem, illæſo hepate, reperiri affirmat.

De aſcite abſque ullâ viſcerum læſione à ruptione vaſorum quorundam lymphaticorum ortâ, vide *Diemerbr. Anatom. lib.* 1. *cap.* 12.

Arethæus lib. 2. cap. 1. *de ſign. cauſiſque morb. diuturn.* hydropem dari, in quo hepar ſanum reperiatur, ait: adducit enim ſpeciem quandam hydropis ex multis hydatidibus in cavitate abdominis orti.

Sententiam *Arethæi* recentiorum confirmant obſervationes, ut ex *comm. Mauritii Cordæi in lib.* 1. *Hippocrates de morb. mulier. comm.* 5. *pag. mihi* 315. patet; ubi refert, quomodo mulier quædam Pariſiis obierit, in cujus cadavere nulla

capacitas, hoc eſt, nihil cavum fuerit, in quo non veſicæ reperirentur; locos cavos, inquit, dicimus, non veſicam tantum, renes &, uterum, ſed & ventriculum, inteſtinaque, cor, pericardium, &, id genus, reliqua, è quibus, prout tam intus, quam foris nativum cuique ſolum contigiſſet, cyſtes pendulæ conſpiciebantur aquâ citrina oppletæ, & ſine omni fætore, etiam poſt vigeſimum diem. Hepar quoque intelligi volumus tectum iiſce, oppreſſumque foris, adeoque lienem totum. Si quaſque vel minutulas in numerum quiſpiam retuliſſet, octingentas numerus ſuperaſſet facile.

Simile quid narrat *Schenckius lib.* 3. *pag. mihi* 474. *ex obſ. Joh. Eichaltzii de Hydropica quadam muliere*, in cujus cadavere diſſecto an. 1586. nihil omnino aquæ, nec flatus in ventris cavo, ſed magnæ reperiebantur hydatides limpidâ aquâ repletæ. Tradit & *Areth. Cappadox eodem cap. & libr.* nonnullos aſſeverare ejusmodi veſiculas per alvum ejectas fuiſſe. Fatetur etiam ingenue ſe iſtius phænomeni ignorare cauſam. *Whart. Adenopraphiæ cap.* 11. hujuſmodi hydatides per vias urinarias, & inteſtinum nonnunquam excretas ſe vidiſſe ſcribit.

Viro cuidam, ut ait *Laz. Riverius centur.* 4. *fol.* 27. ita tumebat venter, ut hydropicum quivis crederet. Ille autem tandem poſt alvi purgationem ſeptem veſicas farciminibus craſſitie, manuſque palmæ longitudine pares excrevit, iiſque ejectis, convaluit.

De

De Hydropicæ cujuſdam diſſectione, cui peritoneum, & inteſtina extrinſecus parvis erant tumoribus obſeſſa, quorum quivis avellanæ nucis æquabat magnitudinem, vide *Bartholini acta Hafn. tom.* 3. *hiſt.* 64. *pag.* 105.

Proponit etiam *Schenckius* hydropici cujuſdam hiſtoriam, cujus abdomen poſt obitum apertum veſiculis aquâ repletis, ac peritonæo, aliiſque partibus adhærentibus repletum apparuerit.

Ioh. Philip. Ingraſſias de tumorib. præt. naturam tract. 1. *cap.* 1. *fol. mihi* 229. meminit cujuſdam, in cujus meſenterio ſtrumæ circiter 70. offendebantur, præter quas in glandulis exiſtentes totidem fere externæ inteſtinorum, præcipueque craſſorum tunicæ adhærentes tumores, propria ſingulos membranulâ, cujuſdam veſiculæ inſtar, contentos, inveniſſe ſe ait. Hos porro, qui exteriori inteſtinorum tunicæ adnati fuerant, ſtrumarum nomine, quia ſcilicet in glandulis non erant, minime dignatus eſt. Utriuſque autem generis tumoris varia quantitate & magni, & parvi fuere, atque inter extremos, qui ad ovi gallinacei magnitudinem perveniebant, & minimi ciceris parvitatem, quam plurimi intermediæ quantitatis gradatim viſi ſunt, non ſecus, ac in fertilis gallinæ utero ovorum gradata multitudo (quam vulgus ovarium vocat) invenitur. Nonnulli horum tumorum diſſecti lapideum gypſum, quidam vero glutinoſum, muccoſamque, & liquidam quandam ſubſtantiam ſub eâ membranula

continebant: nonnulli autem per gradus quoque intermediam comprehendebant. Ut noviſſime genitus tumor liquidioris, antiquior vero ſolidioris videretur ſubſtantiæ. In reliquis vero corporis partibus, præſertimque in Jecinore, & ſplene ſaluberrimum corpus videbatur. Hinc nonnulli hydatides, quando fortes, craſſæque ſunt, ita ut non diſrumpantur, ſucceſſu temporis in ſteatomata, atheromata, & meliccrides immutari autumant. Ita *Clariſſ. Ruiſchius* Chirurgiæ, & Anatomiæ profeſſor Amſtelodam. *f.* 83. *obſ.* 25. ſe tales hydatides multas vidiſſe, quibus pultacea quædam, ſeroſa, caſeoſaque ſubſtantia continebatur; eaſque non in ſuprema tantum hepatis membrana, ſed & in ſuperficie ejus concava ſupra ramos venæ cavæ, & portæ ſe reperiſſe ſcribit.

Hiſce, opinor, evidens eſt hydropes quoſdam hepate, ac liene integris reperiri; ita ut *Franciſc. de le Boë Sylvius* raro ſe hydropicos aperuiſſe, in quibus illæ partes contaminatæ fuerint, aſſerat.

De Hydrope inter muſculos abdominis, & peritonæum externè in latere ſiniſtro prorumpente, è quo plures ducentis veſiculæ, ovorum inſtar gallinaceorum, ſed molli, & putida aqua repletæ educebantur, lege, ſi placet, *Solenandr. ſect.* 5. *conſil.* 15. *p. mihi* 489, ut & *Anthon. de Pozzis miſcellan. med. phyſ. German. decur.* I. *an.* 4. *obſ.* 51. *fol.* 37. *&* *Joh. Rhod. obſ. pag.* 132.

De

De alio Hydrope inter peritonæum, & muſculos abdominis in virgine quadam 20. annor: poſt cujus mortem 29. libræ aquarum è cavo abdominis eductæ fuerint, vide *Gerh. Blaſium obſ. med. part.* 1. *obſ.* 18. *fol.* 30.

De hydrope, è quo 20. aquæ foëtentis libræ prodierunt, quæ inter tunicas muſculorum abdominis, & peritonæum latuerant, legatur *Martinus Bogdanus obſ. anat. chirurg. obſ.* 11.

Verum rarior eſt, de quo obſervatio noſtra, hydrops, de quali generalius nonnihil annotavit *Marcellus Donatus fol.* 430. qui, quamvis, ait, *Galenus* 5. *de loc. aff. cap.* 7, *& de natur. facult. cap.* 13 proprium aquæ hydropis locum cavitatem magnam abdominis internam ſtatuat, nihilominus & intra perironæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem conſtituentes, aquæ portiones ſæpius reperiri ſectione comprobatum eſt, Idem pag. 413. Aqua, ait, inter cutem nonnunquam à copioſo frigidæ potu provenit, cum præ nimia ſiti ad ſaturitatem quiſpiam multam aquam gelidam ingurgitaverit, poſteaque humidum in peritonæum delatum ſit. *Iacobus Camenicenus* (ita pergit idem) *epiſtolâ ad Andr. Matthiolum lib.* 5. *epiſtolar. ſcriptâ* refert de quodam, cui aqua inter tunicas peritonæi, nec non inteſtinorum adinventa fuerit.

Unicum, quod noſtro conveniat, exemplum deſcribit *N. Tulpius obſ. med. lib.* 4. *cap.* 43. *fol. mihi* 367. nec non *Iob. Mekeranus cap.* 49. *f.* 287.

quæ

quæ hiſtoria, ſiquidem ab hoc prolixe, ab illo autem cum aliis circumſtantiis deſcripta eſt, operæ prætium judicavi, ſi eandem, utpote rariorem, ex utroque exhiberem, quod lubentius ago, ſiquidem nullum noſtro ſimilius exemplum uſpiam me legiſſe memini.

Quinto Januari 1651 à *Jobo Mekerano* cadaver *Dinæ Nicolai Thovelings*, quæ *Godefridi Flinkii* Pictoris celeberrimi uxor fuerat, coram Medicis *Sam. Coſtero*, *Guilielmo Pizone*, *ac Fr. Vicquio*, *Sylvio*, *&* *Scaga* aperiebatur. Huic jam ab ineunte ætate venter durus fuerat, ac diſtentus, quod tamen malum circa pubertatis demum tempus, anno ſcilicet decimo tertio, aut quarto, prorumpentibus prima vice menſtruis, mirum in modum increvit. Horum etiam fluxus non, niſi bis, ac parcus admodum in ea fuit obobſervatus, ventre eo tempore leviter ſubſidente; extra hunc fluxum autem ventris ille tumor valde accreſcebat, nec tamen adeo erat moleſtus, quin matrimonii jugo collum læta ſubdere vellet; nupſit ergo viro, debitoque tempore infantem peperit, nequaquam detumente ventre. Varia tollendo tumori, conſultis etiam Medicis, Chirurgiſque, adhibita fuerant remedia: aſt irritus fuit omnis labor. Cauſam in aliud conjicere non licebat, quam ſententiarum de vera morbi origine veráque parte affectâ, diverſitatem, fuerunt enim, qui fungos diviſos mali originem ſtatuerent, placuit aliis Atheromatum faſciculos cauſam

ſam dicere; veſiculas plurimas pituita refertas hîc hærere varii aſſerere auſi fuerunt, imò nec defuerunt, qui molam adeſſe ſuſpicarentur. Præcipua Medicorum, Chirurgorumque in conſilium adhitorum pars aquam ventre concluſam in interſtitiis viſcerum hærentem cauſam eſſe habendam voluit. Sed Clariſſ. *Walæus* Medicinæ apud Leydenſes Profeſſor, probabile omnino dixit (nec, ſententiam ut mutaret, ullis induci potuit rationibus) ſeroſum humorem ſenſim ad peritonæi duplicaturam deſtillaſſe, ubi, collectione factâ, tumorem produxerit enormem.

Mirandum erat, breviſſimi temporis, octo nempe dierum ſpatio, in tantam molem ventris tumorem fuiſſe adauctum, ut fere altero tanto major factus fuerit. Ut ad digiti tranſverſi latitudinem venter increſceret, fieri non poſſe dixiſſet, quiſquis mulierem conſpexiſſet. Illa autem, quod omnem ſuperat admirationem, interim adeo erat agilis, motuque prompta, ut nihil non, quod ad domeſtica officia pertinet, currendo, ſtando, laborando, efficere valeret: hocque exuberans aquarum pondus ſine magnâ corporis, ac virium jactura, tam apte ſemptem plus minus annis, tulit mulier animoſa, ut tanquam ſaniſſima, non quocunque tantum deambulare, verum etiam peregrè proficiſci, &, quod mireris, excelſam, referente marito, Clivenſium ſine ullâ moleſtiâ aſcendere, & deſcendere potuerit turrim.

Mi-

Miſera tamen interea temporis, quæcunque etiam adhiberentur remedia, ventrem magis, magiſque intumeſcere percipiens, tandem doloris gravitate maxime debilitata, quod nec ſedere, nec ſtare, ſed manibus, pedibuſque repere cogeretur, in lecto decumbere coacta fuit, in quo vitam tandem finivit, Deo opt. Max. animâ piè commendatâ.

Diſſecto ad inquirendam graviſſimam morbi cauſam cadavere, circa umbilicum limpidæ, minimeque fætentis aquæ quantitas centum, & viginti quinque librarum effluxit.

Eductâ aquâ, inquit *Job. Mekeranus*, ſaccum, cujus tunicæ minimi digiti craſſitiem æquabant, quemque hactenus ignorabamus peritonæum eſſe, è quo ille liquor effluxerat, in partes quatuor cruciali diſſectione diviſimus, cujus fundum materiâ impurâ, lentâque obductum invenimus. Rei novitatem admirabamur, qui perveniſſe nos in ventris cavitatem putabamus; nihil viſcerum reperiebamus, peritonæum cuti unitum in eam magnitudinem poſſe extendi, qualis nobis occurrebat, nunquam admiſiſſemus, niſi oculis fuiſſet exhibitum.

Partem adeoque peritonæi ſuperiorem circa mucronatam cartilaginem, coſtaſque nothas ſeparare aggreſſi ſumus; quo facto, in conſpectum venere hepar, ventriculus, inteſtina, aliaque viſcera, integra, & bene conſtituta, præterquam, quod colon plus juſto

ſto contortum, renque ſiniſter juſto eſſet major, cæcæ uteri venæ, ſive tubæ *Fallopii*, quas per peritonæum diſperſas quantumvis oculus in dextro latere viderit conſpicue tumidas, ac protuberantes, intus tamen plane imperviæ, adeoque obturatæ, ut ne minimus quidem fiſtulæ flatus illas tranſiret, erant.

Siniſtrum inſuper uteri, ut idem refert, bene ſe habebat latus: ſicque diſſecto cadavere Clariſſ. *Joh. Walæi* ſententiæ innotuit veritas, imo etiam paracenteſeos in ægrotante, & facilitas apparuit, & utilitas, quam idem *Walæus* cum *Sam. Coſtero* Noſocomii Amſtelodamenſis Medico, ſiquidem viſcera omnia ſana erant, lymphâ inter duplicaturam peritonæi tantum contentâ, maxime commendaverat. *Tulpius lib. & cap. iiſdem fol. mihi* 368. incertam hujus morbi dicit cauſam, ſiquidem via, per quam lymphæ inter peritonæi pervenerit membranas, ipſi ſit ignota.

G. Blaſius Appendice ad Veſlingium fol. 369. & 371. inter duplicaturam peritonæi multas glandulas lacteas immerſas latere dicit; & hinc fieri poſſe, ut hydrops interdum hauſto potu ſtatim diſtendat ventrem, quod in amico ſuo intimo ſe obſervaſſe ait.

Iob. autem *Mekeranus fol.* 291. *v.* 26. vas deferens, & arteriam, per quam menſtruus à non gravidis excernitur ſanguis, alieno, & inſolito detento loco, & in ipſius peritonæi delata fuiſſe duplicaturam ait, quam eodem plane pererrabant

modo

modo, quo ureteres veſicam urinariam, in quam etiam haud dubie ſanguinem, imperfectumque ſemen, tumoris materiam, deduxerunt. Exiſtimat & idem aquam hîc collectam, pro parte quadam uretere dextro à rene deſcendente ad veſicam exſtillaſſe, ſiquidem ductum illum luſu naturæ ad duplicaturam peritonæi cum arteria ſpermatica, & ductu cæco, ſive tuba uterinâ, tranſiiſſe per anatomen annotaverit.

Hoc profecto rarum, ut pergit *Tulpius*, atque inauditum hydropis genus, quandoquidem non meminerim me legiſſe in ullis Medicorum monumentis, ſed ſolo dunxtaxat auditu intellexiſſe à viro præclaro *G. Strateno* Principis Arauſionenſis à Medicinis, qui ſimillimum hydropem ſectione ſe deprehendiſſe in virgine ajebat, de cujus pudicitia perperam dubitatum fuerat: Operæ autem pretium facturus videor, inquit idem, ſiquidem caſum hunc ab oblivionis injuriâ aſſeruerim, non tantum ob inſolitum aquarum ſitum, quam ob ſummum, quod ægroti inde percepturi ſint, emolumentum, quibus in hoc peritonæi hydrope longe ſecurius, expeditiuſque paracenteſin inſtituent Chirurgi, qnam in ullis aliis ejuſdem morbi ſpeciebus, in quibus viſcera naturalia à circumfluâ aqua uſque adeo periculoſe vitiantur, ut, illâ etiam ſubductâ, nihilominus moriantur ægri, cum in hac peritonæi aqua exta maneant illibata, ac plane ſecluſa ab irriguo acrioris humoris attactu, unde proculdubio mulieri huic conſtans,

ſtans, ac integer manſit corporis valentis vigor, ad quem etiam neceſſe erit oculum convertere, ſi quis conabitur ſcalpello elicere, quam peritonæum continebat, aquam.

Helwigius obſ. phyſ. med. 82. *fol.* 255. exemplum habet mulieris cujuſdam poſt mortem diſſectæ, in qua inter duplicaturam peritonæi aliquot menſuræ ſeri fœtentis, & coloris flaveſcentis repertæ fuerint.

Verum, quænam, quæſo, noſtro caſu peritonæi hydropis cauſa fuit?

Joh. Fernelius lib. 6. de part. morb. & ſympt. cap. 8. jam dudum abdominis aquam vaſe quodam exeſo, rupto, vel alio modo aperto produci ſcripſit: nonnulli autem deceptum putarunt *Fernelium*, utut ſecuta ætas non uſque adeo eum erraſſe viderit. Certum enim eſt tunc temporis latuiſſe Medicos, quo pacto ſanguifera vaſa tantam ſeri quantitatem abſque ſanguine emittere poſſent; repertis autem lymphaticis vaſis facilius in *Fernelii* ſententiam iri potuit.

Omnes igitur hydropis ſpecies, cuicunque tandem corporis loco obveniant, aut nomine diſtinguantur, recentiorum opinione ab una, eademque cauſa, à craſſa videlicet lympha, cujus ſanguis craſſior cauſa, proveniunt. Hæc autem qualiſcunque à frigidis, viſcidis, tardis, craſſis, acidiſque materiebus craſſities oritur; unde ſanguis incraſſatus de ſe non diſſimiles emittit humores. Ita ut vitium illud à retardatâ ſanguinis

omnino dependeat circulatione: cum enim arteriarum extremitates, ſive illæ in glandulas, ſive fibrillas mutentur, materiam nimis craſſam vehunt, quam ob viſciditatem ſatis celeriter propellere nequeunt, partimque, quantum ſcilicet ad partes ejus ſanguineas, & craſſiores attinet, in venas devehunt, partim, quantum ad tenuiores, & aquoſas particulas, in vaſcula remittunt lymphatica, viſcidus humor, quo vaſa illa obſidentur, propter tardum ſanguinis motum viſcidior haud dubie evadit: qui cum propelli nequeat, neceſſariò, obice rupto, inter membranas effunditur, ubi vel in unum colligitur, vel, ſi membranæ tubulorum lymphaticorum tenaciores majorem abſque ruptione ferre queant expanſionem, in veſiculas lymphâ repletas attollitur, quæ inter duas illorum lymphaticorum vaſculorum efformatæ ſunt valvulas.

Cauſa autem noſtri in peritonæo hydropis vaſculorum lymphaticorum ruptione non videtur orta: cum quod nondum certo ſciamus, anne etiam hac in parte vaſcula dentur lymphatica, &, licet ibidem eſſent, verſus inferiora ad ſupremam peritonæi membranam, & non inter ejus duplicaturam excurrerent, tum quod limpida fuiſſet aqua, ſi è vaſculis lymphaticis proveniſſet. Erat autem, ut ſupra notatum, cereviſiæ inſtar. Veroſimilius itaque eſt hujuſmodi liquorem ex arteriolarum per membranam hanc diſperſarum extremitatibus eodem plane modo, quo id in ex-

ternis

ternis hydrocephalis p. 122. fieri diximus, provenifſe.

Hæ igitur arteriolæ primò circa umbilicum à materiâ quadam craſſa, viſcoſaque obſtructæ ſequenti à tergo ſanguini denegarunt tranſitum: ſanguinis tamen motus tam fortis fuit, ut per illas pluribus ſimilibus particulis allatis, locus ſtagnantis materiei ſenſim fuerit dilatatus, unde initium ſeparationis membranarum peritonæi circa umbilicum factum eſt, ſicque ſucceſſu temporis tandem ibidem abſoluta eſt ſeceſſio.

Credibile autem eſt humorem hunc, ejuſque colorem ortum eſſe, quod tubuli terminantium arteriolarum nullam aliam, in ſanguine abundantem tranſmittere potuerint materiam, nec non quod renibus (ut ante dictum) obſtructis, limpida tantum ſeparari ibidem potuerit aqua, relictâ in ſanguine craſſiore materiâ.

Fieri etiam potuit, ut humor ille per poros illarum arteriolarum expulſus fuerit, ſiquidem pori propter fermentationem, & appellentem ſanguinem, tunicaſque arteriarum in pulſu diſtendentem, valde dilatantur, qui humor ejectus, cum propter obſtructos peritonæi poros non tranſpirare, nec (uti contingit in Aſcite) per eandem membranam in abdominis cavitatem penetrare potuerit, tumorem iſtum produxit.

Quemadmodum autem vaſcula lymphatica quavis fere in corporis reperiuntur parte, ita etiam contingere poteſt, ut hujuſmodi hydatides,

hoc, vel illo præcedente ſanguinis vitio, ubique fere in corpore appareant. Quando enim vaſa lymphatica liquorem ſuum in venas revehere nequeunt, viſcido obſtruuntur humore, ſicque inſequente liquore preſſa, & diſtenta, tandem, quod tenera ſint admodum, rumpuntur, ſicque liquorem in partem egerunt vicinam. Contingit etiam, ut humor nutritius ab arteriis advectus alicubi partium ſolidarum tubulis inhæreat, qui eâ ratione tumoris origo eſſe poteſt.

De peculiari quodam pedum hydrope caſum habet *N. Fontanus exempl.* 35. *fol.* 96; *Johan. Baptiſt. Montanus conſil.* 189. *de morb. part. fol.* 199. ſe mendicum quendam vidiſſe ait, cui alterum tantum brachium hydropicum, manuſque ejuſdem lateris immane tumens eſſet. Idem etiam refert de hydrope gutturis ſectione percurato. *Marcellus Donatus lib.* 7. *de med. hiſt. mirab. pag.* 7. *fol.* 6[illegible]. de hydrope totius ſtudioſi cujuſdam ſiniſtri brahii narrat, ita ut illud altero triplo craſſius eſſet. De pluribus ejuſmodi particularibus, partiumque externarum hydropibus vide *Carol. Piſonem de morb. à colluvie ſeroſa ortis ſect.* 5. *cap.* 4. *fol.* 534. *& ſeqq.*

Supereſt quæſtio, an etiam bruta hydropi obnoxia ſint? Hydrocephalum in iis reperiri *ſchol: ad obſ.* 14 diximus, qualiſcunque autem hæc aquarum collectio brutorum etiam aliis obvenit corporis partibus, præſertim quando tempeſtate pluvioſa frigidiorique pratis in uliginoſis diutius paſcuntur.

Ita

Ita *Richard Lowerus tract. de corde cap. 2. pag.* 125. ſe multas oves pectoris, & abdominis extinctas hydrope diſſecuiſſe tradit.

Thom. Bartholinus Act. Med. Hafnienſ. part. 3. *cap.* 76. *fol.* 132. etiam de morbo quodam inter boum familiam *Abrahamſtropii Siælandiæ* 1674. graſſante refert. Boves enim corporis languore, reſpiratione anhelâ, tuſſiculâque rarâ laborantes nihilominus comedebant, coibant, generabant, pingueſcebantque.

„ Quædam, inquit, utriuſque ſexus horum
„ animalium diſſecui: pinguedo ubique copioſiſ-
„ ſima, carnibus flaccidis, pulmones innume-
„ ris hydatidibus referti, quædam duos pugnos
„ æquabant, in vaccæ unius pulmonibus nume-
„ ravi 17. exterius, ſed copioſiores intra ipſos
„ pulmones latentes numerum non admittebant.
„ Non tenues pelliculæ has involvebant, ſed
„ craſſæ membranæ, vulneratæ limpidum li-
„ quorem profuderunt, quædam, at paucio-
„ res, flaveſcentem: omnis thoracis cavitas, ut
„ & pericardium, aqua cruenta inundabatur.
„ Omnium hepar peſſime ſe habuit, multarum
„ vaccarum innumeris replebatur aquoſis tumo-
„ ribus, pugni, pomi, juglandis, avellanæ
„ majoris, minoriſve quantitatis omnibus mem-
„ branâ craſſiſſimâ veſtitis, corneæ oculorum
„ nec duritie, nec colore cedente: vulnerati
„ tumores quidam aquam ſalſam, plerique vel
„ flaveſcentem, vel viridiuſculam amareſcen-

,, tem effuderunt. Aliorum boum jecinora ,, hydatidibus quidem deſtituta erant, ſed paſ- ,, ſim in ſcirrhos induruerant: omnium cyſtæ ,, felleæ conſuetis longe majores erant copio- ,, ſiſſimo humore repletæ, qui colore pallidus, ,, ac ſapore remiſſe admodum amarus aquæ plane ,, in morem diffluebat.

Idem *centur. 2. hiſt. 67. fol. 265* in multis porcis annos 1653. mactatis ova quædam ſine teſta in hepate, meſenterio, lumborumque vertebris appenſa apparuiſſe memorat, quæ magnitudine ova gallinacea æmulabantur, & ſubventanea viſa, nihil, niſi aquam limpidam continebant; diutius enim coctus non indurabatur liquor; Unde abſceſſus ſe credidiſſe aquoſos, ſeu veſicas ſeroſas fuiſſe, è vaſis lymphaticis, quæ circa hepar meſenterium, iliacoſque luxuriant ramos, exortas ait.

Felix Platerus ſe etiam Suum meſenteriis veſiculas quaſdam annexas vidiſſe narrat.

OBSERVATIO XXIX.

Vermes ex utero prodeuntes.

VArios, præter alia inſecta, humano in corpore nonnunquam reperiri vermes, diverſiſque creſcere in partibus, multi magno dolore, & moleſtia,

ſa-

ſatis animadverterunt, ita ut non immerito hujuſmodi homines viventes mortuos dixeris; utpote qui ante obitum, quam non niſi poſt fata alii, vermibus eſcam præſtent.

Elizabetha Tomboy obſtetrix Hagienſis, cujus tomo primo non ſemel memini, ſancte mihi aliquando aſſeveravit ſe ante quinquennium è mulieris cujuſdam, poſtquam pepererat, utero vivum quendam vermem ultra ulnæ quadrantem longum, vidiſſe prodeuntem, qui ſeſe circa funiculum infantis umbilicalem convolverat. Retulit eadem ſe paulo poſt præſentibus mulieribus ſecundum, ſed minorem monſtraſſe in ipſa placenta locatum: cumque eadem puerpera de dolore ventris per aliquot dies continuato conqueſta fuiſſet, conſilio Fratris mei *Joh. Stalpartii vander Wiel P. M.* remedio quodam contra vermes uſa magnam cum lochiis vermiculorum excreverit quantitatem.

IN OBSERVATIONEM XXIX.

QUamvis de vermibus in utero repertis pauca exiſtant teſtimonia, *Benivenius* tamen *lib. de occult. morb. cauſ.* utero ejectos ſe vidiſſe aſſerit vermes.

Mirum non eſſe ait *Jacob. Primiroſius de morb. mulier. lib. 2. cap. 13. fol.* 137. Vermes, qui in aliis etiam generantur corporis partibus, ob cauſarum ſimilitudinem in utero produci.

Mercurialis de mulier. morb. lib. 4. cap. 12. fol. 158. Hæc illa de re ſcribit: Dubitatum eſt, „ ait, an lumbrici, qui reperiuntur in utero, „ in ipſo fiant, an aliunde mittantur, ſed non „ poſſum videre, qua via, & ratione ab inte- „ ſtinis egredientes ingrediantur in uterum, quia „ etſi hoc fieret, perforatis inteſtinis, & utero, „ ſane dolore, & his vulneribus interirent mu- „ lieres. Quapropter magis mihi conſenta- „ neum eſt, gigni in utero, eoque magis, quod „ memini, ut dicunt *Ariſtoteles*, *Albertus*, „ & alii, vermes fieri in cerebro, & vaſis ſper- „ maticis, ut non ſit adeo durum, ſi etiam fiant „ in utero.

P. Borellus obſ. rarar. med. phyſ. cent. 1. *obſ.* 5. *fol.* 8, calculos, & vermes non in omnibus tantum animalibus, ſed etiam in quibuſvis produci poſſe tradit partibus, quod exemplis ſe poſſe confirmare teſtatur.

Cer-

Certum eſt rarius in utero, ſæpius vero in ipſa vagina vermiculorum aſcaridibus non diſſimilium quandam reperi ſpeciem.

Quantum ad uteri corpus, exhibet *B. Timæus à Guldenklee caſ. med. lib. 4. pag. mihi* 204. exemplum concubinæ cujuſdam Tibicinis, quæ gravidam ſe eſſe ſuſpicabatur; quare nexum conjugalem, quem ille promiſerat, urgebat inſtantius: hic contra acrius inſtare, mortemque ni abitum maturaret, minitari, tandemque obluctantem gladio confodere auſus eſt. Demortuæ ventrem ſe propter animantis ſpem ſubito aperire juſſum præter mucoſum quid, & ingentem aſcaridum viventium, & hinc inde obreptantium numerum nihil in utero reperiſſe ſcribit. *Benjamin Scharffius ephem. Germ. decur.* I. *an.* 9. *obſ.* 7. *fol.* 44. exemplum habet mulieris cujuſdam quinquagenariæ, tenuis fortunæ, quæ lacticiniis, aliiſque cibis crudioribus adſueta tres ante annos incredibilem circa genitalia pruritum, & fervorem ſenſerat, ſubſequente dolore rodente, ac quaſi urente, perque aliquot dies continuante. Tandem vero per muliebria ingenti aſcaridum caſei vermiculos apprime referentium copiâ excluſâ, dolor quidem, ac pruritus aliquatenus remittebant, omnis tamen moleſtia penitus non auferebatur, ac, licet hic affectus per medicamenta interna pariter, ac externa, imprimis per clyſteres, peſſoſque uterinos, ut & balnea penitus profligari poſſet, cum tamen præ nimio

pudore malum hoc nemini revelare voluiſſet, adeoque conſilia medica ſpreviſſet, miſeram egit vitam.

Joh. Schenckius lib. 4. p. mihi 717. ſimile quid de Joh. de Tornamira refert.

Quantum autem ad uteri vaginam attinet; Jam olim *Hippocrates 2. de morb. mulier*: vermes inſtar aſcaridum in pudendis fæmineis creſcere poſſe annotavit.

Rod. à Caſtro lib. 2. de morb. mulier. cap. 33. fol. mihi 345. de ſimilibus etiam vermiculis in uteri vagina agit, ut & *Nic. Guill. Beckers miſcell. med. phyſ. curioſ. Germ. decur.* 1. *an.* 8. *obſ.* 75. *fol.* 121. de vetula quadam ſeptuaginta annos habente, quæ hoc vitio in intolerabilem labiorum pudendi, collique uterini incidit pruritum, qui injectionibus ex abrotano in lacte, poſteaque ex abſynthio, & tanaceto cocto, magnam vermiculorum copiam ejicientibus tollebatur.

Garzias Lopius variar. med. lect. cap. 13. honeſtam ſe noviſſe ſcribit mulierem, quæ, è collo uteri magna vermiculorum ejecta copia, immenſo liberata fuerit dolore.

Hujuſmodi vermium etiam meminit *Mercatus de mulier. affect. lib. 2. cap. 28. fol. mihi* 342. dicens eoſdem æque in collo uteri, ac inteſtino recto generari poſſe, quia iſtæ viæ ſimilitudinem aliquam habent, nec non propter ſuperfluum illum viſcidum humorem, qui intra rugas, &

of-

oſculum uteri quaſi agglutinatus eſt, & præſertim quidem ſi ipſi utero inſolitus obveniat ardor.

OBSERVATIO XXX.

Fœtus materno in corpore extra uterum repertus.

OBſervatione 66. tomi primi p. 287. exemplum quoddam dedi maturi fœtus, qui, perforato utero, parte inferiore, in cavum abdominis prominebat. Hic autem aliud fœtus toto corpore extra uterum in abdomine reperti exemplum exhibiturus ſum.

Anno 1683. die 3. Martii talem nobis videre licuit caſum, cum *Med. Chirurgus C. Solingius*, præſentibus *Medicis* clariſſimis *Kockio, Cabeliavio, & Schoon*, cadaver mulieris cujuſdam annorum 44. diſſecaret, quæ poſtquam antea quinquies, quamvis non ſine moleſtia, ſummiſque laboribus, teſte ipſo *Solingio* antè in auxilium vocato, peperiſſet, tandem partus doloribus victa deceſſit.

Diſſecto cadavere uſque adeo uteri fundum reperimus laceratum, ut fœtus te-

tenellus cum notabili funiculi umbilicalis portione in abdominis cavitatem ejectus eſſet, ubi haud dubie non ita diu decubuerat, ſiquidem tergum tantum cute denudatum eſſet, niſi forte quiſquam eum extra uterum aliquamdiu per funiculum umbilicalem nutritum ſtatuat. Verum id credi vix poteſt, quia propter ruptionem uteri magna ſanguinis ex ipſius ſubſtantiâ ſimul in illam cavitatem profluxerat quantitas, quo ſupra inteſtina veluti natans fortean fuit ſuffocatus.

Aquæ, uti nobis narrabatur, triduo quidem ante obitum effluxerant; os etiam uteri poſt mortem, adeo apertum, ut parvus in illud pugnus inſeri potuiſſet, conſpeximus.

IN OBSERVATIONEM XXX.

NOn minimum certe admirationis nobis attulit iſthæc uteri apertio, quam poſt mortem reperiebamus, ut & ejuſdem diſruptio. Cauſam autem præter ipſius fœtus fortitudinem, qui forſan minus recte in utero ſitus fuerat, nec non defectum aquarum, quæ mature nimis effluxerant, non invenimus. Huc forſan accedebat tenuitas ſubſtantiæ uteri. Hæc enim quo magis

in-

increſcente fætu expanditur, non fit tandem craſſior, uti quidem primarii fere omnes judicant Anatomici, quos inter *Laurentius*, *Riolanus*, *Bartholinus* ſunt. Ipſe enim contrarium ſæpius in mulieribus obſervavi, quæ turgido objerant utero, ita ut craſſities ejus ſubſtantiæ ultimis geſtationis menſibus ob magnam expanſionem decreſcat, ac idcirco uterus eo tempore maxime ſit imbecillis; uti recte *Galenus cap.* 8. *de anatom. uteri* his notavit verbis.

Jam vero vulva in principio conceptus craſſa, cum prope tempus accedit, major quidem, ſed tenuis evadit. Craſſities enim in longitudinem extenſa abſumitur: in reliquo intercedente tempore, pro ratione magnitudinis, craſſitiem habet. Et *cap.* 14. *lib. de uſu part. Tenuiſſimæ enim*, inquit, *omnino matrices ſunt, quo tempore gerunt, nempe quod profunditas in longitudinem ſit abſumta, eoque imbecillimæ.*

Idem teſtatur *Avicenna lib.* 3. *fol.* 21. *tract.* 1. *cap.* 1. *Matrix*, ait *attenuatur cum magnitudine Embryonis, & dilatatio eſt ſecundum dilatationem corporis Embryonis.*

Eandem etiam fovet opinionem *Ætius tetrab.* 4. *ſerm.* 4. *cap.* 1., qui expanſionem uteri tempore graviditatis comparat expanſioni veſicæ, dicens: *Ubi vero fœtus adolevit, ac pariendi tempus adeſt, tenuiſſimus evadit uterus, attenuatur autem, veluti veſicæ aqua repletæ ſolent, craſſitudine in latitudinem abeunte.*

Rumpitur uterus, ſi tenuior reddatur, quod fieri poteſt à nimia diſtenſione. Fortioribus pellentibus aſſumtis, idem in puerpera ſe obſervaſſe dicit *Salmuthus centur.* 1. *obſ.* 16. *fol.* 12.

Teſtatur *Fr. Mauricæus lib. de prægnantibus, & puerperis cap.* 4. *fol. mihi* 13. ſe idem ſæpius fuiſſe expertum, redditque rationem *pag.* 15. cur illâ in re decepti fuerint veteres: quod ſcilicet aliorum tantum dictis fiderent. Illi autem in hujus opinionis confirmationem dixerunt in mulierum immediatè poſt partum mortuarum diſſectione ſubſtantiam uteri digitum unum, aut alterum latum craſſam ſe reperiſſe, nec non uteri ſubſtantiam valde craſſam in aliis mulieribus, quæ fœtum nondum exploſerint, vidiſſe; cum tamen ulterius in iſtius phænomeni cauſam non inquiſiverint. Sed etiamſi uterus poſt partum adeo craſſus repertus fuiſſet, non tamen eandem dicendus eſt habuiſſe craſſitiem, dum infantem, ejuſque aquas cum placentâ contineret, quæ magnam produxerunt expanſionem, diſtenſionemque. Illam enim acquirit craſſitiem ex contractione, & collapſu prius expanſæ ſubſtantiæ, quæ mox poſt partum contingit.

Nonnunquam, autem infantes novem menſes geſtati, occluſo tranſitu, præternaturalem quærunt viam, ut vinculis, clauſtriſque exeant, ſi internum uteri os matris, infantiſque conatibus non ſatis aperitur, ſufficienſve ſpatium (ut vulgo in partu contingit) ad exeundum reddit, quod

fit

ſit, quia vel interno uteri in ore prominentia, vel excreſcentia quædam carnoſa, ulcuſve, aut tumor quidam durus, ſcirrhoſuſve obeſt, vel quod anguſtum nimis illud os, maleve ſit uterus conformatus, quo caſu infans (præſertim quando robuſtus, & ſanus eſt) ex utero in cavum abdominis prorumpit.

De non diſſimili caſu *P. Salmuthus obſ.* 16. *centur.* 1. *fol.* 12. agit, ubi fœtus uterum ad ilion dextrum prope cervicem ad dimidiæ ſpithamæ longitudinem perruperat, brachiumque dextrum pridie exertum retraxerat, quod poſtea putridum fœtenſque reperiebatur.

Joh. Fauſſius, ut habent *miſcellan. med. phyſ. German. decur.* 2. *an.* 2. *fol.* 434. etiam uterum laceratum obſervavit.

G. Fabrit. Hildanus centur. 1. *obſ. Chir.* 64. ſe fœminam ſecuiſſe ait puerperio mortuam, in qua matrix lacerata, caputque infantis in lævam ventris capacitatem demiſſum reperiebatur.

Mirabilem cervicis uteri perruptionem vide apud *Plazzonum lib.* 2. *de part: generationis cap.* 14.

Plura *Jacob. Guillemæus lib.* 2. *de puerperio cap.* 13. *fol. mihi* 319. nec non *C. Solingius obſ. peculiar. de mulier. & infantibus fol.* 26. ut & *Embryulciæ fol.* 39. *&c.* exempla adducunt, qualia nos quoque *Scholio ad obſ: 66. tom: prim. pag:* 288. *& ſeqq.*

Nonnulli etiam fœtum in cavitate ventris extra ute-

uterum, etiamſi non laceratum, vel diſruptum, repertum fuiſſe tradunt.

Ita memorat *D. de Monconnys tom. 2. itiner. Ital. p.* 450. in mulieris cujuſdam, Aurelianenſi in Noſocomio diſſectæ, quæ poſt multos dolores, irritoſque in pariendo conatus obierat, cavitate abdominis inter uterum, & inteſtinum rectum fœtum optime ſe habentem, illæſâ matrice, repertum fuiſſe, utut non diu matri ſuperſtitem.

Nota eſt fœtus lapidei *Muſſipontani* hiſtoria, quam vide apud *Thom. Bartholinum centur.* 4. *epiſt.* 58. *fol.* 368. *& ſeqq.* nec non *de partus inſolit. viis cap.* 11. *fol.* 74. *&c.* ut & *Anth. Deuſing.* hic autem fœtus in abdomine mulieris cujuſdam, anno 1659. illæſo utero, repertus eſt.

De puero nullo apparente ulcere, aut cicatrice, in civitate Burgundiæ *Dolenſi* extra uterum, anno 1661. reperto tractatum edidit celeberrimus Vir *Arnold: Senguerdius* Philoſophiæ Profeſſor in Academia Lugd. Batav., cujus infantis involucra omnia calculoſa, & cartilaginoſa erant, quibus diſſectis, humor ſeroſus cum fœtu effluebat, de quo etiam poſtea Profeſſor *Stephan. Willetus* Dolæ publice diſſeruit.

Ephemerid. Medicis German. Vratiſlaviæ typis editis affertur exemplum infantis rite conformati, in alvo matris extra matricem, inter inteſtinum rectum, & uterum reperti, quamquam in hoc neque ulcus, neque cicatrix animadverſa ſit.

De fœtu extra uterum *Tholoſæ* an, 1675 invento,

to, qui intra corpus per annos 25. permanſerat, mentionem facit *N. de Blegnii*, Regis Galliarum Chirurgus *Zod. Med. Gall. an.* 1. *obſ. 9. p. 9.*

Verum hi fœtus in abdomine matrum exiſtebant, quia tuba *Fallopiana* ovum minus recte comprehenderat, vel (ut volunt alii) ovum in tubæ ductu hæſerat, quo tandem diſtenſo, ruptoque, fœtus in cavum abdominis delabitur, teſte *G: Harvæo exercitat:* 65 *de generat. animal. pag: mihi* 428. Ubi tubas uterinas mulierum revera cornubus uteri cæterorum animalium proportione ſimiles ait; ut aliquando ex ſitu, connexione amplitudine, perforatione, ſimilitudine, atque officio patet: quemadmodum enim alia animalia (ut jam dictum eſt) ſemper in cornubus concipiunt; ita etiam mulier reperta eſt, quæ fœtum in cornu, ſive tubâ illâ gereret: ut doctiſſ. *Riolanus Anthropogr: lib:* 2 *cap:* 34. ab aliis obſervatum meminit, oculiſque conſpexit.

Idem teſtatur *Matth: Tilingius diſſertat. de fœtu Lutetiæ Pariſiorum an:* 1669 *extra uterum reperto ſect:* 2. § 13 *pag.* 99.

Joh: Riolanus dict: lib: cap: 35 *fol: mihi* 180. quatuor diverſa fœtuum in tubis mulierum repertorum adducit exempla.

Regn. etiam Graaffius tract: de mulier: org: generationi inſerv: fol: mihi 254. fœtus aliquando in cavitate abdominis inter inteſtina excreſcere ſtatuit: quatenus ſcilicet ova jam fœcunda è teſtibus extra tubarum cavitatem decidant, & à parti-

bus adiacentibus foveantur, & incrementum ſu-mant; donec tandem placentæ beneficio cum illis copulentur, ac perfectionem nanciſcantur.

Admiratione digna eſt illa uteri perforatio, cujus meminit *G: Fabrit: Hildanus reſponſ: ad epiſtolam M: Doringii fol:* 908. Ubi fœtum mortuum per umbilicum, ſuppuratione facta, exiiſſe, matremque, curatione recte inſtituta, integram recuperaſſe ſanitatem tradit.

Similem hiſtoriam, at diſſimili longe eventu, *Albucaſes Chirurgiæ part: 2. c: 76. fol: mihi* 221 habet: Mulierem, inquit, mortuum ventre gerentem fœtum, nihilominuſque imprægnatam vidi; ſed & hic interiit fœtus. Diu autem poſt mulieris umbilico abſceſſus accidit, è quo aperto, multum effluxit puris. Vocatus itaque diutius medicam illi præſtiti opem, quamquam non percurato ulcere. Admoto igitur attrahente emplaſtro os ex umbilico, aliudque poſt dies aliquot prodiit. Cum vero nulla in ventre reperiantur oſſa, attonitus ſteti: Quare illa mortui fœtus eſſe cogitavi. Poſt exactiorem autem inſpectionem non pauca eduxi oſſa, cum ſe melius haberet mulier. Remanente dein ulcere, parumque emittente puris, illa vixit.

Alex: Benedictus lib: 25 *cap:* 33 *fol: mihi* 997. Mirum, inquit, obiter exemplum referam cujuſdam Venetæ Matronæ, quæ cum, partum legitimum excluſiſſet, mortuus intra uterum manſit gemellorum alter, qui poſt magnos ge-

ni-

nitricis labores tabefactus fluore quodam per vulvam emiſſus eſt. E trium in ventre ortarum fiſtularum maximâ integra embryonis non ſine intuentium ſtupore educta eſt calvaria: ſingulis poſtea diebus reliqua prodierunt; Atque ita illa convaluit.

OBSERVATIO XXXI.

Imprægnatio, nullis unquam præviis menſtruis.

PRovidentiſſimus hominum Creator ita fœmineum condidit ſexum, ut, reliquis paribus, frigidioris ſit temperamenti, poriſque donetur anguſtioribus, quam virilis, unde majori ſanguinis fruitur copiâ, quam ad ſui ſuſtentationem indigeat, ut idem aliquando, poſtquam virum paſſa eſſet mulier, fœtus vivificationi neceſſarius foret è virginibus quovis menſe erupturus. Qua de re *obſ. præced.* 19. actum fuit.

Quamvis autem, quæ menſtruo non purgantur fluxu, ſteriles habeantur mulieres, aliquando tamen virgo quædam, vel mulier, nullis præviis menſtruis, concipit. Hoc autem ipſum in Sartoris cujuſdam Hagienſis uxore etiamnum

vivente animadverti. Hæc enim nullo unquam, nec extra, nec in matrimonio, menſtruo fatigata fluxu quotannis peperit, vitamque recte ſe habens tranſigit.

IN OBSERVATIONEM XXXI.

MUltiplices ſunt menſtruorum defectus cauſæ, multaque illum plerumque ſequuntur ſymptomata, de quibus hic loci non agemus dicturi tantum, cur mulieres quædam abſque ſanitatis detrimento illo fluxu carere queant.

Ratio eſt; quia propter fervidam, & ſiccam temperiem poroſque magis patulos, nec non magnos labores, ſanguinis hujus materia diſſipatur, & avolat: ut in laborioſis, robuſtiſque, vel etiam calidiores inhabitantibus regiones mulieribus monſtrat experientia, quæ nullo, vel minimo madent fluxu, quamvis materia hæcce ſive per narium hæmorrhagiam, ſive hæmorrhoides &c. exonerari queat. Ita tradit *Joh: Lerius Itinerar: Braſilienſi cap.* 17 *fol.* 240. ſe, qui per annum integrum in *America* vixerit, fœminas nullas menſtruis laborantes unquam conſpexiſſe, quas multo labore viros antecedere ſcribit.

„ Ego, inquit, crediderim fluxum illum
„ ratione nobis ignota eas divertere. Puellas enim
„ annos 12. natas vidi, quarum latus ab axilla ad
„ genu

„ genu uſque animalis cujuſdam dente acutiſſi-
„ mo ab matribus incideretur. Puellæ vero præ
„ ſummo dolore frendentes magnam cruoris co-
„ piam emittebant. Hoc illas remedio menſtrua
„ antevertere conjicio.

Idem etiam confirmat *Appianus l*: 2. *coſmogr*:
„ *cap*: 15. Sanguinem, inquit, è *mediis lum-*
„ *bis*, *genibuſque depromi ſinunt*.

F: *Platerus* etiam virgines, mulieresſque Braſilienſes abſque ullo fluxu quam maxime ſanas vivere tradit.

Ruſticas multas abſque fluxu iſto ſanas degere mulieres *Foreſtus*, ac *Horſtius* teſtantur.

Exempla quædam ad obſ: 78. tom: 1. p: 341 de quibuſdam mulieribus adduxi, quæ abſque menſtruo fluxu pepererint; quod ipſum etiam *Ariſtoteles lib*: 1. *de generat*: *animal*: *cap*. 19. indicavit.

Meminit *Rondeletius meth*: *curand*: *morb*: *cap*: 24. mulieris cujuſdam Montis Albani, quæ nunquam fluxum iſtum experta duodecim ediderit infantes.

Memorat *Laur. Joubertus popul. error. lib.* 2 *cap*. 1. fœminæ cujuſdam *Tholoſanæ*, quæ 18. infantes, tam maſculos, quam fœmellos abſque præviis menſtruis pepererat, ut & *H*: *Reuſnerus apud Velſchium obſ*. 99. *pag*. 55. de aliâ, quæ ſedecim infantes abſque illo fluxu in lucem protulerat.

Plures caſus videri poſſunt apud *Sennertum*

lib. 6. prax. part. 2. ſect. 2. cap. 1. quæſt. 1. pag. mihi 232, *Schenck: lib. 4. de conceptione*, *Marcell. Donat. lib. 4. de hiſtor. medic. admir. cap.* 23. *Guainer. tract. de ægritud. matricis cap.* 21. *Greg. Nymannum de vita fœtus in utero*, *Nicol. Florent. ſerm. 6. tract. 3. cap. 4*, *Bertinum lib. 4. med. cap. 6. fol:* 61, *Th. Bartholini centur. 4. hiſt. 37. fol.* 309, *Trincavell. lib.* 10. *cap.* 3. *de rat. cur. omnes humani corp. affectus*, *Laz. Riverium pr. med. cap.* 17, *Joh. Rhod. cent: 3. obſ.* 541, nec non *miſcell. med. phyſ. cur. Germ. dec.* 1. *an.* 3. *obſ.* 265. *fol.* 479, & *an. 6. obſ.* 64, *pag.* 92. Item *obſ.* 159. *pag.* 224, ut & *decur.* 2. *an.* 1. *obſ.* 41. *fol.* 114.

Braſſavolus comm. ad Aphor. Hippocratis 36. *lib.* 5. *Novimus*, inquit, *notæque ſunt hodie ruſticæ, quibus nunquam menſes fluxerint, quamvis ſanæ degant, & robuſtæ ſint, ac, (quod mirum) fœtus producant.*

Ut autem hæ detrimenti nihil, vel quod alicujus ſit momenti, præter cauſas modo recenſitas perpetiantur, ſanguinis bonitas, laudabiliſque viſcerum conſtitutio efficit.

Mirum autem eſt, quod de muliere quadam *Ephemerides German: curioſ. decur.* 1 *an.* 3. *obſ.* 348. memorant, quæ non, niſi imprægnata menſtrua emittebat. Fluxus autem ille certum exhibebat conceptionis ſignum. Hinc patet (uti etiam monuimus *Schol. ad obſ. 76. tom. 1. fol.* 333) *Aph. Hippocratis ſexageſimum ſect.* 5. exceptionem

pati

pati. Quare de eo intelligi debet fluxu menſtruo, qui fit ut plurimum, & cum vehementia. Nec nocere poteſt mulieri fluxus menſtruus, ſi non proveniat ille è cavo uteri, ſi enim manat è vaſis, quæ in collo uteri ſunt, nullum eſt abortus periculum, ſi vero è cavo uteri ob externas, internaſve evidentes cauſas tom. 1. memoratas, idoneis ſiſti nequeat remediis, quamprimum procurandus eſt obſtetrici partus, aut certo morietur cum matre infans. Atque hoc quidem caſu verus eſt Hippocratis Aphoriſmus.

Monitos itaque Veneris nepotulos, puellaſque audaculas velim, ne ſi forte menſtruus non appareat liquor, furta latitura putent. Quàm enim decipi queant, adjecta abunde oſtendunt exempla. Ita etiam virguncularum meminit *Ludov: Mercatus*, quæ viris ante fluxus illius adventum traditæ conceperint, ſatiſque apparuerint fœcundæ.

OBSERVATIO XXXII.

Fœtus humanus abſque umbilico editus.

TOt inauditas inſolitaſque videmus indies, & ubique fere terrarum, monſtrorum, & defectuum circa hominis efformationem figuras, quas præcipue

obſervant, qui ſedulam Medicinæ, & Chirurgiæ navant operam, ut non immerito in ſummam quandoque rapiamur admirationem.

Varia inter exempla quoddam non ita pridem habuimus Hagæ-Comitum An. 1683. nundinarum tempore. Conſpiciendus exhibebatur maſculus quidam infans anni unius cum tribus menſibus, qui hîc Hagæ à tenuioris fortunæ parentibus Anni 1682. menſe Februario natus erat. Hic uterinis carceribus ſolutus in lucem ſine ullo, imò ne minimo quidem funiculi umbilicalis indicio prodibat, quem idcirco obſtetrix in partu à ventre ſeparare neceſſe non habuit. Deerat etiam umbilicus; ejus autem loco in hypogaſtrio circa pubem lata quædam, rotundaque, ac rubra, nec non tenuiſſimâ pelliculâ obducta macula apparebat, nummi, quem Solidum vocamus, magnitudine; intra cujus circumferentiam duæ conſpiciebantur papillulæ, ſeu aquæ ductus, latum digitum ab invicem diſtantes, per quos urina reddebatur. Ipſe autem infans parvo admodum donabatur ſcroto, quod duos continebat teſticulos;

pene

tab:4

fig:1

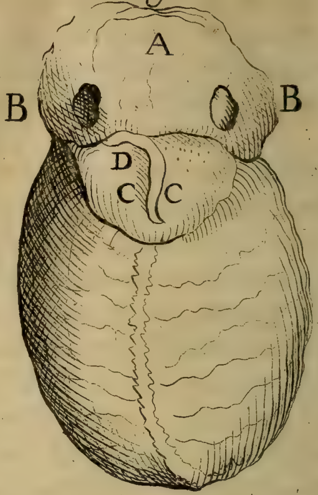
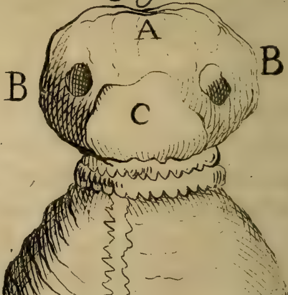

fig:2

pene tamen omnino carebat, quantum quidem conſpicere licebat. Ita ut nihil, niſi penis glans præputio denudata, nec perforata, ventrem verſus cum ipſo frænulo inverſa ſupra ſcrotum appareret, eodem, plane modo, quem Tabulâ quartâ fol. 329. videre eſt. Hic autem infans trimulus ad plures abiit. Primæ fig. A latam illam, & rubram maculam in hypogaſtrio, B. B. duas papillulas, per quas reddebatur urina, C. C. inverſam, denudatam, & imperforatam glandem. D. inverſæ glandis frænulum oſtendunt. Secundæ Fig. A, eandem maculam in hypograſtrio. B. B. deſcriptas papillulas, C. glandem penis monſtrant.

IN OBSERVATIONEM XXXII.

Ut autem major nobis hac in re habeatur fides, adjiciemus & deficientis umbilici exemplum, quod habent *Ephemerides Gallicæ an.* 1673. *fol.* 69. duodecimâ conventione. Ubi *D: Chatton* Chirurgus Montargenſis epiſt. quadam ad *D. Dionyſium* ita ſcribit:

Octavo decimo Octobris Anno 1673. partus promovendi gratia ad mulierem quadragenariam vocatus fui. Excluſo fœtu, nullum apparere

funiculum umbilicalem ſtupui, cui plerumque fœtus alligantur. Mox itaque in ipſum inquiſivi infantis umbilicum, quem eodem plane modo ſe habere reperi, quo in trium quidem hebdomadarum infante eſſe ſolet, ita ut eundem deligare non fuerit neceſſe.

Poſtquam igitur obſtetricis curæ fœtum reliquiſſem, diligenter in ſecundinas inquiſivi, quæ funiculo attractæ ſolitas habere videbantur dimenſiones, tam quantum ad longitudinem, quam latitudinem; rotunda autem placentæ verſus illam partem, qua fœtum reſpicit, erat figura. In medio rotunditatis globulus quidam carneus magnitudine ſeminis cannabini reperiebatur ſimilis plane globulis, qui in extremitate vaſorum ſanguiferorum, poſtquam abſciſſa fuerunt, conſolidatorum exiſtunt. Ne guttam quidem ſanguinis deprehendebam, nec circa funiculum, nec ipſum circa umbilicum. Vivit etiamnum idem infans ſucco, & ſanguine validus, non minus, quam ipſa mater. Hæc mihi ſe ſecundum ſolitum numerandi ordinem jam ante tres hebdomadas partus tempus adeſſe credidiſſe, totoque geſtationis tempore multò, quam ante, melius ſe habuiſſe, nullumque plane ultimæ hujus geſtationis tempore ſymptoma ſibi accidiſſe retulit.

Si vero (ita pergit idem) ad illam extremitatis funiculi tam verſus ſecundinas, quam verſus umbilicum attenderis deſcriptionem, facile conce-

ce-

cedes jam dudum præterlapſum fuiſſe aliquod tempus, à quo funiculus iſte ab ipſius fœtus ventre ſeparatus fuerit: idcirco autem hic plane ſtupeo neſcius præter umbilicum reperire vias, per quas fœtus in utero nutrimentum capiat, reſpiretque.

Non immerito equidem circa hunc caſum obſtupuit *D. Chatton*, ignoravitque tum temporis, quomodo infans abſque funiculo umbilicali nutriri, ac reſpirare potuerit.

Quantum ad nutritionis, reſpirationiſque materno in utero functiones, jamdudum plurima conſcripta, & ventilata ſunt, liſque etiamnum ſub judice eſt.

Hiſce tamen duobus caſibus evidens eſt præter vaſa umbilicalia aliam etiam neceſſario dari viam, per quam fœtus in utero non nutriatur tantum, ſed & aliquatenus reſpiret.

Quamvis autem nodo huic Gordio ſolvendo impar ſim, meam tamen proferre opinionem non vereor, fœtumque non per vaſa umbilicalia tantum, ſed & (imo potiſſimum quidem) ipſum per os nutriri, ac reſpirare aſſeram. Hæc autem quæ probent, non graves deſunt rationes.

Quantum itaque primo ad nutritionem fœtus per os attinet, aſſumo tanquam axioma quoddam: Ubicunque notabilis aliqua datur cavitas, vel apertura, cujus interior circumferentia, vel interna latera ſunt mollia, cauſa etiam quædam

ma-

materialis exiſtit, quæ cavitatem illam conſervet; alias enim latera illa omnino coïrent,& in ſolidum aliquod corpus coaleſcerent; quod evidenter in deligatis vaſis umbilicalibus recens natorum infantum, in foramine ovali, & altero oblongo cordis patet, quæ coaleſcunt, quia cauſa diſtendens ſublata, & aliovorſum tranſlata eſt, ita ut ſummo jure dicatur tempore geſtationis neceſſario in ventriculum aliquid influxiſſe, quod cavitatem conſervarit, quod haud dubie præſtitit humor ille, qui ex lymphaticis, ſive ſalivalibus proſiliit vaſis, vel præcipue ille, cui intra membranas uteri fœtus innatat, qui multis, celeberrimiſque viris nutritius habetur.

Legatur *G: Harvæus de generat: Animalium, Joh: Rogerſius diſceptat: med:, Courvæus lib: de nutrit. fœtus, Caſp: Bartholinus exercit. anat. pag.* 17. *Franc. Bayle tract: de uſu lactis ad tabidos reficiendos, Charleton œconomia anim: fol:* 165. *Regn. de Graef de mulier: organ: generat: inſerv. cap.* 15. *fol.* 278. *And. Laurentius Anatom: fol:* 315. *Deuſingius geneſi microcoſmi, Thom. Bartholinus Anatom: nova, Wedelii phyſiol., Velthuſius tract. de generat., Alex. Maurocordatus, Olaus Rudbeck, Zypæus, Anth: Everhardus, Math: Sladus, Majouw, Thruſton, Needham,* &c.

Adde, quod exterior oris pars in fœtu, rima ſcilicet labiorum, ut & œſophagus, larynxque re quadam, qua aperta maneant, indigeant.

Hæc

Hæc autem (meo quidem judicio) nulla alia eſt, quam illi liquores, nempe ſaliva, & humor, cui innatat fœtus; quæ ſalivæ materia per ipſas arteriolas in ſalivales glandulas trajecta, & in iiſdem ſequeſtrata, ac per earum canales ad oris cavitatem deducta permanere nequit, ſed neceſſario muſculorum linguæ motu verſus inferiora depreſſa ad ventriculum, & inteſtina tranſit; quemadmodum ipſa monſtrat experientia, nec non motuum indicat ratio.

Si etiam nihil per os ad ventriculum, & inde ad inteſtina embryonis deſcenderet, unde quæſo, efformarentur, & in ſtatu ſuo conſervarentur vaſa lactea, ut tenuior chyli portio ex ventriculo, & inteſtinis deveniens ad ſanguinem propelli, & trajici poſſet, dum interea craſſior pars in inteſtinis collecta meconium producit, ſive nigras illas fœtus fœces, quæ poſt partum per intervalla tandem excernuntur?

Ut autem commodior ſucco nutritio per Oeſophagum in ventriculum foret tranſitus, epiglottis laryngis rimulæ, ſive glottidi embryonum naturaliter aliquo modo eſt agglutinata, mollis enim hæc, neque cartilaginea nondum natis eſt, quibus poſt nativitatem vi aëris à glottide reſilit, duritiemque reſpiratione ſenſim acquirit.

Ut autem uberius fœtum per os nutriri demonſtrem, adduci poteſt & hoc, quod ad trigeſimum, aut quadrageſimum diem uſque (licet *Harvæus* *exer-*

exercitat. 56. *de generat. Animal. fol.* 363. per trium menſium ſpatium vix rudimentum aliquod placentæ conſpici ſcribat) nuſpiam aliquam connexionem, aut communionem habeat cum ipſa matre, non certe magis quam ovum ventre gallinæ circumvallatum, quod etiam confirmat idem *Harvæus d: lib. exercitat.* 69. *pag.* 449. ubi in ove fœtum, qui tunc temporis perfectus erat, & pollicem fere longus, ad tempus illud uſque, nuſpiam cornibus uteri alligatum, orificiaque vaſorum umbilicalium intra colliquamentum uteri, tunicarumque inſerta, ac terminata ſe conſpexiſſe ſcribit.

Hippocrat: de nat: pueri ſect: 3. *pag:* 245. *Quæ fœtum*, inquit, *ſuſtinent membranæ ex umbilico prodeunt*; & paulo poſt: *eodem modo, ac in ovo, ex umbilico membranæ protenduntur.*

H: Fabrit. ab Aquapendente de formato fœtu part. 1. *cap.* 3. *fol.* 5. Simile quid de quibuſdam affirmat brutis, præſertim de ſcropharum, equarumque fœtibus, quibus ille nullas caruncula, ſive colliculos carneos, nullam placentam, nulla etiam vaſa umbilicalia, quorum ope cornibus annectantur, eſſe refert. Hos etiam ad tempus excluſionis uſque ab humore intra uterum concluſo nutriri, nullibique cornibus annecti aſſerit. Idem teſtatur *Harvæus lib. de generat. Animal. exercitat.* 70. *fol.* 462, & 541 *exercitat. de uteri membranis*, nec non *Anthon. Deuſingius Geneſ.*

Mi-

Microcoſmi fol. 150, *G: Needham fol.* 29, *M. Tilingius de Placenta uteri fol.* 335. *&c.*, ut & *Regn. de Graef de mulier: org: fol:* 295. Siquidem ergo brutorum fœtus nec ſubſiſtere, nec ſuſtentari queunt, nutrimento, quod utero tantum ingenitum eſt, ut ſtatuit *Harvæus exercitat.* 70. *fol.* 462, quoniam illa animalia (præſertim pullus equinus, qui valde magnus ex utero prodit) eminentis magnitudinis conceptum, ſive ovum, & per conſequens magnam humoris hujus quo alantur, copiam requirunt, ſiquidem etiam tanta nutrimenti copia ſimul, & ſemel (uti alias in ovis contingit) in iis animalibus non exiſtit, ut inde intra uterum ſubſiſtant, & quoniam denique hiſce animalibus nec per placentam, nec etiam per vaſa umbilicalia, uteri vaſis unita quidquam affertur alimenti, certe, cum alius nutritionis modus deſit, per os nutriantur, neceſſe eſt, quemadmodum è chylo quoque, qui in eorum ventriculis, etiam quando nondum ad debitum tempus geſtata ſunt, reperitur, conſtat. Hac autem de re prolixius ſequentibus agemus.

Fœtum etiam intra uterum nutrimentum, ſimulac chyliſicationi inſervientia organa ſunt effformata per os admittere, jam olim *Hippocratis* tempore dictum reperio. Ipſe enim *lib. de carnibus ſect:* 3. *fol:* 350. *Puer vero*, inquit, *in utero comprimens labia ſugit ex utero Matris, & attrahit nutrimentum.* Ac *lib. de natura pueri ſect.* 3.

fol:

fol. mihi 241. *Tendunt enim*, ait, *& in mammas, & in uteros venulæ hæ* (ſcilicet quæ quod in cibo, & potu eſt pinguiſſimum, & dulciſſimum, con-continent) *& conſimiles aliæ; & ubi pervenerit ad uterum lactis formam habet, eoque puer fruitur*; ſed poſtea eodem lib. fol. 246. *Fœtui grandiori alimentum, & augmentum, quod à matre deſcendit, non amplius ſufficiens eſt, trahit enim ad ſe, quod dulciſſimum eſt in ſanguine, ſimulque aliquantula lactis portione fruitur.*

Nec diſſentit *Galenus*, qui *lib.* an *animal ſit id, quod in utero eſt?* *cap.* 3. *Fœtus*, inquit, *in utero matris exiſtens eaſdem habet functiones, quas poſtea in lucem editus demonſtrat, ſcilicet ſugit, deglutit, reſpirat*, &c. & *eodem lib. cap.* 5. *Nè igitur fœtus, qui vivificantur, animari diffidamus: neque enim hi poſt partum proprias operas ab aliquo diſcunt, ſed uteris contenti devorant, coquuntque, ac expurgant diſtributum alimentum, apponuntque, quod purgatum eſt, ac ſupervacuum depellunt; ut poſtquam in lucem prodierint, quod ſupervacuum eſt, excernant.*

Convenit *Democriti*, & *Epicuri*, teſte *Plutarcho lib.* 5. *de placitis Philoſophorum cap.* 16. ſententia; ſtatuunt enim & illi per os nutriri fœtum.

Plato etiam *Timæo* fœtum lacte nutriri ait.

Ariſtoteles lib. 4. *de generat. animalium c.* 8. ſub finem, quando, ait, fœtui propter magnitudi-

tudinem non eſt ſufficiens nutrimentum illud, quod affertur per umbilicum, accipit lac in alimentum. Quibus verbis denotat ante partum id contingere, ut clare ex ſequentibus, *& quando per umbilicum nullum amplius tranſit nutrimentum, &c.* patet.

Spreta autem diu fuit *Hippocratis* doctrina, quod præcedentibus ſeculis rationi minus videretur eſſe conſentanea: poſteriori autem hoc ævo reperti ſunt, qui ejus ſententiam validis confirmarint rationibus, quos inter familiam ducit *G. Harvæus*, qui *Hippocratis* veſtigia premens duplicem pro nutritione fœtus viam agnovit, per umbilicalia videlicet vaſa, atque os. Verumenimvero in hoc differt *Harvæus* ab *Hippocrate*, quod loco ſanguinis menſtrui, albugineum ad nutritionem ſubſtituat alimentum, teſteturque ſe per multiplicem, ac continuam cervarum, damarumque anatomiam diverſis temporibus inſtitutam iſthæc inveniſſe.

Rationes autem quibus in hypotheſeos ſuæ confirmationem uſus eſt *Hippocrates*, tum ab excrementis in recens nati infantis inteſtinis latentibus, tum à ſugendi deſumtæ ſunt notitiâ.

Lib. enim *de carnibus ſect.* 3. *fol. mihi* 250. Quod ſi quis roget, inquit, unde puerum in utero ſugere ſciamus, hoc illi reſpondere licet: Pueri, cum in lucem prodeunt, ſtercus in inteſtinis habere conſpiciuntur, & ſimul ac in lucem editi ſunt, tum homines, tum pecora, id iis

per ventrem ſecedit. Atqui neque ſtercus haberet, niſi in utero ſugeret, neque, ut primum puer natus eſt, ubera ſugere noſſet, niſi in utero ſuxiſſet.

Harvæus exercitat. 58. *pag. mihi* 886. Velut pullus, & alia animalia liquori intra ovum innatantia os aperiunt, ut humoris portionem aſſumant, ita etiam per os ſugere fœtum ſcribit: Quamprimum enim aliquam nanciſcitur perfectionem, membra protinus movet, & ſiquidem alios commovet muſculos, quid ni etiam oris, & œſophagi organis ad liquorem illum intromittendum uteretur?

Fœtum autem in utero materno ſugere vel hinc liquet, quod ſi in recens editi fœtus os inſeratur digitus, illico deprehendatur ſugere, imo obſervatus eſt fœtus ipſo tempore partus, antequam lacrymari, vel recte reſpirare potuit digitum in os inſertum attraxiſſe, quod in vitulis nondum omnino editis experiri licet.

Fœtum inſuper recens natum longe melius, quam adultum hominem ſugere, rectiuſque multo labiis papillam amplecti, videmus.

Si itaque per os nihil unquam antea in utero materno in ventriculum admiſiſſet, non poſſet equidem, meo judicio, immediate poſt partum chylificationis, cui non adſuevit, producere functionem, imo non ſine ſummo periculo tam ſubitaneam ferret mutationem fœtus, ſi in utero per ſolum nutritus umbilicum mox in lucem editus lacte aleretur.

Fœtum in utero per os nutriri etiam liquet ex ſubſtantiâ, quæ in œſophago ejus, ventriculoque reperitur, nec quantum ad colorem, ſaporemve, ac conſiſtentiam à liquore cui ille innatat, differt, quæque in ventriculo aliquantulum cocta lac coagulatum refert. Hæc etiam chyli ſpecie in primis inteſtinis deprehenditur, dum inferiora excrementis referta ſunt ſtercoraceis.

R. Graeffius lib. de mulier. organ. generat. inſervient. fol. 187. *Invenimus*, inquit, *in duodeno inteſtino talem liquorem, qualem in ventriculo, præterquam quod ob affuſam bilem aliqualiter ad viridem vergeret colorem, & quo magis deſcenderet, eò magis incraſſaretur, album que ſuum colorem exueret; ita ut in craſſis tandem inteſtinis alvinarum fœcum conſiſtentiam acquirat: quæ lenta liquoris immutatio fœtum per os nutriri ſatis indicat.*

Quin etiam multi recens nati infantes lacteum nutrimentum ante evomuerunt, quam mammas ſuxerint, aut aliud quicquam extra corpus matris aſſumpſerint, quod certe ventriculis eorum ineſſe nequivit, niſi intra uterum admiſſum fuerit.

Hac de re *Iſbr. de Diemerbroeck Anat. lib.* 1 *cap.* 30. *fol. mihi* 365. ſe clarum in filiola ſua habuiſſe exemplum dicit, horam circiter unam poſt partum abſolutum, magnam lactis quantitatem multis admirantibus mulieribus (nondum enim aliquid per os extra uterum acceperat) evomen-

 te.

te. *Anthon.* etiam *Everhardus* abortum quendam 28. hebdomadum in lucem editum pluri-mum ſeroſi lactis vomitu rejeciſſe teſtatur, quamquam nè hilum quidem extra uterum aſſumpſiſſet.

G. Harvæus, aliique circa tertium, quartumque geſtationis menſem in embryonum ventriculis chylum inſtar albuminis ovi, ſubſtantiæ, cui innatabant, non abſimilem invenerunt: Idem aſſerit *Joh. Veſlingius Syntagm. Anatom. cap.* 8. In ventriculis quoque, tenuibuſque embryonum animalium inteſtinis materia quædam reperitur, quæ tam quantum ad colorem, quam ſaporem, ac conſiſtentiam omnino liquori, cui innatant, ſimilis eſt, teſte *Harvæo exercitat.* 58, *fol.* 306.

Non levis certe ponderis demonſtratio ex *Hippocratis*, quæ de fœcibus, ſive meconio, quod in infimis recens natorum reperitur inteſtinis, deſumuntur, petitur argumentis. Certum enim ad chylificationis in ventriculo peractæ ſignum eſt. Negare equidem nolim ad productionem meconii inteſtinorum multum etiam alios humores, ſalivam bilem, ſuccumque pancreaticum conferre, ab hujuſmodi autem materiarum (& ſpeciatim ſucci pancreatici) commixtione hancce provenire nigredinem, vix eſt, ut credam: Si enim hæc ab illo, aut à bile in inteſtina embryonum immiſſis oriretur, multo magis in adultis animadverteretur, quibus humorum ſe-

cre-

cretio, propter majorem nutrimenti uſum, copioſior, nec non humores acriores, ideoque ad tingendum aptiores ſunt. Certum etiam eſſet ſuccum pancreaticum, ſi nigredinis meconii cauſa eſſet, ex particulis acidis, auſteriſque conſtare, quales tamen in hoc embryonum non obſervantur ſucco, ſaporis enim ille eſt expers; quapropter libentius ego hujuſmodi nigredinem diutinâ meconii in inteſtinis morâ ortam crediderim. Illud enim in quatuor, aut quinque menſium embryonibus viridiuſculum, in trium vero menſium fœtibus flaveſcens repertum eſt.

Verum quidem eſſe poterit embryonum meconium pedetentim nigrum evadere ex eo, quod bilis intra veſiculam felleam nigra vulgo conſpiciatur, quia propter externæ, liberæque inſpirationis aëris defectum paucas in ſe particulas habet nitroſas, quæ alias non tantum bilem flavam, ſed & totam maſſam ſanguineam, quæ nigrior in embryonibus apparet, intenſè rubram reddere poteſt: Ita ut bilis iſtius nigricantis embryonum parva quantitas per vices in duodenum ejecta chylo, & fœcibus, quæ poſtea ſequeſtrantur, nigriuſculam meconii producat tincturam.

Harvæus quoque *exercitat.* 58. *fol.* 387. in viviparorum fœtibus inteſtina craſſiora conſimili excremento repleri, quali lacte veſcentia abundare cernuntur, nec non in ovibus, aliiſque biſulcis ſcybala reperta eſſe ait. Ibidem etiam circa diem ſeptimum decimum in pullo prope anum

ſtercora evidenter ſeſe reperiſſe, eademque foras intra ſecundinas egeſta paulo ante partum ſe conſpicatum ſcribit. Quod & *Volcherus Coiter*, *& Carpus* obſervarunt.

Coronidis loco ſubjungam in embryonibus non tantum humanis, ſed & brutis, oculos exiſtere clauſos, & ſub palpebris firmiter admodum ſibi adhærentibus occultos, verum ex adverſo labia ſeparata, oſque (etiam tunc, cum embryonum vix diſcerni poſſunt rudimenta) apertum conſpici, uti etiam *G. Harvæus exercit.* 56. *pag.* 372. & *exercit.* 69. *pag.* 450. notat.

In fœtubus etiam, qui ex utero prodeunt mortui, inter maxillas lingua nonnihil prominens obſervatur, unde illos in utero equorum, boumque more, liquorem, cui innatant, alentem hauſiſſe ſtatuimus; præſertim cum etiam ejuſmodi quandoque liquor, quamvis craſſior paulo, ex eorum oribus, annotante *Anth. Everhardo pag.* 163, poſt partum eductus ſit. Denique tam ex noſtra, quam D. *Chatton* obſervatione neceſſario aliam præter umbilicum exiſtere viam, per quam fœtus in utero alimentum accipiat, liquet.

Ruſtici occluſo, & conſolidato umbilico in lucem prodire vitulos, ac etiamſi umbilicalis funiculi portio quædam ventri in partu adhæreat, ne guttulam quidem ſanguinis inde vel fortiori digitorum compreſſione elici affirmant.

Hæ

Hæ itaque rationes meridiano ſole clarius in utero etiam per os nutriri fœtum demonſtrant.

Nonnulli autem forte liquorem, cui fœtus innatat, non nutritium, ſed excrementitium, ſive ex urina, & ſudore conflatum dicent.

Hunc autem non eſſe urinam hinc liquet, quod fœtus in utero non mingat: Ejus enim veſica ſexto, ſeptimove, aut octavo menſe aperta urinâ ſemper reperiter plena, ita ut *Joh. Riolanus, hiſt. anat. fœtus humani cap. ult. fol. mihi* 410. veſicam in fœtu ter ipſo ventriculo majorem dicat, quod & confirmare videtur *Joh. Veſlingius Syntagm. anat. cap.* 8. *fol. m.* 21. ubi veſicam multo lotio diſtentam, nec non ureteres in fœtibus amplos admodum reperiri ait, ut &, neceſſitate urgente, urinæ retinendæ inſerviant.

Statuerunt *B. Euſtachius*, & *Conſt. Varolius* omnem in veſica colligi, ibidemque uſque ad partum conſervari urinam; quam etiam opinionem *Goth. Moebius fundam. medic. phyſiol. cap.* 20. *fol. m.* 565. nec non *Anth. Everhardus p.* 186. *& ſeqq.* fovent. *Platerus* quoque, *Vigierius*, *Gaſſendus*, & *Sebiſius* non per urethram, ſed per urachum urinam reddi dixere. *D. Steph. Blankardus Anat. Reform. fol.* 478. fœtus urinam è veſica in placentam excerni, ſicque intra uterum ſuſceptam tandem per matris veſicam expelli credit.

Fœtus autem veſicam ſatis eſſe magnam quæ omnem urinam geſtationis tempore collectam

capiat, veroſimile admodum putem, propter ipſius enim nutrimenti puritatem parum producitur excrementi, non plus certe, quam partibus iſti uſui deſtinatis contineri queat. Si enim fœtus intra uterum tantum urinæ exoneraret indies, quantum extra illum, certe nec veſica, nec uterus illam caperent.

Quo pacto autem liquor ille urina dici poſſet, cum, renibus, veſicâque fœtus nondum abſolutis, nec ullo, vel minimo certe ejus apparente rudimento, in membranis reperiatur.

Accedit, quod, quò major evadit fœtus eo magis, quicquid id eſt liquoris imminuatur, quod profectò non fieret, ſi urina, vel ſudor eſſet, quemadmodum *exercitat.* 56. *fol.* 366. & 58. *fol.* 382. indicat *Harvæus.*

Liquor etiam ille in quovis animalium reperitur genere, imo etiam in illis quæ nunquam aut mingunt, aut ſudant, teſte eodem, *exercitat. de humoribus uteri* 656.

Si liquor iſte in uterum è veſica deplueret, ſalſus, acer, ſaporis, odoriſque mali eſſet, unde non tenella tantum fœtus læderetur cutis, ſed & tenuis illa membrana amnion eroderetur, uti clare in infantibus, ubi diutius paulo lotio madidis inhæſere linteis, liquet.

Certum enim eſt urinam extra veſicam ſtagnantem non ſolum acrem reddi, ſed & putreſcere tandem, cum intra veſicam, quod naturali contineatur loco, non putreſcat. Ita alii etiam cor-

poris

poris humores, ut & ſanguis, intra vaſa ſua non putreſcunt, extravaſati vero in peregrinum quendam locum, putrefactioni ſunt obnoxii. Si etiam liquor ille non eſſet boni ſaporis, odoriſque, revera eundem tam avide non abſorberent vivipara, nec etiam fœtus recens natos delingendo purgarent.

Ulteriori demonſtrationi ſequens etiam inſervit experimentum. Liquor enim ille in cochleari vivis impoſitus carbonibus, humidiore portione parumper avolante, glutinoſus mox, ac gelatinæ adinſtar craſſus evadit, quod urinæ nunquam contingit. Ita *Rolfincius lib. 4. cap. 32. diſſert. anatom. fol. m.* 1192. ſe liquorem, cui fœtus innatabat, lente coxiſſe, quo tenuior avolaret portiuncula, & relictam fuiſſe craſſiorem inſtar gelatinæ partem dicat, quam, quantum ad ſaporem, minime ingratam, nec ſalſam, nec urinoſam fuiſſe aſſerit, certo indicio eam non excrementum quoddam ex urina, & ſudore eſſe.

Theod. Aldes diſſert. epiſt. fol. 10. liquorem, qui amnio contineri ſolet, igni impoſitum (Hydropicorum tamen excipit liquorem) coagulari, & abſque multâ aliarum particularum exhalatione concreſcere ſcribit.

Si liquor ille urina foret, fœtus, juxta noſtram hypotheſin, eam deglutiret, quod a veritate alieniſſimum eſt, urina enim nutrire neſcia fœtui noceret.

Denique, ſi fœtus intra uterum per urethram

 min-

mingere cogeretur, quî, quæſo, actio illa in aliis, quibus urethra (ut in noſtra obſervatione) omnino impervia, ac clauſa eſt, procederet?

Liquorem autem intra amnium contentum non eſſe ſudorem probaveris, quod tenellus adeo, imperfectuſque fœtus ſudare nequeat, cum nec ipſimet adulti, niſi poſt vehemens corporis exercitium, &c. ſudent. Quî etiam, quæſo, fiat, ut fœtus, qui quadrageſimo etiam die formicâ haud multo major exiſtit, ſex, aut ſeptem uncias liquoris, cui tunc innatat, ſudando emittat?

Obſervatur etiam liquor hic corpora animalium nunquam ſudantium (ut ſunt canes, feles, nec non pennata) haud minus circumcingere, quam ſudantium, ita ut fœtus in utero non magis, quam pullus intra teſtam ovi, aut piſcis in aqua ſudare dicendus ſit.

At, dicet forte quiſquam, ſi fœtus per os nutriatur, cur non tantâ lymphæ quantitate obrutus ſuffocatur?

Verum obſervandum eſt fœtum, etiamſi per os nutritur, non ſuffocari, liquorem enim illum nutritium non feſtinanter aſſumit, ſed lente admodum non amplius unâ vice, quam neceſſe eſt, in os admittit.

Quamquam etiam fœtus illo non nutriretur liquore, diceretur que illa non nutritia, ſed excrementitia, atque ex urina, & ſudore conflata lympha, nihilominus, cur non ſuffocetur, quærere licebit. No-

tab:5

fig: 1.

Notum eſt fœtibus, qui mortui ex utero prodeunt (ut ſupra notatum) linguam nonnihil inter maxillas prominere, quâ impediatur liquori nutritio citior in interiora tranſitus.

Ipſemet præterea non ita pridem obſervavi vitulis, equuliſque, antequam externum emittuntur in aërem, labia glanduloſo quodam non aliter obſita eſſe corpore, quam hîc Tab. 5. fol. 347 conſpici datur, ubi A vituli caput eo, quo intra uterum erat, modo B B. labrum ſuperius, C C. carunculam glanduloſam ſpongiæ inſtar, ac lienem mentitam, D. inferius labium notant.

Corpus hoc haud ita pauci, *Plinium lib.* 8. *cap.* 42. ſecuti, in equinis pullis *Hippomanes* dixere, at perperam, ut ſupra *obſ.* 19. *fol.* 223. plenius demonſtratum.

Hodierni quidam ruſtici, ſed immerito, carunculam illam *Lienem* vocant, ac, ſi corpuſculum hoc ab equuli ore prius auferatur, quam integrum prodierit caput, adultum multo agiliorem, curſuque aliis fore præſtantiorem dicunt.

Fuere autem quondam, qui equam matrem, ſi quis carunculam illam præripuiſſet, fœtum ad ubera non admittere dixerint, unde etiam *Virgilio Matri præreptus amor* vocetur. Quæ opiniones quam & hos, & illos fallant, rerum magiſter docet uſus.

Rectius alii carunculam eam ſpongiam dicunt, quæ ita efformata eſt, ut anterior pars propter immiſſum liquorem cygneæ craſſitiem equet pen-

næ,

næ, inferior autem pars collum verſus, tam craſſitie, quem latitudine, minor eſt, ut adjecta monſtrat tabula.

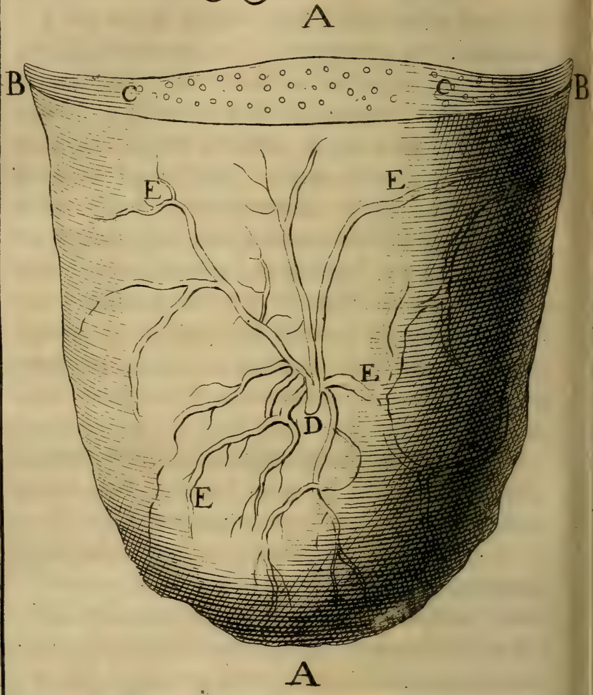
Hoc autem corpuſculum tam arcte vitulinæ buccæ anteriorem obſidet partem, ut juxta illud immediate nihil omnino humoris os ingredi queat. Liquor autem membranis contentus, quo ipſe cingitur vitulus, eò per motum materni corporis propellitur. Cum enim vaccæ abdomen, viſceraque eo contenta ab abdominis, diaphragmatiſque comprimuntur muſculis, neceſſario humor amnio contentus ſimul premitur: qua preſſione corporis ſpongioſi ita aperiuntur tubuli, ut humor ille ſenſim, guttatimque ingrediatur, ad cujus transmiſſionem multum facit vituli modica, dum materno includitur utero, (quâ de re mox prolixius) reſpiratio. Per vituli namque inſpirationem minuitur preſſio, ſicque in os ſuccedenti locus conceditur humori, ut ad ventriculum demitti, atque hinc per vias lacteas ad vituli nutritionem diſtribui queat.

Hujus autem carunculæ ex multis contextum tubulis eſt corpuſculum, compreſſum enim, præſertim ubi craſſiſſimum, mediaque inter labia ſitum eſt, liquorem in os guttatim immittit, ac tot ibidem exiſtere videntur tubuli, quibus liquor ille continetur, quot apparent guttæ, ita plane, ut in ſpongiis videre eſt. Habet & arterias, venaſque inferne ab ore provenientes, unde huic corpori implantantur: Venæ e jugulari venâ, arte-

riæ

tab:6

fig. ij.

riæ è carotica proveniunt, quæ omnes per ejus diſperguntur ſubſtantiam, uti in partis illius ablatione, ſeu ab ore vituli avulſione, durante partu, in ramis diſruptis, per quos corpus illud nutritum fuit, apparuit.

Subſtantiæ illius, ut melius innoteſcat, delineationem lectori ſexta exhibet Tabula fol. 349. ubi litteræ A. A. fictum lienem, ſeu corpus glandoſum vituli ore avulſum naturali magnitudine, B B. craſſiſſimam, ſupremamque ejus portionem, quæ inter vituli labia firma hærere ſolet, C. C. tubulos, per quos humor ex amnio ingreditur; D. D. truncum abruptorum vaſorum ſanguiferorum, illâ parte, quâ linguæ vituli annexum fuit ipſum corpus, E. E. E. E. ramos vaſorum ſanguiferorum, prout per ſubſtantiam, quam nutriunt, diſperguntur, monſtrant.

De corporis hujus, quod tam in equulis, quam vitulis, ovibuſque, atque aliis fortean animalibus, partus tempore apparet, verâ conſtitutione, & uſu, nemo huc uſque quidquam (quod ſciam) dicere agreſſus eſt. Cujus rationem eſſe puto, quod hocce corpuſculum rariſſime, nec, niſi a Medicæ artis parum gnaris, conſpiciatur, vel etiam, quia comparari vix poteſt, niſi quiſquam continue parienti vaccæ, vel equæ adſit, ac quam accuratiſſime obſervet, necnon, quam primum uterus aperitur, illicò in vulvam immiſſâ manu corpus illud à vituli buccâ avellat, antequam caput ejus extra vulvam apparuerit; aliter enim, li-

berâ

berâ aeris inſpiratione acquiſitâ, non ita facile hominum in manus pervenit.

Hæc autem caruncula humoris in uteri membranis contenti tranſmiſſioni inſervit, qui fœtum partim nutrit, partim ejus labia, os, œſophagum, ventriculum, laryngem aperta ſervat.

In recens autem natis corpuſculum illud non reperitur infantibus, quod bruta iſta cum dentibus, illi autem ſine iis prodeant, ejuſque loco extra maxillas prominentem habeant linguam (uti fol. 342. & 347. diximus) unde quodammodo etiam clauſa manent horum ora neque lingua, nondum natis dentibus, læditur.

Quæret autem quiſquam, quomodo fœtus deglutiat, cum experientia, compreſſo naſo, plenoque ore, nos difficulter admodum, aut omnino non deglutire, nec commode reſpirare poſſe doceat.

Verum hæc embryonum, adultorumque (quantum ad neceſſitatem reſpirationis in deglutitione attinet) inter ſe minus recte inſtituitur comparatio. Sentitur quidem eo caſu difficultas quædam in deglutiendo, quia aeri ad pulmones tranſitus occluditur, id autem non fit, quod reſpiratio ad deglutitionem ſit neceſſaria, verum quod deglutitio in adultis ſine reſpiratione fieri nequeat, qua tamen fœtus in utero neutiquam indiget.

Quod *R. Graeffius de mulier. organ. generat. inſ.*

inſ. fol. mihi 289. de cane, quæ una vice quinque peperit catulos, quorum maximus capite carebat, & ore, nullo earum partium apparente indicio, quique non diu poſt abruptum umbilicum moriebatur, ventriculo vacuo, atque excrementis in inteſtinis paucis admodum repertis, nec non quod alii de infantibus, aliiſve animalibus clauſo ore, vel prorſus abſque eo natis tradunt, noſtram non evertit de nutritione fœtus, tam per os, quam per umbilicum opinionem. Adducit enim *D. Graeſſius* exemplum illud, quo fœtum non tantum per os, ſed & umbilicum nutriri probet, uti etiam memorato à *D. Chatton* caſu patet, deficiente umbilico, fœtum per os nutrimentum admittere.

Quando itaque fœtus clauſo ore, vel etiam ſine lingua, & inferiore naſcitur maxilla, quale non ita pridem hic Hagæ, in recens nata ove exemplum vidi, cui tranſitus per os ad œſophagum prorſus erat occluſus, ut nihil omnino per illud verſus inferiora admittere potuerit, aliud quidpiam plerumque adeſt, quod oris ſuppleat vicem, ut ita nutrimentum in ventriculum deſcendat, quemadmodum ipſemet in illa obſervavi ove; habebat namque aperturam ſubtus in collo, cujus extremitates, ſive fimbriæ ſatis latæ, carnoſæque tenui quadam, uti labia noſtra, obducta erant membranâ.

Quamvis autem caſu quodam ſuperne nihil per os admittatur, fœtus tamen, urgente neceſſi-

ceſſitate, nutrimentum per umbilicum accipere, ac contra etiam (uti exemplo *D. Chatton* clarum eſt) abſque umbilico ad tempus per os ali poteſt.

Atque ita quidem Lectori etiam per os nutriri fœtum conſtare crediderim.

Reſtat, ut, quomodo idem per os reſpiret, exponam.

Hanc autem ut Hypotheſin explicem revocandæ ſunt, quas modo adduxi, rationes. Ubicunque enim notabilis quædam exiſtit cavitas, cujus interna latera ſunt mollia, neceſſario cauſa quædam exiſtit materialis, quæ eandem conſervet; dilatante enim cauſa ſublatâ, coaleſcerent latera. Certum autem eſt in pulmonibus fœtus cellulas quaſdam, ſive veſiculas, quæ cauſam habent conſervantem, reperiri; hæc autem non eſt aer, cujus ibidem non ita ſufficiens adeſt quantitas quam quidem in jam natis, & libere reſpirantibus: Quapropter cauſa conſervans humor, cui fœtus intra amnion innatat, dicatur, neceſſe eſt.

Ita piſces aquam immittere, & expirare animadvertimus, ſine qua operatione vivere nequeunt. Quid ni ergo ſimili fere modo, quo poſtea aër, humor intra amnion aliquatenus ſanguinem refrigeret?

Quando igitur humor ille os ingreditur, portio tenuior, & forſan vapor tantum, per conniventem epiglottida verſus inferiora, & hinc per la-

laryngem, aſperamque arteriam ad pulmones deſcendit, ut ita quodammodo expandantur, dilatenturque.

Quin etiam duplex eſt reſpiratio viſibilis altera; qua ſimul pectus movetur, quæque idcirco multum requirit aeris, minus viſibilis altera, cui aër intra os, & fauces exiſtens ſufficit, qui ultimus reſpirationis modus minus à muſculis pectoralibus dependet; hoc autem modo fœtum in utero reſpirare ſtatuimus. Hinc *Scherbius* apud *Hofmannum 6. de uſ. part. cap.* 7. optime quoſdam eſſe, qui ſine reſpiratione, id eſt, viſibili pectoris motu, non tamen abſque ipſius reſpirationis uſu, vivant, dixit.

Poſt partum autem externus aër attractus perfectiore modo cellulas, ſive veſiculas pulmonales diſtendit, quam humor ille, qui eas tantum apertas conſervat.

Hinc fit, ut Judices rationem à medicis petant, an mater fœtum interfecerit, an vero mortuus ille prodierit? Si enim ille intra uterum obierit, fundum aquæ petent pulmones, quia bronchia, ac pulmonum cellulæ aquâ repletæ pulmones reddunt graviores, ita ut ſupernatare nequeant, verum ſi vel per momentum tantum reſpiraverit fœtus, poſteaque à matre interficiatur, pulmones neutiquam fundum petent, ſed ſemper ſupernatabunt, quia aër, qui cellulas dilatat, ita ex iis expelli nequit, quin ſemper nonnihil remaneat, unde pulmones leviores redduntur

ita ut ab aqua deprimi nequeant; nec, quicquid tandem feceris, aër omnis ex arteriæ aſperæ ramis, lobiſve pulmonum expelletur, illoſve tam arctos, ut quidem ante, reddi permittet.

Porro ſi fœtus in utero non reſpirat, quem, quæſo, in finem efformati ſunt diaphragmatis, omneſque reſpirationi inſervientes nervi? Quid ni fœtus hos æque (quamvis non ita ut poſt partum) ac alios moveret muſculos? Nonne horum nervorum tubuli, ſi abſque ullâ functione tam diu quieſcerent, nunquam reſerandi obſtruerentur?

Fœtum in utero reſpirare (quamvis non intromittatur externus aër) etiam ſtatuere licet, quod, quando ſalvis naſcitur membranis, neutiquam externum inſpirare queat aerem, quamprimum vero membranæ tolluntur, illico reſpiret, certo indicio ipſum intra uterum reſpiraſſe, ſiquidem nemo alias concipere poſſet, quomodo fœtus ablatis, apertiſque integumentis, tam cito reſpiraret, & quomodo nervi reſpiratorii huc uſque otioſi tam repente officio fungerentur.

Celeberrimus *R. Boyle*, ſiquidem, ait, experimentis noſtris conſtet liquores fere omnes corpuſculis quibuſdam præditos eſſe aëreis, velut abunde ipſâ demonſtratur aquâ, non videtur à ratione alienum ſtatuere, fœtum, cum incrementum ſumit, (præſertim quando ſuprema pars membranæ amnii, quâ cingitur, humore vacua, & vaporoſâ ſubſtantiâ repleta eſt) aliquatenus reſpirare.

Aë-

Aëris etiam nonnihil aquæ admiſceri, quo piſces in aqua reſpirent, non ita, pridem per antliam obſervavi pneumaticam, hac enim ſenſim aër è vitrea, cujus dimidia pars aquâ repleta erat, educebatur phialâ, ac in eâ piſcis natabat, factumque eſt, ut magis, magiſque ille ad ſuperficiem aſcenderit, donec tandem exhauſto aëre in latus deſideret haud dubie moriturus, niſi parum aëris admiſſum fuiſſet, quo mox ad ſe rediens natavit.

Fœtum extra uterum membranis incluſum ſine externa reſpiratione per horas aliquot vivere poſſe, (ſiquidem neceſſaria etiamnum adſint aliquamdiu) quod narrare aggredior, probat exemplum. Erat ſcilicet in obſidione Bergarum ad Zomam militis quædam uxor, quæ ultimo geſtationis menſe aquam quærens ita ferro è civitate ejecto lædebatur, ut media corporis pars huc illuc diſpergeretur, nec non uterus cum membranis extra propugnaculum delaberetur in aquam. Paulo poſt contigit, ut miles quidam circa illum locum excubias agens in aqua quendam animadverterit motum, unde rei novitate allectus haſtâ corpus illud (quamvis quid eſſet, plane ignoraret) ad ſe attraxit: ac tum quidem vivum fuiſſe fœtum, qui motionem illam in aqua produxiſſet, videbat, quem mox ad Tribunum, cui *Cordua* nomen, tulit, qui, mirando caſu audito, fœtum membranis continuo ſolvi juſſit, atque ad *Iſabellam Claram Eugeniam* Belgii Gubernatricem demiſit, quæ eum, utpote mirè na-

tum, baptizari, *Albertumque Ambroſium* vocari, atque optimè educari præcepit.

Sed neque veriſimile eſt, fœtum in utero omnino aëre carere poſſe, credibile autem eſt eundem tantum è materno nutrimento, quod multas particulas nitro-aëreas continet, nec non vi fermentativa præditum eſt, accipere aëris, quantum adeo tenellum requirit corpus.

Certum etiam eſt motum cordis, & ſanguinis in fœtu intra uterum abſque externâ reſpiratione rite poſſe procedere, ſiquidem motus, qui in tenero iſto corpore tardior exiſtit, ut continuetur, non videtur tanta aëris propulſione, qui reſpiratione attrahendus eſt, nec etiam tali reciprocatione indigere, ſiquidem humor nutritius intra fœtus pulmones jam antea ſatis attenuatus, particuliſque aëreis ditatus eſt.

Humorum autem motum in fœtu propter recens inſpirati aëris defectum tardiorem eſſe optime Eruditiſſimus *D. Boyle libr. de vi aëris elaſtica* obſervavit, ubi *pag.* 252. ſe compertum eſſe in aliquot catulis recens è membranis extractis, &, antequam reſpiraverant, diſſectis, vix ullum, ſaltem apparentem cordis motum animadverſum fuiſſe teſtatur, cum tamen aſſerat cor cujuſdam catuli, qui tunicis, & humoribus, quibus innataverat, liberatus erat, parumque reſpiraverat (quamvis omne pectus apertum eſſet) per aliquot horas pulſare non deſiiſſe, quod & *Pechlinus de aëris, & alimenti defectu pag.* 98. ſe comperiſſe ait.

Sunt,

Sunt, qui dicant fœtum, ut in utero reſpirare probent, nonnunquam ante natalem fuiſſe lacrymatum, nec non pullum intra ovum quandoque pipire, qui duo effectus utique abſque aëre fieri nequeunt.

Quantum quidem ad primum exemplum attinet, multa ejuſmodi adducuntur; verum credibile eſt deceptos fuiſſe, qui putarunt ſe ſonum aliquem fœtus audiviſſe: Nihil enim eſt, niſi murmur aliquod in ventre gravidæ à preſſione, vel calcitratione fœtus interceſſu venti productum. Hujuſmodi enim narrationes, exemplaque vilibus plerumque mulierculis, rerumque ignaris debentur, quæ vel iſta immerito credidere, vel ad fallendos alios, excitandamve ditiorum miſericordiam, mentitæ ſunt: Audimus enim hujuſmodi vagitum pauperculis plerumque perceptum, vel ideo ſparſos fuiſſe rumores, ut nonnihil portendi fingerent, atque aliquod nomen inter vulgus acquirerent.

Apprime itaque olim magnus ille Philoſophus *Ariſtoteles lib. 7. de hiſtor. animal. cap.* 10. fœtum non plorare dixit, antequam ex utero prodiit: quamvis fieri poſſit, ut idem paulo ante nativitatem, non tamen antequam membranæ frangantur, ploret.

Pulli autem intra ovum pipitum non contingere crediderim, quam circa ejuſdem in lucem proventum, quando teſta parvo pertuſa eſt foramine.

Fœtum in utero reſpirare, jam olim docuit *Hippocrates initio libri de nat. pueri ſect. 3. fol. mihi 236. Cum enim mater*, ait, *aërem frigidum ad ſe attraxerit, eo genitura fruitur*, & paulo poſt: *Cum vero genitura in membrana continetur, ſpirationem intro & foras habet.* Ac denique *pag.* 238. At ſane ſuperioribus etiam partibus, ore nempe, & naribus ſpiritum trahit, & venter ſpiritu inflatur, &c. Nec non *lib. de principiis*, ubi dicit: *fœtus reſpirat tam per os, quam naſum*: & rurſus alio in loco ita loquitur; *modica reſpiratio embryoni pro modulo ſufficiens eſt*; poteſtque hoc aliquatenus demonſtrari ex *Gal. l. de Anat. vivorum, cap. de Anat. partic. fœtus*; ubi, *tertia*, inquit, *cauſa eſt anxietas in inſpirando, & exſpirando aëre, parvaque copia aëris, qui nimis calidus attrahitur*; & *lib. an Animal ſit id, quod in Utero eſt? cap. 4. Fœtus*, ait, *reſpiratio animæ operatio eſt, reſpirat enim per os.*

Hujus etiam opinionis eſt: *G. Charleton de Oeconomia animali exercitat. de reſpirat. fol.* 166. nec non *Fr. Rouſſetus, H. Mercurialis lib. de hominis generatione cap. 26. Anth. Everhardus, G. Entius Apolog. pro circulatione ſanguinis, Nymannus de vita fœtus in utero*, ut & *Courvæus*. Quapropter fœtum, ſiquidem tam per os, quam umbilicum, nutriatur, reſpiretque, harum alterutrâ viarum aliquamdiu carere, ac vel per os, vel per umbilicum tantum ſuſtentari poſſe ſtatuerim. Atque ita quidem ad dubia

tari

D. Chatton, quomodo ſcil. fœtus in utero matris abſque umbilico pro tempore nutriri, & reſpirare poſſit, pro viribus reſpondimus. Reſtat ſolvenda illa quæſtio, cur umbilicalis funiculi à fœtus abdomine ſeparationem magna ſanguinis in membranis uteri profuſio, indeque fœtus ſuffocatio, & mors ipſa non fuerit ſubſecuta?

Certum eſt illam funiculi ſeparationem non ſubito, at ſenſim fieri, ſicut vitulis, diſruptis ſemper vaſis umbilicalibus, uti pag. 342. diximus ex utero materno prodeuntibus accidere videmus.

Sed quid de duobus iſtis foraminulis, è quibus urinam, cujus memini, infans egerebat?

Quamvis autem hujus rei veritatem, quia poſt mortem non fuit apertus infans, ſcire nequeamus, dicam tamen, quid de hiſce aperturis ſentiam.

Veroſimile eſt utrumque ureterem infra in ventre in duas illas papillulas, ſive aquæductus ſe inſinuaſſe. Quod eò magis crediderim, quia caſum huic non diſſimilem mihi duodecimo die Junii anni 1686. cum ſolertiſſimo noſtro Anatomico *D. Anthon. Nuck*, videre contigit. Infantis enim ſeptem dies nati cadaverculum cum examinaremus, conſpicuum in ejus hypogaſtrio fuit rotundum, rubens, & paululum prominens quoddam corpus, tactu molliuſculum, magnitudine pilæ palmariæ per medium diſciſſæ, quod undiquaque firmiter abdominis cuti annexum erat. Loco naturali umbilicus deficiebat, ſed ejus defectum ſupplevere vaſa umbilicalia ad baſin

dicti tumoris, parte tamen ſupernâ, inſerta, ubi portio funis, modo vulgari deligati etiamnum conſpiciebatur. Tumoris parti inferiori, qua genitalia reſpiciebat, duo foraminula digiti latitudine à ſemet diſtantia, & ſtylum mediocris craſſitiei admittentia apparebant, per quæ urina continuè, ſenſimque emanabat, paululum autem infra hæc loco penis, glans tantum viſa eſt, & quidem bifida, atque inverſa abſque ductu urinario. Aperto dein abdomine repertus eſt uterque ureter, qui pro corpuſculi modulo naturali duplo, triplove craſſior inferiori corporis prominentis terminabatur parte. Eminens ille rubicundus tumor nil aliud erat, quam infantis veſica urinaria omnino plana, collapſa, in ſe invicem compreſſa, & nullo modo concava, quæ ne guttulam quidem liquoris continebat, quoniam per duo illa foramina urina continue ſtillabat extra corpus, quemadmodum in bene conſtitutis per ureteres in veſicam ſtillare ſolet. In prominenti glande ne quidem urethræ veſtigium apparebat, quamvis ad ejus baſin, qua penis veſicam tangere ſolet, corpuſculum glanduloſum apparebat duriuſculum, in quod vaſa deferentia terminari vidimus, ſine ulla veſicularum ſeminalium indicio. Quoniam autem umbilicus locum mutaverat, arteriæ umbilicales breviores, vena vero longior naturali apparebant: Scrotum bene formatum, duobuſque teſticulis donatum conſpeximus. Hiſce viſis, certior de ductuum uri-

na-

nariorum infantis, de quo obſervavi, conſtitutione, excernendique lotii modo mihi factus videbar.

Rariſſimum exemplum, nec noſtro (quantum ad mingendi modum) diſſimile habet *Nath. Higmorus lib.* 1. *Diſquiſit. Anatom. part.* 4. *cap.* 7. *pag. mihi* 114. ubi hæcce memorat.

,, In puero, inquit, Oxonienſi (qui me hæc
,, ſcribente, ætatem habebat novem, vel de-
,, cem annorum) ab ipſa nativitate uſque nullæ
,, obſervabantur partes, quibus ſexus aliquis
,, poſſet dignoſci; ſed obſervabatur in eo fora-
,, men aliquod, per quod urina excernebatur,
,, cæterum omnia erant plana, & ſolida ad ipſum
,, anum uſque, parumper tamen infra umbili-
,, cum (qui alias bene, & in totum erat occluſus)
,, aperiebatur cutis, latitudine duorum digito-
,, rum tranſverſorum, & erat ſimul rubra, &
,, ſcabra, per quam urina deſtillando colabatur:
,, infima pars ventris (ſcilicet circa locum veſicæ)
,, ipſi valde erat tumida, cogebaturque ſæpius
,, ventrem pronus contra prominentes lapides,
,, colliculoſve quo veſica exoneraretur, com-
,, primere.

Ipſe autem *Higmori* infantis urinam infra umbilicum occluſum ſudoris in modum proveniſſe crediderim, quod ejus vaſa umbilicalia poſt nativitatem colligata fuerint, unde puer ille urinam, quam per urethræ communem viam exonerare non potuit, per aliam quandam præter-

naturalem infra umbilicum, quo dixi, modo geſſit.

Simili plane modo in noſtro infante (qui umbilico omnino carebat, cujuſque urinæ, propter occluſam urethram, nullus patebat tranſitus) duo iſti canales, per quos urina excerneretur, efformati ſunt.

Neque multum differt, quod die 15. Auguſt. an. 1683. hic Hagæ in puero quodam vidi, quamvis funiculus umbilicalis prodeuntis fœtus ventri, utut ſolito inferius, annexus foret, ac quemadmodum in primo, ſic etiam in vltimo hoc infante glans tantum penis, ſed denudata, atque imperforata, non tamen inverſa conſpiciebatur. Huic autem præputio inverſo pſeudo-frenulum erat adnatum, ſed nec duas ſpeciales ad urinæ excretionem uti in priore infante, ductus in lata illa, ſcabra, cuteque denudata macula, ſed urinam guttatim, tranſudationiſque in modum provenientem, animadvertimus. Per tres autem hebdomadas hic infans vixit.

Infantis hujus partium deformatarum delineationem exhibet tabula ſeptima, denotatque A. primæ figuræ locum ſeparati, nondumque occluſi umbilici. Secundæ figuræ B. ſpongioſam carnem, ſive maculam. C. glandem penis. D. verum, & naturale frenulum. E. inverſum præputium. F. pſeudo-frenulum. Tertia figura occluſi penis latus monſtrat. Quartæ figuræ. A. ſpongioſam carnem. B. pelvim, per quam urina gut-

tatim

tab:7

fig. 1.

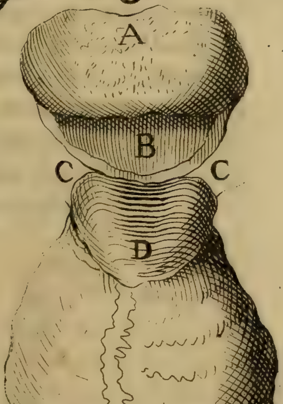
fig. 2.

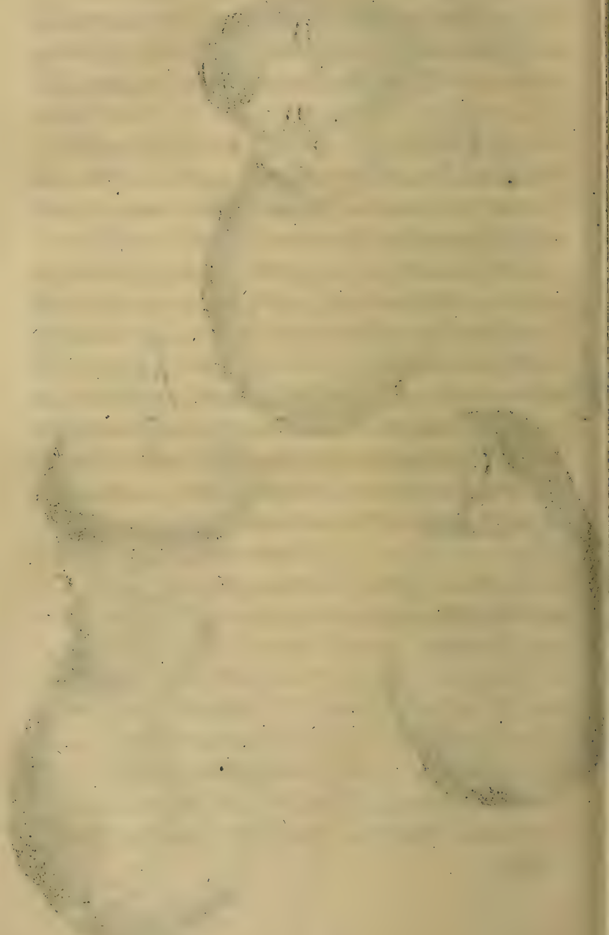

fig. 3

fig. 4.

tatim defluebat; C. C. fimbriam pelvis. D. inverſam penis glandem oſtendunt.

Refert *Thom. Bartholinus hiſt: anat: rarior: cent.* 1. *hiſt.* 65. *fol.* 103. dum in Latio moraretur, ſe vidiſſe Italum annor. tum 40. robuſto, & ſatis ſano corpore, qui ab ineunte ætate ſine podicis, peniſque nota vixerat, quum nec pro mare, nec fœmina â parentibus ob virilis membri defectum haberetur, pro fœmina ſacro baptiſmatis lavacro immerſus *Annæ* nomen obtinuit, retinuitque per reliquæ vitæ decurſum.

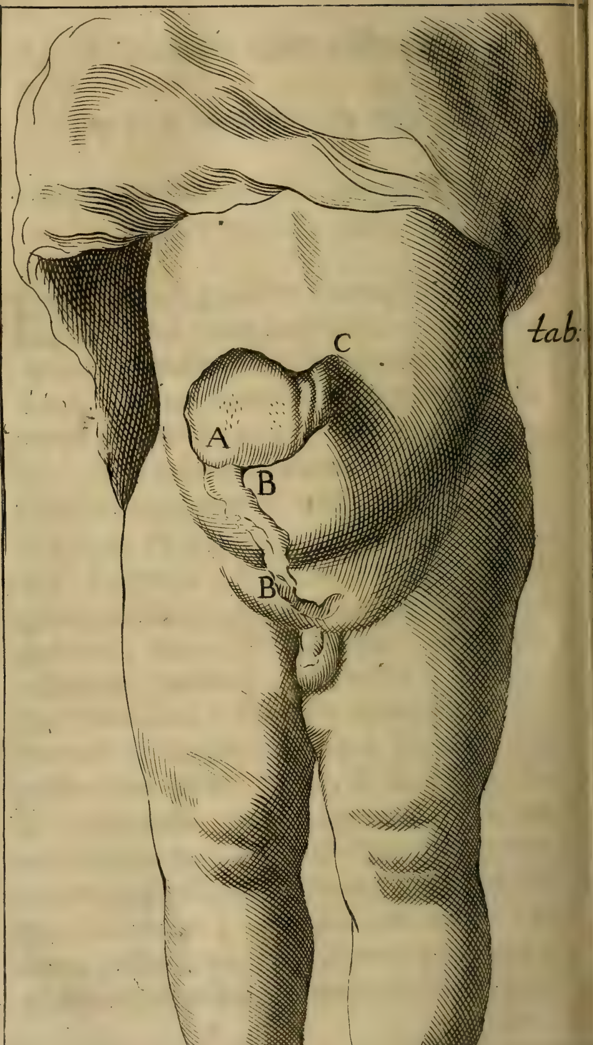
Vigeſimo quarto demum ætatis anno longior barba genas inveſtiens inter viros eum aſſeruit. Hic autem quoniam anum imperviam haberet, fæces (uti *Schol. ad obſerv.* 56. *centur.* 1. *fol.* 240. retulimus) certis periodis per cornu ori impoſito evomuit, quarum fæditatem, ſaporiſque moleſtiam grato potu, aquave diluit, quam in hunc uſum perpetuo ſecum circumferebat, lotium vero è pila quadam fungoſa circa locum umbilici abſentis enatâ, velut per ſpongiam, ſtillans reddidit, & pro lubitu, velut lac è papillis, cætera ſanus, nec fœminas averſatus expreſſit.

OBSERVATIO XXXIII.

Infans cum Exomphalo, ſive minus vera umbilici hernia, natus.

De magno quodam Exomphalo, ſive umbilici prominentia, quam perperam nonnulli umbilicalem dicunt herniam, mulieri cuidam à magno in ipſo partu niſu orta, *p.* 223. *obſ.* 53. *Tom.* 1. egi. Hic autem ejuſmodi vitii infantis intra uterum matris orti, natoque adhærentis exemplum dabo. Uxor illa erat Sartoris cujuſdam Hagienſis, ad quam, cum 7. Decembr. anno 1682. pareret, me, *Corneliumque Solingium* accerſiri curavit obſtetrix *Eliſabetha Cavalliers.* Fœtum exomphalo laborantem invenimus, qui ſuperne ita pellucidus erat, ut gyri inteſtini illi commode conſpicerentur. Cum vero infans tertio à nativitate die propter exomphali gangrænam, quam initio prædixeramus, obiiſſet, uti nobis cadaver poſtridie aperire liceret, petiimus; quod coram Medico *Sam. Cabeljavio,* nec

non

tab:

non obſtetrice factum eſt. Reperimus autem ſupremam exomphali membranam nihil aliud fuiſſe, quam umbilicalis funiculi dilatationem quandam, qua aperta, illico in conſpectum venit peritonæum, ſub quo tenuia inteſtina ſita erant, quæ tam firmiter peritonæo videbantur unita, ut abſque læſione ſeparari non poſſent. Ulterius inquirendo infantis ilium ſpithamæ longitudine ſupra inteſtinum cæcum propulſum, dilatatumque, ac triplo craſſius, magiſque cavum, quam quidem aliis in locis, obſervavimus. Sæpius interrogata, anne geſtationis tempore lapſa, vel ad durius quoddam corpus alliſa fuiſſet, negavit puerpera; tandem autem ſe circa medium geſtationis tempus diutius ſtantem multas penulas ſuper menſam leviter, non tantum late extenſis brachiis, ſed & contra menſam, ut illas tanto melius explicaret, compreſſo ventre, conſuiſſe confeſſa eſt. Veriſimile itaque eſt vitium illud infanti continua illa materni ventris preſſione ortum fuiſſe. Tabulæ autem octavæ litera A. prominentiam umbilici, B. funiculum, C. dilatatio-

nem,

nem, ſive expanſionem umbilici, cutiſque infantis monſtrat.

IN OBSERVATIONEM XXXIII.

NOn per clamores tantum, vomitus, tuſſes, ſaltationes, lapſus, fortiores flatus, aut curruum motitationes, internaſve muſculorum abdominis difficili in partu preſſiones, duriorumque fæcum expreſſionem, ſed & per externam ventris contra duriorem quandam materiam preſſionem peritonæi fieri poſſe dilatationem certum eſt. Id enim circa umbilicum tenuiſſimum eſt, ita ut per ejus expanſionem inteſtina verſus efformatam inclinent cavitatem, ſicque exomphalum producant. Credibile itaque eſt illius infantis ortum fuiſſe vitium, quod Mater toties, ac tam diu ventrem arctius menſæ admoverit; unde non preſſio tantum partium internarum ad invicem facta, ſed dolor, angorque corpori ejus excitatus fuit, cujus moleſtiæ haud dubie fœtus etiam particeps fuit, ſiquidem, quæ gravidis accidunt à cauſis externis, etiam fœtibus (præſertim quando crebriores iis de rebus matrum ſunt cogitationes) ut plurimum obveniant ſymptomata, quod & ſecuturis obſervationibus evidentius conſtabit. Atque ideo quidem evenire poteſt, ut per brachiorum expanſionem, ventriſque materni preſſionem fœtus peritonæum non tantum cum funiculo umbilicali fuerit dilatatum

ratum, ſed & inteſtina eidem firmiter annexa coaluerint.

Memorat celeberrimus *Medicus Stephanus Blanckardus lib. de morb. pueror. obſ. 9. fol.* 188. de mirando quodam, & inſolito pueri cujuſdam Heuckelomii anno 1682. nati exomphalo, è cujus umbilico propendebat funiculus, qui longitudinem ulnæ quadrantis cum ſemiſſe, digitique minoris æquabat craſſitiem, in cujus extremitate globulus quidam rotundus, qui duplicis pugni magnitudinem excedens tenui obductus erat membrana, per quam motus inteſtinorum periſtalticus optime animadverti poterat. Idem *obſ.* 11. *ejuſdem lib.* 1. *fol.* 291. meminit infantis, qui inteſtinis extra abdomen propendentibus, natus erat, quia Mater quodam ante partum tempore per plateam obambulans felem viderat, cujus corpus curru quodam ita erat protritum, ut extra abdomen propenderent inteſtina.

Non diſſimile mulieris exemplum quondam intellexi, quæ infantem peperit, cujus inteſtina extra ventrem ſita erant, quia geſtationis tempore viſum, & cogitationes in mactatam conjecerat ſuem, extra cujus ventrem inteſtina profluxerant.

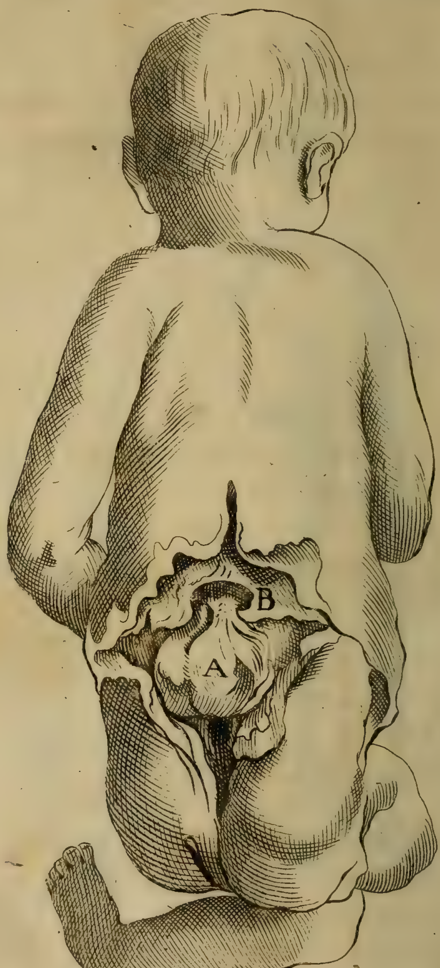
OBSERVATIO XXXIV.

Fœtus diffractis in Utero lumbis editus.

QUanta inter Matrem, & fœtum exiſtat ſympathia, præcedens docet obſervatio. Nunc exemplum proferam, quod mihi 12. *Octobris an.* 1682. occurrit, cum *D. Corn. Solingius*, me, aliiſque præſentibus Medicis, cadaver infantis aperiret, cui lumbi in utero matris diſrupti fuerant, qui nihilominus novem natalibus dies ſuperfuerat. Hujus mater circa medium geſtationis tempus cum ſitulâ aqua plenâ per gradus deſcendens tergum forte in tabulationis cujuſdam extremitatem impegit, ita ut fœtus in utero læſus cum plano quodam, fuſco, & obſcure cæruleo, magnitudine nummi, quem Philippicum dicunt, tumore prodierit; quo poſt obitum aperto *exoſtoſis* quædam magnitudine caſtaneæ poſterius in ſpinæ dorſi vertebris, quæ & ipſa ſub *exoſtoſi* diffracta, ſolutaque, ac mobilis erat, conſpecta fuit; unde contigit, ut infans inferiores corporis partes infra ver-

A
B
C
C

tab:

vertebras illas ſitas nunquam movere potuerit: ſpiritibus enim per nervos medullæ ſpinalis eo loci nullus plane verſus inferiora patebat tranſitus. Hujus infantis etiam pedes, quibus præternaturali modo circumvolutis, aliter plane, quam alii in utero locantur, prodierat, notabiliter tortos, verſuſque interiora inverſos reperimus.

Præterea in tenello hoc infante procidentiam quandam vaginæ uteri, magnitudine nucis moſchatæ, obſervavimus.

Anus ipſa etiam præter morem oſſi ſacro proxima erat.

Ipſius autem infantis delinationem, tam à parte anteriore, quam poſteriore hic loci exhibere non inconſultum duxi. Denotat ergo A. nonæ tabulæ prominentem dorſi ſpinam: B. aperturam gangrænâ fere emortuam. Decimæ tabulæ A. pudendum: B. vaginæ procidentiam: C. C. paralyticos, & immobiles oſtendunt pedes.

Similis fere infantis mentionem facit *Juſtus Schraderus dec.* 2. *obſ.* 2. *fol.* 204. qui diviſâ dorſi ſpinâ natus erat, quæ deformatio (ut ita loquar) orta erat, quod

mater geſtationis tempore è ſcalis, lumbis graviter læſis, decidiſſet, unde in infantis dorſo ſub cute aquoſus quidam ad vertebrarum lumbarium initium poſtea apparuit tumor: Hoc etiam caſu ſuperiora membra mobilia, femora vero, & pedes immobilia mirari licebat. Tumore aperto, abſceſſus quidam craſſâ membranâ obductus apparuit, quo ſeroſa continebatur materia. Infima etiam ſpinæ dorſi pars cute, & carne denudata diviſaque, ac medullâ ſpinali carens conſpecta eſt, quamvis ab utroque ejuſdem latere hic illic ordinata quadam ſerie nonnulla nervorum è medulla ſpinali provenientium aſpicerentur principia, quorum unus ramus ad alterutrum tendebat femur.

De ſimili exemplo *Nic. Tulpius lib.* 3. *cap.* 30. *fol. mihi* 242. agit.

IN OBSERVATIONEM XXXIV.

OBſcura admodum eſt, monſtroſorum fœtuum cauſa. Hinc Theologorum nonnulli eandem immediate voluntati attribuunt divinæ; alii malitiæ ipſius Sathanæ, nec non Mago-

rum,

rum, & veneficorum incantationibns aſſignant. Multi autem docti hujus rei varias naturales adduxere cauſas, quarum maxime vulgaris, & vero ſimillima eſt firma quorundam objectorum maternæ menti facta impreſſio.

Quo autem modo hujuſmodi imaginationis maternæ operatio in fœtus tranſeat non ita promptum eſt dicere.

Th. Fienus lib. de viribus imaginationis quæſt. 14. fol. mihi 236. quæſtionem hanc exponere arduum dixit; cum ejuſmodi res humanum ſuperare videantur captum, quamquam ipſe ſuam promere non vereatur opinionem.

Tradit quippe phantaſiam per ſe, & immediate non immutare fœtum: id eſt, phantaſiam ſimplici imaginationis actu illum non alterare, vel immutare, ſed notas peculiares, & imaginatas in fœtu producere dirigendo potentiam conformatricem, & ad ſic conformandum determinando, quod abſque præviis animi paſſionibus, humorumque, & ſpirituum matris motu fieri negat; Directionem autem hanc per communicationem ſpecierum fieri credit, quas à phantaſia præconceptas, ſpiritibuſque, & ſanguini matris impreſſas, ac ad uterum delatas per communionem, & continuitatem etiam ſanguini, ſpiritibuſque fœtus imprimi autumat.

Tribuit Celeberrimus *Carteſius* effectum hunc forti ſpirituum radiationi *Tractatu de homine.* Quod & ejus ſtatuunt ſectatores, quos inter eſt

Ludov. de la Forge tract. de mente humana, & *notis ad Carteſii tract. de homine pag.* 128. Nec non ſcriptor *Gallicus libri*, cui *Veritatis indagatio* nomen, *lib.* 2. *fol.* 162. &c.

Neque profectò melius maternæ impreſſiones, quam per ſpirituum radiationes concipi poſſunt: Illa enim Idearum veſtigia, quas efformat phantaſia, non tantum in cerebro permanent, ſed & juxta arteriarum ductum ad cor pergunt, radioſque ſpirituum in ipſum tranſmittunt ſanguinem, ita ut nullæ excipi queant ſpirituum particulæ, quæ non aliquam inde adipiſcantur alterationem. Quin etiam imaginationis vis ad humores venis, & arteriis contentos, qui ſpirituum motibus ſemper auſcultant, tranſit. Motus autem Matris neceſſariam cum fœtu habent communionem; fœtus enim genitrixque unum fere, idemque conſtituunt corpus, nutrimentumque utriuſque, & ſpiritus reciprocè ſunt communes. Vaſa quippe uterina imprægnationis tempore oſtiola quædam placentæ inſerunt, ſicque communionem quandam cum fætus vaſis habent.

Ut autem res ipſa comparatione quadam diſtinctius percipiatur; nonne indies in nobiſmet, quando terrore afficimur, ſpirituum è cerebro per univerſum corpus, imò ad extrema uſque membra, extremoſque digitos radiationem fieri animadvertimus? Nonne hinc *Hippocratis* confirmatur ſententia totum noſtrum corpus *σύμπνουν τε, καὶ σύῤῥουν* dicentis? Certum eſt

ra-

radiationes ſpirituum ſecum imaginem eorum, quæ intellectus primo percepit, per univerſum abripere corpus.

Non aliter etiam articulatum ſonum totam aëris molem, muros, tectaque tranſire obſervamus; quidni ergo facilius radiationes ſpirituum, ipſis imaginibus, impreſſionibuſque conſervatis, per poros tenuis noſtri corporis viam inveniant? Monſtrat præterea uſus ejuſmodi ſpirituum radiationes mulieribus magis, quam viris contingere, quod illarum plerumque corpora poroſiora, penetrabilioraque ſint, quapropter fieri facile poteſt, ut hujuſmodi radiationes etiam cum conſervatione eorum, quæ Mater menti propoſuit, cerebroque impreſſit, ad fœtum utero concluſum tranſeant.

Kircherus art. magn. luc. & umbr. lib. 10.*pag.* 2.*cap.* 2.*fol.* 806. pictrix phantaſia, inquit, eſt in nævis producendis, penicillus eſt ſpiritus corporeus; colores ſpecies ex phantaſia radiantes: tela, corpus infantis tenerum: prototypon corporis infantilis corpus maternum, cujus partes cum partibus infantis ſingularem habent conſenſum.

OBSERVATIO XXXV.

Squammeus, ac veluti Phocæ pelle contectus puer.

QUanta ſit imaginationis in corpora noſtra, humoriſque, præſertim gravidarum, poteſtas, quotidie abunde liquet, ita ut veriſſime jam olim multi, *Imaginationem in humores imperium habere*, dixerint.

De paſſionis hujus vi *Scholio ad obſervat. 72. tom. 1. fol. 311. & ſeqq.* nec non proximis duabus obſervationibus nonnulla adduximus. Hoc autem, quod memoraturus ſum, minime ſilentio mihi prætereundum fuit.

Anno itaque 1683. menſe Majo Hagæ puer quidam decem circiter annorum conſpiciendus exhibebatur nomine *Bernardus*, Biſegliæ, quod eſt regni Neapolitani ad Hadriæ littora oppidum, natus, cujus Patri *Petro Anthonio Conſiglio* nomen erat, Mater *Elizabetha Naſtaſia* vocabatur.

Pueri illius manus, pedeſque toti quan-

quanti ſquammei erant, brachia autem, & crura, atque adeo totum corpus, excepto ſolo capite, veluti phocæ pelle obducta, contactuque dura erant, & ſcabra.

Narrabat matertera, cujus curæ ipſe creditus erat, ortam fuiſſe iſtam cutis deformitatem, quod mater, cum linteaminum purgandorum cauſâ littus peteret, in flumine vicino varios ſquammatos, & teſtaceos vidiſſet piſces, quorum imaginem tam firmiter cerebro impreſſiſſet, ut non ita diu poſt à marito imprægnata, piſciumque perpetuo memor fœtum pepererit, inſtar piſcis ſquammoſum, facie tamen, colloque decorum, reliquo autem corpore prorſus nigricantem, & obſcuro quodam, ſcabroque obductum muſco, quapropter idem nudus non tantopere frigore, quam quidem alii, infeſtabatur.

Puer ille ingenio, quantum ætas ferebat, ſubtili, & acri, ac quod mirere, piſcium avidus admodum erat, adeo ut poſt crebriorem carnis eſum male ſe haberet. Ipſe etiam cum aliis Medicis ex ejus corpore prodeuntem animadverti,

qualem piſces diffundunt, odorem, quem quivis admoto propius naſo percipere poterat.

Delapſis veteribus novæ ſuccedebant illico ſquamæ, quibus avulſis mox effluebat ſanguis.

Operæ pretium credidi ipſius pueri delineationem adjicere. Undecima itaque Tabula totum ejus corpus, Duodecimæ autem figura prima manum, ſecunda pedis inferiorem, Tertia ſuperiorem cernere dat partem.

IN OBSERVATIONEM XXXV.

MUlti impreſſionum quarundam, ſignorumque piſcium forti matrum imaginatione in fœtuum corporibus productorum exempla memorant.

Gaffarellus rer. inaudit. part. 2. *cap.* 5. *v.* 12. *pag.* 107. de ſorore ſua narrat, cujus pedi piſcis adeo accurata inhærebat figura, ut vel excellentiſſimi videretur pictoris opus. Mater geſtationis tempore piſcium avida admodum fuerat, nec filia piſces comedebat, quin iſto pedis loco acutum ſentiret dolorem.

P. Borellus Hiſtor. & obſervat. rarior. med. phyſic. centur, 3. *obſ.* 49. *fol,* 235. figuram quan-

tab:1

tab:12

fig:3

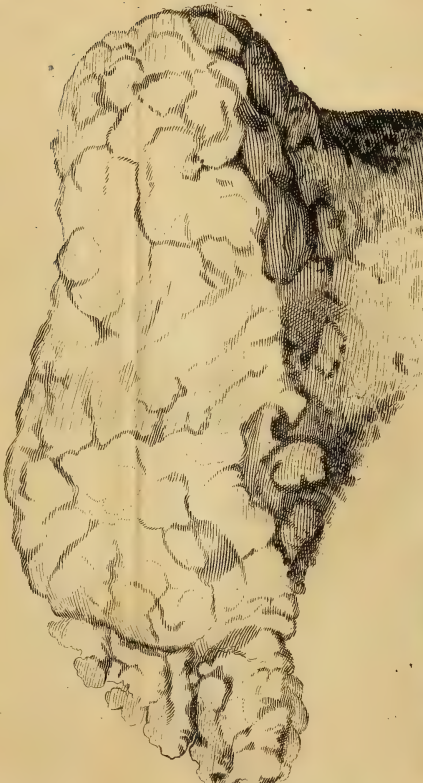

fig:2

fig:1

dam ſoleæ marinæ cum ſquammis in viri cujusdam tempore ſiniſtro ſe vidiſſe refert.

Phil. Jac. Sachſius Gammar. lib. 2. ſect. 1. cap. 4. fol. 596. de gravida muliere ſcribit, quæ poſt nimiam cancri ingentis in rivo quodam contemplationem, ejuſque potiundi deſiderium, filiam peperit, cui pedes chelarum in modum formati fuerint.

Schenckius etiam lib. 5. obſ. homini loco digitorum chelas, quales ſunt cancris, prognatas fuiſſe ſcribit. *Lucas Tozzi Medic. cap. de monſtroſis, & maculoſis fœtibus fol. 47.* exemplum pueri cujuſdam Neapolitani habet, qui, cum ipſe hæc ſcriberet, annum agebat decimum, cujus brachium ſiniſtrum multis aviditatum maternarum notis ſignatum erat, quæ oſtreis, ſpondyliſque, & dactylis valde erant ſimilia, cujuſque metacarpium corpus cancri marini, digitique chelas referebant, quod piſcium genus Mater ſexto geſtationis menſe venale viderat, cujuſque cupidine correpta ſiniſtrum brachium, manumque ſæpius, ut ipſa retulit, tetigerat. Idem etiam, quo anni tempore piſces illi pingueſcebant, manum, brachiumque puellæ intumuiſſe, febremque inde ortam fuiſſe tradit.

Thom. Bartholinus cent. 2. hiſt. 44. fol. 218. Lutetiæ Pariſiorum anno 1645. mulierem quandam ſexto geſtationis menſe marem enixam fuiſſe capite ferè piſcis carpionis, quamquam lingua major, & reliqua in facie plana eſſent, ſcribit. *Idem centur. 1. hiſt. 10. fol. 21.* (quamquam hoc

vix ſit admittendum) *Joh. Naborowſky* nobilem Polonum, amicumque familiarem Baſileæ retuliſſe ait ſe in Patria duos vidiſſe piſces abſque ſquammis à muliere quadam editos, qui, quamprimum ex utero prodiiſſent, in aqua, piſcium more natarint.

Gattinaria comm. ad cap. de mola matricis Almanzoris ſe Ticinenſem vidiſſe mulierem teſtatur, quæ magnum fruſtum carneum cum aliis minoribus, nec non animali, *Tincam* piſcem referente, pepererat, cujus dorſum obſcure viride, venter autem rubicundus, cutis vero adeo craſſa erat, ut gladio vix diſcindi poſſet. Illud autem cum attingeretur, inſtar Echini ſeſe contrahebat. Simile quid deſcribit *P. Salmuth. cent.* 3. *obſ.* 98.

Miſcellan. curioſ. German. decur. 1. *an.* 2. *fol.* 226. ſub *Theodoſio Juniore* mulierem quandam animal inſtar piſcis enixam fuiſſe memorant.

Fort. Licetus de monſtris cap. 86. *fol.* 250. In littus Africanum cadaver quoddam ejectum à Luſitanis repertum fuiſſe ait, quod homini ſimillimum ſquammis undique fuerit contectum.

De muliere quâdam, cujus corpus minime morboſum ſponte acutis quibuſdam obductum fuerit ſquammis, legatur *Dom: Panarolus pentec.* 4. *obſ.* 9. *fol.* 146.

Sunt, qui illam imaginationis maternæ in fœtum

tum poteſtatem geſtationis tempore non tantum in hominibus, ſed & in brutis quibuſdam animadverti ſtatuant, quorum etiam fœtus forti imaginatione rerum, viſui, ſive ipſo in coitu, ſive brevi poſt oblatarum mire varient cute diverſo colore tinctâ, qua de re *Schol. obſ.* 50., quæ eſt de Baſilico, latius agemus.

OBSERVATIO XXXVI.

Nævi Uterini.

VAria quidem, & multiplicia ſunt humanæ cutis vitia, inter quæ præcipua quidem ſunt nævi in utero contracti, quorum nuper in Medici cujuſdam filiola hic Hagæ exemplum vidi, cujus corpus prominentibus, latiſque maculis, colore ficuum maturarum, cum prodiret, hic illic erat obſeſſum, quas, quia continue accreſcebant, ipſe, nec non Pater, & *D. Corn. Solingius* penitus per lixivioſa alcalia abſque ullo acido auferre ſtatuimus: hæc autem moleſta admodum nobis fuit curatio, ſiquidem cutis propter mali pertinaciam tardius carnoſæ acceſſit parti.

IN OBSERVATIONEM XXXVI.

Nævi, de quibus pauca admodum huc uſque tradita ſunt, plani, vel prominentes, vel læves, ſcabrique, aut piloſi, minores, majoreſque, vel latæ, vel anguſtæ ſunt baſeos. Diverſi etiam ſunt coloris, figuræque, de quibus *Cornel. Gemma*, *Weinrichius*, *Licetus*, *Lycoſthenes*, *Geſnerus*, *Lemnius*, *Kircherus arte mag. luc. & umbræ lib.* 10. *cap.* 2. *part.* 2. *fol.* 805. aliique plura.

Notandum autem eſt nævos, in quibus pili creſcunt, ſenſim quidem cum hominibus accreſcere, ſed nulla malignitate in pueris ante maturam proſerpere ætatem, cum longe aliter in malignis, quibus nulli pili, colorque obſcurus eſt, quique idcirco ſubitaneam requirunt curationem, ſe res habeat.

P. Borellus hiſt. & obſ. rar. med. phyſ. obſ. 49. *fol. mihi* 235. mentionem facit figuræ uvæ in gena viri, nec non maculæ tulipam, ut & caryophillum florem in femore referentis.

E Tulliis qui fuerunt Arpini potiſſimum *Cicerones* ſunt appellati, quod auctor illorum neſcio quid in naſo, quod *ciceris* formam referret, habuiſſe dicatur, ut *Plutarchus* ſcribit, quamquam *Plinius* ita dictos putat, quod genus hoc leguminis optime ſererent.

Gaſpar. à Reyes Franco Elyſ. jucundiſſ. quæſt.

cam-

campo, *quæſt*. 50. §. 36. figuræ roſæ meminit.

De macula rapam referente vide *N. Tulpium lib*. 3. *obſ. med. cap*. 30. De quadam malo ſimili *Phil. I. Sachſius miſcell. med. phyſ. Germ. an*. 2. *obſ*. 61. agit.

De alia, quæ pruno Damaſceno non diſſimilis erat, vide *H. Fabrit. Hildanum centur*. 5. *obſ*. 46. ut & *Helwigy obſ*. 35. *fol*. 126. qui mentionem facit nævi cujuſdam in ventre murem referentis, qualis etiam meminit *G. H. Velſchius miſcell. med. phyſ. Germ. decur*. 1. *an*. 3. *obſ*. 38, & *G. Segerus eodem lib. obſ* 198. nec non *Joh. Val. Willius volum*. 3. *act. med. Hafnienſ. obſ*. 83. *fol*. 152. ut & *Thom. Fienus quæſt*. 13. *lib. de viribus imaginationis*, qui de gliris quoque figura memorat.

Hæ, ſimileſque à forti quadam imaginatione Matris circa quoddam objectum, quod ipſis magnopere appetitum denegatur, vel etiam ab inopinato rei cujuſdam, quæ menti poſtea continue offertur, metu oriuntur. De hac autem imaginationis vi jam actum fuit.

Non videbit forte quivis, qui fiat, ut nævi, qui in corporibus recens natorum apparent, ſive ceraſum, ſive morum, fragumve referant, colore, quo maturi fructus, quos mater deſideraverat, eodem tempore imbuantur.

Hujus rei exemplum celeberr. vir *Joh. Helwigius obſ*. 35. *fol. mihi* 125. de ſemet ipſo adducit: „ Ego, inquit, ab infantia huc uſque in ca-

„ pil-

„ pillitii parte ſiniſtra, nævos, ſive notas gero
„ trium fragorum, quæ quotannis menſe Mar-
„ tio, quando fraga floreſcunt, rubeſcere
„ quoque incipiunt, poſtmodum paulatim
„ ſe attollunt uſque ad Junium, fragorum
„ fructus referentes cum leni pruritu. Denique
„ in granula parva alba degenerantes ſponte de-
„ cidunt, cutis ſpatio glabro, & ſine pilis ma-
„ nente. Et cum adoleſcens ſcabie fœda corri-
„ perer, cutis capitis inſigniter intumeſcebat,
„ atque circa illud nævi ſpatium cutis portio fixa,
„ & depreſſa permanebat, cætera cutis cum
„ effluxu humoris ſeroſi, fœtidique divelleba-
„ tur, uſque dum tumor ſponte ſubſediſſet.
„ Inde nævum hunc à natura per cutem, & ca-
„ pillitium oſſi bregmati alte infixum eſſe con-
„ jicio. Ex imaginatione autem ortum habere
„ è matre ipſemet ſæpius audieram, cum gravi-
„ dæ fragorum, quæ in foro avide ſpectabat,
„ commeſtio negaretur.

Ita etiam *P. Borellus* nigrum ſe in femore ge-ſtaſſe morum teſtatur, quale Matrem quoque in brachio habuiſſe refert, quod mororum tempore augebatur: ibidem etiam de ceraſi nota in viro quodam, quæ ceraſorum tempore rubeſcebat, memorat.

Dom. Panarolus Pentecoſt. 1. *obſ.* 12. *fol.* 7. de nævo quodam mali Punici figuram exhibente, atque in nate mulieris cujuſdam ſito refert, qui, quando balauſtia, ſive flores granatorum prorum-

pe-

pebant, rubeſcebat, ſed fructibus maturis, granis aliquot miræ rubedinis liveſcebat, ita ut per medium diſſectus malo illi apprime ſimilis eſſet: Hyeme vero ita evaneſcebat, ut nullum ejus reſtaret veſtigium; vere autem adventante, nec non florente Punico malo, denuo rubeſcebat nævus.

Cur autem nævi iſti, mori, ceraſi, mali Punici, &c. figuram referentes uno, eodemque veris tempore cum fructibus floreſcant, non ita facile dictu eſt.

Ne tamen ſymbolam non conferamus, ſtatuimus eandem hujus rei eſſe cauſam, quæ efficit, ut vina, ſtato anni tempore, menſe videlicet *Majo*, floreſcentibus vitibus, etiam ad fermentationem invitentur; hoc autem præcipuè recentioribus, quæque nondum à fœcibus purgata, contingit vinis.

Hujuſmodi autem operatio juxta quoſdam recentiores à circumgyratione telluris circa Solem annuâ dependet, qua certis menſibus quibuſdam propior fiat ſtellis, quæ ætherem quendam ad nos tranſmittendo efficiant, ut ſemina, ſuccique nonnulli ad fermentationem concitentur. Eodem autem modo certum ætherem ad nos transferri putandum eſt quando morus, ceraſus, &c. florent, qui nævos, quibus eadem pororum diſpoſitio, quæ fructibus eſt, eodem anni tempore floreſcere facit.

Th. Bartholinus centur. 5. *hiſt.* 65. in ſexu

fœ-

fœminino hoſce nævos præcipue locum habere; nobilemque ſe Matronam noviſſe ait, quæ filiam utero gerens objecto quodam quam facillime commovebatur, unde ejus imago in fœtum tranſibat: filium autem geſtanti nihil horum accidebat.

Modus autem, quo nævi iſti tolluntur, difficilis admodum eſt. Quamvis enim nonnunquam penitus ſublati videantur, facillime iterum pullulaſcunt. Interdum & curationis tempore maligni evadunt: plurima enim reperiuntur exempla eorum, quibus curatio, præcipue in facie, per corrodentia inſtituta non adeo felix fuerit: qua de re legatur *Ammanni parœneſis*, nec non *Bartholini acta part.* 3. *obſ.* 83. *fol.* 152. Nonnunquam tam profundas, ut monui, radices agunt, ut maxima requiratur in curatione circumſpectio. Prominentes autem facilius curantur nævi, quam plani, quique ſupremam tantum cutis obſident partem.

Mulierculæ ad nœvos tollendos ſecundinarum utplurimum utuntur ſanguine, quo etiamnum calido eoſdem oblinunt ſanguine, deinceps menſtruo uſuræ.

Sam. Haffenrefferus lib. 1. *de cutis affectibus*, *cap.* 6. *fol.* 57. experientia ſe edoctum nævos ſecundinarum ſanguine oblitos non ſemel ſublatos fuiſſe refert, *Höefferus* quoque *Hercule Medico cap.* 6. *lib.* 7. *p.* 424. illos ſæpius ſecundinis recentibus tingendos monet.

Alii

Alii quotidie ſaliva jejunæ Matris iſtos oblinunt. Plurimi autem ablutionem laudant, quæ fit aq. deſtillata cariophyllatæ montanæ, quos inter & *Julius Cæſar. Baricellus hortulo geniali p.* 266:

Attenuans haud dubie, conſumenſque vel reſolvens quædam vis in iſtis latet remediis, unde ad ablationem nævorum, præſertim in recens natis, quorum cutis tenuis valde, & tenera eſt, multum faciunt.

Quantum autem ad jejuni hominis ſalivam, certum eſt eâdem nullis commixtâ alimentis ſal quoddam volatile contineri, quod ſubtilitatis, penetrantiſque virtutis ratione viam ad duriorem, viſcoſamque, ac obſtruentem materiam diſſolvendam ſibi ſternit, ita ut humorum per partem affectam recte procedat circulatio, ideoque illa diutius adhibita, ut ipſe confirmat uſus, verrucas, callos, glandularum tumores, maculas, &c. ſenſim aufert.

Sed nequeo non mirari illud *Joh. Baptiſtæ Helmontii, tractatu cui nomen demens Idea, & tumulus peſtis* §. 46. remedium; ſcribit enim nævos, ſi lenta morte ſoluti hominis iis tam diu imponatur manus, donec ſe in intimas illorum frigus penetraverit partes, tolli, quo etiam modo verrucas curari perhibet.

Quæ ſi non juvant, corrodentia adhibenda ſunt, quæ tamen in recens natis, teneriſque infantibus majori uſurpantur cum ſucceſſu, quam

in adultis, quibus fruſtra plerumque admoventur.

His nec inutilis eſt aqua illa regia, quam *G. Segerus miſc. med. phyſ. German. an.* 3. *obſ.* 197. ſatis feliciter nævo cujuſdam Domini, qui muris pellem exhibebat in tempore capitis, applicitam ait; poſt hujus enim aquæ uſum primo capilli, deinde cutis ſeparabantur, & poſt mundificantium uſum parti affectæ nova accedebat cutis, ita ut ille tandem percuratus fuerit.

Valet etiam ſpiritus ſalis ammon. applicatio, ſi pars nævo infecta eodem oblinatur, donec cutis auferatur; ita enim ſenſim tolluntur maculæ.

Platerus lib. 3. *pag.* 589. ſe fuſcum à puellæ cujuſdam facie nævum cathæretici, ſive cauſtici ſine dolore operantis uſu abſtuliſſe memorat.

Nonnulli Mercurio ſublimato pinguedine mixto utuntur. Alii nævos ſecundum artem abſcindunt, quod commodius perficitur, quando tumor inferne circa radicem filo quodam conſtringi poteſt; cavendum autem eſt, ne arteria, vel aliud majus vas præſertimque, ne nervus lædatur. Nihil etiam tumoris relinquendum eſt, ſiquidem, vel minima ejus parte ſuperſtite, denuo redeat malum, uti ſibi contigiſſe *H. Fabrit. Hildanus centur.* 5. *obſ.* 46. *fol.* 433. teſtatur. Hoc itaque ſi evenerit, nec non marginum quædam portio poſt abſciſſionem remanſerit, idem remedio rodente è cineribus vitis, & calce viva,

cum

cum modica quantitate aq. plantag., & roſar. ad formam linimenti redacto utitur, cujus remedii virtus, & acredo corroſiva aquis illis temperatur. Hoc autem linimento minoris penicilli ope margines oblinit, ſicque eſcharam efficit, cui digeſtivum è cera, therebinth, gum. elemmi, ol. roſar. amygd. dulc., vitell. ovor., & croco conflatum imponit, ac deinde cauſticum applicat, donec nihil omnino mali ſuperſit; interim ſimul cum digeſtivo pulv. præcipitati ſpiritu vini rectificat: abluti nonnunquam utebatur; ſiquidem iſte pulvis, ut tradit *Hildanus*, ad extrahenda, quæ præternaturaliter in cute, viciniſque muſculis hærent, efficaciſſimus eſt. Poſtea autem exſiccantibus cutem ſuperinducit.

In nævis autem abſcindendis loci inſuper, in quo reperiuntur, habenda eſt ratio. *Th. Bartholinus centur.* 3. *epiſt.* 40. ſe tumorem glanduloſum non auſum fuiſſe auferre ait, cum quo circa os ſacrum infans quidam natus erat, cum, quod firmiter nimis loco inhæreret, tum quod ſubjectorum metueret nervorum læſionem.

Nic. Tulpius infelicem etiam deligationem, ablationemque tumoris cujuſdam lumbaris in infante deſcripſit.

In mentem etiam mihi venit tumor quidam in capite modo nati infantis, qui, illo aperto, non diu vixit.

Biennium jam elapſum eſt, cum ego, ac *Cornel. Solingius* prominentem quendam, obſcu-

ſcurum, & ſubito proſerpentem nævum, figura, & colore rubi idæi, ſitumque prope canthum minorem oculi dextri filiolæ Domini *N. H.* duos annos natæ per illa corrodentia auferre conaremur, quæ inter etiam erat aq. fortis argento cupellato affuſa, qua nævus oblinebatur, dum interea cutim ſanam circa tumorem pinguedine obduxeramus, ne à corroſivo læderetur. Tumor autem uſque adeo inde auctus fuit, ut forcipe eum auferre ſatius duxerimus: ſiquidem in tam tenero infante cauſticum, præſertim in parte oculo tam vicina, non recte compeſci poſſet. Sciſſo itaque tumore infans intra 4. hebdomadas convaluit.

OBSERVATIO XXXVII.

Pili, & os in teſticulo puellæ reperta.

OBſervatione 92. tom. 1. mentionem fecimus pilorum in abſceſſu quodam repertorum; hîc autem de pilis, & oſſiculo in teſticulo puellæ cujuſdam inventis agemus. Hujuſmodi enim caſus mihi, fratrique *Joh. Stalpartio vander Wiel*, nec non *Fr. à Kempe* Chirurgo Hagienſi *An.* 1682. in dextro filiæ cujuſ-

juſdam annos quindecim natæ teſticulo occurrit. Æquabat ille ovi anſerini magnitudinem, atque intra eum alba quædam reperiebatur materia, cujus ſubſtantia putrefacto caſeo ſimilis pilis permiſta erat, pleriſque magnitudine minimo digito paribus, quorum etiam pars non parva inſtar minoris capillitii firmiter interiori teſticuli adnata erat parti. In eodem etiam os quoddam reperimus, quod ſimiliter interiori membranæ annexum magnitudine phaſeoli, ac colore albo erat.

Filia hæc nunquam menſtruos paſſa fluxus per annum quidem integrum morbo lento, nec non hyſtericæ obnoxia fuerat paſſioni, In rene etiam dextro exulcerato varii inveniebantur lapilli quorum unus exiguæ amygdalæ magnitudinem æquans in uretere dextro hærebat, quem, quod pituita obſideretur, aliquamdiu ibidem hæſiſſe ſuſpicati ſumus, quamvis urina ſolito tempore abſque majori incommodo excreta fuerit.

IN OBSERVATIONEM XXXVII.

GAlenus *meth. med. cap.* 12. in nonnullis abſceſſibus inciſis corpora diverſæ naturæ, ſubſtantiæque, ac figuræ, non liquida tantum, & mollia, ſed & dura, v.gr. ungues, cornua, pilos, conchas, teſtas, lapides, oſſa, & ſimilia reperta fuiſſe tradit.

Quamvis autem rarus admodum eſſet piloſus ille, cujus *tom.* 1. *Scholio ad obſ.* 93. memini, abſceſſus, in hujus tamen puellæ teſticulo cum pilis etiam oſſiculum repertum fuiſſe mirandum eſt. Celeberr. vir *Joh. Baptiſt. de Lamzweerde tract. de molis uteri cap.* 2. *fol.* 15. tumoris cartilaginoſi teſtis puellæ 11. annorum 15. libras pendentis meminit, qui carneas, oſſeas, imo & pilorum ſubſtantias ambitu complectebatur.

Illam autem urinam abſque majori paſſim moleſtia, licet calculus in uretere hæreret, exoneraſſe, non eſt, ut magnopere miremur: ſiquidem ren alter omnino ſanus urinæ tranſmittendæ ſufficiens erat, utut *Foreſtus*, *Duretus*, *Riolanus Beverovicius*, *Loſelius*, aliique non ita ſentiant.

Ejuſmodi autem caſu experientiæ magis, quam magnorum virorum auctoritati quæ ſæpe fallitur, fidendum eſt.

Fateor quidem me non ſemel, obſtructo per calculum rene, vel uretere, animadvertiſſe urinam excerni non potuiſſe. Id autem non per

ſym-

ſympathiam quandam alterius renis cum altero, ut non pauci exiſtimarunt, ſed quia ren alter inſcio ægro (neque enim acuti ſenſus renes ſunt) jamdudum fuerat obſtructus, contigerat, dum interea urina per oppoſitum renem, tunc temporis calculi immunem, ſatis apte efflueret. Hoc autem tandem etiam obſtructo, omnis urinæ in veſicam via præcluditur.

Illud ipſum frequenter in cadaverum diſſectione demonſtratur. *Diemerbroekius Anat. lib.* 1. *fol.* 178. *cap.* 17. ſe ureterem alterum ſæpius circa initium omnino occluſum inveniſſe ait, quod viventes ægri nihil ſentientes incommodi, per alterum renem urinâ recte ſemper defluente, ignoraverant, ita ut nunquam urinæ ſufflaminationem renum intuitu, niſi uterque poſt obitum obſtructus apparuerit, animadverterit.

OBSERVATIO XXXVIII.

Lac cum urina excretum.

VArios multas equidem, diverſaſque admodum, tam tenues, molleſque quam craſſas, ac ſolidas, ut pus, ſanguinem, atram, flavamque, ac cœnoſam materiam, vermes, pilos, arenas, calculos, oſſa, pituitam, pinguedinem, pelliculas, furfures, &c. excreviſſe uſus

docuit. Nunquam tamen mihi antea occurrit caſus, quo cum urina lac fuerit excretum.

Id ipſum tamen *Guilhelmo à Roſſen* 24. annorum Juveni accidiſſe conſtat. Hic tertianâ per duos, treſve menſes afflictus febri, ac paupertate coactus, referente Med. Doct. *D. Theod. Schoon*, in Noſocomium Leydenſe delatus eſt, ubi intra duas, treſve hebdomadas per idonea remedia febre liber evaſit, ita ut convaluiſſe videretur, ſuperſtite tamen anorexiâ, & cibi faſtidio, quod eum continue vexabat. Omnia itaque ei à Noſocomii Medico, quæ ad appetitum ciendum, fermentumque ventriculi laudabile excitandum cenſebantur idonea, ſed fruſtra, fuere propinata: ſiquidem nullis excitaretur appetitus remediis, quod ei unicum reſtabat malum.

Cum itaque nihil proficere, ſed ſenſim conſumi videretur, alimenta concoctu facilia, ut carnium juſcula, lac dulce, emulſiones, aliaque cardiaca ei data fuere. Interim tamen turbulenta erat, ac ſine ullo ſedimento urina, nec non fere aquæ inſtar ſapone mixtæ pallida,

da: Illa enim igni impoſita, & ad gradum coctionis fervefacta in ſubſtantiam quandam coloſtro odore, nec non colore, & ſapore, &c. quantum quidem cernere licebat, ſimillimam convertebatur; coctione enim, ut coloſtrum, coagulabatur, ita ut fervefacta ab hoc diſcerni non poſſet; omnes etiam, quæ vulgo in lacte reperiuntur, oleoſas, pingueſve, nec non terreſtres, & aquoſas, ſimileſque comprehendebat partes, uti compertum fuit caſeo butyroque inde confecto.

Noſocomii itaque Medicus, perſpectâ accuratius urinâ, mortem appropinquare dixit. Certior enim erat, quod ſimiles ei in duobus aliis occurriſſent caſus, qui, omnibus iſtis obſervatis, eodem, quo hic poſtea, obierant modo. Noſter enim *Guilhelmus* ita per tres menſes continuos abſque ulla valetudinis recuperandæ ſpe afflictus tandem vehementiore quâdam febre cum delirio ſuperveniente, quod biduum durabat, expiravit.

Aperto cadavere hæc obſervata ſunt. Pulmo erat Pleuræ firmiter annexus. He-

par prægrande, ac ad ſiniſtrum uſque hypochondrium extentum erat; Ventriculus minimus, craſſâque, & viſcoſâ materiâ intus obſeſſus. Lien valde tumidus admodum, maximuſque, ac durus apparuit. Pancreas quoque induratum erat. Cætera ſatis recte ſe habebant.

IN OBSERVATIONEM XXXVIII.

URinas hominum pro morborum diverſitate multum variare quotidiana demonſtrat experientia. Sic in Chloroſi, ſive pallido morbo virgineo, urina pallida, clara, & aquæ jugis inſtar tenuis, in ictero autem flava, ac quaſi bile, vel croco tincta occurrit. In acutis autem, & ardentibus febribus, nec non lienoſis, & in quorum vaſis nigricans reperitur ſerum, urina etiam nigricat, nec non in illis, quorum ſanguis ex defectu ſufficientis motus craſſeſcit, unde ſpiritibus quaſi conſtrictis, circulatio retardatur, maſſaque ſanguinis tandem corrumpitur. In continuis febribus, ac quibus inflammatus eſt ſanguis, multas ſulphureas, ſalinaſque in ſe complectitur particulas, rubicundaque ac ſplendens apparet urina.

Quorundam autem urinas non colore tantum, craſſitieque, ſed & ſubſtantiâ, & ſapore lacti dulci, (uti noſtrâ obſervatione conſtat) ſimiles

non immerito quivis miretur: Tales enim Medicis raro admodum occurrunt.

N. Florentinus ſerm. 5. *tract.* 10. *cap.* 21. tradit ſe juvenem quendam 30. annorum vidiſſe, qui cum urina quotidie multum lactis in fundo veluti coagulati excreverit, quod dimidiam vitri urinarii, tenui ſupernatante ſero, implebat partem.

Narrat quoque *Schenkius Petrum Sphererium* vidiſſe quendam Polonum, qui renum ulcere laborare judicabatur, ſæpius in Noſocomio albam, atque inſtar lactis craſſam reddidiſſe urinam.

Hanc autem materiam purulentam eſſe etiam ex iis patet, quæ *Felix Platerus lib.* 3. *obſ. pag. mihi* 784. memorat. Ait enim ſeſe diutius, abſque prævio in renibus, veſicâve incommodo lacteam reddidiſſe urinam, à quâ aliquantiſper quieſcente, tantum materiæ cujuſdam albicantis, ac lacti craſſo non diſſimilis præcipitabatur, quantum bina caperent cochlearia.

Simile quid narrant *Ballonius lib.* 2. *Conſil.* 39. *Valent. Andr. Möellenbroccius miſcell. med. phyſ. curioſ. German. decur.* 1. *an.* 1. *obſ.* 89. *fol.* 206. *& ſeqq.* Nec non *Balth. Timæus lib.* 3. *caſ. med. obſ.* 431. ut & *Th. Bartholinus hiſt. anatom. de lact. Thorac. cap.* 9. *fol.* 333.

J. Drav. tract. de Scorb. lacteam nonnunquam huic morbo obnoxios reddere urinam teſtatur.

Medicinæ Doctor *Capellus*, referente *Bauhino obſervat. propriis*, mulierem quandam, quæ tantum lactis, quantum bis caperet cyathus per

veſi-

veſicam excreverat, vidit. E quali autem materia lac illud conſtiterit, ac per quas in veſicam delatum fuerit vias, nec non à qua proveniat cauſa, ſcitu digniſſimum eſt; cum nihil, vel perparum hac de re protulerit tota Veterum cohors.

Veroſimile eſt lacteam illam ſubſtantiam cum urina provenientem chylum eſſe, ſiquidem id ex præcipitata conſtet materia, quæ craſſæ non eſt ſubſtantiæ, ſed chylo plane ſimilis. Inter digitos enim contrita glabra, ac mollis, ejuſdemque cujus chylus, eſt coloris, & ad fundum præcipitata lac videtur craſſum.

Chylum autem eſſe, qui excernitur, inſuper liquet, quod magna plerumque ejuſmodi mictionem ſubſequatur virium debilitas, imò ſæpe tabes, ſi diu continuetur ejuſmodi excretio, quemadmodum non noſtro ſolum *Guilhelmo*, ſed & pluribus accidit.

Joh. Theod. Schenckius Exercit. anatom. 7. lib. 1. ſect. 2. c. 33. fol. mihi 589. Poſtquam, ait, primò renum me invaſiſſet dolor, cujus ne jam quidem immunis ſum, quotidie ultra anni ſpatium aliquot poſt prandium horis ſero non diſſimilem cum urina egeſſi materiam, quæ ante ipſam quandoque urinam, cum illa nonnunquam, vel poſt eam effluebat. Turbidior deinde urina evadebat, donec, evaneſcente calore, in fundo non viſcidum, at craſſius reſideret ſedimentum, quod commotum illico ſatis apparebat turbidum: ita ut has chyli crederem partes, quæ acore quo-

dam

dam præcipitatæ eſſent, quæque poſtea, ſublata ſenſim tenuiori parte, intra digitos, antequam lento igni ſiccatæ inſtar fæculæ è radice Aronis expreſſæ vaſis fundum peterent, fricari nequirent. Sæpius etiam corporis partes non tam debilitatæ, quam emaciatæ qualicunque hac ejectione videbantur.

Cum vero aliquamdiu renis calculo liber fuiſſet, de ariditate iſta, cum non amplius ejuſmodi excrementa animadvertiſſet, parum ſe ſollicitum dixit.

Per quas autem chylus iſte in veſicam pervenerit vias, non ita expeditum eſt. Nonnulli vaſa quædam lactea uſque ad veſicam excurrere, per quæ chylus iſte eo deferatur, autumant.

Hos inter *Th. Bartholinus* eſt, qui *hiſt. anat. de lact. thorac. cap.* 9. *pag. mihi* 37. iſtorum vaſorum meminit; ut & *Iſbr. de Diemerbroeck Anatom. cap.* 17. *fol. mihi* 176. qui vaſa quædam lactea per vias etiamnum ignotas ad veſicam excurrere, nec tamen in omnibus, ſed in paucis tantum nonnunquam adeo ampla, ut non chylum tantum lacteum, ſerumque ſuperfluum, quod à copioſo provenit potu, ſed & ſolida quædam, duraque, & oblonga ad veſicam tranſmittant corpora, exiſtere contendit.

Hujuſmodi autem vaſa lactea ad veſicam tendere *Moellenbroccius* etiam *miſcel. med. phyſ. curioſ. an.* 1. *obſ.* 89. *fol. mihi* 206. nec non *Joh. Draviſius d. tr. & cap.* ſtatuunt.

Thom.

Thom. Wharton. autem *adenograph. cap.* 15. *p. mihi* 91. minus probabile eſſe ait immediate, & ex naturæ inſtituto ulla lactea ad veſicam diſtribui vaſa. Neque enim materiam excrementitiam, ſed ſuccum utilem ex naturæ propoſito, miroque artificio ex alimentis eductum continent.

Sed nec credibile eſſe ſtatuit, ſuccum illum tam probe coctum, nutritionique deſtinatum, cum lotio mox foras protrudi.

Licet autem *Ysbrand. Diemerbroeckius Anat. lib.* 1. ut *obſ.* 35. *tom.* 1. *pag.* 143. diximus, ac *Mæbius fundam. med. phyſ. cap.* 17. *p.* 422. etiam renes quaidam recipere venas lacteas ſtatuant, haud dubie, ut chylus aquoſior illico ad renes abeat. Quamvis etiam chyli partem per vaſa illa adductam cum urina in veſicam eorum, quibus renes debiliores ſunt, tranſire contendant; Certum tamen eſt (quantum quidem ipſe ſciam) à nullo vaſa quædam lactea ad veſicam, vel renes tendentia huc uſque detecta eſſe, quæ ſi etiam ibidem exiſterent, haud dubie utilis quædam ſucci illius portio alicubi prius fuiſſet ſequeſtrata, antequam ad veſicam inutilis pars tenderet.

Caſus autem à nonnullis memorati in morboſis, maleque diſpoſitis maximam partem obſervati ſunt corporibus, in quibus non ita mirum eſt, ſi inſueti quandoque cum urina excernantur humores. Si vero illis hæc è vaſis lacteis ad veſicam excurrentibus immediatè proveniret materia, vix

red-

reddi poſſet ratio cur non continuè, & abſque præviâ ſecretione illuc flueret. Sed nec neceſſe eſt, meo judicio, ut particularia quædam lactea ad chyli illius excretionem in veſicam implantarentur vaſa: ſiquidem omnibus ſanguiferis chylus continetur vaſis, qui interdum quoque ſatis copioſe emiſſo ſanguine venoſo mixtus repertus, imo etiam purum lac nonnunquam pro rubro ſanguine è venis emiſſum fuit.

Nec deſunt hujuſmodi exempla *Thomæ Bartholino de lact: thorac: cap:* 13. *fol. mihi* 55. 56. ut & *centur.* 1. *hiſt.* 17. *pag:* 29. *Steph. Blankardo collect. med. phyſ. cent.* 1. *hiſt.* 1. *fol.* 1. *Joh. Rhodio obſ. Med. cent.* 1. *hiſt.* 36. *fol. mihi* 25. nec non *cent:* 3. *obſ:* 32. *fol.* 151. *P. à Caſtro Medico Veronenſi*, *Williſio fol.* 108. *Marc. Donato*, *de hiſt. med. mirab. lib.* 1. *cap:* 4. *fol:* 50. *Ephem. eruditorum Galliæ an.* 1677. *p.* 155. *Act. Philoſ. Angliæ an:* 1665. *pag:* 197. *P. Borello cent.* 1. *obſ.* 25. *R. Graeffio de viror. org. generat: dicatis fol.* 84. *Miſcell. med. phyſ. curioſ. Germ. decur.* 1. *an* 1. *obſ.* 28. *p.* 98. *& ſeqq. Item obſ.* 132. *fol.* 294. *an.* 2. *App.* 31. *& pag.* 312. *an.* 3. *obſ.* 123. *p.* 195. *an.* 6. *obſ:* 214. *fol.* 313.

Animadvertimus inſuper album mulierum fluorem nihil, niſi chyloſam, & à ſanguine ſeparatam eſſe materiam: quamvis *G: Blaſius App. ad Veſlingium part.* 4. *cap.* 10. *fol.* 372. non dubitet, quin peculiaria quædam lactea è chylifero ſacco ad uterum diſpergantur vaſa: ſic in puerperis ſæpius

circa

circa finem depurationis lochia alba, lacteumque referentia colorem videmus, qui fluxus mammis ſuccum emittentibus facile evaneſcit.

Andr. Laurentius lib. 2. Anatom. quæſt. 10. non ſemel ſe vidiſſe puerperas tam ex utero, quam veſica, magnam egerentes lactis quantitatem tradit. Teſtatur *G. Blaſius* loco notato expertum ſe gravidas inſtante partu materiam ſubſtantia, ſapore, ac colore lacti ſimillimam per uterum excreviſſe, quod ipſis obſtetricibus certum inſtantis partus ſignum eſſe aſſerit.

Quænam autem cauſa fuit, cur lactea hæc noſtro ægro magis quam aliis efluxerit urina?

Illud fortean propter obſtructiones quaſdam in exiguis vaſis capillaribus, & canaliculis, ſive tubulis, qui nutritium ad partes ſolidas deferunt ſuccum, contigit. Sæpius enim hujuſmodi obſtructio è viſcoſo quodam, tenaci, & craſſo provenit ſanguine. Pauciora autem interdum, plura nonnunquam capillaria obſtruuntur vaſa, dum interea majora chylō referta, ſolidaſque partes propter capillarium obſtructionem nutrire neſcia chyli nonnihil in renes, & veſicam ejiciunt.

Ejuſdem autem *Guilhelmi* pulmo membranæ pleuræ firmiter annexus non eſt quod magnopere nos moveat, quoniam plures magis, minuſque iſto afficiuntur malo: moleſtior autem eo caſu, ac difficilior eſt reſpiratio.

Hepatis etiam præter morem magnitudo ſangui-

guinis craſſioris imputanda eſt obſtructioni, præſertim ſi acidæ quædam, auſteræque ei admiſtæ fuerint particulæ; niſi forte quis obſtructionem, & preſſionem in vaſis lacteis thoracici ductus ortam dicat; ita ut ſuperiores corporis partis nutrimento deſtituantur, unde hepati aucta ſit magnitudo; quale exemplum apud *Bartholinum de lact. thorac. cap.* 9. *fol.* 42. extat. Tradit & idem *lib.* 1. *Anat. reform. cap.* 14. ſe in cadaveribus tabe extinctorum maximum, imo vel quater, aut quinquies ſolito majus reperiſſe hepar.

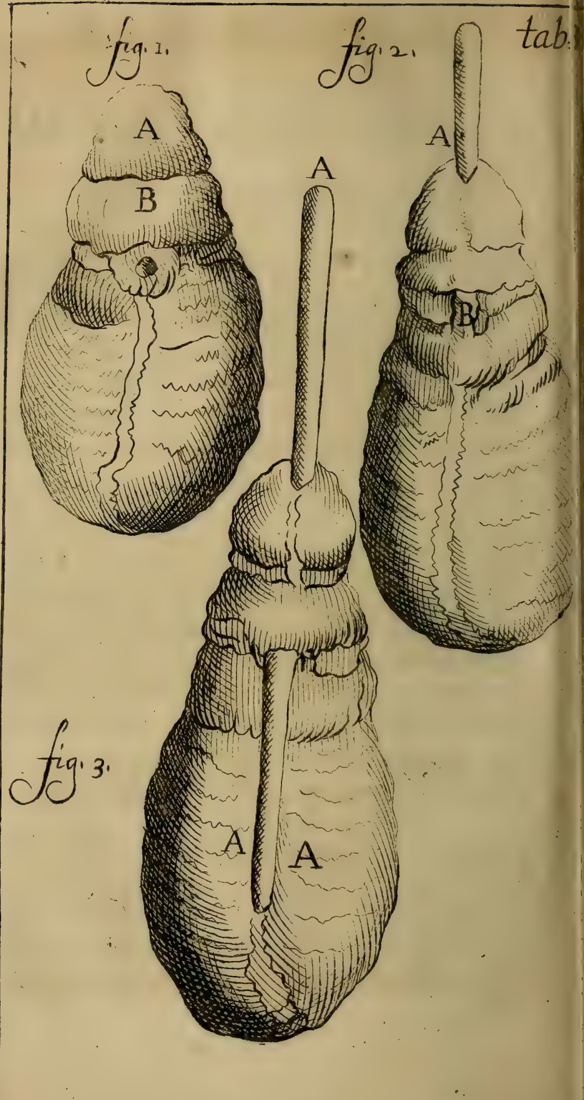
Forſan etiam tam exiguus fuit ventriculus, quod ille propter appetitus defectum alimentis diutius non fuerit extenſus, unde haud dubie contractus, corrugatuſque tandem evaſit. Ventriculi autem debilitati, cibique faſtidii cauſam viſcoſa materia, quæ in illo reperta eſt, manifeſtavit.

Ipſius autem lienis tumorem, nec non inſolitam magnitudinem, ejuſdemque ut & pancreatis duritiem viſcoſæ cujuſdam materiæ à crudo provenientis chylo, tandemque induratæ, exſiccatæque obſtructionem credibile eſt produxiſſe.

OBSERVATIO XXXIX.

Urethra prope Scrotum aperta.

EXemplum petulantiæ puerilis ſatis gravi punitæ ſupplicio mihi menſe Febr. an. 1683. in adoleſcente quodam annos duodecim nato occurrit. Hic enim ante ſexennium præputium petulanter retrahens filo quodam non procul à ſcroto penem firmiter vinxit, unde hic ita intumuit, ut Chirurgus propter magnum undique tumorem filum, quod diſſecaret, non videret. In auxilium itaque advocatus *Corn. Solingius* Medicus, Chirurguſque Hagienſis tumorem digitis, quantum fieri poterat, comprimens filum conſpectum forcipe acutâ, tenuique ſecuit; animadvertitque per arctam fili conſtrictionem apertam fuiſſe urethram. Quapropter affectæ parti requiſita applicuit temedia. Adoleſcens autem poſtea curam neglexit, unde apertura propter urinæ illac continue pro parte affluentis acrimoniam callo un-

tab.
fig. 1.
A
B
fig. 2.
A
B
A
fig. 3.
A
A

undique obducta ſanari nequiit. Poſt ſexennium tamen ejus amici (Parens enim jam tum obietat) *D. Solingii* denuo implorarunt opem. Conſultus itaque ipſe, aliique tolli malum poſſe negavimus, cum quod amplior apertura, vicinaque urethræ cutis nimis eſſet tenuis, tum quod ſpatium ſcrotum inter, factumque foramen non ita latum eſſet, quod commoda admitteret medicamina.

Tabulæ autem 13. fig. primæ littera A. penis glandem, B. retractum præputium, C. urethræ aperturam filo factam monſtrat. Secundæ fig. littera A. ſtylum in aperturam intruſum, B. ipſum foramen, in quo ſtylus hæret, oſtendit. Tertiæ fig. A. A. ſtylum per apertam tranſmiſſum urethram, atque extra ſcrotum prominentem notat.

IN OBSERVATIONEM XXXIX.

URinam, urethra, per quam excerni ſolet occluſâ, alium ſibi patefacere iter ad obſervationem 86. *tom.* 1. *p.* 366. annotavi, ibidemque id nonnunquam infra penis glandem, quandoque & in media urethra, interdum etiam

in ejuſdem extremitate, ac denique aliquando in ipſo fieri perinæo dixi. Hæc autem obſervatio de apertione urethræ in extremitate penis non procul à ſcroto ex petulantia ſuborta agit. Glans enim ſatis erat perforata. Quod vitium propter rationes ipſâ adductas obſervatione immedicabile judicabatur.

Verum quidem eſt nos ad *obſ.* 86. exemplum cujuſdam adſcripſiſſe, qui occluſa penis extremitate, liberos procreavit, verum illius penis immediate infra glandem perforatus erat. *Dionyſius etiam à Sterre tract. de generatione nuper edito p.* 37. ſe haud paucos noſſe teſtatur, qui pene ſive prope frenulum, ſive ad pollicis unius, dimidiique latitudinis ab extremitate diſtantiam perforato liberos progenerarint.

Meminit *D. Melchior Fribe miſcell. med. phyſ. German. decur.* 2. *an.* 3. *obſ.* 98. *fol.* 159. viri cujuſdam, cui penis in inferiori parte perforatus, glans autem non ſolum deformata, ſed inſuper imperforata erat, qui nihilominus aptiſſimum ſe ad generandam prolem oſtendit, utpote cujus ope ſex prodierint liberi. Congreſſum autem ille ſine obſtaculo maxima cum voluptate abſolvit. Emiſſum vero ſemen interdum orificio uteri communicari è glandis penis avida, & jucunda baſiatione, & complexu ſtatuit.

Hujuſmodi autem hominibus procreandi vim minus eſſe certam ex alio quodam ad eandem noſtram obſervationem adducto caſu conſtat.

An

An vero ejuſmodi vir, cui duobus locis, præſertim tam prope ſcrotum, perforatus eſt penis, ad generationem aptus ſit, non ita expeditum eſt. Conſiderationes autem quaſdam breviter proponam.

Felix Platerus obſ. lib. 3. *pag. mihi* 792. ſe nobilem quendam noviſſe ait, cujus in pene duo aperiebantur foramina, unum quidem in glande ipſa, ubi naturaliter apparere ſolet, alterum vero paulo infra circa glandis radicem ad præputii exortum, per hoc, autem tam urinam, quam genituram emittebat: non tantum, inquit, generationem præpediebat, ſed & patientem jugiter polluebat hic affectus; hujus autem geminati foraminis curatio, quamvis vitium ab ortu contractum fuerat, non difficile fuit, foraminis videlicet inferius inciſis, & abraſis labiis, inductâque interim antrorſum in penem plumbea, vel argentea fiſtula, donec cicatricem [illegible] traxerit, detinendâ.

Verum hoc modo puer, de quo egimus, ob rationes illas percurari nequiit.

Dubius autem ſum, hicne ad generationem plane ineptus ſit futurus, an ſecus. Statuunt enim plurimi eam uteris, præcipue avidarum, viraginumque, ineſſe vim, ut ſeminis virilis ſpiritum recens ad ora externa affuſi in interna, ac deinceps in ipſas admittant cavitates. Quamvis enim ſemen in vulvam non intromittatur, concipere tamen poſſunt.

 Hoc

Hoc autem ſi verum eſt, quid ni multo facilius quandam imprægnet puer noſter, cum ſemen, licet non omne, ad os uteri uſque effundere queat;

Ad aſtruendam illius opinionis veritatem, *H: Fabrit: ab Aquapendente lib. de Chirurg: operat. part:* 1. *fol. mihi* 93. narrat Adoleſcentes Marem, & fœminam, quos fax torrebat mutua, furtim conveniſſe, ſtanteſque oſculis, ac blanditiis indulſiſſe avidos. Cum vero utriuſque genitalia ſe invicem extrinſecus contingerent, factâ ex nimia voluptate ſeminis ad vulvæ oſtia effuſione, concepit virgo. Id autem haud ita mirum eſſe idem ait, quod, cum ambo eſſent Adoleſcentes, & tentigine arderent, glandis orificium Hymenis foramini apponi, conjungique, atque ita ſemen à Mari vi magna emiſſum per Hymenis orificium vulvam ingredi potuerit; adeoque illa, vel integro Hymene gravida facta ſit. Vulvam enim inſigni vi attractrice, inquit idem, pollere teſtis eſt *Plato*, qui animali uterum comparat, & veluti animal eſſe aſſeverat. Ejuſmodi hiſtoriam *Joh: Fragoſo declarationum libro* narrat.

Ipſemet ego novi incolam, & Civem hujus urbis, qui, cum uxor, puerperii lecto per aliquod tempus affixa fuiſſet, tam diutinæ à coitu abſtinentiæ impatiens vicini filiam, qua cum familiariter antea vixerat, blande interdum contrectabat, adeo ut tandem, veretro illius pudendis

dendis admoto, ſemen ante vulvæ ejaculatus ſit oſtia, cujus turgidos, ferventeſque ſpiritus illa ad venerem jam ante incitata, & ſummopere pruriens faucibus uteri hiantibus hauſit, indeque pene in vulvam non immiſſo, virginitatiſque clauſtris illæſis, concepit, & nihil initio ex iſto actu ſuſpicata, gravidaque permanens tandem peperit.

Refert *G: Fabrit: Hildanus cent.* 3, *obſ.* 60. de conjugata quadam, cujus collo matricis dura admodum membrana interpoſita erat, quæ, quo minus penis intraret, obſtabat; unde maximus dolor, dum Maritus inibat, exoriebatur. Ea autem nihilominus, antequam membrana incideretur, gravida facta eſt.

Virginem citra virginitatis jacturam, virginalique ſepto illæſo imprægnari poſſe *Ariſtoteles* etiam 2. *de generat: Animal: cap* 6. innuere videtur. Quod nec *Galenus* negat, cum *lib*: 1. *de ſemine cap*: 4. uterum collo, tanquam manibus, ad attrahendum maris ſemen uti dicit.

Teſte etiam *Hippocrate*, & *Avicenna fen*: 21. *lib*. 3. *tr*: 4. *cap*: 1. Atretæ, ſeu imperforatæ mulieres concipere poſſunt. Memorat & tres *Riolanus filius lib*. 2. *Anthropogr*: *cap*: 31. de hiſce hiſtorias. Idem affirmant *Peramatus append*: 1. *de conceptu fol*. 98. §. 2. *H*: *Mercurialis lib*: 4. *de morb*: *mulier*: *cap*: 14. *Sinibaldus lib*. 1. *Geneanthr*. *tr*: 3. *cap*: 6. nec non *P*. *Zacchias quaſt*.

Med: legal: lib: 3.*tit*: 1.*quæſt*: 8. ac *Jac. Guillemæus de puerperiis lib*: 2. *cap*: 10.

G: Harvæus lib: de generat: animal: exercitat: de partu fol: mihi 511. memorabile de equâ candidiſſimâ formaque præſtante recitat exemplum, quam Sereniſſima Angliæ Regina dono acceperat, ac cujus genitalia, ne ab equis admiſſariis inita corporis gratiam, equitandique corrumperent uſum, Equiſones, ut fit, annulis infibulaverant ferreis. Eadem tamen, neſcio quo pacto, inquit, neque enim Cuſtodes mihi indicare poterant, facta eſt gravida, tandemque, cum nihil tale ſuſpicarentur, noctu peperit, pulluſque vivens mane ad matris latera conſpicitur, ambobus vulvæ labiis annulis antea conſutis, totoque pudendo verſus ſiniſtrum latus detruſis, & à dextrâ coxendice avulſis.

Idem de generat: Animal: exercitat: 6. & 39. galli genituram gallinæ uterum non ingredi, & *exercitat*: 67. 68. in nullo animalium genere ſemen maris in uterum recipi ait.

Poſſe autem homines concipi, ſpiritibus tantum ſeminalibus à viro emiſſis abſque ulla genituræ effuſione exemplo probat *Sinibaldus* de viro, qui non effundebat in coitu ſemen, ſed tantum ſpiritus maximo cum delectamento; imò tali, ut voluptatis impotens, & ſenſibus fere omnibus deſtitutus humi concideret. Hic autem nihilominus mulierem gravidam reddidit. Unde virtutem ſeminis activam in ſpiritibus conſiſtere, ac in

ſemine

ſemine duas conſiderandas eſſe partes concludit, materialem videlicet, & formalem, ſeu materiam, & facultatem. Quin etiam in ſpiritibus æthereo calore præditis, omniaque pervadentibus facultatem reſidere, materiam vero lentum illum humorem, & fluxile eſſe excrementum ſtatuit, quod tantum vehiculum ſit ſpiritus intra uterum delaturum. Si igitur, inquit, ſpiritus intra uterum tutò immitti poſſunt, abſque hac materia, haud dubie generatio perfecta ſuccedet. Ejuſdem opinionis fuere *Deuſingius, Regn. Graefſius*, aliique.

Recentiores quidam non ſemen virile, ſed ejus ſpiritus tantum in uteri cavum, ejuſque poros, fungoſamque ſubſtantiam ferri, ſicque humoribus illic circulantibus admiſceri, eoſque alterare, ſanguinisque maſſam tandem ingredi, atque alterare, & hinc mulieres non diu a conceptione in horrores, & lypothymiam labi ſtatuunt.

OBSERVATIO XL.

Urethra calloſis obſtructa excreſcentiis.

QUicunque cum impudicis rem habent mulieribus, laxaſque voluptatibus permittunt habenas, ſupplicia quoque ineluctabilia inviti, dolores videlicet, ac miſerias ſæpiſſime ferunt. Hoc

 autem

autem Normanno cuidam *Alberto Horn* nomen erat, contigit, qui, poſtquam diu ſub invicto Heroe *C. Trompio* claſſium Batavicarum præfecto militaſſet, in patriam reverſus de vitio quodam viæ urinariæ, quo ita urinæ impediebatur excretio, ut Med. Chirurgi *C. Solingii* auxilium petierit, conqueſtus eſt. Hic autem, inquiſitione factâ, totam fere urethram malignis, calloſiſque excreſcentiis repletam reperit: quapropter ſpecillum argenteum incurvatum, ac undique crenis ſive inciſuris tuſum in illam immiſit, cujus ope, quamvis non ſine vehementi dolore, tantum ibidem effecit ſpatium, ut illico urinam quodammodo reddiderit miſer. Reliqua autem medicamenta poſtea ab eodem *Solingio* ad tollendas calloſitates incaſſum fuere adhibita. Quapropter cavum ſpecillum in urethram, quantum fieri poterat, ad ipſum uſque corpus nervoſum intruſit, ut ita totius penis latus (exceptâ glande) incideret, quod & ſe antea Lyburni feciſſe dicebat. Hac autem operatione peractâ, corrodente quodem medicamento calloſam ſenſim conſumpſit ſubſtan-

tiam,

tiam, poſteaque penem parvis acubus argenteis (qualibus ad ſuturam labiorum leporinorum utuntur Chirurgi) diverſis in locis conſuit: Atque iſta quidem ita ſucceſſiſſe ait, ut tenuis cujuſdam, flexiliſque catheteris ope urinam laborans continuè excreverit; ſicque ſatis feliciter malo iſto abſque urinæ ſtillicidio liberatus fuerit. Poſtea autem idem *A. Horn*, non ſine dedecore ſe propter nodoſos in pene cicatrices Italis multo, quam ante, acceptiorem fuiſſe meretriculis jactabat.

IN OBSERVATIONEM XL.

INter varia illa, doloriſque immenſi plena mala, quæ ſcortatoribus, adulteriſque juſto Dei judicio obveniunt, jure merito recenſentur carnoſæ excreſcentiæ, calli, & verrucæ, quæ intus in urethra ſeſe manifeſtant, primoque è fœtidis quibuſdam ibidem naſcuntur ulceribus, unde ſenſim ſpongioſa quædam excreſcit caro, quæ indureſcit tandem, calleſcitque, nec dolorem tantum ingentem, ardoremque producit, ſed & urinæ impedit exitum; unde afflictos intolerabiles premunt, anguntque miſeriæ.

Optimum autem ad hujuſmodi carnoſas accreſcen-

centias tollendas ſtatuerim, ut, univerſalibus præmiſſis, ſequentia uſurpentur topica. Habeat Chirurgus eum in finem candelam quandam ceream oleo amygdal. dulc. oblitam, quam leviter in urethram immittat, ac, ubinam hæc obſtruatur, inquirat. Loco autem invento notanda eſt longitudo, ad quam candela fuerat immiſſa, poſtea autem nonnihil attenuata, maſſâque quapam exſiccante, conſumente, ac corrodente obducta candelæ extremitas denuo in urethram ad partem uſque affectam erit intromittenda.

Huic autem rei *Ioh. Schmidius miſcel: med: phyſ: curioſ: decur*: 1. *an*: 8. *obſ*: 92, *fol*: 153. maſſam ex viridi ære, & Mercurio ſublimato utiliſſimam eſſe ſcribit, quam ſe non improſpere uſum teſtatur: hanc enim poſt momenti circa excreſcentiam moram mox eſcharam abſque majori dolore producere ait, quâ poſtea ſeparatâ, urinæ conceditur tranſitus.

Cavendum autem *Henr. à Moïnichen obſ.* 17. dicit, ne acria, & corroſiva adhibeantur, utpote quibus quandoque non tantum urethræ ſubſtantiæ amiſſionem, ſed & gangrænam proveniſſe viderit, ita ut præter perinæum interna utriuſque femoris infecta, ac maximo laborantis damno poſtea fuerint latera. Quapropter quod urethra ſenſibilis admodum ſit, medicamentis ex arſenico, oleo vitrioli, ſulphuris &c. compoſitis abſtinendum ait, ſiquidem non vehementes tantum

tum

tum inde dolores, ſed & inflammatio, febris, dyſuria, imò ipſa quandoque proveniat mors: quale exemplum *G: Fabritius Hildanus centur*: 4. *obſ*: 55. *fol*: 322. adducit. Sequentia itaque longe prætulerim eo, quem diximus, modo applicanda.

Memorat *Anthon*: *Fuchſius* ſe carnoſas haſce excreſcentias, non ſine ſucceſſu, multis abſtuliſſe oleo ſuccini cum vitello ovi mixto, quod ita, ut modo retuli, in urethram intruſit.

Lazar: *Riverius cent*: 2. *obſ*: 14. candela quadam cereâ, veterique, ac tenui quodam linteo involutâ, nec non extremitate poſtea hujuſmodi unguento obductâ, utitur.

℞. *Ol. Roſarum* ℔ j.
Ceruſæ Venet: ℥ iv.
Caphuræ.
Tuth: *aq*: *roſar. præp*: ã ℥ ß.
Litharg: *auri præp.* ℥ iij.
Antimon: *opt*: *pulv.* ℥ j. ß.
Opii.
Thuris maſc.
Maſtich.
Aloes Hepat. ã ʒ ij.
Miſceantur omnia & in pyxide plumbea ſerventur ad uſum.

Ipſemet ego quatuor homines, quibus tota fere occluſa erat urethra, ita ut per anguſtiſſimum tan-

tantum efflueret urina foramen, quorumque duobus virulenta gonorrhæa, tertio urethræ ablata cutis acrique exeſa humore, quarto ſimiliter ſublata cutis, cujus quidem cauſa fuerat angularis, ſcaberque calculus, id mali attulerat, intra paucos ſequenti remedio percuravi dies.

℞. *Oſſis ſepiæ.*
Tuth. præp. ā ʒ ij.
Corn: cerv: uſt:
Aloes lotæ.
Ariſtol: Rot: ā ʒ j.
Alum: uſt: ʒ ß.
Fiat pulvis ſubtiliſſ.

Poſtea:

℞. *Ol. roſar.* ℥ ij.
Litharg. auri. ʒ j.

Fiat decoctio, quouſque acquirat Emplaſtri conſiſtentiam, dein ab igne ſepoſito adde illum pulverem, & ad ignem tractato, & miſceto, donec medicamentum evadat duriuſculum.

Hoc autem remedium emplaſtri habet conſiſtentiam, extremitatique candelæ cereæ, præſertim ſi illa tenuior facta ſit, ſatis commode annecti poteſt.

Simile medicamen, quamvis paulò magis corroſivum, deſcribit *Amatus Luſitanus curat: med: centur:* 4. *curat:* 19. *fol:* 384. quod & valde laudat. *H: Fabrit: ab Aquapendente Operat:*

Chi-

Chirurg: ſummis laudibus extollit pulv. Sabinæ. Aſt *G*: *H*: *Velſchius Cent*: 2. *obſ*: 26. pulv. rad. *Petaſitidis* ſummopere commendat. His autem herbis non calefaciens tantum, & exſiccans, ſed & diſcutiens, conſumenſque ineſt vis.

Verum poſteriora hæc remedia certior ſequitur eventus, quando carnoſæ excreſcentiæ nondum diuturniore morâ, ut ei, de quo memorabam, contigerat, calloſæ evaſerunt.

Hoc autem loco tacere nequeo vile, at quod miſeris quandoque prodeſſe queat remedium, quod Monachi cujuſdam excreſcentiæ colli veſicæ carneæ tollendæ admotum fuit. Hic inter mingendum vehementi afficiebatur dolore multiſque necquicquam per quinquennium adhibitis, tandem ad *Riverii* confugit auxilium, ut idem *centur*: 4. *pag*: 67. refert. Ille autem Monachum perpetuo plumbeum in urethra geſtare tubulum, quem ſenſim eouſque intruderet, ut, quoad fieri poſſet, leniter per anguſtius collum ipſam ingrederetur veſicam, juſſit; Quod cum initio rotundo, tenuiſſimoque tentatum eſſet ſpecillo, craſſius deinde adhibitum fuit, ita ut laborans illud tandem in veſicam immitteret; quo factum eſt, ut intra binas tantum profecerit hebdomadas, ut abſque impedimento poſtea urinas egeſſerit.

Ioh: *Baptiſta à Lamzweerde App*: *obſ*: *pag*: 260. *obſ*: 45. non diſſimilis mali, quod inſtrumento quodam argenteo urente ſublatum fuit, meminit.

Ver-

Verrucæ, quæ extrinſecus nonnunquam in glande penis ſub præputio hærent, tantâ ſæpe accreſcunt mole, ut, quò minus glans tegatur, impediant. Hæ autem abſcindendæ, vel filo ſerico ſenſim comprimendæ ſunt, donec decidant, poſteaque affecta pars alumine conſpergenda, nec non aquâ roſarum cui tuthiæ nonnihil admiſtum ſit, fovenda eſt, ut *Aquapendens operat: Chirurg:* aliique monent. Vel denique, ut ille ſuadet, per argenteum tubulum exurendæ ſunt verrucæ.

Verrucas ego, inquit *H: ab Heers obſ: pag:* 84. in imâ glande cujuſdam viri amputavi, quarum maxima ſexaginta quinque capitella manifeſta, ſive verrucas minores oſtentabat, eratque juglande major, quæ illi etiam cum latiſſimis coëundi poteſtatem tollebat, qua ablatâ ter uxorem duxit, atque ex omnibus ſubolem ſuſcepit.

OBSERVATIO XLI.

Subita coëundi impotentia.

IDem ille, cujus *obſ.* 42. *Tom.* I. memini, mihi faſſus eſt ſe poſt dimidiæ dragmæ opii uſum ſubito, cum paulo ante nocturnis ſatis ſtrenuus fuiſſet præliis, in coëundi incidiſſe impotentiam, utut interim plurima noctis parte erecto dor-

dormiret pene, expergefactum autem omnino impotem ſe dicebat. Quare hujus rei cauſam me rogavit.

IN OBSERVATIONEM XLI.

VAriæ nonnunquam Medicis occurrunt cauſæ, quæ virum etiamſi partibus genitalibus non careat, ſuboli procreandæ minus reddant idoneum.

Ita apud plurimos varia extant exempla eorum, qui capitis vulnere omnem generandi amiſerint vim. Qua de re videatur *Nicol: Nicolus ſerm*: 6. *cap*: 6, & *Avicenn*: *fen*: 20. *tr*: 1. *cap*: 5. ut & *Rhaſ*: 24. *continent*. Hinc & *Hippocrates lib*: *de loc*: *affect*: *num*: 10. Venæ ſectionem pone aures tarditatis in actu venereo cauſam eſſe dixit, quod præcipuorum quorundam Scytarum exemplis probare geſtit, qui propter dolores lumborum nimia equitatione ortos venas pone aures ſecari juſſerant, unde procreandi ipſis adempta ſit potentia.

Mihi autem hujuſmodi imbecillitatis cauſam non innoteſcere ingenue fateor: niſi quiſquam nimia venæſectione ſpiritus diſſipatos, ſicque homines illos aliquamdiu debilitatos dicat, præſertim quia hæ gentes frigidiores plerumque, humidioreſque debili dotantur cerebro. Hoc autem caſu vitium iſtud æque aliarum venarum ſectione, ac pone aures produceretur.

Fuerunt, quibus frigida, ſive extrinſecus admota, ſive intrinſecus aſſumpta genitalium attulerint debilitatem. Sicque aquæ gelidæ, teſte *Ariſtotele 6. de generat. animal. cap. 2*, homines in venerem ſegnes reddere queunt: Hinc *Hippocrates lib. 6. de aere, aquis, & locis* mulieres in regionibus ſeptentrionalibus degentes propter magnum aquarum frigus ſæpe infœcundas eſſe ſcribit. Sæpe etiam ſubita in aquam gelidam immerſio, ejuſue copioſus, & ſubitaneus potus ſterilitatis quandoque cauſa fuit.

Schenckius lib: 6. fol: mihi 589 exemplum *è Iacob: Oetheo lib: 6. obſ: propr:* de ſubitaneo defectu è genitalium unctione proveniente, quæ unguento mercuriali ad tollendos pediculos inguinales facta erat, memorat. Hoc autem quicquid erat vitii illitu olei ſpicæ ſublatum eſt.

Paralyſis etiam in muſculis penis, nervis ab oſſe ſacro per foramen oſſis pubis excurrentibus humore quodam obſtructis, oriri poteſt, vel etiam quando iidem tumore, cujus cauſa lapſus, ictuſve fuit, comprimuntur, vel vulneratione abſciſſi, aut lapſu, ſaltuve rupti ſunt.

Opium autem veneris minuere, ac auferre deſiderium jam olim *Garcias ab Horto* Indiæ Proregis Medicus, *Hiſtor: aromat: apud Indos naſcentium lib: 1. cap: 4. fol: mihi* 30. indicavit Scribit enim ſe Luſitanos quoſdam, qui opii uſu ad coëundum inepti evaſerint, noviſſe.

Reno-

Renodæus lib: 1. *de materia Medicâ ſect*: 13. *cap*: 2 coëundi appetitum opii infringi uſu conſtare ait.

Scribit *Rod. à Caſtro de morb*: *mulier*: *lib*: 3. *cap*: 3. *pag*: 371 opium, cicutam, mandragoram, ſimiliaque narcotica virorum teſtibus aliquamdiu admota, aut peſſi forma in muliebria immiſſa ſterilitatis eſſe cauſam.

Cicutam autem pollutiones nocturnas, quæ vel propter abundantiam, vel ardorem, acrimoniamve ſeminis fiunt, inhibere poſſe, quidam Athenienſes exemplo docent Eccleſiaſtici, quos, quod cicutæ ſorpſiſſent ſuccos, veluti caſtratos *P*: *Hieronymus l.* 1. *adverſus Iovinianum* prodit. Illud autem neutiquam mirum eſſe *Ioh*: *Rhodius annot*: *in Scribonium Largum compoſit*: 179. ſcribit: ſiquidem *Galenus lib*: 5. *de ſimpl*: *medicam*: *facult*: Hoc ipſum modico tantum ejus uſu effici poſſe teſtatur. Quare *Tragus* etiam Theologis cicutæ uſum, ut caſtitatis vota tanto facilius ſolvant, commendat. Hanc autem contuſam, ac teſtibus applicitam nocturnis ſeminis fluxibus ſupprimendis, cohibendæque ſomniantium laſciviæ utiliſſimam eſſe herbam, utpote quæ genitales reſolvat partes, puerorumque teſticulis marcorem inducat, teſtatur *Dioſcorides.*

Franciſc. Hildesheym Spicilegio 2. *de mania pag*: 151. genitalia, renes, & epigaſtrium aqua, in qua opium diſſolutum fuit, ad venereum appetitum cöercendum humectanda ait. Hunc etiam

in uſum *Hartmannus prax: Chymiatr. cap.* 275 opium unguento refrigeranti Galeni, & populeo miſcet.

Opium autem nonnulli libidinem incitare veneream, quod illud calidæ exiſtiment virtutis, ſtatuunt. Verum *Garcias ab Horto* his ſeſe loco adducto opponit, fatuoſque, ac nimium credulos, quotquot hæc, tanquam vera, admittunt, dicit.

Hinc *Amatus Luſitanus centur.* 2. *curat*: 18. *fol. mihi* 160, *Amphion*, *ſive opium*, quo Turcæ ad libidinem augendam utuntur, non papaveris, ſed alterius cujuſdam herbæ ſuccum eſſe ſcribit.

Idem aſſerit *Oberndorffius Apolog. Chym-med.* dicens *Turcas* haud dubie diverſo quodam ab opio ad Martium vigorem excitandum uti ſucco, cujus uſu temulenti vel inermes in prælia trudantur.

Camerarius oper. ſubciſ. lib. 1. *cap.* 39. *pag.* 43. Turcas præter opium alio quodam, cui *Maſlach* nomen, uti pulvere perhibet. Quod & *Thom. Eraſtus diſputat. de narcoticis* affirmat, quem nonnulli è *Solano fœtido*, *pomo ſpinoſo*, *ſem. nigr. Bauhini*, C. *Hofmannus* autem *Medicinal. officina cap.* 2. *fol.* 169. §. 22. è *Datura Turcarum* confici contendit.

Scriptor libri de Plantis Indicis lib. 3. *cap.* 25. plantæ cujuſdam *Bangue* nomine, cannabique ſimillimæ meminit, cujus ſemine Indi ad vene-

rem

rem ſtimulandam utuntur; hujus ſuccum quem itidem *Bangue* vocitant, colligunt, cui nonnulli virentem herbam *Fauſel*, vel nucem moſchatum, macemve, aut cariophyllos, alii camphoram, ambramve, aut moſchum, ipſumve denique opium, ut *Mauritani*, jungunt, de quibus legatur *Marcellus Donatus cap.* 18. *lib.* 4. *fol.* 402. ac *W. Wedelius Opiolog. lib.* 2. *ſect.* 4. *cap.* 1. *fol.* 167.

Abſit tamen, ut opium calidum eſſe negem, quod illius oleaginoſitas, quâ accendi poteſt, nec non gravis, fœtenſque odor, ac amarus, atque acer ſapor, quem in lingua aliquamdiu ore contentum excitat, ſatis indicat.

Prælium etiam inituri Turcæ opii nonnihil devorant, unde, referente *Scaligero exercit.* 154. ac *Verulamio hiſt. vit. & mortis p.* 223. nec non *P. Bellonio lib.* 3. *memorab. obſ. cap.* 15. ad pugnam fiunt alacriores, ut tanquam ebrii vel amentes ad pericula quævis minus formiduloſe ſubeunda ſeſe præcipitent. Eâdem de cauſâ *P. I. Sachs tom.* 2. *Ephem. Germ. Decur.* 1. *obſ.* 69. *pag.* 126. paucos ante annos poſt pugnam in Hungaria ad *Levenz* oppidum commiſſam Chriſtianos milites Turcas occiſos ſpoliantes pleroſque erectâ haſtâ, & priapiſmo fœdatos inveniſſe ait. Hoc enim, ut veriſſimum, plurimorumque teſtimonio ſibi relatum teſtatur.

Nec diſſentit *L: Germann: de miraculis mortuorum lib:* 1. *tit:* 2. §. 6. *fol.* 103.

Referri & huc poteſt *obſervat*: 29. *centur*: 3. *Ph. Salmuth.* de præfecto quodam venationum, qui ſenex juvenculam uxorem duxerat. Huic ne aliis ſe ſubſternendi feneſtram aperiret, ſed debitum ſolvere, atque ſtrenuum veneris militem ſe præbere valeret, multis, ac variis uſus erat aphrodiſiis. Verum altera ſtatim nuptiarum die cum veſtes induiſſet, poſt aliquot paſſus in terram concidit, ac, pene continue erecto, extinctus eſt.

Ipſe tamen *Opium*, quamquam initio vigoris nonnihil adferat nervis, præcipue, ſi ſæpius, copioſiuſque ſumatur, nocere, nec non his venerem incendere, illis extinguere exiſtimem.

Sed nec erraverit, quiſquis effectus opii, ut & aliorum medicaminum, pro regionum, quantitatiſque, nec non temperiei hominum, ac modi, quo præparantur diverſitate, uſuſque conſuetudine &c. admodum varios eſſe dixerit. Ita quotidie vini effectus pro ſoli, è quo prodiit, ut & bibentium varietate plurimum differre videmus. Quoſdam enim hilares ad cantandum, ſaltandumque, ac venerem concitat, nonnullos ira, rixis, audaciaque, & dementi ferociâ turgidos, alios denique tacitos, atque triſtes, nec non melancholicos, ac multa ſibi pollicentes, vel etiam flentes, tardos, ac ſomnolentos reddit.

Vini autem nimiam copiam nervos immane quantum debilitare, tandemque imprægnandi tollere vim jam olim 7. *Saturnalium cap*: 6. tradidit *Macrobius*; qui, *hauſto autem*, inquit *me-*

ro plurimo , fiunt viri ad coitum pigriores. Sed nec idoneum conceptioni ferunt : quia vini nimietas, ut frigidi, facit ſemen exile , vel debile. Huic ſententiæ ſubſcribit *Plutarch.* 3. *Sympoſ. quæſt.* 5. Problematice autem *Ariſtoteles quæſt.* 3. hanc rem proponit.

Unde autem , quæſo , papaver fœcundum dictum eſt ? Quænam etiam fuit cauſa , quod olim fœcunditatem Venus papaver manu gerens hieroglyphicè ſignificaverit ? Illud, quia copioſiſſimo gandet ſemine , minimè autem , quod generandi vim mortalibus augeat papaver, factum fuit.

Quî denique contigit, ut ille, de quo retuli, ſomni tempore ſucci, ardoriſque plenus ſibi viſus, vigil autem ad opus omnino fuerit ineptus?

Somni quidem tempore veluti torpere ſenſus, ſpirituſque ad illorum functiones non impendi quivis ſciat: tunc enim maxima ſpirituum cohors intus convertitur, unde illi copioſiores longe ad partes deferuntur genitales, cum in vigilantis corpore quaquavorſum ad munia obeunda diſpergantur.

Ita fuere, qui cum uxoribus æſtu libidinis perciti coituri nihil emitterent ſeminis, quod ſomni tempore effluebat abunde. Hæc autem eſt ratio, cur ſemen copioſius à ſomniantibus, quam vigilantibus coitus tempore expellatur, illique majori, quam hi, voluptate fruantur, citiuſque rore madeant.

Marcellus Donatus hiſt. med. mirabili lib: 6. *cap*: 18. *fol*: *mihi* 397. illuſtris mentionem facit juvenis, qui congreſſus, quod ſomnians, maſturbatuſque nullo egerebat negotio, ſemen emittere non poterat. Illud ipſum & præcipuo urbis ſuæ accidiſſe viro teſtatur. Simile quid *Ætius ex Ruffo ad calcem l.* 11. *& Tetrab*: 3. *ſerm*: 3. *c*: *ult*: nec non *Foreſtus l.* 26. *obſ*: 18. *ſcholiis* memorant.

OBSERVATIO XLII.

Infans intra tres hebdomadas variolis bis impetitus.

VArios inter infantum morbos, de quibus multi ſpeciatim egerunt, nulli variolis, morbilliſque, qui gradu tantum, ut ajunt, differunt, ſunt familiariores.

Initio Decembris an. 1682. duo Infantes hic Hagæ variolis, non tamen copioſis corripiebantur; unde febri acutiore, gravibuſve non laborabant ſymptomatibus. Verum, tribus hebdomadis elapſis, natu minorem, exſiccatis variolis, denuo in morbum incidiſſe mirabundus intellexi, quem triduo poſt aliæ, at ſextuplo majore quantitate erumpentes comita-

mitabantur variolæ. Convaluit tamen iterum infans.

IN OBSERVATIONEM XLII.

JUxta Veterum, Recentiorumque opinionem pauci admodum variolarum, morbillorumque immunes ſunt: etiamſi illarum fomes, diutius quandoque in corporibus antequam erumpant, hæreat, ita ut nonnulli in ipſâ adoleſcentia, vel juventute, quidam autem ſerâ in ſenecta, alii denique ſemel, ſæpiuſve iiſdem corripiantur.

Franciſcus Ignatius Thiermairius lib. 1. *conſ. c.* 7. *fol. mihi* 91. Monialem ſeptuaginta annorum variolis vere laborantem, iiſque conſuetis liberatam remediis ſe vidiſſe ait.

Accepi à fide dignis nobilem quandam matronam, cujus mariti cognomen *Moelaart* fuerat, ante viginti annos ætatis octuageſimo ſecundo anno in prædio prope Civitatem *Lingenſem* variolis fuiſſe extinctam.

Expertiſſ. Medicus *Theod. Liebergius* ſe mulierem quandam hîc Hagæ in Noſocomio variolis anno ætatis 80. correptam non ſine multorum admiratione percuraſſe mihi retulit.

P. Borellus hiſtor. & obſervat. rar. med. Phyſ. centur. 3. *obſ.* 10. *fol.* 202. multos, qui nunquam variolis laboraſſent, alioſque, qui duo, vel tria grana habuiſſent, iterumque alios, qui bis, & ter, imo in ſenectute iis cruciati fuiſſent, ſe vi-

diſſe ait: ſed nihil, inquit, adeo mirum mihi occurrit, quam mulier quædam Bononienſis Galla, quæ ſepties eas paſſa anno centeſimo, & decimo octavo tandem eo morbo periit.

Ipſe ego fœtus non ſine variolarum labe editos conſpexi, quod & *G. Fabrit. Hildano centur.* 4. *obſ.* 55. *&* 56. *fol. mihi* 328. *accidit.*

Nec hujuſmodi caſus *miſcell. curioſ. med. phyſ. German. decur.* 1. *an.* 1. *obſ.* 13. *pag.* 156. *& an.* 3. *obſ.* 347. *pag.* 554. *Joh. Fernelius lib.* 2. *de abdit. cap.* 12. *fol.* 503. *P. Foreſtus lib.* 6. *obſ.* 44. *pag. mihi* 196. *Th. Bartholinus cent.* 4. *hiſt.* 50. *f.* 339. *& cent.* 4. *epiſtol. fol.* 488. aliive tacent.

Joh. Rhodius obſ. medic. cent. 3. *obſ.* 83. infantis, qui lue infectus venerea prodierit, mentionem facit, qualia plura nos *Scholio obſervat.* 100. *tom.* 1. *fol.* 428.

Veteres Medici, & inter eos primi Arabes variolas menſtrui ſanguinis, quo fœtum nutriri putabant, contagio provenire crediderunt: quare quemvis, cui maternus incrementa dediſſet ſanguis, ſerius, aut tardius corripiendum ſtatuerunt. Hæc autem non uſque adeo vera eſſe quis non videt?

Neque enim quarumvis mulierum æque male ſe habet ſanguis, ſiquidem prægnantes quædam ſanæ admodum fuerint, nullo ſanguinis animadverſo vitio. Hac autem de re prolixius ad obſervat. 19. actum.

Sed nec, quiſquis veteri Teſtamento immundas

das menſtrui fluxus tempore habitas fuiſſe mulieres dixerit, certi quidquam de maligna humoris iſtius profert qualitate, quandoquidem multa tunc temporis impura exiſtimata nobis ſatis munda habentur alimenta.

Nec malignitatem (inquit *Caſp. Barth. Thomæ filius exercit.* 1. *fol.* 13.) *hujus magis, quam gonorrhea virilis, per ſe arguit Lex Divina, Levitic.* 15. *v.* 19. 25. *& cap.* 18. *v.* 29. *Quia prohibetur, ne vir cum muliere menſtruata, tanquam immunda, congrediatur; Eſt enim Lex Ceremonialis, Judæis ſolis lata, nihil minus reſpiciens, quam maligni ſanguinis infectionem, ſed ne impuretur Tabernaculum Jehovæ, Levit.* 15. *v.* 31. *Forſan etiam, ut venerii illi Nepotuli coercerentur, & ad honeſtam munditiem incitarentur; Naturalis forſan etiam ratio ſubeſt, ad præcavenda alia mala ex iſta conſuetudine oriri ſolita.*

Quamquam autem vitii nonnihil materno ineſſet ſanguini, fœtus parum inde pateretur detrimenti, quia intra uterum non ſanguine ſed chylo nutritur. Quin etiam, licet minor quædam ejuſdem ſanguinis portio nutrimentum præſtaret, haud dubie in placenta purificaretur.

Eadem etiam, ſi quodammodo inquinatus eſſet Matris cruor, fœtum mox inficeret labes; uti in papula peſtifera, ſive febre petechiali, varioliſque, & venerea lue, nec non minus naturalibus

bus ſanguinis motibus aliiſque morbis, quibus immundarum matrum mox infeſtantur fœtus, obſervare eſt.

Denique, ſi variolæ ſanguini imputandæ ſint menſtruo, Italorum etiam, Hiſpanorumque iiſdem corriperentur infantes, quorum genitricibus æque, ac noſtris, menſtruus fluit liquor. Hos tamen rarius iſtis laborare conſtat, cum ſæpius quandoque noſtrates eodem affligantur incommodo.

Hujus autem ſeculi doctiores conceptus tempore in fœtus corpore nonnihil, quod craſſioris ſubſtantiæ, qualitatiſque acrioris ſit, ac è chylo (quo diverſæ admodum naturæ particulis conſtante fœtus viſcera concreta ſunt) tandem proveniat, produci, diverſiſque in ſolidarum partium tubulis diutius latere poſſe exiſtimant; donec à peregrino quodam in actum deducatur æthere, ſanguinique admiſceatur, vel exhalationes quædam peregrinæ ex hominibus variolis infectis erumpentes, atque alterius ingreſſæ poros latens malum ad fermentationem perducant.

Quamvis autem poſterior hæc ratio mihi magis arrideat, quam prior, neutiquam tamen ſufficit. Neque enim video, cur infantes iſtam, de qua loquuntur, materiam, variolarum cauſam, matrum in corporibus acquiſitam tam diu poſt partum retineant, cum poroſa admodum, fluidaque paſſim ſint humana corpora, neque

quare

quare ea ipſa intra 50. 60. 70. 80. annos per poros non expellatur.

Nec magis liquet, cur, quidquid id ſit, non febribus, ſcabie, herpeteve, aut aliis, queis non ita raro vexamur, ante ſenectutem ejiciatur morbis; Aut, quid obſtet, quo minus ſemper omne ſemel, & ſimul erumpat malum.

Æque etiam incertum eſt, unde contingat, ne materia illa tot, tamque diverſis alimentis, nec non tempeſtatum, regionumque, ac ætatum multum degeneret mutationibus, niſi quis illam adeo viſcidam, immobilemve, ut tam facile matureſcere, vel avolare minime queat, etiam per hunc, illumve morbum non ſimul è latebris educi potuiſſe, vel denique adeo pertinacem dicat, ut nullo alimento, aeriſve, aut ætatis differentia immutata ad maturitatem pervenerit. Hæc autem minus perſpicua eſſe quis non videt?

Certum equidem eſt contagioſum, & malignum quendam, ſive ab aſtris, ſive ab infecto corpore manantem æthera plurimum huc conferre, nec non diverſas anni tempeſtates varie admodum corpora noſtra afficere, prout æther magis, minuſve fuerit malignus, vel infantum corpora ſe habuerint. Quapropter malignitatis illius diverſitate plures nonnunquam, paucioreſque variolas, vel vehementiora, aut mitiora ſymptomata ſequi, ac veluti peſtem quandam in infantes furere experimur.

Un-

Unde variolæ, morbillique, quos nonnulli quandoque confundunt, ab Italis morbilli, ſive parua peſtis vocantur. Peſtis enim κατ' ἐξοχὴν ipſis *Il morbo* eſt.

Interdum ita malignæ reperiuntur variolæ, ut plurimis exedentes admodum prava ulcera, membrorum convulſiones, epilepſiæ, aliaque gravia comitentur ſymptomata. Imo etiam oculos, malas, linguam, naſum, articulos, fauces, pulmones, inteſtina, aliaſque nonnunquam lædere, ac corrumpere partes, ipſaque quandoque erodere oſſa uiſæ ſunt. Qua de re legatur *Tulpius obſ. Med. lib. 6. cap. 51. fol. mihi* 379. ut & *Job. Mekeranus App. obſ. med. Chirurg. cap.* 10. *fol.* 472. nec non *P. Borell. cent.* 1. *obſ.* 34. *fol.* 38. *Zacut. Luſitan. prax. med. adm. lib.* 3. *obſ.* 47. ut & *Joh. Fernelius lib.* 2. *de abdit. c.* 12. *fol.* 503. qui morbum hunc adeo malignum, fœdumque fuiſſe ſcribit, ut, occæcatis oculis, univerſa cutis in ſquammas ſoluta ſit fœtidas, cruſtaſque ingentes, nec non corpus omne non aliter contabuerit macie, nigroreque, ac ſi menſes quatuor è furca pependiſſet.

De variolarum gravioribus ſymptomatibns vide *N. Tulp.*, & *Mekeranum* locis adductis, nec non *Miſcell. med. phyſ. curioſ. decur.* 1. *an.* 3. *obſ.* 230. *fol.* 419. & 562.

Sub variolarum cruſtis vermiculos nonnunquam repertos tradunt *Fr. Joël lib.* 19. *prax. ſect.* 5. *cap.* 2, *Joh. Rhodius obſ. centur.* 3. *obſ.* 64. *fol:*

fol. mihi 181. nec non *D. Sennertus part. 2. de infantium morbis cap. 2. Zacut. Luſitanus pr. admir. lib. 3. obſ. 46. fol. 355, Horat: Augenius lib. 9. de febribus cap. 7. & comm. lib. 1. art. cur. ad Glauconem.*

P. Borellus obſ. centur. 2. obſ. 72. fol. 168. item *obſ. microſcopica* 31. *fol. mihi* 21. vermiculos non diſſimiles ait illis, qui veteribus reperiuntur in fragis. *Ioh. Schmidius Ephem. curioſ. Germ. an. 1. obſ. 85. fol.* 142. plures quinquaginta vermiculos blattarum magnitudine poſt magnum pruritum, prodeuntiumqne variolarum indicia exterius in collo infantis cujuſdam trium annorum apparuiſſe teſtatur. *Chriſtoph. Franciſcus Paulinus Ephem. earundem an. 6. obſ. 3. fol.* 8. puelli cujuſdam Pomerani meminit, qui an. ætatis 12 variolis correptus, intolerabilemque ſentiens pruritum, Matrem, ut fortiter ipſum fricaret, rogarit, cui cum illa morem gereret, augebatur pruritus, unde mater ejus perluſtrans corpus minutiſſimos vermiculos albos, nigra capitibus gerentes puncta è poris partim egreſſos, partim egreſſuros immenſâ animadvertit copiâ.

Multos vermiculos poſt variolas etiam cum urina excretos fuiſſe teſtatur *Ernhfr. Hagendornius miſcell. med. phyſ. curioſ. German. decur.* 1. *an.* 3. *obſ.* 38. *fol.* 44.

Hanc autem ob cauſam *Chriſtoph. Langius diſputat. de morbillis Lipſiæ an.* 1660 *habita* variolas, morbilloſque non niſi gradu differentes, eâ-

eâdemque provenientes ſcatur gine nihil niſi verminoſos partus eſſe dixit. Quod variis experimentis microſcopii ope factis laborantum ſanguinem è naſo ſtillantem, ut & pus è variolis prodiens, ipſaſque inteſtinorum fœces vermibus fuiſſe repletas edoctus eſſet.

Athanaſ. Kircherus ſcrutinio Peſtis in ſanguine tempore febrium putridarum emiſſo vermiculos ſe animadvertiſſe refert, quod & teſtatur *P. à Caſtro ſect.* 1. *de Febre maligna aphor.* 15. *& ſect.* 4. *aphor.* 13.

Simile quid Hafniæ ſe vidiſſe memorat *Th: Bartholinus tract. de morb. Biblicis fol.* 103. nec non *P. Borellus cent.* 3. *obſ.* 4. *fol.* 189. ut & ſcriptor *Zod. med. Gallici an.* 2. *fol.* 76, & *Miſcell. med. phyſ. cur. German. an.* 2. *obſ.* 154. *p.* 243.

OBSERVATIO XLIII.

Totius corporis cutis ſenſu, ac calore deſtituta.

DIverſa inter cutis vitia non immerito recenſetur ſenſus abolitio, de qua, haud dubie, quod rarius occurrat, pauci admodum quidquam literis conſignarunt. Celeberrimus Medicinæ Doctor *Joh. Frederic. Helvetius* hujus mali exem-

exemplum ſatis memorabile mihi retulit, quod ipſi Amſtelodami An. 1678. in paupercula quadam vidua annorum 36 videre contigerat. Hujus enim partium externarum ſuperficiem marmor frigore non vincebat, utut membra ſatis moverentur. Rigida paſſim, & inſtar pellis, qualis tympana ſonora reddit, dura nihil fere ſenſus reliquum habebat. Huic autem incommodo *D. Helvetius* intra tres hebdomadas diaphoreticorum, antiſcorbuticorumque ope illam exemit.

IN OBSERVATIONEM XLIII.

DE ſimili mulieris vitio me aliquando legiſſe memini; Sed nec viri cujuſdam immemor ſum, qui graviori affectus ſcorbuto ex Indiâ Aſiatica huc percurandus venerat: quamvis autem ille membra pro lubitu moveret, cutis ſenſu uſque adeo erat obtuſo, ut vel prunis uſta nullum ſentiret dolorem: huic autem ſubjectis partibus pungentia, acrioraque ſatis afferebant doloris.

Elephantiaſi, ſive verâ Arabum Leprâ, olim correpti cute ſenſus experte fuiſſe, at, muſculis læſis, dolore non caruiſſe memorantur. Huic

autem vitio nomen eſt, quod omnis ejuſmodi hominum cutis elephantinæ ſimillima eſſet pelli: Maculis enim quibuſdam nigricantibus infecta, & inæqualiter ſcabra, craſſaque, ac veluti ſquammis erat obducta.

Cutis itaque ſenſu externo amiſſo, motuque muſculis ſuperſtite, ſentire tamen partes motum efficientes animadvertendum eſt: adeo, ut hæ ne tum quidem, cum partes exteriores, quæ muſculos contegunt, non amplius ſentiunt, ſenſu careant. Hinc itaque partium membri interiorum ſenſum, remanente motu, non amitti, at contra, muſculis motum auferri poſſe, ſuperſtite ſenſu patet. Pauciores enim ſpiritus ad ſenſum, plures ad motum requiruntur, quibus non ſatis abunde in muſculos influentibus, motus deperit, relicto, utut obtuſiore, ſenſu. Hoc tamen multorum Veterum, & præſtantium Medicorum opiniones evertit, qui nonnunquam unum, idemque membrum ſenſu deſtitui, motu non ſublato, ſæpius affirmarunt.

Hi autem non animadverterunt illam *ἀναισθησίαν* non in muſculis, ſed in cute tantum, vel forſan etiam in panniculo carnoſo fuiſſe, cujus vitio etiam externas laborare crediderunt partes.

Si quis, unde hujuſmodi ſenſus abolitio cuti obveniat, quærat; contingere quandoque ſciat, ut externum, intenſiuſque frigus, vel etiam humores quidam ita cutis obſtruentes poros, ut

tran-

tranſitus ſpiritibus occludatur animalibus, iliam producant: cutis enim hoſce etiam ſpiritus per nervos recipit, quorum ramuli, ac innumeræ eâdem terminantur fibrillæ, cui origo acutioris ſunt ſenſus.

OBSERVATIO XLIV.

Exoſtoſis, ſive oſſis excreſcentia.

QUam gravis ultor Deus T. O. M. ſcortatores à tergo ſequatur, evidenter, opinor, hac pateſcet obſervatione; qua cuivis innoteſcet, quomodo fæda veneris lues non ſolum carnoſas, ſed & oſſeas ita invadat partes, ut hæ intus (mirum!) undique nonnunquam integra exteriore membranâ, exedantur, corrumpanturque.

Hoc autem cuidam, nomine A. B. an. 1653. obvenit malum, quo ipſa tibiæ ſubſtantia haud aliter quam malignis ulceribus excreſcentia ſolet carnea, intumuerat: oſſea quippe iſthæc prominentia quartæ ulnæ partis longitudinem, ac ſuperne majoris latitudinem æquabat pollicis in acutam, ac à tibia ſeparatam

 de-

deſinens extremitatem: Hæc autem vitam miſero eripuit labes, qui tale libidinis pretium tulit. Oſſis à Chirurgo *Arnoldo ab Heck* cadavere exemti delineationem Tab. 14. prima ac ſecunda dabit Figura.

A. A. Os femoris
B. B. Oſſis naturalis Apophyſis
C. C. Epiphyſis naturalis
D. D. Exoſtoſis præternaturalis
E. E. Ligamentum oſſis femoris, quod anteriori coxendicum oſſis annectitur parti.

IN OBSERVATIONEM XLIV.

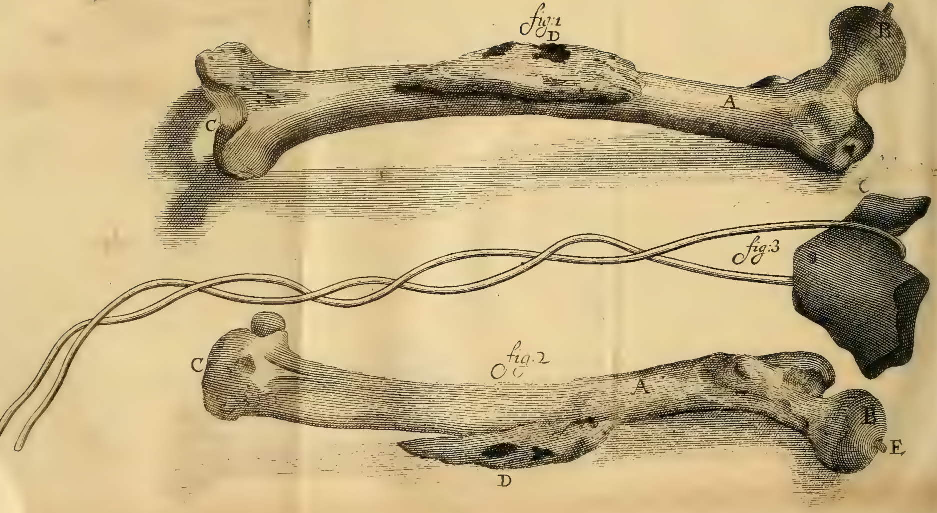
GAlenus lib. de tumoribus præter naturam cap. 15. *fol. mihi* 84. & 14. *meth. med. cap.* 17. *fol. mihi* 93. Exoſtoſin præternaturalem quandam oſſis vocat prominentiam ſuperfluo, terreſtrique, ac maligno ortam humore, quam etiam in Elephantiaſi laborantibus reperiri ait, quorum oſſa *Celſus* etiam corripi aſſerit.

Quamvis autem ſuſpectæ vulgo ſint hujuſmodi eminentiæ, nec, niſi lue venerea, eaque inveterata produci exiſtimentur, aliis tamen quandoque imputandæ ſunt cauſis.

Nic. de Blegny Zod. med. Gall. part. 2. *f.* 209.

Ju-

tab: 14

Juvenis fabri ferrarii meminit, cujus brachio ante annum, ac ſex menſes tumor ortus erat, qui paulatim auctus magnitudine tandem inſigni dodolorem cieverat. Veroſimile, inquit, eſt, cum brachium ante fractum fuiſſet, (os enim quo loco tumor erat, omnino fuerat ruptum) citius coaluiſſe fracturam, interſtitiumque reliquiſſe fiſtulæ, per quam iter habuit ſuccus nutritius, à quo os conſolidationem obtinere debuerat, ita ut humor ille tuberi, quod mere oſſeum videbatur, materiam ſuppeditaverit.

Contingit interdum, ut vitium hocce tibiæ fiſſura equi calcitratione in ipſam penetrante oſſis medullam producat, qualis *obſ.* 95. *tom.* 1. memini. Hæc autem aſſeralis vulgo dicitur fractura, per quam ſenſim oſſis plerumque extillat nutrimentum; ibidem loci etiam ipſum tandem extenditur os, donec oriatur *Exoſtoſis*; de cujus curatione lege ſis *C. Solingium part.* 4. *manual. operat. Chirurg. cap.* 21. *fol.* 320.

In univerſo paſſim corpore, at præſertim in tenuiori, carne obductis *Exoſtoſes* proveniunt oſſibus, v. gr. ſyncipite, cubito, thorace, tibiis, manibus, pedibuſque. Contagioſæ autem tandem in fœtidas, ac pure manantes degenerant exulcerationes.

Sæpe etiam in pecudibus hujuſmodi prominentiæ animadvertuntur, quod mali genus veterinarii Itali, *Soproſſo* ſive oſſium exulcerationem dicunt.

Qui plura *de Exoſtoſeos* cauſis, ac curatione deſiderat, adeat *H. Fabrit. ab Aquapendente lib.* 3. *de ulceribus pag.* 141. *& operat. chirurg. fol.* 167., nec non *Aurel. Severini effic. Chirurg. cap.* 29., ac *de chirurgia, quæ ad oſſa pertinet cap.* 12. *fol.* 142. ut & quæ nos *obſ.* 94. *tom.* 1. ejuſque ſcholio.

OBSERVATIO XLV.

Diſſciſſus, ac percuratus tendo.

JObus Baſter celeber olim Chirurgus, nunc autem & Zirizeæ in Zelandia Med. Doctor, mihi, *Cornelioque Solingio* Anni 1682. menſe Auguſto retulit die 12. April: an. 1677. ſe juniori cuidam ruſtico è pago *Ooſterlant* medicas applicuiſſe manus, qui ſibi ſecuri, quali noſtrates arborum ramos deputare ſolent, muſculi ſupinatoris longioris tendinem, ubi radio implantatur (qui muſculi radiæi externi, ſive bicornis dicitur tendo) duorum digitorum latitudine ſupra ſiniſtræ manus ligamentum annulare uſque ad ipſum diſſecuerat os. Superior autem illius pars ad diſtantiam, quam

quam pollex cum dimidio latitudine impleret ſub communibus integumentis ſurſum in vaginam reſiluerat; infima vero, quæ paulo infra vulnus apparebat, non longe receſſerat. Medicus itaque, vulnere ante omnia aperto, brachioque, ac manu verſus interiora flexis, volſellâ tendinis extrema arripuit, conjunxitque acu triangulari per medii tendinis anteriorem partem verſus poſteriorem filum tranſmittens ad ſtraminis cum dimidio latitudinis ſupra extremitatem diſtantiam, illudque per inferiorem ſecti tendinis partem pari diſtantiâ modoque ab interiori latere per exterius reducens: diviſas dein fortiori filo ſerico adduxit, ac firmiter ligavit partes. Involucris etiam communibus ſutura una, atque altera conjunctis turundam planam balſamo quodam vulnerario oblitam, nec non tenax emplaſtrum cum pulvillo, faſciaque vulneribus admoveri ſolitis impoſuit, cubitumque, nequa vulneri vis fieret, perpetuo flectendum juſſit.

Tendinem autem hoc modo ſanatum, atque intra dies 14. abſque ullo ſympto-

mate conſolidatum fuiſſe, ruſticumque priſtinum brachii recuperaſſe uſum *D. Baſter* aſſeruit.

Illam etiam methodum ſe Lutetiæ Pariſiorum ab experto quodam Chirurgo, cui *Bienayſe* nomen, edoctum retulit.

Pari modo fabrum lignarium, cui medii ſiniſtræ manus digiti extenſorium cuneus pungens ſecuerat tendinem, matronamque quandam intra tres hebdomadas ſe curaſſe narravit, cui An. 1682. menſe julio in cellam labenti vas, quod manu tenebat, muſculi ſublimis tendinem, qui priorem intus in metacarpio flectit digitum, ruperat. Nihil autem mali tribus hiſce præter parvulum quendam tumorem, quo loco conſutus fuerat tendo, remanſit.

IN OBSERVATIONEM XLV.

DE nervis conſuendis non quondam tantum, ſed & hodieque inter Doctos, quorum alii hunc curandi probant, alii rejiciunt modum, exiſtit controverſia.

Hæc autem ut rite decidatur, quinam, ac cujus indolis nervi ſint, & quot lædantur modis, ſciendum eſt.

Quan-

Quantum ad primum: Notavit *Galenus* 1. *uſ. part. cap.* 17. Veteres vocaſſe tendines nervos. Hi namque, ut ait *lib. de oſſibus ad Tyrones proœmio*, triplices ſtatuebant nervos, arbitrarios videlicet è cerebro, ſpinalique oriundos medulla, ligamenta ex oſſibus provenientia, ac tendines denique, qui à muſculis deſcendunt, Confer ejus *lib. de decret. Hippocratis*, & *Platonis cap.* 9. ita ut *Galenus* ipſos tendines non ſimpliciter nervos, ſed corpora tantum dicat nervoſa, uti videre eſt *Comm.* 5. *Aphoriſm.* 1. Illos enim *lib.* 1. *de motu muſcul. cap.* 1. & 2. nec non *lib.* 6. *meth. med. cap.* 4. è compoſita quadam ligamentorum, nervorumque per muſculos diſperſorum, quaque hi deſinunt, concurrentium naturâ provenire docet, ut *lib.* 1. *uſ. part. cap.* 17. & *d. l.* 12. *cap.* 3. nec non *de placit. Hippocr. & Platonis cap. ultimo* patet.

Ejuſdem & Anatomicorum plerique ſunt opinionis, quales *Andreas Laurentius lib.* 4. *Anat. cap.* 13. *Picolhominus lib.* 1. *lect.* 7. & *G. Bauhinus lib.* 1. *theatri Anatom. cap.* 7. qui tendinem e ſubtilibus tam nervorum, quam ligamentorum compoſitum dicit filamentis, ita tamen, ut e pluribus ligamentorum, quam nervorum conſtet fibrillis.

Poſſitne autem tendo pars dici ſimilaris, quæ per univerſum corpus ſibi ſimilis ſit, nec ne, non ita convenit inter ſcriptores. Inter partes tamen ille ſimilares ut plurimum numeratur.

Quod vero ad nervorum, ſive nervoſarum partium indolem attinet, omnes frigidæ ſunt, & ſiccæ, juxta *Galeni lib.* 1. *de temperam. cap. ult.*, quod ſanguine careant. Ligamentis autem molliores, cute duriores eſſe, idem, *lib.* 2. *de temperam. cap.* 3. nec non 1. *de motu Muſculor. cap.* 2. *ſcripſit.* Verum nervus proprie dictus pars eſt fibroſa è plurimis, iiſque nervoſis, ac ſibi invicem, per membranas annexis conſtans filamentis, nec non longa, rotunda, albaque, ac poris, non aliter, quam Hiſpanicæ arundines, plena, ſpiritibuſque animalibus tranſmittendis, membriſque corporis movendis deſtinata. Hac de re legatur *Bartholini Anatomia fol.* 452.

Acuti etiam ſenſus nervi ſunt; teſte *Galeno lib.* 1. *de mot. muſcul.* minus autem ſentiunt tendines, quia è nervis, ligamentiſque, ut modo dictum, contexuntur; ligamenta enim nullo donantur ſenſu, quod nullos accipiant nervos, ſcribente *Galeno d. lib. cap.* 2. & *lib.* 1. *de uſ. part. cap.* 17. *ac lib.* 1. *de decret. cap.* 9. Idque ita providentiſſimus humanæ fabricæ artifex, ne membrorum motus doloris foret cauſa, voluit.

Ejus autem tendines ſunt qualitatis, ut hi in adultis rupti callo, ac neutiquam vero, uti pueris contingit, conſolidentur nexu: ut vel ideo nervorum ſutura in omni ætate, neceſſitate urgente, præſertim autem vulneribus inciſione factis, admittenda ſit.

Triplici autem modo, punctione videlicet, inci-

inciſione, ac contuſione nervos proprie dictos vulnerari *Galenus lib. 6. meth. med. cap. 2.* & 3. ſcribit, quibus contorſiones recentiores addunt. Punctura, ſcribente illo, vel cœca, & occluſa, vel aperta, ac hians eſt, inciſio autem, ut *lib. 4 meth. med. cap.* 3. ait, vel oblonge, vel tranſverſim, utroque caſu cum, vel ſine partium ſuperjacentium, cutis ſcilicet, carniſque deperditione fit.

Carne deficiente, nudus apparet nervus; tranſverſâ autem inciſione vel totus nervus, vel quædam læditur pars.

Periculoſa ſunt quævis nervorum vulnera propter binas *à Galeno art. parvâ* adductas rationes, ſcilicet quod acuti ſint ſenſus, unde immanes, atroceſque excitant dolores, nec non communionem quandam cum cerebro, quod illorum eſt initium, habeant.

Inter nervorum autem vulnera periculoſiſſima eſt cœca punctura, quia nullum eo caſu pus è vulnere educi poteſt, unde putreſcendo malignum evadit, dolore, convulſione, aliiſque accedentibus ſymptomatibus. Hæc autem ſpinis, acubuſque plerumque infliguntur vulnera. Cum vero circa puncturam apertio eſt, non tantum idoneis topicis applicandis, ſed & ſaniei, per quem effluat, conceditur locus.

Minus periculoſa eſt tranſverſa inciſio quâ utraque omnino ſeparatur extremitas, quia hujuſmodi nervus principio ſuo non amplius annectitur, unde diductis extremis pars affecta mutila

ma-

manet: ſævior eſt illa, quæ totum non diſiunxit nervum, quo caſu, teſte *Galeno 6. meth. med.* omnia cæcæ puncturæ metuenda ſunt ſymptomata.

Oblonga nervorum inciſio minimum ſecum trahit periculi juxta *Galeni*, & *Avicennæ* opinionem: ſiquidem hujuſmodi vulnus facilius coaleſcit, quia diſſectæ fibrillæ minus ſecedunt, ac aliquatenus integræ ſunt.

Contuſio, & contorſio dolore quidem non carent, quia partes illæ ſenſibiles admodum, adeòque humorum affluxui magis ſunt obnoxiæ, non tamen ita crudeles, quam punctura, vel ſciſſura, ſunt, quod conjunctæ maneant nervorum fibrillæ.

Quæcunque de nervorum vulneribus diximus etiam ad tendines pertinent. Tendinum autem vulnera minus ſenſibilia, adeoque non ita eſſe periculoſa obſervandum eſt.

Hæc ad meliorem rei cognitionem præmiſſa ſunto: de tendinum autem ſuturis jam ſermo ſit.

Sunt, qui tendines nec conſui permittant, nec poſſe aſſeverent: quia operatione illâ acus novam continuò producit puncturam, quæ, ut dixi, vulnerum eſt periculoſiſſima. 2. quoniam è quovis vulnere neceſſario, quicquid foris irrepſit, educendum eſt; quod imprimis in tendinum, nervorumque vulneribus, utpote periculoſioribus, quàm carnoſarum partium, obſer-

ſervandum ſit: ita ut filum in tendine relictum malorum ſymptomatum cauſa ſit futura. 3. Quod ſuturâ non dolor tantum, verum etiam peiora circa vulnus quæ eo caſu avertenda ſint, proveniant. 4. Quandoquidem ita læſa pars ſenſu, motuque deſtituitur. Denique 5. tendines ſpermaticas, ac coaleſcere neſcias dicunt eſſe partes.

Quantum ad primum: quia acus rectâ per tendinem tranſit viâ, vulnuſque ad puris exonerationem, medicamentorumque applicationem ſatis hiat, non magnum à punctura periculum eſſe dico.

Neque enim, admotis mox remediis, valde metuenda eſt.

Joh. Andr. à Cruce de vuln. tr. 2. lib. 2. cap. 8. fol. m. 92. Nec dolor, inquit, ab acu productus, dum nervi ſuuntur, timendus; tollitur enim, quamprimum à roſaceo tangitur, nervorum autem capita una cum extremitate muſculoſæ carnis aſſui debent, probatur autem hæc operatio ratione à praxi ſumpta, & à Galeno confirmatâ.

Sicut enim peritonæum, membrana quidem nervoſa inter abdominis muſculoſas ſubſtantias conſutum unitur, ſic pariter & cæteræ partes nervoſæ inter ſubſtantias carnoſas congeſtæ, conſolidari perſecte poſſunt.

Filum autem remanſurum humorum per fibrillas tendinoſas motus corruptionis modo, quæ ſana-

ſanationem præcedere ſolet, ſenſim expellet.

Poteſt & illud ſupra pulvillum ligari, & comprimi, ſanatione peractâ recidendum.

Dolor ſuendo ortus tantus non eſt, quantus olim credebatur; Tendini enim non multum ſenſus eſſe uſus docet. Vaginam tamen, quam tendo liber, ac lubricus percurrit, aliquanto auctiori gaudere ſenſu, multo tamen obtuſiori, quam nervum, nullus negaverim: Horum enim extremitates vaginâ non contentæ juxta eandem inter manus, digitorumque terminantur muſculos. Hinc, læſâ vagina, tardius, quam vulnerato nervo, manifeſtantur ſymptomata.

Jobus Mekeranus obſ. 62. pag. 388. ſe tendines paulatim, ut, num ſentirent, videret, imo firmum, magnumque rotulæ, quem aliquando neceſſitas tollendum urgebat, diſſecuiſſe tendinem tradit. Hunc autem variis, lentiſque forcipis, de dolore minime conquerente ægro, recidit inciſionibus.

Transverſim autem diſſecti tendinis puncturam ideo non multum ciere doloris crediderim, quod diviſi tendinis filamenta non ita reſilire, ac contrahi queant, quam ſi ille foret integer; maximi enim doloris cauſa eſt ejuſmodi contractio.

Sed nec membri ſenſum, motumve capta tollit ſutura, uti non ſolum noſtra obſervatione, ſed & clarius ſequentibus patebit.

Quamvis autem ætate provectioribus quodammodo minueretur, non amitteretur tamen omnis motus. Quo

Quo accuratius tendinis diſciſſi adducuntur partes, eo minus alia accreſcet ſubſtantia, unde ſpiritus etiam aliquatenus perfluere poterunt, teſte *Guidone cap. 4. tr. 3. de vuln. fol.* 180.

Nec diſſidet *M. Aurel. Severinus lib. 2. de effic. Chirurg. cap.* 123. *fol. mihi* 127. *Neque illud obſtat*, inquit, *quod minime relevatur particula, propterea, quod inductus ulceri porus tranſitum prohibet ſpiritus, neque motus vendicatur, porro in pueris ſervatur functio feliciter, in adultis vero etiamſi non æque id eveniat, tamen quo maxime ſunt coalitæ nervi partes, maxime participare poſſunt ſpiritus illuſtratione, atque aliis naturæ muneribus, præterquam quod magis compoſitæ reſtant contiguæ particulæ.*

Idem confirmatur exemplo *A. Paræi lib.* 22. *cap.* 10. qui teſtatur ſe tendines Nobilis cujuſdam è *Mommorentiorum* familia, qui pollicem erigunt, penitus reſectos theca quadam è ferro albo formata, in quam pollicem indidit, duobus loris ad armillas duas ſupra manus articulum artificioſe hanc vincientibus, colligantibuſque, ut intentus, erectuſque maneret pollex, ita percuraſſe, ut militarium armorum genus omne captare, & tractare impoſterum poſſet, cum antea deſperato coälitu reſcindendum non ſemel vir ſtrenuus quæſiſſet pollicem.

Tendinum ſuturas etiam admitit *Avicenna fen. 4. tr. 4. cap.* 2. qui, ſi diſrumpatur, ait, in latitudinem nervus, tum neceſſarium eſt ipſum ſuere, etiamſi non conglutinetur. Gui-

Guido tr. 3. *de vuln. nerv. cap.* 4. *fol.* 179. tres pro tendinum ſuturis exponit rationes: 1. Quia ſic uniuntur ſeparata labia, 2. Quoniam nudus carne obtegitur, & ab aere externo defenditur tendo, 3. quod ſanationem promoveat ſutura, etiamſi nimis non ſit feſtinandum. Præterea tendinem conſuere, quam ad ſpaſmum avertendum omnino aliquando recidere ſatius eſt.

Ambroſ. Paræus lib. 4. *cap.* 36. de audacioribus quibuſdam Chirurgis, qui reſectos ſub genu tendines acu connectere, ac conſolidare auſi fuerint, ac potuerint, memorat.

M. Aurelius Severinus, *Chirurg. efficac. lib.* 2. *cap.* 123. tendinem etiam conſui permittit

Chalmetæus Encheirid. Chirurg. lib. 2. *c.* 11. *fol. mihi* 207. *Quando nervus*, inquit, *tranſverſim eſt omnino diſciſſus, præmiſſis univerſalibus, quæ ad curandi methodum pertinent, imprimis unà cum carne, ſi fieri poſſit, eſt ſutura reuniendus: quamquam nonnulli reclamant. Decliviori autem loco turunda eſt immittenda*, &c.

Jacob Boevaart, referente *Mekerano*, ſe aliquoties apud expertiſſimum Chirurgum *Maynart* digitorum tendines, gladio, cultrove diſſectos acu falcata, filoque, digitorum ſuperſtite motu, connexos vidiſſe ſancte aſſeveravit.

Fe-

Felix Wurtzius libr. 14. *de vuln. curat. fol.* 123. ubi de reciſo magni digiti agit tendine, *diſciſſus*, inquit, *nervus inſtrumento, ſi fieri poteſt, adducendus, conſuenduſque eſt; externum tamen vulnus conſuere non licet. Ita enim coaleſcente nervo, paralyſeos periculum non incurret læſus.*

Joh. Veſlingius Patavii quondam Anatomiæ Profeſſor exempla quædam *obſ. anatom.* 15. *f. m.* 90. diſciſſorum, conſutorumque habet tendinum: deteſtatumque ſe olim fuiſſe hominum audaciam, ſed felicem ſucceſſum, & vix notabile à peractâ curatione detrimentum, timoris vanitatem arguiſſe ait.

Expertiſſimus Medicus *Joh. Baptiſt. à Lamzweerde App. ad armament. Chir. Joh. Scalteti, fol.* 137. ,, *De modo*, inquit, *nervos conſuen-* ,, *di*, magna inter Veteres, & Neotericos lis ,, eſt. Ut autem me ex hac difficultate extrica- ,, rem, in cane experimentum inſtitui, cujus ,, nervum, & tendinem pedis poſterioris prius ,, abſciſſum, deinde communi acu, & filo, ,, imbuto tamen oleo therebint: conſui, & ,, vulnere coöperto communi emplaſtro, illæſo ,, inceſſu, intra paucos dies reſtitutus eſt. Sed ,, hac uſus ſum methodo, abſciſſo medio nervo, ,, & tendine, præciſam medietatem ope acus ,, prius arcte conjunxi antequam medietatem ,, diſſecuerim alteram, & acum uſurpavi, nullo ,, alio oleo, aut emplaſtro, quam prædicto,

„ impoſito: Hoc mihi dubium movit, prorſus abſciſſum nervum melius adnaſci, quam illum, cujus aliqua filamenta intacta remanſerint: nam plane abſciſſus nullos dolores, convulſiones, aut febres adfert quæ omnia non ſolum agglutinationem impediunt, ſed & mortem accelerant.

Non ita pridem etiam Celeberrimus noſter Anatomicus, & Medicus Hagienſis *Anth. Nuck* canini anterioris pedis flexorem carpi externum diſſecuit, conſutaſque ſalvâ actione priſtinâ, ſanavit extremitates.

Quid ni autem tendinum, extremitates æque, ac tenues læſorum inteſtinorum tunicæ, nec non ipſa oſſa omnes partes duritie ſuperantia, conſolidentur? Quamvis etiam *Galenus* hanc tendinum coniunctionem propter periculoſa, quæ ipſi metuebantur, ſymptomata repudiare videatur, *libr. tamen* 6. *meth. med.*, *& de compoſit. medicam. per genera cap.* 12. *fol. mihi* 23. muſculorum tendines, vulnerato abdomine, conſuit; Infimæ etiam femoris partis transverſo vulnere læſæ labia ſuturis univit, quam operationem, non perforato membranoſo, qui femur cingit, tendine fieri potuiſſe negat *Veſlingius*.

Per diſiunctum autem, calloque unitum tendinem, nervumve ſpiritus ad ſenſum requiſitos, ut neceſſe eſt, fluere non poſſe quiſpiam dicet, quod denſa,& craſſior ſit calli ſubſtantia.

Verum

Verum ſicuti fracta, ac reſtituta oſſa facile, quamvis non perfecte coaleſcunt; teſte *Galeno comm: aph. 19. libr. 6. Hippocratis*, qui, *ſi quis*, inquit, *rupta animantum oſſa, poroque jam firmata, ſive viva, ſive mortua contempletur, manifeſto partes oſſium ſeparatas poro quodam (ut cicatricē in cute) veluti vinculo circumjecto conſtrictas eſſe comperiet, quas ſi abraſerit, fracturæ profundum apparebit non glutinatum.* Ita etiam nervi, tendineſque conjungi poſſunt, quorum tamen intimæ partes non onmino uniuntur, ſcribente *Hippocrate d. Aph. 19. ſect.* 6. ubi, *Si diſſectum*, ait, *fuerit os, vel cartilago, nervusve, &c. neque augetur, neque coaleſcit.*

Quid etiam cauſæ eſt, quo minus tendinem, nervumve diſſectum non æque perfluerent ſpiritus, ac per mutilatum quoddam membrum ſanguis fertur? Hoc enim caſu per continuam ſanguinis circulationem vias manifeſtari cernimus, quibus nutritur membrum. Quapropter nervis valvulas tribuit *Carteſius*. *Regius* etiam inſuper ſpirituum non aliter, quam ſanguinis fieri circulationem dixit. Hoc autem quodammodo probatur, quod aliquo in membro, v. g. pedis digito majore, ſubito nonnunquam oriatur Epilepſia, quia malignus iſte vapor è membro ſubito per univerſum corpus diſpergitur, unde ſucceſſivis omnia convelluntur motibus.

Nonnulli autem membrum, cujus tendo ſepara-

paratus, iterumque conſutus fuit, non ſpirituum, ſed antagoniſtæ ope moveri ſtatuunt.

OBSERVATIO XLVI.

Vas Lymphaticum vulneratum.

QUemadmodum arteriæ cujuſdam vulnus occluſuro multum difficultatis parit Chirurgo, ita minoris non eſt moleſtiæ vaſis cujuſdam lymphatici, & præſertim ſalivalis percuratio, uti exemplo naucleri cujuſdam Delphenſis, aliorumque abunde patuit. Ipſe namque anno 1668. nautam illum febricitantem reperi, quapropter ut Chirurgus venam ei ſcinderet, juſſi. Quo rite peracto, percuratoque vulnuſculo, è brachii apertura multum aquæ limpidæ poſtridie effluxiſſe animadvertimus, continuato, at abſque dolore, aut inflammatione per dies aliquot fluxu. Nos autem initio attoniti laborantem effluvio iſto debilitari admodum obſervavimus. Quare lymphaticum aliquod vas ſupra venam excurrens ſectione haud dubie læſum fuiſſe credidimus, Supprimi enim non po-

potuit fluxus, antequam calidum thereb. oleum per aperturam immitteretur, uti vulnerato tendine fieri ſolet: Ille autem ligaturis, commodiſque pulvillis, nec non adſtringentibus adjutus tandem convaluit.

IN OBSERVATIONEM XLVI.

HUmano in corpore varia exiſtere lymphatica vaſa multiplex viventium brutorum non ita dudum manifeſtavit diſſectio: quoniam autem tenuia admodum, ac tenera in hominibus hujuſmodi vaſa ſunt, providentiſſimus rerum Opifex, ut, quo commodius, ſecuriuſque univerſum percurrerent corpus, arterias magnas (uti in membris, ac portæ vena circa hepar videre eſt) inſtar hederæ hic illic amplecterentur, voluit. Lymphatica autem vocantur vaſa, quod tenuem quendam, ſeroſumque, ac limpidum contineant liquorem, qui chylo miſcetur, ut eo facilius per ductum thoracicum aſcendat, nec non ſanguinem venoſum ſero deſtitutum in vena axillari fluidiorem reddat: lympha hæc eadem eſt, quam vulgus laticem vocat nervoſum, læſis enim, exeſiſve vaſis illis ubertim ex ulcerum, vulnerumve cavitate profluit, ac dein aceſcens multum Chirurgis negotii faceſcit.

Quamvis autem de hujuſmodi vaſorum vul-

neribus, eorumque ſanatione pauca admodum exiſtant conſcripta, duos tamen noſtro omnino ſimiles reperio caſus apud Medicum, Chirurgumque noſtrum *Cornelium Solingium quartâ part. manual. operat. Chirurg. cap.* 34. *fol.* 325. quorum primus eſt viri cujuſdam, qui *Aponeuroſin*, ſive muſculi Solei caput læſerat, cujus cavi vulneris intra octiduum carne repleti infima pars pallida admodum apparuit, inferiore etiam diſſecti vaſis lymphatici parte, (quæ globuli inſtar intumuerat) quo minus liquoris animadverteretur effluxus, impediente. Quapropter ſenſim lympham verſus infimum labium pollice remotam expulit *Solingius*, atque ita, quod in medio globulo, ſive papilla ipſius vaſis lymphatici apparebat, facillime conſpexit oſtiolum, in quod uſque ad valvulam quandam, quæ obſtaculo erat, ſtylum immiſit tenuem, nullo, quamdiu valvula ſtylo occludebatur, humore exeunte. Illo autem preſſione continua educto, tantum effluxit liquoris, quantum cochleari implendo eſſet. Hunc autem ut ſiſteret fluxum, fruſtra vitrioli Cyprii pulverem loco impoſuit, poſtridie etiam cauterio, ut eſcharam induceret, incaſſum adhibito, hac enim ſeparata, humor, ut ante, fluebat. Tandem vero, uti læſis fit arteriis, vaſculum interceptum, compreſſumque ſupra pulvillum, latiore ligavit vitta, apertumque, & hians vaſis contraxit oſtiolum, fluxumque blando quodam adſtringente remedio intra

pau-

paucos ſuppreſſit dies, vitta, quam ſenſim ſolvebat, donec callo obductum eſſet vulnus, relicta.

Alterum, quod narrat *Solingius*, rupti vaſis lymphatici exemplum *eodem lib.*, *& cap.* extat. Violenta autem corporis contorſione orta erat hæc ruptio; poſt quam è vaſe illo ſenſim juxta porum quendam cutis ſubſalſus abunde manabat humor, unde maxime debilitabatur læſus. Acceſſitus itaque *Solingius* effluentem liquorem pulvillis, ligaturaque intercepit, ſcarificationeſque quaſdam circa porum inſtituit, quibus cauterium aliquod potentiale haud diffluens, ac ex Mercur. ſublimato, ſacch. Saturni, amylo, & ichtyocolla conſtans impoſuit, atque eſcharam, operatione peracta, cruciatim incidit, factaque ſeparatione, tandem vulnus ſanavit.

Quamvis autem humoris in vaſis lymphaticis tantus non ſit motus, quantus eſt ſanguinis in arteriis, veniſque, illorum tamen vaſorum difficulter percurantur vulnuſcula, quia liquor ille non eſt tam craſſæ, viſcoſæque, quam ſanguis, ſubſtantiæ, ideoque talis ejuſdem coagulatio, qualis in ſanguine fit, expectari nequit. Salivalia autem omnium difficilius curantur, teſtante eodem *Solingio lib. & cap.* adductis *fol.* 376. Ubi ſe, cum aliquando ductus ſalivalis ſuperioris vulnus adſtringentibus, ac conſolidantibus ſanare nequiret, inflexum aliquod inſtrumentum è chalybe effictum vaſi comprimendo, humorique

ſupprimendo idoneum adhibere neceſſe habuiſſe narrat. Idem etiam ejuſmodi occaſionibus internas è validis cicatrizantibus componendas eſſe oris collutiones ſcribit.

H. Roonhuyſius part. 2. obſ. cap. 39. fol. 246. de vaſe ſalivali in gena vulnerato memorat, cujus vulneris minor quidam tumor cauſa fuerat, qui commode occludi, lympha perpetuo, quando læſus maxillam inferiorem eſurus potaturuſve movebat, effluente, non poterat. Hic autem fluxus nullis actualibus (uti vocant) ſiſti poterat cauteriis, verum cataplaſmate quodam roborante, atque exſiccante, nec non diæta ſicca, fortioribuſque compreſſionibus, ac tenaci, & adhærente emplaſtro priorem ægrotans recuperavit valetudinem.

℞. *Reſinæ pini* ℥ iij.
Ol. maſtich. ℥ j.
Coq. ad conſiſtentiam Emplaſtri.

H. Fabrit. ab Aquapendente Append. lib. 2. de vulnerib. genarum, difficilia curatu, ait, genarum ſunt vulnera, quod ſanguinis profuſioni obnoxia ſint, propter venas, & arterias ſurſum per genas excurrentes, quæ ſanguinis profuſio vulneris glutinationem impedit. Non oportere vulneratum mandere, nec loqui, nec buccas inflare, neque ridere, neque flere, aut inclinato capite ſtare, vel ſpiritum cohibere ait. Verſus aurem etiam foraminulum anguſtiſſimum vix ocu-

lis

lis conſpicuum apparere ſcribit, è quo præſertim, cum laborantes mandunt, magna aquæ limpidæ manet copia, quam lacrymæ inſtar interdum longo tempore durare affirmat. Unde autem, & quomodo effluat, ſibi minus liquere ingenue profitetur.

Primo autem hic obſervandum eſt, quando iſtius lymphæ fluxus ſolo inferioris maxillæ augetur motu, liquidum aliquod alimentum per tubum in os immittendum eſſe. Secundo vaſorum lymphaticorum, ut & venarum interceptionem, compreſſionemve, ab illa, quæ fit in arteriis, omnino differre. In his enim infra vulnus, in illis autem ſupra illud, reliquis non differentibus, fit preſſio.

Nonnulli vaſculis lymphaticis læſis pulverem *centaurii minor.* non ſine ſucceſſu admovent, aliis non minus proſpere *oleum Sabinæ* calidum, ut eo melius penetret, imponentibus: quod & olim *Galenus* nervis, tendinibuſque vulneratis applicuit, uti *Meth. med. lib. 6. cap. 2. fol:* 37. & *lib:* 4. *cap:* 5. *fol.* 88. nec non *lib:* 6. *cap.* 3. *fol.* 38. patet. Idem etiam *lib.* 3. *de compoſit: pharmac: cap.* 1. *fol:* 140. & *ſec: loc. lib.* 1. *fol.* 122. oleum Sabinæ tenujum ait eſſe partium. Ante omnia autem inveteratum laudat.

OBSERVATIO XLVII.

Conchæ falſis gravidæ anſeribus.

QUemadmodum in homine, quem jure merito microcoſmum, ſive parvum dixeris mundum, variis animi paſſionibus humores præter morem celerrime, vehementerque moventur, unde omnia in ipſo, ſive bona, ſive mala, quæ ante latentia, ac quieta corpori nihil afferebant impedimenti, commoventur, ac perturbantur, ita etiam in macrocoſmo, ſive majore mundo ſe habent maria, quæ variis tempeſtatibus ferventia, vehementique concitata motu omnia pervertunt, atque è gremio non varios tantum piſces, & animalia, ſed & vegetabilia, plantaſque emittunt; quemadmodum ſuccino, ambra gryſea, nuce medica, corallo, &c. nec non hocce noſtro piſce conchato conſtat,

Sub finem æſtatis An. 1682. poſt horrendam tempeſtatem è mari Germanico, quod appellant, in Scheveringanum littus fruſtum mali cujuſdam navis ejec-

tum

tab:15

tum eſt, cui innumeræ adhærebant variæ magnitudinis conchæ, quæ triangulares, ac planæ, nec non læves, lineiſque quibuſdam extrinſecus albo-cæruleis, ac ſplendidis notatæ ope tubuli fuſci, carnoſique, ac nodis interſtincti algæ annectebantur, è quo, tanquam umbilicali tubo, nutrimentum ſumere videbantur: quod à nonnullis ſurſum, & deorſum ferri animadverſum fuit. Has autem intra conchas rotundum quoddam, & informe conſpiciebatur corpuſculum, è quo varia brachia, pedeſve provenire videbantur, qui verſus interiora flexi multos quaſi parvos, breveſque, ac fuſco-lividos emittebant pilos, quorum ſupremi cæteris longiores erant, quos qualecunque hoc animal ad alimenta capienda extendere, & attrahere noverat. Decepti autem fuerunt haud ita pauci, qui pilos illos pennas eſſe credebant, cum ex hujus pedunculo utrimque plumæ utplurimum procedant.

Ad Lectoris captum figuram iſtius corpotis Tab. 15. expreſſam habet.

I N

IN OBSERVATIONEM XLVII.

DIſcrepantes admodum iſtis de conchis fuerunt opiniones, hiſce piſces, illis anſerinos in iſtis latere fœtus ſtatuentibus.

Dum itaque, quibus accederem, neſcirem, accuratius inveſtigandi cupido me inceſſit.

Primò igitur *Matthiam Lobelium ſtirp. obſerv. ſub finem* perlegi, à quo non diſſentit *Petrus Pena*, qui corpora iſthæc Britannicas conchas anatiferas vocant, quemadmodum etiam ipſa figura anſeres exprimit Gallis *Maguerolles*, & *Macreuſes*.

Exiſtimant multi Scotos non ex ovis, ſed è mari provenire anſeres, quamvis non inter omnes de eorum origine conveniat.

Munſterus Coſmogr. libr. 2. *cap. de Scotia fol.* 49. in Scotia inveniri tradit arbores, quæ foliis conglomeratum producunt fructum, qui opportuno tempore in ſubjectam decidens aquam reviviſcat, atque in avem vivam, quam anſerem vocant arboreum, convertatur. Veteres quoque, inquit, Coſmographi, præſertim *Saxo Grammaticus*, hujus arboris mentionem faciunt, ne putes eſſe figmentum à nobis ſcriptoribus excogitatum.

Æneas Sylvius de hac arbore ita ſcribit.

„ Audiveramus nos olim arborem eſſe in Sco-
„ tia, quæ ſupra ripam fluminis enata fructus

pro-

,, produceret anatum formam habentes, & eos
,, quidem, cum maturitati proximi eſſent, ſponte
,, ſua decidere, alios in terram, alios in aquam,
,, & in terram dejectos putreſcere, in aquam
,, vero demerſos mox animatos enatare ſub
,, aquis, & in aëre plumis, penniſque evolare.
,, De qua re cum avidius inveſtigaremus, dum
,, eſſemus in Scotia apud *Jacobum* Regem,
,, hominem quadratum, multâque pinguedine
,, gravem, didicimus miracula ſemper remotius
,, fugere, famoſamque arborem non in Scotia
,, ſed apud *Orchades* inſulas inveniri.

Hanc etiam ſententiam *Odoricus Vtinenſis*, ſcribente *Fortun. Liceto de ſpont. vivent. ortu. libr.* 3. *cap.* 47. amplexus eſt.

Alii ex interiori malorum, aſſerumque in mari fluitantium medulla primo nonnihil educi, atque ex alga pici adhærente conchas, ſive mytulorum quandam pendere autumant ſpeciem, quæ tandem aliis in Ponto acquiſitis vel in aëre volitent, vel in aquas delapſæ natent; Quos inter *Turnerus*, qui hæc animalia *Berniclas* dicit, notante ibidem *Liceto*. Hæc autem omnes maris accolas in Britannia, Hyberniaque, ac Scotia, ut & celebrem Hyberniæ Hiſtorio graphum *Gyraldum*, alioſque confirmare ait.

Eadem ſedit opinio *Hectori Boëtio d. libr.* 1, nec non *Jul. Cæſari Scaligero Exercit.* 59. *ſect.* 2. ut & *Mich. Meyero* (teſte *Sennerto Hypomn. Phyſ.* 6. *cap.* 8.) *tract. de volucri arborea cap.* 31.

Car-

Cardano de Varietat. rerum, Ortelio deſcript. Scotiæ, & *Hyberniæ, Cornelio Scribonio Epitom. Hiſtor. de gentibus Septentr. Alex. ab Alexandro dierum genial. libr.* 4. *cap.* 9. *Anthon. Torquemado Hexam., Joh. Baptiſt. Portæ Phytognom., Aldrovando Ornithologiâ, & de Teſtaceis libr.* 3. *cap.* 78. *p.* 166. Illi tamen de iſtorum anſerum, vel anatum naſcendi modo maxime diſſentiunt. Hi enim ipſos in arboribus creſcere, illi maris, aut ligni munere oriri ſtatuunt.

Nonnulli autem primò vermem provenire, qui ſenſim in avem mutetur, alii mox intra conchas avis primordia poni contendunt. Has autem quidam ex alga, quidam pediculorum ope, aut denique è vermibus ligni produci, eique adhæreſcere tradunt.

Hæc itaque opinionum diverſitas ejuſmodi anſerum originem merum eſſe figmentum, quod conjecturis nitatur, evidenter probat. Siquidem autem res tam diverſimode memoratu, vero ſimillimum eſt, nullum ocularem eſſe teſtem. Erroris cauſa eſt, quod anſeres illi immenſo numero in Scotiam avolent, ubi autumnali tantum, & hyberno degunt tempore, ac quoniam natale eorum quondam ignorabatur ſolum, ex hujuſmodi conchis illos produci quidam crediderunt, præſertim, quia avis initium iis latere videbatur.

Rectius recentiores Scotos anſeres non illo modo, ſed ex ovis, ut alios prodire dixerunt.

Georg. Marcgravius de Liebſtad Hiſt. rer. na-

natural. Braſil. lib. 4. *de piſcibus fol. mihi* 188. *cap.* 22. *Reri Apya* Braſilienſium meminit, quæ cervicum oblongarum nomine vulgo veniunt. Has è pice navali ſubter naves immediate adhærentes tabulis innumerâ copiâ oriri, earumque corpus unum aut duos digitos longum, teres, æquali craſſitie, duplâ videlicet pennæ anſerinæ eſſe ait. Huic, inquit, annata eſt conchula figuræ ovalis, magnitudine olivæ, major, aut minor, conſtatque quinque partibus, albi coloris, ſed ubi partes coaluerunt crocei, non dura, ſed molliuſcula eſt conchula: In uno latere rimam habet, per quam capitulum ſuum exſerit, conſtans multis elegantibus quaſi tornatis filamentis, lunatis ſemidigitum longis, color corporis eſt fuſcus, ſeu nigricans, ut & filamenta capitis. Immediate autem pici inhærent, quaſi corpus abſciſſum eſſet, & agglutinatum abſciſſa parte, nec unquam à navi ſe poſſunt ſolvere, niſi vi abſtrahantur. Multa millia ſæpe uni navi adhærent, præſertim proram verſus inferius, & navis curſum retardare dicuntur. Sed de avibus ex iis prodeuntibus ne verbum quidem refert.

Olaus Vormius Muſeo hiſt. animal. lib. 3. *cap.* 7. *fol.* 256.,, Concha, inquit anatifera triquetra
,, eſt, foris ex albo cœrulea, lucida, lævis,
,, compreſſa, unciali longitudine, & latitudine,
,, ad perfectionem ubi devenit, quatuor con-
,, ſtans valvis, interdum pluribus, quarum prio-
,, res duæ triplo majores poſterioribus, quæ iis

tan-

„ tanquam appendices adhærent, tenues valde;
„ circa partem craſſiorem, qua algæ adhærent,
„ apertæ, dum aperiuntur, oſtentant aviculæ
„ rudimenta, & pennas ſatis diſcretas. Hæ
„ aves, quas perperam olim putarunt ex his
„ conchis naſci, quaſque Galli *Maguerolles*, &
„ *Macreuſes* appellant, tempore quadrageſimali
„ ex Normannia Pariſios magnâ copiâ adferun-
„ tur, venduntur que loco piſcium; Nam in
„ aliquibus locis pro piſcibus comeduntur ut-
„ pote carnem non habentes, nec ex carne pro-
„ ductæ. Imo à fide digno Gallo accepi, pu-
„ blica Theologorum Sorboniſtarum ſententia
„ in piſcium, non autem avium claſſem relatas
„ eſſe has aves. Idem confirmat *Rob. Sibbaldus*
Scotiæ Illuſtratæ part. 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *fol.* 21.

Verum *R. Dodonæus fol.* 1495. è conchis iſtis anates procedere negat.

Carolus Cluſius Auctario Exotic. ex *Hoiero*,
„ Claiks, ait, ſive Claikgees Scotis, Bernacles
„ Anglis, Rodgees Hitlandis, avis eſt per au-
„ tumnum, hyememque duntaxat conſpicua,
„ formâ Anati vicina. Hujus natalia cum igno-
„ rarentur, factum eſt, ut vulgus primum ejus
„ protoplaſma, ſive rudimentum cenſuerit eſſe
„ teſtas quaſdam albicantes, adnatas truncis,
„ ſive fragmentis ligneis, quæ maris fluctubus
„ in arenam, littuſque propelli hic ſolent, ubi
„ ligna alias non creſcunt, & formam aviculæ
„ iſtius quodammodo æmulantur. Vivam ta-

„ men,

„ men, & omnibus modis abſolutam avem ex
„ maſſa illa teſtacea evaſiſſe, aut prodiiſſe, ne-
„ mo eſt inventus, qui ſe vidiſſe aſſerere fuit
„ auſus.

Deinde, Aviculæ, inquit, porro non ſunt, quas in Orcadum arboribus mari vicinis naſci vulgo putant, & *Bernacles*, ſive *Rodgans* appellant, ſed aves, anate ferâ non minores, ut ego aliquoties vidi, imo ipſarum carnem etiam guſtavi: Meras autem fabulas eſſe, quæcunque de earum natalibus hactenus fuere tradita, à Batavis, qui ante paucos annos ad novam Zemblam navigarunt, & fretum Naſſovicum vulgo *Weygats* ſuperarunt, eſt deprehenſum. Eas etenim aves in aliquot ſcopulis incubantes ſuis ovis obſervarunt, quarum nonnullas cum plurimis in navem retulerunt ovis.

Convenit *Gerardus de Vera* Amſtelodamenſis *hiſtoria navigationis ad Sinas.* Tum remi-
„ gantes, inquit, ad Inſulam, quæ media erat,
„ multa *Berniclarum*, quas Hollandi *Rotganſen*
„ appellant ova, ipſaſque nidis incubantes inveni-
„ mus, quæ fugatæ clamare videbantur *Rot*,
„ *Rot*: unde illis nomen. Lapide autem jacto
„ unam occidimus, quam coctam cum 60. cir-
„ citer ovis, quæ in navem detuleramus, edi-
„ mus. Iſti autem anſeres, ſive *Berniclæ*, fue-
„ runt veri anſeres *Rotganſen*, quales quotan-
„ nis prope *Wieringam* (quæ eſt Hollandiæ in-
„ ſula Auſtrali prætenta ſinui) abunde capiuntur,

„ utut ignoto, quo ova ponant, pulloſve edu-
„ cant, ſolo.

Ideo autem nonnulli eos in Scotiæ creſcere arboribus ſcripſere: Mirum autem non eſt, ut *Vera* ait, ſi minus notus priſcis fuerit illorum originis locus, quoniam necdum cognita erat tum temporis terra illa, quam ego *Groenlandiam* eſſe arbitror.

Ortum autem iſtud videtur figmentum, ut idem ſtatuit, quod nautæ olim ad *Hebrides*, & *Orcadas*, totumque iſtum tractum navigantes immenſum anatum, ſive anſerum, aliarumque avium animadverterint numerum, quas, cum, unde venirent, neſcirent, è ligno, ac conchis produci hallucinati ſunt, quoniam ex his magnum animalculorum etiam pennatorum prodire obſervabant numerum.

G: *Harvæus* quoque *lib*: *de generat*: *animal*: *Exercitat*: 11. *fol*. 88. relationem illam minus veram ait. *Quæ ipſemet vidi*, inquit, *bona fide diſſeram. Eſt inſula parva, Scoti Baſſe nominant* (*ex hac una noſce omnes*) *non procul à littore in alto mari ſita abrupto, & confragoſo clivo editiſſima, verius ſaxum ingens aut ſcopulum dixeris; haud amplius mille paſſuum circuitu amplitudo ejus clauditur. Hujus inſulæ ſuperficies* (*menſibus Majo, & Junio*) *nidis, ovis, pulliſque, propemodum tota inſtrata eſt, adeo, ut vix uſpiam, præ eorum copia, pedem libere ponere liceat: tantaque ſupervolantium turba,*

ut

ut (nubium inſtar) ſolem, cœlumque auferant; tantuſque vociferantium clangor, & ſtrepitus, ut prope alloquentes vix audias. Si ſubjectum mare inde, (tanquam ex edita turri, & altiſſimo præcipitio) deſpexeris, idem quoquoverſum infinitis diverſorum generum avibus natantibus, prædæque inhiantibus opertum videas, &c. Si circumnavigando imminentem clivum ſuſpicere libuerit, videas in ſingulis prærupti loci crepidinibus, & receſſibus, avium cujuſlibet generis, & magnitudinis ordines innumerabiles: plures ſane, quam illuni nocte, ſereno cœlo ſtellæ conſpiciuntur: ſi advolantes, avolanteſque eminus adſpexeris, apum profecto ingens examen credas. Haud facile dixerim, quantus reditus quotannis ex plumis, & nidorum, foco utilium reliquiis, ovorumque coctorum commercio Poſſeſſori accedat: adeo, quod ipſe mihi narravit, fidem exſuperat.

Rondeletius de Balanis hiſt: piſcium, lib. 1. de Teſtaceis cap. 29. haſce anatiferas, quas vocant, in Normannia, Britanniaque reperiri tradit conchas. Aves tamen hinc prodire ſilet: Illas autem Balanorum quandam eſſe ſpeciem dicit.

Thom. Bartholinus hiſt: anatom: med: Cent. 6. cap. 49. *fol.* 273. conchas ſibi ſemper ſui generis, non avium feraces viſas fuiſſe tradit: harum rudimenta, inquit, interiora vix referre poſſunt avium pennas. Univerſam concham replent,

ut pro capite, reliquoque corpore parum ſuperſit. Quod caput eſſe debet, rotunda eſt portio quaſi muſcæ majoris. Certè pennæ avium in ovis parciores cernuntur, & in excluſis magis excreſcunt. Quantum oculo accuratiori, & microſcopio aſſequi potui, videntur potius cancelli cujuſdam, vel aranearum pedes ſubtili lanugine eleganter, & certo ordine diſtincti, hirſuti, ut ſicut in buccinis, ita & in his conchis non anates, ſed cancellos ſui generis enaſci ſit vero ſimilius. In opinione (ita pergit) præconcepta exinde confirmor, quod inter Muſei arcana ſervem conchas ejuſmodi algæ annexas, inter quas una concha prægnans aliam ex ſe profert, & valvis apertis excludit, quo indicio perfectæ ſuique generis conchæ ſe tueri poſſunt, quæ alias ejuſdem ſpeciei conchas generant.

Has autem in maris plerumque fundo creſcere conchas, ac poſtea tempeſtatum vi ejectas, ſolutaſque hic illic lignis adhærere certum eſt.

Hoc etiam confirmat quidam, qui cum hiſce de rebus fide maiora audiviſſet, legiſſetque, nec ipſos unquam vidiſſet, ſciendi cupidus aliquando tempore brumali poſt magnam tempeſtatem famulum ad littus miſit, ut quædam eorum, quæ in illud ejecta eſſent ſecum adferret, inter illa etiam hæ, inquit, fuere conchæ, (vulgo anatiferæ) quæ intus erant ſcabræ, ac qua in longum ex tendebantur, pennam quandam, ſive incurvatam galli gallinacei caudam abſcondere videban-

bantur, unde quidam caudæ has eſſe exiſtimarunt pennas, verum cincinnis illæ, animaliſque cujuſdam conchæ incluſi ſimiliores apparebant pedibus, quibus alimenta quærere, ac conſervare queant: Fruſtra enim qualeſcunque hæ conchæ accepiſſent, quam conſervare nequirent, vitam.

OBSERVATIO XLVIII.

Inſolitus cervicis galli gallinacei tumor.

VIles nimium fortaſſis quiſpiam dicet, quas de animalibus quibuſdam adiecimus, obſervationes, verum quæ contemnenda nonnullis videntur, juvare interdum conſtat, multi enim, iis accuratius perſpectis, maiorem longe acquiſiverunt rerum cognitionem,

Exemplo ſit *Democritus Abderita*, qui quod paſſim diſſecandis occupatus eſſet animalibus, nonnullis parum mentis compos videbatur, quamvis *Hippocrates Cous* à miſerantibus, ut ſententiam diceret, arceſſitus longe aliter exiſtimaverit. Illius itaque Philoſophi exemplo neutiquam animalium reiiciens diſſectionem, die 24. Novembr. an. 1682. domi D. Samuelis Cabeliavii Medici non incele-

 bris,

bris, ubi & D. *Cornelius Solingius* erat, fui, qui tunc temporis gallum, qui annum vixerat, diſſecabat, cui inter palearia magnus erat tumor, qui ipſi cantum adeo impediverat, ut vix audiri poſſet. Tumore aperto multas conglobatas, conglomeratasque reperimus glandulas, quæ diſtinctis ſeparatæ membranulis ovi gallinacei æquabant magnitudinem, ac in quibus hîc illic quædam reperiebantur vaſcula, quæ verſus interiora in communem quendam concurrebant ductum.

In ventriculo præter fruſta quædam carbonum Scoticorum extinctorum, vitri etiam pellucidi inuſitatæ craſſitiei invenimus fruſtum, cui glabro admodum phaſeoli minoris figura erat, angulis acutioribus, qui attriti haud dubie fuerunt, deficientibus. Tandem & cor longe apparuit maximum, ſive longitudinis, ſive craſſitiei habeatur ratio, quod piſtachiæ nuci magnitudine par erat. Intra illud autem, ac præſertim in ventriculo ſiniſtro magnam coagulati vidimus ſanguinis copiam, unde nobis orta credebatur extenſio mortis certiſſima cauſa.

IN

IN OBSERVATIONEM XLVIII.

DE tumore iſto heic loci quidquam dicere non equidem libet.

Vitrum autem detritum, glabrumque adeo crediderim fuiſſe, quod Galli, Gallo-pavonesque fermentum, ſuccumque diſſolventem admodum, humanoque longe potentiorem ventriculis gerant, qui non vitrum tantum, ſiliceſque, ſed & aurum, ut teſtantur, qui experti didicere, atterit, ac ſolvit.

Quapropter internas etiam ventriculorum gallinaceorum tunicas exſiccatas, contuſaſque Medici non ſine ſucceſſu debili ventriculo laborantibus, quod infirmum nimis eſſet illius fermentum, præbuerunt, notante *Galeno lib. 2. de ſimpl. med. falcultat. p. mihi* 80.

Struthiocamelum autem, ut multi putarunt, ferrum concoquere poſſe, ſi quid unquam, eſt falſiſſimum: Quod experientiâ ſe didiciſſe *Joh. Langius epiſt. med. lib. 1. epiſt. 12. fol.* 51. ait. Iſto autem præjudicio nitebantur, qui animal hocce ſoleam ferream equinam roſtro gerens depinxerunt.

Decepti autem fuere, quotquot avem illam deglutitum ventriculi ſucco diſſolvere poſſe crediderint ferrum, ut pote quod alioquin in interiora non immitteret.

Vana autem hæc eſt ratio: Multa enim animalia

malia non nutrimenti, ſed ſaporis, vel medicamenti ergo quædam deglutiunt. Ita gallinæ, & præſertim gallopavones per fauces tranſmittunt lapillos, aliaque ſubſtantiæ durioris corpora. *Thom. Brouwnius Pſeudodoxiæ epidemicæ cap.* 22. *fol.* 296. ſe in ventriculo gallo-pavonis 700. inveniſſe lapillos indicat, hos autem digeſtionem magis promovere, quam conſumi ait. Nonnunquam etiam illi in fæcibus horum animalium alvinis reperiuntur, licet difficilior eorum utplurimum ſit deſcenſus. Ipſis enim Brouwnius varios lapillos, fruſtulaque obtulit ferrea, quæ poſt octiduum in ventriculis fuere reperta.

Ipſe autem lapillos, induratamque calcem deglutitam gallinis medicamen præſtare reor, quia nimis acidum, aut acre hujuſmodi materiâ dulcius evadit fermentum. Hoc enim in illam vim ſuam convertens multum amittit acoris, obtunditurque admodum, cujus abundantiâ ſæpe abſque teſtis prodeunt ova; Aceto enim ova per aliquot dies immiſſa teſtas amittere videmus.

Peyerus tamen duriora non tam acido Gallinarum ſucco, quam lapillorum alliſione, & duobus internis duris, ac calloſis ventriculorum parietibus atteri ſtatuit.

Gramen etiam canibus remedium eſt, quod tamen non concoquunt. Columbæ quoque juniores ſalſos deglutiunt lapillos.

Struthiocamelos *Leo Africanus*, qui in regionibus, quæ iis abundant, vixit, magnam ferri quan-

quantitatem, lapilloſque deglutire, ſed & per aluum excernere tradit.

Vlyſſ. Aldrovandus, cum, inquit, Tridenti eſſem, Struthiocamelum ferrum deglutientem vidi, cujus ingentia poſtea egerebat fruſta..

O. Dapperus deſcriptione Africæ fol. mihi 214. *An.* 1659. tres Salæâ ad uniti Belgii proceres legatos veniſſe memorat, qui inter alia etiam Struthiocamelum adducebant dona. Quoniam autem hoc avium genus pueri ferrum concoquere poſſe crederent, plurimos illi objecerunt clavos ferreos, quos quidem deglutivit, ſed brevi poſt extinctus fuit, Ejus autem in ventriculo ultra 90. clavi ferrei reperti ſunt: Idem inſuper Struthiocamelum deglutitum ferrum, lapideſque integros non ſine inteſtinorum læſione rejicere aſſerit, unde in morbum, & atrophiam incidit, affirmante *Jonſtono fol.* 55.

Neutiquam tamen ferrum, lapideſve in ventriculo Struthiocameli aliquandiu detentos immutari, aut quodammodo deteri diffitemur. Id autem non tam concoctionis, quæ vi caloris cujuſdam fit (ut dixere veteres) quam quidem acris cujuſdam in ventriculo liquoris attritione contingit: quin & illud ipſum in homine interdum fieri poſſet. Ita nummus æneus, qui, ut tradit *Amatus Luſitanus curat. med. cent.* 2. *curat.* 59. *fol.* 216. per integrum annum in juvenis cujuſdam corpore latuerat, imminutus, detrituſque prodiit.

Meminerunt & *Acta Haffnienſia Thom. Bartholini volum.5. obſ.* 107. *fol.* 278. *& ſeqq.* Londinenſis cujuſdam, qui varia fruſta ferrea, lapideſque aliquot rotundos avellanæ magnitudine devorabat, ſed poſt duos, pluresve dies per alvum reiiciebat, qui tamen ab acido, & acri ventriculi fermento aliquatenus erant detriti. Idem & baculum vitreum breviorem deglutierat, qui per dies quatuor in corpore retentus, cæruleo demum infectus colore, & velut ab aqua ſtygia corroſus per alvum exivit; Bacillus itidem alius poſtquam buxo, è per ſex hebdomadas in inteſtinis delituerat, in fruſtula demum diſruptus ſimiliter fuit eliminatus. Idem ferrivorus cardialgiam interdum lapillis deglutitis tollere potuiſſe dicitur. Quoſdam etiam nimis acido ventriculi fermento præditos poſt durorum, craſſorumque alimentorum uſum, v. g. carnis fumo induratæ, piſciumque exſiccatorum, fabarum &c. multo alacriores exiſtere experimur.

Rari cujuſdam tumoris in galli collo reperti meminit *Thom. Bartholinus centur.* 5. *hiſt.* 29. *fol.* 52. Tumor autem ille rotundus, rubicunduſque, & quaſi oculis, palpebris, & ore donatus conſpiciebatur, per quod foramen patebat. Oeſophagus liber erat. Preſſius intuentibus videbatur eſſe arteriæ aſperæ caput, neſcio quo vitio ad exteriora prolapſum, & dilatatum.

OBSER

OBSERVATIO XLIX.

Ovum in ovo repertum.

QUemadmodum à ſexu muliebri, non tantum bene conſtituti, ſed & minus conſueti producuntur fœtus, ita etiam à brutis, vegetabilibuſque, ac iis, quæ in mari gignuntur, mira quandoque proveniunt. Sæpe etiam fit, ut fructus quidam, v. g. citrea, aliaque mala, nec non ova ſui ſimilia intus abſcondant.

Non ita pridem conſanguineorum quidam ovum mihi dono dedit, intra quod, cum comedendum frangeretur, aliud quoddam ovulum durâ etiam obductum teſtâ, magnitudine ovi columbini, aut olivæ reperiebatur, quod vitello carens in medio majoris ovi vitello ſitum erat.

IN OBSERVATIONEM XLIX.

SImilis ovi mentionem facit *Th: Bartholinus act: med: part:* 5. *cap:* 17. ita ut exterius ovum albumen contineret, vitello minus complectente ovum.

De

De ſimili refert idem *Bartholinus*, *epiſt. med: centur.* 3. *epiſt.* 63. *fol.* 387. quod inter Regis Daniæ rariora ſervabatur. *G: Harvæus exerc:* 11. *de generat: Animal. fol.* 26. ſe perexiguum cruſta intra gallinæ ovum majus perfectum, & cortice undique obductum vidiſſe ovum ſcribit. De malo citreo fructifero *Chriſtian: Willichius ad Th. Bartholinum Epiſt.* 4. *cent.* 3. *fol.* 153. & *epiſt.* 63. *cent.* 3. *fol.* 385. nec non *Ol. Vormius Muſei lib.* 2. *cap.* 28. *fol.* 206. & *Harvæus d: lib. & cap.* de malo quodam Citreo, intrà quod aliud perfectum, ſed minus, flavoque obductum cortice inventum fuerit memorant.

Joh. Baptiſt. Ferrarius gravidum malum citreum deſcripſit, delineatumque exhibuit *lib.* 3. *Heſperid. cap.* 19. Simile quid de aurantio annotavit malo.

Michael Doringius idem Uratiſlaviæ obſervavit in quodam pomo, uti literis *D. Sennerto An.* 1632. ſignificavit.

*Ova autem in ovis reperta, teſtaque contecta duriore Ariſtotelis, Pliniique opinionem deſtruere videntur, qui teſtam non intus in corpore gallinæ, ſed externo aëre indureſcere ſcripſere eodem modo quo cæruleus lapis, aliaque in terra nec non corallum ſub aquis reperiuntur mollia, atque educta aëre indureſcunt.

Marſilius Cagnatus lib. 1. *variar. obſ. cap.* 9.
„ Ariſtotelem, & Plininm oppugnans, per-
„ ſpicuum, inquit, *ſatis eſt* intra alvum ipſa-
„ rum

,, rum avium, quæ mox parituræ ſunt, duro
,, putamine ova reperiri, quod cuivis licet
,, ſumptu leviſſimo experiri, ſcilicet ſi quam
,, partui proximam viventem volucrem incidere
,, non pigeat, quod eſt præſtantiſſimum adve-
,, ritatem hujus rei cognoſcendam. Manibus
,, etiam tenuimus gallinam, cui repente ovum
,, excidens durum idem perſuaſit: fregimus
,, etiam in cujuſdam ventre ovum, eaque diſſe-
,, cta apparuerunt putaminis fragmenta omnino
,, illis ſimilia, quæ naturaliter emergunt, &c.

Eadem eſt *Harvæi* ſententia *d. l.*, quam ovo intra ovum concluſo, teſtâque ſatis durâ veſtito confirmat.

Idem quoque clarum eſt ovo, quod *Bartholinus centur.* 5. *hiſt.* 95. *fol. mihi* 176. duplici, at ſeparata donatum reperit teſta. Nec non eo, quod in technicotheca Regis Danorum Frederici tertii olim ſpectabatur poſtquam in gallinæ utero in Norvegia lapideam induiſſet duritiem.

Monſtra etiam in ovis interdum reperiri teſtatur *Vlyſſes Aldrovandus hiſt. monſtr. fol.* 389. *ex Fortun. Liceti relatione de monſtris*, ubi, Gallinam, ait, ego domi alui quinque digitos habentem in utroque pede, quæ poſt ova multa, mediocria, puſillum edidit, infra columbaceum, ſine luteo, in cujus albumine ſerpens, ac veluti vermis erat, in quem luteum mutatum fuiſſe ſuſpicor: etenim novi clariſſ. virum *H. Fabrit. ab Aquapendente*, in ovi luteo vermem

ſa-

ſatis magnum inter comedendum comperiſſe; quo mire ſtomachatus ovorum eſum dilectiſſimum diutius intermiſit.

Meminit *Ambroſ. Paræus de monſtris lib.* 24. *cap.* 2. *fol.* 545. monſtri cujuſdam mirandi, quod in ædibus Juriſconſulti Auguſtoduni in Burgundiâ conſpectum fuit.

Joh. Faber Lynceus expoſit. in Nardum Recchum fol. 773. de ſcorpionibus in ovo repertis memorat. De his plura ſecuturæ obſervationis habet ſcholium.

Quamvis autem mirum ſit, ſi fructus fructum, atque ovum ovum contineat, magis tamen admirandum eſt ſcribere *Thom. Bartholinum tract. de inſolitis partus viis cap.* 16. *pag.* 133. mures interdum fœtus producere prægnantes, nec non olim in Hiſpania equam excluſiſſe mulam ventre mulam gerentem.

Omnium antem maxime mirandum eſt, hujuſmodi imprægnationem, ut teſtantur nonnulli, in hominibus etiam interdum conſpici, cujus rei exemplum memorat *Thom: Bartholinus d. lib. cap.* 2. *fol.* 124., &c. & *cent.* 6. *hiſt. anat. obſ.* 100. de filia mortua in lucem editâ, in cujus diſtento ventre poſt diſſectionem reperta fuit filiola, qua de re legantur quoque *Ephemerides Eruditorum Galliæ an.* 1676. *fol.* 182.

Non minus inſoliti partus mentionem facit *Gabr. Clauderus miſcell: med: phyſ. curioſ. dec:* 2. *an.* 3. *obſ.* 72. *fol.* 164. Ubi prope Naumburgum

gum Thuringiæ oppidum in pago *Bezgendorff* molitoris cujuſdam uxorem ſolito tempore filiolam peperiſſe narrat, cui abdomen præter morem tumebat. Hæc autem filiola poſt octiduum ſubito maximis corripiebatur torminibus, prout continui fletus, inquietudo, corporiſque abunde ſignificabant motitationes, ac poſt aquæ cruentæ fluxum mox filiolam promebat viventem, hanc ſecundinæ lochiorumque fluxus, quæque ſolitum comitantur partum, ſequebantur.

Poſterior hæc filiola dimidium longitudine æquabat digitum. Tenera autem mater cum infante, avia, ſive priore puerpera, ſuperſtite, interiit. Memorabilem hunc caſum non tacuit, qui *Reipubl: literariæ Acta menſis Octobris an.* 1685. *fol.* 1092. gallica conſcripſit lingua.

Similis etiam hiſtoriæ, quæ ante ſecula aliquot accidit, mentio fit breviario rerum memorabilium Iſibordi ab *Amelunxen App. anni* 4. *dec.* 2. *Ephemerid. German. hiſt.* 20. *fol.* 198.

Exiſtimat *Thom. Bartholinus d. l.* naturam ejuſmodi caſu (ut ejus verbis utar) gemellas molitam errore, aut luſu quodam, alteram in alterius uterum inducta detruſiſſe cuticula. Hanc autem rem (modo iſta vera ſint exempla) longe melius per ova muliebria, quæ ante annos aliquot ab accuratioribus quibuſdam anatomiæ indagatoribus reperta ſunt, exponi poſſe crediderim, favente etiam noſtro ovi in ovo inventi exemplo.

O B-

OBSERVATIO L.

Non dari Baſiliſcum infeſtiorem demonſtrat.

Vix ullum verius dictum eſt, quam quod *mundum decipi velle* affirmat. Uſque adeo enim plurimi vanis præjudiciorum ſeſe obruunt involucris, ut hiſce ſolis vanos paſcentes animos ingenitam Judicii, rationiſque corrumpant vim.

Advena quidam hic Hagæ anno 1681. moriturus Baſiliſcum, quem vocabat, reliquit. Litis autem de lana hac caprina ſubortæ fama ad noſtras pervenit aures. Viſendi itaque cupidus letale ſpectavi monſtrum, quod pedis fere unius longitudine è Raja quadam effictum alas, &, ne quid deeſſe videretur, terna capite gerebat cornua. Incurvata ei cauda veluti unco ſpiculi in morem ære munita, pedeſque galli gallinacei, omniaque ad horrorem, vulgique captum efformata erant. Figura plane ei talis erat, qualem celeberrimus *Joh. Jonſtonus*, clariſſi-

ſimuſque deſcripſit *Vedelius*. Quam inane autem *Baſiliſcus* ille terribilior nomen ſit, oſtendere aggredior.

IN OBSERVATIONEM L.

Baſiliſcus ἀπὸ τ̃ βασιλέως dicitur, quia horrorem draconibus, & ſerpentibus incutit, vel forſitan, quod tria capite gerat cornua, quæ totidem coronæ quibuſdam videntur, unde Rex vocatur Draconum; vel denique, quia, ut nonnulli tradunt, anteriore corporis parte erectus incedit.

De hoc multa Veteres memorant; quales *Plinius natural. hiſt. lib.* 8. *cap.* 21. *Solinus Polyhiſtor cap.*49. *Archelaus lib.* 2. *cap.* 9. *Ætius tetrabibl. ſerm.* 1. *cap.* 29. *&* 33. *Ælianus lib.* 7. *hiſtor. animal. cap.* 1. *Avicenna fen.* 6. *quinti*, *Iſidorus lib.* 12. *Dioſcorides*, *Ardoynus*, *Grevinus*, *&c.* quæ nec à Recentiorum nonnullis rejecta, apud emunctæ naris homines fidem non invenerunt: quamquam non deſint, qui veterum figmentis plura addant.

Nullius autem animalis æque abſtruſa eſt, ac Baſiliſci, & Unicornu origo: obſervandum etiam putem, ſicuti hoc contra quævis venena præſtantiſſimum miniſtrat remedium, ita illum ex adverſo non Stygio tantum oris halitu, ſed & aſpectu quævis interimere dici.

Duplicem Baſiliſci ſpeciem docti quidam deſcribunt, alteram ſerpentis è ſimili animali prodeuntis, alteram vero ſerpentis quidem, ſed volucris, atque è galli ovo emiſſi.

De poſteriore valde dubitatur, multique præclari ſcriptores iſtam opinionem figmentis annumerant. Hos inter familiam ducunt *Matthiolus in Dioſcordem lib. 6. cap.* ultimo, *Julius Cæſ. Baricellus hortulo geniali*, *Mizaldus memorabil. centur. 9. aph.* 53. *Cardanus lib.* 1. *de Venenis*, *&* *Albertus Magnus de animal.* 25. Hic enim è galli ovo Baſiliſcum produci falſiſſimum ait; Cui accedunt *Aldrovandus*, *Geſnerus Grevinus*, *G. Charleton Onomaſt. Zoico cap. de ſerpent. terreſtr. fol.* 32. omnia, quæ tam de Baſiliſci ex annoſi galli ortu, quam de funeſto aſpectu traduntur, meras dicit fabulas. Quamvis *Levinus Lemnius*, utut non abſque ſcrupulo, *lib.* 4. *de naturæ miraculis cap.* 12. *fol.* 402. gallum ætatis nono, duodecimove anno ovum quoddam figuræ rotundæ, variique coloris parere ſcribat, quod ab ipſo, aut bufone fotum Baſiliſcum producat, uti & avium ſerpentumque ovis contingere nonnulli ſtatuunt, ſi aliquatenus putrefacta à bufone, venenatove foveantur animali.

Iſthæc autem Clariſſ. *Vedelius*, *miſcellan. med. phyſ. decur.* 1. *an.* 3. *fol.* 202. *obſ.* 127. ac *Harvæus de generat. animal. exercit.* 13. *fol.* 51. ad aniles relegant nugas.

Jon-

Jonſtonus hiſt. natur: de avibus lib. 2. *fol. mihi* 79. Baſiliſcum veteris galli ovo produci, præſertim ſi bufo incubuerit falſum eſſe ſcribit. Gallum enim non magis ovum teſta cinctum, quam virum fœtum edere poſſe certum eſt.

Quis autem, quæſo, bufonem galli inſidentem ovo unquam invenit? Plurima profecto ſunt, quæ figmentum detegant. Neque enim in aqua tantum, ſed & in terra bufo degit nulla pariens ova, quæ corporis fotu fertilia reddat. Quis autem hujuſmodi animal, ut ovo galli gallinacei tanto incumbat tempore, quo ſuis incubare non ſolet ovis, ſponte concitari credat? Innatus quidem appititus quædam animalia, ut ovis ſuis ſive alienis, neque enim dignoſcunt, inſideant, impellet: hoc autem impulſu animalia, quæ ſimili modo ſua non excludunt ova, ferri nemo ſibi perſuadeat.

Bufo inſuper frigidæ eſt temperiei, requiſitoque ad excluſionem deſtituitur calore. Quamvis autem hic foveret ovum, non tamen prodiret Baſiliſcus. Pullos enim matribus ſimiles produci, qualeſcunque tandem fuerint, quis ignorat?

Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus
Hædos
Noram. - - - - -

Anne etiam bombycum ovula, quæ

 pue-

pueri fovent, ſimiles omnino vermes producunt? Sed nec pro incubantium varietate ova mutantur: quod avium aliena excludentium ova exemplo conſtat.

Ita ex anſerinis, vel anatinis ſub gallina poſitis ovis non gallinaceos, ſed anſerinos, vel anatinos emitti videmus pullos. Cuculi etiam ova aliarum in avium nidis excluſa non niſi cuculos promunt, &c. Quare nec buſo incubatione, & fotu, ut è galli ovo animal diſſimilis omnino generis, ac naturæ prodeat, efficiet.

Quod ſi etiam iis incumbens buſo multum produceret varietatis, æquum certe eſſet, ut pulli & gallum, & buſonem referrent.

Thom. Brouwn Pſeudo-doxiæ epidem. p: 218. gallos quoſdam annoſos, atque ad ſemen ejaculandum inhabiles nonnihil tamen ſemini ſimile ejicere aſſerit, quod in figuram ovi concreſcens ſubſtantiæ ſit infœcundæ, ſiquidem iis, quæ generationi inſerviant, caret. Deeſt enim utriuſque generis coitus. Hoc etiam intactarum gallinarum ova demonſtrant, atque ipſe, ut ait, in iis, quæ gallorum ova appellant, expertus eſt.

Gallum autem ova producere dictu difficile eſt, quod non niſi à fœmellis, quas ille fœcundas reddidit, procedere, ratio, uſuſque docet. Ita etiam *Harvæus exercitat*. 28 *p*: 108., *&c.* ſtatuit: ita ut abſque utriuſque commixtione non ma-

magis ovum producatur, quam fructus abſque arbore. Ideoque rerum Parens utrumque evidenter diſtinxit ſexum, ut mutua gignerentur ope fœtus. Quod ita verum eſt, ut nullum excipiatur animalium genus; neque enim mares, ſed fœminæ ovariis donantur. Hæc autem gallis deeſſe expertus aſſerit *Thom. Bartholinus qui cent. 1. hiſt. 99. pag. mihi 48., & Actis Haffnienſ. an.* 1673. *obſ.* 10. *fol.* 14. ſe coram *Frederico* Tertio Daniæ Rege an. 1651. Hafniæ veterem quendam gallum, qui ovum produxiſſe certò affirmabatur, diſſecuiſſe, verum ne minimum quidem ovarii indicium animadvertiſſe refert. Quando itaque gallo non eſt uterus (ut ſcribit *Jonſtonus hiſt. natur. de ſerpent. lib.* 1- *fol.* 39.) neſcio profecto quo tandem pacto Baſiliſcus à gallo intra ovum formetur. Gallum equidem gallinarum ovis quandoque incubuiſſe nullus diffiteor: verum ex iis, quæ Gallus prompſiſſe fingitur, ſive ea ſub gallinis poſita, ſive aliis modis, inſolitoque calore foveantur (ut in Ægypto, alibique fieri ſolet) nihil omnino, ac multo minus Baſiliſcus proſiliet.

Ita ut, quæ gallis vulgo tribuuntur, vel immatura, vel monſtroſa, aut ſubventanea eſſe ova conſtet, quæ gallinæ ſteriles produxerunt: quamvis ea gallus in nido non ſuo forte repertus protuliſſe putetur.

Quamquam autem interdum varii admodum

coloris, figuræque reperiantur, gallinarum tamen ſunt ova. Licet enim aliquando gallinarum in nidis inveniatur gallus, nihil tamen ovorum excluſiſſe dicendus eſt.

Utut autem uteris galli carent, docti tamen nonnulli, ac Philoſophi (quos inter & *Levinus Lemnius*) ex interno ejus, putrefactoque ſemine aliquid ovo non diſſimile, quod cuticulâ teſtæ loco obducatur, prodire poſſe affirmant. Sunt etiam, qui Baſiliſcum non vera ſolum generatione, uti ſerpentes, verum è quibuſvis putridis produci rebus, atque ideo in fœtidioribus plerumque ſub terræ ſuperficie locis degere aſſerant: ſed non ego credulus illis. Quamvis enim, quod tamen neutiquam ſtatuerim, annoſi galli è putrido ova producerent ſemine, illud certe, quod poſt incubationem, aliumve modum ex iis proveniret, non ejuſdem, cujus gallus, naturæ, ſed monſtrum quoddam imperfectum foret, haud aliter, quam è corporis humani (ut quidam autumant) putridis humoribus per varios putredinis modos inſolitæ interdum figuræ vermes producuntur. Horrendi quippe vermes, aliaque miranda inſecta in gallinarum ovis nonnunquam, ut fol. 477. memoravi, reperta fuerunt.

Ex ovis autem putridis, fætidoque humore repletis varia quandoque producta fuiſſe animalcu-

malcula teſtatur *Galenus* 11. *ſimpl. & 3. de temperam. cap.* 22. nec non *Plinius lib.* 10. *cap.* 53. *& Ælianus lib.* 10. aliique, quamvis nonnulli qualemcunque hanc productionem non putrefactioni, ſed alii imputent cauſæ, quam mox recenſebo.

Steph. Blankardus collect. Med. Phyſ. cent. 3. *obſ.* 90. Lugduni Batavorum an. 1636. apud *Petrum à Wellen* mercatorem ova quædam præparata fuiſſe, in quorum aliquo animal quoddam ſerpenti ſimile cum vitello latuerit, memorat.

Thom. Bartholinus hiſt. centur. 6. *obſ.* 87. *fol.* 348. vivi cujuſdam vermis intra ovum in horto ſuo profundè ſub terra fodiendo inventi mentionem facit.

H. Fabrit. ab Aquapendente inter comedendum etiam aliquando in ovi vitello magnum animadvertit vermem, uti *Scholio obſervationis* 49. *fol.* 477. monimus.

Non ita pridem ad celeberrimum *Stenonem* Florentiâ quidam litteras miſit, quibus ſerpentem ex ovo quodam prodiiſſe Significavit; cum ex ovis forte ferculum ſereniſſimæ Principis menſis imponendum pararetur, teſte *Bartholino Actis Haffn. an.* 1673. *part.* 2. *cap.* 10. *fol.* 16. Felis in gallinæ ovo repertæ Med. *D. Comes Zod. Med. Gallici an.* 1. *obſ.* 7. *fol.* 147. meminit.

Ovi cometæ figuram referentis *D. Des-Noües* eodem *Zod. an.* 3. *obſ.* 8. *fol.* 30. mentionem facit; hoc autem gallina primum poſt vehementes glocidationes Romæ ſecundo Decembris an. 1680. excluſerat, quo tempore conſpicuus fuit cometes, cujus figura d. l. videri poteſt. Hujus quoque *Ephemerides Gallicæ an.* 1981. *fol.* 86. meminere.

Verum qua ratione qualiſcunqne hæc tandem fiat productio, non ita dicere promptum eſt. Omnes autem illæ, tamque diverſæ putrefactioni non debentur figuræ.

Dubitandum non eſſe *Bartholinus centur.* 6. *hiſt.* 87. ſcribit, quin gallina ſerpentem pariens à ſimili impragnata fuerit animali. Hoc autem *Licetus lib. ac. cap. adſcriptis pag. mihi* 253. famulam quandam cui *Juliæ* nomen, ſibi teſtatam aſſerit, quæ ſe non ſemel gallinam ab aſpide comprimi obſervaſſe dixit, cujus ova fota non pullos, ſed parvos excluſerint ſerpentes. Gallina autem diluculo egreſſa glocidans, maritum aſpidem vocavit, ac per totum diem cum eo commorata frequenter ſuccubuit, nec non niſi ſero ad tugurium regreſſa eſt.

D. Segerus miſcell. Med. phyſ. Germ. Decur. 1. *an.* 3. *obſ.* 190. *p.* 358. gallinas animalia eſſe panphaga, & non ſolum omnibus fere granorum generibus, ſed omnium animantium, cum terreſtrium, tum aquatilium, imò ip-

ipſorum ſerpentum, ſcorpionum, aliorumque venenatorum carnibus, ſtercoribus item humanis, ſemine, & ſanguine menſtruo, arenis, ac lapillis delectari dicit, unde facile ſimilia quædam deglutiunt. Verum iſtæc rationi conſentanea non putem.

Imaginationis vim, quæ circa humanorum fœtuum formationem maxima eſt, in nonnulla etiam animalia agere crediderim.

Fienus lib. de viribus imaginationis quæſt. 20. *fol.* 332. non tantum, ait, hominum, ſed & brutotum imaginatio ſignat; ita ut ſimiles ſint iis rebus, quæ tempore coïtus parentum phantaſiæ imprimebantur.

Nec diſcrepat *Valleſii libr. de ſacra Philoſophia cap.* 11. opinio. Idem quoque *Ariſtoteles ſect.* 10. *problem.* 12. nec non *Plinius* 7. *hiſtor. natural. cap.* 12. ſtatuunt, additâ & ratione, cur hominum magis ſint diſſimiles parentibus, quam brutorum proles. Hominibus enim magis vagam, & celerem in coïtu imaginationem eſſe, quam brutis affirmant. *Ariſtoteles* etiam brutis imaginationem *lib.* 3. *de animalibus comm.* 157. tribuit. Quamvis brutorum minus valida ad ſignandum, quam hominum ſit imaginatio, ut res ipſa clamat.

Qui vero rationem brutis denegant, etiam imaginationem tollunt.

Isbr. de Diemerbroeck Anatom. corp. humani

ni lib. 2. *cap.* 2. *fol.* 413. Quamvis, ait, bruta animalia imaginatione, intellectu, & memoriâ carere quidam dicant, habent tamen quidpiam hiſce non multum diſſimile, quod operibus aperte indicant.

Hoc autem hodiernis non memoriæ, ſed reminiſcentiæ nomine intelligitur.

Secundum teſtimonium Prophetæ *Jeſajæ cap.* 1. *v.* 3. cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui. *Jeremias cap.* 8. *v.* 7. Etiam ciconia, ait, in cœlo cognovit tempus ſuum, turturque, & grus, & hirundo obſervant tempus adventus ſui. Similiter canis herum, domeſticoſque diſtinguit, eorumque dictis eſt audiens. Sed & plura in hiſce animalibus rationis reperiuntur veſtigia. Hac de re *Rorarjus lib.* 1. *de ratione brutorum* memorabile adducit exemplum, quod in aulâ *Cardinalis* Alexandri contigerat. Hujus enim amicus, ſolo cane comite, venatus, cervumque in vaſta ſylva, magno perſecutus ſtudio in profundiorem forte inciderat puteum, unde nunquam prodiiſſet, niſi domum reverſus, aulamque latratibus complens, nec non huc illuc diſcurrens domeſticis, uti ipſum ſequerentur, ſignificaſſet canis, quo animadverſo, herique abſentiâ intellectâ, protinus, ut canem nonnulli ſequerentur, Cardinalis juſſit. Quo duce cum ad puteum perveniſſent repertum eduxerunt

erunt herum. Similia canum exempla paſſim legere eſt.

Quis autem canem herum aliquamdiu relinquere, hominumque implorare opem docuit?

Nonne igitur illi veluti rationis quandam ineſſe umbram confiteri neceſſe habemus? Multa etiam hoſtes diſcernunt, fœtuſque ab illorum rabie defendunt animalia. Cervum aggreſſura, teſte eodem *Rorario*, primo ſe in arena convolvit, multoque alas onerat pulvere aquila, quem deinde in cervi, ſupra quo volat, cujuſve in cornibus ſedet, oculos conjiciat, ut occæcatus à rupibus præceps ruat.

Simiæ aſtutiam plurimis oſtendunt rebus. Elephas etiam tanquam magna ratione gaudens multa miranda exſequitur, teſtibus *Plutarcho*, *Æliano*, *Plinio*, *Lipſio*, *Acoſta*, *Garcia ab Horto*, *Jacob*. *Bontio*, aliiſque fide dignis.

Rhinoceros Elephantem invaſurus cornu ad durius quoddam acuit corpus, quo illius ventrem, qua tenuiſſima eſt cutis, terebret.

De formicarum autem, apumque, atque avium, quæ nidos, & araneæ, quæ telam tam artificioſe texit, cognitione nihil dicam.

Nonne etiam Chriſtus brutorum quibuſdam majorem, quibuſdam minorem tribuit intellectum, qui *Matth. cap.* 10. *v.* 16. *Eſtote*, ait, *prudentes tanquam ſerpentes*, *& ſinceri*, *tanquam columbæ*?

Ga-

Galenus etiam, cum iſthæc recte examinaſſet, *exhortat. ad. art. liberal. ſtudia*, bruta non prorſus ratione carere dixit: & *lib. de arte cap.* 12. hiſce plus, illis minus rationis concedendum ſcribit.

Nec diſſidet *Ariſtoteles lib.* 8. *hiſtor animal. cap.* 3. *&c.* qui hominibus artem, ſapientiam, prudentiamque, brutis autem quicquam ſimile eſſe dicit: paulo ante brutis etiam modeſtiam, ferociam, humilitatem atrocitatemque, nec non robur, pigritiam, atque animoſitatem, ac denique ſapientiæ, prudentiæque attribuerat ſpecimen.

Nonnihil etiam brutis ineſſe, quod imaginationi non omnino ſit diſſimile, ſacer docet Codex. Hoc autem circa conceptum non uſque adeo invalidum eſſe oves probant *Jacobi Geneſ.* 30. *verſ.* 37. Quid enim, quæſo, ſi de divina taceamus providentia, effecit, ut illæ variegatæ naſcerentur, niſi diſcolores virgæ canalibus, quos potaturæ accedebant oves, impoſitæ?

D: Auguſtinus lib. 3, *de trinit. cap.* 12: & *lib*: 12: *de civitate Dei cap*: 25. in hanc commentaturus hiſtoriam imaginationi etiam immutandæ corporis fœtus figuræ vim adſcribit. Et *lib*: 18: *de civitat*: *Dei cap*: 5: ubi de bove Ægyptio variegato loquitur, quem *Apim*, quod extincti Regis nomen erat, tanquam

quam Deum indigitabant Ægyptii, rationem reddit, cur nunquam talis Ægyptiis defecerit Bos: hoc autem dæmonis ope factum putat, cui non difficile ſit variegatum concipientis vaccæ imaginationi offerre taurum. Quod enim in brutis veris coloribus, corporibuſque fit, dæmones fictis, falſiſque figuris in concipientibus perficere poſſe autumat.

Qualiſcunque autem hæc opjnio *Auguſtinum* fateri brutorum figuras in utero imaginationis vi mutari poſſe evidenter oſtendit. Hæc etiam *Hieronymi*, *Pereryque*, ac *Valleſy* opinio eſt in eundem *Geneſeos* locum.

Imaginationis etiam facultas in aliis animalibus non ſemel obſervata eſt. Memorat *Isbr: de Diemerbroeck anatom: lib:* 1: *cap:* 17: *fol:* 279. ſemet cum pluribus an. 1626. Montfurti Camelum Dromada, vulgo Dromedarium, quem Herus pretio videndum exhibebat, vidiſſe. Huic autem maximo animali latæ, & rotundæ, ſed fiſſæ ungulæ, genua autem admodum craſſa, ac tumida, capitiſque humani majoris magnitudine erant: Equa forte huic facta eſt obviam, quam caballus triduo, aut quatriduo ante iniverat, quæ ſubitaneo hujus animalis ita territa fuit occurſu, ut repente retrorſum reſiliens inſidentem ruſticum in terram excuſſerit. Illa, tandem completo ingravidationis tempore, peperit pullum, cujus

cujus totum dextrum anterius omnino Dromedarii crus referebat. Hic autem pullus poſtea equus evaſit validus, quem multis annis ſcriptor aratra, & currus cum aliis equis trahentem ſe vidiſſe affirmat.

Lycoſthenes de operibus Dei fol. 550. ex *Fincelio an.* 1555. non procul Regiomonto equum fuiſſe refert, cui thoracis, braccæque varie admodum inciſæ, viriſque tum temporis geſtari ſolitæ inſtar, cutis fuerit. Ejus figura apud *Scottum lib.* 5. *mirabil. cap.* 16. *fol.* 603. exſtat. *Avicenna*, ac *Albertus Magnus* 9. *de animalibus* pullum, cui accipitris cervix eſſet, è gallinæ ovo prodiiſſe aſſeverant, quod gallinam prætervolans hujuſmodi avis terruiſſet.

Andr: Cleyerus ſocietatis orientalis Javæ majoris protomedicus *Miſcell: Med: phyſ: curioſ. Germ. decur* 2. *an*: 5. *obſ*: 16. *fol*: 36. de ovo gallinaceo memorat, in cujus teſta ſerpentis reperta ſit imago, cujus cauſam ſubitum ſtatuit horrorem, adſtipulante etiam *Sebaſt: Scheffero Schol. præcedentis obſ: fol*: 37.

Joh: Baptiſta Porta magiæ nat: lib: 2. *cap*: 19. *fol*: 22. Si variegatos, inquit, produci cupias equos, ſtabula, locave, ubi admittuntur ad coitum equi ſimilibus ornanda erunt aulæis, harum namque colorem referunt equuli. Idem *Oppianus lib: de venatione* indicat, qui modum demonſtrat, quo diſcolores comparentur colum-

lumbæ: huic adde *Aldrovandum Ornithol. lib*: 14. *cap*: 1. *de monſtris f*. 225. *Iſidorum lib*. 12. *Origin*: *cap*. 1. *Cælius Rhodiginus lib*: 20. *cap*: 14. aliique in animalibus alba naſci ex genitoribus alba imaginantibus produnt, ſicuti de pavonibus refertur. Sed ipſum id in equarum quoque gregibus in Hiſpania factitatum legit Rhodiginus, quod Jacobus Hæbræus fecit.

Celeberrimus *Simon Vireſius magno Theatro Hiſtorico part*: 2. *fol*: 575. variegata producta fuiſſe animalia uſu conſtare ſcribit, loco, ubi parentes coïturi eſſent, albis, nigriſque, tigriumve maculis, aut pomorum, ceraſorumque coloribus diſtinctis velis contecto. *Joh*: *Baptiſta Porta* eodem libro, quo pacto hirſuti canes, albæque ſues, nec non candida comparari queant pecora, docet.

Quandoquidem ergo humani fœtus prægnantium imaginatione varia admodum ſigna, impreſſioneſque, ac figuras recipere poſſunt, quid ni & in brutorum fœtibus (ſiquidem hæc non omnino imaginatione deſtituuntur) ſimile quid interdum conſpiciatur?

Jacobi Hæbræi autem ovium maculas divinâ quadam ortas providentiâ nonnulli dicent.

Ioh: *de Mey Phyſiolog*: *ſacr*: *cap*: 28. *fol*: 71. Probabile, inquit, eſt; naturalem fuiſſe hunc effectum: intenſiſſimum enim obtutum in aliquam rem cum vehementi ejus imaginatione in ip-

ipſo ardore coëuntium, atque in articulo conceptionis, valere plurimum ad varie colorandum, & afficiendum conceptum, ad ſimilitudinem nempe illius rei, quæ tunc viſa, & cogitata fuerit, multis auctoritatibus, & certiſſimis conſtat experimentis. Ars igitur, qua *Iacobus* uſus eſt, naturalis dici poteſt, ut effectus, qui conſequutus eſt, naturalis etiam fuit; verum huic *Iacobi* artificio Deus ita benedixit, ut prorſus ex voto ſucceſſerit, quod ſuſceperat. Ubi ſingularis etiam poteſt obſervari divinæ providentiæ adminiſtratio, quia cauſa illa non eſt adeo efficax, & neceſſaria, quin ſæpe fallat; cum ſit cauſa partialis, quæ à fortiori ſæpe vinci poteſt. Quod etiam nunc experiuntur, qui eadem arte conantur canes, aves, aliaque animalia variis coloribus diſtincta procurare, quos ſæpe deſtituit ſpes, etſi omnem moverint lapidem. Statuendum igitur videtur, ita pergit idem, Deum peculiari ſuo concurſu, ut benediceret *Iacobo*, atque eum ditaret, applicuiſſe phantaſiam ad hanc verſicolorem virgarum imaginationem, & ita cauſas ſecundas moviſſe, ut in effectu producendo nihil impediret, quo minus omnia ſecundum *Iacobi* procederent intentionem.

Hæc de *Baſiliſco* ex annoſi galli ovo productione; nunc an è ſerpente proveniat, videamus.

Hoc autem ſerpentum genus non tantum, an

an exiſtat, ſed etiam an unquam extiterit, dubitatur.

Galenus lib: 10. *de ſimpl*: *medicam*: *facult*: *fol*: *mihi* 72. ſe nunquam beſtiam, ſeu feram regiam, quam vocant *Baſiliſcum*, vidiſſe ſcribit: &, ſi vera ſunt, inquit, quæ de hac referuntur, periculoſum etiam eſt vel prope ad illam accedere.

Eadem ſcribunt *Cardanus de venenis lib.* 1. *cap.* 16. & *Andr. Matthiolus comm. ad Dioſcorid*: *lib.* 6. *cap. ult.*

Rhaſes accuratus rerum novarum indagator, aliique, qui in Africa degerunt, in qua regione, ut tradit *Avicenna lib.* 4. *fen.* 7. *tr.* 4. *cap.* 22, *Solinuſque cap.* 40. & *Ælianus* 3. *animal.* ortus eſt *Baſiliſcus*, nullam illius mentionem faciunt, quamvis autem nonnulli ejus meminerint, non male tamen indicaſſe videtur *Hermolaus Barbarus*, qui *lib.* 2. *Coroll. in Dioſcorid. cap.* 219 Arabes, ac præcipue quidem *Avicennam* deſcriptis ſerpentibus non paucos commiſiſſe errores, incertoſque admodum plurima perperam non abſque mendaciorum nævis ſtatuiſſe aſſerit.

P. Bellonius, qui in Orientalibus diutius vixit regionibus, multa quidem de venenatis animalibus obſervavit, nuſpiam tamen *Baſiliſci* meminit. Hic equidem *obſervationibus ſingularibus*, & *memorab. rerum. lib.* 2. *cap.* 73. *pag.* 132. ubi

de ſerpentibus agit, alatos dari teſtatur Dracones; hiſce autem *Baſiliſci* minime tribuuntur qualitates.

Bochartus de Animal. S. Script. part. 2. *cap.* 10. *p.* 404. ubi de vero Baſiliſco, qui ſerpens eſt infeſtiſſimus, agit, quem ego, utut de hujus forma, viribuſque non ita inter omnes conveniat, dari cum viris maximis crediderim, *abſit*, inquit, *igitur à nobis, ut alas addamus tali monſtro, quod vel ſola reputatione tam eſt terribile.*

Sed nec noſtris temporibus ullus unquam viſus eſt talis, qualem deſcripſere Veteres, nec ullibi terrarum reperitur *Baſiliſcus.*

Recentiorum tamen nonnulli hiſtorias quaſdam de eo lectoribus obtrudere geſtiunt.

Refert *Platina de vitis Pontificum* de *Baſiliſco*, cujus veneno Romæ ſub fornice quodam prope ſanctæ *Luciæ* templum degentis tota infecta fuerit urbs, quique *Leonis IV. Pontificis Max.* precibus, memorante *Scaligero exercitat.* 546. §. 4. extinctus fuerit. Verum, quia nec *Platina*, nec *Scaliger* figuram ejus expreſſit, anne ibidem venenatus ſerpens, an aliud quoddam latuerit monſtrum, aſſeri non poteſt. Neque enim letalem dari Baſiliſcum, ſed animal quoddam pro eo habitum fuiſſe hæc probant teſtimonia. Idem de ſerpente, cujus cadaver ſe inter *Cæſaris Maximiliani* theſauros vidiſſe refert

ſert *H. Mercurialis de venenis lib.* 1. *cap.* 21, ac de *Baſiliſco* ſylveſtri dicendum eſt, quem *Chriſtoph. Encelius lib*: 3. *de re metalli cap.* 54. à Paſtore quodam acutâ ſecuri occiſum ſe vidiſſe tradit: Nam nec *Encelius* forte, nec Paſtor *Baſiliſcum* novit, quod vel hinc patet, quia neuter eminentiarum quarundam capitis mentionem fecit, quas haud dubie non minus obſervaſſent, quam alii, modo verus fuiſſet *Baſiliſcus*. Quod ſi etiam Paſtor hunc ſerpentem ranas, vermeſque comedentem vidiſſet, ut ſibi ab hoc narratum ait *Encelius* teſte *Nierenbergio lib.* 6. *cap.* 20. non adeo funeſtus fuit, ut fingitur, cum aſpectu non necaret: Quare etiam *Nierenbergius*, an *Baſiliſcus* Afer fuerit, dubitat.

Rarum admodum exemplum refert *Joh. Pincierius* Medicinæ Profeſſor Marpurgenſis *lib*: 3. *Ænigm*: 22: quod à D. *Moſano* Archiepiſcopo Caſalenſi ſe accepiſſe dicit. Narrat enim *Baſiliſcum* Warſaviæ an. 1587. extitiſſe, qui adultam magnitudine æquans gallinam caput, quod tanquam galli Indici fuerit criſtâ, veluti coronâ inſigne, flavoque, ac cœruleo diſtinctum colore extulerit. Oculi ei erant, quales bufonis, corpuſque alis præditum, miriſque variegatum coloribus, qui flavi imprimis, cœruleique, ac rubri, vel etiam virides apparebant. Longis ille flaveſcentibuſque gallo ſimilis inceſſerat pe-

dibus, poſt quos duo, quales buſonibus ſunt, conſpiciebantur. Incurvata denique ei, erectaque erat cauda, cujus ſuperior pars maculis notata erat, flaveſcebat autem inferior, extremitate bufonis colorem referente. *Joh.* quidam *Jaurerus* è Sileſia oriundus monſtrum hoc libertatis ſpe ex antro educturus ſpeculis quorundam conſilium ſecutus ſe totum cinxit, unde *Baſiliſcus*, formâ ſuâ conſpectâ, extinctus fuerit.

Hæc autem ita quidem traduntur, ſed plus mererentur fidei, ſi oculatum ſe dixiſſet teſtem *Moſanus*.

Tacent etiam hac de re omnia temporis illius hiſtoriarum monumenta.

Sed nec in ſubterraneis antris, in quæ demiſſi homines illico intereunt, ſuffocanturve, Baſiliſci latere dicendi ſunt, qui toxico necent. Vapores enim maligni antra implentes vitam homini quam citiſſime eripere valent, cujuſmodi exemplorum vetuſtas plena eſt, ac cauſa innoteſcit. Qua de re legatur *Lycoſthenes tract. de operibus Dei*, nec non *Licetus*, qui referunt è ſepulchris, quæ diutius occluſa fuerant, apertis erumpentes plurimos ſtrangulaſſe vapores.

De venenato quodam puteo in oppidulo, *Tilliers* non procul Vernolio Normanniæ *Simon Vireſius pag. 2. fol.* 202. agit.

Seneca quæſt. naturalibus multarum Italiæ viarum antra veneno ſum exhalare vaporem, quo inſpi-

ſpirato homines, brutaque extincti fuerint, teſtatur, ita ut & aves eo tactæ deciderint mortuæ.

Plura apud *Fontanum analect. obſ.* 22. ac *Marcell. Donatum lib.* 2. *hiſt. med. mirab. cap.* 6. extant. Quin etiam ſulphureum carbonum extinctorum vaporem pulmonum vias omnino occludere, hominemque ſubito ſuffocare videmus.

Quamvis autem vel mille homines, ut retulit *Moſanus*, *Baſiliſcum* illum viderint, unjus tamen tantum adducitur, Teſſerarii videlicet teſtimonium, qui prædæ precium haud dubie in caſtris meljus, quam naturalium rerum diſtinguere novit formas.

Egregium, ſi dis placet, hac in re latet myſterium. Solus in ſpecu repertus fuit *Baſiliſcus*. Ubi autem gallus pater erat? Scilicet ille ſolus per longos viarum errores ex Africa in Europam pervenit.

Statuunt recentiores multi omnia ex ovis prodire animalia: quod & juxta Veteres in ſerpentibus verum eſt. Sacer etiam Codex *Eſajæ* 59. *v.* 5. ſerpentes, lacertoſque ex ovis produci teſtatur. An vero ovum quoddam illuc tranſlatum erat ex Africa? Sed quomodo in antro illud fovebatur? Quid ni etiam talibus in locis poſtea hujuſmodi reperta fuerunt animalia?

Unde, quæſo, animal illud nutrimentum accepit, quo ita increſceret?

Maxima autem de Baſiliſco terribiliore, alatoque, quem fictum ſtatuo, dubitandi cauſa eſt ſcribentium diſſenſus. Ita ut vel diverſas deſcripſerint animalium ſpecies, quæ uno, eodemque comprehenderint nomine, vel chymæram, aut Poëticam fictionem protulerint. Neque enim deſcriptio tantum, ſed & effectus illorum animalium immane quantum diſcrepant.

Ætius tetrab. 4. *ſerm.* 1. *cap.* 33. *fol.* 699. Baſiliſci capiti tres adſcribit eminentias, nullâ maculæ albæ mentione factâ, cujus nec *Galenus lib. de theriaca ad Piſonem* meminit, qui flavum Baſiliſcum, prominentiiſque caput decorum ſcribit.

Plinius lib. 8. *cap.* 21. illum 12. non amplius digitorum magnitudine, albaque, veluti corona, macula inſignem è Cyrenaica Africæ regione ortum ſcribit. Nec diſcrepat *Ælianus de animalibus hiſt.* 2. *cap.* 5. *fol.* 38. nec *Solinus Polyhiſt. cap.* 40. Qui, ſerpens eſt, inquit, pene ad ſemipedem longitudinis, albâ quaſi mitrula lineatus caput.

Avicenna lib. 4. *fen.* 7. *tr.* 4. *cap.* 22. eundem coronato, acutoque capite, duarumque palmarum longitudine, nec non rubris oculis, ac colore nigro-flavo eſſe ait. *Ariſtoteles lib.* 8. *hiſt. animal.* ipſum ſeſquipedem longum dicit, ut &

Lev.

Lev. Lemnius lib. 4. de occult. nat. miraculis cap. 12., *Grevinus lib.* 1. *de venenis cap.* 18. *p.* 86 trium illum palmarum longitudinis eſſe tradit. *Encelius* autem apud *Nierenbergium* majorem, ac valde craſſum aſſerit. Quotquot autem ejus expreſſerunt figuram, non minus diſſentiunt, ut ex *Geſnero*, *Grevino*, *Paræo*, *Aldrovando*, aliiſque liquet.

Veteres etiam pari diſcordia qualitates ejus narrarunt. *Galenus* enim *d. l.* ſolo adſpectu, halituque homines interimere, tactuque animalia cætera necare ſcribit, *Heliodorus Æthiop. lib.* 3. illum ſpiritu, viſuque omnia loca vicina inficere ſtatuit. *Eraſiſtratus* apud *Dioſcoridem* eum mordere teſtatur, ut & *Actuarius lib. 6. Meth. Medendi cap.* 11. Illum viſu interimere non credit *Jonſtonus*, quis enim ipſum primò vidiſſet. Tot denique de eo figmenta, fabulæque exſtant, ut riſum vix tenere queat lector.

Horum inſigniora vide apud *Albertum Magnum lib. de animalib.* Nonnulli, & inter eos *Fracaſtorius lib.* 2. *de Antipath. rer. cap.* 1. *&* 9. omnes, qui ipſum intuentur, etiamſi vel mille diſtent paſſus, mori, Arabeſque ſibilum ejus tantum audientes interire mentiuntur.

Denique *R. Selomo* apud Bochartum *d. l. pag.* 407. quemvis ſerpentem, poſtquam 70. annos vixit, Baſiliſcum fieri, & tunc obturare

 aurem

aurem, ne incantationes audiat, nugatur.

Ideoque non immerito *Cardanus*, ſi omnes, qui *Baſiliſcum* viderant, vel audiverant, obiiſſent, neminem unquam vidiſſe ſe *Baſiliſcum* referre potuiſſe ſtatuit.

Meminit *Plinius lib.* 8. *cap.* 21. Equitis, qui equo inſidens haſta *Baſiliſcum* interfecerat, quemque veneni vis per haſtam penetrans non tantum necaverit, ſed & ipſum neci dederit equum. Similia habet *Avicenna d. lib.* 1. *Ælianus loco adſcripto* illico extingui tradit homines baculum manu gerentes, quem *Baſiliſcus* forte mordet.

Solinus d. cap. 40. Nec hominis, inquit, tantum, vel aliorum animantium exitiis datus, ſed terræ quoque ipſius, quam pollunt, & exurit, ubicumque ferale ſortitur receptaculum. Denique extinguit herbas, necat arbores, ipſas etiam corrumpit auras, ita ut aëra nulla alitum impune tranſvolet infectum ſpiritu peſtilenti. Cum movetur media corporis parte ſerpit, media arduus eſt, & excelſus.

Quin etiam, quod magis mirere, nonnulli aliud animal *Baſiliſcum* mortuum attingens, propiuſve accedens extemplo extingui ſcribere non verentur. Quod & affirmat *Solinus*, qui ne defuncto quidem vim deeſſe ſcribit.

Quæ ſi vera ſint, quo quæſo pacto tot viri celebres *Baſiliſcum* non vivum tantum, ſed & mortuum

tuum tam accurate deſcripſerunt? Eſt enim animal non ingens, ac propius conſpiciendum.

Quomodo ille, qui ſpeculis undique munitus erat, ad *Baſiliſcum* abſque certo vitæ diſcrimine properavit? vel an reſpiratione tam diu caruit? Quidam enim extitiſſe memorantur *Baſiliſci*, qui non ſolum vicinum locum, ſed & totas, teſte *Philoſtrato vitâ Apollonii*, infecerint regiones.

Quare autem ſuo monſtrum extinguitur veneno? Hoc enim ſi certum eſt, illi etiam, qui alios afflatu necarunt (qualis erat virgo *Alexandro Magno* dono data, nec non Italus ille, quorum ſcholio ad *obſ.* 22. de eſu Aranearum mentio facta) cognato interiiſſent toxico.

Quomodo *Avicenna* rubros ei oculos, aliive flavos, aut flammeos eſſe dixiſſent?

Cur autem contra letalem *Baſiliſci* morſum remedia præſcribuntur, cum ſit inſanabile vulnus? nec quiſquam ei ita appropinquare poſſit, ut morſu lædatur? Hæc certe non ſolo adſpectu, ſed ſerpentum more, morſu videlicet, illum nocere indicant.

De remediis parti venenato Baſiliſci dente læſæ adhibendis legatur *Caſpar Bartholinus Th. fil. exercit. miſcell. p.* 50. *Dioſcorides l.* 6. *cap. ult.* atque *Eraſiſtratus* Caſtoreum prodeſſe aſſerunt.

Ætius autem *tetrab.* 4. *ſerm.* 1. *cap.* 33. quævis incaſſum applicari ſcribit medicamina; cum immedicabilem Baſiliſci morſum, ſubita morte

medentium conatus fruſtrante, veteres ſtatuerint.

Ita ut vero ſimile ſit omnia, quæ de Baſiliſco circumferuntur, mera eſſe figmenta, nec non monſtra, quæ nobis hodie occurrunt, non niſi artificis opus eſſe, quemadmodum *Aldrovandus, Jonſtonuſque* piſcium artificialium delineationem exhibent.

Recte itaque *Magnus Scaliger comm. in hiſt: animal: lib*: 2. *cap*: 8. multos formam B*aſiliſci* gallo ſimilem artificio expreſſiſſe teſtatur.

Joh: Iœniſch: ſchol: ad obſ: Vedelii miſcellan: med: phyſ: curioſ: Germ: Decur: I. *an*: 3. *fol*: 204. Ejuſdem individui, inquit, exuvias, & hic Uratiſlaviæ menſe Majo currentis anni à nobis viſas eſſe nulli dubitamus. Affabre ſatis, & ſecundum Auctorum deſcriptiones erat formatum: verum poſſeſſor, fraude detecta, nobis faſſus eſt non eſſe B*aſiliſcum*, ſed ex certa Rajæ ſpecie per artem ſic formatum animalculum, pedes ſcilicet gallinaceos, eminentias capiti adhærentes inſerendo, alias partes reſcindendo, eo prorſus modo, quo ruſtici joci ergo gallis caſtratis calcaria pedum reſcindunt, & vertici per inciſionem prius factam criſtæ loco inſerunt, ſicque vere cornutos reddunt. Exuvias iſtas artificio quodam conjunctas, & in B*aſiliſci* formam ad Auctorum mentem, & hiſtoriam effictas fuiſſe, poſſeſſor illarum Hamburgi, & alibi ſponte faſſus eſt. Quæ cum

cum Clariſſ. *D. Vedelius* in itinere ſuo curioſo reſciviſſet, quod olim cum aliis ſubolfecerat, ne falſa pro veris obtruderentur, Amſtelodamo an. 1672. 8. Novembr. monuit D. *Salomonem Reyſelium.*

Non diſſimilem cornuti galli effigiem D: *Steph: Blankardus collect: med: phyſ: centur: 6. p:* 82. exhibet, ac p. 209. D. *Corn. Dykium* ſæpius vidiſſe refert, qui tumentem illam partem, unde calcar prodit, abſciſſæ junioris galli criſtæ infigerent loco, ubi nihilominus illud creſceret.

Hæc autem ut plus mereantur fidei, quædam è *Conradi Geſneri Nomenclatore Aquatilium pag.* 139. addam. Pharmacopolæ, inquit, & alii quidam Rajas exſiccare, & ſceleton in varias, admirabileſque vulgo figuras effingere ſolent, cum alias, tum quæ ſerpentem, aut Draconem verum præ ſe ferunt. Corpus enim inflectunt, caput, & os diſtorquent, aliaque incidunt, & circumcidunt, laterum anteriorem partem aliquouſque reſcindunt: reliquum erigunt, ut alas ſimulet, & alia pro arbitrio comminiſcuntur. Sic olim *Thom. Bartholinus* filio *Caſpari*, tunc temporis Leydæ degenti, per literas ſignificavit ſimile quoddam artificiale corpus rajæ falſò Hafniæ pro *Baſiliſco* fuiſſe obtruſum.

Petrus Borellus hiſt. & obſerv. rarior. med. phyſ. centur. 2. *obſ.* 74. *fol.* 169 Multi, inquit, in muſeis oſtendunt *Baſiliſcos*, dracones alatos,

man-

mandragoras figuram humanam referentes, quæ multos ad horum realitatem aſſeverandam monuere, licet certo ſciam arte hæc omnia parari; ſi enim exiſterent, rariora reperirentur. Vidi enim ex mure excoriato, & exſiccato Baſiliſcum confectum, ex piſce vero Raja exenterato, collo oblongato, & coronâ inciſionibus factâ fit Draco volans coronatus, qui ab aliis etiam *Baſiliſci* nomine inſignitur. Multos ejuſmodi vidi apud Italum quendam, qui iis ſibi victum quærebat, curioſi enim eas ab illo emebant; Ipſe autem oſtendit mihi modum eos conficiendi.

Denique ſi *Baſiliſcus* animal eſſet certum, in Noë etiam fuiſſet arca, rerum enim Creator *Geneſ. cap.* 6. *v.* 7. ſe deleturum omnia reptilia è terra dicit, & *v.* 19. 20. *Noachum*, ut ex ſingulis univerſæ terræ animalium ſpeciebus bina, maſculum nempe, & fœminam in arcam introducat, & *cap.* 7. *v.* 8. 9. ex omnibus univerſæ carnis animalibus bina in *Noachi* arcam ingreſſa teſtatur. *Cap.* autem 8. *v.* 19. omnes beſtias, repentes, ac volantes, vel ſuper terram ſeſe moventes ex arca egreſſas fuiſſe legimus. Horum animalium in numero *Baſiliſcus* fuerit neceſſe eſt, ſiquidem juxta communem opinionem nulla animalium ſpecies perierit, nec poſt creationem nova generata fuerit. Baſiliſcum autem in Arca fuiſſe vero ſimile non eſt, Reliqua namque interfeciſſet animalia veneno. Vel ſi fuit, viſu

non

non necavit; Neque enim alias evaſiſſet ſummus cuſtos *Noachus*. Niſi forte miraculo contigiſſe quis dicat, ut nulli *Baſiliſcus* intulerit noxam, ſiquidem ex diluvii Hiſtoria quævis animalia ſolitas in arca exercuiſſe operationes, nec non naturali, ac cujuſque naturæ conveniente vixiſſe conſtet alimento.

Nec cuivis, opinor, uſque adeo perſpicuum erit, cur Veteres hoc animal, de cujus indole valde dubitatur, tam varie deſcripſerint.

Ne tamen omnis in ipſos coniiciatur culpa, ſciendum eſt, hieroglyphicam eorum in ſcriptis latere veritatem, qua ingratus, ac malignus exprimitur homo. Eſt enim illis *Baſiliſcus* quoddam uſus non exigui emblema.

W. Franzius de hiſtor. animal. ſacra part. 4. *cap.* 5. *fol.* 529. Etſi, inquit, hoc animal quoque eſt imago Diaboli, cujus tanta eſt pernicies, ut ſeducantur, qui non tantum converſantur cum ipſis diabolis, tamen commode referri poteſt ad maleficos. Sicut igitur halitu interficit *Baſiliſcus*, ita malefici voce calumniante plurimis nocent.

Nonnulli, ut eum exiſtere oſtendant, urbi Baſileæ à *Baſiliſco* nomen obtigiſſe ſtatuunt, qui ibidem loci ſub ponte quodam repertus ſit. Hæc autem à plurimis exploſa eſt opinio, quam nullâ niti ratione *Munſterus lib.* 3. *Coſmographiæ* ſcribit.

Varia

Varia equidem de nominis iſtius origine proferuntur. Nonnulli enim illud à Rheni trajectu ortum tradunt, unde *Paſſilea* vernacule, ſive *Paſſil*, teſte *Beato Rhenano*, dicta ſit urbs.

Ejuſdem quoque *Ammianus Marcellinus lib. hiſt.* 30. meminit, Baſiliamque vocat, alii autem *Baſileam* dicunt, ac ſi regia ſignificetur urbs. Quidam à *Baſilina Cæſaris Iuliani* Matre dictam putant. A quibus diverſi *Baſilio* præcipuo quodam Romano deberi originem ſtatuunt. A *Baſilica* nonnulli, ſive Templo ab *Auguſta*, ſive *Augſt*, illuc tranſlato proveniſſe autumant. *P: Cluverius* denique *Germaniæ antiq. lib.* 2: *cap*: 5: *fol*: 22: à magna quadam quercu deo cuidam *Baſil* ſacra, atque Imperatoris *Valentiniani* tempore, qui *Baſileam* an. Chriſti 374. condidiſſe fertur, ſuperſtite denominatam memorat urbem.

Quid autem S. Scripturæ locis adeo clare de B*aſiliſco* agentibus fiet?

Certum utique eſt, quoties in hac illius fit mentio, regiam quandam, malignamque admodum ſerpentis, qui ſummâ veneni alios ſuperet vehementiâ, intelligi ſpeciem, qua hominum vitia, malignique notantur animi. Ita cape *Proverb. cap.* 23. *v.* 32. *Velut ſerpens mordebit, & velut tſiphoni* (quidam vertunt *Baſiliſcus*) *punget*; necnon *Ieremiam cap.* 8. *v.* 17. *Immittam in eos ſerpentes, & Baſiliſcos in quos nulla eſt incantatio, & mordebunt vos, ait Domi-*

minus. Per hoſce Aſſyrii commode intelligi poſſ ſunt.

Legimus & *Eſajæ cap*. 11. *v*. 8. *oblectabit ſe lactens infans ſuper foramen aſpidis*; *& ſuper cavernam*, *tſiphonis* (nonnullis *Baſiliſci*) *qui nuper ablactatus eſt*, *manum mittet*. Præcedente *v*. 6. Eccleſiæ prædicitur pax ſubita gentium ad Chriſtianiſmum converſione futura.

Deinde Orthodoxorum, paganorumque cohabitatio, veræque Eccleſiæ ab hæreticis portenditur ſeparatio, quorum doctrinam veluti veneno quodam infectam Baſiliſcus ſignificat: qui ſerpens longe peſſimus Antichriſti quædam eſt effigies. Aſpidis autem antrum hujus ſedem, templa, & cætus notat. Lactens ille puer veritatis ſunt Doctores (quamvis *Pſ*. 8. *v*. 2. ita etiam vocentur Apoſtoli) qui variis ac præſertim reformationis temporibus Antichriſto ſe oppoſuerunt. Per delectationen ſuper aſpidis cavernam, manumque in eam immiſſam pugna verorum Paſtorum contra Romani Pontificis tyrannidem, eorumque ſignificatur victoria.

Præterea *Eſaiæ c*. 14. *v*. 29. *Ne læteris Palæſtina tota*, *quod confracta ſit virga percutientis te*, *nam è radice ſerpentis exit Baſiliſcus*. Hunc locum *B*. *Hieronymus* de *Ozia* agere ſcribit, qui ſerpentis inſtar Palæſtinos pupugerat. Ejus enim de ſtirpe alius ſerpens, *Ezechias* ſcilicet. gravior, infeſtiorque, ac veluti Baſiliſcus, prodit.

dit. Atque iſta quidem egregie ita exponuntur, quamvis & de Meſſia hic ſermonem eſſe hieroglyphicum ſuſpicari liceat. Vide ſis viri excellentiſſ. *Sam*: *Bocharti Hierozoicon.*, ſive *de Animal. S. Scripturæ part.* 2. *cap.* 10. *pag*: 405., *&* 406. quod eſt omnigena eruditione, atque doctrina locupletiſſimum opus. Denique *Cap.* 59. *v.* 5. ejuſdem: *Ova* Baſiliſci *excludunt*, *&c. qui comedit de ovis eorum*, *morietur*: *& ſi quis ea conterat*, *erumpet vipera.* Ova hæc ſunt crimina, & ſcelera, quæ cogitatione concepta per opera excluduntur. Plura *Bochartus* d. l. Sed iſta hujus non ſunt fori.

Quare verum quidem ſerpentem exiſtere, qui *Baſiliſcus* vocetur, cum tantis viris, atque ipſo Sacro Codice teſte, qui à figmentis non mutuatur ſimilitudines, exiſtimaverim. Illum autem omnium longe peſſimum nemo ignorare poteſt. Ita enim *Lucanus lib.* 9. *Pharſal.*

Sibilaque effundens cunctas terrentia peſtes,
Ante venena nocens latè ſibi ſubmovet omne
Vulgus, & in vacuâ regnat Baſiliſcus arenâ.

Verum quicquid de illo ſupra modum traditur, damnandum cenſeo. Alas itaqué, funeſtumque ſibilum, atque adſpectum (non tamen halitum) nugis deberi, quæque interdum hiſce in regionibus circumferuntur, cadavera ex aliis animalibus arte efficta aſſero.

FINIS.

INDEX RERUM,

Quæſtionumque Tomi hujus ſecundi.

CIrca capitis vulnerum, utcunque levium, prognoſtica valde circumſpectum decet eſſe Medicum. pag. 1

An capitis vulnus cum pericranii contuſione minime letale ſit? p. 3

Exempla quorundam, qui, capite pugno cæſo, ſine ullo externo vulnere obiêre. p. 6

Capitis vulnera leviter inflicta, ſegniterque tractata letalia evadunt. p. 7

Graviſſima vulnera cum ipſa etiam cerebri ſubſtantiæ deperditione ab expertis Chirurgis curata. p. 8

Cur contuſio, vulnuſque pericranii Medico ſint ſuſpecta? p. 8

Num caput vulneratis poſt diem quadrageſimum reſpectu iſtius vulneris nihil ſit timendum? p. 9

In omni capitis contuſione quam gravia comitantur ſymptomata, non ſtatim ad cutis apertionem, craniive terebrationem recurrendum. p. 13

Unde fiat, ut quiſquam, vulnerato capite, ſanguinem non ſolum per os evomat, ſed & poſtea per alvum ejiciat? p. 20. &c.

Unde quibuſdam abſceſſus in hepate à capitis gravi vulnere oriatur? p. 22. &c.

Quibus oſſis ſyncipitis cavitas ſupra palpebras magna, quibus parva ſit, nec non quibus plane deſit? p. 30. 31

Quis ſit hujus cavitatis uſus? p. 32. &c.

Paralyſes inveteratæ irâ, terroreve ſubito ſublatæ. p. 39

Muti continuo vocales. p. 41. &c.

Quænam ſit cauſa, quod paralyticis motus, mutiſque

ſubito reſtituatur vox? p. 40. 43.
Viſus longo tempore deficiens fœminæ feliciter poſt longam à cibo abſtinentiam reſtitutus. p. 44
Utrum ſternutatio levis epilepſia dici queat? p. 45
Sternutationis cauſæ variæ. p. 46. &c
Sternutationes interdum ſalutares, interdum vero noxiæ. p. 48
Unde orta ſternutantibus bene precandi conſuetudo? p. 50
Superſtitioſum olim hujus conſuetudinis initium. p. 50
Cur epilepſia Græcis morbus ſacer dictus? p. 51. 178
An perverſa ſit conſuetudo etiam hodie ſternutantibus bene precari? p 52
Teſtium cum plurimis aliis corporis partibus, imprimis cum cerebro, & nervis valde magna ſympathia. p. 56
Damna quamplurima, imo mors ſubitanea ex immodico veneris uſu. p. 57
Membranæ naſum intus cingentis magna cum meningibus cerebri affinitas. p. 60
Anne humor aqueus poſt inflictum vulnus egreſſus ita reſtitui poſſit, ut viſus recuperetur? p. 65
Cur oculorum alterutro læſo, uterque curandi gratiâ ſit occludendus? p. 68
Utrum medicamentis humores è læſis oculis egreſſi reſtituantur? Ibid.
Sciverintne veteres reſtitutionem humorum in oculis? p. 69
Quo pacto humorum reſtitutio in oculis fiat? p. 70
Quo temporis ſpatio reſtituatur deperditus ille humor? p. 71
Cur medicamenta oculo humoribus orbato applicentur? Ibid.
Utrum humor è læſo oculo effluens ſit excrementitius?

tius? p. 73
Anne & ipſe reſtitui poſſit humor oculi cryſtallinus? p. 75
Exophthalmia non ſolum à cauſis externis, ſed & internis oritur. p. 79
Cur oculo multum propendente nervi optici non fiat ruptio? p. 83
Utrum cucurbitulæ nuchæ appoſitæ oculum procidentem juvent? p. 84
Hippoſne palpebrarum, an oculorum ſit vitium? p. 89
Inſecta in aures irrumpentia gravium ſymptomatum, imo interdum mortis cauſa, p. 93
Inſtrumenta, & medicamenta inſectis educendis, necandiſque idonea. p. 99. 100
Non omnis tortura oris ſpaſmus eſt Cynicus. p. 103
Unde illa plerumque oris diſtorſio? Ibid.
Inter tumores lividos, pravaque labiorum ulcera, & cancrum diſtinguendum eſt. p. 107
Hydrocephali humor variis colligitur capitis locis. p. 110
A partibuſne externis ille ad ventriculos, an vice verſa derivetur? p. 112
Utrum embryoni proveniat Hydrocephalus? p. 113 117. 124
Cur hic humor cerebri ventriculos occupans apoplexiam non producat? p. 114
Quænam ſit hydrocephali cauſa. p. 116. 121.
Hydrocephalus puerorum morbus rariſſime in iis, quibus cranium omnino clauditur, exoritur. p. 118
Cur magis affectus ille in Infantibus, quam adultis obſervetur? p. 119
Anne & in brutis reperiantur hydrocephali? Ibid.
Quo pacto liquor ille in cerebri perveniat cavitates? p. 121

Quo pacto hydrochephalus oriatur externus? p. 122
Unde contingat, ut, ligata cani vena jugulari, omnes ſuprafiti muſculi, & glandulæ liquido, pellucidoque repleantur ſero? p. 123
Quomodo generetur hydrocephalus internus? Ibid.
Sæpe in hydrocephalo laborantium plexu choroïdeo glandulæ aquâ tumidæ, hydatideſque repertæ. p. 125
An in cerebro vaſcula dentur lymphatica? p. 126
Cur infimæ corporis partes hydrocephalo laborantibus macilentæ fiant? p. 127
An hydrocephali liquor ſucco conſtet nutritio? p. 128
Cur puer, de quo obſervavi, cæcus evaſerit? Ibid.
Utrum curationem admittat hydrocephalus? p. 129
An idem ſit incidendus? p. 131
Utrum quiſquam abſque nutrimento ultra VII. dies vivere queat? p. 147
Exempla eorum, qui diutius abſque alimentis ſuperfuere? p. 148
Utrum Dei hæc fuerint miracula, an veneficia, arteſve diabolicæ, aut impoſturæ, fallaciæve? p. 151
Quidnam appetitum imminuat, vel omnino auferat? p. 159
Num particulæ quædam corporis diſſolutæ, quales ſunt pingues, nec non medulla, viſcida pituita, &c. inediæ tempore alimentum præbeant? p. 162
An tabaco aliquamdiu vita ſuſtentari poſſit? p. 163
Quam ob rationem fames per aliquot dies ſedetur globo plumbeo in ore detento, volutatoque? p. 165
Diuturniores ſunt ciborum abſtinentiæ ægrotis, quam ſanis, robuſtiſque. p. 165
Unde multa animalia, & inſecta tota hyeme abſque alimento vivant? p. 169
Cur pueris familiarior ſit epilepſia, quam adultis?

ſit

ſit? p. 175
Cur olim hic morbus lunaticus dictus ſit? Ibid.
Unde quibusdam cachecticis materia nigra tam per os, quam per alvum ejiciatur? p. 186
Per quam viam ad ventriculum perveniat? p. 189
An per vaſa brevia communio detur ventriculo cum liene? Ibid.
Cum rami vaſorum brevium terminentur inter tunicas ventriculi, quî ſanguis in ejus cavum effluat? p. 194
Cur vas breve venoſum iis, qui vomitu ſanguinis obierunt, uſque adeo intumeſcat? p. 195
Per quas vias menſtruus per vomitum ejectus ſanguis, quibuſdam mulieribus ad ventriculum pervenerit? p. 199
Cur ejuſmodi ſanguinis vomitus innuptis magis contingat, quam maritatis? Ibid.
Per quam viam glans plumbea deglutita in veſicam tranſierit? p. 202
Non per lactea, lymphaticave vaſa. p. 203
Scriptoris opinio. Ibid.
Acicula ureteri alteri inhærens reperta. p. 206
Dantur in veſica urinaria pori foras ſpectantes, & contra. p. 207
De duris quibusdam, ſolidiſque corporibus caſu deglutitis, poſteaque per urinarias vias excretis. p. 210
De mollioribus devoratis, quæ immutata cum urina exiere. p. 212
An Iliaco morbo afflictis glans plumbea, vel aurea prebenda? p. 214
Mutui inteſtinorum ingreſſus exempla. p. 216
Utrum hoc caſu Mercurius ſit propinandus? p. 217
Quænam ante ejus exhibitionem ſint obſervanda Medico? p. 218
Exempla eorum, qui hydrargyrum magnâ, abſque noxa,

noxa, ſumpſere copiâ. Ibid.
An philtris amor conciliari, vel aboleri poſſit? p. 222
Quid ſit Hippomanes? p. 223
Variorum exempla, quibus pro philtro menſtruus ſanguis fuerit exhibitus. p. 224
De ſymptomatibus poſt ejus aſſumtionem obortis. Ibid.
Sitne ſanguis menſtruus venenatus? p. 227
Utrum ejus uſu interno menſtrua obſtructa promoveri poſſint? p. 229
Anne vi fermentativa polleat? Ibid.
Unde hæc ei virtus? p. 230
Quænam ſit menſtrui fluxus cauſa? Ibid.
Quænam ſit ardoris, furoriſque animalium cauſa. p. 231
Utrum plethora vera ſit menſtrui fluxus cauſa? p. 232
Cur non uno, eodemque tempore mulieribus manet menſtruus cruor? p. 233
Quam ob cauſam prægnantes menſtruo plerumque non laborent fluxu? Ibid.
Cur quamplurima bruta menſtruis careant? p. 234
Inſignis fermentandi vis ſemini maſculino ineſt. p. 235
De piloſis globis in ventriculis quorundam animalium repertis. p. 237
In quadrupedum ventriculis duplex reperitur globorum genus, alterum omnino piloſum. p. 238
E filis intertextis herbarum, plantarumque fibrillis alterum. p. 240
Quomodo illi proveniant? p. 241
De corporibus quibuſdam duris, anguloſiſque acumine inteſtina perforantibus. p. 244
De inſectis devoratis. p. 248
Quantum valeat in aſſumendis tam nutrimentis, quam medicamentis conſuetudo. p. 250

Diutur-

Diuturnior ciborum flatulentorum uſus noxius. p. 255
Non omnia cordis vulnera letalia. p. 258
Utrum in hominum inteſtinis plurimæ reperiantur glandulæ? p. 260
Utrum inteſtinorum, & præſertim tenuium, ſanabilia ſint vulnera? p. 266
Quomodo intelligendus Aph. Hipp. 18. & 26. ſect. 6. p. 169
Immedicabile videtur Inteſtinorum tenuium vulnus, ſiquidem chyli, fœcumque portio ex iis in cavitatem abdominis deſcendat, ibique putreſcat. p. 271
Varia exeſionis ventriculi exempla. p. 275
Quid per ἔγκαυσιν Galeni intelligendum? p. 277
Quibus remediis ardori ventriculi ſuccurratur. Ibid.
Dantur peculiares lymphæ collectiones in pluribus corporis partibus. p. 288
Utrum aſcites abſque ulla viſcerum læſione detur? p. 295
Hydatides in cavitate abdominis. Ibid.
Eædem per alvum ejectæ. p. 296
An illæ interdum in ſteatomata, atheromata, &c. tractu temporis mutentur? p. 298
Quænam hydropis, de quo obſervavimus, cauſa fuerit? p. 305
Utrum à vaſculorum lymphaticorum ruptione orta ſit? p. 306
Unde color rubicundus aquæ intra peritonæi duplicaturam contentæ? Ibid.
An & bruta hydropi ſint obnoxia? p. 308
Utrum vermes in quibuſvis produci poſſint corporis partibus? p. 312
An gravidarum uterus increſcente fœtu craſſior fiat? p. 317
Quænam ſit cauſa rupturæ gravidi uteri? p. 316
Illæſa matrice fœtus in cavo abdominis repertus. 320

Quo pacto id fieri potuerit? p. 321
Fœtus mortuus per umbilicum, ſuppuratione facta, matre ſuperſtite exiens. p. 322
Cur mulieres quædam abſque ſanitatis detrimento fluxu menſtruo careant? p. 324
An præter vaſa umbilicalia alia detur via, per quam fœtus in utero nutriatur, reſpiretque? p. 331
Argumenta fœtum per os nutriri probantia. Ibid.
Epiglottis laryngis rimulæ embryonibus naturaliter eſt agglutinata. p. 333
Fœtum nutrimentum in utero per os admittere, præter recentiores aliquot, jam olim *Hippocrates*, *Galenus*, *Democritus*, *Epicurus*, *Plato*, *Ariſtoteles*, aliique docuere. p. 355
Unde generetur meconium? p. 340
Unde nigrum evadat? p. 341
In embryonibus non tantum humanis, ſed & brutis oculi clauſi, & ſub palpebris firmiter ſibi adhærentes occulti exiſtunt. p. 342
Labia illis ſunt à ſe invicem ſeparata. Ibid.
Linguam inter maxillas aliquo modo habent prominentem. Ibid. ut & p. 347
Occluſo, conſolidatoque umbilico in lucem prodeunt vituli. Ibid.
Utrum liquor, cui fœtus in utero innatat, nutritius, an excrementitius ſit? p. 343
Non eſt urina fœtus. Ibid.
Fœtus veſica in utero poſtremis geſtationis menſibus ſemper plena reperitur. Ibidem.
Utrum omnis in veſica colligatur, & ad partum uſque retineatur embryonibus urina? Ibid.
Imminuitur liquor, cui innatat, quo major evadit fœtus. p. 344
Reperitur & ille in omnibus, licet nec mingant, nec ſudent, animalibus. Ibid.

Sal-

Salſuſne liquor hic ſit, an acer. Ibid.
Utrum vivis carbonibus impoſitus, avolante portione humidiore, glutinoſus fiat, concreſcatque? Ibid.
Num lympha intra amnium contenta ſit ſudor fœtus? p. 346
Cur fœtus tanta lymphæ quantitate obrutus non ſuffocetur? Ibid.
Vitulis, equuliſque, antequam emittuntur in aerem, labia glanduloſo quodam corpore obſita. p. 347
Perperam hoc corpus veteres in equinis pullis Hippomanes dixere. Ibid.
Utrum equa mater, ſi quis carunculam hanc præripuerit, fœtum ad ubera non admittat? Ibid.
Caruncula hæc è multis inſtar ſpongiæ contexta eſt tubulis. p. 348
Per hos liquor membranis contentus in os vituli impellitur. Ibid.
Quo pacto hoc fiat? Ibid.
Caruncula etiam venis, arteriiſque inferne ab ore provenientibus prædita eſt. Ibid.
Cur rariſſime conſpiciatur? p. 349
Quamobrem in humanis fœtibus non reperiatur ſimile corpuſculum? p. 342. 347. 350
Quomodo obſtructo naſo, plenoque ore deglutiat, reſpiretque fœtus, cum id adultis factu perquam ſit difficile? Ibid.
An fœtus in utero omni careat aere? p. 356
Idem aliquatenus per os reſpirat. p. 352
Duplex eſt reſpiratio viſibilis, & minus viſibilis. p. 353.
Quomodo Judici conſtare poſſit, an mater fœtum interfecerit, an vero mortuus prodierit? Ibid.
Utrum liquores omnes præditi ſint corpuſculis quibuſdam aëreis? p. 354

Aëris etiam nonnihil aquæ admiſceri conſtat experimentis. p. 355
Fœtus extra uterum membranis incluſus ſine externa reſpiratione per horas aliquot vivere poteſt. Ibid.
Humorum motus in fœtu propter recens inſpirati, ac externi aëris defectum tardior eſt. p. 356
Utrum fœtus ante natalem ploret, pulluſque intra ovum pipiat? p. 357
Fœtum in utero reſpirare jam olim *Hippocrates*, *Galenuſque* docuit. p. 358
Cur umbilicalis funiculi à fœtus abdomine ſeparationem non ſequatur ſanguinis in membranis uteri profuſio? p. 359
De Italo annorum XL. qui ab ineunte ætate ſine podicis, peniſque nota vixerat. p. 363
Quænam ſit formationis monſtroſorum fœtuum cauſa? p. 370
Quomodo imaginationis maternæ operatio in fœtus tranſeat? p. 371
An imaginationis maternæ in fœtum poteſtas etiam in brutis animadvertatur? p. 379
Item Schol. Obſ. 50. p. 489
De nævorum uterinorum varietate. p. 380
Utrum nævi, qui figuram fructuum referunt, colore, quo maturi fructus, quos mater deſideraverat, eodem tempore imbuantur? p. 381
Quænam hujus phænomeni ſit cauſa? p. 383
Quomodo hi nævi tollendi? p. 384
Utrum conducat ſaliva jejunæ matris? p. 385
Utrum nævos abſcindere fas ſit? p. 386
Quænam cautio reſcindendis adhibenda ſit? p. 387
Utrum rene à calculo obſtructo, alter omnino ſanus urinæ tranſmittendæ ſufficiat? p. 390
An lactea ſubſtantia, quæ quibuſdam cum urina excreta fuit, chylus ſit? p. 396

Per quas ille vias in veſicam perveniat? p. 397
Num per vaſa lactea eò deferatur? Ibid.
An albus mulierum fluxus chyloſa ſit materia? p. 399
Quænam lacteæ urinæ ſit cauſa? p. 400
Utrum occluſa penis extremitate, urethrâque perforata liberos quis procreare poſſit? p. 404
Num mulier, ſemine virili in vulvam non intromiſſo, concipere queat? p. 405
Vtrum clauſo hymene virgo imprægnari poſſit? p. 407
Quænam remedia tollendis urethræ excreſcentiis conveniant? p. 411
Num acria, & corroſiva hiſce adhibere liceat? p. 412
Vtrum poſt irritum medicamentorum uſum ferro, vel igne tollendæ ſint? p. 416
Variæ ſunt cauſæ, quæ virum, etiamſi genitalibus gaudeat partibus, ſuboli procreandæ minus reddant idoneum. p. 417
Vrum venæ-ſectio pone aures, ut ſentit *Hippocrates*, tarditatis in actu venereo cauſa eſſe poſſit? Ibid.
Num frigida, cum extrinſecus admota, tum intrinſecus aſſumpta genitalium adferant debilitatem? 418
Vtrum opium, cicuta, mandragora, &c. veneris imminuant, auferantque deſiderium? Ibid.
Opiumne ſit papaveris, an alterius herbæ ſuccus? 420
An opium calidarum ſit partium? p. 421
Vtrum nervis noceat? p. 422
Varios pro utentium temperiebus, aliiſque circumſtantiis, haud ſecus ac vinum, producit effectus. Ibid.
Vnde papaver fœcundum dicatur. p. 423
Cur ille, de quo obſervatio noſtra, ſomni tempore veneris prælio ſtrenuus ſibi viſus, vigil autem ad pugnam plane ineptus fuerit miles? Ibid.
Exempla eorum, qui ſera in ſenecta variolis correpti fuerint. p. 425
Fœtus variolis laborantes in lucem editi. p. 426

Vtrum variolæ menſtrui ſanguinis contagio fœtui impreſſo proveniant? Ibid.
Monſtretne Vet. Teſtam. ſanguinem menſtruum malignitatis participem eſſe? p. 427
Cuinam cauſæ hujus ſeculi doctiores latentis tot annis in corpore humano materiæ malignæ moram adſcribant? p. 428
Vtrum ab aſtris contagioſus, malignuſque manans æther ad variolas producendas faciat? p. 429
Pro variis cœli tempeſtatibus, ætheriſque conſtitutione magis benignæ, vel malignæ ſunt variolæ. p. 430
Omni corporis externarum partium ablato ſenſu, internarum tamen, quamdiu movetur membrum, integer manet ſenſus. p. 434
Vtrum amiſſo membri alicujus ſenſu deperdatur ſimul motus, & contra amiſſo motu neceſſario auferatur & ſenſus? Ibid.
Quænam privationis cutis ſenſus cauſa ſit? Ibid.
Quid per exoſtoſin intelligatur? p. 435
An omnis exoſtoſis à lue venerea proveniat? p. 436
An & bruta exoſtoſi afficiantur? p. 437
Liceatne tendines diſſectos ſuere? p. 440. & 447. &c.
Quis ſit tendo? p. 441
Cujus naturæ? p. 442
Quot modis lædatur? Ibid:
Tendinis ſciſſi extremitates callo agglutinantur in adultis, ſecus ac in pueris. Ibid:
Cur è vulneribus tendinum punctura cæca ſit peſſima? p. 443
Minus periculoſa tendinum, quam nervorum vulnera. p. 444
Rationes ſuturam tendinum improbantium. Ibid.
Reſponſiones ad illas. p. 445
Cur punctura ad conſuendum tendinem reſectum acu facta

facta non tantum producat doloris, ac ſi tendo eſſet integer? p. 446
An pars, diſſecto tendine, poſt agglutinationem ſenſu, motuque privetur? Ibid.
Vtrum prorſus abſciſſus nervus melius adnaſcatur, quam ille cujus aliqua filamenta intacta remanſere? p. 450
Num per diſciſſum tendinem interventu duri, denſique calli agglutinatum ſpiritibus ad ſenſum requiſitis detur tranſitus? Ibid.
Lymphaticorum vaſorum uſus. p. 453
Lymphaticorum vaſorum, & præcipue ſalivalium ductuum ſuperiorum vulnera ſanatu difficillima. 455
Vtrum conchæ dentur anatiferæ? p. 460
Major fermento gallorum gallinaceorum, nec non gallo-pavonum ventriculis contento, quam hominum diſſolvendi eſt vis. p. 471
Perperam ſtrutiocameli ferrum digerere dicuntur. Ib
An gallinis proſit lapillorum, aliorumque duriorum corporum deglutitio? p. 472
In uterone gallinæ, an ab aëre externo duritiem acquirat ovi teſta? p. 476
Monſtra in ovis reperta. p. 477
De animalibus, quæ fœtus prægnantes produxere. 478
De mulieribus, quæ fœtus gravidos peperere. Ibid.
Vnde Baſiliſci denominatio? p. 481
Vtrum duplex detur Baſiliſci ſpecies? p. 482
Num gallus vetus pariat ovum? Ibid. & 484
An ex galli gallinacei veteris ovo prodeat Baſiliſcus? p. 483
An ex galli ovo à bufone foto Baſil. proſiliat? Ibid.
Vtrum Baſiliſcus è quibuſvis putridis generetur rebus, atque ideo in fœtidioribus plerumque ſub terra locis degat? p. 486
An ex ovo putrido varia interdum producantur animalia? p. 487

Vtrum productiones variorum animalculorum, diverſæque figuræ ex ovis prodeuntes putrefactioni debeantur? p. 488
An gallina ſerpentem pariens à ſimili imprægnata ſit animali? Ibid.
An imaginationis vis in nonnulla etiam agat animalia? p. 489. ut & 379
Num brutis quibuſdam rationis umbra, vel quidpiam rationi analogum inſit? p. 490
An è Serpente proveniat Baſiliſcus? p. 496
Vtrum is in Africa ortum habeat? p. 497
An ſit alatus ſerpens? p. 498.
Num ullibi terrarum, qualem deſcripſere Arabes, reperiatur Baſiliſcus? Ibid.
Vtrum veræ ſint hiſtoriæ, quas de eo lectoribus obtrudere quidam nituntur? Ibid.
Vtrum in ſubterraneis antris, in quæ demiſſi homines illico intereunt, Baſiliſcus toxico necans certo lateat? p. 500
Maxima de Baſiliſco hoc terribili dubitandi cauſa ſcribentium diſſenſus. p. 502
Omnia, quæ de Baſiliſco circumferuntur, mera ſunt figmenta? p. 506
Multi formam Baſiliſci gallo ſimilem artificio expreſſere, ut varii teſtantur. p. Ibid.
Hos è Raja piſce vulgo confici ſcriptores affirmant. Ibid.
Cur veteres hoc animal, de cujus indole valde dubitatur, tam varie deſcripſerint? p. 509
Vtrum Baſileæ urbi à Baſiliſco nomen? p. 510
Varia de iſtius oppidi nominis origine. Ibid.
S. Scripturæ locorum de Baſiliſco expoſitio. p. 511
Datur verus ſerpens, cui Baſiliſco nomen, eſtque omnium longe peſſimus. p. 511

FINIS.

ERRATA.

PAg. 45. lin. 5. ſit *Solita ſternutatio ante actum venereum.* p. 51. l. 17. adivet. leg. adjuvet. pag. 82. lin. 2. preſſio, leg. preſſio. p. 123. l.25.fœminis,leg. fœmininis. l.19. Ilo, leg. illo. p. 159. lin.25. orram, leg. ortam. p. 177. deleantur lineæ 13, 14, 15, 16, 17. & 18. p. 178. lin. 3. ſubjacta, leg. ſubjecta. pag. 209. Succus, leg. Suecus. pag. 250. liu. 7. aſſueverate ſui, leg. aſſueverat eſui. pag. 281. lin. 10. orto, leg. ortæ. pag. 290. lin. 7. uſum, leg. uſu. pag. 293. lin. 6. largi. leg. largâ. pag. 301. lin. 5. adhitorum, leg. adhibitorum, pag. 313. lin. 3. reperi, leg. reperiri. p. 349.lin. 18. Dc. leg. De. pag. 362. lin. 2. geſſit, leg. egeſſit. p. 374. lin. 5. humoreſque, leg. humoriſque. pag. 411. lin. ult. accreſcentias. leg. excreſcentias. pag. 446. lin. 26. capta, leg. apta. pag. 461. lin. 20. aliis, leg. alis. pag. 462. lin. 20. memoratu, leg. memoratur. p. 487. lin. 20. momimus, leg. monuimus. Plura erant, ſed iſthæc Benevoli Lectoris candori commiſſa ſunto.

ADMONITIO

AD

BIBLIOPEGUM,

In inſerendis Figuris obſervanda.

TABULA 1.	pag. 63
2.	110
3.	239
4.	329
5.	347
6.	349
7.	362
8.	365
9.	369
10.	369
11.	376
12.	376
13.	403
14.	436
15.	459

P. STALP. VANDER WIEL
CORN. FIL. M. D.

DE

NUTRITIONE FOETUS EXERCITATIO.

LUGDUNI BATAVORUM.
Apud PETRUM VANDER AA,
M. DC. LXXXVII.

TYPOGRAPHUS
LECTORI.

PRopter materiæ affinitatem, quæ huic diſſertationi cum Obſervatione XXXII. eſt, tuamque in gratiam Inauguralis *D. Petri Stalpartii vander Wiel* Theſes anni 1686. menſe Auguſto Lugduni Batavorum propoſitas ad calcem adjeci, neque minus gratas fore confido.

LECTORIBUS S.

QUandoquidem omnes humanæ ſtructuræ morbi ſuos jam olim toties invenere explicatores, quænam mihi ſtudiorum prolaturo Primitias, morique recepto facturo ſatis, potiſſimum deligeretur materia, diu equidem, multumque dubitavi. Quota enim quæque eſt Academia, cui non recocta ſæpius obtrudatur crambe? Dum verò hyeme proximâ ſecundinis humanis purgandis, atque ad ceræ injectionem per ſiphonem præparandis incumberem ſedulò, novæ quidpiam rei, nec ullis, quod ſciam, etiamnum cognitæ videre contigit, quod uſque adeò me permovit, ut, exploſis veterum de venæ umbilicalis uſu commentis, minimè eorum de fœtus in utero productione, incrementis, ac nutritione opinionem amplexus ulteriorem hujus rei inſtituerim indagationem: Incenſum autem animum porrò inflammabat jam diu mihi nata hujuſce rei quàm accuratiſſimè pernoſcendæ cupido. Atque ita, dum ſingula penitius intueri geſtio, & nonnunquam non inutilia fortè annoto, crevere in juſti libelli (qualem diſputaturi pro more edunt) molem mea qualiacunque hæc obſervata. Atque

hæc quidem eſt opinionis noſtræ de Nutritione fœtus in utero *ſcripto publico divulgandæ occaſio. Tantum autem abeſt, ut quenquam his offendi velim, ut omnium contrà, quotquot hiſce meliora edocti ſunt, quibus mea ſubmitto, ad ulterius perveniendum opem implorem. Dabitur tamen, opinor, prolixius hæc noſtra demonſtrandi occaſio. Sed pergite, ſultis, en parturio.*

DE NUTRITIONE FOETUS EXERCITATIO.

§. 1.

QUantum itaque ad rem. Fœtum ego non tantum pingui, reſinoſâve ali materiâ, ſed & hanc *per os tantum*, minimè verò *per venam umbilicalem cum ſanguine materno* admitti ſuppono. Ut autem hanc materiam ab ovo aggrediar, tribus, quod ajunt, verbis ejuſdem in uterum receptionem, ut tantò facilior ad ulteriora pateat tranſitus, proponam.

§. 2. Mutuo igitur congreſſu mare fermentum genitale æſtu venereo cum impetu in uteri vaginam ejaculante, ſubtilior ejus portio, quâ data via, abit, partim ſc. cum vaſorum ſanguiducorum, copioſè tortuoſo ductu vaginæ inſertorum, tum lymphæducorum poros ingreditur, partim internum uteri orificium penetrat, quod plerumque exactè clauſum dicitur in non gravidis, verùm ſufficienter cöitus tempore aperitur titillatione virilis fermenti, quam ingens, & copioſus ſpirituum in partes vicinas, & præſertim uteri, ſequitur influxus, quo partes ejus diducuntur, illo namque uterus, tubulis brevioribus redditis, fit rotundior, undè & ejus oſculum dehiſcit, fermentumque virile arvum genitale ingreditur, quod ſimulac ingreſſum eſt, ulterius penetrat illius fungoſæ ſubſtantiæ poros, humoribuſque illic circulantibus admiſcetur, ac per vaſa lympha-

tica cum ſanguine venoſo tandem ad cor deducitur, atque ita toti maſſæ ſanguineæ, circulationibus tamen nonnullis intercedentibus, permiſcetur.

§. 3. Maſſæ ſanguineæ hoc fermento impraegnatæ neceſſario etiam portio quædam lege circulationis pervenit ad teſtes muliebres, *ovaria* (& quidem rectè) dictos, & illuc delata intrat vaſa per ova horum ovariorum diſſeminata, & tandem per poros illorum particulæ quædam hujus fermenti ovi ingrediuntur ſubſtantiam, & fermentationem in eâ excitant. Nec tamen aliter, quam in Macrocoſmo per terræ ſuccos ope Mat. Pr. Elem. ſemina fæcundantur, plantæque, vel arbores evadunt, ſuppono rem ſeſe habere in noſtro Microcoſmo; & ſic etiam ova in ovariis, ut ſemina in terrâ, turgidula facta tandem extrudi, & ita carceres nimis anguſtos linquere.

§. 4. Ovum autem è veteri ſede egreſſum magis commodam occupet, neceſſe eſt, ad quam non niſi per viam admodum anguſtam pervenit, nempe per tubam Fallopianam: quo pacto autem illam ſubintret, diu fuit litigatum, & adhuc ſub judice lis eſt. Quâ de cauſâ nonnulli ignorantiam ſuam diſſimulantes qualitatibus, neſcio quibus, occultis id adſcripſere: nobis autem ad has, ignorantiæ totidem aſyla, præſertim hic recurrendum minime eſt, quoniam hoc cuivis ad ſtructuram, & ſitum tam ovarii, quam tubæ Fallopianæ, ac ad illa, quæ, dum fermento virili ſubſtantia ovi eſt infecta, & turgeſcit,

cit, fiunt, rectè attendenti ſatis clarum evadet. Ovario namque ſenſim turgeſcente, neceſſe eſt, ut etiam magis, ac magis orificio dictæ tubæ appropinquet, aut vice verſâ, dum ſitus hujus tubæ ita ſe habeat, ut ejus orificium ſemper ovarium ſpectet; & quando ovarium intumeſcit, non ſolum accedit ad tubam, reſpectu illius ſpatii, quod tum magis occupat, ſed etiam, quatenus increſcit, & intumeſcit, membranam inter tubam, & ovarium intermediam, ob figuram alam veſpertilionis dictam reddit breviorem, ac proindè orificium tubæ quaſi ad ſe attrahit, undè tandem illud (utero inſuper ſpirituum, humorumque in ejus ſubſtantiam per fœminarum ex voluptate palæſtræ venereæ, ejaculationeque virilis fermenti protractam imaginationem, majore influxu nonnihil tumefacto adjuvante) ovario, vel potius ovo, jam extra ovarium, ut ſolet vulgo ſemen extra terram, propullulanti fit contiguum: quo facto data eſt occaſio, ut ovum jam jam vinculis ſuis liberandum viribus, ut ita loquar, propriis, domicilium mutet.

§. 5. Ovum dictam tubam ingreſſum ulterius pergit, & gyris iſtis, qui tubæ, tanquam totidem valvulæ, ne illud repellatur, inſerviunt, poſt idem à preſſione partium circumjacentium, magis inflexis, uti & accedente majori ſpirituum influxu, ad tubam propellitur in uteri cavitatem, non aliter, ac fæces (comparationi ſit venia)

preſſione partium, inteſtina ambientium, ac continentium, & ſpirituum in eorum fibrarum interſtitia copioſiori influxu ſecundum ductum inteſtinalem per anum in latrinam propelluntur: Atque hæc de ovi in uterum ingreſſu.

§. 6. Nunc verò inveſtigandum erit, quid ovo in uterum demiſſo ulterius accidat. Hoc autem indies increſcere nemo, opinor, negabit, nec accretionem illam â nihilo procedere ullus contendet. Demonſtrandum itaque eſt, quomodo ovum illud, quod accreſcit indies, accipiat nutrimentum, ſive materiam incrementi cauſam; hanc per materna in embryonis, ſeu ovi, vaſa ſatis liquet non immitti, quoniam tum, uti plurimi teſtantur, nondum affigitur utero, vel ſaltem non ita notabiliter, ut ſanguis fœtæ queat tranſire (uti medici, & Anatomici id poſtea fieri volunt) in ovi, ſeu embryonis vaſa: Quoniam itaque materia illa, quâ ovum accreſcere debet, prædicto modo non deponitur, perſpicua magis quærenda eſt via; eamque non aliam ſuppono, quàm poros uteri intus foras, & poros membranularum ovi foris intrò ſpectantes, per quos materia illa nutritura formâ roris, aut vaporis, tranſmittitur ad augmentationem partium futuri, aut jam embryonis.

§. 7. Ovo itaque indies creſcente, uterus neceſſario fit amplior, ut embryoni locum cedat, uti loquuntur. Hanc autem ampliationem omninò

ninò automaticam, embryoniſque incrementum unicam cauſam cenſeo: illud namque, auctis etiam liquoribus, notabiliter increſcens, quamquam ſenſim, uteri ſubſtantiam diſtendit undique, dilatatque. Quod & in ſeminibus terræ commiſſis videre eſt, quæ diſtenſa, tandem contra vim aëris elaſticam, terram elevant, & ſe plerumque extra illam attollunt plus minus, prout vel terræ fuere profundius injecta, vel illa compactior eſt, ſolutiorve: Sic etiam videmus multis fructibus, dum creſcunt, figuras quasvis artificio quodam imprimi poſſe, ſi initio, vel antequam medium magnitudinis, ad quam vulgò excreſcere ſolent, adepti ſint, vaſe, quàm quo adulti caperentur, anguſtiore, & ad lubitum intus figurato, includantur. Similiter conſtat inciſuras arborum ſenſim dilatari non providentia quadam, interno trunco locum cedente cortice, ſed ipſius trunci incluſi motu, ſuccorumque propulſione, quibus nutritur, & augeſcit dimovente corticem, ac diſtendente. Eodem plane modo increſcens quotidie embryon uterum ſenſim reddit ampliorem, placentamque, ac membranas in illius cavernulas trudit, pellitque; non ſecus ac vaſi anguſtiori intus exarato incluſi fructus partes quædam, reliquis cedere neſciis, interno motu, & ſuccorum propulſione coguntur in inæqualitatis illi imaginem quandam imprimendi gratiâ factas: Et ſic tandem,

ut hepar, lien, inteſtina cum peritonæo, pulmones cum pleurâ, &c. mutua ſuperficierum convenientiâ, nec non preſſione (velut dicta viſcera tum vulgò ex ſtagnatione humorum viſcoſorum, aut terreſtrium, mole debitâ majora exiſtunt, undè per conſequens major diſtenſio) coaleſcunt, ipſi utero placenta affigitur, eique magis, minuſve arctè accreſcit, pro internæ uteri faciei inæqualitate, illiuſve ſuperficierum cum placentâ convenientiâ.

§. 8. Atque ita quidem liquet, quo pacto placenta utero affigatur. Supereſt jam, ut breviter, ac dilucidè demonſtrem embryoni *per os tantum* nutritium infundi ſuccum: eſt enim hic præcipuus hujus ſcriptionis ſcopus. Ut aliquis autem obſervetur ordo, animus eſt oſtendere 1. *etiam per os nutriendum eſſe fœtum.* 2. *Per illud tantum nutriri*, quæ, quantum potero, ratione, experientiâ, experimentiſque dilucidabo, & confirmabo. Quantum autem ad *prius*, illud, colendi mihi Parentis *Obſervatio* XXXII. *part.* I. *cent.* 2., quæ eſt de infante abſque funiculo umbilicali edito, uti & in eandem ſcholium ſatis ſuperque demonſtrant, ideoque, dum illis circa hanc quæſtionem aſſentior, ejuſdemque ibi in plurimis ſum opinionis, eadem hîc non apponam. Sufficiet ſolum oſtendiſſe fœtum ſuccum alimentarium per os tantum ſumere, quare hîc demonſtrandorum cupidi dictam obſervationem

nem adeant. Verum, nè prorſus videar otioſus, nonnulla adducam, quæ hypotheſin hanc etiam confirment.

§. 9. Satis autem conſtat, ubicunque quædam ſit cavitas, & præſertim cujus circumferentia, laterave ſint intus mollia, ibi etiam ſemper exiſtere cauſam cavantem, materiam ſcilicet quæ cavitate illas (ut hic ſunt os, aſpera arteria, bronchia, æſophagus, ventriculus, inteſtina, vaſa lactea, &c.) & per conſequens earum latera, quæ alias ad ſe invicem accedentia (experientia id quoque comprobante) coaleſcerent, apertas teneat. Hanc autem eſſe ſtatuo illum liquorem, cui fœtus intra membranas placentæ innatat; nec, quin ille multas particulas nutrientes ſibi permixtas habeat, ullus dubito. Quotquot autem per venam umbilicalem tantum nutriri fœtum ſtatuunt, eundem nutrimentum attrahere non poſſe ajunt, quod in utero non reſpiret, & ad ſuctionem requiratur reſpiratio. At illi & eundem reſpirare ſciant, & barbarum verbum eſſe *ſuctionem*, niſi eò forte intelligatur *propulſio*, quæ fit partim ex inſpiratione, unde corpus illud, quod abdomini incumbit, circumdatve, ab eodem, cum intumeſcit, propellitur, partim etiam à muſculis labiorum, & linguæ, qui, dum à ſpiritibus inflantur, premunt extra uterum, cum ſugere dicuntur, matris papillam, & partes vicinas, unde in inſpiratione lac in os impellitur; intra

intra uterum verò, & in brutis, quæ cum dentibus naſcuntur, corpus iſtud ſpongioſum circa dentes (de quo & ſatis accurate parens meus dictâ obſervatione) in hominibus vero, qui ſine dentibus prodeunt, ſpongioſi corporis loco linguam premunt, & gingivas, atque itidem humor membranis fœtum involventibus contentus, paulatim in os depellitur: paulatim dico, quod hæc impulſio non ceſſet in utero, extra eum autem tantum aliquando, ſed majori longe quantitate ſimul, fiat. Hanc itaque impulſionem, quoniam in utero reſpiratio multo minor eſt, quam extra eundum, multum adjuvat ipſius matris reſpiratio; ejus enim diaphragmate, uti & inteſtinis ab hoc deorſum propulſis, neceſſario uterus, & conſequenter liquor membranis inhærens premitur, quare etiam dicta liquoris in fœtus os impulſio intra uterum ſic promovetur, adjuvaturque.

§. 10. Nutritionem fœtus per os deſtruere præterea conantur, qui ajunt quædam animalia eſſe producta, quæ inſtrumentis ſuctionis caruerint, quibuſve ſaltem os fuerit clauſum, ac proinde ſugere non potuerint, nec conſequentur per os nutriri: hanc autem objectionem (quam poſt pluribus abſolvam) ita infringo, dicoque exempla proſtare, quod quædam animalia fuerint producta abſque vaſis umbilicalibus, vel ſaltem his abruptis per aliquod tempus, & cöalitis,

ac

ac per conſequens per umbilicum nutriri non potuerint, ut hîc quidem nihil profecerint. Quantum autem attinet ad objectionis ulteriorem explicationem de privatione inſtrumentorum ad ſuctionem neceſſariorum, dico 1. rarius hæc contingere, illiſque, qui contigiſſe ferunt, vix habendam fidem propter plenius proponendas rationes; 2. ſi contigerit, illa animalia tamen habuiſſe circa illum locum alia organa, viaſve, per quas alituram acceperint, quæ ſæpius non animadvertuntur, quod non exacte illi inquirant, atque ex aliorum fere relatu ſcribant; 3. illa foraminula, aut organa videri quidem, nec tamen eſſe occluſa; 4. ſi ipſis clauſa eſſe, aut ita videri concedamus id ultimis geſtationis diebus fuiſſe factum, quibus à matribus alimentum accipere non potuere, eoque tempore propriâ particularum nutrientium quadrâ vixiſſe crediderim; intra corpus enim maternum exiſtentia parum, aut ſaltem longe minus, quam in lucem edita per inſenſibilem tranſpirationem amittunt, & cum non amplius potuerint ſucco proprio vivere, ſanguine, ſpiritibus, & humoribus diuturnâ, ac continuatâ fermentatione, ceſſante particularum blandarum, ac pinguium adductione, acrioribus redditis, ideo nimis maturè, aut macilenta in lucem prodeunt. 5. ideo etiam mortua produci, vel ſaltem non diu vivere; 6. hæc animadverti quidem circa bruta,

quæ

quæ non tam diu geruntur, ſed nunquam, quantum mihi innotuit, circa homines: vel ſi his talia contigerint, adfuiſſe tum etiam dictas circumſtantias. 7. quidni poſſit, ore, ſeu aliis organis, loco oris factis, occluſis latex nutritius per nares, aures &c. in cavitatem oris, aut in ventriculum immitti? quidni etiam poſſet per anum impelli in inteſtina, loco ventriculi, & ſic in vaſa lactea? at inauditas plane eſſe eas vias clamitas, ac contra ordinem, curſumque conſuetum: concedo. Sed, ſicuti viatori, occluſis viis ſolitis, aliæ ſunt quærendæ, aut ſiſtendus gradus, ſic & ejuſmodi caſibus nutrimentum ſumendum eſt per vias conſuetas, aut moriendum; & quia forſan per vias inſolitas accipiunt, ideo etiam mox moriuntur, quamprimum in lucem producuntur, vel ſaltem non diu ſuperſunt, quia extra uterum tali modo nutriri & ſubſiſtere nequeunt. Per anum autem hominem ali poſſe nutrientes clyſteres exemplo ſunt.

§. 11. Diximus ſupra, cum nutritionis per os neceſſitatem demonſtrare conabamur, cauſam requiri, quæ cavitates, de quibus ibi, apertas teneat, quod cum deſtrui non poſſit, quidam nihilominus inſurgunt in noſtram ſententiam, putantes ſe cauſam (ſalivam ſcilicet, bilem, & ſuccum pancreaticum) cavitates antea dictas conſervantem inveniſſe, eamque ad noſtræ hypotheſeos refutationem ſufficere: ſed

ni-

nihil agunt. 1. cum pernego paucula iſta ſufficere ad tot, tantaſque cavitates integras conſervandas, & ſuſtinendas, cum inſuper ampliores indies reddi debeant illæ; 2. dico non ſolum ſufficere, ſi os internum, æſophagus, ventriculus &c. aperta teneantur, verum etiam os externum (gingivæ nempe, & labia) ne illa unà cum linguâ, & gingivis ſibi invicem adhærendo tandem cöaleſcant, quare, ut per illa continuò aliquid tranſeat, perquam neceſſarium eſt; 3. ſi tranſitus hîc negetur, reſpirare nequiret fœtus quod §. 9. affirmavi. Reſpiratio autem intra uterum æque neceſſaria eſt fœtui, quam alimenti per os aſſumtio; 4. undenam mæconium? ex particulis craſſis, haud dubie dicent, ſalivæ, bilis, ſucci pancreatici: id verò ex prædictis liquoribus produci poſſe; ſaltem tantâ copiâ, non eſt admittendum. Quo enim, quæſo, pacto tanta quantitas craſſorum fæculentorum à particulis adeo tenuibus, ſubtilibuſque producatur? quæ eâ de cauſâ ad nutritionem, ſive ad adhærendum ineptæ ſunt, ut ſaliva, bilis, ſuccus pancreaticus, cum in tenello tali corpuſculo longe adhuc, quam in matre, ſive in adultioribus exiſtunt tenuiores, ſubtilioreſque, dum talia etiam ſunt ejus vaſcula, quæ dictos liquores tranſmittunt; 5. unde liquor, qui invenitur in fœtuum ventriculis, & qui analogus eſt ei, qui Amnio membranâ fœtum proximè cingente re-

pe-

peritur, & quem, antequam ubera preſſere, aliquando evomunt? Dicet forte quiſpiam per vaſa gaſtrica hujuſmodi materiam pervenire in ventriculum; verum non videtur tam copioſa materia, & quidem per poros tam anguſtos, ibi deponi poſſe. Sed poſito hoc, quomodo portio vitelli ovi, quæ aliquando in ventriculo pulli gallinacei reperta eſt, eò deponatur, mihi explicetur? non putem certè quemquam dicturum per vaſa gaſtrica eam inferri in ventriculos; 6., quod præcipuum, addo, non tantum cauſam hîc requiri conſervantem, & latera ſuſtinentem, ſed & generantem, ſeu efformantem. Generale enim eſt axioma, quod, ubicunque ſint cavitates, ibi etiam cauſæ fuerint efformantes, requiranturque perpetuò conſervantes; quis enim ſine cauſâ effectus? liquor itaque Amnio concluſus mihi eſt cauſa os internum, tracheam arteriam, pulmonum bronchiá, æſophagum, ventriculum, inteſtina, vaſa lactea efformans; quid autem præter hunc iſta efformaſſet? nam, quamvis iterum in auxilium ſaliva vocetur, biliſque ac ſuccus pancreaticus &c. quæ jam ante non ſufficere oſtendi, tamen illi liquores hæc efformare non potuere, quoniam illa debuerunt jam efformata fuiſſe, antequam dicti liquores illic potuerint ſeparari, & in ea immitti: ita ut ulteriori opus non ſit demonſtratione, quâ fœtum in utero matris per os ſumere nutrimentum doceam.

§. 12. Poſt-

§. 12. Poſtquàm igitur liquet *etiam per os nutriri fœtum*, probandum reſtat, ſuccum iſtum nutritium *per os ſolum* admitti: quod ſi ſtatuatur, unuſquiſque Medicus, & rerum Anatomicarum vel parum peritus, ſatis intelliget hypotheſin hanc repugnare circulationi ſanguinis, quæ à matre prægnante in fœtum, & vice verſâ plurimis retrò annis fieri dicta eſt, paucis admodum exceptis, qui meam hypotheſin quidem attingere, eique, at obſcurius, aſſentiri videntur, ſed nihil demonſtrant, & nemo huc uſque quidquam, (quantum quidem noſſe licuit) quod probet, attulit, præter virorum par clariſſimum, *Charletonem* videlicet, ac *Entium*, quibus forte addendi *A. Everhardus*, & *Franc. Bayle*, quorum ſcripta, abſolutâ jam hâc qualicunque ſcriptione, videre demum contigit, ita ut, cum illos nonnulla non ſpernenda ad hanc meam hypotheſin adferre viderim, diutius hæſerim, (ne compilator viderer) hanc diſſertationem in lucem ederem, nec ne; ſed, quoniam plurimorum, quæ in hanc hypotheſin dicentur, à dictis ſcriptoribus nulla (quod ſciam) fiat mentio, non omnino operam luſurus mihi viſus ſum, ſi intricatam hanc quæſtionem, & quæ tam diu Medicorum, & Anatomicorum torſit ingenia, quantum poſſem, diſtinctius enodarem; eóque magis iſthæc mihi ſedit ſententia, quo plures hodie contraria de circulatione ſentire intellexi.

§. 13. Ut igitur hanc meam hypotheſin confirmem, nego tam diu jam admiſſam fœtus cum matre circulationem, imo dicere audeo ne guttulam quidem ſanguinis à matre in fœtum, & vice verſâ, tranſire: ſed, ne temerarius videar, objectiones diluam præcipuas, ac deinceps cujuſvis præjudicii immunem mihi eſſe animum videre erit.

§. 14. Primò itaque objici poſſet, quod ſi vaſis placentæ cum uterinis tale non ſit commercium, ut ſanguis vice verſâ tranſeat, fluxus menſtruus ſtato tempore rediret, continuaretur que, atque abortus eſſet cauſa: id autem minimè ſtringit argumentum; ſimiliter enim quæro, cur fluxus menſium non procedat, cum ovum, ſeu embryon nondum utero eſt annexum: illud autem fieri putamus, quod ſanguis fæmininus impræ gnatus fermento virili jam non auſcultet fermento, quod alias ſanguinem ſingulis circitèr menſibus plus ſolitò movet, niſi forte ille nimis exiſtat craſſus, vel fermentationes ſatis ſint potentes, quare tum ſanguis fermentum eludit, ut in viraginibus, viriſque, qui fluxum propter ſanguinis fermentationes potentiores non patiuntur.

§. 15. Secundò non opus eſſe, ut placenta agglutinetur utero, ſi circulatio reciproca, & utrinque vaſorum unio non eſſet vera: Id equidem concedo; aſt dico eam agglutinationem

non fieri ob requiſitam circulationem, ſed deberi diſtenſioni, quæ fit internâ fermentatione, & incremento embryonis, unde, ut §. 7. fuſius, utero annectitur.

§. 16. Tertium obſtaculum eſſe poſſet in vaſis placentæ, quæ utero tam arctè inſeri quiſpiam forte affirmabit, quam plantarum, ſeminumve radices terræ inhærent, & hinc conſtare, matris vaſa ſanguinem effundere in fœtum. Verum quidem eſt placentam, & aliquatenus etiam vaſa ejus in utero, ſed ſuperficietenus tantum, inſinuari, idque fieri neceſſum eſſe jam demonſtravi, & mox ulterius patebit: ſed hinc non ſequitur vaſa fœtus, & matris neceſſariò eſſe unita; imo unita (aut potius agglutinata) hîc & illic ſibi invicem ſunt, ſed non ita, ut utrinque ſanguinem (intellige ante partum, antequam avulſa, & læſa fuerint) tranſmittant, dixi enim ſupra non aliter applicari placentæ vaſa, quam partes quædam fructus in factitias inæqualitates vaſis, cui anguſtiori, diverſiſque intus diſtincto ſculpturis includitur, cedunt, quia internâ fermentatione, & ſuccorum protruſione in eaſdem coguntur, quare quoque fructus eâdem figurâ, iiſdemque vaſis induitur lineamentis: ſic etiam quædam partes placentæ à motu embryonis, ſive ejus accretione in inæqualites uteri coguntur, inſinuanturque, & arcte affiguntur, ut abſque magnâ moleſtiâ quandoque, ac ruptione

 ab

ab utrâque parte vaſorum ſanguiferorum ſecundæ divelli nequeant.

§. 17. Quartò ajunt ſanguinem poſt partum ab utero fluentem certo eſſe indicio vaſa fœtus cum matris vaſis fuiſſe unita, ac proinde veram eſſe dictam circulationem : At hoc jam ex præmiſſis ſolvitur; illa enim fluxio, ſive lochia ſolum dependent, ut poſtea uberius explicabitur, à læſione quorundam tam uteri, quam placentæ vaſorum, productâ vel à matris nimiis preſſionibus, vel fœtus calcitrationibus, vel ſecundarum ab utero divulſione; atque eâ de cauſâ etiam, quo illæ magis, minuſve arcte utero affixæ fuerint, & majori, minorive avellendæ fuerint vi, ac quò vaſa majora, aut minora, plura, aut pauciora fuerint læſa, vel quò ſanguis maternus plus, minuſve acris, tenuis, aut craſſus fuerit, eò fluxus ſanguineus major erit aut minor, tardius, citiuſve ceſſabit.

§. 18. Quintò; ſi aqua, vel cera liquefacta in arterias umbilicales ſiphonis ope injiciatur, omnis fere à convexâ, uteroque affixâ placentæ parte effluet: Quod experimentum plane adverſariis videtur favere. Haud dubie enim hanc per illa effundi dicent foraminula, per quæ ſanguis ex eorum opinione, dum, cum maternis eſſent unita, à fœtu trânſit in fœtam, & vice verſâ, quod tamen nego; & præterea experimen-

mentum hoc non uſque procedit, imo ne guttu-la quidem effundetur, ſi placentæ convexa pars tempore partus à matris nimis vehementibus nixibus, fœtus calcitrationibus, aut obſtetrice diveliente non lacerata, poſteave ab aliis, aut denique ab Anatomico in expurgando ſanguine non incautè tractata ſit. Verum omnis aqua levi, continuâque manuum preſſione per venam redibit, de quibus ulterius circa finem hujus exercitationis.

§. 19. Sextò ſtatuunt illa animalia, quæ ſine ore, aut eo occluſo prodierunt, nutriri non potuiſſe: Ajo, quod ſi talia dentur exempla, vias tamen aliquas circa os exſtitiſſe non animadverſas, ut §. 10. jam dictum plenius.

§. 20. Septimò fruſtrà placentam, & vaſa umbilicalia eſſe dicent, ſi negatæ circulationi non inſerviant, nec humor embryon nutriturus per ea ſimul cum ſanguine materno deferatur, quoniam illorum alius uſus excogitari nequit: Reſp. quamvis eorum uſus demonſtrari non poſſit, eumque continuò ſenſibus non excogitemus, non abſurda ponenda eſſe; abſurda enim ea eſſe evincam: Deinde etiam nego eorum nullum eſſe uſum, ſed non eſt talis, ut per ea ex matre ſanguis, & per conſequens cum eo nutrimentum deferatur in corpuſculum fœtus; verum ut ſanguis hujus per ea circulum faciat in placentam, non autem ulte-

rius, & illic ab aëre in cellulis, ſeu ſpongioſâ placentæ ſubſtantia depoſito temperetur, & refrigeretur, atque ex eâ iterum per venam umbilicalem tendat in fœtus hepar, & ſic tandem ad cor: Hanc igitur ob cauſam ſtatuo funiculum umbilicalem longitudinis quoque tantæ eſſe, ut ſanguinis refrigerium tanto ſit majus; certo enim conſtat, quo remotior ſit à corde, eò frigidiorem evadere ſanguinem: Præterea placenta, & præcipue ejus membranæ, neceſſario requiruntur ad lympham nutritiam continendam, & ſervandam, ut poſtea uberius.

§. 21. Aëris autem, quo fœtus ſanguinem etiam refrigerari diximus, minus facilis cuipiam forte videbitur in placentam tranſitus: Hunc vero in ejus ſubſtantiam, quæ fere inſtar pulmonum celluloſa eſt (quare quidem aliquatenus alter fœtus pulmo dici mereretur) ſingulis matris inſpirationibus propelli ſuppono per poros diaphragmatis, & uteri, cujus ſubſtantia ſpongioſa (præſertim imprægnationis tempore) ac proinde valde poroſa eſt, quam ob cauſam æque aër, imo facilius per uterum, quam per poros membranæ pulmonariæ in pectoris, & per poros diaphragmatis in abdominis cavitatem tranſire poteſt: Verum aliquis objicere poſſet, cum mater jam obierit, unde tum ſanguis fœtus refrigerabitur, quoniam aër non amplius tunc inſpiratur, nam fœtum aliquamdiu adhuc poſt

ma-

matris mortem ſuperſtitem manſiſſe experientia docuit: Dico, quod tum matris fotus, & calor internus non tantus exiſtat, ut ſanguini refrigerio opus ſit, & quia calor ſenſim minuitur, tandemque ceſſat, ideo fœtum etiam emori putamus, & diutius, breviuſve ſuperſtitem manere, prout dictus calor diutius, aut brevius continuatur.

§. 22. Sed non ſufficit dicere ſecundarum, & vaſorum umbilicalium uſum eſſe talem, ac proinde ob hujus cauſam hæc eſſe facta, ſed opportet mechanice oſtendere, quare ita producta ſint: hoc itaque ut explicem (nam quod ſciam, à nemine unquam id fuit factum) puto placentam, & vaſa umbilicalia præter eum, quem modo dixi, alium inſuper habere uſum, vel ideo potius progenita eſſe, quod ſanguis, dum in embryone non, vel ſaltem non omnis (ut in adultis, vel aliquamdiu natis, ſed tantum aliqua ejus portio ad vaſa illa aperta tenenda, ne fœtu in lucem edito eſſent coalita, & ſic ſanguis ligato poſt partum funiculo umbilicali per placentam circulari nequiens ſiſteretur, morereturque infans) pulmonum vaſa intrare poterat ob aquam intus ſubſtantiam pulmonum prementem, eorum loco intrare debuerit vaſa umbilicalia, & placentam, quia, quoniam pulmones omni ſanguini ex cordis dextro ſpecu expulſo ſufficientem non dabant locum, alius

requirebatur, quem ſanguis ille, ut decenter circulari poſſit; occuparet: quare autem iſti ſanguini in iis ſufficiens locus, & tranſitus non fuerit, jam dixi, quod ſcilicet pulmonum vaſa nimis premerentur, anguſtarenturque à lympha in bronchiis, eorumque cellulis contenta.

§. 23. Quæri hîc poſſet, quomodo, & quare aqua ſive lympha illa embryonis pulmones ingrediatur, & objici quod inde ſuffocaretur: Reſp. hoc non aliter ſe habere, quam in piſcibus, etiam aquam reſpirantibus, nec tamen ſuffocatis; deinde neceſſario illa quoque pulmones ingredi debet, quia alias embryon non poſſet nutriri per os, quoniam ille humor in inſpiratione æque per epiglottidem in aſperam arteriam, & pulmones, quam in œſophagum, & ventriculum impellitur: Quod ni fieret, aër ejus loco intraret, & tum eum reſpiraret, quod fieri intra uterum non poteſt, dum liquori innatat, unde ſtatim ſuffocaretur, non aliter ac illi, qui ſemel aërem reſpirarunt, in aquam injecti ſuffocantur, moriunturque; ergo neceſſariò lympha, cui embryon innatat, ad pulmones delabi debet, utque etiam efficiat, ne epiglottis, bronchia, & cellulæ pulmonum coaleſcant.

§. 24. Dum igitur ſanguis non eâ quantitate, quâ ex utrâque venâ cavâ in auriculam cordis dextram effundebatur, dextrum cordis antrum in-

intrare poterat, quia ab arteria pulmonali ex eodem non tranſmittebatur, ſaltem non eâ quantitate, factum fuit foramen rotundum in ſepto cordis intermedio circa ejus baſin, ut ſic multum in auriculam dextram effuſi ſanguinis, dum iter in arteriam pulmonalem ipſi maximam partem occluderetur, per foramen illud rueret in ſiniſtrum cordis thalamum: Cum autem aliquam portionem iſtius in cordis dextro ventriculo fermentari neceſſum eſſet, & tamen illa fermentata, ac verſus arteriam pulmonalam protruſa necdum poſſet per eandem omnis tranſmitti; hinc nihilominus paululum aſcendente ſanguine iſto, & obſtaculi nonnihil inveniente, factum fuit foramen ovale, *canaliculus* ſcilicet *arterioſus*, ut, quantum arterias pulmonales aſcendere, & tranſire non poſſet ſanguinis iſtius, in arteriam Aörtam effunderetur, & ſic commodè fieret ſanguinis circulus non tamen, vel ſaltem non magna portione, vaſa pulmonum intraturi, quamdiu fœtus in utero verſatur: Cum autem ex eodem excluditur, vice verſa ſanguis poſt partum non amplius circulatur per placentam, quoniam ligatione funiculi umbilicalis impeditur, ſed per pulmones; quorum bronchia, & cellulæ, ante partum, præſertim quando adhuc valde mollia exiſtebant, aliquatenus collapſa, & lympha repleta tum evacuantur. Sanguis enim ad juſtam circulationem

 per-

perficiendam ſatis ſufficientem locum non habens majori longè vi prorumpit, quia nunc circa umbilicum ſolitus ejus tranſitus ſiſtitur; præterea dum ejuſdem fermentationes in corde jam fiunt fortiores majori quantitate cogitur in vaſa pulmonalia, eademque per conſequens magis, ac magis diſtenduntur, unde etiam lympha ex bronchiis, & cellulis ſic ſenſim omnis exprimitur, & ſolus aër ſuccedit; quare etiam lympha evaneſcente illæ magis ſenſim cedunt, & quidem eo facilius, quoniam aër, corpus non ita grave, quam aqua, pulmonum ſubſtantiam, & eorum vaſa jam non ita comprimit: Hinc illorum ſubſtantia magis inſuper elevatur, & ſanguini ad eorum vaſa, occluſo ad placentam itinere, fortius propulſo inde liberior in eoſdem ingreſſus conceditur. Hinc autem maximè fieri ſtatuo, ut foramen rotundum, & ovale ſenſim collabantur, & evaneſcant, de quibus mox latius.

§. 25. Ultimò (ne nimius ſim) contendunt fœtum non poſſe accipere nutrimentum, ſi placenta non habeat vaſa ab utero, quibus ſanguis ex matre ad illum, ut inde nutriatur, poſſet accedere: At ſciant nihilominus nutrimentum ſatis commode, (dum ſanguis non nutrit ſub ratione ſanguinis, ſed tantum expulſæ ex arteriarum poris particulæ blandiores, & reſinoſæ, partibus ſolidis adhærendo, nutritionem, &

aug-

augmentationem efficiunt) ad eum perduci poſſe, videl. per tubulos uteri, in quos ex fœtæ arteriis ſuccum illum deponi judico, atque iterum ex his in uteri cavitatem, quamdiu ovum, ſive embryon, ei nondum eſt annexum, & ſic per poros membranæ chorii in intermediam membranam celluloſam: vel, quando jam affixum eſt, ex dictis uteri tubulis verſus placentam, & membranam chorion, & ita in earum vaſa peculiaria, ſeu tubulos, continuò humorum transfluxu ex poris ſenſim ampliatis, & prolongatis relictos, progenitoſque, qui ſuis orificiis, internam uteri ſuperficiem ſpectantibus, abſorbent dictum laticem reſinoſum, ſeu nutritium: non aliter ac à vaſis chyliducis chylus, aut à lymphæducis humores à nutritione reſidui abſorbentur, vel potius, ne priſcorum more loqui videar, intruduntur, ſeu (ut in mari unda trudit undam, & in flumine gutta guttam) impelluntur in illorum orificia initium (loquor de vaſis lymphaticis) in partibus ſolidis habentia: Aut etiam non ſecus, ac Spiritus Animales in cerebro aſſiduò in principia nervorum in ventriculis cerebri exiſtentia ab aliis ab arterioſo ſanguine ſeparatis ſpiritibus, aliiſque à tergo continuè ſequentibus, ac prementibus adiguntur, ut ſic fiat eorum continuus per corpus vivens influxus, & circulus; Atque ita quoque ex dictis tubulis latex nutritius receptus

de

deponitur in ſacculis, ſive veſiculis inter chorion, & amnion, in quibus ad futuram fœtus alituram reſervatur: Ex his vero in formam vaporis, vel roris, quidni etiam (dum omnia ibi calent, ac proinde pori valde patuli ſunt) tenuis liquoris, quam primum ſpatiolum aliquod à particulis recedentibus intra amnion membranam relinquitur, propellitur (quoniam in corpore vivente humorum circulus eſt continnus) intra eandem, atque ſic, dum vacuum non datur, in abeuntium locum ſuccedit.

§. 26. Omittere tamen hoc loco non poſſum, quod mihi nuper contigit de membranâ, ſeu veſiculis, centeſimâ vix inveſtigatione reperiendis, inter chorion, & amnion contentis, quarum mentio §. præcedenti facta eſt, quæque ſuum hîc uſum habent: poſtquam igitur chorion ab amnio ſeparaſſem, placentamque eluiſſem, ac ea aliquamdiu repoſita fuiſſet in aquâ calidâ, antea ab invicem diductas ejus membranas diligentius inſpicere cœpi, paſſimque inveni membranæ amnio adhærentem etiam aliam membranam mollem admodum, ac fere pituitæ inſtar ſeu muci alicujus conſtantioris (forſan, quod jam aliquamdiu in aquâ calidâ poſita fuiſſet placenta) ita tamen, ut membranaceam referret formam, ſed quæ, aquâ aliquatenus tumentibus cellulis, ſtraminis latitudinem circiter æquabat; celluloſa enim erat, aut quaſi ex par-

parvis ſacculis, ſeu veſiculis conflata, quæ tenellis valde membranulis conſtabant.

§. 27. Quod autem corpus hoc veſiculare, ſeu celluloſum, inter dictas membranas intermedium, nunquam (:quod ſciam:) aliis fuerit conſpectum, nec facile quoque conſpici poſſit, id fieri putem, primò, quia ultimis geſtationis diebus cellulæ iſtæ non ita ſunt repletæ, ſed evacuantur magis, quia fœtus tum indiget multo nutrimento, & deinde tam preſſione partium matris externarum, quàm fœtus internarum magis exprimitur in cavitatem, quæ fœtum continet; tertiò, quod quamvis aliquatenus adhuc tumeant, mox, membranis fœtum amplectentibus in partu ruptis, liquor ille dictis cellulis contentus emanet, & ſic maximam partem effuſus ſit, antequam ſecundæ ab utero ſint ſeparatæ, & ab obſtetrice conſpiciendæ tradantur; quartò quod ideo portio reſtans ſtatim omnis effundatur, præſertim quando amnion vi, imprudentiâve à chorio avellitur, unde fit, ut ſacculi, ſeu cellulæ rumpantur porrò, & hinc non conſpicuæ ſint, quoniam tum nullo replentur liquore; vel denique licet aliquatenus conſpiciantur à peritioribus Anatomicis, animum tamen non attendunt forte ad hanc membranam intermediam, quia recurrunt ad hoc, quod ſingula membrana in plures alias dexteritate quadam (quod non nego) poſſit ſeparari, & ſine du-

dubio ita, quamvis caſu videant, negligunt illam, quam chorio, & amnio cautè à ſe mutuo ſeparatis, elutâque dein placentâ, mihi ita videre contigit, idque haud dubiè factum eſt, quod aquâ tepidâ (cui inſuper admixtus erat experimenti capiendi cauſa liquor quidam ſpirituoſus) in quâ ſecundæ jacuere aliquamdiu, oſcula, ſeu pori hujus intermedii corporis, quid ni etiam aliquatenus ejus cellulæ, quibus conſtat, partim calore aquæ, partim dicti liquoris ſpirituoſi particulis ſubtilioribus ſint aperta, atque ſic levi frictione, preſſione, & continuâ à manibus meis factâ ſecundarum devolutione aqua ſenſim ingreſſa fuerit, & quidem eò magis, quod ſecundum illam membranam, cui intermedia cellulóſa adhærebat, inter interſtitia harum duarum membranarum, aquæ portio præ tenuitate ſuâ deſcenderit, & per apertiores poros hic illic ipſos ſacculos intraverit, cum hi præterea ab unâ parte membranâ chorio deſtituerentur, atque adeo aquæ major daretur tranſitus: unde etiam mihi tandem corpus hoc celluloſum intermedium conſpicuum factum eſt: In hoc itaque concludo humorem pinguem, & reſinoſum ex uteri tubulis delatum colligi, & ad nutritionem reſervari. Nam inde per poros membranæ amnii, vel per vaſa, aut tubulos peculiares, ex iſta intermedia celluloſâ ſubſtantia exſurgentes, impellitur in intimam, quæ fœtum continet,

ca-

cavitatem, ut ſic ei in os impulſus tandem cedat in nutrimentum.

§. 28. Quoniam ex his itaque patet non neceſſe eſſe, ut fœtus à matre accipiat ſanguinem, ac conſequenter per venam umbilicalem humor nutritius cum eo embryon intret, demonſtrandum reſtat ſanguinem ex matre in fœtum, aut vice verſa circulari non poſſe: Id autem patet ex eo, quod vaſa placentæ cum vaſis uteri non uniantur, ut ſanguis tranſeat; neque enim ita uniri poſſunt. Nam quo naturæ inſtinctu incitata, & expergefacta ad recludenda ſemet, ut ſanguinem in vaſa embryonis effundant, exſpectent vaſa matris, quaque facultate, aut providentia ibi etiam jam jam parata exiſtant illa embryonis, ut ſanguinem maternum recipiant, & illic ita uniantur, & ſibimet quaſi ictu oculi applicentur, ſane non video.

§. 29. Præterquam autem, quod demonſtrare non poſſint, quo pacto illa applicatio, & unio fiat, probare aggredior vaſa embryonis ſanguiduca cum maternis nec uniri, nec uniri poſſe, ac per conſequens nullam habere tranſfuſionis communicationem: Dico itaque Primò, ante imaginariam illam vaſorum unionem prius & embryonis, & matris arterias, venaſque aperiri debere, unde magnum ſanguinis oboriretur profluvium, præſertim ſi mater ſeſe multum moveret, ex quo ſanguinis profluvio non ſolum

mag-

magna, & gravia ſymptomata, ſed etiam embryonis mors, ſive abortus, imo aliquando, ſi non excluderetur, mater ipſa tandem obiret, dum cuivis Anatomes vel modicè gnaro ſatis innoteſcat uterum tempore imprægnationis arctiſſimè claudi, ac proinde ſanguinem illum, negato exitu, putreſcentem haud dubie iſtorum accidentium cauſam fore.

§. 30. Secundò, venas eſſe continuationes arteriarum, ac proinde embryonis ſanguinis circulationem tantum fieri per ipſius propria vaſa, quare conſequenter cum ita ſeſe habeant matris venæ, arteriæque, nullam ſanguinis transfuſionis communicationem vaſa fœtus cum matris habere poſſunt: Eſſet etiam contra ſanguinis circulationem, ſi dicta transfuſio vera foret, quoniam arteriæ tendunt, ſanguinemque ferunt à centro ad circumferentiam, venæ autem revehunt. Et hîc arteriæ matris adducerent ad centrum, ad cor ſcilicet embryonis, qui venarum uſus: Sed dicet quiſquam arterias maternas in placentâ in venas ſanguinem immittere. At ille revehi dici non poteſt, quam diu metam, id eſt centrum non acceſſerit, ſed eâdem lineâ adhuc progrediatur: Atqui à corde matris, poſita circulationis communicatione, uſque ad cor fœtus progredi pergit, (nam profectò nemo demonſtrare poteſt curſum ejus verti, quam diu non ad cor embryonis pervenerit) ergo tum re-

vehi nondum dici poteſt, ac per conſequens circulationi, id eſt ſolito curſui ſanguinis repugnat: Ut hinc clare pateat error, & falſitas iſtius transfuſionis. Præterea embryonis vaſa ita, ut ſanguis transfundatur, conjungi æque impoſſibile putem, quam homini, cui pars corporis minus notabilis amputata eſſet, poſtea conſolidatione factâ alia amputatæ ſimilis applicetur ita, ut vaſa utriuſque ſanguiduca ſibi invicem adhæreant, ac ritè procedat circulatio.

§. 31. Tertiò; monſtrat ipſe uſus uteri faciem internam eſſe glabram, & quaſi viſcoſâ, aut reſinoſa quâdam materia obſeſſam, quæ oſtiola vaſorum uteri obliniendo, ac obducendo tali caſu occluderet, & proinde efficeret, quo minus ſanguis per eadem tranſire in vaſa embryonis, eaque, cum matris vaſis uniri poſſent. Sed dicat mihi quiſpiam, quomodo ſanguis, ſive humores embryonis, cum nondum, vel ſaltem non notabiliter affigeretur utero, circulum abſolverint. Si abſque matre. Quid ni poſtea, illo accreſcente, ita circulari pergant? nihil ſane impedit: Et cum ejus arteriæ, ac venæ inter ſe communicationem habeant, antequam utero affigitur, & poſtquam ex eodem eſt excluſum, quare etiam non unitæ manerent, quandò placenta utero vel affixa jam eſt, vel qua facultate tranſitus humorum per embryonis propria vaſa

 ceſſa-

ceſſaret, & inverteretur, ut ſic tranſeat per vaſa materna?

§. 32. Quartò; Si ſanguis genitricis in fœtum, & vice verſa circularetur, vita fœtus dependeret à matris, quod falſum eſt. Fermentatio enim ſanguinis in fœtu non crebrior tum eſſet, quam in matre, quia impoſſibile eſt, ut, in ſtatu præcipuè ſano, ſanguinis circulatio in una corporis parte ſit crebrior quam in altera, quoniam ſanguis æqualiter ex ſiniſtro cordis antro utrique lateri diſtribuitur. Atque ideo ex corde matris non poteſt quoque in placentam, & in fœtum celerius propelli, ac in aliam quamlibet materni corporis partem, dum etiam fœtus, ſi ſanguis reciprocè transfunderetur, æque ac aliæ materni corporis partes ejuſdem corporis eſſet continuatio, & pars: Atque poſt partum fœtus pulſum præter propter altero tanto crebriorem, quam matris, aut adulti hominis deprehendimus; ideoque dicendum eſt fœtum minimè continuationem matris, ſed corpus eſſe, ut ita loquar, ſeparatum, quale ſi ſit, ſeparata etiam erit circulatio, nec ejus vita à materna dependebit, uti revera non dependet.

§. 33. Nec obſtat, quod ſecundum alios forte longe aliter fiat circulatio in embryone, quam in infante jam aërem reſpirante, multumque eâ reſpiratione augeatur ſanguinis motus: ipſe enim non augeri illum, at contra retardari multum

tum propter particulas aëris nitroſas, acidaſve contendo. Quod in iis clarum eſt, quibus impeditur reſpiratio; In his enim ſanguinis longe major eſt motus, ipſique plus caleſcunt, rubentibus admodum partibus exterioribus, quoniam dictis aëris particulis motus ſanguinis non refrænatur, nec ſanguis temperatur: Uti etiam videre eſt in incubo, anginâ, pleuritide &c correptis, qui vel reſpirare timent ob dolorem ex partium inflammatarum motu, aliarumve attactu naſciturum, vel nequeunt propter vias valde anguſtatas, quare tandem ſuffocarentur, ni commodis mediis admittatur aër. Sic quoque experimur nitroſa exhibita ſanguinis motum multum imminuere. Puto etiam inſuper magnam partem ob materiam aëris nitroſam, aut acidam (in quâ frigus aëris conſiſtere judico) uti & ob alimentum, quod poſt partum fœtus aſſumit magis craſſum, foramen rotundum, & ovale ſenſim collabi, & evaneſcere, quia circulationi ſanguinis ob dictas cauſas hunc magis craſſum, & tardum reddentes multum celeritatis decedit, unde illorum foraminum expanſio minor eſt, quam antea, cum præterea viæ iſtæ (præſertim nunc patientiores, ut §. 24. diximus) ſufficiunt, quæ extra hæc foramina exiſtunt, & perpendiculares, ſeu rectæ ſunt; ob quas etiam ſanguis, (qui indies craſſior, ac proinde gravior evadit) ſuâ gravitate per perpendicularem lineam, ſeu

viam potius propelletur, quam per curvam; quoniam inſuper dictæ viæ, vaſa nempe pulmonalia, ipſi ſufficiunt, & perquam neceſſarium eſt, ut tantum illas ingrediatur, quod ſanguini iſti craſſiori binâ cordis fermentatione nunc opus ſit, ut inde tanto magis dividatur, & attenuetur. Porro fœtus rhythmum (ſive arteriarum agitationem) longe alienum eſſe à fœtæ, aut cujuſdam adulti pulſu, id eſt crebriorem, in ipſo partu licet experiri, ſi videl: hac manu carpum matris, illa umbilicalem funiculum tangas.

§. 34. Quin etiam crebrior longe ſit fœtus circulatio, & pulſus neceſſe eſt. 1. Eſt enim ſanguine materno longe fluidior fœtus ſanguis, utpote ex tenuiore, ac multo ſubtiliore alimento proveniens: fluida autem, quibus tanta diviſione non opus eſt, citius fermentari quis ignorat? Illud ipſum autem in moribundis quibuſdam liquet, quorum ſeceſſionem faciente ſanguine, eave jam facta, fluida portio ſupernatans multo fermentatur crebrius, quam quidem antea: Atque hinc moribundis pulſus quandoque creber. 2. in utero per diaphoreſin, & exſpirationem (per hanc enim continuo etiam multas particulas ſubtiles deperdimus, uti id ſingulis exſpirationibus ex expulſorum vaporum copia ſatis patet) ac per diureſin non tantum, quantum extra eundem, particularum fœtus ſan-

guinis

guinis fluidarum, & ſubtiliorum fit diſpendium, quia innatat fluido fere æque ſubtili, ac quod tranſpiratur, ita ut ex illius corpuſculo ſubtiles particulæ, uti quidem quando degit extra uterum, non tam abire poſſint: 3. Non ita ſanguini fœtus adhucdum matrici incluſi, ac jam geniti commiſcentur particulæ aëris nitroſæ, quas ejus motum retardare jam dixi. 4. Continuò fovetur ab utero, & partibus ejus proximis, & propterea ob dictarum aëris particularum minorem quantitatem fœtus prorſus liberatur à frigore illius externo, à quo quomodo ſanguinis motus retardetur, quantaque inde proveniant mala, imo aliquando ipſa mors, unicuique ſatis innoteſcit. Ex allatis etiam fœtum ita rubere putem. Illo namque calore, quin & crebriore motu, ac tenuitate ſua ſanguis ratione ſanguinis minima vaſa ſubintrat; unde ille color, qui ſenſim iterum evaneſcit cum propter frigus externum, tum propter alimenta craſſiora, & inde creſcenti fœtui craſſiorem redditam cutem. Ex his itaque quivis facile perſpexerit fœtus ſanguinis circulationem in utero celeriorem eſſe, quam cum diutius extra eum degit jam adultior.

§. 35. Quinto ſi vaſa umbilicalia conjungerentur cum uterinis, ac ſanguis matris tranſiret in fœtum, hujus ſanguis æque craſſus eſſet, ac illius: Nihil tamen iſtius craſſitiei in placen-

ta deponitur, nec deponi poteſt, quia ſanguis in ſtatu integro nunquam extravaſatur : Fœtus autem ſanguis dilutus eſt, & fluidus, ut ex crebriori pulſu patet, ac jam demonſtratum eſt.

§. 36. Sexto æque duco impoſſibile duo dari in uno corpore corda, quam uno in circulo duo centra : Etenim ſi circulatio à fœta in fœtum concedatur conſiderandus eſt hic tanquam materni corporis pars, haberetque adeo duo corda genitrix, ac conſequenter duo centra circulus, quod in hoc ponere uti abſurdum, ſic & in illa id ſtatuere non minus ridiculum eſt: Fœtum autem, ſi ſanguis à matre, & reciprocè transferatur, aliter ac matris continuationem, ſive partem conſiderari non poſſe, cum plenius demonſtraverim §. 32 plura addere ſuperſedeo.

§. 37. Poſtquam vero jam multis oſtendi matricis, placentæque vaſorum talem non eſſe unionem, ut ſanguis, & cum illo alimentum transfundatur, quæro inſuper, cur ovum, ſeu embryon, ſi utero nondum annexum creſcat, nutriaturque, non etiam jam annexum eodem modo poſſet accreſcere, atque nutriri? At dicet quiſpiam illo caſu ita procedere nutrimentum, & incrementum, uti hæc fiunt in oviparæ ovo ex ingenito ei ſucco. At nec ſic quidem argumenti vim eludet. Diſpar enim longè utriuſque ovi eſt ratio. Non enim majus fit oviparæ ovum, viviparæ contra : Proinde toto incu-

cubationis tempore illi ovo non apportatur novum alimentum. Viviparæ autem ovo nondum affixo, creſcentique novo quotidie opus eſt nutrimento; incluſo namque liquore uſque adeo increſcere non poteſt, ut uterum diſtendat: procul dubio enim, antequam utero firmiter annexum eſt, ſexies, aut octies majus evaſit, quam fuit, cum ingrederetur; ut cuivis pateat incrementum id non ab ingenito quodam proveniſſe ſucco: Deinde, ſi circulatio abſque ſanguinis materni transfuſione fiat in ovorum pullis matri non affixis quare ſimiliter non fiat in fœtu humano? ſane non invenio inde quidquam nutritioni obſtaculi, quoniam receptio ſucci nutritii per poros, aut tubulos ſecundarum intra ipſarum cavitatem eſt perfacilis, & magis clara, multoque minus periculoſa, quam ſi immediate per vaſa ſanguiduca ex matre in eum, qui utero includitur, fieret. Præterea ſi nutritio ſeminum, plantarum, arborum ita fiat per tranſudationem, non imaginariam, aut occultam, ſed protruſivam, cum per corticum poros ſucci terræ ope materiæ æthereæ intro propelluntur in tubulorum (qui ipſis ſunt tanquam venæ, & arteriæ) poros, velut in ora: Quid impedit, quo minus aſſumamus etiam ſuccos ex matre per poros membranarum embryon, tanquam corticum, involventium, propelli intra earum cavitatem, & ſic ejus os ingredi?

§. 38. Porro ſi communicatio vaſorum ſanguiducorum matris cum fœtus talis eſſet, qualis ad nutrimentum cum ſanguine materno accipiendum requireretur, unio dictorum vaſorum Fœtum, ſeu potius placentam tam firmiter fere utero affixam teneret, quam quamvis aliam materni corporis partem, ita ut vix ab utero divelli poſſet: Et licet illa vehementiſſimis parturientis conatibus, ut & fœtus calcitrationibus, nec non obſtetricis abſtractionibus divelleretur, ex divulſione cujuſque conjuncti vaſis tot vulnera exorirentur, ut vehementem, & copioſam ab utero hæmorrhagiam brevi poſt ſequeretur matris interitus, cujus contrarium docet experientia; niſi cum, obſtetrice, vel aliâ placentam, ejuſque membranas vehementer, ſubitòque nimis avellente, vaſa uteri propullulantia ita lacerantur, & rumpuntur, ut præ nimio ſanguinis fluxu mater extinguatur. Quod etiam accidere poteſt, ſi parturientis ſanguinis ita incitetur motus, iſque ita tenuis, acriſque ſit, ut vaſa illa, quæ hîc illîc aliquatenus ex dicta avulſione, licet non violenta, plerumque læduntur, immenſum aperiantur. Non tamen diffitemur poſt partum, & placentæ avulſionem ſequi hæmorrhagiam, ſed tanta non eſt, quanta quidem eſſet, ſi unumquodque unitum vas rumperetur; deinde nego omne id, quod poſt partum ab utero profluit, purum putum eſſe ſanguinem, verum multum lymphæ

reſino-

reſinoſæ, qualis geſtationis tempore in placentam ad fœtus nutrimentum tranſudat, ſanguini iſti eſſe admixtum, quem mixtum liquorem *lochia* dicunt. Ipſe autem putem ideo poſt partum cum dictâ lympha nonnihil ſanguinis ab utero defluere, quod in partu à matre, & fœtu, & poſt hunc excluſum placentæ à matrice divulſione, quædam Anaſtomoſes, ut ajunt, & vaſcula exteriora propullulantia lædantur, rumpanturque, ac ſanguinem effundant, qui lymphæ antea in ſecundas, & nunc in cavitatem uteri tranſudanti, commixtus lochia conſtituit.

§. 39. Hæc autem lochiorum fluxio major eſt vel minor, & citius ceſſat, vel tardius, prout vaſa uteri externa, & forte propullulantia, plus minus à matris preſſionibus, & fœtus calcitrationibus vehementioribus, avulſionibuſve placentæ ab utero nimis ſubitaneis læduntur, habita etiam ratione numeri, magnitudiniſque ruptorum vaſorum: Sanguinis etiam ex utero profluvium eò copioſius, & magis diutinum eſt, quo ſanguis maternus eſt acrior, unde læſa vaſcula plus aperiuntur, vel quo magis movetur, fluidiorve eſt: Hinc enim facilius, celeriuſque effluit per aperturas. Contra aliquando contingit, uti mihi narratum eſt, ut poſt unum demum, alterumque diem à fœtus excluſione ſolitæ fiant fluxiones. Hoc autem ideo fieri judico, quod ſanguis puerperæ ex partu difficiliori (nec enim id contingere

aliter putem) admodum defatigatæ ſpirituum inops multò moveatur minus, adeoque ejus preſſio ad uterum, & dilatatio vaſculorum ex iſto minori motu collapſorum ſit multò minor, & forſan ſimul ejus tranſitus præ craſſitie nimiâ difficilior, quare non mirum, ſi minor, vel nullus ſit ſanguinis ab utero effluxus: poſtea autem, motu ſanguinis cardiacis, ut vocant, fomentationibus, alimentiſque, ac potibus corroborantibus iterum aucto, ſolitus utero venit fluxus.

§. 40. Continuantur vero lochia per aliquot dies, quia uterus ob humores ſubſtantiâ ſpongioſa contentos, copiamque ſanguinis, quo vaſa uterina præ eorum amplitudine replentur etiamnum, & expanduntur, non tam ſubitò collabi poteſt, ſed, humoribus illis pedetentim effluentibus, & hinc etiam ſenſim uteri vaſis collapſis, magis ac magis, ut ita dicam, contrahitur, id eſt partes, ſive cellulæ, ſeu fibræ, ſuſtinente cauſâ ſublata, magis ſe invicem accedunt: Hinc primò anguſtatis illis viis, & poris, per quos ſuccus nutriens gravidationis tempore in membranas, fœtum involventes immittebatur, illius ſucci, uti & ſanguinis ceſſat effluxus: ſed quædam tamen aquoſa remanet fluxio, quam ex læſis vaſculis ſanguiducis, vel forte & lymphæducis provenire crediderim, quæ huc uſque viis illis, ſeu tubulis, per quos nutriturus humor geſtationis tempore

pore

pore deferebatur, ampliores exiſtunt, non obſtante, quod ſimul cum dictis viis ſint collapſa, & compreſſa, non ita tamen, ut tam lymphæ, quam ſanguini tranſitum denegent. Denique fluxio ex his vaſis etiam ceſſat, quia humores non tam compioſè in illa impelluntur, quod fit, cum quod in mammaria vaſa ob eorum majorem, quam uterinorum, proportione habitâ, amplitudinem copioſius deferantur, tum quod ſubſtantia uteri collabatur, ejuſque vaſa iterum intorqueantur, anguſtenturque. Ceſſat etiam fluxio, quoniam uteri interna ſuperficies glabritie ſenſim obducitur: Illo namque humorum in uteri vaſa affluxu non ita forti, aut copioſo exiſtente, particulæ craſſiores lymphæ non ita propelluntur, ſed ſenſim adhærendo augentur, ſicque aperturas vaſorum occludunt, conſolidanturque, ac fluxus in totum ceſſat; haud ſecus ac in vulnere aliquo, aut contuſione contingit, ubi primum videmus effundi ſanguinem, deinde ichorem, poſtea lympham, ultimo deprehendimus ſuccum quendam reſinoſum, aut limoſum, & tandem fit conſolidatio: Tali itaque modo in utero quoque, magis magiſque reſinoſâ, ac limoſa illa lympha occluſis tubulis, & ruptorum vaſorum aperturis, rem ſeſe habere ſuppono.

§. 41. Ut autem eò, unde digreſſi ſumus, redeamus, repetendum hîc, quod §. 36. jam

dic-

dictum, abſurdum eſſe duo in uno eodemque corpore dari corda, adeoque vanam è fœtâ in fœtum circulationem, cum fœtus ſua vivat animâ, nec ſpiritibus vegetetur maternis. Hujus autem veritatem jam ſupra ex pulſu crebriore probavi, pleniuſque demonſtrat ſectio Cæſarea, quæ ſatis indicat aliam eſſe circulationem fœtus, aliam matris, ac conſequenter fœtus circulationem, vitamque minimè dependere à circulatione, vitâve maternâ, niſi quatenus ſuum nutrimentum à matre accipit; experientia namque docet hac ſectione fœtus ſæpe manere ſuperſtites matribus diu emortuis. Imo materno in cadavere aliquot haud dubie dies ſuperviverent, ni frigus, quod oritur poſt matris obitum, impediret; nam ceſſatione motus ſanguinis progreſſivi, ac per conſequens ſpirituum, qui tubulos, & poros partium apertos tenent, ſeparationis, & influxionis defectu omnia collabaſcunt, frigeſcuntque: Itaque fœtus ſi vita, & ſanguis ejus à matre profluerent, hac extincta, extemplo etiam extingueretur: ceſſante enim circulatione matris, ceſſaret fœtus ſanguinis circulatio, quoniam ille egrediens ex fœtu, impedituſque à coagulato, aut ſaltem valde incraſſato materno ſanguine, neceſſario fœtum, imo & ante matris mortem interimeret; quoniam appropinquante interitu partes inferiores prius langueſcunt, ac frigeſiunt, quam principales, & ſuperiores, ideoque calor

lor ipſius fœtus ſanguinis, utpote ab utero derivati, primò omnium deficeret, dum craſſior ſanguis ſuâ gravitate deſcendit, parteſque inferiores petit: Ex hoc itaque ſolo dictam circulationem imaginariam eſſe, ac falſam intellexeris. Quod etiam luce meridiana clarius comprobat exemplum illud Parentis mei admodum venerandi *Obſerv.* 32. *part.* 2. *fol.* 355. de fœtu membranis ſuis incluſo extra matricem vivo in aquâ reperto, poſteaque educato: Si verò id cuipiam minus videatur verum, quamquam illud ſat manifeſta probent teſtimonia, à me nuper factum id ſatis confirmaverit experimentum; cane enim gravidâ, non hujus, ſed alîus experimenti gratia, vivâ diſſectâ, poſtquam uterus extra abdomen proruiſſet, & hujus pullum unum, & alterum ex utero examinaturus cepiſſem, placuit reliquos, qui, matre jam diu mortuâ, per mediam circiter horam aëri externo expoſiti nihilominus vivebant, membranis involutos in aquam tepidam immittere, & reperi etiam poſt aliquot horas eorum pulſus.

§. 42. Hiſce, ut & hypotheſi huic colophonem addam, eamque tanto magis confirmem, contrariam verò deſtruam, adjungam breviter, quid mihi nuper in ſecundis tam hominum, quam brutorum experiri licuerit, quod, quia huc etiam facit, paucis addam. Humanam itaque placentam purgans obſervavi primo aquam, quam

quam ſiphonis ope per arteriam umbilicalem infundebam, per alteram non effluere partem, niſi ubi illa parum rupta erat. Secundo aquam illam, ſæpius, at leniter manibus preſſa placenta, ſenſim per venam non ſine grumoſo rediiſſe ſanguine. Tertiò purgatâ placentâ, & parenchymate liberata, aquam denuo infuſam corpus placentæ fungoſum tumidum reddidiſſe, nec tamen, niſi loco parum læſo, effluxiſſe, at puram, claramque per venam fuiſſe expulſam, adeo ut, quibus meam hypotheſin confirmem, non videantur plura requiri argumenta. Quid enim plenius, quam, quod modo adduxi, experimentum, demonſtrat fœtus vaſa nullam ſanguinis transfuſionis communicationem habere cum genitricis vaſis, adeoque illius ſanguinem per ſua vaſa, & minimè per materna circulari, conſequenterque fœtum per ea non nutriri. Quarto etiam comperi ne guttulam quidem ceræ liquatæ per arteriam, deinde per venam ad ſaturationem poſtea infuſæ effluxiſſe, cujus contrarium ſane in aliis placentis ſæpius fui expertus, è quibus cera ita profluxit, ut totas minimè implere potuerim.

§. 43. Denique comperi placentam (uti videndi cupidis domi meæ demonſtrare poſſum) à convexâ, uteroque obverſa parte membranâ obductam fuiſſe, ſed multo minus æquali (ob internæ uteri faciei inæqualitatem) quam quâ

con-

concava pars tegitur, quam productam à membrana chorio, ſeu potius prolongationem, aut continuationem illius eſſe puto. Ideo autem placentam hanc nec aquam, nec ceram emiſiſſe putem, quod dicta membrana non, niſi parum admodum uno loco, fuerit læſa; ex aliis contra copioſè aqua, & cera effluxerunt, quoniam in illis membrana hæc multum læſa, lacerataque fuit, vel etiam abfuit, ideoque alios non animadvertiſſe, aut examinaſſe non adeo mirum eſt. Nam illa, ſi placenta nimis ſubitò, & incaute divulſa fuerit, cum firmiter valde accreſcat, vel in utero remanet, vel lacerata partim utero, partim lobulis placentæ adhæret, ita ut non videatur, ſaltem ad eam non attendatur, eòque minus, dum placenta à convexâ parte eſt inæqualis, & ex diverſis lobulis aut quaſi cotyledonibus, non diſſitis, ut in vitulis, ſed ſibi invicem contiguis conſtat: Si vero utero adhæreat (ut plerumque fieri opinor) non tamen firmiter propter frequentes huc illuc diſtractiones, ac eâ de cauſa dein putreſcat, gravia ſymptomata, imo mortem inferre poteſt, præſertim ſi inſuper portio ipſius placentæ ſubſtantiæ ei adhæſit: uti cuidam haud dubie è conſanguineis meis contigiſſet, ni poſtea putrefacta nonnihil (unde quolibet momento vitæ extremum exſpectabamus) fruſtatim ab utero decidens ægrotam liberaſſet: Hæc fruſtula vero examinans

nans aliud nihil eſſe reperi, quàm partes dictæ membranæ cum adhærente ipſius placentæ ſubſtantiæ portione. Hæc addo obſtetricis, reliquarumque parturienti inſervientium cautelæ gratiâ, ne ita, ut plerumque, ſollicitæ ſint, cum membranæ fœtum amplectentes minus ſunt integræ, ſed præcipue, num placentæ convexa pars ſit integra, videant, utpote quæ multo facilius putreſcat, quàm, quæ cingit, membrana, atque ita, ſi qua in utero adhuc reſtent, commodis educant remediis.

§ 44. Placentæ autem quam domi meæ habeo, membrana ea propter procul dubio nihil, aut minimum læſa fuit, quod leniter, & caute admodum fuerit ab utero ſeparata, quare ne guttulam quidem liquefactæ ceræ tranſmiſit; quod certe abſque hujus effuſione haud ſucceſſiſſet, ſi ſanguis ex matre in fœtum, & vice verſâ transfunderetur, circulareturque, ſed per aperturas ex laceratione, & ruptione unitorum (ut fertur) vaſorum relinquendas omnis, aut ſaltem plurima pars ceræ effluxiſſet, uti ſatis patuit ex aliis, quas mihi ſervo, placentis, quarum membrana convexam illarum in utero partem tegens defuit, vel lacerata, ruptaque adfuit.

§. 45. Obſervationem hanc ſecundarum humanarum confirmant etiam brutorum ſecundæ. Eodem namque modo ſe habent cotyledones, quo humana placenta, quos vaccæ hujus loco ha-

habent; & ſi recte placentam inſpicias, eiſdem fere cotyledonibus, ſeu lobulis gaudet, niſi quod hîc ſibi mutuo incumbant, non ita verò in ſecundis vaccinis, per quas paſſim diſperſi ſunt figuræ ovi gallinacei minoris non diſſimiles, nec tamen in tantam altitudinem propullulantes, ſed magis plani, & intro vergentes: Horum cotyledonum in his ſecundis nullos fere vidi laceratos, ſed ſingulos membrana obductos, atque prorſus illæſos; in illis iterum multos ruptos, ſuâque membranâ orbos, ſanguinemque effundentes, cujus laceratio eo modo facta eſt, quo membranæ placentæ humani fœtus, ictibus nempe, aut calcitrationibus in lucem prodeuntis vituli, vehementioribuſque matris parturientis preſſionibus, nec non ruſticorum fortioribus (præ nimis firmâ ſecundarum adhæſione) vituli ex matre avulſionibus; ſic quoque vidi hujus vaccæ partum multò fuiſſe difficiliorem, quam illius, quod confirmat dictæ membranæ ruptionem à magis, vel minus firmâ ſecundarum agglutinatione ſolum dependere.

§. 46. Sciant autem membranam illam in vitulis magis eſſe conſpicuam ob majorem craſſitiem, & ſæpius conſpici, quia, dum matrix brutorum magis eſt membranoſa, humanâque intus æqualior, facilius ſeparatur, ſeceditque. Ex hac igitur membranæ ſecundarum, tam hominum, quam beſtiarum obſervatione, uti & ſu-

pra ex aquæ, & ceræ denegato tranſitu abunde etiam patet nullas eſſe Anaſtomoſes, aut ſanguinis tranſmiſſionis communicationem cum vaſis uterinis, & plancentæ, ac per conſequens fictum ſanguinis materni in placentam, & porrò in ipſum fœtum tranſitum, ſed proprium eſſe fœtus ſanguinem, qui per placentam circulatur, ac proinde aliam eſſe matris, aliam fœtus circulationem, aliaſque per vias ſucci nutrituri receptionem: Alia inſuper his addi poſſent Hypotheſin confirmatura. Sed ne nimiâ turgeſcat mole hæc diſſertatio, vela contrahere jubeor. Sufficiant hæc ad dilucidationem, confirmationemque methodi, quâ fœtus nutrimentum non per vaſa umbilicalia, at per os tantum (quod demonſtrandum erat) accipit: dicam tamen ſummatim, quomodo particulæ ſucci nutritii reſinoſæ cedant in nutritionem, & incrementum fœtus, & quo pacto tandem non ſufficiens in dies grandeſcenti fœtui ille ſuccus partum accelerantium cauſarum una ſit.

§. 47. Dum itaque pro modulo, quibus potui, invictis argumentis, demonſtrationibuſque oſtendi fœtum omnem materiam in ejus nutritionem ceſſuram per os accipere, ac poſtea expoſui, quomodo eadem ex ore deſcendat per œſophagum in ventriculum, ulterius explicabo, qua ratione ſanguinem, & poſtea particulæ ejus nutritiæ partes ſolidas accedant, Matris itaque motu, preſſione videl. muſculorum abdominis, & motu

dia-

diaphragmatis reciproco, & ab inteſtinis ab hoc deorſum propulſis, &c. uterus deprimitur, conſequenterque commovetur liquor cum innatante fœtu: His autem motionibus, ut & fœtus diaphragmatis, ac ejus ventriculi, & inteſtinorum periſtaltico motu, dictus liquor eo, quo dixi, modo in os impulſus, ac nonnihil in ventriculo mutatus per pylorum expellitur in inteſtinum duodenum, & jejunum, ubi tenuior ejus pars dicta methodo, mediantibuſque inteſtinorum, duodeni, ac jejuni valvulis, quibus liquoris progreſſus ad reliqua inteſtina quodammodo impeditur, propellitur in orificia vaſorum chyliducorum, & ſic porro per hæc ad pancreas Aſellii, atque hinc per ſecundi generis dicta vaſa ad ſaccum chyliferum, & in ductum thoracium, indeque preſſione partium vicinarum, & particularum chyloſarum ſubſequentium, ac ope valvularum hujus ductus impedientium, quo minus chylus ille, qui jam hunc ductum aſcendit, retrogrediatur, repellaturve, in venam ſubclaviam protruditur. Deinde cum ſanguine in venam cavam deſcendentem, ſeu ſuperiorem, ad cor, ut ſic denique in auricula cordis dextra etiam cum ſanguine, ex inferioribus corporis partibus per venam cavam aſcendentem, ſeu inferiorem, illuc reducto, miſceatur ad coctionem, ſeu fermentationem, ejus ulterioris diviſionis gratia, in corde ſubeundam, & tandem lege circulationis omnibus partibus ſoli-

lidis, ad earum augmentationem, deſtribuendam.

§. 48. Notandum autem eſt circulationem ſanguinis in fœtu alia methodo, quam in adultioribus, procedere: ideoque non poſſum non illam, ut à me in fœtu recens nato ſeria viarum inveſtigatione, improboque labore fuit obſervata, hîc paucis referre, ut ſic demum ex iſtâ circulatione, ſive ſanguinis motu progreſſivo, nutritionem, & incrementum fœtus explicemus. Sanguis itaque ex utraque vena cava effuſus in auricula cordis dextra chylo permixto imprægnatus ex eâ auriculâ pro parte per foramen rotundum in ſiniſtrum (ſecus ac in adultis) cordis thalamum rectà tranſit, pro parte etiam in dextram cordis auriculam pergit, ac ex ea (ut *omnis* ſanguis in adultioribus) in dextrum cordis antrum delabitur; inde per *latum communum truncum* à baſi cordis longitudinem minimi digiti tranſverſi habentem in *utramque arteriam pulmonarem* (hic latus communis truncus in adultioribus, cum in majorem altitudinem excreverit, vulgo dicitur arteria pulmonaris, quæ poſtea in duos diſpeſcitur ramos, quos hîc ob faciliorem explicationem arterias pulmonares voco, idem & de vena pulmonari intelligas.) per quas non omnis tamen tendit, ſed tertia ejus circiter pars illo impetu, quo ex cordis ventriculo dextro paulo ſuperius per *foramen ovale* (quod quidam recte *canaliculum arterioſum* ex ſimilitudine vocitant pellitur, effunditur in

arte-

arteriam aortam, ubi illa ſeſe incurvat, & inferiora petit, ita ut hujus ſanguinis pars etiam tantum ſemel fermentetur, nimirum in dextro cordis ſpecu, quia ex dextro cordis thalamo per communem truncum arterioſum egreſſus ſanguis non omnis per utramque arteriam pulmonarem pulmones tranſit, ut ſic ex iis redeat per *utramque pulmonarem* in *communem truncum venoſum*, atque (ut in adultioribus) effundatur in ſiniſtrum cordis antrum, ſed *tantum duæ circiter ejus partes*; ſuppono enim, dum ſupra communem truncum arterioſum *trivium* ab utraque arteria pulmonari, & canaliculo arterioſo relinquitur, duas præterpropter ſanguinis partes per utramque arteriam, in utramque venam pulmonarem ad ſiniſtrum cordis ventriculum, atque unam etiam per ovale foramen in aortam arteriam tranſire partem; ita ut ſanguis in fœtu ſemel tantum fermentetur, quia nondum dimidia pars *iſtius ſanguinis*, qui quidem effunditur ex utraque vena cava in dextram cordis auriculam, per pulmones pergit, cum in adultis contra omnis ex dicta auricula in cordis ventriculum dextrum protruſus exinde per arterias pulmonares pulmones permeet, & ita ſemel fermentatus ex pulmonibus per venas pulmonares rediens ſecunda vice in ſiniſtro cordis thalamo fermentetur.

§. 49. Sanguis fœtus itaque cum admixto chylo in corde fermentatus ex ejus ſiniſtro ſpecu, uti

& canaliculo arterioſo in aortam arteriam propellitur, atque ita per totum fœtus corpuſculum diſpergitur. Et ſic quidem fluidarum ejus, qui in utero eſt, partium explicuimus nutritionem, ſolidarum tantum accretionem exponere reſtat, quam hac methodo peragi ſtatuo, dum ſuppono ſanguinis motu progreſſivo in corde orto, vel ſaltem aucto, latera arteriarum diſtendi, iiſque diſtenſis poros dilatari, ut & hinc commodiorem particulis chyloſis dari tranſitum. Harum itaqe ſimul cum ſubtilioribus, quæ illis vehiculi ſunt inſtar, per poros extruſarum quædam aptiores adhæſioni ſolidis applicantur partibus non qualitate quadam aſſimulatrici, aut electrici; verum diverſis corporis partibus (vel carni vel oſſi, &c.) quibus obviam fiunt, pro diverſitate ſuorum pororum, & partium ſuperficierum ope ætheris corporum poros perfluentis agglutinantur; hic enim ex poris partis egreſſus, ſi harum particularum facilius, illarum difficilius tranſmeet poros, priores relinquet, poſteriores removebit, uti id uſque experiri licet, ex quavis duorum liquorum difficili commixtione; illæ itaque ſolidis quotidie partibus dicta methodo agglutinatæ ſenſim ſingulas partes increſcere faciunt: Quæ autem nimis flexiles, & mobiles, ideoque adhæſionibus minus ſunt idoneæ, (qualis aqueæ &c.) motu illo, quem acceperunt à ſanguine, quique, quam diu homo vivit, continuatur, partim in orifi-

orificia vaſorum lymphaticorum initia in partibus ſolidis habentium impelluntur, partim per inſenſibilem tranſpirationem foras erumpunt, ac in auras evaneſcunt, atque ita etiam nutritionem, augmentationemque partium fœtus ſolidarum oſtendimus.

§. 50. Hæc autem augmentatio tam diu in utero continuatur, donec tandem fœtus fermentationes fortiores evadant, copioſiores ſpiritus gignantur, vires accreſcant, & ille ob auctum idcirco calorem, humoriſque, cui innatat, & quo nutritur, rarefactionem liberiori aura indigeat; præterea ſucco hoc alimentario imminuto, inteſtinorumque fæculentis, ac urina ſenſim acrioribus factis, ut & nimia ſui copia partes continentes diſtendentibus, ſolitò major ſpirituum in tubulos ventriculi, inteſtinorum, veſicæ &c. fit influxus. Hinc anima fœtus primo jam veluti ſomno expergefacti inſolitè affecta hoc jam moleſtiori, & incommodiori hoſpitio educere corpus geſtiens determinat ſpiritus copioſius ſolito ad muſculos movendis inſervientes cruribus, unde pedum calcitrationibus circumdantes fœtum membranæ utplurimum diſrumpuntur, quem motum inſuetum, utpote vim utero inferentem, non poteſt non ſtatim inſequi inſolitus, & copioſior ſpirituum in uteri ſubſtantiam, vicinaſque partes influxus, quo rotundior facta matrix os aperit, cui apertioni majori etiam fœtus capite, inſtante partu, huic interno

uteri orificio plerumque proximus contribuit; nam uteri fundum calcitrando ſeſe quoniam nec uterus, nec partes abdominis externæ (ut peritonæum, muſculi ei ſuperincumbentes &c.) amplius dilatationem patiuntur, nec cedunt, protrudit, atque ita oſtioli uterini labia jam aliquatenus aperta ulterius dehiſcere facit (uti cortices ſeminum, ac lapilli fructuum aliquamdiu terræ commiſſi ab intus intumeſcentibus nucleis diffringuntur, & diſſiliunt) atque tandem perforat, aqua è membranis effluente interim vias pro faciliori ejus exitu madidas, ac lubricas reddente; & ſic denique accedentibus matris conatibus (eo enim momento ſpiritus per totum nervoſum genus à ſpinali medulla tanto feruntur impetu, ut omnes fere partes comprimantur, exprimaturque ex corpore fœtus) debilis, queruloque vagitu ſortem deplorans ſuperas viſit auras.

Atque ita quidem conſtat, quo pacto lotium inter, ac oletum oriamur homunciones. Pari ſorte, pari naturæ lege prodit Cræſus, Iruſque. Ne itaque ſuperbiat quiſquam; ſed memor ſit ſui. Naſcentes quippe excipiunt morbi, & *ea lege nos eſſe natos* Cicero ait, *ut nemo in perpetuum eſſe poſſit expers mali.* Denique, ut ejuſdem veriſſimo utar dicto, *moriendum certe eſt, & id incertum, an eo ipſo die.*

FINIS.

C O-

COROLLARIA.

I. *R Ationem tàm in, quàm extra Medicinam, experientiâ longè nobiliorem contendo.*

II. *Adeoque calumniari illos, qui veram Medicinam conjecturalem eſſe dicunt.*

III. *Quare illa abſque Philoſophiâ cæca, atque empyrica, ac proin valde periculoſa eſt.*

IV. *Porro Anatomiæ, & Chemiæ cognitio Medicum perfectiorem reddit.*

V. *Ventriculi cerebri ſpirituum promptuaria mihi ſunt.*

VI. *Virginem imprægnari poſſe, illæſâ virginitate, aſſero.*

VII. *Teſtes virorum nil ſunt (quidquid alii de glandulis clamant) quam glomer, & intorſio vaſorum.*

VIII. *Viros non habere ſemen ſtatuo;*

IX. *Id autem mulieribus eſse dico.*

X. *Idcirco hominem ex animalculo generari ſubtilius voco figmentum,*

XI. *Nec non ex utriuſque ſexus (ut alii) ſeminis in utero commixtione: aut viri ſolius ſpermatis (quæ major chymæra) in eodem coagulatione.*

XII. *Qui negant fermentationem alimentorum in ventriculo, & præcipue quidem ſanguinis in corde, negant propriam vitam, quam conſiſtere ajo in motu ſanguinis progreſſivo, qui extra hujus circulationem, & hæc extra il-*

lius in corde fermentationem dari nequit.

XIII. *Corpus magis nutritur noctu, quam interdiu.*

XIV. *Ex terrore ſolo hominem peſte, aut alio diuturno morbo corripi poſſe abſurdum.*

XV. *Omnis dolor oritur ex obſtructione,*

XVI. *Ideoque morbos calidos, quos vocant, calida item tollant medicamina, niſi quis mendoſam velit inſtituere curationem: namque*

XVII. *Intemperiem ſalinam volatilem dari pernego;*

XVIII. *Quoniam omnes morbos à ſanguine præternaturaliter craſſo (exceptis à cauſâ externâ ſubitò advenientibus) oriri ſuppono.*

XIX. *Atque hinc eorum eluceſcit error, qui julapiis, claretiſque, ac decoctis frigidis, & emollientibus morbos calidos, ut vocitant, dum pellere conantur, immane quantum augent.*

XX. *Craſſitiei ſanguinis præternaturalis acidum ſemper cauſam agnoſcere erroneum.*

XXI. *Atque ideo Scorbutum non niſi ab acido produci falſiſſimum.*

XXII. *Verum cauſam ejus triplicem quidem crediderim.*

XXIII. *Plethoram affirmo dari nullam, niſi reſpectu cacochymiæ, ſeu dictæ craſſitiei ſanguinis.*

XXIV. *Quâ de causâ in omni morbo venæ ſectio*

(ubi

(ubi requiri putatur) ante omnia inſtituenda eſt.

XXV. *Etenim, qui poſt purgationem hanc jubent inſtituere, oleum, & operam perdunt, imo illa tum plus nocet, quam prodeſt.*

XXVI. *Ubi adeſt intemperies acris, itidem ſanginem præternaturaliter craſſum ſtatuo:*

XXVII. *Sic emollientia morbos acres adaugent.*

XXVIII. *Et inde quoque morbi nonnulli inſanabiles antiquioris ſectæ ſequacibus, nobis autem nulli, niſi forte ſolutæ unitatis, ac malæ conformationis quidam.*

XXIX. *Morborum cauſas à primis viis, & partibus ſolidis deducere in praxi ſuperficietenus tantum procedere eſt,*

XXX. *Quod hæ intemperatæ dici nequeant, niſi reſpectu ſanguinis.*

XXXI. *Quapropter ſtomachica, ſplenica, hepatiea, cephalica, pectoralia, uterina, & hujuſmodi generis plura nullius momenti, & in unam redigenda videntur claſſem.*

XXXII. *Hinc in morbis curandis ratio ventriculi curationis non eſt habenda, ſed ſanguinis.*

XXXIII. *Medico in initio quarundam afflictionum adhibere licet remedia indicationi curativæ plane contraria.*

XXXIV. *Cucurbitulæ, præſertim ſacrificatæ, ſetones, fonticuli tanquam ſtultiſſima, & tormenta inutilia è medicinâ proſcribenda ſunt.*

XXXV. *Sic*

XXXV. *Sic ſectio ſanguiducorum vaſorum in fronte, temporibus, ſub linguâ non ſolum nugatoria, ſed periculoſa eſt.*

XXXVI. *Exſiccantia ubique mala, imo peſſima.*

XXXVII. *Potiones, decocta &c. æque operantur, & ſua præſtant ratione quantitatis, ac qualitatis.*

XXXVIII. *Acida ſubtiliora in Medicinâ maximi uſus eſſe profiteor.*

XXXIX. *Craſſa & terreſtria poſſunt motum ſanguinis augere.*

XL. *Si quis aſſeveret Panacœam dari, illi equidem non multum repugnabo.*

F I N I S.

Car-

Carmen in laudem Domini

PETRI STALPARTII VANDER WIEL.

PLaudite Pierides, ſincero plaudite corde;
Et placidos, hilares, comites, nunc ducite ſaltus:
Finiit, En! curſum ſtudiorum *Veſter Amicus.*
Nectite Pierides, ex auro nectite ſerta
Cultori Veſtro: Qui jam conamine claro,
Parnaſſi docti ſpinoſa cacumina vicit.
Fundite Pierides STALPARTO, fundite vota.
Ut mox magna *Patris Præclari* nomina portet.
Nomen & auguſtum celſiſſima ſidera tangat.

Sic Magni Stalpartii *Filio unico: Arti imprimis Apollinari nato: Hujuſque Candidato dudum meritiſſimo, ex affectu l. m. que gratulabatur.*

JOHAN EGIDIUS EUTH,

Med. Doct. Archiater Saxoniæ Ducis Pr. Hag. Batav.

Ad

Ad Doctiſſimum, & in rebus Medicis verſatiſſimum

D. PETRUM STALPARTIUM VANDER WIEL

Cum, emenſo ſtudiorum ſtadio, Intricatiſſimam, maximéque arduam illam

DE

FOETUS NUTRITIONE

MATERIAM,

Pro Gradu Doctoratus, Diſputatione ſolidiſſima extricaret.

ERgo dies venit, quo *Tu* STALPARTIA *Proles*
PETRE, ſodalitii portio multa mei,
Scandis in excelſum Lauri ſublimis honore;
Per reliquam turbam dum mea vota volant?
Macte tuis cœptis; iter hæc ad ſidera pandent,
Virtutique dabunt præmia digna tuæ.
Sic dulces poteris fructus guſtare laborum,
Sic erit ex animo pallida cura procul.
Gaudia, crede, mihi, ſimul injecere ſtuporem,
Quæ nunc ingenii das documenta tui.
O quoties lecta illa mihi, quotieſque relecta,
Cum ſatiare animum non potuere meum!
Sed mihi quid mirum eſt, ferias quod vertice cœlum,

Unde

Undè tibi ſecli fama ſequentis eat?
Suxiſti CRANI dio manantia lacte
Ubera, cui ſemper fama perennis erit.
Quin celebri multum gnatus genitore ſuperbis,
Indignus quondam nec Patre gnatus eris.
Nam te per majora vehet faſtigia rerum
Multa animæ virtus, nec minus artis amor.
Ille ego ſed non ſum, raras depingere mentis
Qui valeam dotes, ingeniique tui.
Vos ſed, Pierides, ad tempora læta vocatæ
Fundite concordes ore favente ſonos!
Dicite Io Juvenes, & Io bis dicite, cani:
Tranſeat hic totus nunc ſine nube dies!

Sic gracili modulatus avenâ eſt

JOHANNES BROEN,

Med. Doct. Leydenſ.

Ad Ornatiſſimum Dominum

P. STALPART. VANDER WIEL,

Poſt demonſtratam

FOETUS IN UTERO NUTRITIONEM,

Medicinæ ſacris initiandum.

PEtre mihi haud fictos inter, proba corda, ſodales
Optime; Theſeâ cognite Petre fide;
Tu jam, digna equidem ſuboles, genitoris anheli
Greſſibus inſiſtens dulce ſubibis onus?
Quamque laboranti tanto tulit ille catervæ
Tempore, nec tanto tempore fractus opem,
Tune animis, validiſque vigens Tirynthius annis
Hanc miſeris ſpondens jam velut alter ades?
Sic quondam impatiens nimii prope ponderis Atlas
Sentiit Herculeas lætus adeſſe manus.
Sic trepidas aquilæ nequeunt generare columbas,
Gignentiſque ferox robore fervet equus.
Promovet ingenii multum vis inſita dotes,
Auget & has noti juſta cupido boni.
Tu patrii felix laudem, exemplumque laboris,
Quod faveat ſtudiis, nec leve calcar habes.
Mira Parens nuper nobis ſpectacula pandens,
† Scriptio, ait, natum hæc excitet uſque meum.
Eſt

† Ita quidem Pater *Præfat Part.* I. *Obſ. Medic.*

Eſt tibi relligio carum luſiſſe parentem:
Optantis votis par tibi cura fuit.
Sic, quiſquis patriam viſurus venerat Hagam,
Hic, teſtis, ſtimulus quam tibi ineſſet, erat.
Dumque unam ſolers, quâ per naſcentia gliſcat
Membra novum robur, das bene noſſe viam:
Quis non perſpiciat, quæ ſint tibi robora, mentis
Quæ bona, quæ menſes non peperere decem?
Ergo ubi conceptis promiſſa ſilentia verbis,
Nec tibi jam ſanctam fas temerare fidem;
Dicendis damna nocitura ſilentia rebus,
Quarum à te multos mentio facta juvet.
Cumque premes quondam amiſſi veſtigia patris,
Emeritum quis non occubuiſſe neget?
Hæc fiant votis, STALPARTI, ardentibus opto:
Degenerem nunquam ſi qua juvare queant.
Conſilio, prece ſi nequeam, montitiſque placebo:
Hoc noſter Fluddo non neget arctus amor.
Cum tibi Pæoniâ cingentur tempora lauro,
Et meritum cernes præmia tanta caput:
Eſto memor vaſti quos campos æquoris intres,
Suſtineaſque datâ munera quanta fide.
Mille tibi infeſtas peſtes, hydraſque renatis
Frontibus, & totidem monſtra parata putes.
Nec leve credideris mortis tela horrida avaræ,
Spiculave indomitæ perdomuiſſe luis.
Ergo animis opus Alcidæ. Sic vincere morbos,
Sic & fas Stygium dibilitare genus.
Nec ſequere illorum male cautam inglorius ar-
tem,
Quos error multis pernicioſus agit.

Aſt imitare viros, ratio quos ſana gubernat;
Si qua nocent, mentis nubila pelle tuæ.
Illud ut efficiat labor improbus, utere verno
Ætatis ſpatio. Sit didiciſſe leve.
Adjice Craniadæ præceptis, longior uſus
Quod monſtrat. Quemvis non eadem herba levat.
Quod juvenem Æaciden, non illud Neſtora ſanet;
Sanguinis eſt alter dives, at alter inops.
Præcipue vilis non ſit tibi vita gementum,
Somnia nec Samii ſint tibi vera ſenis.
Hac ratione dabis famæ ſuper æthera nomen
Ferre, & Apollineâ quondam eris arte potens.
Sic, poſtquam attigeris actæ ſpatia ultima vitæ,
Cœleſtes poteris carus adire choros.
Vos autem gaudete ægri, queis membra fatiſcunt
Languida, nunc miſeris non licet eſſe diu:
Auxilium feſſis novus en Aſclepius artus
Quamlibet infractos ille levare venit.
Quæ mala, morborum quæ me nunc lædere peſtes,
Heu, juveni nimium quæ nocuere! queant;
Si ſenior, qui me juvit, STALPARTIUS, olim,
Invalidum junior ſi minus eſſe ſinat?
Tutior at gemino fautore ſuperbiet Haga,
Hinc opifer ſi ſtet filius, inde pater.

J. FLUD. A. GHILDE Hagienſis.